

ព្រះ
ព្រៀតបិដកច្បារសី
និង
សេចក្តីប្រយោគាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ បហានិទ្ទេស
បឋមភាគ

៦៤

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុតន្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប្តូរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

MAHĀNIDDESA

PAṬHAMABHĀGA

64

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសឡរាជាធិបតី ចូរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសឡរាជ នៃគណៈបច្ចុប្បន្នកិច្ចការ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំមួយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធជម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ន នេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេស ម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើប យើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុប មិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយោរាជាតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធី. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

→ ប្តូរ-ត្រី

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website: <http://www.budaedu.org>
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកដោយឥតគិតថ្លៃ

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយត្រូវទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាតន្ត្រីណេណា (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ សន្និក្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បឋមភាគ

៦៤

ព. ស ២៥០៤

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេរសមោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

អដ្ឋវគ្គិកោ

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[១] កាមំ កាមយមាណស្ស តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ
អន្ធា បីតិមនោ ហោតិ លទ្ធមច្ចោ យទិច្ចតិ ។

[២] កាមំ កាមយមាណស្សាតិ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ
ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។

កតមេ វត្ថុកាមា ។ មនាបិកា រូបា មនាបិកា
សន្ធា មនាបិកា ភន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា
ដោដ្ឋញ្ចា អត្តរណា ចាបុរណា ទាសីទាសា អនេឡុកា
កុក្កុដសូករា ហត្ថិតវាស្សវឡុវា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ
សុវណ្ណំ តាមនិកមរាជទានិយោ រដ្ឋញ្ចា ជនបទោ ច
កោសោ ច កោដ្ឋាការញ្ចា យំកិញ្ចំ រជនីយវត្ថុ
វត្ថុកាមា ។ អបិច អតីតា កាមា អនាគតា កាមា

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តេរសមភាគ

សូមនមស្ការព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះ ។

អដ្ឋវគ្គិកៈ

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[១] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) កាលសត្វប្រាថ្នាកាម បើវត្ថុនោះសម្រេចដល់សត្វនោះ សត្វរមែងមានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត (ព្រោះ) សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន (នូវវត្ថុនោះ) ។

[២] ពាក្យថា កាម ក្នុងពាក្យថា កាលសត្វប្រាថ្នា កាម ដូច្នោះ បើតាមឧទ្ធាន បានដល់កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។

ពួកវត្ថុកាម ដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផុស្សជាទីគាប់ចិត្ត កម្រាល គ្រឿងស្លៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោល សេះញី ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្នាំង និងវត្ថុដែលគួរត្រេកអរ ណាមួយ ឈ្មោះថា វត្ថុកាម ។ មួយទៀត កាមទាំងឡាយជាអតីត កាមទាំងឡាយជាអនាគត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បច្ចុប្បន្នា កាមា អជ្ឈត្តា កាមា ពហិទ្ធា កាមា អជ្ឈ-
ត្តពហិទ្ធា កាមា ហីនា កាមា មជ្ឈិមា កាមា បណីតា
កាមា អាចាយិកា កាមា មាណុសិកា កាមា ទិព្វា
កាមា បច្ចុប្បដ្ឋិតា កាមា និម្មិតា កាមា បរនិម្មិតា កាមា
បរិត្តហិតា កាមា អបរិត្តហិតា កាមា មមាយិតា កា-
មា អមមាយិតា កាមា សព្វេបិ កាមាវចរា ធម្មា
សព្វេបិ រូចាវចរា ធម្មា សព្វេបិ អរូចាវចរា ធម្មា តណ្ហា-
វត្ថុកា តណ្ហារម្មណា កាមនីយដ្ឋេន រជនីយដ្ឋេន
មទនីយដ្ឋេន កាមា ឥមេ វុច្ឆន្តិ វត្ថុកាមា ។

កតមេ កិលេសកាមា ។ ឆន្ទោ^(១) កាមា
រាគោ^(២)កាមា ឆន្ទារាគោ កាមា សង្ក្រយ្យា កាមា
រាគោ កាមា សង្ក្រយ្យារាគោ កាមា យោ កាមេសុ
កាមច្ឆន្ទោ កាមារាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា

១ តត្ថ ឆន្ទោតិ ទុព្វលរាគោ ។ ២ រាគោតិ តតោ ពលវត្តោ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កាមទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន កាមទាំងឡាយជាខាងក្នុង កាមទាំងឡាយ
 ជាខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយ
 ថោកទាប កាមទាំងឡាយជាកណ្តាល កាមទាំងឡាយដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ កាម
 ទាំងឡាយ មានក្នុងអបាយ កាមទាំងឡាយ មានក្នុងមនុស្ស កាមទាំង-
 ឡាយជាទិព្វ កាមទាំងឡាយ ដែលតាំងឡើងឯង កាមទាំងឡាយ ដែល
 ខ្លួននិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែលអ្នកដទៃនិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែល
 បុគ្គលហ្វូងហែង កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលមិនបានហ្វូងហែង កាមទាំង-
 ឡាយ ដែលបុគ្គលរាប់អានថាជារបស់អញ កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គល
 មិនរាប់អានថាជារបស់អញ ពួកធម៌ជាកាមរចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជា
 រូបារចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជាអរូបារចរទាំងអស់ក្តី ដែលជារត្ននៃតណ្ហា
 ជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ឈ្មោះថា កាម ដោយអត្ថថា គួរប្រាថ្នា ដោយអត្ថ
 ថា គួរត្រេកអរ ដោយអត្ថថាគួរស្រវឹង ទាំងនេះហៅថា វត្ថុកាម ។

ពួកកិលេសកាម ដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ឈ្មោះថាកាម សេចក្តី
 ត្រេកអរ ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រេកអរដ៏មានកម្លាំង ឈ្មោះថាកាម
 សេចក្តីត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម តម្រេក ឈ្មោះថាកាម តម្រេកដោយការ
 ត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម បានដល់ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ក្នុងកាមទាំង-
 ឡាយ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម សេចក្តីរីករាយក្នុងកាម តណ្ហាក្នុងកាម

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

កាមស្មេហោ កាមបរិទ្ឋាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោ-
សានំ កាមោយោ កាមយោកោ កាមុចាទានំ កាម-
ច្ឆន្ទដីវវណំ ។

អន្ទសំ កាម តេ មូលំ សង្កប្បា កាម ជាយសិ
ន តំ សង្កប្បយិស្សាមិ ឯវំ កាម ន ហោហិសិ ^(១) ។
ឥមេ វុច្ឆន្តិ កិលេសកាមា ។ កាមំ កាមយមាណស្សាតិ
កាមំ កាមយមាណស្ស ឥច្ឆមាណស្ស សាទិយមាណស្ស
បត្តយមាណស្ស បិហាយមាណស្ស អភិជប្បមាណស្សាតិ
កាមំ កាមយមាណស្ស ។

[៣] តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតីតិ តស្ស ចេតិ តស្ស ខត្តិ-
យស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា សុទ្ធស្ស វា
កហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស វា ។
តន្តិ វត្ថុកាមា វុច្ឆន្តិ មនាបិកា រូចា មនាបិកា សទ្ធា
មនាបិកា កន្ធា មនាបិកា វសា មនាបិកា ដោជ្ឈព្វា ។
សមិជ្ឈតីតិ ឥជ្ឈតិ សមិជ្ឈតិ លភតិ បដិលភតិ អទិក-
ច្ឆតិ វិន្ទតីតិ តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ ។

១ ឱ.ម. ហោហិសីតិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

សេចក្តីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងក្នុងកាម ការជ្រប់ក្នុងកាម ការ
ងប់ចុះក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាម គ្រឿងប្រកបគឺកាម ការថ្លក់ជាប់គឺកាម នីវ-
រណៈគឺកាមច្នូន្ទៈ (និងពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា)

នៃកាម តថាគត បានឃើញបូសគល់ របស់អ្នកហើយ
នៃកាម អ្នកឯងកើតអំពីសេចក្តីត្រិះរិះ តថាគត មិនត្រិះរិះ
ចំពោះអ្នកទេ នៃកាម អ្នកនឹងមិនមានយ៉ាងនេះទេ ។

ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា កាលសត្វប្រាថ្នា
កាម គឺ កាលត្រូវការ កាលចង់បាន កាលត្រេកអរ កាលតាំងទុក កាល
ស្រឡាញ់ កាលជាប់ចំពាក់ ចំពោះកាម ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
កាលសត្វប្រាថ្នាកាម ។

[៣] អធិប្បាយពាក្យថា បើវត្ថុនោះ សម្រេចដល់សត្វនោះ ត្រង់
ពាក្យថា បើ ដល់សត្វនោះ គឺដល់សត្វនោះ ទោះក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី
វេស្សៈក្តី សុទ្រៈក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា
វត្ថុនោះ លោកសំដៅយកវត្ថុកាម គឺ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទី
គាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ។ ពាក្យថា
សម្រេច គឺស្រេច ស្រេចបាច់ បាន បានចំពោះ បានសិប បានប្រទះ
ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើវត្ថុនោះ សម្រេចដល់សត្វនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៤] អន្ធា បីតិមនោ ហោតីតិ អន្ធាតិ ឯកំស-
 វចនំ និស្សំសយវចនំ និក្កដ្ឋវចនំ អទ្ទេជ្ឈវចនំ អទ្ទេ-
 ទ្បកវចនំ និយោកវចនំ អបណ្ណកវចនំ អវត្ថបនវច-
 នមេតំ អន្ធាតិ ។ បីតិ យា បញ្ចកាមតុណាយ្ហដិ-
 សញ្ញត្តា បីតិ ចាមុដ្ឋំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ
 បហាសោ វិត្តិ តុដ្ឋិ ឱទក្យំ អត្តមនតា អភិប្បរណតា
 ចិត្តស្ស ។ មនោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មាទសំ ហទយំ
 បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្ធិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោវិញ្ញាណធាតុ អយំ វុច្ចតិ មនោ ។
 អយំ មនោ ឥមាយ បីតិយា សហគតោ ហោតិ សហ-
 ជាតោ សំសដ្ឋោ សម្បយុត្តោ ឯកុប្បាទោ ឯកនិរោ-
 ទោ ឯកវត្ថុកោ ឯការម្ហុលោ ។ បីតិមនោ ហោតីតិ
 តុដ្ឋមនោ ហដ្ឋមនោ បហដ្ឋមនោ អត្តមនោ ឧទក្ខម-
 នោ សមុទិតមនោ^(១) ហោតីតិ អន្ធា បីតិមនោ ហោតិ ។

១ ឱ. ម. មុទិតមនោ បមោទិតមនោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២] អធិប្បាយពាក្យថា សត្វរមែងមានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត ត្រង់
 ពាក្យថា ពិត គឺពាក្យប្រាប់សេចក្តីដោយដាច់ខាត ប្រាប់សេចក្តីដោយ
 មិនមានសង្ស័យ ប្រាប់សេចក្តីមិនមានឿងធ្ងល់ ប្រាប់ដំណើរមិនមានពីរ
 ប្រាប់ហេតុមិនបែកជាពីរ ប្រាប់ការប្រកបដោយទៀងទាត់ ប្រាប់ហេតុមិន
 ខុស ពាក្យថា ពិត នុ៎ះជាពាក្យប្រាប់សេចក្តីកំណត់ ។ ពាក្យថា បីតិ បាន
 ដល់ បីតិ ភាពនៃចិត្តរីករាយ ការរីករាយទូទៅ ការរីករាយសព្វគ្រប់ សេច-
 ក្តីស្រស់ស្រាយ សេចក្តីស្រស់ស្រាយសព្វគ្រប់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តី
 ពេញចិត្ត ភាពនៃចិត្តអបអរ ភាពនៃចិត្តត្រេកត្រអាល ភាពនៃចិត្តដ៏ពេញ
 លេញក្រៃលែង ដែលប្រកបដោយកាមគុណ ៥ ។ ពាក្យថា ចិត្ត គឺចិត្ត
 មនៈ មានសៈ ហឫទ័យៈ បណ្ណារៈ មនៈ មនាយតនៈ មនិទ្រូយ វិញ្ញាណ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលសមគួរដល់ធម៌ មានផស្សៈជាដើម
 នោះ ណា នេះ លោកហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតិទៅជាមួយ
 កើតជាមួយ ច្រឡំ ប្រកប មានការកើតឡើងក្នុងទីជាមួយ មានការរលត់
 ក្នុងទីមួយ មានវត្ថុតែមួយ មានអារម្មណ៍តែមួយ ជាមួយ នឹងបីតិនេះ ។
 ពាក្យថា មានចិត្តប្រកបដោយបីតិ គឺមានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តរីករាយ
 មានចិត្តរីករាយខ្លាំង មានចិត្តជារបស់ខ្លួន មានចិត្តខ្ពស់ មានចិត្តស្រស់
 ស្រាយ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[៥] លទ្ធា មច្ឆោ យទិច្ឆតីតិ លទ្ធាតិ លទ្ធា ល-
 ភិត្តា បដិលភិត្តា អធិកត្តា វិជ្ជិត្តា ។ មច្ឆោតិ សត្តោ
 នរោ មាណវោ ចោសោ បុគ្គលោ ដីរោ ជាតុ^(១) ជន្តុ
 ឥន្ទក្ខ^(២) មនុដោ ។ យទិច្ឆតីតិ យំ ឥច្ឆតិ យំ សាទិ-
 យតិ យំ បត្តេតិ យំ បិហេតិ យំ អភិជប្បតិ រូបំ វា
 សទ្ធិំ វា កទ្ធិំ វា រសំ វា ដោដ្ឋព្វំ វាតិ លទ្ធា មច្ឆោ
 យទិច្ឆតិ ។ តេនាហ ភកកា

កាមំ កាមយមាណស្ស តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ
 អទ្ធា បីតិមនោ ហោតិ លទ្ធា មច្ឆោ យទិច្ឆតីតិ ។

[៦] តស្ស ចេ កាមយមាណស្ស^(៣) ធន្ធាតស្ស ជត្តុនោ
 តេ កាមា បរិហាយន្តិ សល្លវិទ្ធាវ រុប្បតិ ។

[៧] តស្ស ចេ កាមយមាណស្សាតិ តស្ស ចេតិ
 តស្ស ខត្តិយស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា

១ ម. ជគុ ។ ឱ. ជគុ ។ ២ ហិន្ទុត្តិបិ បាហោ ។ ៣ ឱ. កាមយានស្ស ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[៥] អធិប្បាយពាក្យថា សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន(នូវវត្ថុនោះ) ត្រង់
 ពាក្យថា បាន គឺបានហើយ បានរួចហើយ បានសិប្បហើយ បានសម្រេច
 ហើយ បានប្រាកដហើយ ។ ពាក្យថា សត្វ គឺសត្វ ជន មាណព
 បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅ
 ដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា
 គឺសត្វប្រាថ្នាវត្ថុណា ត្រេកអរវត្ថុណា ក្នុងកាន់វត្ថុណា ស្រឡាញ់វត្ថុណា
 ជាប់ចំពាក់ចំពោះវត្ថុណា ទោះជារូបក្តី សំឡេងក្តី ក្លិនក្តី រសក្តី ផ្សព្វក្តី
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន (នូវវត្ថុនោះ) ។
 ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

កាលសត្វប្រាថ្នាកាម បើវត្ថុនោះសម្រេចដល់សត្វនោះ
 សត្វរមែងមានចិត្តប្រកបដោយបីតិពិត (ព្រោះ) សត្វ
 ប្រាថ្នានូវវត្ថុណា បាន (នូវវត្ថុនោះ) ។

[៦] បើកាលសត្វនោះ មានឆន្ទៈកើតហើយ កំពុងប្រាថ្នា
 កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យទៅវិញ សត្វរមែងក្តៅ
 ក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត ។

[៧] អធិប្បាយពាក្យថា បើកាលសត្វនោះកំពុងប្រាថ្នា ត្រង់ពាក្យថា
 បើកាលសត្វនោះគឺកាលសត្វនោះទោះជាក្សត្រិយ៍ក្តីព្រាហ្មណ៍ក្តីវេស្សៈក្តី

៦

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សុទ្ធស្ស វា កហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា
 មនុស្សស្ស វា ។ កាមយមានស្សាតិ កាមយមានស្ស
 ឥច្ឆមានស្ស សាទិយមានស្ស បត្តយមានស្ស បិហាយ-
 មានស្ស អភិជប្បមានស្ស ។ អថវា កាមតណ្ហាយ
 យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហារិយតិ ។ យថា ហត្ថិយា-
 នេន វា អស្សយានេន វា កោយានេន វា អជយានេន
 វា មេណ្ហាកយានេន វា ឱដ្ឋយានេន វា ខរយានេន វា
 យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហារិយតិ ឯវមេវ កាម-
 តណ្ហាយ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហារិយតីតិ តស្ស
 ចេ កាមយមានស្ស ។

[៨] ឆន្ទជាតស្ស ជន្ទនោតិ ឆន្ទោតិ យោ កាមេសុ
 កាមច្ឆន្ទោ កាមរាតោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាម-
 ស្មេហោ កាមបរិទ្ធាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ
 កាមោយោ កាមយោតោ កាមុទាទានំ កាមច្ឆន្ទនី-
 រវណំ តស្ស សោ កាមច្ឆន្ទោ ជាតោ ហោតិ សញ្ញាតោ
 និព្វត្តោ អភិនិព្វត្តោ ចាតុក្ខតោ ។ ជន្ទនោតិ សត្តស្ស
 នវស្ស មាណវស្ស ចោសស្ស បុគ្គលស្ស ដីវស្ស ជាតុស្ស^(១)
 ជន្ទស្ស ឥន្ទកុស្ស មនុជស្សាតិ ឆន្ទជាតស្ស ជន្ទនោ ។

១ ឱ. ម. ជតុស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សុទ្ធឃ្លី គ្រហស្ថក្លី បព្វជិតក្លី ទេវតាក្លី មនុស្សក្លី ។ ពាក្យថា
 កំពុងប្រាថ្នា គឺ កំពុងត្រូវការ កំពុងចង់បាន កំពុងត្រេកអរ កំពុងតាំង
 ទុក កំពុងស្រឡាញ់ កំពុងជាប់ចំពាក់ ។ មួយទៀត សត្វមែងទៅ
 ចេញទៅ រសាត់ទៅ ប្រមូលទៅ តាមកាមតណ្ហា ។ បុគ្គលតែងទៅ
 ចេញទៅ រសាត់ទៅ ប្រមូលទៅ ដោយយានដំរី យានសេះ យានគោ
 យានពពែ យានចៀម យានឱដ្ឋឬយានលា យ៉ាងណា សត្វមែងទៅ
 ចេញទៅ រសាត់ទៅ ប្រមូលទៅ ដោយកាមតណ្ហា យ៉ាងនោះដែរ
 ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើកាលសត្វនោះ កំពុងប្រាថ្នា ។

[៨] ពាក្យថា ឆន្ទៈ ក្នុងពាក្យថា កាលសត្វមានឆន្ទៈកើតហើយ គឺ
 សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម សេចក្តីរីករាយក្នុងកាម
 តណ្ហាក្នុងកាម សេចក្តីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងក្នុងកាម ការ
 ជ្រប់ក្នុងកាម ការងប់ចុះក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាម គ្រឿងប្រកបគឺកាម ការថ្លក់
 ជាប់គឺកាម នីវរណៈគឺកាមឆ្លន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយណា កាមឆ្លន្ទៈនោះ
 របស់សត្វនោះ ជាសភាពកើតហើយ កើតព្រមហើយ កើតឡើងហើយ
 កើតចំពោះហើយ កើតប្រាកដហើយ ។ ពាក្យថា កាលសត្វ គឺកាល
 សត្វ ជន មាណព បុរស បុគ្គល ជីវសត្វ សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា
 សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) កាលសត្វមានឆន្ទៈកើតហើយ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[៧] តេ កាមា បរិហាយន្តិតិ តេ វា កាមា បរិហាយន្តិ សោ វា កាមេហិ បរិហាយតិ ។

កថំ តេ កាមា បរិហាយន្តិ ។ តស្ស តិដ្ឋន្តស្សេវ តេ កោតេ វាជានោ វា ហារន្តិ ចោរា វា ហារន្តិ អក្កិ វា ឧហតិ ឧទកំ វា វហតិ អប្បិយា វា ឆាយាទា ហារន្តិ ជិហិតំ វា ឆាទិតច្ចតិ^(១) ទុប្បយុត្តា វា កម្មន្តា ភិដ្ឋន្តិ កុលេ វា កុលជ្ឈាបកោ^(២) ឧប្បជ្ជតិ យោ តេ កោតេ វិកិរតិ វិធមេតិ វិទ្ធិសេតិ អនិច្ចតាយេវ អដ្ឋមី ឯវំ តេ កាមា ហាយន្តិ បរិហាយន្តិ បរិទ្ធិសេន្តិ បរិច្ចជន្តិ^(៣) អន្តរឆាយន្តិ វិប្បលុដ្ឋន្តិ ។

កថំ សោ កាមេហិ បរិហាយតិ ។ តិដ្ឋន្តេវ តេ កោតា សោ ចរតិ មរតិ អន្តរឆាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ឯវំ សោ កាមេហិ ហាយតិ បរិហាយតិ បរិទ្ធិសេតិ បរិច្ចជតិ អន្តរឆាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។

១ ឱ. ម. និហិតដ្ឋានា វា វិគច្ចតិ ។ ២ ឱ.ម. កុលដ្ឋារោ ។ ៣ ឱ. ម. បរិបតន្តិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[៧] ពាក្យថា កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យទៅ អធិប្បាយថា កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យឬសត្វនោះ សាបសូន្យចាកកាមទាំងឡាយ ។

កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យដោយប្រការដូចម្តេច ។ ព្រះរាជាទាំងឡាយ នាំយកភោគៈទាំងឡាយនោះ របស់សត្វនោះ ដែលកំពុងរស់នៅ ឬពួកចោរនាំយកទៅ ឬភ្លើងឆេះ ឬទឹកបន្យាត់យកទៅ ឬញាតិសាច់មិនជាទីគាប់ចិត្តដណ្តើមយក ឬសត្វនោះ មិនបានកំណប់ដែលខ្លួនកប់ទុក ការងារទាំងឡាយ ដែលប្រកបខុសទំនងខូចខាតទៅ បុគ្គលសម្លាប់ត្រកូល កើតឡើងក្នុងត្រកូល បុគ្គលណា (ជាខាងក្រោយ) ខ្លះខ្មាយ បំផ្លាញ កម្ចាត់បង់នូវភោគៈទាំងនោះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា អ្នកមានសេចក្តីវិនាស ព្រោះភាពនៃការមិនទៀង កាមទាំងឡាយនោះ សាបសូន្យ សាបសូន្យស្រឡះ ខ្ចាត់ភ្លាត់ លះបង់ បាត់បង់ រលាយរលត់ទៅ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលនោះ សាបសូន្យចាកកាមទាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ភោគៈទាំងឡាយនោះ បិតនៅ តែបុគ្គលនោះ ឃ្នាត ស្លាប់ អន្តរធានវិនាសទៅ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសាបសូន្យ សាបសូន្យស្រឡះ ខ្ចាត់ភ្លាត់ បាត់បង់ អន្តរធាន វិនាសទៅ យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចោរា ហរន្តិ រាជាដោ អក្កិ ឧហតិ នស្សតិ
 អត្តោ អន្តេន ជហតិ^(១) សរិរិ សបរិត្តហំ
 ឯតទញ្ញាយ មេធារិ កុញ្ញេថ ច ទទេថ ច
 ទត្វា ច កុត្វា ច យថានុការិ
 អនិទ្ធិតោ សក្កមុបេតិ ហានន្តិ ។

តេ កាមា បរិហាយន្តិ ។

[១០] សល្លវិទ្ធោរ រុប្បតីតិ យថា អយោមយេន
 វា សល្លេន វិទ្ធោ អដ្ឋិមយេន វា សល្លេន ទន្តមយេន
 វា សល្លេន វិសាលាមយេន វា សល្លេន កេដ្ឋមយេន
 វា សល្លេន វិទ្ធោ រុប្បតិ កុប្បតិ យដ្ឋិយតិ បីឡិយតិ
 ព្យាធិតោ ទោមនស្សិតោ ហោតិ ឯវមេវ វត្ថុកាមាជំ
 វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ជន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-
 មនស្សុទាយាសា សោ កាមសល្លេន^(២) វិទ្ធោ រុប្បតិ
 កុប្បតិ យដ្ឋិយតិ បីឡិយតិ ព្យាធិតោ ទោមនស្សិតោ
 ហោតីតិ សល្លវិទ្ធោរ រុប្បតិ ។ តេនាហា ភក្កវា

តស្ស ចេ កាមយមាទស្ស ធន្តជាតស្ស ជន្តុនោ
 តេ កាមា បរិហាយន្តិ សល្លវិទ្ធោរ រុប្បតីតិ ។

១ ម. អសហន្តេន ទហតិ ។ ២ ឱ. កាមសល្លេន ច សោកសល្លេន ច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចោរទាំងឡាយ ព្រះរាជាទាំងឡាយ នាំយកទ្រព្យទៅ ភ្លើង
ឆេះទ្រព្យ ប្រយោជន៍វិនាសទៅ បុគ្គលលះបង់សរីរៈ ព្រម
ទាំងរបស់ដែលហ្នឹងហែង ដោយមរណៈ អ្នកប្រាជ្ញ ជ្រាប
សេចក្តីនេះហើយ គប្បីបរិភោគផង ឲ្យទានផង លុះបាន
ឲ្យទាន និងបរិភោគ តាមសមគួរដល់អានុភាពហើយ រមែង
ជាបុគ្គល ដែលមិនត្រូវគេនិន្ទា ហើយចូលទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

កាមទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា រមែងសាបសូន្យ ។

[១០] ពាក្យថា សត្វរមែងក្តៅក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត គឺសត្វ
ដែលត្រូវព្រួញដែកមុត ឬត្រូវព្រួញធ្នឹង ត្រូវព្រួញភ្នុក ត្រូវព្រួញ-
ស្មែង ឬត្រូវព្រួញឈើមុត រមែងក្តៅក្រហាយ ញាប់ញ័រ ចង្អៀតចង្អល់
លំបាក ឈឺចាប់ តូចចិត្ត យ៉ាងណា សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ
ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ រមែងកើតឡើង
ព្រោះប្រែប្រួល ព្រាត់ប្រាសចាកវត្ថុកាមទាំងឡាយ បុគ្គលនោះត្រូវព្រួញ
គឺកាមមុត រមែងក្តៅក្រហាយញាប់ញ័រ ចង្អៀតចង្អល់ លំបាក ឈឺចាប់
តូចចិត្ត យ៉ាងនោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វក្តៅក្រហាយ
ដូចត្រូវព្រួញមុត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បើកាលសត្វនោះ មានឆន្ទៈកើតហើយ កំពុងប្រាថ្នា កាមទាំងឡាយ
នោះសាបសូន្យទៅវិញ សត្វរមែងក្តៅក្រហាយ ដូចត្រូវព្រួញមុត ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[១១] យោ កាមេ បរិវេជ្ជតិ សប្បស្សេវ បទា សិរោ

សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតិ ។

[១២] យោ កាមេ បរិវេជ្ជតីតិ យោតិ យោ យា-

ទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាបកាពោ

យណ្ណានប្បត្តោ យំធម្មសមដ្ឋាតតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្ម-

ណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ធោ វា តហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ

វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ កាមេ បរិវេជ្ជតីតិ កាមាតិ

ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា

ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ

កិលេសកាមា ។ កាមេ បរិវេជ្ជតីតិ ដ្ឋីហិ ការណេ-

ហិ កាមេ បរិវេជ្ជតិ វិក្ខម្ពនតោ វា សមុច្ឆេទតោ វា ។

កចំ វិក្ខម្ពនតោ កាមេ បរិវេជ្ជតិ ។ អដ្ឋិកដ្ឋល្មបមា

កាមា អប្បស្សាទដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ពនតោ កាមេ

បរិវេជ្ជតិ មំសបេសូបមា កាមា ពហុសាធារណដ្ឋេនាតិ

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[១១] បុគ្គលណា រៀរកាមទាំងឡាយ ដូចបុគ្គលរៀរ
ក្បាលពស់ ដោយជើង បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានសតិ
រមែងកន្លងវិសត្តិកាតណ្ណានេះ ក្នុងលោក ។

[១២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា រៀរកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យ
ថា បុគ្គលណា គឺជនណា បែបណា ប្រកបដោយប្រការណា តាំងនៅ
ដោយប្រការណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់ឋានៈណា ប្រកបដោយធម៌
ណា ទោះជាក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា
ឬមនុស្ស ។ ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ ក្នុងពាក្យថា រៀរកាមទាំងឡាយ
ដូច្នោះ បើតាមឧទ្ធាន បានដល់កាម ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ។
ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេស-
កាម ។ ត្រង់ពាក្យថា រៀរកាមទាំងឡាយ គឺបុគ្គលរៀរកាមទាំងឡាយ
ដោយហេតុ ២ គឺដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ឬដោយការផ្តាច់ផ្តិល ។

បុគ្គលរៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរាងឆ្អឹង ដោយសេចក្តី
ថា មានសេចក្តីត្រេកអរតិច ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់
សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមា ដូចដុំសាច់
ដោយសេចក្តីថា ជារបស់សាធារណ៍ ដល់សត្វ មានប្រមាណច្រើន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវេជ្ជតិ តិណ្ហាភ្ន្នបមា
 កាមា អនុទហានដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ
 បរិវេជ្ជតិ អដ្ឋារកាសូបមា កាមា មហាបរិណ្ហាហដ្ឋេនាតិ
 បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវេជ្ជតិ សុបិនក្រូបមា
 កាមា ឥត្តរបច្ចុបដ្ឋានដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ
 កាមេ បរិវេជ្ជតិ យាចិតក្រូបមា កាមា តារកាលិក-
 ដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវេជ្ជតិ រុក្ខ-
 ផលូបមា កាមា សម្ពញ្ញនបរិកញ្ញនដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ
 វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិវេជ្ជតិ អសិស្សនូបមា កាមា
 អធិកន្តនដ្ឋេនាតិ^(១) បស្សន្តោ វិក្ខម្ភនតោ កាមេ បរិ-
 វេជ្ជតិ សត្តិសូលូបមា កាមា វិនិវិជ្ឈនដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ

១ ឱ. ម. អធិកុដ្ឋនដ្ឋេនាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចគប់ស្មៅ ដោយសេចក្តីថា ដុតកម្ដៅរឿយ ។

ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរណ្តៅរងើកភ្លើង ដោយសេចក្តីថា មានកិរិយាក្ដៅរោលរាលខ្លាំង ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចការយល់សប្តិ ដោយសេចក្តីថាមានកិរិយាតាំងឡើងដ៏ផ្ដេសផ្ដាស ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរបស់ដែលខ្ចីគេ ដោយសេចក្តីថាជារបស់ប្រព្រឹត្តទៅមួយដងមួយកាលប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចឈើមានផ្លែ ដោយសេចក្តីថាមានកិរិយាបាក់ខ្ទេចខ្ទី ឬបាក់ដាច់អស់ ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចកាំបិតនិងជ្រញ់ ដោយសេចក្តីថា ដាច់រេចរិល ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចមុខលំពែង ដោយសេចក្តីថាចាក់ទម្ងន់ ឈ្មោះថារៀរកាម

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

វិក្ខម្កនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ សប្បសិរូបមា កាមា
 សប្បដិភយដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្កនតោ កាមេ
 បរិវេដ្ឋតិ អត្តិក្ខន្ធរូបមា កាមា មហាភិកាបនដ្ឋេនាតិ^(១)
 បស្សន្តោ វិក្ខម្កនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។ ពុទ្ធានុស្សតិ
 កាវេន្តោបិ វិក្ខម្កនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ធម្មានុស្សតិ
 កាវេន្តោបិ សង្ឃានុស្សតិ កាវេន្តោបិ សីលានុស្សតិ
 កាវេន្តោបិ ចាកានុស្សតិ កាវេន្តោបិ ទេវតានុស្សតិ
 កាវេន្តោបិ អាណាចានស្សតិ កាវេន្តោបិ មរណានុស្សតិ
 កាវេន្តោបិ កាយកតាសតិ កាវេន្តោបិ ឧបសមាទុស្សតិ
 កាវេន្តោបិ វិក្ខម្កនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។ បឋមំ ឈានំ
 កាវេន្តោបិ វិក្ខម្កនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ទុតិយំ ឈានំ
 កាវេន្តោបិ តតិយំ ឈានំ កាវេន្តោបិ ចតុត្ថំ ឈានំ
 កាវេន្តោបិ អាកាសានញាយតនសមាបត្តិ កាវេន្តោបិ
 វិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិ កាវេន្តោបិ អាកិញ្ញញាយ-
 តនសមាបត្តិ កាវេន្តោបិ ទេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស-
 មាបត្តិ កាវេន្តោបិ វិក្ខម្កនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។

១ ឱ. ម. មហាភិកាបនដ្ឋេនាតិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមា
ដូចក្បាលពស់វែក ដោយសេចក្តីថា ប្រកបដោយភ័យចំពោះមុខ
ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាម
ទាំងឡាយ មានឧបមាដូចគំនរភ្លើង ដោយសេចក្តីថា ក្តៅរោលរាល
ដោយភ្លើងធំ ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។ បុគ្គល
កំពុងចម្រើនពុទ្ធានុស្សតិក្តី ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន
កំពុងចម្រើនធម្មានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនសង្ឃានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើន
សីលានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនចាគានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនទេវតានុស្សតិក្តី
កំពុងចម្រើនអានាបានស្សតិក្តី កំពុងចម្រើនមរណានុស្សតិក្តី កំពុងចម្រើន
កាយគតាសតិក្តី កំពុងចម្រើនឧបសមានុស្សតិក្តី ឈ្មោះថារៀរកាម
ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។ បុគ្គលកំពុងចម្រើនបឋមជ្ឈានក្តី ឈ្មោះថា
រៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កំពុងចម្រើនទុតិយជ្ឈានក្តី កំពុង
ចម្រើនតតិយជ្ឈានក្តី កំពុងចម្រើនចតុត្ថជ្ឈានក្តី កំពុងចម្រើនអាកា-
សានញាយតនសមាបត្តិក្តី កំពុងចម្រើន វិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិក្តី
កំពុងចម្រើនអាកិញ្ញញាយតនសមាបត្តិក្តី កំពុងចម្រើននេវសញ្ញានាសញ្ញា-
យតនសមាបត្តិក្តី ឈ្មោះថារៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវំ វិក្ខម្ពនតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។

កថំ សមុច្ឆេទតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។ សោតាបត្តិ-
មត្តំ ភាវេន្តោបិ អចាយកមនីយេ កាមេ សមុច្ឆេទ-
តោ បរិវេដ្ឋតិ សកទាតាមិមត្តំ ភាវេន្តោបិ ឌីណ្យារិកេ
កាមេ សមុច្ឆេទតោ បរិវេដ្ឋតិ អនាតាមិមត្តំ ភាវេន្តោបិ
អណុសហាភតេ កាមេ សមុច្ឆេទតោ បរិវេដ្ឋតិ អរហត្ត-
មត្តំ ភាវេន្តោបិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ
និស្សេសំ សមុច្ឆេទតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។ ឯវំ សមុច្ឆេ-
ទតោ កាមេ បរិវេដ្ឋតីតិ យោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ ។

[១៣] សប្បុស្សេវ បទា សិរោតិ សប្បោ វុច្ចតិ អហិ ។
កេនត្ថេន សប្បោ ។ សំសបន្តោ កច្ចតីតិ សប្បោ ។ ភុ-
ជន្តោ កច្ចតីតិ ភុជកោ ។ ឧវេន កច្ចតីតិ ឧវកោ ។ បន្ទ-
សិរោ កច្ចតីតិ បន្ទកោ ។ សិវេន សបតីតិ^(១) សិរីសចោ ។

១ ម. សប្បតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលវៀរកាម ដោយការផ្តាច់ផ្តិល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាល
ចម្រើនសោតាបត្តិមគ្គក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម ដែលជាហេតុទៅកាន់អបាយ
ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល កាលចម្រើនសកទាតាមិមគ្គក្តី ឈ្មោះថាវៀរកាម
ដ៏គ្រោតគ្រោត ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល កាលចម្រើនអនាតាមិមគ្គក្តី ឈ្មោះថា
វៀរកាមដ៏ល្អិត ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល កាលចម្រើនអរហត្តមគ្គក្តី ឈ្មោះថា
វៀរកាម ដោយសព្វគ្រប់ គ្រប់ទាំងអស់ មិនមានសេសសល់ ឥតសេស
សល់ ដោយកិរិយាផ្តាច់ផ្តិល ។ បុគ្គលវៀរកាម ដោយការផ្តាច់ផ្តិល
យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាវៀរកាមទាំងឡាយ ។

[១៣] ពាក្យថា ដូចបុគ្គលវៀរក្បាលពស់ ដោយជើង អធិប្បាយ
ថា អហិសត្វ លោកហៅថា ពស់ ។ ដែលហៅថា ពស់ ដោយ
សេចក្តីដូចម្តេច ។ សត្វណាលូនទៅ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា
ពស់ ។ សត្វណា ពត់ ពេន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា កុដគៈ ។
សត្វណាទៅដោយទ្រូង ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។ សត្វណា
មានក្បាលឱនរាប ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។ សត្វណា
លូនទៅដោយក្បាល ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ពស់ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

វិលេ សយតីតិ វិលាសយោ^(១) ។ តុហាយំ សេតីតិ^(២)
តុហាសយោ ។ ទាណា តស្ស អាវុជោតិ ទាណាវុជោ ។
វិសំ តស្ស យោរុទ្ធិ យោរិសោ ។ ជិដ្ឋា តស្ស ទុវិ-
ធាតិ ទុជិដ្ឋា ។ ទ្វីហិ ជិដ្ឋាហិ រសំ សាយតីតិ ទិរសញ្ញា ។
យថា បុរិសោ ដីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ
ទុក្ខប្បដិក្ខុលោ ចានេន សប្បសិរំ វដ្ឋេយ្យ វិវដ្ឋេយ្យ
បរិវដ្ឋេយ្យ អភិទិវដ្ឋេយ្យ ឯវមេវ សុខកាមោ ទុក្ខប្ប-
ដិក្ខុលោ កាមេ វដ្ឋេយ្យ វិវដ្ឋេយ្យ បរិវដ្ឋេយ្យ អភិទិ-
វដ្ឋេយ្យាតិ សប្បស្សេវ បទា សិរោ ។

[១៤] សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិ-
វត្តតីតិ សោតិ យោ កាមេ បរិវដ្ឋេតិ ។ វិសត្តិកា
វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ អនុនយោ អនុ-
រោជោ នន្ទិ នន្ទិរាគោ ចិត្តស្ស សារាគោ ឥច្ឆា

១-វិលសយោតិបិ បាហោ ។ ២-ម. សយតីតិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

សត្វណាដេកក្នុងរន្ធ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា វិលាស័យ ។ សត្វ
ណា ដេកក្នុងគុហា ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា គុហាស័យ ។ សត្វ
នោះមានចង្កូមជាអាវុធ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ទាណាវុធ ។ សត្វ
នោះមានពិសដ៏ពន្លឺក ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ឃោរវិសៈ ។
សត្វនោះមានអណ្តាតពីរ ហេតុនោះ សត្វនោះ ឈ្មោះថា ទុដ្ឋិវា ។ សត្វណា
ដញ្ចក់រស ដោយអណ្តាតពីរ ហេតុនោះ សត្វនោះឈ្មោះថា ទិរសញ្ញ ។
បុរសអ្នកចង់រស់ មិនចង់ស្លាប់ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ខ្ពើមសេចក្តីទុក្ខ
គួររៀន គួរចៀសចេញ គួរគេចចេញ គួររៀនស្រឡះចេញ នូវក្បាល
ពស់ដោយជើង យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ខ្ពើមសេចក្តី
ទុក្ខ គួររៀន គួរចៀសចេញ គួរគេចចេញ គួររៀនស្រឡះចេញ នូវ
កាមទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចបុគ្គល
រៀនក្បាលពស់ ដោយជើង ។

[១២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានសតិ រមែង
កន្លងវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គឺបុគ្គល
ដែលរៀនកាម ។ តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានដល់ តម្រេក
តម្រេកមានកម្លាំង សេចក្តីក្លចកាន់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីរីករាយ
សេចក្តីរីករាយក្នុងតម្រេក តម្រេកមានកម្លាំងរបស់ចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មុត្តា អន្លោសានំ តេជោ បលិតេជោ សង្កោ^(១) បង្កោ
 ឯជា មាយា ជនិកា សញ្ញនដី សិព្វដី ជាលិដី សវិតា
 វិសត្តិកា សុត្តំ វិសជា អាយុហនី ទុតិយា បណិទិ
 កវនេត្តិ វនំ វនថោ សន្តវោ ស្មេហោ អបេក្ខា បដិពន្ធា
 អាសា អាសីសនា អាសីសិតត្តំ រូទាសា សទ្ធាសា
 កន្ធាសា វសាសា ដោដ្ឋញ្ញាសា លាភាសា ធនាសា^(២)
 បុត្តាសា ដីវិតាសា ជប្បា បជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្ប-
 នា ជប្បិតត្តំ លោលុប្បា លោលុប្បាយនា លោលុប្បា-
 យិតត្តំ បុច្ឆញ្ញិកតា សាធុកម្យតា អធម្មរាគោ វិស-
 មលោភោ និកន្តិ និកាមនា បត្តនា បិហនា សម្បត្តនា
 កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា រូបតណ្ហា អរូប-
 តណ្ហា និរោធតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ធតណ្ហា កន្ធតណ្ហា
 វសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ឌីយោ យោគោ

១ សត្តោតិបិ បាលី ១ ២ ម. ជនាសា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សេចក្តីជ្រប់ចុះ កិរិយាងប់ចុះ សេចក្តីចំពាក់ចិត្ត សេចក្តីចំពាក់មាំ កិលេស
 ជាគ្រឿងជាប់ កិលេសដូចភក់ កិរិយាស្វែងរក ការលាក់ពុត កិលេស-
 ជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត គ្រឿងញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើត គ្រឿងចាក់ស្រេះ
 កិលេសជាតិដូចជាបណ្តាញ កិលេសជាតិហូរទៅ ផ្សាយទៅ ក្រសែ គឺ
 តណ្ហា កិលេសជាតិដ៏ទូលាយ គ្រឿងញ៉ាំងអាយុឲ្យវិនាស តណ្ហា
 ជាគម្រប់ពីរ គ្រឿងតម្កល់ទុក គ្រឿងនាំសត្វទៅកាន់ភព កិលេស-
 ជាតិដូចជាព្រៃធំ ដូចជាព្រៃតូច ការស្និទ្ធស្នាល សេចក្តីស្នេហា សេចក្តី
 អាល័យ សេចក្តីជាប់ចំពាក់ សេចក្តីប៉ុនប៉ង សេចក្តីនឹកជញ្ជឹង ភាព
 នៃចិត្តនឹកជញ្ជឹង បំណងរូប បំណងសំឡេង បំណងក្លិន បំណងរស
 បំណងផ្សព្វ បំណងលាភ បំណងទ្រព្យ បំណងបុត្រ បំណងជីវិត ការជាប់
 ការជាប់ទូទៅ ការជាប់ក្រៃលែង ការជាប់ កិរិយាជាប់ ភាពនៃចិត្តជាប់
 ការជាប់ស្អិត កិរិយាជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តរឡិបរឡប់
 ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាក្រៃពេក តម្រេកខុសគន្លងធម៌ សេចក្តីលោភមិនស្មើ
 សេចក្តីអាល័យ កិលេសជាតិជាទីអាល័យ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តី
 ស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា
 រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា និរោធិតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា
 រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា អន្លង់ គ្រឿងប្រកបទុក

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

តន្តោ ឧបាទានំ អារាវណំ ជីវាវណំ ឆទនំ ពន្ធនំ^(១) ឧបក្កិ-
 លេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ លតា វេរិច្ឆំ ទុក្ខមូលំ
 ទុក្ខនិទានំ^(២) ទុក្ខប្បករោ មារចាសោ មារពលិសំ
 មារវិសយោ តណ្ហានទី តណ្ហាជាលំ តណ្ហាកទ្ធុលំ
 តណ្ហាសមុទ្រោ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។

វិសត្តិកាតិ កេនត្ថេន វិសត្តិកា ។ វិសតាតិ
 វិសត្តិកា ។ វិសាលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសក្កតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំហរតីតិ វិសត្តិកា ។
 វិសំវាទិកាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមូលាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសដលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសបរិភោកាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសាលា វា បន សា រូបេ តណ្ហា សទ្ធេ តន្តេ វសេ

១ ជន្ននត្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ២ ទុក្ខនិទានត្តិបិ បាហោ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

គ្រឿងចាក់ស្រែះ គ្រឿងប្រកាន់ទុក កិរិយារាវាំង កិរិយាទប់ កិរិយា
 ប្រក់ កិរិយាចង កិរិយាសៅហ្មង កិរិយាដេកនៅរឿយ ។ កិរិយាស្នាក់ វល្លិ
 គឺតណ្ហា សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ ឫសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ ដែនកើតនៃ
 ទុក្ខ អន្ទាក់នៃមារ សន្ទូចនៃមារ វិស័យនៃមារ ស្ទឹងគឺតណ្ហា បណ្តាញគឺ
 តណ្ហា ដងដោយគឺតណ្ហា សមុទ្រគឺតណ្ហា អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។

សំណួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា តើវិសត្តិកា ដោយសេចក្តីដូចម្តេច ។
 តណ្ហាណា ផ្សាយទៅ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិស-
 ត្តិកា ។ តណ្ហាណា ដ៏ទូលាយ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះ
 ថា វិសត្តិកា ។ តណ្ហាណា ជ្រួតជ្រាបទៅ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ
 ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។ តណ្ហាណា អត់ទ្រាំ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា
 នោះ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។ តណ្ហាណា ប្រមូលផ្សេង ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។ តណ្ហាណា ញ៉ាំងសត្វឲ្យ
 ពោលខុស ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។
 តណ្ហាណា មានឫសគល់ជាពិស ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះ
 ថាវិសត្តិកា។ តណ្ហាណា មានផ្ទៃជាពិស ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ
 ឈ្មោះថាវិសត្តិកា ។ តណ្ហាណា មានគ្រឿងបរិភោគជាពិស ព្រោះហេតុ
 នោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។ មួយទៀត តណ្ហានោះជា
 កិលេសជាតិទូលាយ បាចសាចទៅ ផ្សាយទៅ ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ដោដ្ឋព្វេ កុលេ កណោ អាវាសេ លាកេ យសេ
 បសំសាយ សុខេ ចីវេ បិណ្ឌាទាតេ សេនាសនេ កិលា-
 នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេ កាមធាតុយា រូបធាតុយា
 អរូបធាតុយា កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ សញ្ញាភវេ
 អសញ្ញាភវេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវេ ឯកវោការភវេ
 ចតុវោការភវេ បញ្ចវោការភវេ អតីតេ អនាគតេ
 បច្ចុប្បន្នេ ទិដ្ឋសុតមុតិវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ វិសជា
 វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។

លោកេតិ អចាយលោកេ មនុស្សលោកេ នេវ-
 លោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។

សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កា-
 យានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ
 ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ
 សតោ ។ អបរេហិមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ អសតិ-
 បរិវេជ្ជនាយ សតោ សតិករណីយានំ ធម្មានំ កតត្តា
 សតោ សតិប្បដិបក្កានំ^(១) ធម្មានំ ហតត្តា សតោ
 សតិទិមិត្តានំ ធម្មានំ អប្បមុដ្ឋត្តា សតោ ។ អបរេ-
 ហិមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ សតិយា សមដ្ឋាកតត្តា

១ ម. សតិបរិពន្ធនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ផ្សព្វ ក្នុងត្រកូល គណៈ អាវាស លោក យស សេចក្តីសរសើរ សុខ
 ក្នុងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ក្នុងកាមធាតុ
 រូបធាតុ អរូបធាតុ ក្នុងកាមភព រូបភព អរូបភព ក្នុងសញ្ញាភព
 អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវេការភព ចតុវេការភព
 បញ្ចវេការភព ក្នុងកាលជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងអារម្មណ៍ទាំង
 ឡាយដែលខ្លួនឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា
 នោះ ឈ្មោះថា វិសត្តិកា ។

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវ-
 លោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។

ពាក្យថា ជាអ្នកមានសតិ គឺមានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងគឺ
 មានសតិ កាលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ក្នុង
 វេទនាទាំងឡាយ ក្នុងចិត្ត មានសតិ កាលចម្រើនធម្មានុបស្សនាសតិ-
 ប្បដ្ឋាន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ មានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងទៀត
 គឺមានសតិ ដោយការរៀន ចាកការមិនមានសតិ មានសតិដោយការ
 បានធ្វើធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនគប្បីធ្វើដោយសតិ មានសតិ ដោយ
 ការបានកម្ចាត់ នូវធម៌ទាំងឡាយជាទំនាស់ដល់សតិ មានសតិដោយ
 ការមិនភ្លេចភ្លាំង នូវធម៌ទាំងឡាយជានិមិត្តរបស់សតិ ។ មានសតិ
 ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងទៀត គឺមានសតិ ដោយការបានប្រកបដោយសតិ

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

សតោ សតិយា វសិតត្តា សតោ សតិយា ចាកុញ្ញតាយ
សតោ សតិយា អបច្ចោរោហណតាយ សតោ ។
អបរេហិបិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ សតត្តា សតោ
សន្តត្តា សតោ សមិតត្តា សតោ សន្តធម្មសមដ្ឋាក-
តត្តា សតោ ។ ពុទ្ធានុស្សតិយា សតោ ធម្មានុស្សតិ-
យា សតោ សង្ឃានុស្សតិយា សតោ សីលានុស្ស-
តិយា សតោ ចាកានុស្សតិយា សតោ ទេវតានុស្ស-
តិយា សតោ អាណាចានុស្សតិយា សតោ មរណា-
នុស្សតិយា សតោ កាយកតាសតិយា សតោ ឧប-
សមាណុស្សតិយា សតោ ។ យា សតិ អនុស្សតិ បដិស្ស-
តិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិលាបនតា អស្ស-
មុស្សនតា សតិ សតិទ្ធិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ សតិ-
សម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមក្កោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥ-
មាយ សតិយា ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបកតោ
សមុបកតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមដ្ឋាកតោ សោ
វុច្ចតិ សតោ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

មានសតិ ព្រោះជាអ្នកស្ទាត់ក្នុងសតិ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកប្តឹងក្នុងសតិ
 មានសតិ ព្រោះជាអ្នកមិនឃ្លៀងឃ្លាតចាកសតិ ។ មានសតិដោយហេតុ
 ៤ យ៉ាង ផ្សេងទៀត គឺមានសតិ ព្រោះជាអ្នកមានស្មារតី មានសតិ ព្រោះ
 ជាអ្នកស្ងប់ មានសតិ ព្រោះជាអ្នករម្ងាប់ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកប្រកប
 ដោយសប្បុរិសធម៌ ។ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ចំពោះព្រះពុទ្ធ
 មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ចំពោះព្រះធម៌ មានសតិ ព្រោះការ
 រលឹករឿយៗចំពោះព្រះសង្ឃ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ។ ចំពោះ
 សីល មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ។ ចំពោះការលះ មានសតិ ព្រោះ
 ការរលឹករឿយៗ ។ ចំពោះគុណធម៌នៃទេវតា មានសតិ ព្រោះការរលឹក
 រឿយៗ ។ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ។
 ចំពោះមរណៈ មានសតិ ព្រោះការរលឹករឿយៗ ។ ចំពោះកាយ មានសតិ
 ព្រោះការរលឹករឿយៗ ។ ចំពោះឧបសមៈគឺនិព្វាន ។ កិរិយារលឹក រលឹក
 រឿយៗ រលឹកចំពោះ ឈ្មោះថាសតិ ភាពនៃកិរិយារលឹក ភាពនៃកិរិយាចាំ
 ទុក ភាពនៃកិរិយាមិនភ្លេចភ្នំ ភាពនៃកិរិយាមិនវង្វេង ឈ្មោះថាសតិ
 សតិទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសម្តោជ្ឈង្គ ឯកាយនមគ្គ (ផ្លូវជា
 ទីប្រព្រឹត្តទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង) នេះលោកហៅថាសតិ ។ បុគ្គលណា
 កៀកកើយ អែបនែប ចូលទៅជិត ចូលផ្អែកផ្អិត មូលមិត្រ បរិបូណ៌
 ប្រកបដោយសតិនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតីតិ
 យា លោកេ វិសត្តិកា ឥមំ លោកេ វិសត្តិកំ សតោ
 តរតិ ឧត្តរតិ បតរតិ សមតិក្កមតិ វីតិវត្តតីតិ សោមំ
 វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតិ ។ តេនាហ
 ភក្កវា

យោ កាមេ បរិវេដ្ឋតិ សបស្សេវ បទា សិរោ
 សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ សតោ សមតិវត្តតីតិ ។

[១៥] ខេត្តំ វត្តំ ហិរញ្ញំ វា កវាស្សំ ទាសចោវិសំ

ទិយោ ពន្ធំ បុច្ច កាមេ យោ នរោ អនុកិដ្ឋតិ ។

[១៦] ខេត្តំ វត្តំ ហិរញ្ញំ វាតិ ខេត្តន្តិ សាលិក្ខេត្តំ

វីហិក្ខេត្តំ មុក្កក្ខេត្តំ មាសក្ខេត្តំ យវក្ខេត្តំ កោជ្ជមក្ខេ-

ត្តំ តិលក្ខេត្តំ ។ វត្តន្តិ យវវត្ត កោជ្ជវត្ត បុរវវត្ត បច្ឆាវត្ត

អាវាមវត្ត វិហារវត្ត ។ ហិរញ្ញន្តិ ហិរញ្ញំ វុច្ចតិ កហា-

បណោតិ ខេត្តំ វត្តំ ហិរញ្ញំ វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី រមែងកន្លងនូវវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក សេចក្តីថា តណ្ហាល្មោះវិសត្តិកាណា ក្នុងលោក បុគ្គលមានស្មារតី រមែងធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់កាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវតណ្ហា ឈ្មោះវិសត្តិកានេះ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី រមែងកន្លងនូវវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលណា រៀរកាមទាំងឡាយ ដូចបុគ្គលរៀរក្បាលពស់ ដោយជើង បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី រមែងកន្លងនូវវិសត្តិកាតណ្ហានេះ ក្នុងលោក ។

[១៥] ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ នូវស្រែ ទឹកនៃង ប្រាក់ គោ សេះ ទាសៈនិងពួកបុរស ស្រ្តី ផៅពង្ស ឬកាមទាំងឡាយ ច្រើន ។

[១៦] អធិប្បាយពាក្យថា ស្រែ ទឹកនៃង ប្រាក់ ត្រង់ពាក្យថា ស្រែ គឺ ស្រែស្រូវសាលី ស្រែស្រូវធម្មតា ចម្ការសណ្តែកបាយ ចម្ការសណ្តែករាជមាស ស្រែស្រូវដំណើប ស្រែស្រងៃ ចម្ការលូ ។ ពាក្យថា ទឹកនៃង គឺទីផ្ទះ ទីជម្រក ទីមុខ (ផ្ទះ) ទីក្រោយ (ផ្ទះ) ទីសួន ទឹកនៃងនៅ ។ កហាបណៈ លោកហៅថា ប្រាក់ ក្នុងបទថា ប្រាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ស្រែ ទឹកនៃង ប្រាក់ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៧] តវាស្សំ ទាសចោរិសន្តិ កវន្តិ តាវោ វុច្ចន្តិ ។
 អស្សាតិ បសុកាទយោ វុច្ចន្តិ ។ ទាសាតិ ចត្តារោ
 ទាសា អន្តោជាតកោ ទាសោ ធនក្ខិតកោ ទាសោ
 សាមំ វា ទាសវិយំ ឧបេតិ អកាមកោ វា ទាសវិយំ
 ឧបេតិ ។

អាមាយ ទាសាមិ កវន្តិ ហោកេ
 ធនេន កិតាមិ កវន្តិ ទាសា
 សាមញ្ច ឯកេ ឧបយន្តិ ទាសំ
 កយាបនុណ្ណាមិ កវន្តិ ទាសា ។

ចោរិសន្តិ តយោ បុរិសា ភជកា កម្មករា ឧបដីវិទោតិ
 តវាស្សំ ទាសចោរិសំ ។

[១៨] ចិយោ ពន្ធិ បុច្ច កាមេតិ ចិយោតិ ឥត្តិបរិក្ក-
 ហោ វុច្ចតិ ។ ពន្ធិតិ ចត្តារោ ពន្ធិ ញាតិពន្ធវាមិ ពន្ធិ
 កោត្តពន្ធវាមិ ពន្ធិ មន្តពន្ធវាមិ ពន្ធិ សិប្បពន្ធវាមិ ពន្ធិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

[១៧] ពាក្យថា គោ សេះ ទាសៈ និងពួកបុរស អធិប្បាយថា គោទាំងឡាយ លោកហៅថាគោ ។ ពួកសត្វ មានសត្វចិញ្ចឹមជាដើម លោក ហៅថា សេះ ។ ពាក្យថា ទាសៈ បានដល់ខ្ញុំ ៤ ពួក គឺខ្ញុំដែលកើត ខាងក្នុងផ្ទះ^(១) ១ ខ្ញុំដែលលោះ ដោយទ្រព្យ ១ បុគ្គលដែលចូលមកជា ខ្ញុំដោយខ្លួនឯង ១ បុគ្គល ដែលមិនមានប្រាថ្នា តែចូលមកជាខ្ញុំ^(២) ១ ។

បុគ្គលពួកមួយ ជាខ្ញុំកើតអំពីទាសីក៏មាន ជាខ្ញុំដែលគេលោះ ដោយទ្រព្យក៏មាន បុគ្គលពួកមួយ ចូលមកជាខ្ញុំដោយខ្លួនឯង ក៏មាន បុគ្គលដែលត្រូវភ័យគ្របសង្កត់មកធ្វើជាខ្ញុំក៏មាន ។

ពាក្យថាពួកបុរស បានដល់បុរស ៣ ពួក គឺអ្នករាជការ ១ កម្មករ ១ អ្នក ជំនួញ ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គោ សេះ ទាសៈ និងពួកបុរស ។

[១៨] ពាក្យថា ស្រ្តី ផៅពង្ស ឬកាមទាំងឡាយច្រើន អធិប្បាយថា ស្រ្តីជាភរិយា លោកហៅថា ស្រ្តី ។ ពាក្យថា ផៅពង្ស បានដល់ផៅ ពង្ស ៤ ពួក គឺផៅពង្សជាប់ដោយញាតិ ១ ផៅពង្សជាប់ដោយគោត្រ ១ ផៅពង្សជាប់ដោយមន្ត ១^(៣) ផៅពង្សជាប់ដោយសិល្បសាស្ត្រ ១^(៤) ។

១ បានដល់ ខ្ញុំដែលកើតឡើង ក្នុងផ្ទៃម្តាយជាខ្ញុំគេស្រាប់ ។ ២ បានដល់ ខ្ញុំដែលគេ រឹបជាន់ យកទាំងអំណាច ។ អដ្ឋកថា ។ ៣-៤ បុគ្គលដែលបានរៀនមន្ត ឬសិល្បៈ ក្នុង សំណាក់អាចារ្យជាមួយគ្នា ហៅថា មន្តពន្ធុ សិល្បពន្ធុ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បុច្ឆ កាមេតិ ពហូ កាមេ ។ ឯតេ បុច្ឆ កាមា មនា-
បិកា រូចា ។ បេ ។ មនាបិកា ដោជ្ជញ្ញាតិ ចិយោ ពន្ធុ
បុច្ឆ កាមេ ។

[១៩] យោ នរោ អនុកិដ្ឋតីតិ យោតិ យោ យា-
ទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាបកាពោ
យណ្ណានប្បត្តោ យំធម្មសមន្មាតតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្ម-
ណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ធោ វា កហដ្ឋោ វា បព្វដិតោ វា
ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ នរោតិ សត្តោ នរោ មាលារោ
ចោសោ បុគ្គលោ ដីវោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទកូ មនុដោ ។
អនុកិដ្ឋតីតិ កិលេសកាមេន វត្ថុកាមេសុ កិដ្ឋតិ
អនុកិដ្ឋតិ បលិតិដ្ឋតិ បលិតដ្ឋតីតិ យោ នរោ
អនុកិដ្ឋតិ ។ តេនាហ ភកវា

ខេត្តំ វត្ថុំ ហិវញ្ញំ វា កវាស្សំ ទាសចោវិសំ
ចិយោ ពន្ធុ បុច្ឆ កាមេ យោ នរោ អនុកិដ្ឋតីតិ ។

[២០] អពលា ធំ ពលីយន្តិ មទ្ធុន្តេ ធំ បរិស្សយា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា កាមទាំងឡាយច្រើន គឺកាមមានប្រមាណច្រើន ។ កាមមាន
ប្រមាណច្រើននុ៎ះ គឺរូបទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ។ រូប ។ ផ្សព្វទាំងឡាយជាទី
គាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ស្រ្តីនៅពង្ស កាមទាំងឡាយ ច្រើន ។

[១៩] អធិប្បាយពាក្យថា ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ ត្រង់ពាក្យថា ជន
ណា គឺបុគ្គលណា បែបណា ប្រកបដោយប្រការណា តាំងនៅដោយប្រ-
ការណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវឋានៈណា ប្រកបដោយធម៌ណា
ទោះបីជាក្សត្រ ឬព្រាហ្មណ៍ ជាវេស្សៈ ឬសុទ្រៈ ជាគ្រហស្ថបុបពូជិត
ជាទេវតា ឬមនុស្ស ។ ពាក្យថា ជន បានដល់ សត្វ ជន មាណាព បុរស
បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ
សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ប្រាថ្នារឿយ ។ គឺចង់បាន ប្រាថ្នារឿយៗ
ជាប់ចិត្ត ញ៉ាម ក្នុងវត្ថុកាមទាំងឡាយ ដោយសារកិលេសកាម ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

ជនណាប្រាថ្នារឿយ ។ នូវស្រែ ទឹកនៃង ប្រាក់ គោ សេះ
ទាសៈនិងពួកបុរស ស្រ្តី នៅពង្សឬកាមទាំងឡាយច្រើន ។
[២០] កិលេសមិនមានកម្លាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិន
បុគ្គលនោះ^(១) អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញាំញីបុគ្គលនោះ

១សំដៅយកបុគ្គលប្រាសចាកពលៈ ៥ ប្រការមានសទ្ធាពលៈជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតិ ជារំ ភិណ្ឌមិវោទកំ ។

[២០] អពលា នំ ពលីយន្តីតិ អពលាតិ អពលា កិ-
 លេសា ទុព្វលា អប្បពលា អប្បថាមកា ហីណា និហីណា
 បរិហីណា ឱមកា លាមកា ជតុក្កា បរិត្តា ។ តេ កិលេ-
 សា តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិកវន្តិ អជ្ឈោត្តវន្តិ
 បរិយាទិយន្តិ មទ្ធន្តីតិ វាម្យំ អពលា នំ ពលីយន្តិ ។
 អថវា អពលំ បុគ្គលំ ទុព្វលំ អប្បពលំ អប្បថាមកំ
 ហីណំ និហីណំ បរិហីណំ ឱមកំ លាមកំ ជតុក្កំ បរិត្តំ
 យស្ស នត្តិ សទ្ធាពលំ រិយពលំ សតិពលំ សមាធិ-
 ពលំ បញ្ញាពលំ ហិរិពលំ ឱត្តប្បពលំ តេ កិលេសា
 តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិកវន្តិ អជ្ឈោត្តវន្តិ
 បរិយាទិយន្តិ មទ្ធន្តីតិ វាម្យំ អពលា នំ ពលីយន្តិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ ដូច
ជាទឹក កាលជ្រាបចូលកាន់នាវា ដែលបែកធ្លាយ ។

[២១] អធិប្បាយពាក្យថា កិលេស មិនមានកម្លាំងទាំងឡាយ
រមែងសង្កត់សង្កិនបុគ្គលនោះ ត្រង់ពាក្យថា កិលេសមិនមានកម្លាំងទាំង-
ឡាយ គឺកិលេសទាំងឡាយ មិនមានកម្លាំង មានកម្លាំងថយ មាន
កម្លាំងតិច មានសេចក្តីប្រឹងប្រែងតិច ថោកទាប ស្អប់ស្អើង អូនថយ
ជ្រោកជ្រោក លាមក អាក្រក់ តិចតួច ។ កិលេសទាំងឡាយនោះ រមែង
ញាំញី ទន្ទ្រាន សង្កត់ គ្របសង្កត់ រូបរិត ឈ្នួចឈ្នីបុគ្គលនោះ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសមិនមានកម្លាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់
សង្កិន បុគ្គលនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត កិលេសទាំងឡាយនោះ
រមែងញាំញី ទន្ទ្រាន សង្កត់ គ្របសង្កត់ រូបរិត ឈ្នួចឈ្នី នូវបុគ្គលមិន
មានកម្លាំង មានកម្លាំងថយ មានកម្លាំងតិច មានសេចក្តីប្រឹងប្រែងតិច
ថោកទាប ស្អប់ស្អើង អូនថយ ជ្រោកជ្រោក លាមក អាក្រក់ តិចតួច នូវ
បុគ្គល ដែលមិនមានកម្លាំងគឺសទ្ធា កម្លាំងគឺព្យាយាម កម្លាំងគឺសតិ
កម្លាំងគឺសមាធិ កម្លាំងគឺបញ្ញា កម្លាំងគឺហិរិ កម្លាំងគឺឱត្តប្បៈ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសមិនមានកម្លាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់
សង្កិនបុគ្គលនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២២] មទ្ធព្ពេ ណំ បរិស្សយាតិ បរិស្សយាតិ ទ្វេ
 បរិស្សយា ចាកដបរិស្សយា ច បដិច្ចន្ទបរិស្សយា ច ។
 កតមេ ចាកដបរិស្សយា ។ សីហា ព្យក្សា ទីបិ
 អច្ចតរច្ចា កោកា កោមហីសា ហត្ថី អហិ វិច្ឆិកា
 សតបទី ចោរា វា អស្ស មាលាវា កតកម្មា វា អកត-
 កម្មា វា ចក្កុរោកោ សោតរោកោ យានរោកោ ជិវ្ហារោ-
 កោ កាយរោកោ សីសរោកោ កណ្ណរោកោ មុខរោកោ
 ទន្ធរោកោ កាសោ សាសោ បិណសោ ឧហោ ជរោ កុច្ឆិ-
 រោកោ មុច្ឆា បក្ខុទ្ធិកា សុលា វិសុចិកា កុដ្ឋំ កណ្ណោ
 កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ធុ កណ្ណុ កច្ឆុ រខ-
 សា វិត្តិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិធុកា
 ភក្ខុលា បិត្តសមុដ្ឋាណា អាពាណា សេម្ហសមុដ្ឋាណា អា-
 ពាណា វាតសមុដ្ឋាណា អាពាណា សន្និទាតិកា អាពាណា
 ឧត្ថបរិណាមជា អាពាណា វិសមបរិហារជា អាពាណា ឱ-
 បក្កមិកា អាពាណា កម្មវិចារកជា អាពាណា សីតំ ឧណ្ណំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២២] អធិប្បាយពាក្យថា អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញាំញីបុគ្គល នោះ ត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយទាំងឡាយ សំដៅយកអន្តរាយ ២ យ៉ាងគឺ អន្តរាយប្រាកដ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។

អន្តរាយប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ សីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំនិង ខ្លាត្រី ឆ្កែ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្នុយ ក្អែប ពួកមាណាព កំពុងលួចក្តី ធ្វើចោរកម្មហើយក្តី^(១) មិនទាន់ធ្វើចោរកម្មហើយក្តី^(២) រោគក្នុងភ្នែក រោគក្នុងត្រចៀក រោគក្នុងច្រមុះ រោគក្នុងអណ្តាត រោគក្នុងកាយ រោគក្នុង ក្បាល រោគត្រង់ស្លឹកត្រចៀក រោគក្នុងមាត់ រោគត្រង់ធ្មេញ រោគក្អក រោគ ហឺត រោគក្រៅច្រមុះ រោគគ្រុនក្តៅក្រហាយ រោគរឹងវៃ រោគក្នុងពោះ រោគ ខ្យល់ចាប់ រោគធ្លាក់ឈាម រោគចុកស្បែក ចុះរាក យូង រោគពក ស្រែង ស្រកីអណ្តែង ឆ្អួតជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់ កម រោគអេះក្លាយ យូង ដែក មូលឈាម រោគប្រមាត់ ប្រមេះទឹកបាយ ឫសដូងដុះ ក្អកឈាម ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្មៅស្ម អាពាធកើត អំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំនៃ (ខ្យល់ប្រមាត់ស្មៅស្ម) អាពាធកើតអំពី ការផ្លាស់ប្តូររដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាវិយាបថមិនស្មើគ្នា អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមខ្លាំង^(៣) អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ

១ សំដៅកំពុងកាត់ជញ្ជាំងជាដើម ។ ២ ទើបនឹងចេញទៅ ។ ន័យអដ្ឋកថា ។ ៣ អាពាធនេះ កើតអំពីការបៀតបៀន របស់អ្នកដទៃ មានសម្លាប់ឬចងជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

ជិយច្ឆា បិទាសា ឧច្ឆារោ បស្សារោ ខំសមកស-
វាតាតបសិរីសបសម្មស្សា ឥតិ វា ឥមេ វុច្ឆន្តិ ចាក-
ជបរិស្សយា ។

កតមេ បដិច្ឆន្តបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ វេទិទុច្ច-
រិតំ មនោទុច្ចរិតំ កាមច្ឆន្តដីវលំ ព្យាទាទដីវលំ មីន-
មិទ្ធដីវលំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចដីវលំ វិចិត្តិច្ឆាដីវលំ វាកោ
នោសោ មោហោ កោណោ ឧបនាហោ មក្ខោ បលា-
សោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឃេយ្យំ ចម្កោ សារម្កោ
មាណោ អតិមាណោ មនោ បមាណោ សព្វេ កិលេសា
សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ
សន្តាទា សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារា ឥមេ វុច្ឆន្តិ បដិច្ឆន្ត-
បរិស្សយា ។

បរិស្សយាតិ កេនត្ថេន បរិស្សយា ។ បរិសហដ្ឋិតិ
បរិស្សយា ។ បរិហានាយ សំវត្តដ្ឋិតិ បរិស្សយា ។ តត្រា-
សយាតិ បរិស្សយា ។

កថំ បរិសហដ្ឋិតិ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា តំ

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្មស្ស រហោម មូស ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ
និងពស់តូចពស់ធំទាំងឡាយ ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយប្រាកដ
ដូច្នោះឯង ។

អន្តរាយកំបាំង តើដូចម្ដេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត
កាមច្ចន្ទនីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចកុក្កុច្ចនីវរណៈ
វិចិកិច្ចនីវរណៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ សេចក្ដីក្រោធ ការចង់ក្រោធ
ទុក ការលុបលាងគុណអ្នកដទៃ ការលើកខ្លួន សេចក្ដីឈ្នានីស សេចក្ដី
កំណាញ់ ពុតត្បុត ការអួតអាង ការរឹងត្អឹង ការប្រណាំងប្រជែង ការប្រ-
កាន់ខ្លួន ការមើលងាយគេ សេចក្ដីស្រវឹង សេចក្ដីប្រហែសធ្វេស កិលេស
ទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្ដីអន្ទះ-
អន្ទែងទាំងអស់ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំង-
អស់ ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយកំបាំង ។

សំណួរត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយ តើអន្តរាយ ដោយអត្ថថាដូចម្ដេច ។
អន្តរាយ ព្រោះហេតុទន្ទ្រាន អន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
សេចក្ដីវិនាស អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុទន្ទ្រាន តើដូចម្ដេច ។ អន្តរាយទាំងឡាយនោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិកវន្តិ អន្លោត្តវន្តិ
 បរិយាទិយន្តិ មទ្ធុន្តិ ។ ឯវំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។
 កថំ បរិហាធាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។
 តេ បរិស្សយា កុសលានំ ធម្មានំ បរិហាធាយ
 អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេសំ កុសលានំ
 ធម្មានំ ។ សម្មាបដិបទាយ អនុលោមប្បដិបទាយ
 អបច្ចនីកប្បដិបទាយ អន្ធតប្បដិបទាយ ធម្មានុធម្ម-
 ប្បដិបទាយ សីលេសុ បរិបូរិការិតាយ ឥន្ទ្រិយេសុ
 កុត្តទ្វារតាយ កោដនេ មត្តញ្ញតាយ ជាតិរិយានុយោ-
 កស្ស សតិសម្បជញ្ញស្ស ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ការ-
 ណានុយោកស្ស ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ការណានុយោ-
 កស្ស ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិចាទានំ ការណានុយោកស្ស បញ្ចន្នំ
 ឥន្ទ្រិយានំ ការណានុយោកស្ស បញ្ចន្នំ ពលានំ ការណា-
 នុយោកស្ស សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ ការណានុយោកស្ស
 អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មក្កស្ស ការណានុយោកស្ស

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ញាំញី ទ្រ្មាន គ្របសង្កត់ រូបរឹត បំផ្លាញ ញីញាក់ នូវបុគ្គលនោះ ។
អន្តរាយ ព្រោះហេតុទ្រ្មាន យ៉ាងនេះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។
អន្តរាយទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីវិនាស ដើម្បីអន្តរាយដល់ធម៌
ទាំងឡាយជាកុសល ។ ធម៌ទាំងឡាយជាកុសល តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយ
ទាំងឡាយនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីវិនាស ដើម្បីអន្តរាយដល់ធម៌
ទាំងឡាយជាកុសលទាំងនេះ គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិ-
បត្តិដ៏សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិមិនជាសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិសមគួរដល់អត្ត
សេចក្តីប្រតិបត្តិតាមធម៌សមគួរដល់ធម៌ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុង
សីលទាំងឡាយ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗនូវធម៌ជាគ្រឿង
ភ្ញាក់រលឹក សតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ ការប្រកបរឿយ ។ ក្នុងកិរិយាចម្រើនសតិ-
ប្បដ្ឋាន ៤ ការប្រកបរឿយៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនសម្មប្បដ្ឋាន ៤ ការប្រកបរឿយៗ
ក្នុងកិរិយាចម្រើនឥន្ទ្រិយ ៤ ការប្រកបរឿយៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនឥន្ទ្រិយ ៥
ការប្រកបរឿយៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនពលៈ ៥ ការប្រកបរឿយៗ ក្នុងកិរិយា
ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ៧ ការប្រកបរឿយៗ ក្នុងកិរិយាចម្រើនអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ
សំវត្តន្តិ ។ ឯវំ បរិហានាយ សំវត្តន្តិតិ បរិស្សយា ។

កថំ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ ចាបកា
អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តការសន្និស្សយា ។ យថា
ពិលេ ពិលាសយា ចាលា សយន្តិ ទកេ ទកាសយា
ចាលា សយន្តិ វនេ វនាសយា ចាលា សយន្តិ រុក្ខេ
រុក្ខាសយា ចាលា សយន្តិ ឯវមេវ តត្ថេតេ ចាបកា
អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តការសន្និស្សយាតិ ឯវម្បិ
តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា សាន្តោសិកោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សា-
ចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
សាន្តោសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

អន្តរាយ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ តើដូចម្តេច ។

ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនុ៎ះ អាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាព កើតឡើង ក្នុងសរីរៈនោះ ។ ពួកសត្វ អាស្រ័យនៅក្នុងរន្ធ ដេកនៅក្នុងរន្ធ ពួកសត្វអាស្រ័យនៅក្នុងទឹក ដេកនៅក្នុងទឹក ពួកសត្វអាស្រ័យនៅក្នុងព្រៃ ដេកនៅក្នុងព្រៃ ពួកសត្វ អាស្រ័យនៅលើដើមឈើ ដេកនៅលើដើមឈើ យ៉ាងណាមិញ ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនុ៎ះ អាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាព កើតឡើង ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ អន្តរាយ ព្រោះអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅជាមួយអន្តោវាសិក អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅជាមួយអន្តោវាសិក អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ
 យេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញា-
 ជនីយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្ធាស្សវន្តិ ចាបកា
 អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តោវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ
 នំ សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា
 សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
 សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា យានេន កន្ធិំ យាយិត្វា ជិវ្ហាយ
 វសំ សាយិត្វា កាយេន ដោជ្ជព្វំ ធុសិត្វា មនសា ធម្មំ
 វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ យេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរ-
 សង្កប្បា សញ្ញាជនីយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្ធាស្ស-
 វន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តោវាសិកោតិ
 វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ
 តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សាន្តោវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសល ណា ជាសេចក្តីត្រិះរិះ ដោយអំណាច នៃកិរិយារលឹកឃើញ ជាទីតាំងនៃសំយោជនៈ កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយចក្ខុ ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងនៅ រមែងជាប់តាមក្នុងសន្តាន នៃភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអន្តេវាសិក ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងត្រួតត្រាភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលណា ជាសេចក្តីត្រិះរិះដោយកិរិយារលឹកឃើញ ជាទីតាំងនៃសំយោជនៈ កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះស្តាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ហិតក្លិនដោយច្រមុះ លិទ្ធរសដោយអណ្តាត ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងនៅ រមែងជាប់តាមក្នុងសន្តាននៃភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអន្តេវាសិក ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាអកុសលនោះ រមែងត្រួតត្រាភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ តថាគតហៅថា អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅជាមួយអន្តេវាសិក អ្នកនៅជាមួយអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

រុត្តំ ហេតំ ភកវតា តយោ មេ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលា
 អន្តរាមមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធាកា អន្តរាបច្ចត្តិកា ។
 កតមេ តយោ ។ លោកោ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលោ អន្ត-
 រាមមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធាកោ អន្តរាបច្ចត្តិកោ
 ទោសោ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលោ អន្តរាមមិត្តោ អន្តរាសប-
 ត្តោ អន្តរាវធាកោ អន្តរាបច្ចត្តិកោ មោហោ ភិក្ខុវេ អន្ត-
 រាមលោ អន្តរាមមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធាកោ អន្ត-
 រាបច្ចត្តិកោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខុវេ តយោ អន្តរាមលា អន្ត-
 រាមមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធាកា អន្តរាបច្ចត្តិកាតិ ។

អនត្តជននោ លោកោ លោកោ ចិត្តប្បកោបនោ
 ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ
 លុទ្ធា អត្តំ ន ជានាតិ លុទ្ធា ធម្មំ ន បស្សតិ
 អន្តតមំ តទា ហោតិ យំ លោកោ សហតេ នំ

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយ ៣ នេះ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈយាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ។ ធម៌ទាំងឡាយ ៣ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោភៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈយាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈយាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាពេជ្ឈយាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ នេះឯង ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាអមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុងជាពេជ្ឈយាតខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ។

លោភៈជាកិលេសញ្ញាំងសេចក្តីវិនាសឲ្យកើត លោភៈជាកិលេសញ្ញាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយខាងក្នុង ជនរមែងមិនយល់ច្បាស់នូវភ័យនោះទេ បុគ្គលអ្នកលោភ រមែងមិនដឹងអត្ត បុគ្គលអ្នកលោភ រមែងមិនឃើញធម៌ លោភៈគ្របសង្កត់ជនណា សេចក្តីដឹងតិលីយ៍សូន្យ (នៃជននោះ) ក៏រមែងមាន ក្នុងកាលនោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនត្ថជននោ នោសោ	នោសោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ	តំ ជនោ នារពុជ្ឈតិ
កុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ	កុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ	យំ កោណោ សហតេ នំ
អនត្ថជននោ មោហោ	មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ	តំ ជនោ នារពុជ្ឈតិ
មូឡោ អត្ថំ ន ជានាតិ	មូឡោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ	យំ មោហោ សហតេ នន្តិ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្ថំ ហេតំ ភកវតា តយោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស
 ធម្មា អជ្ឈត្ថំ ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 អដាសុរិហារាយ ។ កតមេ តយោ ។ លោកោ ខោ
 មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្ថំ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទោសៈ ជាកិលេសញ្ចាំងសេចក្តីវិនាសឲ្យកើត ទោសៈជាកិ-
 លេសញ្ចាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយខាងក្នុង ជនរមែង
 មិនយល់ច្បាស់នូវភ័យនោះទេ បុគ្គលអ្នកក្រោធ រមែងមិន
 ដឹងអត្ត បុគ្គលអ្នកក្រោធ រមែងមិនឃើញធម៌ សេចក្តីក្រោធ
 គ្របសង្កត់ជនណា សេចក្តីងងឹតឈឹងសូន្យ (នៃជននោះ)
 ក៏រមែងមានក្នុងកាលនោះ ។ មោហៈ ជាកិលេសញ្ចាំងសេចក្តី
 វិនាសឲ្យកើត មោហៈជាកិលេសញ្ចាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យ
 កើតហើយខាងក្នុង ជនរមែងមិនយល់ច្បាស់ នូវភ័យនោះ
 ទេ បុគ្គលអ្នកវង្វេង រមែងមិនដឹងអត្ត បុគ្គលអ្នកវង្វេង
 រមែងមិនឃើញធម៌ មោហៈគ្របសង្កត់ជនណា សេចក្តី
 ងងឹតឈឹងសូន្យ (នៃជននោះ) ក៏រមែងមាន ក្នុងកាលនោះ ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ន័យមួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បពិត្រ
 មហារាជ បុរិសធម៌ (ធម៌របស់បុរស) ៣ កាលកើតឡើងក្នុង
 សន្តាន រមែងកើតឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការ
 នៅមិនសប្បាយ ។ បុរិសធម៌ ៣ តើដូចម្តេច ។ បពិត្រមហារាជ
 លោកៈ ជាបុរិសធម៌ កាលកើតឡើងក្នុងសន្តាន រមែងកើតឡើង

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុរិហារាយ ទោសោ ខោ
 មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុរិហារាយ មោហោ ខោ
 មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជ-
 តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុរិហារាយ ។ ឥមេ ខោ
 មហារាជ តយោ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អជាសុរិហារាយាតិ ។

លោកោ ទោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ ចាបចេតសំ
 ហីសន្តិ អត្តសម្មតា តចសារវំ សម្មលន្តិ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

រុត្តំ ហេតំ ភកវតា

រាតោ ច ទោសោ ច ឥតោនិទាណ

អរតី រតិ លោមហំសោ ឥតោ ជាតោ

ឥតោ សមុជ្ឈាយ មនោវិតក្កា

កុមារកា ធម្មិមិវោស្សជ្ជន្តិ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហា-
 រាជ ទោសៈ ជាបុរិសធម៌ កាលកើតឡើងក្នុងសន្តាន រមែងកើតឡើង
 ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហា-
 រាជ មោហៈ ជាបុរិសធម៌ កាលកើតឡើងក្នុងសន្តាន រមែងកើតឡើង
 ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ ។ បពិត្រ
 មហារាជ បុរិសធម៌ ៣ នេះឯង កាលកើតឡើងក្នុងសន្តាន រមែងកើត
 ឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីជាទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ ។
 លោកៈ ទោសៈ និងមោហៈ កើតអំពីខ្លួន រមែងបៀតបៀន
 នូវបុរស អ្នកមានចិត្តអាក្រក់ ដូចជាឈើមានសំបកជាខ្លឹម
 (ឫស្សី) ដែលវិនាសដោយសារផ្ទៃរបស់ខ្លួន ។

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយវិញទៀត ពាក្យនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
 រាគៈនិងទោសៈ មានអត្តភាពនេះជាហេតុ សេចក្តីមិនត្រេក
 អរ និងសេចក្តីត្រេកអរ និងការព្រឺរោម កើតអំពីអត្តភាព
 នេះ មនោវិតក្កៈទាំងឡាយតាំងឡើងហើយ អំពីអត្តភាព
 នេះ លែងទៅ (នូវចិត្ត) ដូចជាកុមារចង់បន្ទាយនូវភ្នែក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

មទ្ធព្ពំ ធំ បរិស្សយាតិ តេ បរិស្សយា តំ បុគ្គលំ
សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិកវន្តិ អន្លោត្តវន្តិ បរិយាទិយន្តិ
មទ្ធព្ពំតិ មទ្ធព្ពំ ធំ បរិស្សយា ។

[២៣] តតោ ធំ ទុក្ខមន្វេតីតិ តតោ តតោ បរិស្ស-
យតោ តំ បុគ្គលំ ទុក្ខំ អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ
ហោតិ ជាតិទុក្ខំ អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ ហោតិ
ជរាទុក្ខំ អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ ហោតិ ព្យាធិ-
ទុក្ខំ អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ ហោតិ មរណាទុក្ខំ
អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ ហោតិ សោកបរិទេវទុក្ខ-
ទោមនស្សទាយាសទុក្ខំ អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ
ហោតិ នេរយិកទុក្ខំ តិរច្ឆានយោនិកទុក្ខំ បិត្តិវិស-
យិកទុក្ខំ អន្វេតិ អនុកច្ចតិ អន្វាយិកំ ហោតិ មាណ-
សិកទុក្ខំ កញ្ញាភិក្ខុមូលកទុក្ខំ កញ្ញេ បិតិមូលកទុក្ខំ
កញ្ញវជ្ជានមូលកទុក្ខំ ជាតស្សបនិពន្ធិកទុក្ខំ ជាតស្ស
បរាទេយ្យកទុក្ខំ អត្ថបញ្ញាមទុក្ខំ បរុបញ្ញាមទុក្ខំ អន្វេតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អន្តរាយ ព្រោះហេតុអាស្រ័យ ក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញាំញីបុគ្គលនោះ បានសេចក្តី ថា អន្តរាយទាំងឡាយនោះ រមែងទ្រទ្រាន ជិះជាន់ គ្របសង្កត់ រូបវិត បំផ្លាញ ញីញាក់នូវបុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អន្តរាយ ទាំងឡាយ រមែងញាំញីបុគ្គលនោះ ។

[២៣] ពាក្យថា ទុក្ខ រមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ អធិប្បាយថា ទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម នូវបុគ្គលនោះ ព្រោះសេចក្តីអន្តរាយនោះ ។ គឺជាតិទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្ត តាម ជរាទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ព្យាធិទុក្ខ រមែងជាប់ តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម មរណទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្ត តាម សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបុប្ផាយាសទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ទុក្ខក្នុងនរក ទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យ រមែង ជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ទុក្ខក្នុងពួកមនុស្សទុក្ខមានកិរិយាចុះកាន់ គភ៌ជាមូល ទុក្ខមានកិរិយាតាំងនៅក្នុងគភ៌ជាមូល ទុក្ខមានកិរិយាចេញ ចាកគភ៌ជាមូល ទុក្ខប្រកបដោយគ្រឿងចង(ថែទាំ) របស់សត្វដែលកើត ហើយ ទុក្ខព្រោះអាស្រ័យអ្នកដទៃរបស់សត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខព្រោះ ការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខព្រោះការព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃ រមែងជាប់តាម

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

អនុកច្ឆតិ អន្ធាយិកំ ហោតិ ទុក្ខទុក្ខំ អន្ធាតិ អនុ-
កច្ឆតិ អន្ធាយិកំ ហោតិ សង្ខារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខំ ច-
ក្កុរោតោ សោតរោតោ ឃានរោតោ ជីវ្ហរោតោ កាយ-
រោតោ សីសរោតោ កណ្ណរោតោ មុខរោតោ ទន្ធរោតោ
កាសោ សាសោ បិដាសោ ឧហោ ជរោ កុច្ឆិរោតោ
មុច្ឆា បក្ខន្ធិកា សុលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ កណ្ណោ កិលា-
សោ សោសោ អបមារោ ទទុ កណ្ណុ កច្ឆ រទសា វិតច្ឆិ-
កា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិធុកា ភកទ្ធុ-
លា បិត្តសមុដ្ឋាដា អាពាដា សេម្ហសមុដ្ឋាដា អាពាដា
វាតសមុដ្ឋាដា អាពាដា សន្និទាតិកា អាពាដា ឧតុបរិ-
ណាមដា អាពាដា វិសមបរិហារដា អាពាដា ឱបក្កមិ-
កា អាពាដា កម្មវិចាកដា អាពាដា សីតំ ឧណ្ណំ ជិ-
យច្ឆា បិចាសា ឧច្ឆារោ បស្សារោ ខំសមកសវាតាតប-
សិរីសបសម្មស្សទុក្ខំ មាតុមរណាទុក្ខំ បិតុមរណាទុក្ខំ
ភាតុមរណាទុក្ខំ ភតិដីមរណាទុក្ខំ បុត្តមរណាទុក្ខំ ដី-
តុមរណាទុក្ខំ ញាតិព្យសនទុក្ខំ កោតព្យសនទុក្ខំ
រោតព្យសនទុក្ខំ សីលព្យសនទុក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនទុក្ខំ

កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ទុក្ខទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម
សង្ខារទុក្ខ វិបរិណាមទុក្ខ រោគក្នុងភ្នែក រោគក្នុងត្រចៀក រោគក្នុងច្រមុះ
រោគក្នុងអណ្តាត រោគក្នុងកាយ រោគក្នុងក្បាល រោគត្រង់ស្លឹកត្រចៀក
រោគក្នុងមាត់ រោគត្រង់ធ្មេញ រោគក្អក រោគហឺត រោគក្រៅច្រមុះ រោគ
គ្រុនក្តៅក្រហាយ រោគរឹងវៃ រោគក្នុងពោះ ខ្យល់ចាប់ រោគធ្លាក់ឈាម
ចុកសៀត ចុះរាក យូង រោគពក ស្រែង ស្រកីអណ្តែង ឆ្អុតជ្រូក ដំណូចពិស
រមាស់ កម រោគអេះក្លាយ យូងដែក មួលឈាម រោគប្រមាត់ ប្រមេះទឹក
បាយ ឫសដូងដុះ ក្អកឈាម ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធ
កើតអំពីស្មៅស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំ (នៃខ្យល់ប្រ-
មាត់ស្មៅស្ម) អាពាធកើតអំពីការផ្លាស់ប្តូររដូវ អាពាធកើតអំពីរក្សាវិយា-
បធមិនស្មើគ្នា អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមខ្លាំង អាពាធកើតអំពី
ផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្នាន ស្រែក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្មស្សនៃរបោម
មូស ខ្យល់ កង្កែបថ្ងៃ និងពស់តូចពស់ធំ ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្លាប់នៃមាតា
ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្លាប់នៃបិតា ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្លាប់នៃបងប្អូនប្រុស ទុក្ខ
ព្រោះកិរិយាស្លាប់នៃបងប្អូនស្រី ទុក្ខព្រោះកិរិយាស្លាប់នៃកូនប្រុស ទុក្ខព្រោះ
កិរិយាស្លាប់កូនស្រី ទុក្ខព្រោះវិនាសញាតិ ទុក្ខព្រោះវិនាសភោគសម្បត្តិ
ទុក្ខព្រោះវិនាសគឺរោគ ទុក្ខព្រោះវិនាសសីល ទុក្ខព្រោះវិនាសគឺទិដ្ឋិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អន្ទេតិ អនុកច្ឆតិ អន្ទាយិកំ ហោតីតិ តតោ ធំ ទុក្ខ-
មន្ទេតិ ។

[២៤] ឆារំ ភិណ្ឌមិវោទកន្តិ យថា ភិណ្ឌំ ឆារំ ឧទកំ
អន្ទាយិកំ^(១) តតោ តតោ ឧទកំ អន្ទេតិ អនុកច្ឆតិ
អន្ទាយិកំ ហោតិ បុរតោមិ ឧទកំ អន្ទេតិ អនុកច្ឆតិ
អន្ទាយិកំ ហោតិ បច្ឆតោមិ ហោដ្ឋតោមិ បស្សតោមិ
ឧទកំ អន្ទេតិ អនុកច្ឆតិ អន្ទាយិកំ ហោតិ ឯវមេវ
តតោ តតោ បរិស្សយតោ តំ បុគ្គលំ ទុក្ខំ អន្ទេតិ
អនុកច្ឆតិ អន្ទាយិកំ ហោតិ ជាតិទុក្ខំ អន្ទេតិ អនុកច្ឆតិ
អន្ទាយិកំ ហោតិ ។ មេ ។ ទិដ្ឋិព្យសនទុក្ខំ អន្ទេតិ
អនុកច្ឆតិ អន្ទាយិកំ ហោតីតិ ឆារំ ភិណ្ឌមិវោទកំ ។

តេនាហ ភក្កវា

អពលា ធំ ពលីយន្តិ មទ្ធព្ពេ ធំបរិស្សយា
តតោ ធំ ទុក្ខមន្ទេតិ ឆារំ ភិណ្ឌមិវោទកន្តិ ។

១ ឱ. ឧទកំ អន្ទាយិកន្តិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម (នូវបុគ្គលនោះ) ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ ។

[២២] ពាក្យថា ដូចជាទឹកកាលជ្រាបចូល កាន់នាវាដែលបែកធ្លាយ សេចក្តីថា ទឹកប្រព្រឹត្តតាមទូក ដែលបែកធ្លាយ គឺទឹករមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ត្រង់ទីដែលធ្លាយនោះ ។ ទឹករមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ត្រង់ទីខាងមុខខ្លះ ទឹករមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ត្រង់ទីខាងក្រោយខ្លះ ត្រង់ទីខាងក្រោមខ្លះ ត្រង់ទីខាងខ្លះ យ៉ាងណាមិញ សេចក្តីទុក្ខរមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម នូវបុគ្គលនោះ ព្រោះ សេចក្តីអន្តរាយនោះ ។ ជាតិទុក្ខ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ។ បេ ។ ទុក្ខព្រោះកិរិយាវិនាសគឺទិដ្ឋិ រមែងជាប់តាម ទៅតាម ប្រព្រឹត្តតាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាទឹកកាល ជ្រាបចូល កាន់នាវាដែលបែកធ្លាយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះ ភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

កិលេសមិនមានកម្លាំងទាំងឡាយ រមែងសង្កត់សង្កិនបុគ្គល
នោះ អន្តរាយទាំងឡាយ រមែងញាំញីបុគ្គលនោះ ទុក្ខរមែង
ជាប់តាមបុគ្គលនោះ ព្រោះអន្តរាយនោះ ដូចជាទឹកកាល
ជ្រាបចូល កាន់នាវាដែលបែកធ្លាយ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៥] តស្មា ជន្តុ សទា សតោ កាមាទិ បរិវេជ្ជយេ

តេ បហាយ តវេ ឱយំ នារំ សិគ្គារ ចារត្ថ ។

[២៦] តស្មា ជន្តុ សទា សតោតិ តស្មាតិ តស្មា

តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទាណា^(១) ឯតំ

អាទីនំ សម្បស្សមាណោ កាមេស្វតិ តស្មា ។ ជន្តុតិ

សត្តោ នហោ មាណាវោ ចោសោ បុគ្គលោ ដីវោ ជាតុ

ជន្តុ ឥន្តុត្ថ មនុជោ ។ សទាតិ សទា សព្វទា សព្វ-

កាលំ និច្ចកាលំ ធុវកាលំ សតតំ សមិតំ អព្វោ-

កិណ្ណំ ចោខានុចោទំ^(២) ឧទកុម្មិកជាតំ អរិចិ សន្តតិ

សហិតំ ដុសិតំ បុរេកត្តំ បច្ឆាកត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិម-

យាមំ បច្ឆិមយាមំ កាឡេ ដុណ្ណោ វស្សេ ហោមន្តេ កិម្មេ

បុរិមេ វយោខន្តេ មជ្ឈិមេ វយោខន្តេ បច្ឆិមេ វយោ-

ខន្តេ ។ សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ

កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការវេន្តោ សតោ

១ តំនិទានន្តិបិ បាហោ ។ ២ ម. បោដ្ឋានុបោដ្ឋំ ។

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

[២៥] ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល គប្បី
រៀនស្រឡះនូវកាមទាំងឡាយ ជនលុះលះបង់កាមទាំងនោះ
ទើបច្នៃឱ្យបាន ដូចបុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ ព្រោះស្មារនាវា ។

[២៦] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី
គ្រប់កាល ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះ
ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះអំពើនោះជា
ហេតុ ជនកាលឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា ជន គឺ សត្វ
នរៈ មាណាព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វ
មានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា
គ្រប់កាល គឺសព្វកាល រាល់វេលា អស់កាលទាំងពួង អស់កាលជានិច្ច
អស់កាលដ៏ទៀងទាត់ បិតថេរ រឿយ ។ ប៉ុកប៉ិន ញឹកញាប់ មាន
សភាពដូចជារលកទឹក មិនដាច់ ជាប់ត ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយគ្នា ប៉ះជាប់
គ្នា កាលមុនភក្ត្រ កាលក្រោយភក្ត្រ យាមខាងដើម យាមកណ្តាល
យាមទីបំផុត ក្នុងកាលរនោច ខ្នើត វស្សានរដូវ ហេមន្តរដូវ
គិម្ពរដូវ គំនរវ័យខាងដើម គំនរវ័យកណ្តាល គំនរវ័យទីបំផុត ។
ពាក្យថា មានសតិ គឺមានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាង គឺមានសតិ
កាលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ
ភាវេន្តោ សតោ ។ អបរេហិមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ
។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោតិ តស្មា ជន្តុ សទា សតោ ។

[២៧] កាមាទិ បរិវេជ្ជយេតិ កាមាទីតិ ឧទ្ធានតោ
ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។
ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេស-
កាមា ។ កាមាទិ បរិវេជ្ជយេតិ ទ្វីហិ ការណេហិ កាមេ
បរិវេជ្ជេយ្យ វិក្ខម្ហនតោ វា សមុច្ឆេទតោ វា ។ កថំ
វិក្ខម្ហនតោ កាមេ បរិវេជ្ជេយ្យ ។ អដ្ឋិកដ្ឋល្ហបមា កាមា
អប្បស្សាទដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ហនតោ កាមេ បរិ-
វេជ្ជេយ្យ មំសបេសូបមា កាមា ពហុសាធារណដ្ឋេនាតិ
បស្សន្តោ វិក្ខម្ហនតោ កាមេ បរិវេជ្ជេយ្យ តិណុក្កបមា
កាមា អនុទហានដ្ឋេនាតិ បស្សន្តោ វិក្ខម្ហនតោ កាមេ
បរិវេជ្ជេយ្យ ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមា-
បត្តិ ភាវេន្តោមិ វិក្ខម្ហនតោ កាមេ បរិវេជ្ជេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ក្នុងចិត្ត មានសតិ កាលចម្រើនធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ មានសតិ ដោយហេតុ ២ យ៉ាងដទៃទៀត ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល ។

[២៧] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីរៀនស្រឡះ នូវកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ធាន បានដល់កាម ២ យ៉ាង គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា គប្បីរៀនស្រឡះនូវកាមទាំងឡាយ គឺគប្បីរៀននូវកាម ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺកិរិយាសង្កត់សង្កិន ១ កិរិយាផ្តាច់បង់ ១ ។ បុគ្គលរៀនកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលឃើញថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរាងក្នុងដោយសេចក្តីថាមានសេចក្តីត្រេកអរតិច ឈ្មោះថា រៀនកាមដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដោយដុំសាច់ដោយសេចក្តីថាជារបស់សាធារណ៍ ដល់សត្វមានប្រមាណច្រើន ឈ្មោះថា រៀនកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន កាលឃើញថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចគប់ភ្លើងស្មៅ ដោយសេចក្តីថាដុតកម្តៅរឿយ ។ ឈ្មោះថា រៀនកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។ បេ ។ កំពុងចម្រើននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ឈ្មោះថារៀនកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវំ វិត្តម្ពនតោ កាមេ បរិវេជ្ជេយ្យ ។ បេ ។ ឯវំ សមុ-
ច្ឆេទតោ កាមេ បរិវេជ្ជេយ្យាតិ កាមាទិ បរិវេជ្ជេយេ ។

[២៨] តេ បហាយ តវេ ឱយន្តិ តេតិ វត្តកាមេ
បរិជាទិត្វា កិលេសកាមេ បហាយ បជហិត្វា វិលោ-
ទិត្វា ព្យន្តិករិត្វា អនការដ្ឋមិត្វា កាមច្ឆន្ទដីវលំ ប-
ហាយ បជហិត្វា វិលោទិត្វា ព្យន្តិករិត្វា អនការដ្ឋ-
មិត្វា ព្យាចាទដីវលំ មីនមិទ្ធដីវលំ ឧទ្ធចកុក្កុច្ច-
ដីវលំ វិចិត្តិច្ឆាដីវលំ បហាយ បជហិត្វា វិលោទិត្វា
ព្យន្តិករិត្វា អនការដ្ឋមិត្វា កាមោយំ ភវោយំ ទិដ្ឋោយំ
អវិជ្ជោយំ តវេយ្យ ឧត្តវេយ្យ បតវេយ្យ សមតិក្ក-
មេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តេ បហាយ តវេ ឱយំ ។

[២៩] ធាវំ សិត្វាវ ចារក្ខតិ យថា ករុកំ ធាវំ ការិកំ
ឧទកំ សព្វិត្វា ឱសិព្វិត្វា ឆឌ្ឍត្វា លហុកាយ
ធាវាយ ទិប្បំ លហំ អប្បកសិវេនេវ ចារំ កច្ឆេយ្យ
ឯវមេវ វត្តកាមេ បរិជាទិត្វា កិលេសកាមេ បហា-
យ បជហិត្វា វិលោទិត្វា ព្យន្តិករិត្វា អនការដ្ឋមិត្វា

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាសង្កត់សង្កិន ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
បុគ្គលវៀរកាម ដោយកិរិយាផ្តាច់បង់ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីវៀរស្រឡះ នូវកាមទាំងឡាយ ។

[២៨] ពាក្យថា កាមទាំងនោះ ក្នុងបទថា ជនលុះលះបង់កាមទាំង-
នោះ ទើបច្នៃឱយៈបាន គឺជនកំណត់ដឹងនូវវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់
កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសកាម
ទាំងឡាយ លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើត
មាន នូវកាមច្នូននីវរណៈ លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើ
មិនឲ្យកើតមាន នូវព្យាបាទនីវរណៈ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចក្កុក្កុច្នូននីវរណៈ
វិចិក្ខុច្នូននីវរណៈ គប្បីច្នៃ គប្បីច្នៃឡើង គប្បីច្នៃកាត់ ឈានកន្លង
ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឱយៈគឺកាម ឱយៈគឺភព ឱយៈគឺទិដ្ឋិ ឱយៈគឺអវិជ្ជា ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនលុះលះបង់កាមទាំងនោះ ទើបច្នៃឱយៈបាន ។

[២៩] ពាក្យថា ដូចបុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ ព្រោះស្តារនាវា
អធិប្បាយថា បុគ្គល បាច ស្តារ ជះចោលនូវទឹកក្នុងនាវា មានគ្រឿងផ្ទុកដ៏
ធ្ងន់ ហើយដល់ត្រើយចាប់រហ័ស មិនលំបាក ដោយសារនាវាស្រាល
យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ កម្ចាត់បង់
បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសកាមទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កាមច្ចន្ធដីវរណំ ព្យាចាទដីវរណំ បីនមិច្ចន្ធដីវរណំ
 ឧទ្ធចកុក្កុច្ចន្ធដីវរណំ វិចិត្តិច្ឆាន្ធដីវរណំ បហាយ បដ-
 ហិត្វា វិជោទិត្វា ព្យជ្ជិត្វា អនការដ្ឋមិត្វា ទិប្បំ លហំ
 អប្បកសិវេនេវ ចារំ កច្ឆេយ្យ ។ ចារំ វុច្ចតិ អមតំ
 និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបដិប្បជិនិ-
 ស្សត្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាតោ និរោធា និព្វានំ ចារំ
 កច្ឆេយ្យ ចារំ អនិកច្ឆេយ្យ ចារំ ផុសេយ្យ ចារំ សច្ចិ-
 ករេយ្យ ។ ចារកូតិ យោមិ ចារំ កន្តកាមោ សោមិ
 ចារកូ យោមិ ចារំ កច្ចតិ សោមិ ចារកូ យោមិ
 ចារំ កតោ សោមិ ចារកូ ។ វុត្តំ ហេតំ ភកវតា
 តិល្លោកា ចារកតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ។
 ព្រាហ្មណោតិ ខោ ភិក្ខុវេ អរហតោ ឯតំ អនិ-
 វេនំ សោ អភិញ្ញាចារកូ បរិញ្ញាចារកូ បហានចារកូ
 ការណចារកូ សច្ចិកិរិយាចារកូ សមាបត្តិចារកូ អភិញ្ញា-
 ចារកូ សព្វធម្មានំ បរិញ្ញាចារកូ សព្វទុក្ខានំ បហាន-

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

លះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកាមច្នូន្ន-
 នីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចក្កុក្កុច្នីវរណៈ វិចិកិច្ចា-
 នីវរណៈ ហើយដល់ត្រើយឆាប់រហ័ស ដោយមិនលំបាក ក៏យ៉ាងនោះ
 ដែរ ។ អមតនិព្វាន ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង កិរិយាលះបង់កិលេស
 ទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ (នៃ
 កិលេស) ការចេញចាកតណ្ហា លោកពោលថា ត្រើយ បុគ្គលគប្បី
 ដល់ត្រើយ បានត្រើយ ប៉ះពាល់ត្រើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវត្រើយនោះ ។
 ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ គឺបុគ្គលណា ប្រាថ្នាដើម្បីទៅកាន់ត្រើយ
 បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទៅកាន់ត្រើយ បុគ្គលណា កំពុងទៅកាន់
 ត្រើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកទៅកាន់ត្រើយ បុគ្គលណាដល់ហើយ
 នូវត្រើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទៅកាន់ត្រើយ ។ សមដូចពាក្យ
 នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ព្រាហ្មណ៍ធ្ងន់ដល់ត្រើយ
 បិតនៅលើគោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ នេះ
 ជាឈ្មោះនៃព្រះអរហន្ត ព្រះអរហន្តនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់ត្រើយ
 ដោយការត្រាស់ដឹង អ្នកដល់ត្រើយដោយការកំណត់ដឹង អ្នកដល់
 ត្រើយដោយការលះបង់ អ្នកដល់ត្រើយដោយការចម្រើន អ្នកដល់
 ត្រើយ ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ អ្នកដល់ត្រើយដោយសមាបត្តិ អ្នក
 ដល់ត្រើយ ដោយការត្រាស់ដឹងធម៌ទាំងពួង អ្នកដល់ត្រើយដោយការ

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

ចារក្ខុ សព្វក្កិលេសានំ ការវាចាចារក្ខុ ចតុន្នំ អរិយ-
 មគ្គានំ សច្ចិកិរិយាចារក្ខុ និរោធស្ស សមាបត្តិចារក្ខុ
 សព្វសមាបត្តិនំ សោ វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយស្មី
 សីលស្មី វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយស្មី សមាធិស្មី
 វសិប្បត្តោ ចារមិប្បត្តោ អរិយាយ បញ្ញាយ វសិប្បត្តោ
 ចារមិប្បត្តោ អរិយាយ វិមុត្តិយា សោ ចារកតោ ចារប្ប-
 ត្តោ អន្តកតោ អន្តប្បត្តោ កោដិកតោ កោដិប្បត្តោ
 បរិយន្តកតោ បរិយន្តប្បត្តោ វោសានកតោ វោសាន-
 ប្បត្តោ តាណាកតោ តាណាប្បត្តោ លេណាកតោ លេណា-
 ប្បត្តោ សរណាកតោ សរណាប្បត្តោ អភយកតោ អភយ-
 ប្បត្តោ អច្ចុតកតោ អច្ចុតប្បត្តោ អមតកតោ អមតប្ប-
 ត្តោ និព្វានកតោ និព្វានប្បត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណច-
 រណោ កតតោ កតទិសោ កតកោដិកោ ចាលិតព្រហ្ម-
 ចរិយោ ឧត្តមទិដ្ឋិប្បត្តោ ការិតមក្កោ បហីនក្កិលេសោ

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

កំណត់ដឹងទុក្ខទាំងពួង អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការលះបង់កិលេសទាំង-
 ពួង អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការចម្រើនអរិយមគ្គទាំង ៤ អ្នកដល់ត្រើយ
 ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ចៈ អ្នកដល់ត្រើយ ដោយការ
 ចូលទៅកាន់សមាបត្តិទាំងពួង ព្រះអរហន្តនោះដល់នូវភាពដ៏ស្ងាត់ ដល់
 នូវឧត្តមភាពក្នុងសីលដ៏ប្រសើរ ដល់នូវភាពដ៏ស្ងាត់ ដល់នូវឧត្តមភាព
 ក្នុងសមាធិដ៏ប្រសើរ ដល់នូវភាពដ៏ស្ងាត់ ដល់នូវឧត្តមភាព ក្នុងបញ្ញា
 ដ៏ប្រសើរ ដល់នូវភាពដ៏ស្ងាត់ ដល់នូវឧត្តមភាព ដោយវិមុត្តិដ៏ប្រសើរ
 ព្រះអរហន្តនោះ ឈ្មោះថា ទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ ទៅកាន់ទីបំផុត
 (នៃសង្ខារ) ដល់ទីបំផុត ទៅកាន់ទីខាងចុង ដល់ទីខាងចុង ទៅកាន់
 ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីអវសាន ដល់ទីអវសាន
 ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំនាក់ ទៅកាន់ទីពឹងពួន ដល់ទីពឹងពួន ទៅ
 កាន់ទីជាទីពឹង ដល់ទីជាទីពឹង ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមាន
 ភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់ទីមិនស្លាប់ ដល់ទីមិន
 ស្លាប់ ទៅកាន់និព្វាន ដល់និព្វាន ព្រះអរហន្តនោះ មានធម៌ជាគ្រឿង
 អប់រំនៅស្រេចហើយ មានកិរិយាប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តហើយ មានផ្លូវឆ្ងាយ
 គឺសង្សារកន្លងហើយ មានទិសគឺព្រះនិព្វានដល់ហើយ មានទីបំផុតនៃ
 ព្រះនិព្វានដល់ហើយ មានព្រហ្មចរិយធម៌រក្សាហើយ ដល់ហើយនូវ
 ការឃើញដ៏ឧត្តម មានមគ្គចម្រើនហើយ មានកិលេសលះបង់ហើយ មាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បដិវិទ្ធាកុប្បោ សច្ចិកតនិរោដោ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញា-
 តំ សមុទយោ បហីនោ មត្តោ ការិតោ និរោដោ
 សច្ចិកតោ អភិញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ
 បហាតព្វំ បហីនំ ភាវេតព្វំ ការិតំ សច្ចិកាតព្វំ
 សច្ចិកតំ សោ ឧក្ខិក្ខបសិយោ សង្កិណ្ណប-
 រិក្ខោ អព្វុទ្ធសិកោ និរត្តុទ្ធពោ អរិយោ បន្ទុទ្ធខោ
 បន្ទុភារោ វិសញ្ញត្តោ បញ្ចជ្ជិវិប្បហីនោ ឆន្ទជ្ជ-
 សមដ្ឋាតតោ ឯការក្ខោ ចតុរាបស្សេនោ បនុណ្ណ-
 បច្ចេកិសច្ចោ សមវយសដ្ឋេសនោ អនារិលសង្ក-
 ប្បោ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ សុរិមុត្តចិត្តោ សុរិមុត្ត-
 ប្បញ្ញោ កេវលី រុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អរហត្តផលជាធម្មជាតិមិនកម្រើកត្រាស់ដឹងហើយ មាននិរោធគឺព្រះនិព្វាន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទុក្ខព្រះអរហន្តនោះកំណត់ដឹងហើយ សមុទយៈ លះបង់ហើយ មគ្គចម្រើនហើយ និរោធធម៌បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ត្រាស់ដឹងហើយនូវហេតុដែលគួរត្រាស់ដឹង កំណត់ដឹងហើយនូវហេតុ ដែលគួរកំណត់ដឹង លះបង់ហើយនូវហេតុដែលគួរលះបង់ ចម្រើនហើយ នូវហេតុដែលគួរចម្រើន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយនូវហេតុដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានសសរគោល គឺអវិជ្ជាដកចេញហើយ មានស្នាមភ្លោះគឺជាតិសង្សារលុបអស់ហើយ មានសសរខ្សែនគឺតណ្ហាដក ចេញហើយ មិនមានគន្លឹះទ្វារ គឺឱរម្ពាគិយសំយោជន៍ ជាអរិយៈ មិនមាន កិលេស មានទង់គឺមានទម្លាក់ហើយ មានគ្រឿងជូន់^(១) ទម្លាក់ចេញ ហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកកិលេស លះបង់អង្គ៥គឺនិវរណៈហើយ ប្រកប ព្រមហើយដោយអង្គប្រាំមួយ^(២) មានការរក្សាដោយធម៌តែមួយគឺសតិ មានធម៌ជាគ្រឿងពឹងផ្អែក៤ប្រការ មានទិដ្ឋិសច្ចដោយឡែកលះបង់ហើយ មានការស្វែងរកទាំងពួងលះបង់ហើយដោយប្រពៃ មានសេចក្តីត្រិះរិះមិន មានល្អក់ មានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ដោយប្រពៃ មានបញ្ញាផុតស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ជាបុគ្គលបរិបូណ៌ មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តចប់ស្រេចហើយ ជាឧត្តមបុរស ជាបរមបុរស

១ ខន្ធការៈ កិលេលភារៈ អភិសង្ខារភារៈ បញ្ចកាមគុណភារៈ មានភារៈ ។ ២ ភិក្ខុ មានសតិសម្បជញ្ញៈ ដោយអំណាចឧបេក្ខា កម្ចាត់បង់នូវសេចក្តីថ្លាំងថ្លាក់ ឬ សោមនស្សក្នុង អារម្មណ៍ទាំង ៦ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

បរមប្បត្តិប្បត្តោ សោ នេវ អាចិនិតិ ន អបចិនិតិ អប-
 ចិនិត្យា បិតោ នេវ បជហិតិ ន ឧចាទិយតិ បជហិត្យា
 បិតោ នេវ វិសិនិតិ ន ឧស្សិនិតិ វិសិនិត្យា បិតោ
 នេវ វិជុយេតិ ន សន្ទុយេតិ វិជុយេត្យា បិតោ អសេក្ខេ-
 ន សីលក្ខន្ធន សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ អសេក្ខេន
 សមាធិក្ខន្ធន អសេក្ខេន បញ្ញាខន្ធន អសេក្ខេន
 វិមុត្តិក្ខន្ធន អសេក្ខេន វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធន
 សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ សច្ចំ បដិចាទយិត្យា បិតោ វរំ
 សមតិក្កមិត្យា បិតោ កិលេសក្តី បរិយាទយិត្យា បិតោ
 អបរិកមនតាយ បិតោ ក្ខន្ធិ សមាទាយ បិតោ មុត្តិ-
 ប្បដិសេវនតាយ បិតោ មេត្តាយ ចារិសុទ្ធិយា បិតោ
 ករុណាយ មុទិតាយ ឧបេក្ខាយ ចារិសុទ្ធិយា បិតោ
 អច្ចន្តចារិសុទ្ធិយា បិតោ អកម្មញ្ញតាយ ចារិសុទ្ធិយា
 បិតោ វិមុត្តត្តា បិតោ សន្តសិតត្តា បិតោ ខន្ធបរិយន្តេ
 បិតោ ជាតុបរិយន្តេ បិតោ អាយតនបរិយន្តេ បិតោ

កាមសុត្តនិទ្ទេសទី ១

ដល់នូវការដល់ដ៏ប្រសើរ ព្រះអរហន្តនោះ មិនសន្សំ មិនកម្ចាត់បង់
លោកនឹងដឹងព្រោះកម្ចាត់បង់ មិនលះបង់ មិនប្រកាន់ លោកនឹងដឹង
ព្រោះលះបង់ មិនចាក់ស្រែះ មិនតម្កើង (ដោយតណ្ហា និងមានៈ)
លោកនឹងដឹង ព្រោះមិនចាក់ស្រែះ មិនរំលត់ មិនបង្កាត់ (នូវភ្លើងគឺ
កិលេស) លោកនឹងដឹង ព្រោះរំលត់ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកប
ដោយសីលក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសមាធិ-
ក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយបញ្ញាខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយវិមុត្តិក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ
ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះយល់
ច្បាស់នូវសច្ចធម៌ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកន្លងផុតយ៉ាងនេះ លោក
ខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះរំលត់ភ្លើងគឺកិលេស លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះមិនមាន
ដំណើរតទៅទៀត លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះចាប់បាននូវកំពូល (ដ៏យជម្នះ)
លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកិរិយាសេពនូវធម៌ជាគ្រឿងផុតស្រឡះ លោក
ខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះមេត្តាជាគុណជាតិដ៏បរិសុទ្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះករុណា
មុទិតា ឧបេក្ខា ជាគុណជាតិដ៏បរិសុទ្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះដល់
ទីបំផុតនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះសេចក្តីបរិសុទ្ធ មិន
គួរដល់ការងារ (នៃតណ្ហាទិដ្ឋិមានៈ) លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះផុត
ស្រឡះ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះជាបុគ្គលសន្តោស លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុង
ទីបំផុតនៃខន្ធ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃធាតុ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតិបរិយន្តេ បិតោ ឧបបត្តិបរិយន្តេ បិតោ បដិសន្ធិ-
 បរិយន្តេ បិតោ កវបរិយន្តេ បិតោ សំសារបរិយន្តេ
 បិតោ វដ្ឋបរិយន្តេ បិតោ អន្តិមភវេ បិតោ អន្តិម-
 សមុស្សយេ បិតោ អន្តិមទេហាធារោ អរហោ ។

តស្សាយំ បច្ឆិមកោ ភវោ ចរិមោយំ សមុស្សយោ

ជាតិមរណាសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុណ្ណរោតិ ។

នារំ សិគ្វារ ចារក្ខ ។ តេនាហា ភកវា

តស្មា ជន្តុ សទា សតោ កាមាជិ បរិវដ្ឋយេ

តេ បហាយ តវេ ឱយំ នារំ សិគ្វារ ចារក្ខតិ ។

បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទីបំផុតនៃអាយតនៈ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃគតិ លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុង
ទីបំផុតនៃឧបបត្តិភព លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតនៃបដិសន្ធិ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន
ក្នុងទីបំផុតនៃភព លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងទីបំផុតនៃសង្សារ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន
ក្នុងទីបំផុតនៃវដ្តៈ លោកខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងភពជាទីបំផុត លោកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុង
សរីរៈ ជាទីប្រជុំក្នុងទីបំផុត ទ្រទ្រង់រាងកាយជាទីបំផុត ជាព្រះអរហន្ត ។

ភពនេះ ជាទីបំផុតរបស់ព្រះអរហន្តនោះ អត្តភាពនេះ

ជាខាងក្រោយបង្អស់ ការអន្ទោលទៅដោយជាតិ និង

មរណៈ ភពថ្មី របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាបុគ្គលអ្នកដល់ត្រើយ ព្រោះស្តារ
នាវា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រោះហេតុនោះ ជនអ្នកមានស្មារតី គ្រប់កាល គប្បីរៀន

ស្រឡះ នូវកាមទាំងឡាយ ជនលុះលះបង់នូវកាមទាំង-

នោះ ទើបធ្វើឱ្យបាន ដូចបុគ្គលអ្នកដល់នូវ ត្រើយ

ព្រោះស្តារនាវា ។

ចប់ កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១ ។

ទុតិយោ គុហាដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣០] សត្តោ គុហាយំ ពហុនាភិឆន្នោ
តិដ្ឋំ នរោ មោហនស្មី បតាន្តោ
ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិជោ សោ
កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហាយា ។

[៣១] សត្តោ គុហាយំ ពហុនាភិឆន្នោតិ សត្តោតិ
ហិ ខោ វុត្តំ ។ អបិច គុហា តាវ វត្តញា ។ គុហា
វុច្ចតិ កាយោ ។ កាយោតិ វា គុហាតិ វា ទេហោតិ
វា សន្នេហោតិ វា នាវាតិ វា រថោតិ វា ជជោតិ
វា វម្មិកោតិ វា និទ្ធព្ពំ វា នគរន្តិ វា កុដីតិ^(១)
វា កល្នោតិ វា កុម្ពោតិ វា កាយស្សេតំ^(២) អធិ-
រេនំ ។ សត្តោ គុហាយន្តិ គុហាយំ សត្តោ វិសត្តោ
អាសត្តោ លក្កោ លក្កិតោ បលិតុទ្ធា ។ យថា
ភិត្តិវិលេ វា នាគនន្តេ វា ភណ្ឌំ សត្តំ វិសត្តំ អា-
សត្តំ លក្កំ លក្កិតំ បលិតុទ្ធា វរមេវ គុហាយំ សត្តោ
វិសត្តោ អាសត្តោ លក្កោ លក្កិតោ បលិតុទ្ធា ។

១ ម. ធម្មិកោតិ វា នគរន្តិ វា និជន្តិ វា កុដីតិ វា ។ ២ ឱ. កុម្ពោតិ វា នាគោតិ វា
កាយស្សេតំ ។ ម. កុម្ពោតិ វា នាគោតិ វា កាយស្សេតំ ។

គុហាដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

[៣០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) នរជនណា កាល
បិតនៅ ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើន បិទបាំង
លិចចុះ ក្នុងមោហៈ (អារម្មណ៍ជាគ្រឿងវង្វេង) នរជន
មានសភាពដូច្នោះនោះ រមែងបិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយអំពីវិវេក
ដ្បិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់
បានដោយងាយទេ ។

[៣១] អធិប្បាយពាក្យថា ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើន
បិទបាំង ត្រង់ពាក្យថា ជាប់នៅ ព្រះអង្គពោលក៏ពិតហើយ ។ តែខ្ញុំ
សូមពោលត្រង់ពាក្យថា គុហា ជាមុនសិន ។ កាយ លោកហៅថា
គុហា ។ ពាក្យថា កាយក្តី គុហាក្តី ទេហៈក្តី សន្ទេហៈក្តី នាវាក្តី រថក្តី
ទង់ក្តី ដំបូកក្តី សម្បកក្តី នគរក្តី កុដិក្តី បូសក្តី ក្នុងក្តី នេះជាឈ្មោះ
នៃកាយ ។ ពាក្យថា ជាប់នៅក្នុងគុហា គឺជាប់នៅផ្សេងៗ ជាប់ទូទៅ
ទាក់នៅ ប្តក់នៅ ព័ន្ធព័ន្ធនៅ ក្នុងគុហា ។ ភណ្ណៈដែលជាប់នៅ ជាប់
ផ្សេងៗ ជាប់ទូទៅ ទាក់នៅ ប្តក់នៅ ព័ន្ធព័ន្ធនៅ ព្វដ៏ចម្រើន ដែល
ដោតនឹងជញ្ជាំងក្តី ព្វដ៏ដៃកែវក្តី យ៉ាងណា នរជនជាប់នៅ ជាប់ផ្សេងៗ
ជាប់ទូទៅ ទាក់នៅ ប្តក់នៅ ព័ន្ធព័ន្ធនៅ ក្នុងគុហា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

រុត្តំ ហេតំ ភកវតា រូបេ ខោ^(១) យោ ឆន្ទោ យោ វាកោ
 យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេតសោ
 អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុសយា តត្រាសត្តោ^(២) តស្មា
 សត្តោតិ រុច្ចតីតិ^(៣) ។ សត្តោតិ លក្កនាដិវចនន្តិ សត្តោ
 កុហាយំ ។ ពហុនាភិឆន្ទោតិ ពហុកេហិ កិលេសេហិ
 ឆន្ទោ វាកេន ឆន្ទោ ទោសេន ឆន្ទោ មោហេន ឆន្ទោ
 កោដេន ឆន្ទោ ឧបនាហេន ឆន្ទោ មក្ខេន ឆន្ទោ
 បណ្ឌសេន ឆន្ទោ ឥស្សាយ ឆន្ទោ មច្ឆរិយេន ឆន្ទោ
 មាយាយ ឆន្ទោ សាខេយ្យេន ឆន្ទោ ថម្កេន ឆន្ទោ
 សារម្កេន ឆន្ទោ មារេន ឆន្ទោ អតិមារេន ឆន្ទោ
 មទេន ឆន្ទោ បមារេន ឆន្ទោ សព្វក្កិលេសេហិ
 សព្វនុច្ឆរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិណ្ឌាហេហិ
 សព្វសន្តាហេហិ សព្វកុសលាភិសដ្ឋិហេហិ ឆន្ទោ
 ឧច្ឆន្ទោ អារុដោ ជិរុដោ ឱដុដោ បិហិតោ បដិច្ឆន្ទោ
 បដិកុដ្ឋិតោតិ សត្តោ កុហាយំ ពហុនាភិឆន្ទោ ។

១ ម. រូបេ ខោ រាធ ។ ២ ឱ. ម. តត្រ សត្តោ តត្រ វិសត្តោ ។ ៣ ម. ឥតោ បំ វេទនាយ
 ខោ រាធ ។ លេ ។ សញ្ញាយ ខោ រាធ សង្ខារេសុ ខោ រាធ វិញ្ញាណោ ខោ រាធ យោ ឆន្ទោ
 យោ វាកោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុ-
 សយា តត្រ សត្តោ តត្រ វិសត្តោ តស្មា សត្តោតិ រុច្ចតីតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា សេចក្តី
 ពេញចិត្តណា តម្រេកណា សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា សេចក្តីប៉ុនប៉ងណា
 សេចក្តីប្រកាន់ដោយឧបាយ ដែលមានការតាំងចិត្ត និងការប្រកាន់ជា
 អនុស័យណា ក្នុងរូប នរជនជាប់ក្នុងកិលេសនោះ។ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ជាប់នៅ ។ ពាក្យថា ជាប់នៅ ជាឈ្មោះនៃការជាប់ចំពាក់
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាប់នៅក្នុងគុហា ។ ពាក្យថា ត្រូវកិលេស
 ដ៏ច្រើន បិទបាំង គឺត្រូវកិលេសទាំងឡាយ ដ៏ច្រើនបិទបាំង គឺរាគៈ
 បិទបាំង ទោសៈបិទបាំង មោហៈបិទបាំង កោធជៈបិទបាំង ឧបនាហៈ
 បិទបាំង មក្ខៈបិទបាំង បឡាសៈបិទបាំង ឥស្សាបិទបាំង មច្ឆរិយៈបិទ
 បាំង មាយាបិទបាំង សាថេយ្យៈបិទបាំង ចម្កៈបិទបាំង សារម្មៈបិទបាំង
 មានៈបិទបាំង អតិមានៈបិទបាំង មទៈបិទបាំង បមាទៈបិទបាំង កិ-
 លេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តី
 អន្ទៈអន្ទែងទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារ
 ទាំងពួង បិទបាំង ប្រក់ព្រំ ខ្ទប់ រាំង ហ៊ុំភ្លិត គ្រប បង្រួម
 ផ្តាប់ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវ
 កិលេសដ៏ច្រើនបិទបាំង ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣២] តិដ្ឋំ នរោ មោហានស្មី បកាទ្កោតិ តិដ្ឋំ
 នរោតិ តិដ្ឋន្តោ នរោ រត្តោ រាគវសេន តិដ្ឋតិ ទុដ្ឋោ
 នោសវសេន តិដ្ឋតិ មូទ្កោ មោហាវសេន តិដ្ឋតិ វិ-
 និតន្តោ មាណវសេន តិដ្ឋតិ បរាមដ្ឋោ ទិដ្ឋវសេន តិដ្ឋតិ
 វិក្កោបកតោ ឧទ្ធច្ចវសេន តិដ្ឋតិ អនិដ្ឋង្គតោ វិចិកិច្ចា-
 វសេន តិដ្ឋតិ ថាមកតោ អនុសយវសេន តិដ្ឋតិ
 ឯវម្បិ តិដ្ឋំ នរោ ។

រុត្តំ ហោតំ ភកវតា សន្តិ ភិក្ខុវេ ចក្កុវិញ្ញេយ្យា រូចា
 ឥដ្ឋា កត្តា មនាថា បិយរូចា កាមុបសញ្ញិតា រជនីយា
 តព្វោ ភិក្ខុ អភិទន្ធិតិ អភិវទតិ អន្លោសាយ តិដ្ឋតិ
 សន្តិ ភិក្ខុវេ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ធា ឃានវិញ្ញេយ្យា
 កត្តា ដិវ្ហវិញ្ញេយ្យា រសា កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋព្វា
 មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កត្តា មនាថា បិយរូចា

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

[៣២] អធិប្បាយពាក្យថា នរជនកាលបិតនៅ លិចចុះក្នុងមោហៈ ត្រង់ពាក្យថា នរជនកាលបិតនៅ បានដល់នរជនកាលដំអក់ គឺត្រេក ត្រអាលដោយអំណាចរាគៈ ហើយដំអក់ ប្រទូស្តដោយអំណាចទោសៈ ហើយដំអក់ វង្វេងដោយអំណាចមោហៈ ហើយដំអក់ ជាប់ក្នុង អារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ដោយអំណាចមានៈ ហើយដំអក់ ស្លាបអង្កែល ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ហើយដំអក់ រាយមាយដោយអំណាចឧទ្ធច្ចៈ ហើយ ដំអក់ មិនដល់នូវសេចក្តីចូលចិត្ត ដោយអំណាចវិចិត្តិក្ខា ហើយដំអក់ មានកម្លាំងដោយអំណាចអនុស័យ ហើយដំអក់ នរជនកាលបិតនៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានបុណ្យត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទី ត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរ រីករាយ បើភិក្ខុត្រេកអរ រីករាយនឹងរូបនោះហើយ រមែងដំអក់ក្នុងសេចក្តី ប្រាថ្នាមិនខាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សំឡេងទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹង ច្បាស់ដោយត្រចៀក ក្លិនទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយច្រមុះ រស ទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ផ្សព្វទាំងឡាយ ដែលគប្បី ដឹងច្បាស់ដោយកាយ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយ ចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កាមុបសញ្ញាតា រជនីយា តព្វោ ភិក្ខុ អភិទន្ធិតិ អភិ-
រទតិ អន្លោសាយ តិដ្ឋតីតិ ។ ឯវម្បិ តិដ្ឋំ នពោ ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា រូបចាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ
តិដ្ឋមាណំ តិដ្ឋតិ រូចារម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ នន្ទបសេវនំ វុឡិ
វិទ្ធី វេបុលំ អាបដ្ឋតិ វេទន្ទចាយំ វា ភិក្ខុវេ សញ្ញាចាយំ
វា ភិក្ខុវេ សដ្ឋារូចាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាណំ
តិដ្ឋតិ សដ្ឋារម្មណំ សដ្ឋារប្បតិដ្ឋំ នន្ទបសេវនំ វុឡិ
វិទ្ធី វេបុលំ អាបដ្ឋតីតិ ។ ឯវម្បិ តិដ្ឋំ នពោ ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា កវដ្ឋិដ្ឋាវេ ចេ ភិក្ខុវេ អាហារេ
អត្ថិ វាកោ អត្ថិ នន្ទិ អត្ថិ តណ្ហា បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ
វិទ្ធី យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិទ្ធី អត្ថិ តត្ថ ជាមរូប-
ស្សារក្កន្តិ យត្ថ អត្ថិ ជាមរូបស្សារក្កន្តិ អត្ថិ តត្ថ សដ្ឋា-
វាណំ វុឡិ យត្ថ អត្ថិ សដ្ឋាវាណំ វុឡិ អត្ថិ តត្ថ អាយតី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ បើភិក្ខុត្រេកអរ រីករាយ នឹងអារម្មណ៍
នោះហើយ រមែងដំអក់ ក្នុងសេចក្តីប្រាថ្នា មិនខាន ។ នរជនកាល
បិតនៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានរូបជាឧបាយក្តី មានរូបជាអារម្មណ៍
តាំងនៅក្នុងរូប សេពនូវសេចក្តីត្រេកអរ កាលសម្ងំ រមែងសម្ងំ
(ក្នុងអារម្មណ៍នោះ) ក៏ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ ជំទូលាយ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានវេទនាជាឧបាយក្តី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
វិញ្ញាណមានសញ្ញាជាឧបាយក្តី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានសង្ខារ
ជាឧបាយក្តី មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ តាំងនៅក្នុងសង្ខារ សេពសេចក្តី
ត្រេកអរ កាលសម្ងំ រមែងសម្ងំ (ក្នុងអារម្មណ៍នោះ) ដល់នូវសេច-
ក្តីចម្រើន លូតលាស់ ជំទូលាយ ។ នរជនកាលបិតនៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ន័យមួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើមានរាគៈ មានសេចក្តីត្រេកអរ មានតណ្ហា ក្នុង
កវឡឡិវារាហារ វិញ្ញាណតាំងនៅលូតលាស់ក្នុងទីណា វិញ្ញាណតាំងនៅ
លូតលាស់ ក្នុងទីនោះ ការចុះកាន់នៃនាមរូប មានក្នុងទីណា ការចុះកាន់
នៃនាមរូប ក៏មានក្នុងទីនោះ សេចក្តីចម្រើនឡើង នៃសង្ខារទាំងឡាយ
មានក្នុងទីណា សេចក្តីចម្រើនឡើងនៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏មានក្នុងទីនោះ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ យត្ត អត្តិ អាយតី បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ
 អត្តិ តត្ត អាយតី ជាតិជរាមរណំ យត្ត អត្តិ អាយតី
 ជាតិជរាមរណំ សសោកន្តំ ភិក្ខុវេ សរជំ សឧចា-
 យាសន្តិ វេទមិ ជស្សេ ចេ ភិក្ខុវេ អាយាវេ មនោ-
 សញ្ចេតនាយ ចេ ភិក្ខុវេ អាយាវេ វិញ្ញាណោ ចេ
 ភិក្ខុវេ អាយាវេ អត្តិ រាគោ អត្តិ នន្ទិ អត្តិ តណ្ហា
 បតិដ្ឋិតំ តត្ត វិញ្ញាណំ វិរុដ្ឋំ យត្ត បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ
 វិរុដ្ឋំ អត្តិ តត្ត ជាមរុបស្សាវក្កន្តិ យត្ត អត្តិ ជាមរុប-
 ស្សាវក្កន្តិ អត្តិ តត្ត សង្ខារានំ វុឌ្ឍិ យត្ត អត្តិ សង្ខារានំ
 វុឌ្ឍិ អត្តិ តត្ត អាយតី បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ យត្ត អត្តិ អា-
 យតី បុណ្ណវាភិទិព្វត្តិ អត្តិ តត្ត អាយតី ជាតិជរាមរណំ
 យត្ត អត្តិ អាយតី ជាតិជរាមរណំ សសោកន្តំ ភិក្ខុវេ
 សរជំ សឧចាយាសន្តិ វេទមិតិ ។ ឯវម្បិ តិដ្ឋំ នរោ ។

មោហានស្មី បកាឡោតិ មោហនា វុច្ឆន្តិ បញ្ចកាម-
 តុណា ចក្កុវិញ្ញេយ្យា រូចា ឥដ្ឋា កត្តា មនាថា បិយ-

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ការកើតឡើង នៃភពប្តីតទៅ មានក្នុងទីណា ការកើតឡើង នៃភពប្តី
តទៅ ក៏មានក្នុងទីនោះ ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ មានក្នុងទីណា
ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ មានក្នុងទីនោះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថា-
គត ពោលនូវជាតិ ជរា មរណៈ នោះថា ប្រកបដោយសេចក្តីសោក
ប្រកបដោយធូលី ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
បើក្នុងផស្សាហារ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើក្នុងមនោសញ្ចេតនាហារ
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើមានរាគៈ មានសេចក្តីត្រេកអរ មានតណ្ហា
ក្នុងវិញ្ញាណាហារ វិញ្ញាណ តាំងនៅ ដុះដាលឡើង ក្នុងទីណា
វិញ្ញាណក៏តាំងនៅដុះដាល ក្នុងទីនោះ ការចុះកាន់នៃនាមរូប មានក្នុង
ទីណា ការចុះកាន់នៃនាមរូប ក៏មានក្នុងទីនោះ សេចក្តីចម្រើននៃសង្ខារ
ទាំងឡាយ មានក្នុងទីណា សេចក្តីចម្រើននៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏មាន
ក្នុងទីនោះ ការកើតនៃភពប្តីតទៅ មានក្នុងទីណា ការកើតនៃភពប្តី
តទៅ ក៏មានក្នុងទីនោះ ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ មានក្នុងទីណា
ជាតិ ជរា មរណៈ តទៅ ក៏មានក្នុងទីនោះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគត ពោល នូវជាតិ ជរា មរណៈ នោះថា ប្រកបដោយសេចក្តី
សោក ប្រកបដោយធូលី ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ។ នរជន
កាលបិតនៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា លិចចុះក្នុងមោហៈ សេចក្តីថា កាមគុណ ៥ ហៅថា មោហៈ
បានដល់រូបដែលដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

រូបា កាមុបសញ្ញិតា រជនីយា សោតវិញ្ញេយ្យា សន្ទា
 យានវិញ្ញេយ្យា កន្ទា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា កាយ-
 វិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋព្វា ឥដ្ឋា កន្ទា មនាថា បិយរូបា
 កាមុបសញ្ញិតា រជនីយា ។ កីការណា មោហនា
 វុច្ចន្តិ បញ្ច កាមតុណា ។ យេភុយ្យេន ទេវមនុស្សា
 បញ្ចសុ កាមតុណោសុ មុយ្ហន្តិ សមុយ្ហន្តិ សម្បមុយ្ហន្តិ
 មុទ្ធ្នា សមុទ្ធ្នា សម្បមុទ្ធ្នា អវិជ្ជាយ អន្ធិកតា អារុជា
 និរុជា ឱដុជា បិហិតា បដិច្ចដ្ឋា បដិកុដ្ឋិតា តំ ការណា
 មោហនា វុច្ចន្តិ បញ្ច កាមតុណា ។ មោហនស្មី បតា-
 ទ្មោតិ មោហនស្មី បតាទ្មោ ឱតាទ្មោ អដ្ឋោតាទ្មោ
 ជិមុត្តោតិ តិដ្ឋំ នហេ មោហនស្មី បតាទ្មោ ។

[៣៣] ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិទោ សោតិ វិវេកាតិ
 តយោ វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបទិវិវេកោ ។

កតមោ កាយវិវេកោ ។ ឥទ ភិក្ខុ វិវិត្តំ សេនា-
 សនំ ភជតិ អវញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ទរំ តិរិកុហំ សុ-
 សានំ រនបត្តំ អញ្ញោកាសំ បលាលបុញ្ញំ កាយេន ច
 វិវិត្តោ វិហារតិ សោ ឯកោ កច្ចតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ សំឡេងដែល
 គប្បីដឹងដោយត្រចៀក ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រសដែលគប្បី
 ដឹងដោយអណ្តាត ផុស្សដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទី
 ត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម
 គួររីករាយ ។ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា មោហៈ តើព្រោះហេតុអ្វី ។
 ទេវតានិងមនុស្សដោយច្រើន វង្វេង ភ្លេចស្មារតី កាន់កាំដកំនិត ក្នុង
 កាមគុណទាំង ៥ ជាអ្នកវង្វេង ភ្លេចស្មារតី កាន់កាំដកំនិត ត្រូវអវិជ្ជា
 ធ្វើឲ្យងងឹត ខ្ជាប់ រាំង ហ៊ុំ ភ្លិត គ្រប បង្រួម ផ្តាប់ហើយ ព្រោះហេតុ
 នោះ កាមគុណទាំង ៥ លោកហៅថា មោហៈ ។ ត្រង់ពាក្យថា លិច
 ចុះក្នុងមោហៈ គឺចូលទៅ ផ្តាប់ចុះ ចូលទៅស៊ប់ ជ្រមុជចុះ ក្នុងមោហៈ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជន កាលបិតនៅ លិចចុះ ក្នុងមោហៈ ។

[៣៣] អធិប្បាយពាក្យថា នរជនមានសភាពដូច្នោះនោះ (បិត
 នៅ) ក្នុងទីឆ្ងាយអំពីវិវេក ត្រង់ពាក្យថា វិវេក បានដល់វិវេក ៣ គឺ
 កាយវិវេក ១ ចិត្តវិវេក ១ ឧបធិវិវេក ១ ។

កាយវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ គប់រក
 សេនាសនៈស្ងាត់ គឺ ព្រៃ គល់ឈើ ភ្នំ ល្អាង គុហា ព្រៃស្នូ-
 សាន ព្រៃឆ្ងាយ ទីវាល និងគំនរចំបើង ជាអ្នកនៅ ស្ងប់ស្ងាត់
 ដោយកាយ ភិក្ខុនោះ ទៅម្នាក់ឯង ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កប្បេតិ ឯកោ តាមំ បិណ្ណាយ
បរិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ
ឯកោ ចង្គមំ អទិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហារតិ ឥរិយតិ
វត្តតិ ចាលេតិ យមេតិ យាមេតិ អយំ កាយវិវេកោ ។

កតមោ ចិត្តវិវេកោ ។ បឋមំ ណានំ សមាបន្នស្ស
នីរណេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ទុតិយំ ណានំ សមាបន្នស្ស
វិតក្កវិចារេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ តតិយំ ណានំ
សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ចតុត្តំ ណានំ
សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាគា-
សានញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញាយ បដិយ-
សញ្ញាយ នាទត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ វិញ្ញាណ-
ញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាគាសានញ្ញាយតន-
សញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ
សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ
ហោតិ នេវសញ្ញានសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិ-
ញ្ញញ្ញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សោតាបន្នស្ស
សក្កាយទិដ្ឋិយា វិចិត្តិញ្ញាយ សីលព្វតបរាមាសា

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ដេកម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញ
ម្នាក់ឯង អង្គុយនៅក្នុងទីស្ងាត់ម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានទីចម្រៀមម្នាក់ឯង ត្រាប់
ទៅ នៅ (ញ៉ាំងតវិយាបថ) ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា (តវិយាបថ)
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើរទៅ ម្នាក់ឯង នេះ ឈ្មោះថា កាយវិវេក ។

ចិត្តវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុចូលបឋមជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាក
នីវរណៈទាំងឡាយ ភិក្ខុចូលទុតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកវិតក្កៈនិងវិចារៈ
ចូលតតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាកបីតិ ភិក្ខុចូលចតុត្ថជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាក
សុខនិងទុក្ខ ភិក្ខុចូលអាកាសានញ្ជាយតនជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ចាករូបសញ្ញា
បដិយសញ្ញា នានត្តសញ្ញា ភិក្ខុចូលវិញ្ញាណញ្ជាយតនជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់
ចាកអាកាសានញ្ជាយតនសញ្ញា ភិក្ខុចូលអាកិញ្ញញ្ជាយតនជ្ឈាន ចិត្ត
ស្ងាត់ចាកវិញ្ញាណញ្ជាយតនសញ្ញា ភិក្ខុចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយត-
នជ្ឈាន ចិត្តស្ងាត់ ចាកអាកិញ្ញញ្ជាយតនសញ្ញា ភិក្ខុដល់សោតៈ
ចិត្តស្ងាត់ ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ ចាកវិចិកិច្ចា ចាកសីលពូតបរាមាសៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋានុសយា វិចិត្តិកិច្ចានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេ-
 សេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សកទាតាមិស្ស ឱទ្ធារិកា
 កាមរាគសញ្ញាជនា បដិយសញ្ញាជនា ឱទ្ធារិកា
 កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា តទេកដ្ឋេហិ
 ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អនាតាមិស្ស អណុ-
 សហគតា កាមរាគសញ្ញាជនា បដិយសញ្ញាជនា
 អណុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា
 តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ
 អរហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មាណា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ
 មាណានុសយា កររាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេ-
 កដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ
 ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អយំ ចិត្តវិវេកោ ។

កតមោ ឧបទិវិវេកោ ។ ឧបទិ វុច្ចន្តិ កិលេសា
 ច ខន្ធា ច អភិសង្ការា ច ។ ឧបទិវិវេកោ វុច្ចតិ
 អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ការសមថោ សព្វ-
 បទិប្បដិទិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា
 និព្វានំ អយំ ឧបទិវិវេកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចាកទិដ្ឋានុស័យ ចាកវិចិត្រានុស័យ និងកិលេសដែលបិតនៅជាមួយនឹង
 កិលេសទាំងនោះ ភិក្ខុដល់សកទាគាមិ ចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញា-
 ជនៈ ចាកបដិយសញ្ញាជនៈ ដ៏គ្រោតគ្រោតផង ចាកកាមរាគានុស័យ
 ចាកបដិយានុស័យ យ៉ាងគ្រោតគ្រោត ចាកកិលេសទាំងឡាយដែលបិត
 នៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះផង ភិក្ខុដល់អនាគាមិ ចិត្តស្ងាត់ចាក
 កាមរាគសញ្ញាជនៈ ចាកបដិយសញ្ញាជនៈយ៉ាងល្អិតផង ចាកកាម-
 រាគានុស័យ ចាកបដិយានុស័យ យ៉ាងល្អិតផង ចាកកិលេសទាំងឡាយ
 ដែលបិតនៅជាមួយគ្នា នឹងកិលេសទាំងនោះផង ភិក្ខុដល់ព្រះអរហត្ត
 ចិត្តស្ងាត់ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ
 ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យផង ចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលបិតនៅ
 ជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះផង ចាកនិមិត្តគ្រប់យ៉ាងខាងក្រៅផង នេះ
 ឈ្មោះថា ចិត្តវិវេក ។

ឧបធិវិវេក តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងឡាយ ខន្ធទាំងឡាយ
 និងអភិសង្ខារទាំងឡាយ លោក ហៅថា ឧបធិ ។ អមតនិព្វាន
 លោកហៅថា ឧបធិវិវេក បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះ
 បង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ (កង
 ទុក្ខ) ការចេញចាកតណ្ហា នេះ ឈ្មោះថា ឧបធិវិវេក ។

ទុតិយោ គុហាដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កាយវិវេកោ ច រូបកដ្ឋកាយានំ នេត្តម្ហាភិរតា-
នំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធិចិត្តានំ បរមរោទានប្បត្តានំ
ឧបដិវិវេកោ ច និរុបដីនំ បុគ្គលានំ វិសដ្ឋារកតានំ ។

ទូរេ វិវេកា ហីតិ យោ សោ ឯវំ គុហាយំ សត្តោ
ឯវំ ពហុកេហិ កិលេសេហិ នន្នោ ឯវំ មោហានស្មី
បតាន្នោ សោ កាយវិវេកាមិ ទូរេ ចិត្តវិវេកាមិ ទូរេ
ឧបដិវិវេកាមិ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា
អនាសន្នេ អនុបកដ្ឋេ^(១) ។ តថាវិជោតិ តថាវិជោ
តាទិសោ តស្សុណ្ណិតោ តប្បកាពោ តប្បជិកាតោ
យោ សោ មោហានស្មី បតាន្និតិ ទូរេ វិវេកា ហិ
តថាវិជោ សោ ។

[៣៤] កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហា-
យាតិ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច
កិលេសកាមា ច ។

១ ម. វិវេកដ្ឋេ ។

គុហាដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

កាយវិវេក (កើតមាន) ដល់ពួកបុគ្គលដែលចេញចាកពួក ត្រេកអរ ក្នុងការចេញចាកកាមផង ចិត្តវិវេក (កើតមាន) ដល់ពួកបុគ្គលដែលមាន ចិត្តបរិសុទ្ធ ដល់នូវសេចក្តីផ្ទុយផងក្រៃលែងផង ឧបធិវិវេក (កើតមាន) ដល់ពួកបុគ្គលដែលមិនមានកិលេស ដល់នូវព្រះនិព្វាន ដែលប្រាស ចាកសង្ខារផង ។

ពាក្យថា ក្នុងទីព្រួយអំពីវិវេក បានដល់នរជនណា ជាប់ចំពាក់ ក្នុងគុហាយ៉ាងនេះ ត្រូវពួកកិលេសដ៏ច្រើនបិទបាំងយ៉ាងនេះ លិចចុះ ក្នុងមោហៈយ៉ាងនេះ នរជននោះ (ឈ្មោះថាបិតនៅ) ក្នុងទីព្រួយ អំពី កាយវិវេកផង ក្នុងទីព្រួយអំពីចិត្តវិវេកផង ក្នុងទីព្រួយ ព្រួយពេក ព្រួយពេកណាស់ មិនមែនជិត មិនមែននៅក្បែរ មិនមែននៅប្រកៀក ឃ្នាតអំពីឧបធិវិវេកផង ។ ពាក្យថា មានសភាពដូច្នោះ គឺមានប្រការ ដូច្នោះ ប្រាកដដូច្នោះ បិតនៅដោយអាការនោះ បិតនៅដោយប្រការ នោះ ជាចំណែកនៃប្រការនោះ ដែលលិចចុះក្នុងមោហៈនោះ ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនមានសភាពដូច្នោះនោះ (បិតនៅ) ក្នុង ទីព្រួយអំពីវិវេក ។

[៣២] អធិប្បាយពាក្យថា ដ្បិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាម ឧទ្ធាន បានដល់ កាម ២ យ៉ាង គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមេ វត្ថុកាមា ។ មនាបិកា រូចា មនាបិកា សន្ទា
មនាបិកា កន្ទា មនាបិកា រសា មនាបិកា ដោដ្ឋព្វា
អត្តរណា ចាបុរណា ទាសីទាសា អដេឡកា កុក្កុដ-
សូករា ហត្ថិកវាស្សវឡាវា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ សុវណ្ណំ
តាមនិកមរាជទានិយោ រដ្ឋព្វា ជនបទោ ច កោ-
សោ ច កោដ្ឋាការព្វា យដ្ឋិព្វា រជនីយវត្ថុ វត្ថុកា-
មា ។ អបិច អតីតា កាមា អនាគតា កាមា
បច្ចុប្បន្នា កាមា អដ្ឋត្តា កាមា ពហិទ្ធា កាមា
អដ្ឋត្តពហិទ្ធា កាមា ហីនា កាមា មជ្ឈិមា កាមា
បណីតា កាមា អាចាយិកា កាមា មាណសិកា កា-
មា ទិព្វា កាមា បច្ចុបដ្ឋិតា កាមា ទិម្មិតា កាមា
បរទិម្មិតា កាមា បរិក្កហិតា កាមា អបរិក្កហិតា
កាមា មមាយិតា កាមា អមមាយិតា កាមា
សព្វេបិ កាមាវចរា ធម្មា សព្វេបិ រូចាវចរា ធម្មា
សព្វេបិ អរូចា វចរា ធម្មា តណ្ហាវត្ថុកា តណ្ហា-
វម្មណា កាមនីយដ្ឋេន រជនីយដ្ឋេន មទនីយដ្ឋេន
កាមា ឥមេ វច្ឆន្តិ វត្ថុកាមា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

វត្ថុកាម តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត កម្រាល គ្រឿង ស្លៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពៃ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះ លា ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្នាំង និងវត្ថុដែលគួរត្រេកអរ ណាមួយ ហៅថា វត្ថុកាម ។ មួយទៀត កាមទាំងឡាយជាអតីត កាមទាំងឡាយជា អនាគត កាមទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន កាមទាំងឡាយជាខាងក្នុង កាម ទាំងឡាយជាខាងក្រៅ កាមទាំងឡាយ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ កាម ទាំងឡាយថោកទាប កាមទាំងឡាយជាកណ្តាល កាមទាំងឡាយដ៏ឧត្តម កាមទាំងឡាយមានក្នុងអបាយ កាមទាំងឡាយមានក្នុងមនុស្ស កាម ទាំងឡាយជាទិព្វ កាមទាំងឡាយ ដែលតាំងឡើងឯង កាមទាំងឡាយ ដែលខ្លួននិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែលអ្នកដទៃនិម្មិត កាមទាំងឡាយ ដែលគេហ្នឹងហែង កាមទាំងឡាយដែលគេមិនហ្នឹងហែង កាមទាំងឡាយ ដែលគេប្រកាន់ថារបស់អញ កាមទាំងឡាយ ដែលគេមិនប្រកាន់ថារបស់ អញ ពួកធម៌ជាកាមាវចរទាំងអស់ក្តី ពួកធម៌ជារូបាវចរទាំងអស់ក្តី ពួក ធម៌ជាអរូបាវចរទាំងអស់ក្តី ដែលជាវត្ថុនៃតណ្ហា ជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ឈ្មោះថា កាម ដោយអត្ថថាគួរប្រាថ្នា ដោយអត្ថថាគួរត្រេកអរ ដោយ អត្ថថាជាហេតុញ្ញាំងសេចក្តីស្រវឹងឲ្យកើត ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមេ កិលេសកាមា ។ ឆន្ទោ កាមោ រាគោ
 កាមោ ឆន្ទារាគោ កាមោ សង្កប្បោ កាមោ រាគោ
 កាមោ សង្កប្បរាគោ កាមោ យោ កាមេសុ កាម-
 ច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនិទ្ធិ កាមតណ្ហោ កាមស្មេហោ
 កាមបរិទ្យាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោ-
 យោ កាមយោគោ កាមុចាទានំ កាមច្ឆន្ទដីវលំ
 អន្ធិសំ កាម តេ មូលំ សង្កប្បោ កាម ជាយសិ
 ន តំ សង្កប្បយិស្សាមិ ឯវំ កាម ន ហេហិសិ ។
 ឥមេ វុច្ឆន្តិ កិលេសកាមា ។ លោកេតិ អចាយ-
 លោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ
 ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ កាមា ហិ លោកេ
 ន ហិ សុប្បហាយាតិ កាមា ហិ លោកេ ទុប្បហាយា

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

កិលេសកាម តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីពេញចិត្ត ឈ្មោះថា កាម
 សេចក្តីត្រេកអរ ឈ្មោះថា កាម សេចក្តីត្រេកអរមានកម្លាំង ឈ្មោះថា
 កាម សេចក្តីត្រិះរិះ ឈ្មោះថា កាម តម្រេក ឈ្មោះថា កាម សេចក្តី
 ត្រេកអរដោយការត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម បានដល់សេចក្តីពេញចិត្តគឺកាម
 សេចក្តីត្រេកអរគឺកាម សេចក្តីត្រេកត្រអាលគឺកាម សេចក្តីប្រាថ្នាគឺកាម
 សេចក្តីស្រឡាញ់គឺកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយ គឺកាម ការជ្រប់គឺកាម
 សេចក្តីចូលចិត្តមាំគឺកាម អន្ទង់គឺកាម យោគៈគឺកាម ឧបាទានគឺកាម
 នីវរណៈគឺកាមច្នូន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ (និងពាក្យ ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគត្រាស់ថា)

ម្នាលកាម តថាគតបានឃើញដើមកំណើតអ្នកហើយ ម្នាល
 កាម អ្នកឯងកើតអំពីសេចក្តីត្រិះរិះ តថាគត មិនត្រិះរិះ
 ចំពោះអ្នកទៀតទេ ម្នាលកាម កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកនឹង
 មិនមានឡើយ ។

ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក
 គឺ ក្នុងអបាយលោក ក្នុងមនុស្សលោក ក្នុងទេវលោក ក្នុងខន្ធលោក
 ក្នុងធាតុលោក ក្នុងអាយតនលោក ។ ពាក្យថា ដ្បិត កាមទាំង-
 ឡាយ ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បាន ដោយងាយទេ បាន
 សេចក្តីថា ដ្បិតកាមទាំងឡាយ ក្នុងលោក គេលះបង់បានដោយក្រ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទុច្ចដា ទុប្បវិច្ចដា ទុដ្ឋិម្មទយា ទុព្វិនិវេធយា ទុត្តរា

ទុប្បតរា ទុស្សមតិក្កមា ទុព្វិតិវត្តាតិ កាមា ហិ

លោកេ ន ហិ សុប្បហាយា ។ តេនាហ ភករា

សត្តោ តុហាយំ ពហុនាភិឆន្នោ

តិដ្ឋំ នរោ មោហានស្មី បកាធម្មោ

ទូរេ វិវេកា ហិ តថាវិជោ សោ

កាមា ហិ លោកេ ន ហិ សុប្បហាយាតិ ។

[៣៥] ឥច្ឆានិទានា ភវសាតពទ្ធា^(១)

តេ ទុប្បមុញ្ញា ន ហិ អញ្ញមោក្ខា

បច្ឆា បុរេ វាបិ អបេក្ខមាណ

ឥមេវ កាមេ បុរិមេវ ជប្បំ ។

១ កត្តចិ បោត្តកេ ភវសាតពទ្ធាតិ បាហោ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បោះបង់បានដោយក្រ លះលែងបានដោយក្រ ញាំញីបានដោយក្រ
ដោះស្រាយបានដោយក្រ ឆ្លងបានដោយក្រ ឆ្លងកាត់បានដោយក្រ
កន្លងបានដោយក្រ រំលងបានដោយក្រ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
កាមទាំងឡាយក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

នរជនកាលបិតនៅ ជាប់នៅក្នុងគុហា ត្រូវកិលេសដ៏ច្រើន
បិទបាំង លិចចុះក្នុងមោហៈ នរជនមានសភាពដូច្នោះ
នោះ (បិតនៅ) ក្នុងទីឆ្ងាយអំពីវិវេក ដ្បិតកាមទាំងឡាយ
ក្នុងលោក បុគ្គលមិនមែនលះបង់បានដោយងាយទេ ។

[៣៥] ពួកសត្វទាំងនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់
ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន អាឡោះអាលីយ
ក្នុងកាល ជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន ប្រាថ្នានូវកាម
ទាំងនេះ ឬនូវកាម ក្នុងកាលមុន រមែងរួចបានដោយក្រ
ទាំងញាំញីបុគ្គលដទៃឲ្យរួចមិនបាន ។

[៣៦] ពាក្យថា មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់ ដោយ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣៦] ឥច្ឆានិទានា កវសាតពទ្ធាតិ ឥច្ឆាតិ វុច្ចតិ
តណ្ហា យោ រាតោ សារាតោ អនុនយោ អនុរោទោ
នន្ទិ នន្ទិរាតោ ចិត្តស្ស សារាតោ ឥច្ឆា មុច្ឆា អដ្ឋោ-
សានំ តេនោ បលិតេនោ^(១) សដ្ឋោ បដ្ឋោ ឯជា មា-
យា ជនិកា សញ្ញននី សិព្វិនី ជាលិនី សវិតា វិ-
សត្តិកា សុត្តំ វិសជា អាយុហនី ទុតិយា បណិជិ
កវនេត្តិ វនំ វនថោ សន្តរោ ស្មេហោ អបេក្ខា បដិ-
ពទ្ធា អាសា អាសីសនា អាសីសិតត្តំ រូចាសា សទ្ធា-
សា កិច្ចាសា វសាសា ដោដ្ឋញ្ញាសា លាភាសា ធនា-
សា បុត្តាសា ដីវិតាសា ជប្បា បជប្បា អភិជប្បា
ជប្បា ជប្បនា ជប្បិតត្តំ លោលុប្បា លោលុប្បាយ-
នា លោលុប្បាយិតត្តំ បុច្ឆញ្ចិ កតា សាធុកម្យតា

១ ម. រោទោ បលិរោទោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តី
 ប្រាថ្នា បានដល់ តម្រេក តម្រេកមានកម្លាំង សេចក្តីក្អួចកាន់ សេចក្តី
 ត្រេកអរ សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីរីករាយនិងតម្រេក តម្រេកដ៏មានកម្លាំង
 របស់ចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីជ្រប់ចុះ កិរិយាដប់ចុះ សេចក្តីចំពាក់
 ចិត្ត សេចក្តីចំពាក់មាំ គ្រឿងជាប់ ភក់ កិរិយាស្វែងរក ការលាក់ពុត
 កិលេសជាតិជាគ្រឿងញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត ជាគ្រឿងញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើត ជា
 គ្រឿងចាក់ស្រែះ កិលេសជាតិដូចជាសំណាញ់ ជាគ្រឿងហូរទៅ ផ្សាយ
 ទៅ ក្រសែ គឺតណ្ហា កិលេសជាតិដ៏ទូលាយ ជាគ្រឿងញ៉ាំងអាយុឲ្យ
 វិនាស (របស់សត្វ) ជាគម្រប់ពីរ ជាគ្រឿងតម្កល់ទុក ជាគ្រឿងនាំសត្វ
 ទៅកាន់ភព កិលេសជាតិដូចជាព្រៃធំ ដូចជាព្រៃតូច សេចក្តីស្មិទ្ធស្មាល
 សេចក្តីស្នេហា សេចក្តីអាល័យ សេចក្តីជាប់ជំពាក់ សេចក្តីប៉ុនប៉ង
 សេចក្តីនឹកជញ្ជឹង ភាពនៃចិត្តនឹកជញ្ជឹង បំណងរូប បំណងសំឡេង
 បំណងក្លិន បំណងរស បំណងផ្សព្វ បំណងលាភ បំណងទ្រព្យ
 បំណងកូន បំណងជីវិត ការជាប់ ការជាប់ទូទៅ ការជាប់ក្រែលែង
 ការជាប់ កិរិយាជាប់ ភាពនៃចិត្តជាប់ ការជក់ស្អិត កិរិយាជក់ស្អិត
 ភាពនៃចិត្តជក់ស្អិត ភាពនៃចិត្តរឡិបរឡប់ ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាខ្លាំងក្លា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អធម្មរាគោ វិសមលោកោ និកត្តិ និកាមនា បត្តនា
 បិហនា សម្មត្តនា កាមតណ្ហា កវតណ្ហា វិកវតណ្ហា
 រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា និរោធិតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ធិ-
 តណ្ហា កន្ធិតណ្ហា វសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា
 ឱយោ យោកោ កន្តោ ឧបាទានំ អារវណំ ជីវវណំ
 ឆន្ទំ ពន្ទំ ឧបត្តិលេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ
 លតា វេរិច្ឆំ ទុក្ខមូលំ ទុក្ខនិទានំ ទុក្ខប្បករោ មារចា-
 សោ មារពទ្ធិសំ មារវិសយោ តណ្ហានទី តណ្ហាជាលំ
 តណ្ហាកទ្ធុលំ តណ្ហាសមុទ្រោ អភិជ្ឈា លោកោ អកុ-
 សលមូលំ ។ ឥច្ឆានិទានាតិ ឥច្ឆានិទានា^(១) ឥច្ឆាហេ-
 តុកា ឥច្ឆាបច្ចយា ឥច្ឆាការណា ឥច្ឆាបកវាតិ ឥច្ឆានិ-
 ទានា ។ កវសាតពទ្ធាតិ ឯកំ កវសាតំ សុខា វេទនា ។

១ ម. ឥច្ឆានិទានកា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តម្រេកមិនត្រូវតាមធម៌ សេចក្តីលោកមិនស្មើ សេចក្តីអាណ័យ កិលេស-
 ជាតិជាទីអាណ័យ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់
 យ៉ាង ចំណង់ក្នុងកាម ចំណង់ក្នុងសេចក្តីចម្រើន ចំណង់ក្នុងសេចក្តីវិនាស
 ចំណង់ក្នុងរូប ចំណង់ក្នុងអរូប ចំណង់ក្នុងនិរោធិ ចំណង់ក្នុងរូប ចំណង់
 ក្នុងសំឡេង ចំណង់ក្នុងក្លិន ចំណង់ក្នុងរស ចំណង់ក្នុងផ្សព្វ ចំណង់
 ក្នុងធម៌ អន្ទង់ គ្រឿងប្រកបទុក គ្រឿងដោតក្រង គ្រឿងប្រកាន់ កិរិយា
 រាវរាំង កិរិយាទប់ កិរិយាប្រក់ កិរិយាចង កិរិយាសៅហ្មង កិរិយា
 ដេកត្រាំ កិរិយាស្នាក់ វល្លិគឺតណ្ហា សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ ឫសគល់នៃ
 សេចក្តីទុក្ខ ហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខ ដែនកើតនៃសេចក្តីទុក្ខ អន្ទាក់នៃមារ
 សន្ទូចនៃមារ វិស័យនៃមារ ស្ទឹងគឺតណ្ហា បណ្តាញគឺតណ្ហា ដងដោយ
 គឺតណ្ហា សមុទ្រគឺតណ្ហា អភិជ្ឈា លោកៈ ឫសគល់នៃអកុសល ។
 ពាក្យថា មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ គឺមានសេចក្តីប្រាថ្នាជានិទាន មាន
 សេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យ មានសេចក្តីប្រាថ្នា
 ជាការណ៍ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាដែនកើតមុន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ។ ពាក្យថា ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងការចម្រើន គឺសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចម្រើន ១ គឺសុខវេទនា ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទ្វេ កវសាតានិ សុខា ច វេទនា ឥដ្ឋញ្ច វត្ថុ ។ តីណិ
 កវសាតានិ យោព្វញ្ញ្ឋ អាហារក្យំ ដីវិតំ ។ ចត្តារិ កវ-
 សាតានិ លាកោ យសោ បសំសា សុខំ ។ បញ្ច កវ-
 សាតានិ មនាបិកា រូទា មនាបិកា សទ្ធា មនាបិកា
 កន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា ដោដ្ឋញ្ច ។ ឆ កវសា-
 តានិ ចក្កុសម្បទា សោតសម្បទា យានសម្បទា ជិញ្ញា-
 សម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា ។ កវសាត-
 ពន្ធាតិ^(១) សុខាយ វេទនាយ ពន្ធា^(២) ឥដ្ឋស្មី វត្ថុស្មី
 ពន្ធា យោព្វញ្ញ្ឋ ពន្ធា អាហារក្យ ពន្ធា ដីវិតេ ពន្ធា លា-
 កេ ពន្ធា យសេ ពន្ធា បសំសាយ ពន្ធា សុខេ ពន្ធា
 មនាបិកេសុ រូបេសុ ពន្ធា សទ្ធិសុ កន្ធិសុ រសេសុ
 មនាបិកេសុ ដោដ្ឋញ្ញេសុ ពន្ធា ចក្កុសម្បទាយ ពន្ធា
 សោតសម្បទាយ យានសម្បទាយ ជិញ្ញាសម្បទាយ កា-
 យសម្បទាយ មនោសម្បទាយ ពន្ធា វិនិពន្ធា អាពន្ធា
 លក្កា លក្កិតា បលិពុន្ធាតិ ឥច្ឆានិទានា កវសាតពន្ធា ។

១ ម. តិសទ្ធា នត្ថិ ។ ២ ម. វេទនាយ សាតពន្ធា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ២ គឺសុខវេទនា ១ វត្ថុជាទីប្រាថ្នា ១ ។
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ៣ គឺភាពនៅក្មេង ១ ការមិនមានរោគ ១
 ជីវិត ១ ។ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ៤ គឺលាភ ១ យស ១
 សេចក្តីសរសើរ ១ សុខ ១ ។ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន៥ គឺរូប
 ជាទីគាប់ចិត្ត ១ សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ១ ក្លិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ រសជាទី
 គាប់ចិត្ត ១ ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ៦
 គឺចក្ខុសម្បទា ១ សោតសម្បទា ១ ឃានសម្បទា ១ ជិវ្ហាសម្បទា ១
 កាយសម្បទា ១ មនោសម្បទា ១ ។ ពាក្យថា ជាប់ចំពាក់ដោយសេច-
 ក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន គឺជាប់ក្នុងសុខវេទនា ជាប់ក្នុងវត្ថុជាទី
 ប្រាថ្នា ជាប់ក្នុងភាពនៅក្មេង ជាប់ក្នុងការមិនមានរោគ ជាប់ក្នុងជីវិត
 ជាប់ក្នុងលាភ ជាប់ក្នុងយស ជាប់ក្នុងសេចក្តីសរសើរ ជាប់ក្នុងសុខ
 ជាប់ក្នុងរូបជាទីគាប់ចិត្ត ក្នុងសំឡេង ក្នុងក្លិន ក្នុងរស ជាប់ក្នុង
 ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ជាប់ក្នុងចក្ខុសម្បទា ជាប់ចំពាក់ ជាប់ដោយ
 អាការផ្សេង ។ ស្មិត ទាក់ ថ្លក់ ព័ន្ធពទ្ធិ ក្នុងសោតសម្បទា ឃាន-
 សម្បទា ជិវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៣៧] តេ ទុប្បមុញ្ញា ន ហិ អញ្ញមោក្ខាតិ តេ

វា កវសាតវត្ថុ ទុប្បមុញ្ញា សត្តា វា ឯត្តោ ទុម្មោចយា ។

កថំ តេ កវសាតវត្ថុ ទុប្បមុញ្ញា ។ សុខា វេទនា

ទុម្មញ្ញា ឥដ្ឋំ វត្ថុ ទុម្មញ្ញំ យោព្វញ្ញំ ទុម្មញ្ញំ អាហេត្យំ

ទុម្មញ្ញំ ដីវិតំ ទុម្មញ្ញំ លាភោ ទុម្មញ្ញោ យសោ ទុម្មញ្ញោ

បសំសា ទុម្មញ្ញា សុខំ ទុម្មញ្ញំ មនាបិកា រូបា ទុម្មញ្ញា

មនាបិកា សទ្ធា កត្តា វសា ដោដ្ឋញ្ញំ ទុម្មញ្ញា ចក្កុ-

សម្បទា ទុម្មញ្ញា សោតសម្បទា យានសម្បទា ជិវ្ហា-

សម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា ទុម្មញ្ញា

ទុប្បមុញ្ញា ទុម្មោចយា ទុប្បមោចយា ទុដ្ឋិម្មទយា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៣៧] ពាក្យថា ពួកសត្វទាំងនោះ រមែងរួចបានដោយក្រ ទាំង
ញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចមិនបាន អធិប្បាយថា អារម្មណ៍ជាវត្ថុនៃសេចក្តី
ត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើនទាំងនោះ ពួកសត្វដោះបានដោយក្រ ឬពួក
សត្វរួចបានដោយក្រ ចាកអារម្មណ៍នុ៎ះ ។

អារម្មណ៍ជាវត្ថុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើនទាំងនោះ ពួកសត្វ
ដោះបានដោយក្រ តើដូចម្តេច ។ សុខវេទនា សត្វដោះបានដោយកម្រ
វត្ថុជាទីប្រាថ្នា សត្វដោះបានដោយកម្រ ភាពនៅក្មេង សត្វដោះបាន
ដោយកម្រ ការមិនមានរោគ សត្វដោះបានដោយកម្រ ជីវិត សត្វដោះ
បានដោយកម្រ លាភ សត្វដោះបានដោយកម្រ យស សត្វដោះបាន
ដោយកម្រ សេចក្តីសរសើរ សត្វដោះបានដោយកម្រ សុខ សត្វដោះ
បានដោយកម្រ រូបទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត សត្វដោះបានដោយកម្រ
សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ជាទីគាប់ចិត្ត សត្វដោះបានដោយកម្រ
ចក្ខុសម្បទា សត្វដោះបានដោយកម្រ សោតសម្បទា ឃានសម្បទា
ជីវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា សត្វដោះបានដោយកម្រ
ដោះស្រឡះបានដោយកម្រ ដោះចេញបានដោយកម្រ ដោះចេញ
ស្រឡះបានដោយកម្រ ញ៉ាំងញីបានដោយកម្រ ដោះចេញបានដោយកម្រ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទុព្វិនិវេទយា ទុត្តរា ទុប្បតរា ទុស្សមតិក្កមា ទុព្វិតិ-
វត្តា ។ ឯវន្តេ ភវសាតវត្ថុ ទុប្បមញ្ញា ។

កងំ សត្តា ឯត្តោ ទុម្ពោចយា ។ សុខាយ វេទ-
នាយ សត្តា ទុម្ពោចយា ឥដ្ឋស្មា វត្ថុស្មា ទុម្ពោចយា
យោព្វញ្ញា ទុម្ពោចយា អាហេត្យា ទុម្ពោចយា ដីវិតា
ទុម្ពោចយា លាភា ទុម្ពោចយា យសា ទុម្ពោចយា បសំ-
សាយ ទុម្ពោចយា សុខា ទុម្ពោចយា មនាបិកេហិ
រូបេហិ ទុម្ពោចយា មនាបិកេហិ សន្នេហិ កន្នេហិ
រសេហិ ដោដ្ឋព្វេហិ ទុម្ពោចយា ចក្កុសម្បនាយ ទុម្ពោ-
ចយា សោតសម្បនាយ យានសម្បនាយ ជីវ្ហាសម្ប-
នាយ កាយសម្បនាយ មនោសម្បនាយ ទុម្ពោ-
ចយា ទុប្បមោចយា ទុវុទ្ធកា ទុស្សមុទ្ធកា ទុព្វដ្ឋាបនា
ទុស្សមុដ្ឋាបនា ។ ឯវំ សត្តា ឯត្តោ ទុម្ពោចយាតិ
តេ ទុប្បមញ្ញា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ធ្វើបានដោយកម្រ ធ្វើកាត់បានដោយកម្រ កន្លងបានដោយកម្រ
រំលងបានដោយកម្រ ។ អារម្មណ៍ជាវត្ថុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការចម្រើន
ទាំងនោះ សត្វរួចបានដោយក្រ យ៉ាងនេះ ។

ពួកសត្វរួចបានដោយក្រ ចាកធម៌នុ៎ះ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វរួចបាន
ដោយកម្រ ចាកសុខវេទនា រួចបានដោយកម្រ ចាកវត្ថុជាទីប្រាថ្នា រួច
បានដោយកម្រ ចាកភាពនៅក្មេង រួចបានដោយកម្រ ចាកការមិនមាន
រោគ រួចបានដោយកម្រ ចាកជីវិត រួចបានដោយកម្រ ចាកលាភ រួច
បានដោយកម្រ ចាកយស រួចបានដោយកម្រ ចាកសេចក្តីសរសើរ
រួចបានដោយកម្រ ចាកសុខ រួចបានដោយកម្រ ចាករូបទាំងឡាយ
ជាទីគាប់ចិត្ត រួចបានដោយកម្រ ចាកសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ
ជាទីគាប់ចិត្ត រួចបានដោយកម្រ ចាកចក្ខុសម្បទា រួចបានដោយ
កម្រ រួចស្រឡះបានដោយកម្រ រើចេញបានដោយកម្រ ស្ទុះឡើង
បានដោយកម្រ ក្រោកឡើងបានដោយកម្រ លោតឡើងបានដោយ
កម្រ ចាកសោតសម្បទា ឃានសម្បទា ជិវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា
មនោសម្បទា ។ ពួកសត្វរួចបានដោយក្រ ចាកធម៌នុ៎ះ យ៉ាងនេះ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វទាំងនោះ រួចបានដោយក្រ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន ហិ អញ្ញមោក្ខាតិ តេ អត្តនា បលិបបលិបន្នា
ន សក្កោន្តិ បរំ បលិបបលិបន្នំ ឧទ្ធវិតំ ។ វុត្តំ ហេតំ
ភកវតា សោ វត ចុន្ទ អត្តនា បលិបបលិបន្នោ បរំ
បលិបបលិបន្នំ ឧទ្ធវិស្សតីតិ នេតំ ហានំ វិជ្ជតិ សោ
វត ចុន្ទ អត្តនា អនន្តោ អវិនិតោ អបរិនិតោ បរំ
ទមេស្សតិ វិនេស្សតិ បរិនិព្វាយេស្សតីតិ នេតំ ហានំ
វិជ្ជតីតិ ។ ឯវំ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ អថវា នត្តញ្ញា
កោចិ មោចេតំ តេ យទិ មុច្ឆេយ្យំ សកេន ថាមេន
សកេន ពលេន សកេន វិរិយេន សកេន បរក្ក-
មេន សកេន បុរិសត្តាមេន សកេន បុរិសពលេន
សកេន បុរិសវិរិយេន សកេន បុរិសបរក្កមេន
អត្តនា សម្មាបដិបទំ អនុលោមប្បដិបទំ អបច្ចនី-
កប្បដិបទំ អន្ធតប្បដិបទំ ធម្មានុធម្មប្បដិបទំ បដិ-
បដ្ឋមាណា មុច្ឆេយ្យន្តិ ។ ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា ទាំងញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចមុនបាន សេចក្តីថា សត្វទាំងនោះ
 ជាអ្នកលិចកប់ក្នុងភក់ដោយខ្លួនឯង មិនអាចនឹងស្រង់បុគ្គលដទៃ ដែល
 លិចកប់ក្នុងភក់បានទេ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលចុន្ទៈ បុគ្គលនោះឯង លិចកប់ក្នុងភក់ដោយខ្លួនឯង
 នឹងស្រង់បុគ្គលដទៃដែលលិចកប់ក្នុងភក់បាន ហេតុដូច្នោះនេះ មិនមានទេ
 ម្នាលចុន្ទៈ បុគ្គលនោះឯង មិនទាន់ទូន្មានខ្លួន មិនទាន់ប្រៀនប្រដៅ
 ខ្លួន មិនទាន់រលត់កិលេស ដោយខ្លួនឯងទេ នឹងទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ
 បុគ្គលដទៃ (នឹងញ៉ាំងបុគ្គលដទៃ) ឲ្យរលត់កិលេសបាន ហេតុដូច្នោះ
 នេះ មិនមានទេ ។ ពួកសត្វមិនអាចញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះ
 ខ្លះ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលដទៃណាមួយ អាចញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចបាន
 មិនមានទេ ប្រសិនបើ ពួកសត្វនោះគប្បីរួច លុះតែប្រតិបត្តិនូវសម្មា-
 បដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អប្បច្ចនីកប្បដិបទា អនុត្ថប្បដិបទា ធម្មានុ-
 ធម្មប្បដិបទា ដោយខ្លួនឯង ដោយកម្លាំងញាណរបស់ខ្លួន ដោយពល-
 ញាណរបស់ខ្លួន ដោយព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយការប្រឹងប្រែងរបស់
 ខ្លួន ដោយកម្លាំងបុរសរបស់ខ្លួន ដោយពលញាណនៃបុរសរបស់ខ្លួន
 ដោយព្យាយាមនៃបុរសរបស់ខ្លួន ដោយការប្រឹងប្រែងនៃបុរសរបស់ខ្លួន
 ទើបរួចបាន ។ ពួកសត្វមិនអាចញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

វុត្តំ ហោតំ ភកវតា

នាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ
កចំកថី^(១) ឆោតក កញ្ចំ លោកេ
ធម្មញ្ចំ សេដ្ឋំ អភិជានមាណោ
ឯវំ តុវំ ឱយមិមំ តវសីតិ

ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា
អត្តនា បកតំ ចាបំ អត្តនា សន្តិលិស្សតិ
អត្តនា អកតំ ចាបំ អត្តនាវ វិសុជ្ឈតិ
សុទ្ធិ អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ ណញ្ញោ អញ្ញំ វិសោធយេតិ ។

ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ វុត្តំ ហោតំ ភក-
វតា ឯវមេវ ខោ ព្រាហ្មណ តិដ្ឋតេវ និព្វានំ តិដ្ឋតិ
និព្វានកាមិមក្កោ តិដ្ឋាមហំ សមាទបេតា អថ
ច បន មម សាវកា មយា ឯវំ ឱវទិយមាណ
ឯវំ អនុសាសិយមាណ អប្បេកច្ចេ អច្ចន្តនិដ្ឋំ និព្វានំ
អារាដេន្តិ ឯកច្ចេ នារាដេន្តិ ឯត្ត ក្សាហំ ព្រាហ្មណ
ករោមិ មក្កក្ខាយី ព្រាហ្មណ តថាគតោ មក្កំ
ពុទ្ធា អាចិក្ខតិ អត្តនា បដិបដ្ឋមាណ មុច្ចេយ្យន្តិ ។

១ ម. កចំ កតំ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា

ម្ចាស់ឆោតកៈ តថាគតមិនអាចញ៉ាំងបុគ្គលណាមួយ ដែល
មានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងលោក ឲ្យរួចបានទេ អ្នកកាលដឹង
ច្បាស់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ នឹងឆ្លងអន្ទង់នេះ យ៉ាងនេះបាន ។

ពួកសត្វ មិនអាចនឹងញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត

ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

បុគ្គលធ្វើបាប ដោយខ្លួនឯង នឹងសៅហ្មងដោយខ្លួនឯង
មិនធ្វើបាបដោយខ្លួនឯង រមែងបរិសុទ្ធ ដោយខ្លួនឯង
សេចក្តីបរិសុទ្ធ និងមិនបរិសុទ្ធ កើតចំពោះខ្លួន បុគ្គល
ដទៃ នឹងញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យបរិសុទ្ធ មិនបានទេ ។

ពួកសត្វមិនអាចញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត

ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រះនិព្វាន
ក៏តាំងនៅ ផ្លូវជាទីទៅកាន់ព្រះនិព្វានក៏តាំងនៅ តថាគតជាអ្នកណែនាំ ក៏
បិតនៅ យ៉ាងនេះឯង ប៉ុន្តែសាវ័កទាំងឡាយរបស់តថាគត ដែលតថាគត
កាលទូន្មានយ៉ាងនេះ កាលប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនេះ ពួកខ្លះបានព្រះនិព្វាន
ជាទីសម្រេចទីបំផុត ពួកខ្លះមិនបាន ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ តថាគតនឹងធ្វើដូច
ម្តេច ចំពោះសាវ័កទាំងនុ៎ះ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រះតថាគតជាអ្នកប្រាប់ផ្លូវ
ព្រះពុទ្ធរមែងប្រាប់ផ្លូវ ពួកសត្វកាលប្រតិបត្តិ គប្បីរួចដោយខ្លួនឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ ន ហិ អញ្ញមោក្ខាតិ តេ ទុប្បមុញ្ញា ន ហិ
អញ្ញមោក្ខា^(១) ។

[៣៨] បច្ឆា បុរេ វាបិ អបេក្ខមាណាតិ បច្ឆា វុច្ចតិ
អនាគតំ បុរេ វុច្ចតិ អតីតំ ។ អបិច អតីតំ ឧបាទាយ
អនាគតញ្ច បច្ចុប្បន្នញ្ច បច្ឆា អនាគតំ ឧបាទាយ
អតីតញ្ច បច្ចុប្បន្នញ្ច បុរេ ។

កថំ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។ ឯវំរូចោ អ-
ហោសី អតីតមន្ទានន្តិ តត្ថ នន្ទិ សមន្ទាកមេតិ^(២)
ឯវំវេទនោ អហោសី ឯវំសញ្ញោ អហោសី ឯវំសន្ទា-
រោ អហោសី ឯវំវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទា-
នន្តិ តត្ថ នន្ទិ សមន្ទាកមេតិ ។ ឯវម្បិ បុរេ អបេក្ខំ
ករោតិ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្កុ អហោសី អតីត-
មន្ទានំ ឥតិ រូចាតិ តត្ថ ឆន្ទរាគប្បជិពទ្ធិំ ហោតិ
វិញ្ញាណំ ឆន្ទរាគប្បជិពទ្ធិត្តា វិញ្ញាណស្ស តទភិណ្ណតិ
តទភិណ្ណន្តោ ឯវម្បិ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។

១ ម. តេ ទុប្បមុញ្ញា ន ហិ តេ ទុប្បមុញ្ញា ន ហិ អញ្ញមោក្ខា ។ ២ ម. សមន្ទានេតិ ។

សុតន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពួកសត្វមិនអាចញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចយ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) ពួកសត្វទាំងនោះរួចបានដោយក្រ ទាំងញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចមិនបាន ។

[៣៨] ពាក្យថា កាលប្រាថ្នាកាម ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ
ឬក្នុងកាលមុន អធិប្បាយថា អនាគត លោកហៅថា កាលជាខាង
ក្រោយ អតីត លោកហៅថា កាលមុន ។ ម្យ៉ាងទៀត អនាគត
និងបច្ចុប្បន្ន ដែលអាស្រ័យនឹងអតីត ឈ្មោះថា កាលខាងក្រោយ
អតីតនិងបច្ចុប្បន្ន ដែលអាស្រ័យនឹងអនាគត ឈ្មោះថា កាលមុន ។

នរជនធ្វើ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន តើដោយប្រការដូច
ម្តេច ។ នរជន ញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរឲ្យកើត ក្នុងរូបារម្មណ៍នោះថា
អាត្មាអញ មានរូបយ៉ាងនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ដល់ព្រមនូវសេចក្តី
ត្រេកអរក្នុងវេទនាជាដើមនោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះហើយ
មានសញ្ញាយ៉ាងនេះហើយ មានសង្ខារយ៉ាងនេះហើយ មានវិញ្ញាណ
យ៉ាងនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ នរជនធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុង
កាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត វិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយ
ឆន្ទរាគ ក្នុងអាយតនៈនោះថា អញមានចក្ខុដូចនេះ មានរូបដូចនេះ
ហើយ ក្នុងអតីតកាល នរជនតែងត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ព្រោះ
វិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ ដោយឆន្ទរាគ កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ
ឈ្មោះថា ធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥតិ មេ សោតំ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ធាតិ ។

ឥតិ មេ យានំ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ កទ្ធាតិ ។

ឥតិ មេ ជិវ្ហា អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ រសាតិ ។

ឥតិ មេ កាយោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ដោដ្ឋ-

ព្វាតិ ។ ឥតិ មេ មនោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ

ធម្មាតិ តត្ថ ធន្ធាកប្បដិពទ្ធិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្ធា-

កប្បដិពទ្ធភ្នា វិញ្ញាណស្ស តទភិណ្ណតិ តទភិណ្ណន្តោ

ឯវម្បិ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។ អថវា យានិស្ស

តានិ បុព្វេ មាតុក្កាមេន សទ្ធិ ហសិតលបិតកិឡិកានិ

តទស្សានេតិ តំ និក្កាមេតិ តេន ច វិត្តិ អាបដ្ឋតិ ។

ឯវម្បិ បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ ។

កថំ បច្ឆា អបេក្ខំ ករោតិ ។ ឯវរូចោ សិយំ អ-

នាកតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមទ្ធាកមេតិ ឯវេននោ សិ-

យំ ឯវសញ្ញោ សិយំ ឯវសដ្ឋាវោ សិយំ ឯវិញ្ញាណោ

សិយំ អនាកតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមទ្ធាកមេតិ ។

គុហដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេស ទី ២

ថា អញមានសោតៈ ដូចនេះ មានសំឡេងដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ ថា អញមានឃានៈដូចនេះ មានក្លិនដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ ថា អញមានជិវ្ហាដូចនេះ មានរសដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ ថា អញមានកាយដូចនេះ មានផោដ្ឋព្វៈដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល ។ វិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ ក្នុងអាយតនៈនោះថា អញមានចិត្តដូចនេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូចនេះហើយ ក្នុងអតីតកាល នរជនរមែងត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ម្យ៉ាងទៀត នរជននោះ សើច ចរចា ឬលេង ជាមួយនឹងមាតុគ្រាមក្នុងកាលមុន ក៏ត្រេកអរនឹងអារម្មណ៍នោះ ប្រាថ្នានូវអារម្មណ៍នោះ ដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរដោយអារម្មណ៍នោះ ។ នរជនធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលមុន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

នរជនធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ តើដូចម្តេច ។ នរជន ញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរ ឲ្យកើតក្នុងរូបារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញ គប្បីជាអ្នកមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ដល់ព្រមនូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាជាដើមនោះថា អាត្មាអញ គប្បីជាអ្នកមានវេទនាយ៉ាងនេះ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ បច្ឆា អបេក្ខំ កកោតិ ។ អថវា ឥតិ មេ ចក្កុ
 សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រូចាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស
 បដិលាកាយ ចិត្តំ បណ្ឌិទហាតិ ចេតសោ បណ្ឌិទា-
 នប្បច្ចយា តទភិទន្ធតិ តទភិទន្ធគោ ឯវម្បិ បច្ឆា
 អបេក្ខំ កកោតិ ។ ឥតិ មេ សោតំ សិយា អនា-
 គតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ធាតិ ។ ឥតិ មេ យានំ សិ-
 យា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ កទ្ធាតិ ។ ឥតិ មេ ជិវ្ហា
 សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រសាតិ ។ ឥតិ មេ
 កាយោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ដោជ្ជព្វាតិ ។ ឥតិ
 មេ មនោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ អប្ប-
 ដិលទ្ធស្ស បដិលាកាយ ចិត្តំ បណ្ឌិទហាតិ ចេតសោ
 បណ្ឌិទានប្បច្ចយា តទភិទន្ធតិ តទភិទន្ធគោ ឯវម្បិ
 បច្ឆា អបេក្ខំ កកោតិ ។ អថវា ឥមិទាហំ សីលេន
 វា រតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា
 ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតោ វាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលា-
 កាយ ចិត្តំ បណ្ឌិទហាតិ ចេតសោ បណ្ឌិទានប្បច្ចយា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហាទិទ្ទេស

នរជន ធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយទៀត នរជនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបានចំពោះនូវអាយតនៈ ដែលមិន
 ទាន់បានថា អញគប្បីមានចក្ខុដូចនេះ មានរូបដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល
 ដូច្នោះ រមែងត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ
 កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈនោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាល
 ជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ថា អញគប្បីមានសោតៈដូចនេះ មាន
 សំឡេងដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ថា អញគប្បីមានឃានៈដូចនេះ
 មានគន្លះដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ថា អញគប្បីមានជិវ្ហាដូចនេះ
 មានរសដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ថាអញគប្បីមានកាយដូចនេះ
 មានផ្សព្វដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ។ នរជនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបាន
 ចំពោះនូវអាយតនៈ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានថា អញគប្បីមានចិត្តដូចនេះ
 មានធម្មារម្មណ៍ដូចនេះ ក្នុងអនាគតកាល ដូច្នោះ រមែងត្រេកអរនឹង
 អាយតនៈនោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ កាលត្រេកអរនឹងអាយតនៈ
 នោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះ
 ខ្លះ ។ មួយទៀត នរជនតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីបានចំពោះនូវអត្តភាព ដែល
 ខ្លួនមិនទាន់បានថា អាត្មាអញនឹងបានជាទេវតា (មានអានុភាពច្រើន)
 ឬជាទេវតាណាមួយ ដោយសារសីលក្តី វត្តក្តី តបៈក្តី ព្រហ្មចរិយៈនេះ
 ក្តី ដូច្នោះ រមែងត្រេកអរនឹងអត្តភាពនោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ
 កាលត្រេកអរនឹងអត្តភាពនោះ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាល

តទភិណ្ណតិ តទភិណ្ណន្តោ ឯវម្បិ បច្ឆា អបេក្ខំ កកោ-
តីតិ បច្ឆា បុរេ វាបិ អបេក្ខមាណ ។

[៣៩] ឥមេវ កាមេ បុរិមេវ ជប្បន្តិ ឥមេវ កា-
មេតិ បច្ចុប្បន្នេ បញ្ច កាមគុណោ ឥច្ឆន្តា សាទិយន្តា
បត្តយន្តា បិហាយន្តា អភិជប្បន្តា ។ បុរិមេវ ជប្បន្តិ
អតីតេ បញ្ច កាមគុណោ ជប្បន្តា បជប្បន្តា អភិជ-
ប្បន្តាតិ ឥមេវ កាមេ បុរិមេវ ជប្បំ ។ តេនាហ ភក្ខវា

ឥច្ឆានិទានា ភវសាតពន្ធា

តេ ទុប្បមុញ្ញា ន ហិ អញ្ញមោក្ខា
បច្ឆា បុរេ វាបិ អបេក្ខមាណ
ឥមេវ កាមេ បុរិមេវ ជប្បន្តិ ។

[៤០] កាមេសុ តិទ្ធា បសុតា បម្មទ្គ្យា
អវទានិយា តេ វិសមេ និវិជ្ជា
ទុក្ខបដិសា បរិទេវយន្តិ
កឹស្វ ភវិស្សាម ឥតោ ចុតាសេ ។

គុហដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេស ទី ២

ជាខាងក្រោយ យ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វ
កាលប្រាថ្នា (កាម) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន ។

[៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាថ្នានូវកាមទាំងនេះ ឬនូវកាមក្នុងកាល
មុន ត្រង់ពាក្យថា កាមទាំងនេះ បានដល់ពួកសត្វកាលចង់បាន កាល
ត្រេកអរ កាលប្រាថ្នា កាលស្រឡាញ់ កាលជាប់ចិត្ត នូវកាមគុណ
ទាំង ៥ ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ពាក្យថា ប្រាថ្នានូវកាមក្នុងកាលមុន បានដល់
ពួកសត្វ កាលសរសើរ សរសើរសព្វ សរសើរក្រៃពេក នូវកាមគុណ
ទាំង ៥ ជាអតីត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នានូវកាមទាំងនេះ
ឬនូវកាមក្នុងកាលមុន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
ពួកសត្វទាំងនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាជាហេតុ ជាប់ចំពាក់
ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីចម្រើន អាឡោះអាលីយកាម
ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឬក្នុងកាលមុន ប្រាថ្នានូវកាមទាំង
នេះ ឬនូវកាមក្នុងកាលមុន រមែងរួចបានដោយក្រ ទាំង
ញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យរួចមិនបាន ។

[២០] ជនអ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្វល់ខ្វាយ អ្នកវង្វេងក្នុងកាមទាំង-
ឡាយ អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ
អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខទាំងនោះ រមែងខ្សឹកខ្សួលថា យើង
ទាំងឡាយ ច្បាតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីហ្ន៎ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៤១] កាមេសុ កិច្ចា បសុតា បម្មទ្គ្រាតិ កាមាតិ
 ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា
 ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ
 វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កេណា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ
 រាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អក្ក-
 សលម្មលំ ។ កិលេសកាមេន វត្ថុកាមេសុ វត្តា
 កិច្ចា កតិកា មុច្ឆិកា អដ្ឋោបដ្ឋា លក្កា លក្កិកា
 បលិត្តាតិ កាមេសុ កិច្ចា ។ បសុតាតិ យេបិ កា-
 មេ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចុរិកា តព្វហុលា
 តក្កុកា តន្តិដ្ឋា តប្បោណា តប្បញ្ញា តទទិមុត្តា
 តទាទិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។ យេបិ តណ្ហា-
 វសេន រូបេ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេសន្តិ សទ្ទេ កន្ទេ
 វសេ ដោដ្ឋព្វេ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចុរិកា
 តព្វហុលា តក្កុកា តន្តិដ្ឋា តប្បោណា តប្បញ្ញា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៤១] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្វល់ខ្វាយ អ្នកវង្វេង ក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ធាន បានដល់កាម ២ យ៉ាង គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោក ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ តណ្ហា លោកហៅថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ ពួកសត្វជាអ្នកត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ធ្លាក់ចុះ ងុលងប់ ជ្រុលជ្រប់ ទាក់ ថ្លក់ ព័ន្ធព័ន្ធ ក្នុងវត្ថុកាម ព្រោះកិលេសកាម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) អ្នកជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា អ្នកខ្វល់ខ្វាយ សេចក្តីថា ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកកាមនោះ ច្រើនដោយកាមនោះ ធ្ងន់ក្នុងកាមនោះ ឱនទៅរកកាមនោះ សសៀរទៅរកកាមនោះ ឈមទៅរកកាមនោះ ស្ម័គ្រទៅរកកាមនោះ ធ្វើនូវកាមនោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា អ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកាម ។ ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវរូបទាំងឡាយ ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍ នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ឱន ទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរក

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តទទិមុត្តា តទទិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។
 យេបិ តណ្ហារសេន រូបេ បដិលកន្តិ សន្នេ កន្នេ
 រសេ ដោជ្ឈព្វេ បដិលកន្តិ តច្ចុរិតា តព្វហុលា តក្ក-
 រុកា តន្និជ្ជា តប្បោណា តប្បញ្ញា តទទិមុត្តា តទទ-
 ិបតេយ្យា តេបិ កាមប្បសុតា ។ យេបិ តណ្ហា-
 រសេន រូបេ បរិកុញ្ញន្តិ សន្នេ កន្នេ រសេ ដោជ្ឈព្វេ
 បរិកុញ្ញន្តិ តច្ចុរិតា តព្វហុលា តក្ករុកា តន្និជ្ជា តប្បោ-
 ណា តប្បញ្ញា តទទិមុត្តា តទទិបតេយ្យា តេបិ
 កាមប្បសុតា ។ យថា កលហការកោ កលហ-
 ប្បសុតោ កម្មការកោ កម្មប្បសុតោ កោចរេ ចរន្តោ
 កោចរប្បសុតោ ណាយី ណានប្បសុតោ ឯរមេវ

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

អារម្មណ៍នោះ ស្តង់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះ ឲ្យជាធំ
 ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកាម ។ មួយទៀត
 ពួកសត្វណា បានចំពោះ នូវរូបទាំងឡាយ បានចំពោះ នូវសំឡេង
 ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរក
 អារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ឱន
 ទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍
 នោះ ស្តង់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះ ឲ្យជាធំ ពួកសត្វ
 នោះឯង ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកាម ។ មួយទៀត ពួកសត្វណា
 បរិភោគនូវរូបទាំងឡាយ បរិភោគនូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ
 ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយ
 អារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ឱនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀរ
 ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្តង់ទៅរកអារម្មណ៍
 នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះ ឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់
 ខ្វាយក្នុងកាម ។ ជនអ្នកធ្វើនូវការឈ្មោះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយ
 ក្នុងការឈ្មោះ អ្នកធ្វើនូវការងារ ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងការងារ
 អ្នកប្រព្រឹត្តក្នុងគោចរ ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងគោចរ អ្នកមានឈាន
 ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងឈាន យ៉ាងណា ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យេមិ កាមេ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេសន្តិ តច្ចរិតា
តព្វហុលា តក្ករុកា តន្និដ្ឋា តប្បោណា តប្បញ្ញា
តទទិមុត្តា តទាទិបតេយ្យា តេមិ កាមប្បសុតា ។

យេមិ តណ្ហារសេន រូបេ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេ-
សន្តិ សន្នេ កន្នេ រសេ ដោដ្ឋព្វេ ឯសន្តិ កវេសន្តិ
បរិយេសន្តិ តច្ចរិតា តព្វហុលា តក្ករុកា តន្និដ្ឋា
តប្បោណា តប្បញ្ញា តទទិមុត្តា តទាទិបតេយ្យា តេមិ
កាមប្បសុតា ។ យេមិ តណ្ហារសេន រូបេ បដិល-
ភន្តិ សន្នេ កន្នេ រសេ ដោដ្ឋព្វេ បដិលភន្តិ តច្ចរិតា
តព្វហុលា តក្ករុកា តន្និដ្ឋា តប្បោណា តប្បញ្ញា
តទទិមុត្តា តទាទិបតេយ្យា តេមិ កាមប្បសុតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកកាមនោះ
 ច្រើនដោយកាមនោះ ធ្ងន់ក្នុងកាមនោះ ឱនទៅរកកាមនោះ សសៀវ
 ទៅរកកាមនោះ ឈមទៅរកកាមនោះ ស្នឹងទៅរកកាមនោះ ធ្វើកាម
 នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា អ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកាម ។ មួយ
 ទៀត ពួកសត្វណា ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវរូបទាំងឡាយ
 ប៉ុនប៉ង ស្វែងរក ស្វះស្វែង នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ
 ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយ
 អារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ឱនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀវ
 ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្នឹងទៅរកអារម្មណ៍
 នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយ
 ក្នុងកាម ។ មួយទៀត ពួកសត្វណា បានចំពោះនូវរូបទាំងឡាយ
 បានចំពោះនូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ទាំងឡាយ ដោយអំណាច
 តណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរកអារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់
 ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ឱនទៅរកអារម្មណ៍នោះ សសៀវទៅរកអារម្មណ៍
 នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍នោះ ស្នឹងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍
 នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកាម ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

យេបិ តណ្ហារសេន រូបេ បរិកុញ្ញន្តិ សទ្ធវេ កន្ធវេ រសេ
 ដោដ្ឋព្វេ បរិកុញ្ញន្តិ តច្ចុរិតា តព្វហុលា តក្កុរុកា តន្និដ្ឋា
 តប្បោណា តប្បញ្ញា តទទិមុត្តា តទទិបតេយ្យា តេបិ
 កាមប្បសុតា ។ បម្មទ្គ្ឋាតិ យេកុយ្យេន ទេវមនុស្សា
 បញ្ចសុ កាមតុលោសុ មុយ្ហន្តិ សមុយ្ហន្តិ សម្បមុ-
 យ្ហន្តិ ម្មទ្គ្ឋា សម្មទ្គ្ឋា សម្បម្មទ្គ្ឋា អវិជ្ជាយ អន្ធិក-
 តា^(១) អារុជា និរុជា ឱដុជា បិហិតា បដិច្ចដ្ឋា បដិ-
 កុដ្ឋិតាតិ កាមេសុ កិដ្ឋា បសុតា បម្មទ្គ្ឋា ។

[៤២] អវទានិយា តេ វិសមេ និវិជ្ជាតិ អវទានិ-
 យាតិ អវទ្គ្ឋន្តិវិបិ អវទានិយា ។ មច្ចុរិទោបិ វុច្ចន្តិ
 អវទានិយា ។ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធស្សារកានំ វចនំ ព្យបថំ
 ទេសនំ អនុសិដ្ឋី ឆានិយន្តិវិ អវទានិយា ។

១ អន្ធិកតាតិបិ បាហោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

មួយទៀត ពួកសត្វណា បរិភោគនូវរូបទាំងឡាយ បរិភោគនូវសំឡេង
 ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា ជាអ្នកត្រាច់ទៅរក
 អារម្មណ៍នោះ ច្រើនដោយអារម្មណ៍នោះ ធ្ងន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ឱនទៅ
 រកអារម្មណ៍នោះ សសៀរទៅរកអារម្មណ៍នោះ ឈមទៅរកអារម្មណ៍
 នោះ ស្នូងទៅរកអារម្មណ៍នោះ ធ្វើអារម្មណ៍នោះឲ្យជាធំ ពួកសត្វនោះ
 ឈ្មោះថាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកាម ។ ពាក្យថា អ្នកវង្វេង បានដល់ទេវតា
 និងមនុស្សទាំងឡាយដោយច្រើន វង្វេង ភ្លេចស្មារតី ភាន់កាំងគំនិត
 ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ជាអ្នកវង្វេង ភ្លេចស្មារតី ភាន់កាំងគំនិត ត្រូវ
 អវិជ្ជាធ្វើឲ្យងងឹត ខ្ជាប់ រាំង ហ៊ុំ ភ្លិត គ្រប បង្រួម ផ្តាប់ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្វល់ខ្វាយ អ្នកវង្វេង ក្នុងកាម
 ទាំងឡាយ ។

[២២] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅក្នុង
 អំពើមិនស្មើទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប គឺអ្នកប្រកាន់
 ថោកទាប ព្រោះហេតុទៅកាន់ទីថោកទាប ក៏បាន ។ ពួកជនមានសេច-
 ក្តីកំណាញ់ លោកហៅថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ក៏បាន ។ អ្នកប្រ-
 កាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុមិនកាន់យកនូវសម្តី នូវគន្លងពាក្យ នូវ
 ទេសនា នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សារីក
 នៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ក៏បាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កេតិ អវុទ្ធចន្តិភិ អវទានិយា ។ អវុទ្ធចន្តិភិ និរយំ
កច្ឆន្តិ តិរច្ឆានយោនី កច្ឆន្តិ បិភិវិសយំ កច្ឆន្តិភិ ឯវំ
អវុទ្ធចន្តិភិ អវទានិយា ។

កេតិ មច្ឆរិណោ វុច្ឆន្តិ អវទានិយា ។ បញ្ច មច្ឆ-
រិយានិ អារាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាកមច្ឆរិយំ
វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវុបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆរា-
យនា មច្ឆរាយិតត្តំ វេរិច្ឆំ កេទរិយំ កេដុកញ្ចកតា
អក្កហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ឆតិ មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ទ-
មច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ អាយតន-
មច្ឆរិយម្បិ មច្ឆរិយំ កាហោ ឥទំ វុច្ឆតិ មច្ឆរិយំ ។
ឥមិនា មច្ឆរិយេន អវទញ្ញតាយ សមដ្ឋាកតា ជនា
បមត្តា ឯវំ មច្ឆរិណោ វុច្ឆន្តិ អវទានិយា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុទៅកាន់ទីថោកទាប តើដូចម្តេច ។
ត្រង់ពាក្យថា ទៅកាន់ទីថោកទាប គឺទៅកាន់នរក ទៅកាន់កំណើត
តិរច្ឆាន ទៅកាន់បិត្តិវិស័យ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រកាន់ទីថោកទាប
ព្រោះហេតុទៅកាន់ទីថោកទាប យ៉ាងនេះ ។

ពួកជនមានសេចក្តីកំណាញ់ លោកហៅថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប
តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីណាញ់ ៥ យ៉ាងគឺ សេចក្តីកំណាញ់អាវាស ១
សេចក្តីកំណាញ់ត្រកូល ១ សេចក្តីកំណាញ់លាភ ១ សេចក្តីកំណាញ់
វណ្ណៈ (សម្បុរ ឬគុណ) ១ សេចក្តីកំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់
អាការនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តី
កំណាញ់យ៉ាងល្មម ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់រឹង សេចក្តីរញ្ជាញ ការនៃ
ការមិនយកចិត្តយកថ្លើមគេ មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា
សេចក្តីកំណាញ់ ។ មួយទៀត សេចក្តីកំណាញ់ខន្ធក្តី ក៏ឈ្មោះថា
កំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ធាតុក្តី ក៏ឈ្មោះថាកំណាញ់ សេចក្តី
កំណាញ់អាយតនៈក្តី ក៏ឈ្មោះថាកំណាញ់ សេចក្តីប្រកាន់ (ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នា) នេះ លោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។
ពួកជនប្រកបដោយសេចក្តីកំណាញ់នេះ ព្រោះមិនដឹង នូវការប្រកាន់
ថោកទាប ឈ្មោះថាអ្នកប្រមាទ ពួកជនមានសេចក្តីកំណាញ់ លោក
ហៅថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប យ៉ាងនេះ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កថំ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធស្សារកានំ រចនំ ព្យបថំ ទេសនំ
 អនុសិដ្ឋិ ឆាទិយន្តិតិ អវទានិយា ។ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធស្សា-
 រកានំ រចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសិដ្ឋិ ឆាទិយន្តិ ន
 សុស្សុសន្តិ ន សោតំ ឱទហន្តិ ន អញ្ញា ចិត្តំ
 ឧបដ្ឋបេន្តិ អនស្សវា អវចនកវា បដិលោមវុត្តិទោ
 អញ្ញោនេវ មុខំ កហេន្តិ ឯវំ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធស្សារកានំ
 រចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសិដ្ឋិ ឆាទិយន្តិតិ អវ-
 ទានិយា ។

តេ វិសមេ និវិជ្ជាតិ វិសមេ កាយកម្មេ និវិជ្ជា
 វិសមេ វេទិកម្មេ និវិជ្ជា វិសមេ មនោកម្មេ និវិជ្ជា
 វិសមេ ចារណាតិចាតេ និវិជ្ជា វិសមេ អទិដ្ឋាទានេ
 និវិជ្ជា វិសមេ កាមេសុ មិច្ឆាចារេ និវិជ្ជា វិសមេ
 មុសាវាទេ និវិជ្ជា វិសមាយ បិសុណាយ វាចាយ
 និវិជ្ជា វិសមាយ ធរុសាយ វាចាយ និវិជ្ជា វិសមេ
 សម្មប្បលាបេ និវិជ្ជា វិសមាយ អភិជ្ឈាយ និវិជ្ជា
 វិសមេ ព្យាចាទេ និវិជ្ជា វិសមាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា
 និវិជ្ជា វិសមេសុ សដ្ឋារេសុ និវិជ្ជា វិសមេសុ
 បញ្ចុសុ កាមគុណេសុ និវិជ្ជា វិសមេសុ

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

អ្នកប្រកាន់ថោកទាប ព្រោះហេតុមិនកាន់យកនូវសម្តី នូវគន្លងពាក្យ
 នូវទេសនា នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សា-
 វ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនមិនកាន់យក មិនស្តាប់
 មិនប្រុងត្រចៀក មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹង នូវសម្តី គន្លងពាក្យ ទេស-
 នា ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សាវ័កនៃព្រះ
 ពុទ្ធទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនស្តាប់ឱវាទ មិនធ្វើតាមពាក្យ ប្រព្រឹត្តទទឹង
 បែរមុខទៅកាន់ទីដទៃវិញ មិនជឿកាន់សម្តី គន្លងពាក្យ ទេសនា
 និងពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ របស់សាវ័កនៃព្រះ
 ពុទ្ធទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អ្នកប្រកាន់ថោកទាប
 យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ទាំងនោះ... អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ អធិប្បាយថា
 ពួកសត្វតាំងនៅក្នុងកាយកម្មមិនស្មើ តាំងនៅក្នុងវចីកម្មមិនស្មើ តាំង
 នៅក្នុងមនោកម្មមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងបាណាតិបាតមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុង
 អទិន្នាទានមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុង
 មុសាវាទមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងបិសុណាវាចាមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងផុស-
 វាចាមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងសម្បប្បលាបៈមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងអភិជ្ឈាមិន
 ស្មើ តាំងនៅ ក្នុងព្យាបាទមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ តាំងនៅ
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ តាំងនៅ ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ មិនស្មើ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បញ្ចសុ ជីវរណោសុ និវិជ្ជា វិសមាយ ចេតនាយ វិស-
មាយ បត្តនាយ វិសមាយ បណិទិយា និវិជ្ជា បតិដ្ឋិតា
អស្មីនា ឧបកតា អន្លោសិតា អធិមុត្តា លក្ខា លក្ខិតា
បសិពុទ្ធាតិ អវនាទិយា តេ វិសមេ និវិជ្ជា ។

[៤៣] ទុក្ខបដីតា បរិទេវយន្តិតិ ទុក្ខបដីតាតិ
ទុក្ខបដីតា ទុក្ខប្បត្តា ទុក្ខសម្បត្តា ទុក្ខបកតា មារ-
ប្បត្តា មារសម្បត្តា មារុបកតា មរណាប្បត្តា មរណា-
សម្បត្តា មរណុបកតាតិ ទុក្ខបដីតា ។ បរិទេវយន្តិ-
តិ លបន្តិ លាលបន្តិ សោចន្តិ កិលមន្តិ បរិទេវន្តិ
ឧត្តាឡិ កន្ធន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្តិតិ ទុក្ខបដីតា
បរិទេវយន្តិ ។

[៤៤] កឹស្ម ភវិស្សាម ឥតោ ចុតា សេតិ ឥ-
តោ ចុតា កឹស្ម ភវិស្សាម នេរយិកា ភវិស្សាម
តិរច្ឆានយោនិកា ភវិស្សាម បិត្តិវិសយិកា ភវិស្សាម
មនុស្សា ភវិស្សាម នេវា ភវិស្សាម រូបិ
ភវិស្សាម អរូបិ ភវិស្សាម សញ្ញិ ភវិស្សាម
អសញ្ញិ ភវិស្សាម នេវសញ្ញិណសញ្ញិ ភវិស្សាម

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តាំងនៅ ក្នុងនីវរណៈ ទាំង៥មិនស្មើ តាំងនៅ តម្កល់នៅ ស្អិតជាប់ ចូល
ទៅជិតដល់ ជ្រុលជ្រប់ បង្ហោនទៅ ជាប់នៅ ទាក់ ច្រក ព័ន្ធព័ន្ធ ក្នុងចេតនា
មិនស្មើ ក្នុងសេចក្តីប្រាថ្នាមិនស្មើ ក្នុងការតាំងចិត្តមិនស្មើ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅ ក្នុងអំពើមិនស្មើ ។

[៤៣] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ រមែងខ្សឹកខ្សួល
ត្រង់ពាក្យថា អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ គឺអ្នកចូលទៅដល់ទុក្ខ ដល់នូវទុក្ខ
ដល់ព្រមនូវទុក្ខ ចូលទៅរកទុក្ខ ដល់នូវមារ ដល់ព្រមនូវមារ ចូល
ទៅរកមារ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ដល់ព្រមនូវសេចក្តីស្លាប់ ចូលទៅរក
សេចក្តីស្លាប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ ។ ពាក្យ
ថា រមែងខ្សឹកខ្សួល គឺរមែងយំរៀបរាប់ យំអណ្តើតអណ្តាក់ សោកសៅ
លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង កន្ទក់កន្ទេញ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខ រមែងខ្សឹកខ្សួល ។

[៤៤] ពាក្យថា យើងទាំងឡាយ ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹង
កើតជាអ្វីហ្ន៎ សេចក្តីថា ពួកយើង ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ តើទៅ
កើតជាអ្វី គឺទៅកើតជាសត្វនរក ឬកើតជាសត្វតិរច្ឆាន កើតជាបិត្តិវិស័យ
កើតជាមនុស្ស កើតជាទេវតា កើតជារូបព្រហ្ម កើតជាអរូបព្រហ្ម
កើតជាសញ្ញីព្រហ្ម កើតជាអសញ្ញីព្រហ្ម កើតជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីព្រហ្ម

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ភវិស្សាម នុ ខោ មយំ អនាគតមទ្ធានំ ន នុ ខោ
 ភវិស្សាម អនាគតមទ្ធានំ កី នុ ខោ ភវិស្សាម
 អនាគតមទ្ធានំ កចំ នុ ខោ ភវិស្សាម អនាគតម-
 ទ្ធានំ កី ហុត្វា កី ភវិស្សាម នុ ខោ មយំ អនាគ-
 តមទ្ធានន្តិ សំសយបក្ខុដ្ឋា វិមតិបក្ខុដ្ឋា ទ្វេទ្ឋកជាតា
 លបន្តិ លាលបន្តិ សោចន្តិ កិលមន្តិ បរិទេវន្តិ ឧរ-
 ត្តាឡី កន្តន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្តិតិ កឹស្វ ភវិស្សាម
 ឥតោ ចុតាសេ ។ តេនាហា ភក្កវា

កាមេសុ កិទ្ធា បសុតា បម្មទ្ឋ្យា
 អវនាទិយា តេ វិសមេ និវិជ្ជា
 នុក្ខុបនីតា បរិទេវយន្តិ
 កឹស្វ ភវិស្សាម ឥតោ ចុតាសេតិ ។

[៤៥] តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥទេវ ជន្ត
 យន្តិញ្ចិ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេ
 ន តស្ស ហេតុ វិសមំ ចរេយ្យ
 អប្បញ្ញាទំ ដីវិតមាហុ ជីវា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

យើងទាំងឡាយនឹងកើត ក្នុងអនាគតកាល ឬឃ្នាំ ឬនឹងមិនកើតក្នុង
អនាគតកាលទេ នឹងជាអ្វីឃ្នាំ ក្នុងអនាគតកាល នឹងកើតក្នុងអនាគត-
កាលដោយសណ្ឋានដូចម្តេចឃ្នាំ យើងទាំងឡាយនឹងបានជាអ្វី កើតជាអ្វី
ក្នុងអនាគតកាល ពួកជនអ្នកកន្លះៗ ដោយសេចក្តីសង្ស័យ អ្នកធ្វេច
ដោយសេចក្តីជឿជឿងឆ្ងល់ អ្នកបែកចេញជាពីរចំណែក រមែងយំរៀបរាប់
យំអណ្តើតអណ្តាក់ សោកសៅ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង កន្ទក់-
កន្ទេញ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យើង
ទាំងឡាយ ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីឃ្នាំ ។ ហេតុនោះ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ជនអ្នកជាប់ចំពាក់ អ្នកខ្វល់ខ្វាយ អ្នកវង្វេង ក្នុងកាមទាំង-
ឡាយ អ្នកប្រកាន់ថោកទាប អ្នកតាំងនៅក្នុងអំពើមិនស្មើ
អ្នកដល់សេចក្តីទុក្ខទាំងនោះ រមែងខ្សឹកខ្សួលថា យើងទាំង-
ឡាយ ច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងកើតជាអ្វីឃ្នាំ ។

[២៥] ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា គប្បីដឹង
នូវកម្មណាមួយ ក្នុងលោក ថាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនូវ
កម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះទេ ដ្បិតថា ជីវជន
ទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិតនេះ ថាតិច ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៤៦] តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥយេវ ជន្ទតិ តស្មាតិ
 តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ឯតំ
 អាទីនំ សម្បស្សមាណោ កាមេស្វតិ តស្មា ។ សិក្ខេ-
 ថាតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា
 អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

កតមា អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធជ ភិក្ខុ សីលវា
 ហោតិ ថាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហារតិ អាចារកោចរ-
 សម្បន្នោ អណ្តាមត្តេសុ វង្ខេសុ ភយទស្សវី សមា-
 នាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកោ សីលក្ខន្ធា
 មហាន្តោ សីលក្ខន្ធា សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ
 សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ
 សមាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធជ ភិក្ខុ វិច្ឆេវ
 កាមេហិ វិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ វិតក្កវិចារានំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ
 ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិជំ
 បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៤៦] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ជនកាលឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បានដល់សិក្ខា (ការ សិក្សា) ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក មានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទ ទាំងឡាយ សីលក្ខន្ធតូច សីលក្ខន្ធធាន សីល ទីតម្កល់ ទីខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រួម ការរវាំង ប្រធាន ប្រមុខ នៃការបាន នូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះ ឈ្មោះថា អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាក កាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ និងវិចារៈ មានបីតិ និងសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ ។ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈ វិចារៈ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជា ទីផ្លូវផងប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ញ៉ាំងសមាធិចិត្តឲ្យកើត ឥតមានវិតក្កៈ និងវិចារៈ មានតែបីតិ និងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បីតិយា ច វិរាតា ឧបេក្ខកោ ច វិហារតិ សតោ ច
 សម្បជានោ សុខញា កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ
 អរិយា អាចិត្តន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ
 តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ សុខស្ស ច
 បហាណា ទុក្ខស្ស ច បហាណា បុព្វេ សោមនស្សនោ-
 មនស្សានំ អត្តជ្ជមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ
 ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។
 កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ បញ្ញាវា
 ហោតិ ឧទយត្តកាមិទិយា បញ្ញាយ សមដ្ឋាកតោ
 អរិយាយ និព្វេទិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយកាមិទិយា
 សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាក្ខតំ បដានាតិ អយំ ទុក្ខសមុ-
 ទយោតិ យថាក្ខតំ បដានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធាតិ
 យថាក្ខតំ បដានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធកាមិទី បដិប-
 ទាតិ យថាក្ខតំ បដានាតិ ឥមេ អាសវាតិ យថា-
 ក្ខតំ បដានាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាក្ខតំ
 បដានាតិ អយំ អាសវនិរោធាតិ យថាក្ខតំ បដា-
 នាតិ អយំ អាសវនិរោធកាមិទី បដិបទាតិ យថាក្ខតំ
 បដានាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ព្រោះប្រាសចាកបីតិផង ជាអ្នកប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានសតិ និង
 សម្បជញ្ញៈផង សោយសុខដោយនាមកាយផង ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន
 ដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ សរសើរបុគ្គលអ្នកបានតតិយជ្ឈាននោះ ថា
 ជាអ្នកមានឧបេក្ខា មានសតិ នៅជាសុខដូច្នោះ ។ ព្រោះលះបង់សុខផង
 លះបង់ទុក្ខផង រំលត់សោមនស្សនិងទោមនស្សទាំងឡាយ ក្នុងកាល
 មុនផង ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ឥតទុក្ខ ឥតសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ
 ដោយឧបេក្ខា នេះ ឈ្មោះថា អធិចិត្តសិក្ខា ។

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក
 មានបញ្ញា ប្រកបដោយបញ្ញា ប្រព្រឹត្ត ក្នុងកិរិយាកើតឡើងនិងវិនាសទៅ
 ជាបញ្ញាដ៏ប្រសើរ ជាគ្រឿងទម្ងន់ទម្ងាយ ជាគ្រឿងដឹងនូវការអស់ទៅ
 នៃទុក្ខដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ តែងដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ទុក្ខ ដឹង
 ច្បាស់តាមពិតថា នេះ ហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ
 ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅ
 កាន់ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិត
 ថា នេះ ធម៌នាំឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះ ទីរលត់
 អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់
 ទីរលត់អាសវៈ នេះ ឈ្មោះថា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋេន្តោ សិក្ខោយ្យ
 ជានន្តោ សិក្ខោយ្យ បស្សន្តោ សិក្ខោយ្យ បច្ចុវេក្ខន្តោ
 សិក្ខោយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខោយ្យ សន្ធាយ អធិ-
 មុច្ចន្តោ សិក្ខោយ្យ រិយំ បក្កណ្ណាន្តោ សិក្ខោយ្យ សតិ
 ឧបដ្ឋហន្តោ សិក្ខោយ្យ ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខោយ្យ
 បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខោយ្យ អភិញ្ញោយ្យំ អភិជា-
 នន្តោ សិក្ខោយ្យ បរិញ្ញោយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខោយ្យ
 បហាតព្វំ បដហន្តោ សិក្ខោយ្យ កាវេតព្វំ កាវេន្តោ
 សិក្ខោយ្យ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិកោន្តោ សិក្ខោយ្យ
 អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យ ។ ឥណតិ
 ឥមិស្សោ ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សោ ខន្តិយា ឥមិស្សោ រុចិយា
 ឥមស្មី អាទាយេ ឥមស្មី ធម្មេ ឥមស្មី វិនយេ ឥមស្មី
 ធម្មវិនយេ ឥមស្មី ចារចនេ ឥមស្មី ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មី
 សត្តសាសនេ ឥមស្មី អត្តកាវេ ឥមស្មី មនុស្ស-
 លោកេ ។ ^(១) ជន្ធិតិ សត្តោ នរោ ។ មេ ។ មនុជោតិ
 តស្មា ហិ សិក្ខោថ ឥយេវ ជន្ធិ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ តេន រុច្ចតិ ឥណតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុកាលនីក ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាល
 ឃើញ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលពិចារណា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់
 ចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលបង្ហោនចិត្តដោយសទ្ធា ឈ្មោះថាសិក្សា
 កាលផ្តង់នូវព្យាយាម ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ស្មារតី ឈ្មោះថា
 សិក្សា កាលតម្កល់ចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់ដោយ
 បញ្ញា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់នូវអភិញ្ញេយ្យធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា
 កាលកំណត់ដឹង នូវបរិញ្ញេយ្យធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលលះបង់នូវ
 បហាតព្វធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សាកាលចម្រើននូវការវេតព្វធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា
 កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសច្ចិកាតព្វធម៌ ឈ្មោះថាសិក្សា ប្រព្រឹត្តទូទៅ
 ប្រព្រឹត្តដោយល្អ ប្រព្រឹត្ត សមាទាន នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ។ ពាក្យថា
 ក្នុងសាសនានេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងសេចក្តីគួរនេះ ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្ត
 នេះ ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់នេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម្មវិន័យ
 នេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសាសនានៃព្រះ
 សាស្តានេះ ក្នុងអត្តភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ។ ពាក្យថា ជន
 បានដល់សត្វ នរជន ។ បេ ។ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៤៧] យន្តិញ្ចិ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេតិ យន្តិ-
ញ្ចិតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ
បរិយាទាយវេទនមេតំ យន្តិញ្ចិតិ ។ ជញ្ញា វិសមន្តិតិ
វិសមំ កាយកម្មំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ វេទិកម្មំ
វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ មនោកម្មំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ
វិសមំ ចារណាតិចាតំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ
អទិន្នាទានំ វិសមន្តិ ជានេយ្យ វិសមំ កាមេសុ មិច្ឆា-
ចារំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ មុសារាទំ វិសមោតិ
ជានេយ្យ វិសមំ បិសុណំ វាចំ វិសមោតិ ជានេយ្យ
វិសមំ ធុរុសំ វាចំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ សម្ម-
ប្បលាបំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ អភិជ្ឈំ វិសមោតិ
ជានេយ្យ វិសមំ ព្យាទានំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ
មិច្ឆាទិដ្ឋិ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមេ សង្ខារេ វិសមោតិ
ជានេយ្យ វិសមេ បញ្ច កាមគុណោ វិសមោតិ ជានេយ្យ
វិសមេ បញ្ច ជីវរណោ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ
ចេតនំ វិសមោតិ ជានេយ្យ វិសមំ បត្តនំ វិសមោតិ
ជានេយ្យ វិសមំ បណិដិ វិសមោតិ ជានេយ្យ អា-
ជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

[៤៧] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីដឹងនូវកម្មណាមួយ ក្នុងលោក ថាមិនស្មើ ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺទាំងអស់ ដោយអាការទាំងអស់ ទាំងពួង ដោយប្រការទាំងពួង មិនមានសេសសល់ ឥតសេសសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នុ៎ះ ជាពាក្យរួបរួម ។ ពាក្យថា គប្បីដឹងថា មិនស្មើ គឺគប្បីដឹងនូវកាយកម្មមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវវចីកម្ម មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវមនោកម្មមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង នូវបាណាតិបាតមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង នូវអទិន្នាទានមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវ មុសាវាទមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវបិសុណាវាចាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវធុរុសវាចាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវសម្មប្បលាបៈមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវអភិជ្ឈាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវព្យាបាទ មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង នូវសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវកាមគុណទាំង ៥ មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវនីវរណៈទាំង ៥ មិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវចេតនាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹងនូវសេចក្តីប្រាថ្នាមិនស្មើ ថាមិនស្មើ គប្បីដឹង គប្បីដឹងទូទៅ គប្បីដឹងវិសេស គប្បីដឹង ប្រាកដ គប្បីចាក់ព្នុះនូវកិរិយាតម្កល់ (ចិត្ត) មិនស្មើ ថាមិនស្មើ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ-
តិ យដ្ឋិតិ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេ ។

[៤៨] ន តស្ស ហេតុ វិសមំ ចរេយ្យតិ វិសមស្ស
កាយកម្មស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស វចី-
កម្មស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស មនោកម្ម-
ស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស ចាណាតិចា-
តស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស អទិដ្ឋាទា-
នស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស កាមេសុ
មិច្ឆាចារស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស មុសា-
វានស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ វិសុណាយ
វាចាយ ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ វេសាយ
វាចាយ ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស សម្មប្ប-
លាបស្ស ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ អភិ-
ជ្ឈាយ ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមស្ស ព្យាទានស្ស
ហេតុ វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ហេតុ
វិសមំ ន ចរេយ្យ វិសមានំ សដ្ឋារានំ ហេតុ វិសមេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹង នូវកម្មណាមួយ ក្នុងលោក ថាមិនស្មើ ។

[៤៨] ពាក្យថា មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះ អធិប្បាយថា មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកាយកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកាយកម្មមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តវចីកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃវចីកម្មមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តមនោកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃមនោកម្មមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តបាណាតិបាតមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃបាណាតិបាតមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តអទិន្នាទានមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃអទិន្នាទានមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកាមេសុមិច្ឆាចារមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តមុសាវាទមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃមុសាវាទមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តបិសុណាវាចាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃបិសុណាវាចាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តផរុសវាចាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃផរុសវាចាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសម្មប្បលាបៈមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសម្មប្បលាបៈមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តអភិជ្ឈាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃអភិជ្ឈាមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តព្យាបាទមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃព្យាបាទមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ចរេយ្យ វិសមាជំ បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ ហេតុ
 វិសមេ ន ចរេយ្យ វិសមាជំ បញ្ចន្នំ ជីវណានំ ហេតុ
 វិសមេ ន ចរេយ្យ វិសមាយ ចេតនាយ ហេតុ វិសមាយ
 បត្តនាយ ហេតុ វិសមាយ បណ្ឌិទិយា ហេតុ វិសមំ
 ន ចរេយ្យ ន អាចរេយ្យ ន សមាចរេយ្យ ន សមា-
 នាយ វត្តេយ្យាតិ ន តស្ស ហេតុ វិសមំ ចរេយ្យ ។

[៤៧] អប្បញ្ញាទំ ជីវិតមាហុ ជីវិតិ ជីវិតន្តិ អាយុ
 បិតិ យបនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជី-
 វិតំ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ អបិច ខ្លឹហិ ការណេហិ អប្បកំ
 ជីវិតំ បិតិបរិត្តតាយ វា អប្បកំ ជីវិតំ សរសបរិត្ត-
 តាយ វា អប្បកំ ជីវិតំ ។

កថំ បិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។ អតីតេ
 ចិត្តក្ខណេ ជីវិតុ ន ជីវិតិ ន ជីវិស្សតិ ។ អនាគ-
 តេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិស្សតិ ន ជីវិតិ ន ជីវិតុ ។ បច្ចុ-
 ប្បន្នេ ចិត្តក្ខណេ ជីវិតិ ន ជីវិតុ ន ជីវិស្សតិ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកាមគុណ ទាំង៥ មិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកាមគុណទាំង ៥
 មិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនីវរណៈទាំង ៥ មិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃ
 នីវរណៈទាំង ៥ មិនស្មើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីប្រព្រឹត្តទូទៅ មិន
 គប្បីប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន (នូវចេតនាជាដើម)
 មិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃចេតនាមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃសេចក្តីប្រាថ្នាមិនស្មើ
 ព្រោះហេតុនៃកិរិយាតម្កល់ (ចិត្ត) មិនស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះទេ ។

[៤៧] អធិប្បាយពាក្យថា ជីវជនទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិត
 នេះ ថាតិច ត្រង់ពាក្យថា ជីវិត បានដល់អាយុ ការតាំងនៅ ការទៅ
 ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ការដើរទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សា
 ការរស់នៅ ឥន្ទ្រិយគឺការរស់នៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត ជីវិតតិច ដោយ
 ហេតុ ២ យ៉ាង គឺ ជីវិតតិច ព្រោះជាធម្មជាតតាំងនៅតិច ជីវិតតិច
 ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច ។

ជីវិតតិច ព្រោះជាធម្មជាតតាំងនៅតិច តើដូចម្តេច ។ សត្វ
 ដែលរស់នៅហើយ ក្នុងខណៈចិត្តជាអតីត មិនរស់នៅ នឹងមិនរស់
 នៅ ។ សត្វនឹងរស់នៅ ក្នុងខណៈចិត្តជាអនាគត មិនរស់នៅ
 មិនរស់នៅហើយ ។ សត្វកំពុងរស់នៅ ក្នុងខណៈចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន
 មិនបានរស់នៅហើយ នឹងមិនរស់នៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ដីវិតំ អត្តភារោ ច	សុខទុក្ខា ច កេវលា
ឯកចិត្តសមាយុត្តា	លហុសោ វត្តតិក្ខុណោ ^(១)
ច្ចុទ្ធាសីតិសហស្សានិ	កប្បា តិដ្ឋន្តិ យេ មរុ
ន ត្វេវ តេបិ ដីវន្តិ	ទ្វីហិ ចិត្តេហិ សមាហិតា
យេ និរុទ្ធា មរណស្ស	តិដ្ឋមាណស្ស វា ឥធម
សព្វេវ សទិសា ខន្ធា	កតា អប្បជិសន្តិកា
អនន្តរា ច យេ ភិក្ខុ	យេ ច ភិក្ខុ អនាគតា
តទន្តវេ និរុទ្ធានំ	វេសម្មំ នត្តិ លក្ខណោ
អនិព្វត្តេន ន ជាតោ	បច្ចុប្បន្នេ ន ដីវតិ
ចិត្តភក្កមតោ ^(២) លោកោ	បញ្ញត្តិ បរមតិយា
យថា និដ្ឋា បវត្តន្តិ	ឆន្ទេន បរិណាមិតា
អច្ចិន្ទរាវា វត្តន្តិ	សទ្ធាយតនប្បច្ចយា
អនិធានកតា ភិក្ខុ	បុញ្ញោ នត្តិ អនាគតេ

១ ម. វត្តតេ ខណោ ។ ២ ម. ចិត្តភក្កមតោ ។ ៣ ម. អច្ចិន្ទរាវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជីវិត អត្តភាព សុខនិងទុក្ខទាំងអស់ ប្រកបដោយខណៈ
 ចិត្តតែមួយ ព្រោះខណៈប្រព្រឹត្តទៅរហ័ស ពួកទេវតាណា
 បិតនៅអស់ ៨៤.០០០ក៏ល្អ ទេវតាទាំងនោះ មិនមែនប្រកប
 ដោយចិត្តពីរ ហើយរស់នៅទេ ខន្ធទាំងឡាយណា របស់
 បុគ្គលដែលស្លាប់ទៅក្តី រស់នៅក្តី រលត់ហើយក្នុងលោកនេះ
 ខន្ធទាំងអស់នោះ ក៏ដូចគ្នា ទៅបដិសន្ធិទៀតមិនបាន ខន្ធ
 ទាំងឡាយណា ដែលកន្លងជាលំដាប់ បែកធ្លាយហើយផង
 ខន្ធទាំងឡាយណា ជាអនាគតនឹងបែកធ្លាយផង សេចក្តី
 ផ្សេងគ្នា នៃខន្ធទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ដែលរលត់ហើយក្នុង
 ចន្លោះនៃខន្ធទាំងពីរនោះ រមែងមិនមានក្នុងលក្ខណៈ សត្វ-
 លោកមិនមែនកើត ដោយអនាគតខន្ធ ដែលមិនទាន់កើត
 មិនមែនរស់នៅក្នុងបច្ចុប្បន្នទេ សត្វលោកស្លាប់ដោយការ
 បែកធ្លាយនៃចិត្ត ការបញ្ញត្តប្រកបដោយបរមត្ថ ប្រែប្រួលទៅ
 ដោយឆន្ទៈ ដូចជាទីទាប រមែងប្រព្រឹត្តទៅដូច្នោះ វេទនា
 ទាំងឡាយ មានសឡាយតនៈជាបច្ច័យ មានវារៈមិនដាច់
 តែងប្រព្រឹត្តទៅ ខន្ធទាំងឡាយដែលបែកធ្លាយហើយ ក៏មិន
 ដល់នូវកិរិយាតម្កល់ទុកទេ គំនរនៃខន្ធក្នុងអនាគតក៏មិនមាន

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

និព្វត្តាយេវ	តិដ្ឋន្តិ	អារក្កេ	សាសប្បុបមា
និព្វត្តានព្វា	ធម្មានំ	កដ្ឋោ	នេសំ បុរក្ខតោ ^(១)
បលោកធម្មា	តិដ្ឋន្តិ	បុរាណោហិ	អមិស្សិតា
អទស្សនតោ	អាយន្តិ	កដ្ឋាកច្ឆន្តិ	ទស្សនំ
វិដ្ឋុប្បាទោវ	អាកាសេ	ឧប្បជ្ជន្តិ	វេយន្តិ ចាតិ ។

ឯវំ បិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ដីវិតំ ។

កថំ	សរសបរិត្តតាយ	អប្បកំ	ដីវិតំ	។	អស្សា-
សុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ	បស្សាសុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ	អស្សា-	
សប្បស្សាសុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ	មហាក្ខតុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ		
ឧស្សុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ	ករណ្ណិដ្ឋាវហារុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ		
វិញ្ញាណុបនិពទ្ធំ	ដីវិតំ	។	មូលម្បិ	ឥមេសំ	ទុព្វ-
សំ	។	បុព្វហេតូបិ	ឥមេសំ	ទុព្វលា	។ យេបិ បច្ច-
យា	តេបិ	ទុព្វលា	។	យេបិ	បករិកា តេបិ
ទុព្វលា	។	សហក្ខមិ ^(២)	ឥមេសំ	ទុព្វលា	។

១ ម. បុរក្ខតោ ។ ២ ម. សហក្ខមិ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ខន្ធទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ រមែងតាំងនៅ ឧបមា
 ដូចជាគ្រាប់ស្ពៃ ដែលជាប់នឹងចុងដៃកស្រួច កាលបើខន្ធ
 ទាំងឡាយកើតឡើងហើយ ការបែកធ្លាយ នៃខន្ធទាំងនោះ
 ក៏បិតនៅ ក្នុងខាងមុខ ឯសភាវៈដែលត្រូវវិនាសទាំងឡាយ
 (ខន្ធ) ក៏ពុំបិតនៅ មិនប្រឡូកប្រឡំ ដោយខន្ធចាស់ទេ
 ពួកសត្វមកអំពីទីមើលមិនឃើញ តែងទៅកាន់ទីមើលមិន
 ឃើញ មុនអំពីការបែកធ្លាយ តែងកើតឡើង ទាំងតែង
 វិនាសទៅវិញ ដូចជាផ្នែកបន្ទោរ ព្វដ៏អាកាស ។

ដីវិតតិច ព្រោះការតាំងនៅតិច យ៉ាងនេះ ។

ដីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច តើដូចម្តេច ។ ដីវិតជាប់ចំពាក់
 ដោយដង្ហើមចូល ដីវិតជាប់ចំពាក់ដោយដង្ហើមចេញ ដីវិតជាប់ចំពាក់
 ដោយដង្ហើមចូលនិងដង្ហើមចេញ ដីវិតជាប់ចំពាក់ដោយមហាកូតរូប ដីវិត
 ជាប់ចំពាក់ដោយភ្លើងធាតុ ដីវិតជាប់ចំពាក់ដោយកវឡិញ្ញាភារ ដីវិត
 ជាប់ចំពាក់ដោយវិញ្ញាណ ។ មូលនៃធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។
 បុព្វហេតុទាំងឡាយ នៃធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ សូម្បី
 ធម៌ទាំងឡាយណាជាបច្ច័យ ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ សូម្បី
 ធម៌ទាំងឡាយណាជាដែនកើតមុន ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។
 ពួកធម៌ដែលកើតជាមួយនឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយដូចគ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សម្បយោកាបិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។ សហជាបិ ឥមេសំ
 ទុព្វលា ។ យាបិ បយោជិកា សាបិ ទុព្វលា ។
 អញ្ញមញ្ញំ និច្ចទុព្វលា ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញំ អនវត្តិតា
 ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញំ បរិចាតយន្តិ ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញុ-
 ស្ស ហិ នត្តិ តាយិតា ។ ន ចាបិ បហេន្តិ អញ្ញមញ្ញុ-
 មិមេ ។ យោបិ និព្វត្តកោ សោ ន វិជ្ជតិ ។ ន ច
 កេនចិ កោចិ ហាយតិ ។ ភន្ត្រព្យា^(១) ច ឥមេ ហិ
 សព្វសោ ។ បុរិមេហិ បការិតា ឥមេ ។ យេបិ
 បការិតា តេ បុរេ មតា ។ បុរិមាបិច បច្ឆិមាបិច អញ្ញ-
 មញ្ញំ ន កោចិ អន្ធសំសូតិ ។ ឯវំ សរសបរិត្តតា-
 យ អប្បកំ ដីវិតំ ។

អបិច ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ ដីវិតំ ឧបាទាយ
 មនុស្សានំ អប្បកំ ដីវិតំ បរិត្តកំ ដីវិតំ ចោកំ ដីវិតំ
 ខណិកំ ដីវិតំ លហុកំ ដីវិតំ ឥត្តវំ ដីវិតំ អនទ្ធិយំ ដីវិ-
 តំ ន ចិវដ្ឋិតិកំ ដីវិតំ ។ តារត្តិសានំ ទេវានំ ។ យាមានំ
 ទេវានំ ។ តុសិតានំ ទេវានំ ។ និម្មានរតីនំ ទេវានំ ។

១ ម. គន្ធព្យា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពួកធម៌ដែលសម្បយោគនឹងធម៌ទាំងនេះ មានកម្លាំងថយ ។ សហជាត-
ធម៌នៃធម៌ទាំងនេះ មានកម្លាំងថយ ។ តណ្ហាណាជាគ្រឿងប្រកប តណ្ហា
នោះ មានកម្លាំងថយ ។ ធម៌ទាំងនេះ មានកម្លាំងថយជានិច្ច ចំពោះគ្នា
និងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ មិនឱនរកគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ ញ៉ាំងគ្នានិង
គ្នាឲ្យធ្លាក់ចុះ ។ ព្រោះថា មិនបានជាទីពឹងដល់គ្នានិងគ្នា ។ មួយទៀត
ធម៌ទាំងនេះ មិនលើកតម្កើងគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ណា ជាអ្នកបង្កើត ធម៌នោះ
មិនមានទេ ។ ធម៌នីមួយ មិនមែនសាបសូន្យ ដោយធម៌ណាមួយទេ ។
ព្រោះថា ធម៌ទាំងនេះ បែកធ្លាយទៅ ទាំងអស់ ។ ធម៌ទាំងនេះ កើត
ហើយ ដោយសារហេតុនិងបច្ច័យជាខាងដើម ។ ហេតុនិងបច្ច័យទាំង-
ឡាយណាដែលឲ្យកើតមុន ហេតុនិងបច្ច័យទាំងនោះ ក៏ស្លាប់មុនទៅ
ហើយ ។ ធម៌ទាំងឡាយខាងដើមនិងខាងចុង មិនបានឃើញគ្នានិងគ្នា
ក្នុងកាលណាឡើយ ។ ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច យ៉ាងនេះ ។

មួយវិញទៀត មនុស្សទាំងឡាយ មានជីវិតតិច ជីវិតស្លូតស្តើង
ជីវិតខ្លី ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិតបាត់ ជីវិតមិនមាំមួន
ជីវិតមិនតាំងនៅអស់កាលយូរ បើប្រៀបធៀបនឹងជីវិតរបស់ពួកទេវតាជាន់
ចាតុម្មហារាជិកៈ ។ របស់ពួកទេវតាជាន់តាវគ្គិវ្យ ។ របស់ពួកទេវតាជាន់
យាមៈ ។ របស់ពួកទេវតាជាន់តុសិត ។ របស់ពួកទេវតាជាន់និម្មានរតី ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បរនិម្មិតវសវត្ថិនំ ទេវានំ ។ ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ
 ដីវិតំ ឧបាទាយ មនុស្សានំ អប្បកំ ដីវិតំ បរិត្តកំ
 ដីវិតំ ថោកំ ដីវិតំ ខណិកំ ដីវិតំ លហុកំ ដីវិតំ
 ឥត្តំ ដីវិតំ អនន្ធដីយំ ដីវិតំ ន ចិរដ្ឋិតិកំ ដីវិតំ ។ វត្ថុ
 ហោតំ ភកវតា អប្បមិទំ ភិក្ខុវេ មនុស្សានំ អាយុ កម-
 ជីយោ សម្បរាយោ មន្តាយ ដោដ្ឋព្វំ កត្តព្វំ កុសលំ
 ចរិតព្វំ ព្រហ្មចរិយំ នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ យោ
 ភិក្ខុវេ ចិរំ ដីវតិ សោ វស្សសតំ អប្បំ វា ភិយ្យោ ។

អប្បមាយុ មនុស្សានំ	ហិឡេយ្យ ទំ សុចោរិសោ
ចរេយ្យាទិត្តសីសោវ	នត្ថិ មច្ចុស្ស ណាគមោ
អច្ចយន្តិ អហោរត្តា	ដីវិតំ ឧបុជ្ឈតិ
អាយុ ទីយតិ មច្ចានំ	កុន្ធដីនំវ ឧទកន្តិ ។

អប្បញ្ញិទំ ដីវិតមាហុ ដីវតិ ដីវតិ ទិទិមាតិ ដីវា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី២

របស់ពួកទេវតាជាន់បរនិម្មិតវសវត្ថី ។ មនុស្សទាំងឡាយមានជីវិតតិច
 ជីវិតស្អប់ស្អើង ជីវិតខ្លី ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិត
 ឆាប់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិតមិនតាំងនៅអស់កាលយូរ បើប្រៀបធៀប
 នឹងជីវិត របស់ពួកទេវតាព្រហ្មកាយិកៈ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយុរបស់
 មនុស្សទាំងឡាយនេះតិច បរលោកត្រូវទៅដោយពិត បុគ្គលគប្បីប៉ះ
 ពាល់ ដោយបញ្ញា ត្រូវធ្វើកុសល ត្រូវប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ បុគ្គល
 ដែលកើតហើយ មិនមែនមិនស្លាប់ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល
 ណា រស់នៅយ៉ាងយូរ បុគ្គលនោះ គប្បីរស់នៅ ១០០ ឆ្នាំ តិចជាង
 នេះ ឬច្រើនជាងនេះ (មានខ្លះ) ។

អាយុរបស់មនុស្សទាំងឡាយតិច បុរសអ្នកមានប្រាជ្ញា គួរ
 ធុញទ្រាន់នឹងអាយុនុ៎ះ គប្បីប្រព្រឹត្ត ឲ្យដូចបុគ្គលដែល
 ត្រូវភ្លើងឆេះក្បាល ការមិនមកនៃមច្ចុ មិនមានទេ ថ្ងៃនិង
 យប់ រមែងកន្លងទៅ ជីវិតក៏រលត់ទៅដែរ អាយុនៃសត្វ
 ទាំងឡាយ រមែងអស់ទៅ ដូចទឹកនៃស្ទឹងតូច ។ ។

អធិប្បាយពាក្យថា ជីវជនទាំងឡាយ ពោលនូវជីវិតនេះថា តិច
 ត្រង់ពាក្យថា ជីវជនទាំងឡាយ គឺឈ្មោះថា ជីវជន ព្រោះហេតុជា
 អ្នកមានប្រាជ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ធិតិសម្បជ្ជាតិ ធិរា ។ ធិក្កតចាចាតិ ធិរា ។ ធិ រុច្ចតិ
 បញ្ញា យា បញ្ញា បដាននា វិចយោ បវិចយោ
 ធម្មវិចយោ សលុក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខ-
 ណា បណ្ឌិត្តំ កោសល្លំ ធម្មញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបប-
 រិក្ខា ភ្នំ មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ
 បតោនោ បញ្ញា បញ្ញាជ្រៀយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ
 បញ្ញាទាសានោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱកាសោ
 បញ្ញាបដ្ឋោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ
 សម្មាទិដ្ឋិ តាយ បញ្ញាយ សមជ្ជាគតត្តា ធិរា ។
 អបិច ខន្ធធិរា ធាតុធិរា អាយតនធិរា បដិច្ចសមុប្បា-
 នធិរា សតិប្បដ្ឋានធិរា សម្មប្បដ្ឋានធិរា ឥទ្ធិចានធិរា
 ឥន្ទ្រិយធិរា ពលធិរា ពោជ្ឈង្គធិរា មក្កធិរា ផលធិរា
 និព្វានធិរា ។ តេ ធិរា វាមាហំសុ មនុស្សានំ អប្បកំ
 ដីវិតំ បរិត្តកំ ដីវិតំ ហោកំ ដីវិតំ ខណិកំ ដីវិតំ
 លហុកំ ដីវិតំ ឥត្តរំ ដីវិតំ អនន្ធដ័យំ ដីវិតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថា ជីវជន ព្រោះហេតុជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា ។ ឈ្មោះ
 ថា ជីវជន ព្រោះហេតុជាអ្នកតិះដៀលបាប ។ បញ្ញា លោកហៅថា
 ដី បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹង ការពិចារណា ការពិចារណាសព្វ ការ
 ពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកំណត់មាំ ការកំណត់មាំមួន ភាពជា
 បណ្ឌិត ភាពជាអ្នកឈ្លាស ភាពជាអ្នកល្អិតល្អន់ ភាពជាអ្នកវាងវៃ
 ការគិត ការត្រិះរិះ ប្រាជ្ញាដូចជាផែនដី ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្ងាយបង់
 (នូវកិលេស) ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹកនាំ ការឃើញច្បាស់ ការដឹងខ្លួន ចន្ទញ
 គឺបញ្ញា បញ្ញា បញ្ញាទ្រុយ កម្លាំងគឺបញ្ញា សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទ
 គឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ប្រទីបគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា ការមិន
 កាន់ច្រឡំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ឈ្មោះថា ជីវជន ព្រោះ
 ប្រកបព្រមដោយបញ្ញានោះ ។ មួយទៀត ពួកជីវជនខាងខន្ធ ជីវជន
 ខាងធាតុ ជីវជនខាងអាយតនៈ ជីវជនខាងបដិច្ចសមុប្បាទ ជីវជន
 ខាងសតិប្បដ្ឋាន ជីវជនខាងសម្មប្បដ្ឋាន ជីវជនខាងឥទ្ធិបាទ ជីវជន
 ខាងឥន្ទ្រិយ ជីវជនខាងពលៈ ជីវជនខាងពោជ្ឈង្គ ជីវជនខាងមគ្គ
 ជីវជនខាងផល ជីវជនខាងព្រះនិព្វាន ។ ពួកជីវជនទាំងនោះ បាន
 ពោលយ៉ាងនេះថា មនុស្សទាំងឡាយ មានជីវិតតិច ជីវិតស្អប់ស្អើង
 ជីវិតខ្លី ជីវិតប្រកបដោយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិតចាប់ ជីវិតមិនមាំមួន

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ចិរដ្ឋិតិកំ ដីវិតន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ
កណាន្តិ ឯវំ ដីបយន្តិ ឯវំ វោហារន្តិ អប្បញ្ញាទំ ដីវិ-
តមាហុ ដីវា ។ តេនាហា ភកវា

តស្មា ហិ សិក្ខេថ ឥដេវ ជន្តុ
យន្តិញ្ចិ ជញ្ញា វិសមន្តិ លោកេ
ន តស្ស ហេតុ វិសមំ ចវេយ្យ
អប្បញ្ញាទំ ដីវិតមាហុ ដីវាតិ ។

[៥០] បស្សាមិ លោកេ បរិដន្ទមាទំ
បទំ ឥមំ តណ្ហាភតិកវេសុ
ហីនា នវា មច្ចុមុខេ លបន្តិ
អរិភតតណ្ហាសេ ភវាភវេសុ ។

[៥១] បស្សាមិ លោកេ បរិដន្ទមាទន្តិ បស្សាមីតិ
មំសចក្កុនាបិ បស្សាមិ ទិព្វចក្កុនាបិ បស្សាមិ បញ្ញា-
ចក្កុនាបិ បស្សាមិ ពុទ្ធចក្កុនាបិ បស្សាមិ សមន្តចក្កុ-
នាបិ បស្សាមិ ទក្ខាមិ ឱលោកេមិ និជ្ឈាយាមិ ឧបបរិ-
ក្ខាមិ ។ លោកេតិ អចាយលោកេ មនុស្សលោកេ

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ជីវិតមិនតាំងនៅអស់កាលយូរ ជីវជនទាំងឡាយ បានពោលយ៉ាងនេះ
សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ ថ្ងៃយ៉ាងនេះ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជីវជនទាំងឡាយ បានពោល នូវជីវិតនេះ
ថា តិច ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ព្រោះហេតុនោះ ជនក្នុងសាសនានេះ គប្បីសិក្សា គប្បី
ដឹងនូវកម្មណានីមួយ ក្នុងលោកថា មិនស្មើ មិនគប្បី
ប្រព្រឹត្ត នូវកម្មមិនស្មើ ព្រោះហេតុនៃកម្មមិនស្មើនោះទេ
ដ្បិតថា ជីវជនទាំងឡាយ បានពោលនូវជីវិតនេះថា តិច ។

[៥០] តថាគតឃើញ នូវពពួកសត្វនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាច
តណ្ហា ក្នុងភពទាំងឡាយ កំពុងញាប់ញ័រ ក្នុងលោក
នរជនទាំងឡាយថោកទាប មិនទាន់កន្លងតណ្ហាក្នុងភពតូច
និងភពធំទាំងឡាយទេ រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់មច្ចុ ។

[៥១] អធិប្បាយពាក្យថា ឃើញ (នូវពពួកសត្វ) កំពុងញាប់ញ័រ
ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ឃើញ គឺឃើញដោយមំសចក្ខុក្តី ឃើញដោយ
ទិព្វចក្ខុក្តី ឃើញដោយបញ្ញាចក្ខុក្តី ឃើញដោយពុទ្ធចក្ខុក្តី មើល
ឃើញ ក្រឡេកមើល សម្លឹងមើល ពិចារណាមើល ដោយសមន្ត-
ចក្ខុក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ជាតុលោកេ អាយតនលោ-
 កេ ។ បរិដន្ទមាណន្តិ តណ្ហាដន្ទនាយ ដន្ទមាណំ ទិដ្ឋិ-
 ដន្ទនាយ ដន្ទមាណំ កិលេសដន្ទនាយ ដន្ទមាណំ បយោ-
 កដន្ទនាយ ដន្ទមាណំ វិចាកដន្ទនាយ ដន្ទមាណំ ទុច្ចរិ-
 តដន្ទនាយ ដន្ទមាណំ រត្តរាគេន ដន្ទមាណំ ទុដ្ឋទោ-
 សេន ដន្ទមាណំ មុទ្យមោហោន ដន្ទមាណំ វិនិពន្ធមា-
 នេន ដន្ទមាណំ បរាមដ្ឋទិដ្ឋិយា ដន្ទមាណំ វិក្ខេបកត-
 ខុទ្ធច្វេន ដន្ទមាណំ អនិដ្ឋង្គតវិចិត្តិញ្ញាយ ដន្ទមាណំ ថាម-
 កតអនុសយេហិ ដន្ទមាណំ លាភេន ដន្ទមាណំ អលា-
 ភេន ដន្ទមាណំ យសេន ដន្ទមាណំ អយសេន ដន្ទមាណំ
 បសំសាយ ដន្ទមាណំ និញ្ញាយ ដន្ទមាណំ សុខេន ដន្ទមាណំ
 ទុក្ខេន ដន្ទមាណំ ជាតិយា ដន្ទមាណំ ជរាយ ដន្ទមាណំ
 ព្យាធិនា ដន្ទមាណំ មរណោន ដន្ទមាណំ សោកបរិទេវ-
 ទុក្ខទោមនស្សចាយាសេហិ ដន្ទមាណំ នេរយិកេន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា
 កំពុងញាប់ញ័រ គឺកំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះតណ្ហា កំពុង
 ញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះទិដ្ឋិ កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការ
 ញាប់ញ័រព្រោះកិលេស កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះធម៌
 ជាគ្រឿងប្រកប កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះវិបាក កំពុង
 ញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រព្រោះទុច្ចរិត កំពុងញាប់ញ័រ ដោយ
 តម្រេកដែលត្រេកអរហើយ កំពុងញាប់ញ័រ ដោយទោសៈដែលប្រទូស្ត
 ហើយ កំពុងញាប់ញ័រ ដោយមោហៈដែលវង្វេងហើយ ញាប់ញ័រ
 ដោយមានៈ ដែលជាប់ចំពាក់ហើយ ញាប់ញ័រ ដោយទិដ្ឋិដែលស្ទាប
 អង្រែលហើយ ញាប់ញ័រ ដោយឧទ្ធច្ចៈ ដែលដល់នូវសេចក្តីរាយមាយ
 ញាប់ញ័រ ដោយវិចិត្រា ដែលដល់នូវសេចក្តីមិនដាច់ស្រេច ញាប់ញ័រ
 ដោយអនុស័យ ដែលដល់នូវកម្លាំង ញាប់ញ័រ ដោយលាភ
 ញាប់ញ័រ ដោយអលាភ ញាប់ញ័រ ដោយយស ញាប់ញ័រ ដោយ
 ការមិនមានយស ញាប់ញ័រ ដោយការសរសើរ ញាប់ញ័រ ដោយ
 និន្ទា ញាប់ញ័រ ដោយសុខ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ញាប់ញ័រ
 ដោយជាតិ ញាប់ញ័រ ដោយជរា ញាប់ញ័រ ដោយព្យាធិ ញាប់ញ័រ
 ដោយមរណៈ ញាប់ញ័រ ដោយសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ
 ឧបាយាសៈទាំងឡាយ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលកើតក្នុងនរក

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ តិរច្ឆានយោនិកេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ
 បិត្តិវិសយិកេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ មាណុសិកេន ទុក្ខេន
 ផន្ទមាណំ កញ្ចក្កន្តិមូលកេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ កញ្ច
 បិតិមូលកេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ កញ្ចវុដ្ឋានមូលកេន
 ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ ជាតស្សបនិពទ្ធិកេន ទុក្ខេន
 ផន្ទមាណំ ជាតស្សបរាជយ្យកេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ
 អត្តបក្កមេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ បរុបក្កមេន ទុក្ខេន
 ផន្ទមាណំ ទុក្ខទុក្ខេន ផន្ទមាណំ សង្ខារទុក្ខេន ផន្ទ-
 មាណំ វិបរិណាមទុក្ខេន ផន្ទមាណំ ចក្កុរោកេន ទុក្ខេន
 ផន្ទមាណំ សោតរោកេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ ឃានរោ-
 កេន ទុក្ខេន ជីវ្ហារោកេន ទុក្ខេន កាយរោកេន
 ទុក្ខេន សីសរោកេន ទុក្ខេន កណ្ណរោកេន មុខរោ-
 កេន ទន្ធរោកេន កាសេន សាសេន បិដាសេន
 ឧហោន ជវេន កុច្ឆិរោកេន មុច្ឆាយ បក្ខុច្ឆិកាយ
 សុលាយ វិសូចិកាយ កុដ្ឋេន កណ្ណោន តិលាសេន
 សោសេន អបមារេន ទទ្ធុយា កណ្ណុយា កច្ឆុយា រខ-
 សាយ វិត្តិកាយ លោហិតេន បិត្តេន មធុមេហោន

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ញាប់ញ័រដោយទុក្ខ ដែលកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ
 ដែលកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ញាប់ញ័រដោយទុក្ខ ដែលកើតជាមនុស្ស ញាប់-
 ញ័រ ដោយទុក្ខមានចុះកាន់គភ៌ជាហេតុ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ មានការ
 បិតនៅក្នុងគភ៌ជាហេតុ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ មានការចេញចាកគភ៌ជា
 ហេតុ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលជាប់ចំពាក់របស់សត្វ ដែលកើតហើយ
 ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ដែលបណ្តាលអំពីបុគ្គលដទៃ របស់សត្វដែល
 កើតហើយ ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះព្យាយាមសម្លាប់ខ្លួន ញាប់ញ័រ
 ដោយទុក្ខ ព្រោះព្យាយាមសម្លាប់អំពីបុគ្គលដទៃ ញាប់ញ័រដោយទុក្ខទុក្ខ
 (កាយិកទុក្ខនិងចេតសិកទុក្ខ) ញាប់ញ័រ ដោយសង្ខារទុក្ខ ញាប់ញ័រ
 ដោយទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះចក្ខុរោគ
 ញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខ ព្រោះសោតរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះឃានរោគ
 ដោយទុក្ខ ព្រោះជិវ្ហារោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះកាយរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះ
 សីសរោគ ដោយទុក្ខ ព្រោះកណ្តារោគ មុខរោគ ទន្ធរោគ ក្អក ហឺត
 ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ គ្រាំគ្រា រោគក្នុងផ្ទៃ ជ្រប់ ចុះឈាម
 ចុកស្បែក ចុះរាក យូង ពក ស្រែង រឹងវៃ ឆ្អុតជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់
 កម រោគក្នុងទីខ្វារដោយក្រចក យូងដែក ឈាម ប្រមាត់ ទឹកមូត្រផ្អែម

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អំសាយ បិទ្បកាយ ភកន្ទលាយ បិត្តសមុដ្ឋានេន
អាពាធនេន សេម្ហសមុដ្ឋានេន អាពាធនេន វាតសមុដ្ឋា-
នេន អាពាធនេន សន្និទាតិកេន អាពាធនេន ឧត្ថ-
បរិណាមដេន អាពាធនេន វិសមបរិហារដេន អាពា-
ធនេន ឱបក្កមិកេន អាពាធនេន កម្មវិទាកដេន
អាពាធនេន សីតេន ឧណ្ហេន ធិយច្ឆាយ បិទាសាយ
ឧទ្ធាវេន បស្សាវេន ខំសមកសវាតាតបសិរិសបសម្ម-
ស្សេន ទុក្ខេន មាតុមរណេន ទុក្ខេន បិតុមរណេន
ទុក្ខេន ភាតុមរណេន ទុក្ខេន ភតិដីមរណេន ទុក្ខេន
បុត្តមរណេន ទុក្ខេន ដីតុមរណេន ទុក្ខេន ញាតិ-
ព្យសនេន ភោគព្យសនេន ហោគព្យសនេន សីលព្យ-
សនេន ទិដ្ឋិព្យសនេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ សម្មន្ទមាណំ
វិប្បន្ទមាណំ វេធមាណំ បវេធមាណំ សម្បវេធមាណំ បស្សាមិ
ទក្ខាមិ ឱលោកេមិ និដ្ឋាយាមិ ឧបបរិក្ខាមីតិ
បស្សាមិ លោកេ បរិប្បន្ទមាណំ ។

[៥២] បដំ ឥមំ តណ្ហាតតំ ភវេស្មតិ បជាតិ សត្តា-
ធិវចនំ ។ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា សទ្ធតណ្ហា កន្ធតណ្ហា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បូសដូងដុះ បូស បូសដូងបាត អាពាធតាំងឡើងអំពីប្រមាត់ អាពាធតាំង
 ឡើងអំពីស្មៅស្ម អាពាធតាំងឡើងអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីធាតុទាំង ៤
 ប្រជុំគ្នា អាពាធកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល អាពាធកើតអំពីការរក្សាវិយាបថមិន
 ស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម (របស់គេមានវាយចងជាដើម)
 អាពាធកើតអំពីផលនៃកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្នាន ស្រែក ឧច្ចារៈ
 បស្សាវៈ ទុក្ខដោយសម្មស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ ពស់តូច
 និងពស់ធំ ទុក្ខព្រោះស្លាប់មាតា ទុក្ខព្រោះស្លាប់បិតា ទុក្ខព្រោះស្លាប់
 បងប្អូនប្រុស ទុក្ខព្រោះស្លាប់បងប្អូនស្រី ទុក្ខព្រោះស្លាប់កូនប្រុស ទុក្ខ
 ព្រោះស្លាប់កូនស្រី ទុក្ខព្រោះវិនាសពួកញាតិ វិនាសភោគៈ វិនាស
 គឺរោគ វិនាសសីល វិនាសទិដ្ឋិ តថាគត ឃើញ មើល ក្រឡេក
 មើល សម្លឹងមើល ពិចារណាឃើញ (នូវពួកសត្វ) កំពុងញាប់ញ័រ
 ញាប់ញ័រចំប្រប់ ញាប់ញ័រផ្សេងៗ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់ក្រែកលែង ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញ (នូវពួកសត្វ) កំពុងញាប់ញ័រក្នុងលោក ។

[៥២] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកសត្វនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាច
 តណ្ហា ក្នុងភពទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ពួកសត្វ គឺជាឈ្មោះនៃសត្វ ។
 ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

រសតណ្ហា ដោជ្ជព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហាកតន្តិ
 តណ្ហាកតំ តណ្ហានុកតំ តណ្ហានុសដំ តណ្ហាយាបន្នំ
 តណ្ហាយ បតិកំ អភិក្ខតំ បរិយាទិន្នចិត្តំ ។ កវេស្វតិ
 កាមកវេ រូបកវេ អរូបកវេតិ បដំ ឥមំ តណ្ហាកតំ
 កវេសុ ។

[៥៣] ហីណា នវា មច្ចុមុខេ លបន្តិកិ ហីណា
 នវាតិ ហីនេន កាយកម្មេន សមន្នាកតាតិ ហីណា ។
 ហីនេន វចីកម្មេន សមន្នាកតាតិ ហីណា ។ ហីនេន
 មនោកម្មេន សមន្នាកតាតិ ហីណា ។ ហីនេន ចា-
 ណាតិចាតេន សមន្នាកតាតិ ហីណា ។ ហីនេន អទិន្នា-
 ទានេន ។ ហីនេន កាមេសុមិច្ឆាចារេន ។ ហីនេន
 មុសាវានេន ។ ហីនាយ បិសុណាយ វាចាយ ។
 ហីនាយ ធរុសាយ វាចាយ ។ ហីនេន សម្មប្បលា-
 មេន ។ ហីនាយ អភិជ្ឈាយ ។ ហីនេន ព្យាចានេន ។
 ហីនាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ។ ហីនេហិ សដ្ឋារេហិ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសទី ២

រសតណ្ហា ដោដ្ឋពូតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា លុះក្នុងតណ្ហា
 គឺនៅក្នុងតណ្ហា ទៅតាមតណ្ហា ផ្សាយទៅតាមតណ្ហា លិចចុះក្នុងតណ្ហា
 ធ្លាក់ក្នុងតណ្ហា (ត្រូវតណ្ហា) គ្របសង្កត់ហើយ មានចិត្ត (ត្រូវតណ្ហា)
 សង្កត់សង្កិនហើយ ។ ពាក្យថា ភពទាំងឡាយ បានដល់ កាមភព
 រូបភព អរូបភព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វនេះ ដែលលុះ
 ក្នុងអំណាចតណ្ហា ក្នុងភពទាំងឡាយ ។

[៥៣] អធិប្បាយពាក្យថា នរជនទាំងឡាយ ថោកទាប រមែង
 យំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ត្រង់ពាក្យថា នរជនទាំងឡាយថោកទាប
 គឺនរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយកាយកម្ម ដ៏ថោកទាប ។
 នរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយវចីកម្ម ដ៏ថោកទាប ។
 នរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយមនោកម្ម ដ៏ថោកទាប ។
 នរជនថោកទាប ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយបាណាតិបាត ដ៏ថោក
 ទាប ។ ដោយអទិន្នាទាន ដ៏ថោកទាប ។ ដោយកាមេសុមិច្ឆាចារដ៏ថោក
 ទាប ។ ដោយមុសាវាទ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយបិសុណាវាចា ដ៏ថោក
 ទាប ។ ដោយផុសវាចា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយសម្មប្បលាបៈ ដ៏ថោក
 ទាប ។ ដោយអភិជ្ឈា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយព្យាបាទ ដ៏ថោកទាប ។
 ដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយសង្ខារទាំងឡាយ ដ៏ថោកទាប ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ហីនេហិ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ ។ ហីនេហិ បញ្ច-
 ហិ ជីវរណេហិ ។ ហីនាយ ចេតនាយ ។ ហីនាយ
 បត្តនាយ ។ ហីនាយ បណិធិយា សមដ្ឋាកតាតិ ហីនា
 និហីនា ឱមកា លាមកា ជតុក្កា បរិត្តាតិ ហីនា
 នរា ។ មច្ចុមុខេ លបន្តិតិ មច្ចុមុខេ មារមុខេ មរណ-
 មុខេ មច្ចុប្បត្តា មច្ចុសម្បត្តា មច្ចុចាកតា មារប្បត្តា
 មារសម្បត្តា មារុចាកតា មរណប្បត្តា មរណសម្បត្តា
 មរណុចាកតា លបន្តិ លាលបន្តិ សោចន្តិ កិលមន្តិ
 បរិនេរន្តិ ឧរត្តាឡិ កន្ធន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្តិតិ
 ហីនា នរា មច្ចុមុខេ លបន្តិ ។

[៥៤] អរីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសូតិ តណ្ហាតិ
 រូបតណ្ហា ។ បេ ។ ធម្មតណ្ហា ។ ភវាភវេសូតិ
 ភវាភវេ កម្មភវេ បុណព្ពវេ កាមភវេ កម្មភវេ
 កាមភវេ បុណព្ពវេ រូបភវេ កម្មភវេ រូបភវេ
 បុណព្ពវេ អរូបភវេ កម្មភវេ អរូបភវេ បុណព្ពវេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដោយកាមគុណទាំង ៥ ដ៏ថោកទាប ។ ដោយនិវរណៈទាំង ៥ ដ៏ថោក
 ទាប ។ ដោយចេតនា ដ៏ថោកទាប ។ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ដ៏ថោកទាប ។
 នរជនថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាត្រក់ កម្ទេច-
 កម្ទី ព្រោះហេតុជាអ្នកប្រកបដោយការតម្កល់ចិត្ត ដ៏ថោកទាប ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជនទាំងឡាយថោកទាប ។ ពាក្យថា រមែងយំរៀប
 រាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ សេចក្តីថា ពួកជនដល់នូវមច្ចុ ដល់ព្រមនូវមច្ចុ
 ចូលទៅរកមច្ចុ ដល់នូវមារ ដល់ព្រមនូវមារ ចូលទៅរកមារ ដល់នូវ
 មរណៈ ដល់ព្រមនូវមរណៈ ចូលទៅរកមរណៈ រមែងយំ យំរៀបរាប់
 សៅសោក លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ក្នុងមាត់
 នៃមច្ចុ ក្នុងមាត់នៃមារ ក្នុងមាត់នៃមរណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 នរជនទាំងឡាយថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ។

[៥២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនទាន់កន្លងនូវតណ្ហា ក្នុងភពតូចនិង
 ភពធំទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា ។ បេ ។
 ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា ក្នុងភពតូចនិងភពធំទាំងឡាយ គឺក្នុងកម្មភព
 បុនព្ពព ឈ្មោះថាក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺថាក្នុងកាមភព ឈ្មោះកម្មភព
 ក្នុងកាមភព ឈ្មោះបុនព្ពព ក្នុងរូបភព ឈ្មោះកម្មភព ក្នុងរូបភព
 ឈ្មោះបុនព្ពព ក្នុងអរូបភព ឈ្មោះកម្មភព ក្នុងអរូបភព ឈ្មោះបុនព្ពព

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បុណ្ណំ ភវេ បុណ្ណំ គតិយា បុណ្ណំ ឧបបត្តិយា
 បុណ្ណំ បដិសន្ធិយា បុណ្ណំ អត្តកាវកិទិត្តិយា ។
 អវីតតណ្ហាសេតិ អវីតតណ្ហា អវីតតតណ្ហា អច្ចត្ត-
 តណ្ហា អវន្តតណ្ហា អមុត្តតណ្ហា អប្បហីនតណ្ហា
 អប្បដិទិស្សដ្ឋតណ្ហាតិ អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសុ ។
 តេនាហ ភកវា

បស្សមិ លោកេ បរិដន្ទមាណំ
 បដំ ឥមំ តណ្ហាគតំ ភវេសុ
 ហីនា នវា មច្ចុមុខេ លបន្តិ
 អវីតតណ្ហាសេ ភវាភវេសូតិ ។

[៥៥] មមាយិតេ បស្សថ ដន្ទមាណេ
 មច្ឆេវ អប្បោទកខីណាសោតេ
 ឯតម្បិ ទិស្វា អមមោ ចវេយ្យ
 ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមាណោ ។

[៥៦] មមាយិតេ បស្សថ ដន្ទមាណេតិ មមត្តាតិ

ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

គឺថា ក្នុងការកើតរឿយ ។ ការទៅរឿយ ។ ឧបបត្តិរឿយ ។ បដិសន្ធិ
រឿយ ។ ការញ្ចាំងអត្តភាព ឲ្យកើតឡើងរឿយ ។ ។ ពាក្យថា មិនកន្លង
តណ្ហា គឺ មិនកន្លងតណ្ហា មិនប្រាសចាកតណ្ហា មានតណ្ហាមិនឃ្នាត
ចេញ មានតណ្ហាមិនខ្ជាក់ចោល មិនរួចចាកតណ្ហា មិនលះបង់តណ្ហា
មិនរលាស់ចោលតណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនកន្លងតណ្ហា
ក្នុងភពតូចនិងភពធំទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតឃើញនូវពួកសត្វនេះ ដែលលុះក្នុងអំណាចតណ្ហា
ក្នុងភពទាំងឡាយ កំពុងញាប់ញ័រក្នុងលោក នរជនទាំង-
ឡាយថែកទាប មិនកន្លងតណ្ហា ក្នុងភពតូចនិងភពធំ
ទាំងឡាយ រមែងយំរៀបរាប់ ក្នុងមាត់នៃមច្ចុ ។

[៥៥] អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសេចក្តីអាល័យ
កំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែ
ទឹកអស់ហើយ បុគ្គលមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោស
នេះហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភព
ទាំងឡាយ ។

[៥៦] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្វ ដែល
មានសេចក្តីអាល័យ កំពុងញាប់ញ័រ ត្រង់ពាក្យថា អាល័យ បានដល់
អាល័យ ២ យ៉ាង អាល័យគឺតណ្ហា ១ អាល័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមំ តណ្ហាមមត្តំ ។ យាវតា តណ្ហាសម្ពា-
 តេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឱទិកតំ បរិយន្តិកតំ
 បរិក្កហិតំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ មមំ ឯត្តកំ មមំ
 ឯត្តាវតា មមំ មម រូចា សទ្ធា កទ្ធា រសា ដោជ្ជ-
 ញា អត្តរណា ចាបុរណា ទាសីទាសា អដេឡុកា
 កុក្កុដសូកា ហត្ថិកវាស្សវឡា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ
 សុវណ្ណំ តាមនិកមរាជទានិយោ រដ្ឋញា ជនបទោ ច
 កោសោ ច កោដ្ឋាការញា កេវលម្បិ មហាបបរី
 តណ្ហាវសេន មមាយតិ យាវតា អដ្ឋសតតណ្ហាវិបរីតំ
 ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។

កតមំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ វិសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ
 ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តក្កហិតា ទិដ្ឋិ យា
 ឯវរូចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហនំ ទិដ្ឋិកត្តាហោ ទិដ្ឋិវិសូកា-
 យិកំ ទិដ្ឋិវិប្បន្តិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ តាហោ បដិក្កាហោ
 អភិទិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ
 តិក្កាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ វិបរីតក្កាហោ វិបល្លា-
 សក្កាហោ មិច្ឆាតាហោ អយាថាវកស្មី យាថាវកន្តិ
 តាហោ យាវតា ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតានិ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អាល័យគឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ កំណត់ដែន កំណត់ទី
 កំណត់ជួរ កំណត់ជុំវិញ ការហ្វូងហែង ការអាល័យ ដោយ
 ចំណែកនៃតណ្ហា មានប្រមាណណាថា នេះរបស់អញ នុះរបស់អញ
 ប៉ុណ្ណោះរបស់អញ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះរបស់អញ រូបៈ សទ្ធៈ គន្ធាៈ
 រសៈ ផោដ្ឋព្វៈ របស់អញ គ្រឿងកម្រាល គ្រឿងស្លៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី
 ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះ លា ស្រែ ចម្ការ
 ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្នាំង
 របស់អញ សូម្បីបុគ្គលប្រកាន់ដែនដីទាំងអស់ ដោយអំណាចនៃតណ្ហា
 ទាំងតណ្ហារឹបរឹត ១០៨ ជាកំណត់ នេះ ឈ្មោះថា អាល័យគឺតណ្ហា ។

អាល័យគឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆា-
 ទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិណា មានសភាព
 យ៉ាងនេះ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ការសាំញាំគឺទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ចម្រូង
 គឺទិដ្ឋិ ការញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ សញ្ញាជនៈគឺទិដ្ឋិ ការកាន់ ការប្រកាន់
 ប្រកាន់មាំ ការស្ទាបអង្កែល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ភាពខុស កំពង់និង
 អណ្តូង ការកាន់ដោយការស្វែងរកខុស ការប្រកាន់រឹបរឹត ការរឹបល្វាស
 ការកាន់ខុស ការប្រកាន់ក្នុងវត្ថុមិនពិត ថាជារបស់ពិត ទិដ្ឋិទាំង ៦២
 ទាំងប៉ុន្មាន នេះ ឈ្មោះថា អាល័យគឺទិដ្ឋិ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

មមាយិតេ បស្សេ ធន្ធមានេតិ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេ-
 ទសង្កិដោបិ ធន្ធន្តិ អច្ឆិដ្ឋន្តេបិ ធន្ធន្តិ អច្ឆិដ្ឋេបិ ធន្ធន្តិ
 មមាយិតវត្ថុវិបរិណាមសង្កិដោបិ ធន្ធន្តិ វិបរិណាម-
 ន្តេបិ ធន្ធន្តិ វិបរិណាតេបិ ធន្ធន្តិ សម្មន្តិ^(១) វិប្បន្តិ
 វេជន្តិ បវេជន្តិ សម្បវេជន្តិ^(២) ឯវំ ធន្ធមានេ សម្មន្តិ-
 មានេ វិប្បន្តិមានេ វេជមានេ បវេជមានេ សម្បវេជ-
 មានេ បស្សេ ទក្ខេ ឱលោកេថ និដ្ឋាយថ ឧប-
 បរិក្ខេជាតិ មមាយិតេ បស្សេ ធន្ធមានេ ។

[៥៧] មច្ឆេវ អប្បោទកខីណសោតេតិ យថា
 មច្ឆា អប្បោទកេ បរិត្តោទកេ ឧទកបរិយាទានេ
 កាតេហិ វា កុលលេហិ វា ពលាកេហិ វា បរិ-
 ចាតិយមាណា ឧក្ខិបិយមាណា ខដ្ឋមាណា ធន្ធន្តិ
 សម្មន្តិ វិប្បន្តិ វេជន្តិ បវេជន្តិ សម្បវេជន្តិ
 ឯវមេវ បជា មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្កិដោបិ ធន្ធន្តិ

១ ឱ. ម. បធន្តិ សម្មន្តិ ។ ២ ឱ. ម. វេជន្តិ បវេជន្តិ សម្បវេជន្តិ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ពាក្យថា ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសេចក្តីអាល័យ កំពុងតែ
 ញាប់ញ័រ សេចក្តីថា ពួកនរជនមានសេចក្តីរង្សៀស ក្នុងការដណ្តើម
 យកវត្ថុ ដែលខ្លួនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ កាលគេកំពុងដណ្តើមយក
 ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលគេដណ្តើមយកហើយ ញាប់ញ័រខ្លះ មាន
 សេចក្តីរង្សៀស ក្នុងការប្រែប្រួល នៃវត្ថុដែលខ្លួនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ
 កាលវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ
 ញាប់ញ័រខ្លះ ញាប់ញ័រខ្លាំង ញាប់ញ័រផ្សេង ។ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់
 ដោយអាការទាំងពួង អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើល ចូរឃើញ ចូរក្រឡេក
 មើល ចូរសម្លឹងមើល ចូរពិចារណាមើល នូវពួកសត្វកំពុងញាប់ញ័រ
 ញាប់ញ័រដោយអាការទាំងពួង ញាប់ញ័រផ្សេងៗ រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់
 ដោយអាការទាំងពួង យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកទាំង-
 ឡាយ ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសេចក្តីអាល័យ កំពុងញាប់ញ័រ ។

[៥៧] ពាក្យថា ដូចពួកត្រី ក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែទឹក
 អស់ហើយ សេចក្តីថា ពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច មានទឹកស្អួចស្តើង មាន
 ទឹកអស់ហើយ ត្រូវពួកក្អែកក្អី ពួកត្រដក់ក្អី ពួកកុកក្អី បៀតបៀន
 ចឹកលើកឡើង ពាំស៊ី ក៏ញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រសព្វ ញាប់ញ័រផ្សេង ។
 រន្ធត់ រន្ធត់ខ្លាំង រន្ធត់សព្វសាច់ យ៉ាងណាមិញ ពួកសត្វដែលមាន
 សេចក្តីរង្សៀស ក្នុងការដណ្តើមយកវត្ថុដែលខ្លួនអាល័យ ញាប់ញ័រខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អច្ឆិទ្ធព្ពេបិ ធម្មន្តិ អច្ឆិទ្ធព្ពេបិ ធម្មន្តិ មមាយិតវត្ថុវិបរិ-
 ណាមសង្ក្កំនោបិ ធម្មន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ ធម្មន្តិ វិបរិ-
 ណាតេបិ ធម្មន្តិ សម្មន្តិ វិប្បន្តិ វេជេន្តិ បវេជេន្តិ
 សម្បវេជេន្តិតិ មច្ឆេវ អប្បោទកខីណាសោតេ ។

[៥៨] ឯតម្បិ ទិស្វា អមមោ ចរេយ្យាតិ ឯតំ អាទិ-
 នំ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខ-
 តំ កត្វា មមត្តេស្វតិ ឯតម្បិ ទិស្វា ។ អមមោ ចរេ-
 យ្យាតិ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ចា ទិដ្ឋិមម-
 ត្តញ្ចា ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិម-
 មត្តំ ។ តណ្ហាមមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិទិស្សទ្ធិត្វា
 ចក្កំ អមមាយន្តោ សោតំ អមមាយន្តោ ឃានំ អមមា-
 យន្តោ ជីវ្ហំ អមមាយន្តោ កាយំ អមមាយន្តោ មនំ
 អមមាយន្តោ រូបេ សន្នេ កន្នេ រសេ ដោដ្ឋព្វេ កុលំ
 កណំ អាវាសំ លាកំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ
 បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ កិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កាលគេកំពុងដណ្តើម ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្តដែលគេ ដណ្តើមហើយ
ញាប់ញ័រខ្លះ មានសេចក្តីរង្វៀសក្នុងការប្រែប្រួលនៃវត្តដែលខ្លួនអាល័យ
ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្តដែលកំពុងប្រែប្រួល ញាប់ញ័រខ្លះ កាលវត្តដែល
ប្រែប្រួលហើយ ញាប់ញ័រខ្លះ ញាប់ញ័រសព្វ ញាប់ញ័រផ្សេង ។ រន្ទត់
រន្ទត់ខ្លាំង រន្ទត់សព្វសាច់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែទឹកអស់ហើយ ។

[៥៨] ពាក្យថា បុគ្គលមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោសនេះ
ហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត គឺឃើញ មើល ថ្លឹង ពិចារណា សម្តែងឲ្យច្បាស់
ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវទោសនេះ ក្នុងអាល័យទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះ ។ ពាក្យថា អាល័យ ក្នុងបទថា បុគ្គល
មិនមានអាល័យ គប្បីប្រព្រឹត្ត បានដល់អាល័យ ២ អាល័យគឺតណ្ហា ១
អាល័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ អាល័យគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ
អាល័យគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលលះអាល័យគឺតណ្ហា រលាស់ចោលអាល័យ
គឺទិដ្ឋិ មិនប្រកាន់ចក្ខុ មិនប្រកាន់សោតៈ មិនប្រកាន់ឃានៈ មិន
ប្រកាន់ជិវ្ហា មិនប្រកាន់កាយ មិនប្រកាន់ចិត្ត មិនប្រកាន់ មិនទទួល
មិនស្នាបអង្កែល មិនប្រកាន់ស្អិត នូវរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ
ទាំងឡាយ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ
សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ បរិក្ខារគឺថ្នាំ ជាបច្ច័យដល់ជំងឺ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ
 សញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯក-
 វោការភវំ ចតុវោការភវំ បញ្ចវោការភវំ អតីតំ អនា-
 តតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុត្តវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អមមា-
 យន្តោ អត្តណ្ណាន្តោ អបរាមសន្តោ អនភិទិវិសន្តោ
 ចរេយ្យ វិហារេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ទាលេយ្យ យ-
 មេយ្យ យាមេយ្យាតិ ឯតម្បិ ទិស្វា អមមោ ចរេយ្យ ។

[៥៩] ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមាណោតិ ភវេសូតិ
 កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ ។ អាសត្តិ រុច្ចតិ តណ្ហា
 យោ វាកោ សារាកោ ។ មេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អ-
 កុសលមូលំ ។ ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមាណោតិ ភវេសុ
 អាសត្តិ អកុព្វមាណោ ឆន្ទំ បេមំ វាកំ ខន្តី អកុព្វមាណោ
 អជនយមាណោ អសញ្ញនយមាណោ អនិព្វត្តយមាណោ
 អនភិទិព្វត្តយមាណោតិ ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមាណោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព
 អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវេការភព ចតុវេការភព
 បញ្ចវេការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ធម៌ដែលគេគប្បីឃើញ ឮ
 ប៉ះពាល់ ឬដឹង គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីនៅ ដោយស្ងប់ស្ងាត់ គប្បីញ៉ាំង
 ឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ គប្បីញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យកើតឡើង គប្បីរក្សា
 ឥរិយាបថ គប្បីបំពេញឥរិយាបថ គប្បីបង្រៀមឥរិយាបថ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោសនេះ
 ហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត ។

[៥៧] ពាក្យថា ក្នុងភពទាំងឡាយ ក្នុងបទថា មិនធ្វើការ
 ជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ គឺ ក្នុងកាមភព រូបភព អរូបភព ។
 តណ្ហា លោកហៅថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ
 សេចក្តីរីករាយ ដ៏មានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុ-
 សលមូល ។ ពាក្យថា មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ
 បានសេចក្តីថា មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ មិនធ្វើ
 សេចក្តីពេញចិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីអត់-
 ធន់ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភពទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេជាហា ភក្កវា

មមាយំតេ បស្សថ ឆន្ទមារេ
មច្ឆេវ អប្បោទកខីណសោតេ
ឯតម្បិ ទិស្វា អមមោ ចរេយ្យ
ភវេសុ អាសត្តិមកុព្វមារោតិ ។

[៦០] ឧកោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ
ឆស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុតិទ្ធោ
យទត្តករហី តទកុព្វមារោ
ន លិម្បតិ^(១) ទិដ្ឋសុតេសុ ដីរោ ។

[៦១] ឧកោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទន្តិ អន្តាតិ ឆស្សោ
ឯកោ អន្តោ ឆស្សសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ ។ អតី-
តោ ឯកោ អន្តោ អនាតតោ ទុតិយោ អន្តោ ។ សុខា
វេទនា ឯកោ អន្តោ ទុក្ខា វេទនា ទុតិយោ អន្តោ ។
នាមំ ឯកោ អន្តោ រូបំ ទុតិយោ អន្តោ ។ ន អជ្ឈ-
ត្តិកានិ អាយតនានិ ឯកោ អន្តោ ន ពាហិរានិ អា-
យតនានិ ទុតិយោ អន្តោ ។ សក្កាយោ ឯកោ
អន្តោ សក្កាយសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោតិ ។

១ ន លិម្បតិពិបិ បាហោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្វ ដែលមានសេចក្តីអាល័យ
កំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ទាំងមានខ្សែ
ទឹកអស់ហើយ បុគ្គលមិនមានអាល័យ លុះឃើញទោស
នេះហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត មិនធ្វើការជាប់ចំពាក់ ក្នុងភព
ទាំងឡាយ ។

[៦០] អ្នកប្រាជ្ញ រមែងបន្ទោបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងទីបំផុត
ទាំងពីរ រមែងកំណត់ដឹងផស្សៈ ហើយជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់
ជាអ្នកតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង តែងមិនធ្វើអំពើនោះ
មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលខ្លួនឃើញហើយ
ឮហើយឡើយ ។

[៦១] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងបន្ទោបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងទី
បំផុត ទាំងពីរ ត្រង់ពាក្យថា ទីបំផុត គឺផស្សៈ ជាទីបំផុតទី ១
ហេតុដែលកើតផស្សៈ ជាទីបំផុតទី ២ ។ អតីតកាល ជាទីបំផុតទី ១
អនាគតកាល ជាទីបំផុតទី ២ ។ សុខវេទនា ជាទីបំផុតទី ១ ទុក្ខវេទនា
ជាទីបំផុតទី ២ ។ នាម ជាទីបំផុតទី ១ រូប ជាទីបំផុតទី ២ ។ អាយតនៈ
ខាងក្នុង ៦ ជាទីបំផុតទី ១ អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ជាទីបំផុតទី ២ ។
សក្កាយៈ ជាទីបំផុតទី ១ ហេតុជាដែនកើតនៃសក្កាយៈ ជាទីបំផុតទី ២ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឆន្ទោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ចន្ទោ កាមរកោ កាម-
 នន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្មេហោ កាមបរិទ្សាហោ
 កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោយោ កាមយោ-
 កោ កាមុចាទានំ កាមច្ចន្ទនីវរណំ ។ ឧភោសុ
 អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទន្តិ ឧភោសុ អន្តេសុ ឆន្ទំ វិនេយ្យ
 បដិវិនេយ្យ បដហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តិកេយ្យ
 អនការដ្ឋមេយ្យាតិ ឧភោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ ។

[៦២] ផស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុតិទ្ធាតិ ផស្សោតិ

ចក្កុសម្មស្សោ សោតសម្មស្សោ យានសម្មស្សោ
 ជិហ្ហសម្មស្សោ កាយសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ អធិ-
 វចនសម្មស្សោ បដិយសម្មស្សោ សុខវេទនីយោ សម្ម-
 ស្សោ ទុក្ខវេទនីយោ សម្មស្សោ អទុក្ខមសុខវេទនី-
 យោ សម្មស្សោ កុសលោ ផស្សោ អកុសលោ
 ផស្សោ អព្យាកតោ ផស្សោ កាមាវចរោ ផស្សោ
 រូចាវចរោ ផស្សោ អរូចាវចរោ ផស្សោ សុញ្ញតោ
 ផស្សោ អនិមិត្តោ ផស្សោ អប្បណិហិតោ ផស្សោ

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសទី ២

ពាក្យថា សេចក្តីពេញចិត្ត បានដល់សេចក្តីពេញចិត្តគឺកាម សេចក្តី-
 ត្រេកអរគឺកាម សេចក្តីរីករាយគឺកាម ចំណង់គឺកាម សេចក្តីស្រឡាញ់
 គឺកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយគឺកាម សេចក្តីដល់ដប់គឺកាម សេចក្តីជ្រុល
 ជ្រប់គឺកាម អន្ទង់គឺកាម យោគៈគឺកាម ឧបាទានគឺកាម នីវរណៈ
 គឺកាមច្នោះ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា រមែងបន្ទោបង់ នូវសេចក្តី
 ពេញចិត្តក្នុងទីបំផុតទាំងពីរ បានសេចក្តីថា រមែងបន្ទោបង់ បន្ទោបង់
 ចំពោះ លះបង់ កម្ចាត់បង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវ
 សេចក្តីពេញចិត្តក្នុងទីបំផុតទាំងពីរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែង
 បន្ទោបង់សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងទីបំផុតទាំងពីរ ។

[៦៦] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងកំណត់ដឹងផស្សៈ ហើយជាអ្នក
 មិនជាប់ចំពាក់ ត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈ បានដល់ចក្ខុសម្មស្សៈ សោត-
 សម្មស្សៈ ឃានសម្មស្សៈ ជិវ្ហាសម្មស្សៈ កាយសម្មស្សៈ មនោ-
 សម្មស្សៈ អធិវចនសម្មស្សៈ បដិយសម្មស្សៈ សុខវេទនីយសម្មស្សៈ
 ទុក្ខវេទនីយសម្មស្សៈ អទុក្ខមសុខវេទនីយសម្មស្សៈ កុសលផស្សៈ
 អកុសលផស្សៈ អព្យាកតផស្សៈ កាមាវចរផស្សៈ រូបាវចរផស្សៈ
 អរូបាវចរផស្សៈ សុញ្ញតផស្សៈ អនិមិត្តផស្សៈ អប្បណិហិតផស្សៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

លោកិយោ ជស្សោ លោកុត្តរោ ជស្សោ អតីតោ
 ជស្សោ អនាគតោ ជស្សោ បច្ចុប្បន្នោ ជស្សោ យោ
 ឯវុទោ ជស្សោ ធុសនា សម្មសនា សម្មសិតត្តំ អយំ
 វុទ្ធាតិ ជស្សោ ។ ជស្សំ បរិញ្ញាយាតិ ជស្សំ តីហិ
 បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្តា ញាតបរិញ្ញាយ តិរណាបរិញ្ញាយ
 បហានបរិញ្ញាយ ។

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ ជស្សំ ជានាតិ អយំ ចក្កុ-
 សម្មស្សោ អយំ សោតសម្មស្សោ អយំ យានសម្ម-
 ស្សោ អយំ ជីវ្ហាសម្មស្សោ អយំ កាយសម្មស្សោ
 អយំ មនោសម្មស្សោ អយំ អធិវចនសម្មស្សោ អយំ
 បដិបសម្មស្សោ អយំ សុខវេទនីយោ ជស្សោ អយំ
 ទុក្ខវេទនីយោ ជស្សោ អយំ អទុក្ខមសុខវេទនីយោ
 ជស្សោ អយំ កុសលោ ជស្សោ អយំ អកុសលោ
 ជស្សោ អយំ អព្យាកតោ ជស្សោ អយំ កាមាវច-
 រោ ជស្សោ អយំ រូចាវចរោ ជស្សោ អយំ អរូចាវ-
 ចរោ ជស្សោ អយំ សុញ្ញតោ ជស្សោ អយំ អនិ-
 មិត្តោ ជស្សោ អយំ អប្បណិហិតោ ជស្សោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

លោកិយផស្សៈ លោកុត្តរផស្សៈ អតីតផស្សៈ អនាគតផស្សៈ
 បច្ចុប្បន្នផស្សៈ ការប៉ះពាល់ អាការនៃការប៉ះពាល់ ការពាល់ត្រូវព្រម
 ភាពនៃការពាល់ត្រូវព្រម ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថា
 ផស្សៈ ។ ពាក្យថា កំណត់ដឹងផស្សៈ គឺកំណត់ដឹងផស្សៈ ដោយ
 បរិញ្ញា ៣ គឺ ញាតបរិញ្ញា ១ តិរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។
 ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ) ដឹងនូវ
 ផស្សៈ គឺដឹង ឃើញថា នេះ ចក្ខុសម្មស្សៈ នេះ សោតសម្មស្សៈ
 នេះ ឃានសម្មស្សៈ នេះ ជិវ្ហាសម្មស្សៈ នេះ កាយសម្មស្សៈ នេះ
 មនោសម្មស្សៈ នេះ អធិវចនសម្មស្សៈ នេះ បដិយសម្មស្សៈ នេះ
 សុខវេទនីយផស្សៈ នេះ ទុក្ខវេទនីយផស្សៈ នេះ អទុក្ខមសុខវេទនីយ-
 ផស្សៈ នេះ កុសលផស្សៈ នេះ អកុសលផស្សៈ នេះ អព្យាកតផស្សៈ
 នេះ កាមាវចរផស្សៈ នេះ រូបាវចរផស្សៈ នេះ អរូបាវចរផស្សៈ
 នេះ សុញ្ញតផស្សៈ នេះ អនិមិត្តផស្សៈ នេះ អប្បណិហិតផស្សៈ

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អយំ លោកិយោ ជស្សោ អយំ លោកុត្តរោ
ជស្សោ អយំ អតីតោ ជស្សោ អយំ អនាគតោ
ជស្សោ អយំ បច្ចុប្បន្នោ ជស្សោតិ ជាតាតិ បស្សតិ
អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តិរលាបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា ជស្សំ
តិរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ កណ្ណាតោ សល្ល-
តោ អយតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ ឡ-
តីតោ ឧបទ្ធករតោ ភយតោ ឧបសក្កតោ ចលតោ
បកដ្ឋតោ អនុរតោ អត្តាលាតោ អលេណាតោ អស-
រណាតោ វិត្តតោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទី-
នរតោ វិបរិណាមធម្មតោ អសារកតោ អយម្មលតោ
រេធកតោ វិភវតោ សាសវតោ សង្ខតតោ មារាមិស-
តោ ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ ព្យាធិធម្មតោ មរណ-
ធម្មតោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុចាយាសធម្មតោ
សង្កិលេសិកធម្មតោ សមុទយតោ អត្តដ្ឋមតោ
អស្សាទតោ អាទីនរតោ និស្សរណាតោ តិរេតិ
អយំ តិរលាបរិញ្ញា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

នេះ លោកិយផស្សៈ នេះ លោកុត្តរផស្សៈ នេះ អតីតផស្សៈ នេះ
អនាគតផស្សៈ នេះ បច្ចុប្បន្នផស្សៈ នេះ ឈ្មោះថា ញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ) លុះធ្វើនូវ
ការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ពិចារណាផស្សៈ គឺពិចារណាថា មិនទៀង
ថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាព្រួញ ជាសេចក្តីលំបាក ជាអាពាធ
ជារបស់អ្នកដទៃ ជារបស់ទ្រុឌទ្រោម ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជាក័យ
ជាឧបស័ក្ត ជារបស់ញាប់ញ័រ ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនយឺនយូរ
ជារបស់គ្មានទីពឹង គ្មានទីជ្រក គ្មានទីរលឹក ជារបស់ទទេ ជារបស់
រលឹងធើង ជារបស់សោះសូន្យ មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាទោស ជា
របស់ប្រែប្រួលធម្មតា ជារបស់តតឌឹម ជាបូសនៃទុក្ខ ជាពេជ្ឈយាត
គ្មានសេចក្តីចម្រើន ប្រកបដោយអាសវៈ មានបច្ច័យតាក់តែង ជាអាមិសៈ
នៃមារ មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា
មានមរណៈជាធម្មតា មានសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ
ឧបាយាសៈជាធម្មតា ប្រកបដោយគ្រឿងសៅហ្មងជាធម្មតា ជារបស់
កើតឡើង ជារបស់វិនាសទៅវិញ ជារបស់គួរត្រេកអរ ជាទោស
ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នេះ ឈ្មោះថា តិរណបរិញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឃំ តិរយិត្តា ជស្សេ
 ឆន្ទរាតំ បដហតិ វិណោទេតិ ព្យង្គិកោតិ អនការង្គ-
 មេតិ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា យោ ភិក្ខុវេ ជស្សេសុ
 ឆន្ទរាតោ តំ បដហាថ ឃំ សោ ជស្សោ បហីណោ
 ភវិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនការង្គតោ
 អាយតី អនុប្បាទធម្មោ ។ អយំ បហានបរិញ្ញា ។
 ជស្សំ បរិញ្ញាយាតិ ជស្សំ ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ
 បរិជាទិត្តា ។ អនានុតិទ្ធាតិ កេណោ វុច្ចតិ តណ្ហា
 យោ រាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ
 អកុសលមូលំ ។ យស្សេសោ កេណោ បហីណោ
 សមុច្ឆិទ្ធា រូបសន្តោ បដិប្បស្សន្តោ អភព្វប្បត្តិកោ
 ញាណាភិក្ខុណា ទឡោ សោ វុច្ចតិ អភិទ្ធា ។ សោ រូបេ
 អភិទ្ធា សន្តោ អភិទ្ធា កន្តោ អភិទ្ធា រសេ
 អភិទ្ធា ដោដ្ឋព្វេ អភិទ្ធា កុលេ កលោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ) លុះពិចារណា
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន
 នូវឆន្ទរាគក្នុងផស្សៈ ។ សមដូចជាព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឆន្ទរាគណា ក្នុងផស្សៈទាំង-
 ឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ឆន្ទរាគនោះចេញ កាលបើធ្វើយ៉ាង
 នេះបាន ផស្សៈនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទាំងឡាយ បានលះបង់ហើយ
 ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាមិនមានទីកើត
 នៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ធ្វើឲ្យជាធម៌លែងកើត តទៅទៀត
 ហើយ ។ នេះ ឈ្មោះថា បហានបរិញ្ញា ។

ពាក្យថា កំណត់ដឹងផស្សៈហើយ គឺកំណត់ដឹងផស្សៈ ដោយបរិញ្ញា
 ទាំង ៣ នេះ ។ ពាក្យថា មិនជាប់ចំពាក់ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោក
 ហៅថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរមាន
 កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ ការជាប់ចំពាក់នុ៎ះ
 បុគ្គលណាបានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលហើយ បានរម្ងាប់ហើយ បាន
 រលាស់ចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
 ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនជាប់ចំពាក់ ។ បុគ្គលនោះ
 មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងរូប មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងសំឡេង មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងក្លិន
 មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងរស មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងផ្សព្វ មិនជាប់ចំពាក់ក្នុងត្រកូល

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អាវាសេ លាកេ យសេ បសំសាយ សុខេ ចីវេ
 បិណ្ឌាចាតេ សេនាសនេ តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជប-
 រិក្ខោវេ កាមធាតុយា រូបធាតុយា អរូបធាតុយា
 កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ សញ្ញាភវេ អសញ្ញាភវេ
 នេវសញ្ញាធាសញ្ញាភវេ ឯកវេការភវេ ចតុវេការ-
 ភវេ បញ្ចវេការភវេ អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ
 ទិដ្ឋសុតមុតិវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ អតិទ្វោ អភិទោ
 អមុច្ចិតោ អនដ្ឋោបដ្ឋោ វីតគេដោ វិតតគេដោ ចត្ត-
 គេដោ វន្តគេដោ មុត្តគេដោ បហីនគេដោ បដិទិស្ស-
 ដ្ឋគេដោ វីតវាកោ វិតតវាកោ ចត្តវាកោ វន្តវាកោ
 មុត្តវាកោ បហីនវាកោ បដិទិស្សដ្ឋវាកោ ទិច្ឆាតោ
 ទិព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បទិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន
 អត្តនា វិហារតីតិ ផស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុកិទ្ធា ។

[៦៣] យទត្តករហី តទកុព្វមាណាតិ យទន្តិ យំ
 អត្តនា ករហាតិ ។ ទ្វីហិ ការណេហិ អត្តានំ ករហាតិ
 កតត្តា ច អកតត្តា ច ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត
 សេនាសនៈ គ្រឿងបរិក្ខារ គឺថ្នាំជាបច្ច័យដល់ជំងឺ កាមធាតុ រូបធាតុ
 អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវ-
 សញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវេការភព ចតុវេការភព បញ្ចវេការភព
 អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់
 ឬគប្បីដឹង មិនធ្លាក់ចុះ មិនជ្រុលជ្រប់ មិនផ្តល់ផ្តប់ មានការជាប់ចំពាក់
 កន្លងហើយ មានការជាប់ចំពាក់ទៅប្រាសហើយ មានការជាប់ដំពាក់
 លះហើយ មានការជាប់ចំពាក់ខ្លាក់ចោលហើយ មានការជាប់ចំពាក់រួច
 ហើយ មានការជាប់ចំពាក់លះបង់ហើយ មានការជាប់ចំពាក់រលាស់
 ចោលហើយ មានរាគៈកន្លងហើយ មានរាគៈទៅប្រាសហើយ មានរាគៈ
 លះហើយ មានរាគៈខ្លាក់ចោលហើយ មានរាគៈរួចស្រឡះហើយ មាន
 រាគៈលះបង់ហើយ មានរាគៈរលាស់ចោលហើយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា
 មានទុក្ខរលត់ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់ ទទួលចំពោះសេចក្តីសុខ
 សម្រេចនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំណត់
 ដឹងផស្សៈហើយ ជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់ ។

[៦៣] អធិប្បាយពាក្យថា តិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង មិនធ្វើ
 អំពើនោះ ត្រង់ពាក្យថា អំពើណា គឺតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង ។
 តិះដៀលខ្លួន ព្រោះហេតុ ២ យ៉ាង គឺព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ និង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កងំ កតត្តា ច អកតត្តា ច អត្តានំ តរហតិ ។
 កតំ មេ កាយទុច្ចរិតំ អកតំ មេ កាយសុចរិតន្តិ
 អត្តានំ តរហតិ ។ កតំ មេ រថិទុច្ចរិតំ អកតំ មេ
 រថិសុចរិតន្តិ អត្តានំ តរហតិ ។ កតំ មេ មនោ-
 ទុច្ចរិតំ អកតំ មេ មនោសុចរិតន្តិ អត្តានំ តរហតិ ។
 កតោ មេ ចាណាតិចាតោ អកតា មេ ចាណាតិចា-
 តា វេមណីតិ អត្តានំ តរហតិ ។ កតំ មេ អទិដ្ឋា-
 ទានំ អកតា មេ អទិដ្ឋាទានា វេមណីតិ អត្តានំ
 តរហតិ ។ កតោ មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារា អក-
 តា មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេមណីតិ អត្តានំ តរ-
 ហតិ ។ កតោ មេ មុសាវាទោ អកតា មេ មុសា-
 វាទា វេមណីតិ អត្តានំ តរហតិ ។ កតា មេ បិសុ-
 ណា វាចា អកតា មេ បិសុណាយ វាចាយ វេម-
 ណីតិ អត្តានំ តរហតិ ។ កតា មេ ឝរុសា វាចា អក-
 តា មេ ឝរុសាយ វាចាយ វេមណីតិ អត្តានំ តរហតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អំពើដែលខ្លួន មិនបានធ្វើហើយ ។

តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ និងអំពើដែលខ្លួន
មិនបានធ្វើហើយ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល តិះដៀលខ្លួនឯងថា
កាយទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ កាយសុច្ចរិត អាត្មាអញមិន
បានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា វចីទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ
វចីសុច្ចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា មនោ-
ទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ មនោសុច្ចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។
តិះដៀលខ្លួនឯងថា បាណាតិបាត អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការរៀរចាក
បាណាតិបាត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អទិន្នា-
ទាន អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការរៀរចាកអទិន្នាទាន អាត្មាអញ
មិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា កាមេសុមិច្ឆាចារ អាត្មាអញ
បានធ្វើហើយ ការរៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។
តិះដៀលខ្លួនឯងថា មុសាវាទ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការរៀរចាក
មុសាវាទ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា បិសុណា-
វាចា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការរៀរចាកបិសុណាវាចា អាត្មាអញ
មិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា ផុសវាចា អាត្មាអញបាន
ធ្វើហើយ ការរៀរចាកផុសវាចា អាត្មាអញ មិនបានធ្វើទេ ។

ទុតិយោគុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កកតោ មេ សម្មប្បលាទោ អកកតា មេ សម្មប្ប-
 លាទា វេមណីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ កកតា មេ
 អភិជ្ឈា អកកតា មេ អនភិជ្ឈាតិ អត្តានំ ករហតិ ។
 កកតោ មេ ព្យាទាទោ អកកតោ មេ អព្យាទាទោតិ
 អត្តានំ ករហតិ ។ កកតា មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកកតា មេ
 សម្មាទិដ្ឋិតិ អត្តានំ ករហតិ ។ ឃំ កកតត្តា ច
 អកកតត្តា ច អត្តានំ ករហតិ ។ អថវា សីលេសុម្ព័-
 ន បរិបូរិការីតិ អត្តានំ ករហតិ ។ ឥន្ទ្រិយេសុម្ព័-
 អកុត្តទ្វារោតិ អត្តានំ ករហតិ ។ កោជនេ អមត្តញ្ញុ-
 ម្ព័តិ អត្តានំ ករហតិ ។ ជាករិយំ អននុយុត្តោម្ព័តិ
 អត្តានំ ករហតិ ។ ន សតិសម្បជញ្ញេន សមដ្ឋាក-
 តោម្ព័តិ អត្តានំ ករហតិ ។ អការីតា មេ ចត្តារោ
 សតិប្បដ្ឋាណាតិ អត្តានំ ករហតិ ។ អការីតា មេ
 ចត្តារោ សម្មប្បដ្ឋាណាតិ អត្តានំ ករហតិ ។ អការីតា
 មេ ចត្តារោ ឥន្ទ្រិយាណាតិ អត្តានំ ករហតិ ។
 អការីតាណិ មេ បញ្ចិទ្ធិយានីតិ អត្តានំ ករហតិ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

តិះដៀលខ្លួនឯងថា សម្មប្បលាបៈ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ ការរៀរ
 ចាកសម្មប្បលាបៈ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា
 អភិជ្ឈា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ អនភិជ្ឈា អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះ
 ដៀលខ្លួនឯងថា ព្យាបាទ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ អព្យាបាទ អាត្មាអញ
 មិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អាត្មាអញបានធ្វើ
 ហើយ សម្មាទិដ្ឋិ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះ
 អំពើដែលខ្លួនបានធ្វើហើយ និងអំពើដែលខ្លួន មិនបានធ្វើហើយ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលតិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនបាន
 ធ្វើឲ្យពេញលេញ ក្នុងសីលទាំងឡាយ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មា
 អញជាអ្នកមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ តិះដៀល
 ខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។ តិះដៀល
 ខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបរឿយ ។ នូវការភ្ញាក់រពូក ។
 តិះដៀលខ្លួនឯងថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈ ។
 តិះដៀលខ្លួនឯងថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។
 តិះដៀលខ្លួនឯងថា សម្មប្បធានទាំង ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។
 តិះដៀលខ្លួនឯងថា ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។
 តិះដៀលខ្លួនឯងថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អភារិតានិ មេ បញ្ច ពលានីតិ អត្តានំ ករហតិ ។

អភារិតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ អត្តានំ ករហតិ ។

អភារិតោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោតិ អត្តានំ

ករហតិ ។ ទុក្ខំ មេ អបរិញ្ញាតន្តិ អត្តានំ ករហតិ ។

សមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ អត្តានំ ករហតិ ។

មក្កោ មេ អភារិតោតិ អត្តានំ ករហតិ ។ និរោណោ

មេ អសច្ចិកោតិ អត្តានំ ករហតិ ។ ឃុំ កតត្តា

ច អកតត្តា ច អត្តានំ ករហតិ ។ ឃុំ អត្តករហិយំ

កម្មំ អកុព្វមាណោ អជនយមាណោ អសញ្ញន-

យមាណោ អនិព្វត្តយមាណោ អនភិនិព្វត្តយមាណោតិ

យទត្តករហិ តទកុព្វមាណោ ។

[៦៤] ន លិម្បតិ ទិដ្ឋសុតេសុ ដីរោតិ លេខាតិ

ទ្វេ លេខា តណ្ហាលេខោ ច ទិដ្ឋិលេខោ ច ។ មេ ។

អយំ តណ្ហាលេខោ ។ មេ ។ អយំ ទិដ្ឋិលេខោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តិះដៀលខ្លួនឯងថា ពលៈទាំង ៥ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀល
 ខ្លួនឯងថា ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀល
 ខ្លួនឯងថា អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។
 តិះដៀលខ្លួនឯងថា ទុក្ខ អាត្មាអញមិនបានកំណត់ទេ ។ តិះដៀលខ្លួន
 ឯងថា សមុទយៈ អាត្មាអញមិនបានលះបង់ទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា
 មគ្គ អាត្មាអញមិនបានចម្រើនទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯងថា និរោធិ អាត្មាអញ
 មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ ។ តិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះអំពើដែលបានធ្វើ
 ហើយ និងអំពើដែលខ្លួនមិនបានធ្វើហើយ យ៉ាងនេះឯង ។ អ្នកប្រាជ្ញ
 មិនធ្វើ គឺមិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ
 នូវអំពើដែលគួរតិះដៀលខ្លួន យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 អ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង តែងមិនធ្វើអំពើនោះ ។

[៦៤] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញមិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ
 ដែលខ្លួនឃើញហើយ ឮហើយ ត្រង់ពាក្យថា ការប្រឡាក់ បានដល់
 ការប្រឡាក់ ២ ការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ១ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ
 ឈ្មោះថាការប្រឡាក់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថាការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ដីហតិ ដីហ បណ្ឌិតោ បញ្ញាវា ពុទ្ធិមា ញាណំ វិការី
 មេធាវី ។ ដីហ តណ្ហាលេបំ បហាយ ទិដ្ឋិលេបំ
 បដិទិស្សន្តិកា ទិដ្ឋ ទ លិម្បតិ សុតេ ទ លិម្បតិ
 មុតេ ទ លិម្បតិ វិញ្ញាតេ ទ លិម្បតិ ទ សំលិម្បតិ
 ទ ឧបលិម្បតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ
 ទិក្ខុញោ ទិស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយា-
 ទិកតេន^(១) ចេតសា វិហារតីតិ ទ លិម្បតិ ទិដ្ឋសុ-
 តេសុ ដីហ ។ តេនាហ ភក្កវា
 ឧកោសុ អន្តេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ
 ជស្សំ បរិញ្ញាយ អនានុកិដ្ឋោ
 យទត្តករហី តទក្កព្វមាណោ
 ទ លិម្បតិ ទិដ្ឋសុតេសុ ដីហតិ ។

១ ម. វិបរិយាទិកតេន ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

អ្នកមានប្រាជ្ញា បណ្ឌិត អ្នកមានការដឹងសព្វ អ្នកមានការត្រាស់ដឹង
អ្នកមានញាណ អ្នកមានប្រាជ្ញាភ្លឺច្បាស់ អ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្ងាយ
បង់នូវកិលេស ឈ្មោះថា អ្នកប្រាជ្ញ ។ អ្នកប្រាជ្ញបានលះបង់ នូវការ
ប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលនូវការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ មិនប្រឡាក់ក្នុង
អារម្មណ៍ដែលឃើញហើយ មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលឮហើយ មិន
ប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលទទួលហើយ មិនប្រឡាក់ មិនសៅហ្មង មិន
ចូលទៅជិតលាបក្នុងអារម្មណ៍ ដែលដឹងច្បាស់ហើយ គឺជាអ្នកមិនប្រឡាក់
មិនសៅហ្មង មិនចូលទៅជិតលាប ឃ្នាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ
ប្រាសចេញ សម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញ មិនប្រឡាក់ ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួន
ឃើញហើយ ឮហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា
អ្នកប្រាជ្ញ រមែងបន្ទាបបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងទីបំផុត
ទាំងពីរ រមែងកំណត់ដឹងផស្សៈ ហើយជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់
ជាអ្នកតិះដៀលអំពើណាដោយខ្លួនឯង តែងមិនធ្វើអំពើនោះ
មិនប្រឡាក់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញហើយឮហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៦៥] សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱយំ
បរិក្កហោស្វ មុនិ នោបសិត្តោ
អព្វទ្ធស្សោ ចរមប្បមត្តោ
នាសីសតី លោកមិមំ បរញ្ច ។

[៦៦] សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱយន្តិ សញ្ញាតិ
កាមសញ្ញា ព្យាទានសញ្ញា វិហីសាសញ្ញា នេក្ខម្ម-
សញ្ញា អព្យាទានសញ្ញា អវិហីសាសញ្ញា រូបសញ្ញា
សទ្ធសញ្ញា កន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ដោដ្ឋព្វសញ្ញា
ធម្មសញ្ញា យា ឯវរុទា សញ្ញា សញ្ញាននា សញ្ញា-
និតតំ អយំ វុច្ឆតិ សញ្ញា ។ សញ្ញំ បរិញ្ញាតិ សញ្ញំ
តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជាតិត្វា ញាតបរិញ្ញាយ តិរណា-
បរិញ្ញាយ បហានបរិញ្ញាយ ។

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ សញ្ញំ ជាតិតិ អយំ
កាមសញ្ញា អយំ ព្យាទានសញ្ញា អយំ វិហីសាសញ្ញា
អយំ នេក្ខម្មសញ្ញា អយំ អព្យាទានសញ្ញា អយំ
អវិហីសាសញ្ញា អយំ រូបសញ្ញា អយំ សទ្ធសញ្ញា
អយំ កន្ធសញ្ញា អយំ រសសញ្ញា អយំ ដោដ្ឋព្វសញ្ញា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៦៥] មុនិ កំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើឱ្យបាន ជាអ្នក
មិនប្រឡាក់ ក្នុងសេចក្តីហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ជាអ្នកមាន
ព្រួញដកឡើងហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រហែស មិនប្រាថ្នានូវ
លោកនេះ និងលោកដទៃ ។

[៦៦] អធិប្បាយពាក្យថា កំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើឱ្យបាន
ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញា បានដល់កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា
នេក្ខម្មសញ្ញា អព្យាបាទសញ្ញា អវិហឹសាសញ្ញា រូបសញ្ញា សទ្ធសញ្ញា
គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ដោដ្ឋព្វសញ្ញា ធម្មសញ្ញា សេចក្តីសម្គាល់
អាការនៃសេចក្តីសម្គាល់ ភាពនៃអារម្មណ៍ ដែលបុគ្គលសម្គាល់
ណា មានសភាព យ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា សញ្ញា ។ ពាក្យថា
កំណត់ដឹងនូវសញ្ញា គឺ កំណត់ដឹង នូវសញ្ញា ដោយបរិញ្ញា ៣ គឺ
ញាតបរិញ្ញា ១ តិរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។

ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុដឹងនូវសញ្ញា គឺ ដឹង ឃើញថា
នេះកាមសញ្ញា នេះព្យាបាទសញ្ញា នេះវិហឹសាសញ្ញា នេះនេក្ខម្ម-
សញ្ញា នេះអព្យាបាទសញ្ញា នេះអវិហឹសាសញ្ញា នេះរូបសញ្ញា
នេះសទ្ធសញ្ញា នេះគន្ធសញ្ញា នេះរសសញ្ញា នេះដោដ្ឋព្វសញ្ញា

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អយំ ធម្មសញ្ញាតិ ជាធាតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តិរលាបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា សញ្ញា
តិវេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ កល្យាណតោ សល្ល-
តោ អយតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ ឡ-
តិតោ ឧបទ្ធករតោ ភយតោ ឧបសក្កតោ ចលតោ
បភិដ្ឋតោ ។ បេ ។ សមុទយតោ អត្ថដ្ឋមតោ អស្សា-
ទតោ អាទីនវតោ និស្សរណតោ តិវេតិ អយំ
តិរលាបរិញ្ញា ។

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តិវេត្វា សញ្ញាយ
ធន្ធាកំ បជហតិ វិណោទេតិ ព្យង្គិកោតិ អនការដ្ឋ-
មេតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភកវតា យោ ភិក្ខុវេ សញ្ញាយ
ធន្ធាកោ តំ បជហថ ឯវំ សា សញ្ញា បហីនា
ភវិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្ថុកតា អនការដ្ឋតា
អាយតី អនុប្បាទធម្មាតិ ។ អយំ បហានបរិញ្ញា ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

នេះធម្មសញ្ញា ដូច្នោះ នេះ ឈ្មោះថា ញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុ) លុះធ្វើនូវការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ពិចារណានូវសញ្ញាគឺពិចារណាថា មិនទៀង ថាជាទុក្ខ ជាភោគ ជាពក ជាព្រួញ ជាសេចក្តីលំបាក ជាអាពាធ ជារបស់បុគ្គលដទៃ ជារបស់ វិនាស ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជាក័យ ជាឧបស័ក្ត ជារបស់កម្រើក ជារបស់ពុករលួយ ។ បេ ។ ជាគ្រឿងកើតឡើង ជាគ្រឿងដល់នូវ សេចក្តីវិនាស ជាគ្រឿងត្រេកអរ ជាទោស ជាការរលាស់ចេញ នេះ ឈ្មោះថា តិរណបរិញ្ញា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ (ភិក្ខុ) លុះពិចារណា យ៉ាងនេះហើយ ក៏លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានឆន្ទរាគក្នុងសញ្ញា ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ ឆន្ទរាគណាក្នុងសញ្ញា អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ឆន្ទរាគ នោះចេញ កាលបើធ្វើយ៉ាងនេះបាន សញ្ញានោះ ឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ធ្វើឲ្យលែងកើតមាន ធ្វើឲ្យជាធម៌លែងកើត តទៅទៀត ។ នេះ ឈ្មោះថា បហានបរិញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សញ្ញំ បរិញ្ញាតិ សញ្ញំ ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ
 បរិជាតិត្វា ។ វិតវេយ្យ ឱយន្តិ កាមោយំ ភវោយំ
 ទិដ្ឋោយំ អវិដ្ឋោយំ វិតវេយ្យ ឧត្តវេយ្យ បតវេយ្យ
 សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ សញ្ញំ បរិញ្ញា
 វិតវេយ្យ ឱយំ ។

[៦៧] បរិក្កហោសូ មុនិ ដោបលិត្តោតិ បរិក្កហាតិ
 ទ្វេ បរិក្កហា តណ្ហាបរិក្កហោ ច ទិដ្ឋិបរិក្កហោ ច
 ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបរិក្កហោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិប-
 រិក្កហោ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញ្ញាណំ យា បញ្ញា
 បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 តេន ញ្ញាណោន សមន្នាគតោ មុនិ មោនប្បត្តោតិ ។
 តីណិ មោនេយ្យានិ កាយមោនេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ
 មនោមោនេយ្យំ ។

កតមំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិទានំ កាយទុច្ច-
 រិតានំ បហានំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិទំ កាយសុ-
 ចរិតំ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយារម្មណំ ញ្ញាណំ
 កាយមោនេយ្យំ ។ កាយបរិញ្ញា កាយមោនេយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា កំណត់ដឹងសញ្ញា គឺកំណត់ដឹងសញ្ញាដោយបរិញ្ញា ព
នេះ ។ ពាក្យថា គប្បីធ្វើឱ្យបាន គឺគប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង កន្លង
ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវកាមោយៈ កវោយៈ ទិដ្ឋោយៈ អវិជ្ជោយៈ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីធ្វើឱ្យបាន ។

[៦៧] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមិនប្រឡាក់ក្នុងសេចក្តីហ្មង
ហែងទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីហ្មងហែងទាំងឡាយ បានដល់
សេចក្តីហ្មងហែង ២ គឺ សេចក្តីហ្មងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីហ្មងហែង
គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា សេចក្តីហ្មងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។
នេះ ឈ្មោះថា សេចក្តីហ្មងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា មុនិ អធិប្បាយថា
ការដឹង លោកហៅថា មោនៈ បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។
ការមិនវង្វេង ការសន្សំធម៌ ការយល់ឃើញត្រូវ មុនិ ប្រកបព្រម
ដោយការដឹងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវមោនៈ ។ មោនេយ្យៈមាន
៣ គឺ កាយមោនេយ្យៈ ១ វចីមោនេយ្យៈ ១ មនោមោនេយ្យៈ ១ ។

កាយមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់កាយទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង
ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ។ កាយសុចរិត ៣ យ៉ាង ឈ្មោះថា កាយ-
មោនេយ្យៈ ។ ញាណមានកាយជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា កាយមោ-
នេយ្យៈ ។ ការកំណត់ដឹងកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បរិញ្ញាសហគតោ មក្កោ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយេ
ឆន្ទរាគស្ស បហានំ កាយមោនេយ្យំ ។ កាយស-
ដ្ឋារនិរោធា ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ កាយមោនេយ្យំ ។
ឥនំ កាយមោនេយ្យំ ។

កតមំ វេទីមោនេយ្យំ ។ ចតុត្ថិជានំ វេទិទុច្ចរិតា-
នំ បហានំ វេទីមោនេយ្យំ ។ ចតុត្ថិជំ វេទិសុចរិតំ
វេទីមោនេយ្យំ ។ វាចារម្មណំ ញ្ញាណំ វេទីមោនេយ្យំ ។
វាចាបរិញ្ញា វេទីមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញាសហគតោ មក្កោ
វេទីមោនេយ្យំ ។ វាចាយ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ វេទី-
មោនេយ្យំ ។ វេទិសដ្ឋារនិរោធា ទុតិយជ្ឈានសមា-
បត្តិ វេទីមោនេយ្យំ ។ ឥនំ វេទីមោនេយ្យំ ។

កតមំ មនោមោនេយ្យំ ។ តិរិជានំ មនោទុច្ច-
រិតានំ បហានំ មនោមោនេយ្យំ ។ តិរិជំ មនោសុច-
រិតំ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តារម្មណំ ញ្ញាណំ មនោ-
មោនេយ្យំ ។ ចិត្តបរិញ្ញា មនោមោនេយ្យំ ។ បរិញ្ញា-
សហគតោ មក្កោ មនោមោនេយ្យំ ។ ចិត្តេ ឆន្ទរា-
គស្ស បហានំ មនោមោនេយ្យំ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

មគ្គប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា កាយមោ-
នេយ្យៈ ។ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ។
ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ ដែលរំលត់កាយសង្ខារ ឈ្មោះថា កាយមោ-
នេយ្យៈ ។ នេះ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ។

វចីមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់វចីទុច្ចរិត ៤ យ៉ាង
ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យ ។ វចីសុចរិត ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។
ញ្ញាណមានវាចាជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។ ការកំណត់ដឹង
វាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។ មគ្គប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយការ
កំណត់ដឹង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងវាចា
ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។ ទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ដែលរំលត់វចីសង្ខារ
ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។ នេះ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ។

មនោមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់មនោទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង
ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ។ មនោសុចរិត ៣ យ៉ាង ឈ្មោះថា
មនោមោនេយ្យៈ ។ ញ្ញាណមានចិត្តជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា មនោ-
មោនេយ្យៈ ។ ការកំណត់ដឹងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ។ មគ្គ
ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា មនោមោ-
នេយ្យៈ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចិត្តសង្ខារនិរោធនោ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ

មនោមោទេយ្យំ ។ ឥទំ មនោមោទេយ្យំ ។

កាយមុនី វាចាមុនី មនោមុនិមនាសំ

មុនី មោទេយ្យសម្មន្នំ អាហុ សព្វប្បហាយិនំ ។

កាយមុនី វាចាមុនី មនោមុនិមនាសំ

មុនី មោទេយ្យសម្មន្នំ អាហុ និព្វានតចាបកំ ។

ឥមេហិ តីហិ មោទេយ្យេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា

ឆ មុនយោ អាគារមុនយោ អនាគារមុនយោ សេក្ខ-

មុនយោ អសេក្ខមុនយោ បច្ចេកមុនយោ មុនិមុន-

យោ^(១) ។ កតមេ អាគារមុនយោ ។ យេ តេ អា-

ការិកា ទិដ្ឋបទា វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អាគារមុន-

យោ ។ កតមេ អនាគារមុនយោ ។ យេ តេ

បព្វទិតា ទិដ្ឋបទា វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អនាគារ-

មុនយោ ។ សត្ត សេក្ខា សេក្ខមុនយោ ។ អរហន្តោ

អសេក្ខមុនយោ ។ បច្ចេកពុទ្ធា បច្ចេកមុនយោ ។

មុនិមុនយោ វុច្ចន្តិ តថាគតា អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា ។

១ ម. ធម្មមុនិនោ អាគារមុនិនោ អនាគារមុនិនោ សេខមុនិនោ អសេខមុនិនោ បច្ចេកមុនិនោ មុនិមុនិនោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ដែលរំលត់ចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថា មនោ-
មោនេយ្យៈ ។ នេះ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ។

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវកាយមុនិ វាចាមុនិ
មនោមុនិ អនាសវមុនិ អ្នកបរិបូណ៌ដោយមោនេយ្យធម៌
ថាជាអ្នកលះបង់បាបទាំងអស់ ។ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ
បានពោលនូវកាយមុនិ វាចាមុនិ មនោមុនិ អនាសវ-
មុនិ អ្នកបរិបូណ៌ ដោយមោនេយ្យធម៌ ថាជាអ្នកលាង
ជម្រះបាបហើយ ។

មុនិដែលប្រកបដោយមោនេយ្យធម៌ ៣ នេះមាន ៦ គឺអាគារមុនិ ១
អនាគារមុនិ ១ សេក្ខមុនិ ១ អសេក្ខមុនិ ១ បច្ចេកមុនិ ១ មុនិមុនិ ១ ។
ពួកអាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាអ្នកនៅគ្រប់
គ្រងផ្ទះ ឃើញបទគឺព្រះនិព្វាន ដឹងច្បាស់សាសនា បុគ្គលទាំងឡាយ
នេះ ឈ្មោះថា អាគារមុនិ ។ ពួកអនាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
ទាំងឡាយណា ជាអ្នកបួស ឃើញបទគឺព្រះនិព្វាន ដឹងច្បាស់សាសនា
បុគ្គលទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អនាគារមុនិ ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក
ឈ្មោះថា សេក្ខមុនិ ។ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អសេក្ខមុនិ ។
ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បច្ចេកមុនិ ។ ព្រះតថាគត
អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ លោកហៅថា មុនិមុនិ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន មោនេន មុនិ ហោតិ មុន្ហ្ហោ អវិទ្ធុសុ
 យោ ច តុលំវ បក្កយ្ហ វរមាទាយ បណ្ឌិតោ
 ទាទានិ បរិវេដ្ឋតិ សេ មុនិ តេន សោ មុនិ
 យោ មុនាតិ ឧភោ លោកេ មុនិ តេន បុច្ឆតិ ។

អសតញ្ច សតញ្ច ញត្វា ធម្មំ
 អជ្ឈត្តំ ពហិទ្ធា ច សព្វលោកេ
 ទេវមនុស្សហិ បូជិតោ
 យោ សោ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។

លេទាតិ ទ្វេ លេទា តណ្ហាលេទោ ច ទិដ្ឋិលេទោ
 ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាលេទោ ។ បេ ។ អយំ
 ទិដ្ឋិលេទោ ។ មុនិ តណ្ហាលេបំ បហាយ ទិដ្ឋិលេបំ
 បដិទិស្សទិត្វា បរិក្កហោសុ ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ
 ន ឧបលិម្បតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ
 ទិក្ខុន្តោ ទិស្សុដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិ-
 កតេន ចេតសា វិហារតីតិ បរិក្កហោសុ មុនិ ដោប-
 លិត្តោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

បុគ្គលមានសភាពជាអ្នកល្ងង់ខ្លៅ មិនចេះដឹង មិនមែនឈ្មោះ
 ថា មុនិ ដោយការស្ងៀមទេ លុះតែបុគ្គលណា ជាបណ្ឌិត
 កាន់យកធម៌ដ៏ប្រសើរ ហើយរៀបរយបង្ហាញទាំងឡាយ ដូចជា
 បុគ្គលអ្នកកាន់ជញ្ជីង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ដោយហេតុ
 នោះ បុគ្គលណាដឹងប្រយោជន៍ទាំងពីរ ក្នុងលោក បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថា មុនិ បុគ្គលដែលលោកហៅថា មុនិ ដោយហេតុនោះ ។

បុគ្គលណា ដឹងធម៌របស់ពួកអសប្បុរសផង ពួកសប្បុ-
 រសផង ខាងក្នុងផង ខាងក្រៅផង ក្នុងលោកទាំងអស់
 ជាបុគ្គលដែលទេវតានិងមនុស្ស ឬជាហើយ បានកន្លង
 បណ្តាញគឺគ្រឿងចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។

ពាក្យថា ការប្រឡាក់ បានដល់ការប្រឡាក់ ២ គឺ ការប្រឡាក់គឺ
 តណ្ហា ១ ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា ការប្រឡាក់គឺ
 តណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ឈ្មោះថា ការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ ។ មុនិលះបង់ការ
 ប្រឡាក់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការប្រឡាក់គឺទិដ្ឋិ មិនប្រឡាក់ មិន
 ជាប់ មិនចូលទៅប្រឡាក់ ក្នុងសេចក្តីហ្មង់ហែងទាំងឡាយ គឺជាអ្នក
 មិនប្រឡាក់ មិនជាប់ មិនចូលទៅប្រឡាក់ ឃ្នាតចេញ រលាស់
 ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ សម្រេចដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែន
 គឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ មិនប្រឡាក់ក្នុងសេចក្តី
 ហ្មង់ហែងទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៦៨] អព្ភុទ្ធ្ហសល្លោ ចរមប្បមត្តោតិ សល្លន្តិ
 សត្តសល្លានិ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ មោហសល្លំ
 មាណសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ សោកសល្លំ កម៌កថាសល្លំ ។
 យស្សេតានិ សល្លានិ បហីនានិ សមុច្ឆិទ្ធានិ រូបសន្តានិ
 បដិប្បស្សន្តានិ អភព្ភុប្បត្តិកានិ ញាណត្តិណ ទន្សានិ
 សា វុច្ចតិ អព្ភុទ្ធ្ហសល្លោ អព្ភុហិតសល្លោ ឧទ្ធដសល្លោ
 សមុទ្ធដសល្លោ ឧប្បាដិតសល្លោ សមុប្បាដិតសល្លោ
 ចត្តសល្លោ វន្តសល្លោ មុត្តសល្លោ បហីនសល្លោ
 បដិនិស្សន្នសល្លោ និច្ឆាតោ និព្ភតោ សីតិភូតោ សុខ-
 ប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តណ វិហារតីតិ អព្ភុទ្ធ្ហ-
 សល្លោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ វិហារន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តន្តោ
 ចាលន្តោ យមេន្តោ យាមេន្តោ ។ អប្បមត្តោតិ សក្ក-
 ចូការី សាតចូការី អដ្ឋិតការី អនោលីនវុត្តិកោ
 អនិក្ខិត្តច្ឆន្តោ អនិក្ខិត្តជុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៦៨] អធិប្បាយពាក្យថា មានព្រួញដកហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រមាទ ត្រង់ពាក្យថា ព្រួញ បានដល់ព្រួញ ៧ គឺ ព្រួញគឺរាគៈ ព្រួញគឺទោសៈ ព្រួញគឺមោហៈ ព្រួញគឺមានៈ ព្រួញគឺទិដ្ឋិ ព្រួញគឺសោក ព្រួញគឺសេចក្តីសង្ស័យ ។ ព្រួញទាំងឡាយនេះ បុគ្គលណាបានលះបង់ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលហើយ បានរម្ងាប់ហើយ បានគ្របសង្កត់ហើយ មិនគួរឲ្យកើតបាន បានដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានព្រួញដកហើយ មានព្រួញកើចឡើងហើយ មានព្រួញគាស់ឡើងហើយ មានព្រួញរំលើងឡើងហើយ មានព្រួញហូតឡើងហើយ មានព្រួញហូតឡើងព្រមហើយ មានព្រួញលះចេញហើយ មានព្រួញខ្ចាក់ចោលហើយ មានព្រួញរួចស្រឡះហើយ មានព្រួញលះបង់ហើយ មានព្រួញរលាស់ចោលហើយ មិនមានសេចក្តីស្រេកឃ្នាន មានទុក្ខរលត់ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់ ទទួលសុខ សម្រេចនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មានព្រួញដកឡើងហើយ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺចរទៅនៅ ដើរទៅ រក្សា ត្រាច់ទៅ ញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យត្រាច់ទៅ ។ ពាក្យថា មិនប្រហែស គឺធ្វើគោរព ធ្វើរឿយ ។ ធ្វើមិនឈប់ ប្រព្រឹត្តមិនជួរថយ មិនទម្លាក់ចោលនូវវចនៈ មិនដាក់ជុរចោល ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កថាហំ អបរិបូរំ វា សីលក្ខន្ធនំ បរិបូរេយ្យំ បរិបូរំ វា
សីលក្ខន្ធនំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុក្កល្លោយ្យន្តិ យោ
តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡិ
ច អប្បដិវាជី ច សតិសម្មជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បដានំ
អធិដ្ឋានំ អនុយោកោ អប្បមាទោ កុសលេសុ
ធម្មេសុ ។ កថាហំ អបរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធនំ បរិបូ-
រេយ្យំ បរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធនំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ
អនុក្កល្លោយ្យន្តិ ។ បេ ។ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។
កថាហំ អបរិបូរំ វា បញ្ញាខន្ធនំ វិមុត្តិក្ខន្ធនំ វិមុត្តិ-
ញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធនំ បរិបូរេយ្យំ បរិបូរំ វា វិមុត្តិ-
ញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធនំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុក្ក-
ល្លោយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច
ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡិ ច អប្បដិវាជី ច សតិ-
សម្មជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បដានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោ-
កោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

សេចក្តីពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការ
មិនប្រព្រឹត្តត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស
ការព្យាយាមដ៏ឧត្តម អធិដ្ឋាននិងការប្រកបរឿយ ។ ណា ក្នុងកុសល-
ធម៌ទាំងឡាយនោះ ថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបំពេញសីលក្ខន្ធដែល
មិនទាន់ពេញលេញ ឬនឹងអនុគ្រោះសីលក្ខន្ធ ដែលពេញលេញស្រាប់
ហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងកិច្ចនោះ ។ ដូច្នោះ នេះ ឈ្មោះថា ការមិន
ប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ អាត្មាអញនឹង
បំពេញសមាធិក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញលេញ ឬនឹងអនុគ្រោះសមាធិក្ខន្ធ
ដែលពេញលេញស្រាប់ហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងកិច្ចនោះ ។ ។ បេ ។
ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ សេចក្តីពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការ
ឧស្សាហ៍ សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការមិនប្រព្រឹត្តត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ
ការព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស ការព្យាយាមដ៏ឧត្តម អធិដ្ឋាននិងការ
ប្រកបរឿយ ។ ណា ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយនោះ ថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎
អាត្មាអញ គប្បីបំពេញបញ្ញាខន្ធ វិមុត្តិក្ខន្ធ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធ
ដែលមិនទាន់ពេញលេញ ឬនឹងអនុគ្រោះវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែល
ពេញលេញស្រាប់ហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងកិច្ចនោះ ។ ដូច្នោះ នេះ
ឈ្មោះថា ការមិនប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កថាហំ អបរិញ្ញាតំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ អប្បហីនេ
 វា កិលេសេ បដហេយ្យំ អភារិតំ វា មត្តំ ភាវេយ្យំ
 អសច្ចិកតំ វា និរោធំ សច្ចិកវេយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ
 ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡិ ច អប្ប-
 ដិវាដិ ច សតិសម្បជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បដានំ អធិដ្ឋា-
 នំ អនុយោកោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសូតិ
 អព្វឡសល្លោ ចរមប្បមត្តោ ។

[៦៧] ធាសីសតិ លោកមិមំ បរញ្ចាតិ ឥមំ
 លោកំ ធាសីសតិ សកត្តការំ បរលោកំ ធាសី-
 សតិ បរត្តការំ ។ ឥមំ លោកំ ធាសីសតិ សក-
 រូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ បរលោកំ ធាសីសតិ
 បររូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ ។ ឥមំ លោកំ
 ធាសីសតិ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ បរលោកំ
 ធាសីសតិ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ។ ឥមំ លោកំ
 ធាសីសតិ មនុស្សលោកំ បរលោកំ ធាសីសតិ
 ទេវលោកំ ។ ឥមំ លោកំ ធាសីសតិ កាមធាតុំ
 បរលោកំ ធាសីសតិ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សេចក្តីពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការ
 មិនប្រព្រឹត្តត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស
 ការព្យាយាមដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ អធិដ្ឋាននិងការប្រកបរឿយៗ ណា ក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងឡាយនោះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងទុក្ខ ដែលមិន
 បានកំណត់ដឹងហើយ នឹងលះបង់កិលេសទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់លះ
 នឹងចម្រើនមគ្គដែលមិនទាន់ចម្រើន ឬនឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធដែលមិន
 ទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដូច្នោះ នេះឈ្មោះថា ការមិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានព្រួញដកហើយ ប្រព្រឹត្ត
 មិនប្រហែស ។

[៦៧] ពាក្យថា មិនប្រាថ្នានូវលោកនេះ និងលោកដទៃ
 សេចក្តីថា មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺអត្តភាពរបស់ខ្លួន មិនប្រាថ្នាលោក
 ដទៃ គឺអត្តភាពដទៃ ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះគឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ
 វិញ្ញាណរបស់ខ្លួន មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ
 វិញ្ញាណដទៃ ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺអាយតនៈខាងក្នុង ៦ មិន
 ប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ។ មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺ
 មនុស្សលោក មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺទេវលោក ។ មិនប្រាថ្នាលោក
 នេះ គឺកាមធាតុ មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺរូបធាតុនិងអរូបធាតុ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមំ លោកំ ជាសីសតិ កាមធាតុំ រូបធាតុំ បរលោកំ
 ជាសីសតិ អរូបធាតុំ ។ បុន កតី វា ឧបបត្តិ វា
 បដិសន្ធិ វា កវំ វា វដ្ឋំ វា ជាសីសតិ
 ន ឥច្ឆតិ ន សាទិយតិ ន បត្តេតិ ន បិហេតិ
 ជាកិដប្បតីតិ ជាសីសតិ លោកមិមំ បរញ្ចា ។

តេនាហា ភកកា

សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតរេយ្យ ឱយំ
 បរិក្កហោសូ មុនិ នោបលិត្តោ
 អព្ភុដ្ឋសល្លោ ចរមប្បមត្តោ
 ជាសីសតី លោកមិមំ បរញ្ចាតិ ។

ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

មិនប្រាថ្នាលោកនេះ គឺកាមធាតុ រូបធាតុ មិនប្រាថ្នាលោកដទៃ គឺអរូប-
 ធាតុ ។ មិនប្រាថ្នា មិនត្រូវការ មិនត្រេកអរ មិនប៉ុនប៉ង មិនស្រឡាញ់
 មិនជាប់ចិត្ត នូវគតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សំសារ ឬវដ្តៈ ទៀតទេ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រាថ្នានូវលោកនេះ និងលោកដទៃ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មុនិកំណត់ដឹងសញ្ញាហើយ គប្បីឆ្ងល់ឱ្យបាន ជាអ្នកមិន
 ប្រឡាក់ ក្នុងសេចក្តីហ្មង់ហែងទាំងឡាយ ជាអ្នកមានព្រួញ
 ដកឡើងហើយ ប្រព្រឹត្តមិនប្រហែស មិនប្រាថ្នានូវលោក
 នេះនិងលោកដទៃ ។

ចប់ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៧០] វេទន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ^(១) ឯកេ

អញ្ញេបិ^(២) វេ សច្ចមនា វេទន្តិ

វាទញ្ច ជាតំ មុនិ នោ ឧបេតិ

តស្មា មុនី នត្តិ ខិលោ កុហិញ្ច ។

[៧១] វេទន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ ឯកេតិ តេ តិត្តិយា

ទុដ្ឋមនា បទុដ្ឋមនា វិរុទ្ធមនា បដិវិរុទ្ធមនា អាហត-

មនា បច្ចាហតមនា អាហាជិតមនា បច្ចាហាជិតមនា

វេទន្តិ ឧបវេទន្តិ ភកវន្តញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច អភូតេនាតិ

វេទន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ ឯកេ ។

[៧២] អញ្ញេបិ វេ សច្ចមនា វេទន្តិតិ យេ តេសំ

តិត្តិយានំ សទ្ធិហន្តា ឌីកប្បេន្តា អធិមុច្ឆន្តា សច្ចមនា

សច្ចសញ្ញនោ ភូតមនា ភូតសញ្ញនោ តថមនា

១ ម. ទុមនាបិ ។ ២ ម. អថេបិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេស ទី ៣

[៧០] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) តិរិយពួកខ្លះ មានចិត្តខឹង
ហើយជេរ ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន រមែងជេរ
តាម តែព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនអើពើនូវវាទៈ ដែលកើត
ហើយ ព្រោះហេតុនោះ បង្គោលគឺកិលេស របស់ព្រះ
ពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ។

[៧១] ពាក្យថា តិរិយពួកខ្លះ មានចិត្តខឹងហើយជេរ គឺពួកតិរិយ
ទាំងនោះ មានចិត្តខឹង មានចិត្តប្រទូស្ត មានចិត្តអាក់អន់ មានចិត្ត
អាក់អន់តប មានចិត្តបៀតបៀន មានចិត្តបៀតបៀនតប មានចិត្ត
គុក្ខន មានចិត្តគុក្ខនតប ហើយជេរប្រទេច នូវព្រះមានព្រះភាគនិង
ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ដោយហេតុមិនពិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តិរិយ
ពួកខ្លះ មានចិត្តខឹង ហើយជេរ ។

[៧២] ពាក្យថា ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន រមែងជេរតាម
គឺពួកជនណា ជឿ ជឿស៊ប់ ចុះចិត្តស៊ប់ តាមពាក្យ នៃតិរិយ
ទាំងនោះ មានចិត្តជឿថាមែន មានសេចក្តីសម្គាល់ថាមែន មានចិត្ត
ជឿប្រាកដ មានសេចក្តីសម្គាល់ថា ប្រាកដ មានចិត្តថាទៀងទាត់

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តថសញ្ញាណោ យាថាវមនា យាថាវសញ្ញាណោ អរិយវិ-
 តមនា អរិយវិតសញ្ញាណោ វទន្តិ ឧបវទន្តិ ភកវន្តញ្ច
 ភិក្ខុសង្ឃញ្ច អក្ខតេនាតិ អញ្ញេបិ វេ សច្ចមនា
 វទន្តិ ។

[៧៣] វាទញ្ច ជាតំ មុនិ នោ ឧបេតីតិ សោ
 វានោ ជាតោ ហោតិ សញ្ញាតោ និព្វត្តោ អភិនិព្វត្តោ
 ចាតុក្ខតោ បរតោ យោសោ អក្កោសោ ឧបវានោ
 ភកវតោ ច ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច អក្ខតេនាតិ វាទញ្ច
 ជាតំ ។ មុនិ នោ ឧបេតីតិ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ
 ញ្ញាណំ យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ តេន ញ្ញាលោន សមដ្ឋាកតោ
 មុនិ មោនប្បត្តោ ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ
 មុនីតិ ។ យោ វាទំ ឧបេតិ សោ ទ្ធិហិ ការណេហិ
 វាទំ ឧបេតិ ។ ការកោ ការកតាយ វាទំ ឧបេតិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

មានសេចក្តីសម្គាល់ថាទៀងទាត់ មានចិត្តថាពិត មានសេចក្តីសម្គាល់ថា
ពិត មានចិត្តថាមិនប្រែប្រួល មានសេចក្តីសម្គាល់ថាមិនប្រែប្រួល ហើយ
ដេរប្រទេច នូវព្រះមានព្រះភាគ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃ ដោយហេតុមិន
ពិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនឯទៀត មានចិត្តជឿថាមែន
រមែងដេរតាម ។

[៧៣] ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើនូវវាទៈ ដែល
កើតឡើង គឺវាទៈនោះកើត កើតព្រម កើតហើយ កើតចំពោះហើយ
កើតប្រាកដហើយ ជាវាទៈលាន់កងរំពងអំពីសំណាក់បុគ្គលដទៃ ជាពាក្យ
ដេរប្រទេច នូវព្រះមានព្រះភាគនិងព្រះភិក្ខុសង្ឃ ដោយហេតុមិនពិត
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នូវវាទៈដែលកើតហើយ ។ ពាក្យថា
ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិនអើពើ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា
មោនៈ បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ លេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការ
ពិចារណាធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ ប្រកបដោយញាណ
នោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ដល់នូវមោនៈ។ លេ ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះកន្លងនូវ
បណ្តាញគឺសេចក្តីជាប់ ទើបឈ្មោះថា មុនិ ។ បុគ្គលណាអើពើនូវវាទៈ
បុគ្គលនោះ រមែងអើពើនូវវាទៈ ដោយហេតុ ២ យ៉ាង ។ គឺបុគ្គលអ្នក
បង្កទោស រមែងអើពើនូវវាទៈ ព្រោះភាពនៃខ្លួនជាអ្នកបង្កទោស ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អថវា វុច្ចមាដោ ឧបវេទិយមាដោ កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ
 បតិដ្ឋិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ចាតុក-
 កោតិ អការកោម្ពីតិ ។ យោ វាទំ ឧបេតិ សោ ឥមេហិ
 ទ្ធិហិ ការណេហិ វាទំ ឧបេតិ ។ មុនិ ទ្ធិហិ ការណេ-
 ហិ វាទំ ន ឧបេតិ ។ អការកោ^(១) អការកតាយ
 វាទំ ន ឧបេតិ ។ អថវា វុច្ចមាដោ ឧបវេទិយមាដោ
 ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិដ្ឋិយតិ ន កោបញ្ច
 ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ចាតុកកោតិ អការកោម្ពីតិ ។
 មុនិ ឥមេហិ ទ្ធិហិ ការណេហិ វាទំ ន ឧបេតិ ន
 ឧបកច្ចតិ ន កណ្ណាតិ ន បរាមសតិ ន អភិជិ-
 សតីតិ វាទញ្ច ជាតំ មុនិ ដោ ឧបេតិ ។

[៧៤] តស្មា មុនី នត្តិ ទិលោ កុហិញ្ចីតិ តស្មាតិ
 តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទាដា មុនិ-
 ដោ អាហាតចិត្តតា ទីលជាតតាបិ នត្តិ ។ បញ្ចបិ
 ចេតោទីលា នត្តិ តយោបិ ទីលា នត្តិ វាកទីលោ

១ ម. ឯត្តន្តរេ មុនីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មួយទៀត បុគ្គលត្រូវគេស្តី គេតិះដៀល រមែងខឹង គំកូន តបត ធ្វើ
 សេចក្តីក្រោធផង ទោសៈផង សេចក្តីអាក់អន់ផង ឲ្យប្រាកដថា អញ
 ជាអ្នកមិនបង្កទោស ១ ។ បុគ្គលណាដែលរមែងអើពើនូវវាទៈ បុគ្គលនោះរមែង
 អើពើនូវវាទៈ ដោយហេតុ ២ នេះឯង ។ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ រមែងមិន
 អើពើនូវវាទៈ ដោយហេតុ ២ យ៉ាង ។ គឺព្រះពុទ្ធជាអ្នកមិនបង្កទោស
 រមែងមិនអើពើនូវវាទៈ ព្រោះភាពនៃព្រះអង្គ ជាអ្នកមិនបង្កទោស ១ ។
 មួយទៀត ព្រះពុទ្ធ កាលគេស្តី គេតិះដៀល រមែងមិនខឹង មិន
 គំកូន មិនតបត ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីក្រោធផង ទោសៈផង សេចក្តី
 អាក់អន់ផង ឲ្យប្រាកដថា អញជាអ្នកមិនបង្កទោស ១ ។ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ
 រមែងមិនអើពើ មិនរវល់ មិនកាន់យក មិនប៉ះពាល់ មិនប្រកាន់ទុក
 នូវវាទៈ ដោយហេតុ ២ នេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះពុទ្ធ
 ជាមុនិ រមែងមិនអើពើនូវវាទៈ ដែលកើតហើយ ។

[៧២] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ បង្គោលគឺកិលេសរបស់
 ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ
 គឺព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យ
 នោះ ព្រោះនិទាននោះ ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានព្រះហឫទ័យត្រូវកិលេស
 បៀតបៀន ឬបង្គោលគឺកិលេសកើតហើយទេ ។ ចេតោខីលៈ (បង្គោល
 គឺកិលេសរបស់ចិត្ត) ៥ យ៉ាង ក៏មិនមាន ខីលៈ ៣ យ៉ាង គឺភគខីលៈ

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

នោសខីលោ មោហខីលោ នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជតិ
 នុបលព្ពតិ បហីនោ សមុច្ឆិន្ទោ រូបសន្តោ បដិប្បស្ស-
 ន្ទោ អភព្ភប្បត្តិកោ ញាលាក្កិណា ទន្សោ កុហិញ្ចីតិ ។
 កុហិញ្ចី កិម្ពិចិ កត្តចិ អជ្ឈត្ថំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្ត-
 ពហិទ្ធា វាតិ តស្មា មុនិ នត្ថិ ខិលោ កុហិញ្ចី ។
 តេនាហ ភកវា

វេន្តិ វេ ទុដ្ឋមនាបិ ឯកេ
 អញ្ញេបិ វេ សច្ចមនា វេន្តិ
 វាទញ្ច ជាតំ មុនិ នោ ឧបេតិ
 តស្មា មុនិ នត្ថិ ខិលោ កុហិញ្ចីតិ ។

[៧៥] សកញ្ញិ ទិដ្ឋិ កថមច្ចយេយ្យ
 ឆន្ទានុនីតោ រុចិយា និវិដ្ឋោ
 សយំ សមត្តានិ បកុព្វមាណោ
 យថា ហិ ជានេយ្យ តថា វេនេយ្យ ។

[៧៦] សកញ្ញិ ទិដ្ឋិ កថមច្ចយេយ្យាតិ យេ តេ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសទី ៣

ទោសខ័លៈ មោហខ័លៈ មិនមាន អង្គីមាន ឥតមាន លែងកើតមាន
 គឺព្រះពុទ្ធជាមុនិ បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ មិនគួរ
 ដល់ការកើតទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណា
 មួយ គឺក្នុងកន្លែងណាមួយ ក្នុងតំបន់ណាមួយ ក្នុងទីខ្លះ ខាងក្នុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ហេតុដូច្នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ហេតុ
 នោះ បង្គោលគឺកិលេស របស់ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

តិរិយពួកខ្លះ មានចិត្តខឹង ហើយដេរ ពួកជនឯទៀត
 មានចិត្តជឿថាមែន រមែងដេរតាម តែព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិន
 អើពើ នូវវាទៈដែលកើតហើយ ព្រោះហេតុនោះ បង្គោល
 គឺកិលេស របស់ព្រះពុទ្ធជាមុនិ មិនមានក្នុងទីណាទេ ។

[៧៥] បុគ្គលគប្បីកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន
 បុគ្គល ដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ បិតនៅស៊ប់ ក្នុង
 សេចក្តីពេញចិត្ត រមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់
 ដោយខ្លួនឯង ដឹងយ៉ាងណា ក៏ពោលយ៉ាងនោះ ។

[៧៦] ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនដោយប្រការដូចម្តេចបាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តិត្តិយា សុទ្ធវី បរិញ្ញាជិកំ ហាត្វា សមណានំ សក្យ-
 បុត្តិយានំ អវល្លោ បកាសយិត្វា ឯវំ ឯតំ លាភំ យសំ
 សក្ការសម្មានំ បច្ចាហរិស្សាមាតិ ឯវំទិដ្ឋិកា ឯវំខន្តិ-
 កា ឯវំរុចិកា ឯវំលទ្ធិកា ឯវំអដ្ឋាសយា ឯវំអធិប្បា-
 យា តេ នាសក្ខីសុ សកំ ទិដ្ឋិ សកំ ខន្តិ សកំ
 រុចិ សកំ លទ្ធិ សកំ អដ្ឋាសយំ សកំ អធិប្បា-
 យំ អតិក្កមិត្តុំ ។ អថខោ ស្សេវ អយសោ តេ បច្ចា-
 តតោតិ ឯវម្បិ សកញ្ញំ ទិដ្ឋិ កថមច្ចយេយ្យ ។
 អថវា សស្សតោ លោកោ ឥនមេវ សច្ចំ មោយ-
 មញ្ញន្តិ យោ សោ ឯវំវាទោ សោ សកំ ទិដ្ឋិ សកំ
 ខន្តិ សកំ រុចិ សកំ លទ្ធិ សកំ អដ្ឋាសយំ សកំ
 អធិប្បាយំ កថំ អច្ចយេយ្យ អតិក្កមេយ្យ សមតិក្ក-
 មេយ្យ វីតិវត្តេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តស្ស
 សា ទិដ្ឋិ តថា សមត្តា សមាទិដ្ឋា កហិតា បរាមដ្ឋា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អធិប្បាយថា ពួកតិរិយណា មានទិដ្ឋិយ៉ាងនេះ មានសេចក្តីគួរយ៉ាងនេះ មានសេចក្តីពេញចិត្តយ៉ាងនេះ មានលទ្ធិយ៉ាងនេះ មានអធ្យាស្រ័យយ៉ាងនេះ មានសេចក្តីប៉ុនប៉ងយ៉ាងនេះថា ពួកយើងនឹងសម្រាប់នាងសុន្ទរិបរិព្វា-
 ជិកា ហើយប្រកាសទោស របស់ពួកសមណសក្យបុត្តិយ៍ កាលបើធ្វើ
 យ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងប្រមូលយកនូវលោក យស សក្ការៈ និងសេចក្តី
 រាប់អាន នុ៎ះបាន ទើបពួកតិរិយទាំងនោះ មិនអាចនឹងកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់
 ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន
 អធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួនបានឡើយ ។ តាមពិត
 ការមិនមានយសនោះឯង ក៏ត្រឡប់មកដល់ពួកតិរិយនោះវិញទេ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនដោយប្រការដូច
 ម្តេចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលណាមានវាទៈយ៉ាងនេះថា
 លោក គឺអត្តភាព ទៀងទាត់ ការឃើញនេះឯងជាការពិត ការឃើញ
 ដទៃជាមោឃៈ បុគ្គលនោះ គប្បីកន្លង ឈានកន្លង កន្លងផុត ប្រព្រឹត្ត
 កន្លង នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន
 លទ្ធិរបស់ខ្លួន អធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួន ដោយប្រការ
 ដូចម្តេចបាន ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ (ព្រោះថា) ទិដ្ឋិនោះ
 ដែលបុគ្គលនោះធ្វើឲ្យពេញលេញ សមាទាន កាន់យក ស្ថាបអង្គុល

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អភិធិវិជ្ជា អន្លោសិតា អធិមុត្តាតិ ឯវម្បិ សកញ្ញា
 ទិដ្ឋិ កថមច្ចយេយ្យ ។ សស្សតោ លោកោ អសស្ស-
 តោ លោកោ អន្តវា លោកោ អនន្តវា លោកោ
 តំ ជីវំ តំ សរិវំ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរិវំ ហោតិ តថា-
 កតោ បម្មរណា ន ហោតិ តថាកតោ បម្មរណា
 ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាកតោ បម្មរណា នេវ
 ហោតិ ន ន ហោតិ តថាកតោ បម្មរណា ឥទមេវ
 សច្ចំ មោឃមញ្ញានិ យោ សោ ឯវវាទោ សោ សកំ
 ទិដ្ឋិ សកំ ខន្តិ សកំ រុចិ សកំ លទ្ធិ សកំ អន្លា-
 សយំ សកំ អធិប្បាយំ កថំ អច្ចយេយ្យ អតិក្កមេ-
 យ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។
 តស្ស សា ទិដ្ឋិ តថា សមត្តា សមាទិដ្ឋា កហិតា
 បរាមដ្ឋា អភិធិវិជ្ជា អន្លោសិតា អធិមុត្តាតិ ឯវម្បិ
 សកញ្ញា ទិដ្ឋិ កថមច្ចយេយ្យ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

បិតនៅស៊ប់ ជ្រុលជ្រប់ ចុះចិត្តស៊ប់ហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូច
 ម្តេចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ បុគ្គលណាមានវាទៈយ៉ាងនេះថា លោកទៀង
 ទាត់ លោកមិនទៀងទាត់ លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត
 ដីវិតនោះ សរីរៈនោះ ដីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ សត្វស្លាប់ទៅ រមែងកើត
 ទៀត សត្វស្លាប់ទៅ រមែងមិនកើតទៀត សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ
 មិនកើតទៀតខ្លះ សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀត
 ក៏មិនមែន ការឃើញនេះឯង ជាការពិត ការឃើញដទៃជាមោឃៈ
 បុគ្គលនោះ គប្បីកន្លង ឈានកន្លង កន្លងផុត ប្រព្រឹត្តកន្លង
 នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិ
 របស់ខ្លួន អធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួន ដោយប្រការ
 ដូចម្តេចបាន ។ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។ (ព្រោះ
 ថា) ទិដ្ឋិនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើឲ្យពេញលេញ សមាទាន កាន់យក
 ស្ថាបអង្គើល បិតនៅស៊ប់ ជ្រុលជ្រប់ ចុះចិត្តស៊ប់ហើយដូច្នោះ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការ
 ដូចម្តេចបាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៧៧] ឆន្ទានុដីតោ រុចិយា និរិដ្ឋោតិ ឆន្ទានុដី-
តោតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ
រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ
សំហារិយតិ ។ យថា ហត្ថិយានេន វា រថយានេន
វា អស្សយានេន វា កោយានេន វា អជយានេន វា
មេណ្ហាកយានេន វា ឱដ្ឋយានេន វា ខរយានេន វា
យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ សំហារិយតិ ឯវមេវ សកាយ
ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ
លទ្ធិយា យាយតិ និយ្យតិ រុយ្ហតិ សំហារិយតីតិ ឆន្ទា-
នុដីតោ ។ រុចិយា និរិដ្ឋោតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា
សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិ-
យា និរិដ្ឋោ បតិដ្ឋិតោ អស្មិណោ ឧចាតតោ អន្លៀ-
សិតោ អធិមុត្តោតិ ឆន្ទានុដីតោ រុចិយា និរិដ្ឋោ ។

[៧៨] សយំ សមត្តានិ បកុព្វមាណោតិ សយំ
សមត្តំ^(១) កកោតិ បរិបុណ្ណំ កកោតិ អនោមំ កកោតិ

១ ម. សត្តេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ
 បិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នាដឹកនាំ គឺបុគ្គលដែលត្រូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តី
 ពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន នាំទៅ នាំចេញទៅ បន្យាត់ទៅ
 ប្រមូលទៅ ។ បុគ្គល ដែលហត្ថិយាន ឬរថយាន អស្សយាន ឬគោ-
 យាន អជយាន ឬមេណ្ឌកយាន ឱដ្ឋយាន ឬខរយាន (យានដែល
 ទឹមដោយលា) នាំទៅ នាំចេញទៅ បំផាយទៅ ប្រមូលទៅ យ៉ាង
 ណាមិញ បុគ្គលដែលត្រូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តី
 ពេញចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន នាំទៅ នាំចេញទៅ បន្យាត់ទៅ
 ប្រមូលទៅ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែល
 ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ ។ ពាក្យថា បិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត
 គឺ បិតនៅស៊ប់ តាំងនៅស៊ប់ ជាប់ស្អិត ប្រកាន់ស៊ប់ ជ្រុលជ្រប់ ចុះ
 ស៊ប់ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីគួររបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត
 របស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែល
 ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ បិតនៅស៊ប់ ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត ។

[៧៨] ពាក្យថា រមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់ដោយ
 ខ្លួនឯង គឺរមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យគ្រប់គ្រាន់ ធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ធ្វើមិនឲ្យខ្វះខាត

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អត្ថំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ ករោតិ
 អយំ សត្តា សព្វញ្ញតិ សយំ សមត្តំ ករោតិ បរិ-
 បុណ្ណំ ករោតិ អនោមំ ករោតិ អត្ថំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ
 ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ ករោតិ អយំ ធម្មោ ស្វាភ្នាតោ
 អយំ កណោ សុប្បដិបន្នោ អយំ ទិដ្ឋិ ភទ្ធិកា អយំ
 បដិបទា សុប្បញ្ញត្តា អយំ មក្កោ និយ្យានិកោតិ សយំ
 សមត្តំ ករោតិ បរិបុណ្ណំ ករោតិ អនោមំ ករោតិ
 អត្ថំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ ករោតិ
 ជនេតិ សញ្ញនេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ សយំ
 សមត្តានិ បកុព្វមាណោ ។

[៧៩] យថា ហិ ជានេយ្យ តថា វេទេយ្យតិ យថា
 ជានេយ្យ តថា វេទេយ្យ កថេយ្យ កណោយ្យ ទី-
 មេយ្យ វេហារេយ្យ ។ សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ
 សច្ចំ មោឃមញ្ញត្តិ យថា ជានេយ្យ តថា វេទេយ្យ
 កថេយ្យ កណោយ្យ ទីមេយ្យ វេហារេយ្យ ។ អស-
 ស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន
 ន ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ធ្វើឲ្យខ្ពស់ ឲ្យប្រសើរ ឲ្យវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យថ្លៃថ្នូរ
 ដោយខ្លួនឯង បុគ្គលរមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យគ្រប់គ្រាន់ ធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ធ្វើមិន
 ឲ្យខ្វះខាត ធ្វើឲ្យខ្ពស់ ឲ្យប្រសើរ ឲ្យវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម
 ឲ្យថ្លៃថ្នូរដោយខ្លួនឯងថា សាស្តានេះ ជាសព្វញ្ញ ធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យគ្រប់គ្រាន់
 ធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ធ្វើមិនឲ្យខ្វះខាត ធ្វើឲ្យខ្ពស់ ធ្វើឲ្យប្រសើរ ឲ្យវិសេស ឲ្យ
 ជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យថ្លៃថ្នូរ រមែងញ៉ាំងទិដ្ឋិឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យ
 កើតឡើង ឲ្យកើតប្រាកដ ដោយខ្លួនឯងថា នេះជាធម៌ ដែលខ្លួនសម្តែង
 ល្អហើយ នេះជាគណៈប្រតិបត្តិល្អហើយ នេះជាទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ នេះ
 ជាបដិបទាដែលបញ្ញត្តល្អហើយ នេះជាមគ្គ ជាឧបាយស្រោចស្រង់សត្វ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់
 ដោយខ្លួនឯង ។

[៧៧] ពាក្យថា បុគ្គលដឹងយ៉ាងណា តែងពោលយ៉ាងនោះ គឺបុគ្គល
 ដឹងយ៉ាងណា តែងពោល សម្តែង បរិយាយ បំភ្លឺ និយាយបញ្ចេញ
 យ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលដឹងយ៉ាងណាថា លោក ទៀងទាត់ ការឃើញ
 នេះឯង ជាការពិត ការឃើញដទៃ ជាមោឃៈ ដូច្នោះ គប្បីពោល
 សម្តែង និយាយ បំភ្លឺ និយាយបញ្ចេញយ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលដឹងយ៉ាង
 ណាថា លោកមិនទៀងទាត់ ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀត ក៏មិន
 មែន មិនមែនកើតទៀត ក៏មិនមែន ការឃើញនេះឯង ជាការពិត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មោឃមញ្ញន្តិ យថា ជានេយ្យ តថា វនេយ្យ កថេ-
យ្យ ភណេយ្យ ទីមេយ្យ វេហវេយ្យាតិ យថា ហិ
ជានេយ្យ តថា វនេយ្យ ។ តេនាហ ភកវា

សកញ្ជិ ទិដ្ឋិ កថមច្ចយេយ្យ
ឆន្ទានុជីតោ រុចិយា និវិដ្ឋោ
សយំ សមត្តានិ បក្កុព្វមាណោ
យថា ហិ ជានេយ្យ តថា វនេយ្យាតិ ។

[៨០] យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តុ
អនានុបុដ្ឋោ ច បវេស ចារា
អនវិយធម្ម កុសលា តមាហុ
យោ អាតុមាណំ សយមេវ ចារា ។

[៨១] យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តុតិ យោតិ
យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថា-
បកាវោ យណ្ណានប្បត្តោ យំធម្មសមន្ទាគតោ ខត្តិយោ
វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ធោ វា កហដ្ឋោ វា
បព្វជិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ សីលវតានីតិ
អត្តិ សីលញ្ជោវ វត្តញ្ច អត្តិ វត្តំ ន សីលំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការឃើញដទៃ ជាមោឃៈ ដូច្នោះ គប្បីពោល សម្តែង និយាយ បំភ្លឺ
និយាយបញ្ចេញ យ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដឹង
យ៉ាងណា ពោលយ៉ាងនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានបុណ្យត្រាស់ថា

បុគ្គលគប្បីកន្លងនូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូចម្តេចបាន
បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាដឹកនាំ បិតនៅស៊ប់ ក្នុង
សេចក្តីពេញចិត្ត រមែងធ្វើនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឲ្យគ្រប់គ្រាន់
ដោយខ្លួនឯង ដឹងយ៉ាងណា ក៏ពោលយ៉ាងនោះ ។

[៨០] ជនណា ដែលគេមិនបានសាកសួរ នូវសីលនិងវត្តរបស់ខ្លួន
ហើយពោលអួតប្រាប់ពួកបុគ្គលដទៃ ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំង-
ឡាយ ពោលនូវជន ដែលពោលអួតខ្លួន ដោយខ្លួនឯង
នោះ ថាជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ។

[៨១] អធិប្បាយពាក្យថា ជនណា (ដែលគេមិនបានសាកសួរ) នូវ
សីលនិងវត្ត របស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា ណា គឺ ជនណា បែបណា
ប្រកបដោយប្រការណា តាំងនៅដោយប្រការណា មានប្រការយ៉ាងណា
ដល់នូវឋានៈបែបណា ប្រកបដោយធម៌ណា ទោះជាក្សត្រ ឬព្រាហ្មណ៍
វេស្សៈ ឬសូទ្រៈ គ្រហស្ថ ឬបព្វជិត ទេវតា ឬមនុស្ស ។ ពាក្យថា
សីលនិងវត្ត គឺសីលផង វត្តផងក៏មាន វត្តមិនមែនសីលក៏មាន ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមំ សីលញោវ វត្តញ្ច ។ ឥធិ ភិក្ខុ សីលវា
 ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហារតិ អាចារកោចរ-
 សម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វង្ខេសុ ភយទស្សារី សមា-
 ទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ យោ តត្ថ សំយមោ
 សំវរោ អរិកិក្កមោ ឥទំ សីលំ ។ យំ សមាទានំ តំ
 វត្តំ ។ សំវរដ្ឋេន សីលំ សមាទានដ្ឋេន វត្តំ ឥទំ
 វុច្ចតិ សីលញោវ វត្តញ្ច ។

កតមំ វត្តំ ន សីលំ ។ អដ្ឋ ធុតដ្ឋានិ អារញ្ញិកដ្ឋំ
 បិណ្ឌាចាតិកដ្ឋំ បំសុក្ខុលិកដ្ឋំ តេចីរិកដ្ឋំ សបទាន-
 ចារិកដ្ឋំ ខលុបច្ឆាកត្តិកដ្ឋំ នេសដ្ឋិកដ្ឋំ យថាសន្តតិ-
 កដ្ឋំ ឥទំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ រិយសមាទានម្បិ
 វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ កាមំ តថោ ច នហារុ ច អដ្ឋិ
 ច អវសិស្សតុ សរិរេ ឧបសុស្សតុ មំសលោហិតំ
 យន្តំ បុរិសត្តាមេន បុរិសពលេន បុរិសរិយេន បុរិស-
 បរក្កាមេន បត្តព្វំ ន តំ អប្បាបុណិត្វា រិយស្ស
 សណ្ឋានំ ភរិស្សតីតិ ចិត្តំ បត្តណ្ណាតិ បទហតិ
 ឯវរូបម្បិ រិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

សីលនិងវត្ត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល
 សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេ: បរិបូណ៌ដោយអាចារ:និងគោចរ: ឃើញ
 ភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ ដែលមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សាក្នុង
 សិក្ខាបទទាំងឡាយ ការសង្រួម ការររាំង ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លង ណា
 ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថាសីល ។ ការកាន់យកដោយ
 ប្រពៃណា នោះ ឈ្មោះថាវត្ត ។ សីល ដោយអត្ថថា សង្រួម វត្ត ដោយ
 អត្ថថា ការកាន់យកដោយប្រពៃ នេះ លោកហៅថា សីលផង វត្តផង ។

វត្តមិនមែនសីល តើដូចម្តេច ។ ធុតង្គវត្ត ៨ គឺអារញ្ញិកង្គ: បិណ្ឌបាតិកង្គ: បំសុក្ខលិកង្គ: តេជីវិកង្គ: សបទានចារិកង្គ: ខលុ-
 បច្ឆាកត្តិកង្គ: នេសជ្ជិកង្គ: យថាសន្តតិកង្គ: នេះ លោកហៅថា វត្ត
 មិនមែនសីល ។ សូម្បីការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយ: លោក
 ហៅថា វត្ត មិនមែនសីលដែរ ។ បុគ្គលផ្តងចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា
 ស្បែកសរសៃនិងឆ្អឹង ចូរសល់នៅចុះ ឯសាច់និងឈាមក្នុងសរីរ: ចង់រឹង
 ស្ងួតទៅក៏ដោយចុះ ហេតុណាដែលអញ្ជាត្តរដល់ ដោយសេចក្តីសង្វាត
 នៃបុរស ដោយកម្លាំងនៃបុរស ដោយព្យាយាមនៃបុរស ដោយ
 សេចក្តីប្រឹងប្រែងនៃបុរស បើការមិនសម្រេចនូវហេតុនោះទេ នឹង
 មិនបញ្ឈប់នូវព្យាយាមឡើយ ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយ:
 មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន តារាហំ ឥមំ បល្ល័ង្កំ ភិក្ខុស្សាមិ យាវ មេ ន អនុចា-
នាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ
បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ រុច្ចតិ វត្ថំ ន សីលំ ។

នាសិស្សំ ន បិវិស្សាមិ វិហារតោ ន និក្ខមី
នបិ បស្សំ និទាតេស្សំ តណ្ហាសល្មេ អនូហតេតិ
ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ
រុច្ចតិ វត្ថំ ន សីលំ ។ ន តារាហំ ឥមម្ហា អាសនា
វុដ្ឋហិស្សាមិ ចង្ក័មា ឱរោហិស្សាមិ វិហារា និក្ខមិស្សាមិ
អឡយោកា និក្ខមិស្សាមិ ចាសាទា និក្ខមិស្សាមិ
ហម្មិយា និក្ខមិស្សាមិ តុហាយ និក្ខមិស្សាមិ លេណា
និក្ខមិស្សាមិ កុដិយា និក្ខមិស្សាមិ ក្សុជាតារា និក្ខ-
មិស្សាមិ អដ្ឋា និក្ខមិស្សាមិ មាណ្យា និក្ខមិស្សាមិ
ឧទ្ធុណ្ណា និក្ខមិស្សាមិ ឧបដ្ឋានសាលាយ និក្ខមិស្សាមិ
មណ្ឌាទា និក្ខមិស្សាមិ រុក្ខមូលា និក្ខមិស្សាមិ យាវ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលផ្គូផ្គងចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា ចិត្តអាត្មាអញនឹងមិនទាន់រួចចាកអាសវៈ
ទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដរាបណា អាត្មាអញ នឹងមិនដោះ
ភ្នែកនេះចេញ ដរាបនោះ ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយៈ មាន
សភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ថុ មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្គូផ្គងចិត្ត
តម្កល់ចិត្តថា

កាលបើសរគឺតណ្ហា ដែលអាត្មាដកមិនទាន់បានទេ អាត្មា
នឹងមិនបរិភោគ នឹងមិនផឹក នឹងមិនចេញ អំពីលំនៅ
នឹងមិនទម្រេតកាយទេ

ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោក
ហៅថា វត្ថុ មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្គូផ្គងចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា ចិត្តរបស់
អាត្មាអញ មិនទាន់រួចចាក អាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដរាប
ណា ដរាបនោះ អាត្មាអញនឹងមិនក្រោកអំពីអាសនៈ មិនចុះអំពីទី
ចង្រ្កម មិនចេញអំពីវិហារ មិនចេញអំពីអន្ទ្រយោគៈ មិនចេញអំពី
ប្រាសាទ មិនចេញអំពីផ្ទះមានដំបូល មិនចេញអំពីគុហា មិនចេញ
អំពីលេណដ្ឋាន មិនចេញអំពីកុដិ មិនចេញអំពីផ្ទះមានកំពូល មិន
ចេញអំពីជំរំ មិនចេញអំពីរោង មិនចេញអំពីលំនៅដ៏ប្លែក មិនចេញ
អំពីឧបដ្ឋានសាលា មិនចេញអំពីមណ្ឌប មិនចេញអំពីគល់ឈើនេះទេ

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

មេ ន អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ
 បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ វុច្ចតិ
 វត្ថំ ន សីលំ ។ ឥមស្មិញ្ញេវ បុព្វណ្ណាសមយំ អរិយ-
 ធម្មំ អាហារិស្សាមិ សមាហារិស្សាមិ អធិកច្ចិស្សាមិ
 ធុសយិស្សាមិ សច្ចិការិស្សាមីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទ-
 ហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្ថំ ន សីលំ ។
 ឥមស្មិញ្ញេវ មជ្ឈន្តិកសមយំ សាយណ្ណាសមយំ បុរេភត្តំ
 បច្ឆាកត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ កាឡេ
 ដុណ្ណោ វស្សេ ហេមន្តេ តិម្មេ បុរិមេ វយោខន្ធម មជ្ឈិមេ
 វយោខន្ធម បច្ឆិមេ វយោខន្ធម អរិយធម្មំ អាហារិស្សាមិ
 សមាហារិស្សាមិ អធិកច្ចិស្សាមិ ធុសយិស្សាមិ សច្ចិ-
 ការិស្សាមីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិ-
 យសមាទានំ វុច្ចតិ វត្ថំ ន សីលំ ។ ជន្ធិតិ សត្តោ
 នរោ មាលារោ ចោសោ បុក្កលោ ដីរោ ជាតុ ជន្តុ
 ឥន្ធិតុ មនុដោតិ យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្តុ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោក
 ហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្តង់ចិត្ត តម្កល់ចិត្តថា អាត្មាអញនឹង
 នាំមក ប្រមូលមក សម្រេច ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរិយធម៌
 ក្នុងបុព្វណ្ណសម័យនេះឯង ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយៈ មាន
 សភាពយ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ បុគ្គលផ្តង់ចិត្ត
 តម្កល់ចិត្តថា អាត្មាអញនឹងនាំមក ប្រមូលមក សម្រេច ពាល់ត្រូវ ធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរិយធម៌ ក្នុងសម័យថ្ងៃត្រង់នេះឯង ក្នុងសម័យថ្ងៃ
 រសៀល ក្នុងវេលាមុនភត្ត ក្នុងវេលាក្រោយភត្ត ក្នុងយាមជាខាង
 ដើម ក្នុងយាមជាកណ្តាល ក្នុងយាមជាទីបំផុត ក្នុងកាលខាងរនោច
 ក្នុងកាលខាងខ្នើត ក្នុងវស្សានរដូវ ក្នុងហេមន្តរដូវ ក្នុងគិម្ភរដូវ ក្នុង
 ចំណែកនៃវ័យជាខាងដើម ក្នុងចំណែកនៃវ័យជាកណ្តាល ក្នុងចំណែក
 នៃវ័យជាទីបំផុត ការកាន់យកដោយប្រពៃ ដោយវិរិយៈ មានសភាព
 យ៉ាងនេះ ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ពាក្យថា ជន គឺសត្វ
 នរៈ មាណាព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត សត្វមានជាតិ សត្វមាន
 ជរា សត្វទៅដោយតន្ត្រីយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) ជនណា (ដែលគេមិនបានសាកសួរ) នូវសីលនិងវត្ត
 របស់ខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៨២] អនាទុបុដ្ឋោ ច បរេស ចារាតិ បរេសន្តិ
 បរេសំ ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ សុទ្ធានំ
 កហដ្ឋានំ បព្វជិតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។ អនាទុ-
 បុដ្ឋោតិ អបុដ្ឋោ អបុច្ឆិតោ អនាយាចិតោ អនជ្ឈេ-
 សិតោ អប្បសាទិតោ ។ ចារាតិ អត្តនោ សីលំ វា
 វត្តំ វា សីលវត្តំ វា ចារទតិ ។ អហាមស្មិ សីល-
 សម្បន្នោតិ វា វត្តសម្បន្នោតិ វា សីលវត្តសម្បន្នោតិ
 វា ជាតិយា វា កោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណ-
 ចោក្ខុរតាយ វា ជនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយ-
 តនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន
 វា បដិកាលោន វា អញ្ញតវញ្ញតវេន វា វត្តនា
 ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាកុលា បព្វ-
 ជិតោតិ វា មហាកោតកុលា បព្វជិតោតិ វា ឧទ្យារ-
 កោតកុលា បព្វជិតោតិ វា ញាតោ យសស្សី
 កហដ្ឋានំ បព្វជិតានន្តិ វា លាភិម្ហិ ចីវរិបិ ណ្ហា ចាត-
 សេនាសនតិ លានប្បច្ច យកេសជ្ជបរិក្ខា វានន្តិ វា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៨២] អធិប្បាយពាក្យថា ជនណា ដែលគេមិនបានសាកសួរ ហើយពោលអួត ប្រាប់បុគ្គលដទៃ ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលដទៃ បាន ដល់ជនដទៃ គឺ ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា មនុស្សទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា ដែលគេមិនបានសាកសួរ គឺ ដែលគេមិនបានដណ្តឹង មិនបានសួរ មិនបានអារាធនា មិនបាន អញ្ជើញ មិនបានឲ្យជ្រះថ្លា ។ ពាក្យថា ពោលអួត គឺផ្ដើមនិយាយ នូវសីល ឬវត្ថុ ឬក៏សីលនិងវត្ថុ របស់ខ្លួន ។ បុគ្គលផ្ដើមនិយាយ សម្តែង ពោល បំភ្លឺ បញ្ចេញថា អាត្មាជាអ្នកបរិបូណ៌ ដោយសីល ក្តី ថា បរិបូណ៌ដោយវត្ថុក្តី ថា បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្ថុក្តី ដោយ ជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួន ជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនសូត្រ ក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្បៈក្តី ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី ដោយ សុតៈក្តី ដោយការរាងវែកក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ថាជាអ្នក (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ ហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលដ៏ប្រសើរ ហើយ បួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យច្រើនហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យលើសលុបហើយបួសក្តី ថាជាអ្នកមានយស ល្បី- ល្បាញជាងគ្រហស្ថនិងបព្វជិតទាំងឡាយក្តី ថាអាត្មាអញជាអ្នកមានលាភ ចំពោះចិវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជៈបរិក្ខារក្តី

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

សុត្តន្តិកោតិ វា វិណយដហោតិ វា ធម្មកថិកោតិ វា
 អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ឌាចារិកោតិ វា បំសុក្ខុលិ-
 កោតិ វា តេជីវិកោតិ វា សបទានចារិកោតិ វា
 ខលុបច្ឆាកត្តិកោតិ វា នេសទ្ធិកោតិ វា យថាសន្ត-
 តិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា ទុតិយ-
 ស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិយស្ស ឈានស្ស
 លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អាគា-
 សានញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា វិញ្ញាណញា-
 យតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អាភិញ្ញញាយតន-
 សមាបត្តិយា លាភីតិ វា នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតន-
 សមាបត្តិយា លាភីតិ វា ចារទតិ កថេតិ ភណតិ
 ទីបយតិ វេហារតីតិ អនានុបុដ្ឋោ ច បរេស ចារា ។

[៨៣] អនវិយធម្មំ កុសលា តមាហ្មតិ កុសលាតិ
 យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយតនកុសលា
 បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្បដ្ឋានកុសលា សម្ម-
 ប្បធានកុសលា ឥទ្ធិចានកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា
 ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មក្កកុសលា ផល-
 កុសលា និព្វានកុសលា តេ កុសលា ឯវមាហំសុ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ថាជាអ្នកចេះព្រះសូត្រក្តី ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្តី ថាជាធម្មកថិកក្តី
 ថាជាអ្នកកាន់អារញ្ញិកធុតង្គក្តី កាន់បិណ្ឌបាតិកធុតង្គក្តី កាន់បំសុក្ខលិក-
 ធុតង្គក្តី កាន់តេជីវិកធុតង្គក្តី កាន់សបទានចារិកធុតង្គក្តី កាន់ខលុបច្ឆា-
 ភត្តិកធុតង្គក្តី កាន់នេសជ្ជិកធុតង្គក្តី កាន់សន្តតិកធុតង្គក្តី ថាជាអ្នកបាន
 បឋមជ្ឈានក្តី បានទុតិយជ្ឈានក្តី បានតតិយជ្ឈានក្តី បានចតុត្ថជ្ឈានក្តី
 បានអាកាសានញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី បានវិញ្ញាណញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី
 បានអាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី បាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមា-
 បត្តិក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណាដែលគេមិនទាន់សាកសួរ
 ហើយពោលអួតប្រាប់បុគ្គលដទៃ ។

[៨៣] អធិប្បាយពាក្យថា ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ ពោលនូវជន
 នោះថា ជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ត្រង់ពាក្យថា ជនអ្នកឈ្លាសវៃ គឺជន
 ទាំងឡាយណា ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងខន្ធ ឈ្លាសវៃក្នុងធាតុ ឈ្លាសវៃក្នុង
 អាយតនៈ ឈ្លាសវៃក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្លាសវៃក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ឈ្លាស
 វៃក្នុងសម្មប្បធាន ឈ្លាសវៃក្នុងឥទ្ធិបាទ ឈ្លាសវៃក្នុងឥន្ទ្រិយ ឈ្លាស
 វៃក្នុងពលៈ ឈ្លាសវៃក្នុងពោជ្ឈង្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ឈ្លាសវៃក្នុងផល
 ឈ្លាសវៃក្នុងព្រះនិព្វាន ពួកអ្នកឈ្លាសវៃនោះ បានពោលយ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនិយានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ អនិយានំ
 ពាលានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ បណ្ឌិតានំ
 អសប្បវិសានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ សប្បវិសា-
 នន្តិ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ កណ្ណន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ
 ឯវំ វេហារន្តិទិ អនិយទម្មំ កុសលា តមាហុ ។

[៨៤] យោ អាតុមានំ សយមេវ ចារាតិ អាតុមារុច្ច-
 តិ អត្តា ។ សយមេវ ចារាតិ សយមេវ អត្តានំ ចារទ-
 តិ អហាមស្មិ សីលសម្មន្នោតិ វា វត្តសម្មន្នោតិ វា
 សីលវត្តសម្មន្នោតិ វា ជាតិយា វា កោត្តន វា កោ-
 លបុត្តិកេន វា វណ្ណចោក្ខរតាយ វា ជនេន វា អន្នេ-
 នេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋា-
 នេន វា សុតេន វា បដិកាលោន វា អញ្ញតវញ្ញត-
 វេន វា វត្តនា ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាកុ-
 លា បព្វជិតោតិ វា មហាកោកកុលា បព្វជិតោតិ
 វា ឧទ្យារកោកកុលា បព្វជិតោតិ វា ញាតោ
 យសស្មិ កហដ្ឋានំ បព្វជិតានន្តិ វា លាភិម្ហិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកជនមិនមែនជាអរិយៈ នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកអរិយៈ
 នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកពាល នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកបណ្ឌិត នុ៎ះជាធម៌របស់
 ពួកអសប្បុរស នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកសប្បុរស ពួកជនអ្នកឈ្លាស
 វៃ បានពោលយ៉ាងនេះហើយ សម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្លឺ
 យ៉ាងនេះ បញ្ចេញយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកឈ្លាស
 វៃទាំងឡាយ បានពោលនូវជននោះថា ជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ។

[៨២] ពាក្យថា ជនណា ពោលអួតខ្លួនដោយខ្លួនឯង អធិប្បាយថា
 អត្តា លោកពោលថា ខ្លួន ។ ពាក្យថា ពោលអួតដោយខ្លួនឯង គឺ
 បុគ្គលពោលអួតខ្លួនដោយខ្លួនឯង គឺថា ពោលអួត សម្តែង និយាយ បំភ្លឺ
 បញ្ចេញថា អាត្មាអញជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលក្តី ថាបរិបូណ៌ដោយវត្តក្តី
 ថាបរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្តក្តី ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយ
 ភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ដោយភាពនៃខ្លួន មានសម្បុរល្អក្តី
 ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនសូត្រក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្បៈ
 ក្តី ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី ដោយសុតៈក្តី ដោយការវាងវៃក្តី ដោយវត្ថុ
 ណាមួយក្តី ថាជាអ្នក (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួសក្តី ថា (ចេញ)
 អំពីត្រកូលដ៏ប្រសើរហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យ
 ច្រើនហើយបួសក្តី ថា (ចេញ) អំពីត្រកូលមានទ្រព្យលើសលុបហើយ
 បួសក្តី ថាជាអ្នកមានយសល្បីល្បាញជាងគ្រហស្ថនិងបព្វជិតទាំងឡាយក្តី

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេសោ

ចីរវបិណ្ណា ចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខា-
 រាជន្តិ វា សុត្តន្តិកោតិ វា វិនយធមោតិ វា ធម្ម-
 កមិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ណាចាតិកោតិ វា
 បំសុក្ខុលិកោតិ វា តេជីវិកោតិ វា សបទានចារិ-
 កោតិ វា ខលុបច្ឆាកត្តិកោតិ វា នេសជ្ជិកោតិ វា
 យថាសន្តតិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា
 ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិយស្ស ឈានស្ស
 លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អាគាសា-
 នញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា វិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អាភិញ្ញាញ្ញាយតន-
 សមាបត្តិយា លាភីតិ វា នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតន-
 សមាបត្តិយា លាភីតិ វា ចារទតិ កថេតិ ភណតិ
 ដីបយតិ វេហារតីតិ យោ អាតុមាណំ សយមេវ ចា-
 វា ។ តេនាហ ភកវា

យោ អត្តនោ សីលវតានិ ជន្ត
 អនានុបុដ្ឋោ ច បរេស ចាវា
 អនិយម្មំ កុសលា តមាហុ
 យោ អាតុមាណំ សយមេវ ចាវាតិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ថាអាត្មាជាអ្នកមានលាភ ចំពោះចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលាន-
 ប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី ថាជាអ្នកចេះព្រះសូត្រក្តី ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ
 ក្តី ថាជាធម្មកបិកក្តី ថាជាអ្នកកាន់អាវញ្ញិកជុតង្គក្តី កាន់បិណ្ឌបាតិកជុ-
 តង្គក្តី កាន់បំសុក្ខលិកជុតង្គក្តី កាន់តេជីវិកជុតង្គក្តី កាន់សបទានចារិក-
 ជុតង្គក្តី កាន់ខលុបច្ឆាកត្តិកជុតង្គក្តី កាន់នេសជ្ជិកជុតង្គក្តី កាន់យថា-
 សន្តិកជុតង្គក្តី ថាជាអ្នកបានបឋមជ្ឈានក្តី បានទុតិយជ្ឈានក្តី បាន
 តតិយជ្ឈានក្តី បានចតុត្ថជ្ឈានក្តី បានអាកាសានញាយតនសមាបត្តិក្តី
 បានវិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិក្តី បានអាកិញ្ញញាយតនសមាបត្តិក្តី
 បាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) ជនណា ពោលអួតខ្លួន ដោយខ្លួនឯង ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនណា ដែលគេមិនបានសាកសួរ នូវសីលនិងវត្ថុរបស់ខ្លួន
 ហើយពោលអួតប្រាប់ពួកបុគ្គលដទៃ ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំង-
 ឡាយពោលនូវជន ដែលពោលអួតខ្លួន ដោយខ្លួនឯងនោះ
 ថាជាអ្នកមិនមានអរិយធម៌ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៨៥] សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិជិត្តតត្តោ
 ឥតិ^(១) ហន្តិ សីលេសុ អកត្តមាដោ
 តមរិយធម្មំ កុសលា វេទន្តិ
 យស្សស្សនា នត្តិ កុហិញ្ចិ លោកេ ។

[៨៦] សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិជិត្តតត្តោតិ សន្តោតិ
 រាគស្ស សន្តត្តា សន្តោ ទោសស្ស សន្តត្តា សន្តោ
 មោហស្ស សន្តត្តា សន្តោ កោដស្ស ឧបដាហស្ស
 មក្ខស្ស បទ្បាសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ
 សាបេយ្យស្ស ថម្កស្ស សារម្កស្ស មាទស្ស អតិមាទ-
 ស្ស មទស្ស បមាទស្ស សព្វក្កិលេសានំ សព្វទុច្ច-
 រិតានំ សព្វទរថានំ សព្វបរិទ្បាហានំ សព្វសន្តាទានំ
 សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា រូបស-
 មិតត្តា វិជ្ជាតត្តា ជិត្តតត្តា វិតតត្តា បដិប្បស្សន្តត្តា
 សន្តោ រូបសន្តោ ជិត្តតោ បដិប្បស្សន្តោតិ សន្តោ ។

១ ម. ឥទហន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៨៥] ភិក្ខុណា ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង អ្នកមិន
 អួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយថា អាត្មាអញដូច្នោះផង
 កិលេស ដ៏ក្រាស់ណាមួយ ក្នុងលោក នៃភិក្ខុណា មិន
 មានផង ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ រមែងពោល នូវភិក្ខុ
 នោះថា ជាអ្នកមានអរិយធម៌ ។

[៨៦] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុណាជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្ត
 រលត់ផង ត្រង់ពាក្យថា អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ គឺអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះជាអ្នកស្ងប់
 រម្ងាប់រាគៈ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ទោសៈ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់
 ព្រោះជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់មោហៈ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ចូលទៅជិតស្ងប់ រំលត់
 រលាស់ចេញ ព្រោះជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ចូលទៅជិតស្ងប់ ដុត រំលត់
 ប្រាសចេញ រលាស់ចេញ នូវកោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា
 មច្ឆរិយៈ មាយា សាលេយ្យៈ ចម្ពៈ សារម្ពៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ
 បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ឆរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង
 សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង ការតាក់
 តែងនូវអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ភិក្ខុតិ សត្តន្តំ ធម្មានំ ភិក្ខុត្តា ភិក្ខុ ។ សញ្ញាយទិដ្ឋិ
 ភិក្ខុ ហោតិ វិចិកិច្ចា ភិក្ខុ ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ
 ភិក្ខុ ហោតិ រាគោ ភិក្ខុ ហោតិ ទោសោ ភិក្ខុ
 ហោតិ មោហោ ភិក្ខុ ហោតិ មាដោ ភិក្ខុ ហោតិ ។
 ភិក្ខុស្ស ហោតិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេ-
 សិកា ចោដោព្ពិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតិ
 ជាតិជរាមរណីយា ។

បដ្ឋេន កតេន អត្តនា [សភិយាតិ ភកវា]
 បរិទិព្វានកតោ វិតិណ្ណកដ្ឋោ
 វិកវព្វា កវព្វា វិប្បហាយ
 រុសិតវា ខីណបុនព្ពរោតិ^(១)

សន្តោ ច ភិក្ខុ ។ អភិទិព្វតត្តោតិ រាគស្ស ទិព្វាបិ-
 តត្តា ទោសស្ស ទិព្វាបិតត្តា មោហាស្ស ទិព្វាបិតត្តា
 អភិទិព្វតត្តោ កោដស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខុស្ស
 បទ្សាសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ សា-
 ហេយ្យស្ស ចម្ពស្ស សារម្ពស្ស មាទស្ស អតិមាទស្ស
 មទស្ស បមាទស្ស សព្វក្ខិលេសានំ សព្វទុច្ចរិតានំ

១ ម. ខីណបោនោព្ពរោ ស ភិក្ខុតិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺឈ្មោះថា ភិក្ខុ ព្រោះទម្ងាយចោល នូវធម៌ទាំង ៧ ។
គឺជាអ្នកទម្ងាយសក្កាយទិដ្ឋិ ទម្ងាយវិចិកិច្ចា ទម្ងាយសីលព្វត្តបរាមាសៈ
ទម្ងាយរាគៈ ទម្ងាយទោសៈ ទម្ងាយមោហៈ ទម្ងាយមានៈ ។ ពួក
អកុសលធម៌ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភពថ្មី
ប្រកបដោយការក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ មានជាតិ ជរា មរណៈ
ក្នុងខាងមុខ ភិក្ខុនោះ ទម្ងាយបង់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងថា ម្ចាស់សកិយៈ បុគ្គល
ណា) ដល់នូវការរលត់ ឆ្លងសេចក្តីសង្ស័យ ដោយផ្លូវដែល
ខ្លួនធ្វើហើយ លះបង់នូវវិភវតណ្ណានិងភវតណ្ណា មានព្រហ្ម-
ចរិយធម៌ ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ មានភពថ្មីអស់ហើយ
បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ភិក្ខុ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុណា ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ផង ។ ពាក្យថា
អ្នកមានចិត្តរលត់ គឺ អ្នកមានចិត្តរលត់ ព្រោះជាអ្នករំលត់ នូវរាគៈ
ព្រោះជាអ្នករំលត់ទោសៈ ព្រោះជាអ្នករំលត់មោហៈ អ្នកមានចិត្ត
រលត់ ព្រោះជាអ្នករំលត់ នូវកោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ
តស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាថេយ្យៈ ថម្មៈ សារម្មៈ មានៈ
អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សព្វទរថានំ សព្វបរិណ្ណាហានំ សព្វសន្តាថានំ សព្វ-
កុសលាភិសដ្ឋារាជំ និព្វាបិតត្តា អភិជិត្តត្តោតិ
សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិជិត្តត្តោ ។

[៨៧] ឥតិហន្តិ សីលេសុ អកត្តមាជោតិ ឥតិ-
ហន្តិ បទសន្តិ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ខរសម-
វាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ ឥតិហន្តិ ។
សីលេសុ អកត្តមាជោតិ ឥដេកច្វោ កត្តិ ហោតិ
វិកត្តិ ។ សោ កត្តតិ វិកត្តតិ អហាមស្មិ សីល-
សម្បន្នោតិ វា វត្តសម្បន្នោតិ វា សីលវត្តសម្បន្នោតិ
វា ជាតិយា វា កោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា
វណ្ណាចោក្ខរតាយ វា ។ បេ ។ នេវសញ្ញាណសញ្ញា-
យតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា កត្តតិ វិកត្តតិ ។
ឯវំ ន កត្តតិ ន វិកត្តតិ កត្តនា អារតោ វិរតោ
បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ
វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ ឥតិហន្តិ សីលេ-
សុ អកត្តមាជោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តី
អន្ទះអន្ទែងទាំងពួង ការតាក់តែងអកុសលទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ភិក្ខុណា ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង ។

[៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំង-
ឡាយថា អាត្មាអញដូច្នោះ ត្រង់ពាក្យថា ដូច្នោះ គឺជាពាក្យតបទ
ជាប់ជាមួយដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ រូបរួមអក្ខរៈ ជាពាក្យ
សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នោះ នេះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា
មិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយ គឺបុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
ពោលអួតអាង ។ បុគ្គលនោះ រមែងពោលអួតអាងថា អាត្មាអញ
បរិបូណ៌ដោយសីលក្តី បរិបូណ៌ដោយវត្តក្តី បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្តក្តី
ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី
ដោយភាពនៃខ្លួនជាអ្នកមានសម្បុរល្អល្អះក្តី ។ បេ ។ ពោលអួតអាងថា
អាត្មាអញជាអ្នកបាន នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ។ បុគ្គល
រមែងមិនពោល មិនអួតអាងយ៉ាងនេះ គឺជាអ្នករៀរ ជៀសវាង គេច
ចេញ រលាស់ចេញ ដោះចេញ ប្រាសចេញឆ្ងាយ ចាកការពោល
អួត នៅដោយចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) អ្នកមិនអួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយថា អាត្មាអញ ដូច្នោះ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេសោ

[៨៨] តមរិយធម្មំ កុសលា វេទន្តិតិ កុសលាតិ
 យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយតន-
 កុសលា បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្បដ្ឋានកុស-
 លា សម្មប្បធានកុសលា ឥទ្ធិចានកុសលា ឥន្ទ្រិយ-
 កុសលា ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មគ្គកុសលា
 ផលកុសលា និព្វានកុសលា តេ កុសលា ឯវំ វេ-
 ទន្តិ អរិយានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ អនរិយា-
 នំ បណ្ឌិតានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ ពាលានំ
 សប្បុរិសានំ ឯសោ ធម្មោ នេសោ ធម្មោ អសប្បុ-
 រិសានន្តិ ឯវំ វេទន្តិ ឯវំ កេថេន្តិ ឯវំ ភណាន្តិ ឯវំ ធិ-
 បយន្តិ ឯវំ វេហារន្តិតិ តមរិយធម្មំ កុសលា វេទន្តិ ។

[៨៩] យស្សុស្សុទា នត្តិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ
 យស្សាតិ អរហតោ ទីណាសវស្ស ។ ឧស្សុទាតិ
 សត្តុស្សុទា វាកុស្សុទោ នោសុស្សុទោ មោហុស្សុទោ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

[៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា ជនអ្នកឈ្លាសវៃ រមែងពោលនូវបុគ្គល
 នោះថាជាអ្នកមានអរិយធម៌ ត្រង់ពាក្យថា ជនអ្នកឈ្លាសវៃ គឺជនទាំង-
 ឡាយណា ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងខន្ធ ឈ្លាសវៃក្នុងធាតុ ឈ្លាសវៃក្នុង
 អាយតនៈ ឈ្លាសវៃ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្លាសវៃក្នុងសតិប្បដ្ឋាន
 ឈ្លាសវៃក្នុងសម្មប្បធាន ឈ្លាសវៃក្នុងឥទ្ធិបាទ ឈ្លាសវៃក្នុងឥន្ទ្រិយ
 ឈ្លាសវៃក្នុងពលៈ ឈ្លាសវៃក្នុងពោជ្ឈង្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ឈ្លាសវៃ
 ក្នុងផល ឈ្លាសវៃក្នុងព្រះនិព្វាន ជនអ្នកឈ្លាសវៃនោះ រមែងពោល
 យ៉ាងនេះថា នុ៎ះជាធម៌ របស់ពួកអរិយៈ នុ៎ះមិនមែនជាធម៌ របស់ពួក
 អ្នកមិនមែនអរិយៈ នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកបណ្ឌិត នុ៎ះមិនមែនជាធម៌ របស់ពួក
 ពាល នុ៎ះជាធម៌របស់ពួកសប្បុរស នុ៎ះមិនមែនជាធម៌របស់ពួកអសប្បុរស
 ពួកអ្នកឈ្លាសវៃ រមែងពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយ
 យ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ បញ្ចេញយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ រមែងពោល នូវបុគ្គលនោះ ថាជា
 អ្នកមានអរិយធម៌ ។

[៨៩] អធិប្បាយពាក្យថា កិលេសដ៏ក្រាស់ណាមួយ ក្នុងលោក
 នៃភិក្ខុណា មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា នៃភិក្ខុណា គឺនៃព្រះអរហន្ត-
 ខីណាស្រព ។ ពាក្យថា កិលេសដ៏ក្រាស់ បានដល់ កិលេស
 ដ៏ក្រាស់ ៧ គឺ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺភគៈ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺទោសៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មនុស្សនោ ទិដ្ឋុស្សនោ កិលេសុស្សនោ កម្មុស្ស-
 នោ ។ តស្សិមេ ឧស្សនា នត្ថិ ន សន្តិ ន
 សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ពន្តិ បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា
 បដិប្បស្សន្តា អភពុប្បត្តិកា ញាណក្កិណា ទឡ្យា ។
 កុហិញ្ចិតិ កុហិញ្ចិ កិម្មិចិ កត្តិចិ អជ្ឈត្តំ វា
 ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ។ លោកេតិ អនាយ-
 លោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ
 ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ យស្សុស្សនា នត្ថិ
 កុហិញ្ចិ លោកេ ។ តេនាហា ភគវា

សន្តោ ច ភិក្ខុ អភិទិព្វតត្តោ
 ឥតិហន្តិ សីលេសុ អកត្តមាណោ
 តមរិយធម្មំ កុសលា វេទន្តិ
 យស្សុស្សនា នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ ។

[៩០] បកប្បិតា សង្ខតា យស្ស ធម្មា
 បុរក្ខតា សន្តិ អរិវេទនា
 យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ
 តន្តិស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កិលេសដ៏ក្រាស់គឺមោហៈ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺមានៈ កិលេសដ៏ក្រាស់
 គឺទិដ្ឋិ កិលេសដ៏ក្រាស់គឺកិលេស កិលេសដ៏ក្រាស់គឺកម្ម ។ កិលេស
 ដ៏ក្រាស់ទាំងនេះ នៃព្រះខ័ណ្ឌស្រពនោះ មិនមាន ឥតមាន គ្មាន
 សោះ មិនកើតមាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើ
 មិនឲ្យកើតទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា ណាមួយ
 គឺណាមួយ នីមួយ ណានីមួយ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាង
 ក្នុងខាងក្រៅក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្ស-
 លោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសដ៏ក្រាស់ណាមួយ ក្នុងលោក នៃ
 ភិក្ខុណាមិនមាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងថា

ភិក្ខុណាជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ផង អ្នកមានចិត្តរលត់ផង អ្នកមិន
 អួតអាង ចំពោះសីលទាំងឡាយថា អាត្មាអញ ដូច្នោះផង
 កិលេសដ៏ក្រាស់ណាមួយក្នុងលោក នៃភិក្ខុណាមិនមានផង
 ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ រមែងពោលនូវបុគ្គលនោះ ថា
 ជាអ្នកមានអរិយធម៌ ។

[៧០] ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលណាសម្រេចហើយ តាក់តែង
 ហើយ ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផ្ទុះផង
 បុគ្គលនោះឃើញនូវអានិសង្សណាក្នុងខ្លួន រមែងអាស្រ័យនូវ
 អានិសង្សនោះ នឹងសេចក្តីស្ងប់ដែលអាស្រ័យនូវការកម្រើក។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៩១] បកប្បិតា សង្ខតា យស្ស ធម្មាតិ បក-
 ប្បនាតិ ទ្វេ បកប្បនា តណ្ហាបកប្បនា ច ទិដ្ឋិប-
 កប្បនា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបកប្បនា ។ បេ ។
 អយំ ទិដ្ឋិបកប្បនា ។ សង្ខតាតិ សង្ខតា វិសង្ខតា
 អភិសង្ខតា សណ្តាបិតាតិបិ សង្ខតា ។ អថវា អនិច្ចា
 សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្តា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគ-
 ធម្មា និរោធធម្មាតិបិ សង្ខតា ។ យស្សាតិ ទិដ្ឋិកតិ-
 កស្ស ។ ធម្មា វុច្ឆន្តិ ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតានិទិ បកប្បិតា
 សង្ខតា យស្ស ធម្មា ។

[៩២] បុរក្ខតា សន្តិ អវិវេទនាតិ បុរក្ខាភាតិ ទ្វេ
 បុរក្ខាភា តណ្ហាបុរក្ខាភា ច ទិដ្ឋិបុរក្ខាភា ច ។ បេ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

[៧១] អធិប្បាយពាក្យថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលណា សម្រេចហើយ តាក់តែងហើយ ត្រង់ពាក្យថា សម្រេច បានដល់កិរិយា សម្រេច ២ ប្រការ គឺ កិរិយាសម្រេចគឺតណ្ហា ១ កិរិយាសម្រេច គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះហៅថា កិរិយាសម្រេចគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ហៅថា កិរិយាសម្រេចគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា តាក់តែងហើយ គឺធ្វើ ព្រមហើយ ចាត់ចែងហើយ តាក់តែងប្រាកដហើយ តាំងទុកព្រម ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាក់តែងហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ ទាំងឡាយមានសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ អាស្រ័យ គ្នាទើបកើតឡើង មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការព្រាត់ប្រាសជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាក់តែងហើយ ។ ពាក្យថា ដែលបុគ្គលណា គឺ បុគ្គលដែលលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។ ទិដ្ឋិ ៦២ លោកពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម៌ទាំងឡាយដែលបុគ្គលណា សម្រេច ហើយ តាក់តែងហើយ ។

[៧២] អធិប្បាយពាក្យថា ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជា ធម៌មិនផ្លូវផង ត្រង់ពាក្យថា ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ បាន ដល់ ការធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ២ គឺ ការធ្វើតណ្ហា ឲ្យតាំងនៅ ក្នុងខាងមុខ ១ ការធ្វើទិដ្ឋិ ឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ១ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អយំ តណ្ហាបុរេក្ខារោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ ។
 តស្ស តណ្ហាបុរេក្ខារោ អប្បហីនោ ទិដ្ឋិបុរេក្ខារោ
 អប្បដិនិស្សដ្ឋោ តស្ស តណ្ហាបុរេក្ខារស្ស អប្បហី-
 នត្តា តស្ស ទិដ្ឋិបុរេក្ខារស្ស អប្បដិនិស្សដ្ឋត្តា សោ
 តណ្ហា វា ទិដ្ឋិ វា បុរោ កត្វា ចរតិ តណ្ហាជដោ
 តណ្ហាកេតុ តណ្ហាជិបតេយ្យោ ទិដ្ឋិទ្ធដោ ទិដ្ឋិកេតុ
 ទិដ្ឋាជិបតេយ្យោ តណ្ហាយ វា ទិដ្ឋិយា វា បរិវារិតោ
 ចរតីតិ បុរក្ខតា ។ សន្តីតិ សន្តិ សំវិជ្ជន្តិ^(១) ឧប-
 លត្តន្តិ ។ អរិវេទាតាតិ អរិវេទាតា អវេទាតា អបរិ-
 សុទ្ធា សន្តិលិដ្ឋា សន្តិលេសិកាតិ បុរក្ខតា សន្តិ
 អរិវេទាតា ។

[៩៣] យទត្តនិ បស្សតិ អាទិសំសន្តិ យទត្តនិ
 យំ អត្តនិ ។ អត្តា រុច្ចតិ ទិដ្ឋិតតំ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិ-
 យា ទ្វេ អាទិសំសេ បស្សតិ ទិដ្ឋជម្មិតញ្ច អាទិ-
 សំសំ សម្បរាយិតញ្ច អាទិសំសំ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ អត្តីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នេះ ឈ្មោះថា ការធ្វើតណ្ហាឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ។ បេ ។ នេះ
ឈ្មោះថា ការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ ។ ការធ្វើតណ្ហាឲ្យតាំងនៅ
ក្នុងខាងមុខ ដែលបុគ្គលនោះ មិនទាន់លះបង់ហើយ ការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យ
តាំងនៅក្នុងខាងមុខ ដែលបុគ្គលនោះ មិនទាន់រលាស់ចេញហើយ
បុគ្គលនោះ ធ្វើតណ្ហាឬទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅអំពីមុខ ហើយប្រព្រឹត្ត មាន
តណ្ហាដូចជាទង់ជ័យ មានតណ្ហាដូចជាទង់ មានតណ្ហាជាធំ មានទិដ្ឋិ
ដូចជាទង់ជ័យ មានទិដ្ឋិដូចជាទង់ មានទិដ្ឋិជាធំ ត្រូវតណ្ហាឬទិដ្ឋិរូបរឹត
ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះហេតុនៃការធ្វើតណ្ហា ឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ
ដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់ ព្រោះហេតុនៃការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ
ដែលខ្លួនមិនទាន់រលាស់ចេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធ្វើឲ្យតាំង
នៅក្នុងខាងមុខហើយ ។ ពាក្យថា រមែងមាន គឺ មាន មានគ្រប់គ្រាន់
កើតមាន ។ ពាក្យថា មិនផ្ទុរផង់ គឺមិនផ្ទុរផង់ មិនថ្វាស្តាត មិនបរិសុទ្ធ
ជាធម៌សៅហ្មង ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផ្ទុរផង់ ។

[៩៣] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលនោះ ឃើញនូវអានិសង្សណា
ក្នុងខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា អានិសង្សណាក្នុងខ្លួន គឺអានិសង្សណាចំពោះខ្លួន ។
ទិដ្ឋិ លោកហៅថា ខ្លួន ។ បុគ្គលរមែងឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង
នៃទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន គឺអានិសង្សក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ អានិសង្សក្នុងបរលោក ១ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមោ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋធម្មិកោ អានិសំសោ ។
 យំទិដ្ឋិកោ សត្តា ហោតិ តំទិដ្ឋិកា សាវកោ ហោន្តិ ។
 តំទិដ្ឋិកំ សត្តារំ សាវកា សក្កហេន្តិ ករុកហេន្តិ
 មាណេន្តិ បូជេន្តិ អបចិត្តិ កហេន្តិ លភន្តិ ច តតោ-
 និទានំ ចីវរិបិណ្ណា ចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយកេស-
 ដ្ឋបរិក្ការំ អយំ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋធម្មិកោ អានិសំសោ ។
 កតមោ ទិដ្ឋិយា សម្បរាយិកោ អានិសំសោ ។
 អយំ ទិដ្ឋិ អលំ នាកត្តាយ វា សុបណ្ណត្តាយ វា យក្ខ-
 ត្តាយ វា អសុរត្តាយ វា កន្ធាត្តាយ វា មហារាជត្តាយ
 វា ឥន្ទត្តាយ វា ព្រហ្មត្តាយ វា ទេវត្តាយ វា អយំ ទិដ្ឋិ
 អលំ សុទ្ធិយា វិសុទ្ធិយា បរិសុទ្ធិយា មុត្តិយា វិមុត្តិយា
 បរិមុត្តិយា ឥមាយ ទិដ្ឋិយា សុដ្ឋន្តិ វិសុដ្ឋន្តិ បរិសុដ្ឋន្តិ
 មុច្ចន្តិ វិមុច្ចន្តិ បរិមុច្ចន្តិ ឥមាយ ទិដ្ឋិយា សុដ្ឋិស្សាមិ
 វិសុដ្ឋិស្សាមិ បរិសុដ្ឋិស្សាមិ មុច្ចិស្សាមិ វិមុច្ចិស្សាមិ
 បរិមុច្ចិស្សាមិ អាយតី ផលចាជិកដ្ឋិ ហោតិ
 អយំ ទិដ្ឋិយា សម្បរាយិកោ អានិសំសោ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

អានិសង្សនៃទិដ្ឋិក្នុងបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ សាស្តាជាអ្នកមាន
 ទិដ្ឋិបែបណា ពួកសាវ័ក ក៏រមែងមានទិដ្ឋិបែបនោះ ។ ពួកសាវ័ករមែង
 ធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា ធ្វើនូវការកោតក្រែងចំពោះសាស្តា
 មានទិដ្ឋិបែបនោះ ទាំងបាននូវថ្វីវ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិ-
 លានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ព្រោះការធ្វើសក្ការៈ ជាដើមនោះជាហេតុ
 នេះឈ្មោះថា អានិសង្សនៃទិដ្ឋិក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

អានិសង្សនៃទិដ្ឋិក្នុងបរលោក តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បី
 ភាពជានាគក្តី ភាពជាគ្រុឌក្តី ភាពជាយក្ខក្តី ភាពជាអសុរក្តី ភាពជា
 គន្ធព្វក្តី ភាពជាមហារាជក្តី ភាពជាព្រះឥន្ទ្រក្តី ភាពជាព្រះព្រហ្មក្តី
 ភាពជាទេវតាក្តី ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បីសេចក្តីហ្មត់ចត់ ស្អាតវិសេស
 បរិសុទ្ធ ផុត រួចស្រឡះ រួចចេញ ជនទាំងឡាយ រមែងហ្មត់ចត់
 ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត រួចស្រឡះ រួចចេញ (ចាកទុក្ខ) ដោយ
 ទិដ្ឋិនេះ អាត្មាអញ នឹងហ្មត់ចត់ ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត រួច-
 ស្រឡះ រួចចេញ ដោយទិដ្ឋិនេះ បុគ្គលជាអ្នកប៉ុនប៉ង ចំពោះផល
 ក្នុងខាងមុខ ដូច្នោះ នេះ ឈ្មោះថា អានិសង្សនៃទិដ្ឋិក្នុងបរលោក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អត្តនោ ទិដ្ឋិយា ឥមេ ទ្វេ អានិសំសេ បស្សតិ
ទក្ខតិ ឱលោកេតិ និជ្ឈាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យទត្តនិ
បស្សតិ អានិសំសំ ។

[៩៤] តន្តិស្សិតោ កុប្បបទិច្ចសន្តិន្តិ តិស្សោ
សន្តិយោ អច្ចន្តសន្តិ តទដ្ឋ័សន្តិ សម្មតិសន្តិ ។

កតមា អច្ចន្តសន្តិ ។ អច្ចន្តសន្តិ រុច្ចតិ អមតំ
និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបទិប្ប-
ទិនិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោដោ និព្វានំ
អយំ អច្ចន្តសន្តិ ។

កតមា តទដ្ឋ័សន្តិ ។ បបមំ ឈានំ សមាប-
ន្នស្ស ជីវរណា សន្តា ហោន្តិ ។ ទុតិយំ ឈានំ
សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា សន្តា ហោន្តិ ។ តតិយំ
ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ សន្តា ហោតិ ។ ចតុត្ថំ
ឈានំ សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខា សន្តា ហោន្តិ ។
អាភាសានញាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា
បដិយសញ្ញា នាទត្តសញ្ញា សន្តា ហោន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលឃើញ មើល គន់គិត ពិនិត្យ ពិចារណា នូវអានិសង្សនៃ
ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនពីរនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះឃើញ
នូវអានិសង្សណាក្នុងខ្លួន ។

[៧២] ពាក្យថា រមែងអាស្រ័យ នូវអានិសង្សនោះ និងសេចក្តីស្ងប់
ដែលអាស្រ័យនូវការកម្រើក អធិប្បាយថា សេចក្តីស្ងប់ ៣ យ៉ាង គឺ
អច្ចន្តសន្តិ (ស្ងប់ដោយដាច់ខាត) តទ្ទ័សន្តិ (ស្ងប់ដោយអង្គឈាន)
នោះ) សម្មតិសន្តិ (ស្ងប់ដោយសេចក្តីសន្មត) ។

អច្ចន្តសន្តិ តើដូចម្តេច ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា
អច្ចន្តសន្តិ បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះលែងឧបធិទាំងពួង
ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន នេះ ឈ្មោះ
ថា អច្ចន្តសន្តិ ។

តទ្ទ័សន្តិ តើដូចម្តេច ។ នីវរណៈរបស់បុគ្គលចូលបឋមជ្ឈាន រមែង
ស្ងប់រម្ងាប់ ។ វិតក្កៈនិងវិចារៈ របស់បុគ្គលចូលទុតិយជ្ឈាន រមែងស្ងប់
រម្ងាប់ ។ បីតិរបស់បុគ្គលចូលតតិយជ្ឈាន រមែងស្ងប់រម្ងាប់ សុខនិងទុក្ខ
របស់បុគ្គលចូលចតុត្ថជ្ឈាន រមែងស្ងប់រម្ងាប់ ។ រូបសញ្ញា បដិមសញ្ញា
នានត្ថសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលអាកាសានញ្ញាយតនៈ រមែងស្ងប់រម្ងាប់ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

វិញ្ញាណញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាភាសានញាយ-
 តនសញ្ញា សន្តា ហោតិ ។ អាភិញ្ញាញាយតនំ សមា-
 បន្នស្ស វិញ្ញាណញាយតនសញ្ញា សន្តា ហោតិ ។ នេវ-
 សញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាភិញ្ញាញាយ-
 តនសញ្ញា សន្តា ហោតិ អយំ តទដ្ឋសន្តិ ។

កតមា សម្មតិសន្តិ ។ សម្មតិសន្តិ វច្ឆន្តិ ទ្វាសន្តិ
 ទិដ្ឋិកតានិ ទិដ្ឋិសន្តិយោ ។ អបិច សម្មតិសន្តិ ឥមស្មី
 អធិប្បតា សន្តិតិ ។

តន្តិស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តិទ្ធិ កុប្បសន្តិ បកុប្ប-
 សន្តិ ឃរិតសន្តិ សមេរិតសន្តិ ចលិតសន្តិ យដ្ឋិតសន្តិ
 កប្បិតសន្តិ បកប្បិតសន្តិ អនិច្ចំ សន្តតំ បដិច្ចស-
 មុប្បន្តំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មំ សន្តិ
 និស្សិតោ អស្មីនោ ឧទាគតោ អន្លោសិតោ អធិមុ-
 ត្តោតិ តន្តិស្សិតោ កុប្បបដិច្ចសន្តិ ។ តេនាហា ភក្កវា

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

អាកាសានញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលវិញ្ញាណញាយតនៈ រមែង
ស្ងប់រម្ងាប់ ។ វិញ្ញាណញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលអាកិញ្ញញ្ញា-
យតនៈ រមែងស្ងប់រម្ងាប់ ។ អាកិញ្ញញ្ញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូល
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រមែងស្ងប់រម្ងាប់ ។ នេះឈ្មោះថា តទង្គសន្តិ ។

សម្មតិសន្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ដោយអំណាចទិដ្ឋិ
គឺ ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា សម្មតិសន្តិ ។ មួយទៀត សេចក្តីស្ងប់
ដែលលោកអធិប្បាយទុកក្នុងទីនេះ ក៏ឈ្មោះថា សម្មតិសន្តិ ។

ពាក្យថា រមែងអាស្រ័យ នូវអានិសង្សនោះ និង សេចក្តីស្ងប់
អាស្រ័យនូវការកម្រើក បានសេចក្តីថា បុគ្គលអាស្រ័យ ជាប់ចំពាក់ អែប
នែប លិចចុះ ជឿស៊ប់នូវសេចក្តីស្ងប់នៅកម្រើក សេចក្តីស្ងប់នៅកម្រើក
ខ្លាំង សេចក្តីស្ងប់នៅញាប់ញ័រ សេចក្តីស្ងប់នៅញាប់ញ័រខ្លាំង សេចក្តី
ស្ងប់នៅរំភើប សេចក្តីស្ងប់នៅបៀតបៀន សេចក្តីស្ងប់ដែលគេចាត់
ចែង សេចក្តីស្ងប់ដែលគេចាត់ចែងដោយវិសេស សេចក្តីស្ងប់ជាសភាព
មិនទៀង ដែលបង្ខំយតាក់តែង អាស្រ័យគ្នាកើតឡើង មានកិរិយា
អស់ទៅជាធម្មតា សូន្យទៅជាធម្មតា ប្រាសទៅជាធម្មតា រលត់ជា
ធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងអាស្រ័យ នូវអានិសង្សនោះ
នឹងសេចក្តីស្ងប់ អាស្រ័យនូវការកម្រើក ។ ហេតុនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បកប្បិតា សង្កតា យស្ស ធម្មា

បុរក្ខតា សន្តិ អរិយតា

យទត្តនី បស្សតិ អាទិសំសំ

តន្តិស្សិតោ កុប្បបទិច្ចសន្តិទ្ធិ ។

[៩៥] ទិដ្ឋិនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តា

ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហិតំ

តស្មា នហោ តេសុ និវេសនេសុ

និទស្សតី អាទិយតិច្ច ធម្មំ ។

[៩៦] ទិដ្ឋិនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តាតិ ទិដ្ឋិនិវេសាតិ

សស្សតោ លោកោ ឥនមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ អភិ-

និវេសប្បរាមាសោ ទិដ្ឋិនិវេសនំ អសស្សតោ លោកោ

អន្តវា លោកោ អន្តវា លោកោ តំ ដីវំ តំ សរិរិ

អញ្ញំ ដីវំ អញ្ញំ សរិរិ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ន

ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ហោតិ ច ន ច

ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ

តថាគតោ បរម្មរណា ឥនមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលណា សម្រេចហើយ តាក់តែង
ហើយ ធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខហើយ ជាធម៌មិនផ្លូវផង
បុគ្គលនោះ រមែងឃើញនូវអានិសង្សណាក្នុងខ្លួន រមែង
អាស្រ័យនូវអានិសង្សនោះ នឹងសេចក្តីស្ងប់ អាស្រ័យនូវ
ការកម្រើក ។

[៩៥] ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ និងការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ
ហើយប្រកាន់ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្លងបានទេ ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបជន រមែងលះបង់ផង ប្រកាន់ផង នូវធម៌
ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ។

[៩៦] អធិប្បាយពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្ត
កន្លងបានទេ ត្រង់ពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ បានដល់ការចុះចិត្តស៊ប់
ការស្តាប់អង្អែល ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិថា លោកទៀង ការឃើញនេះ
ឯងជាការពិត ការឃើញដទៃជាមោឃៈ ការចុះចិត្តស៊ប់ ការស្តាប់
អង្អែល ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង លោកមានទីបំផុត
លោកមិនមានទីបំផុត ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ
សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតក៏មាន
សត្វស្លាប់ទៅ កើតទៀតផង មិនកើតទៀតផង សត្វស្លាប់ទៅ កើត
ទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ការឃើញនេះឯងជាការពិត

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អភិជិវេសប្បរាមាសោ ទិដ្ឋិជិវេសនន្តិ ទិដ្ឋិជិវេសា ។

ន ហិ ស្វាតិវត្តាតិ ទុវតិវត្តា ទុត្តរា ទុប្បតរា ទុស្ស-
មតិក្ក្តមា ទុព្វិវត្តាតិ ទិដ្ឋិជិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តា ។

[៩៧] ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហីតន្តិ ធម្មេសូតិ
ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិកតេសុ ។ និច្ឆេយ្យាតិ និច្ឆិទិក្ខា វិនិច្ឆិ-
ទិក្ខា វិចិទិក្ខា បវិចិទិក្ខា តុលយិក្ខា តិរយិក្ខា វិការ-
យិក្ខា វិក្ខតំ កក្ខា^(១) ឱទិក្កាហោ^(២) វិលក្កាហោ^(៣)
វក្កាហោ កោដ្ឋាសក្កាហោ ឧច្ចយក្កាហោ សមុច្ច-
យក្កាហោ ឥទំ សច្ចំ តច្ចំ តថំ ក្ខតំ យាថារំ អវិប-
រីតន្តិ កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិជិវិដ្ឋំ អដ្ឋោសិតំ អទិមុ-
ត្តន្តិ ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហីតំ ។

[៩៨] តស្មា នរោ តេសុ និវេសនេសូតិ តស្មាតិ
តស្មា តំការណា តំហេតុ តំបច្ចយា តំនិទាណា ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ សមុត្តហីតន្តិ និវេសនេសូតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. ឱទិសក្កាហោ ។ ៣ ម.
ពិលក្កាហោ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ការឃើញដទៃ ជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការជាប់
ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្លងបានទេ គឺប្រព្រឹត្ត
កន្លងដោយលំបាក ត្រង់ដោយក្រ ត្រង់ចេញបានដោយកម្រ ប្រព្រឹត្ត
កន្លងបានដោយតឹង ឈានកន្លងបានដោយលំបាក ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្លងបានទេ ។

[៧៧] ពាក្យថា ការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ហើយ
ប្រកាន់ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ។ ពាក្យថា
ជ្រើសរើស គឺ ការរិះរក វិនិច្ឆ័យ ជ្រើសរើស ពិនិត្យ ថ្លឹងមើល
លែលក ពិចារណា ធ្វើឲ្យច្បាស់ហើយ ប្រកាន់តាមជួរ ប្រកាន់ស្អិត
ប្រកាន់មាំ ប្រកាន់ចំណែក ប្រកាន់គំនរ ប្រកាន់ដោយការប្រមូល
គឺថា ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្កែល ការជាប់ចំពាក់ ការចូលចិត្ត
ការចុះចិត្តជឿថា ហេតុនេះ ពិត ទៀង ទៀងទាត់ ប្រាកដ ពិត
មែន មិនប្រែប្រួល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការជ្រើសរើស ក្នុង
ធម៌ទាំងឡាយហើយប្រកាន់ ។

[៧៨] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ របស់បទថា ព្រោះហេតុនោះ ជន
(រមែងប្រកាន់) ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះគឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះ
ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

នពោតិ សត្តោ នពោ មាលាវោ ចោសោ បុគ្គលោ
ដីវោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទក្ខ មនុដោ ។ តេសុ និវេសនេ-
ស្វតិ តេសុ ទិដ្ឋិនិវេសនេស្វតិ តស្មា នពោ តេសុ
និវេសនេសុ ។

[៩៩] និទស្សតិ អាទិយតិច្ច ធម្មន្តិ និទស្សតិ
ទ្ធិហិ ការណេហិ និទស្សតិ បរិច្ឆិទ្ធាយ វា និទស្ស-
តិ អនភិសម្ពណោ និទស្សតិ ។

កងំ បរិច្ឆិទ្ធាយ និទស្សតិ ។ បរោ វិច្ឆិទ្ធិតិ
សោ សត្តោ ន សព្វញ្ញ្ញ ធម្មោ ន ស្វាគ្ហាតោ តណោ
ន សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន ភទ្ធិកា បដិបទា ន សុប្ប-
ញ្ញត្តា មក្កោ ន និយ្យាទិកោ នត្ថេត្ថ សុទ្ធិ វា វិ-
សុទ្ធិ វា បរិសុទ្ធិ វា មត្តិ វា វិមត្តិ វា បរិមត្តិ វា ន
តត្ថ សុដ្ឋន្តិ វា វិសុដ្ឋន្តិ វា បរិសុដ្ឋន្តិ វា មុច្ឆន្តិ
វា វិមុច្ឆន្តិ វា បរិមុច្ឆន្តិ វា ហីនា និហីនា ឱមកា
លាមកា ជតុក្កា^(១) បរិត្តាតិ ។ ឯវំ បរោ វិច្ឆិទ្ធិតិ ។
ឯវំ វិច្ឆិទ្ធិយមាទោ សត្តារំ និទស្សតិ ធម្មក្កាជំ

១ ម. ឆតុក្កា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា ជន គឺសត្វ នរៈ មាណាព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវិត
សត្វមានជាតិ សត្វមានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពី
មនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ គឺក្នុងហេតុជាគ្រឿង
ជាប់ចំពាក់ គឺទិដ្ឋិទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុ
នោះ ជន (រមែងប្រកាន់) ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ។

[៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា រមែងលះបង់ផង ប្រកាន់ផង នូវធម៌ ត្រង់
ពាក្យថា រមែងលះបង់ គឺបុគ្គលលះបង់ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺលះបង់
ដោយកិរិយាកាត់ចោល អំពីបុគ្គលដទៃ ឬកាលមិនទាន់ដល់ លះបង់ ។

បុគ្គលលះបង់ដោយកិរិយាកាត់ចោល អំពីបុគ្គលដទៃ តើដូចម្តេច ។
បុគ្គលដទៃ កាត់ចោលថា សាស្តានោះ មិនមែនជាសព្វញ្ញ្ញទេ ធម៌
មិនមែនសម្តែងត្រូវទេ គណៈមិនមែនប្រតិបត្តិត្រូវទេ ទិដ្ឋិ មិនល្អទេ
បដិបទា មិនមែនបញ្ញត្តល្អទេ មគ្គ មិនមែនជាឧបាយស្រោចស្រង់ទេ
សេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការរួច ការរួច
វិសេសនិងការរួចស្រឡះ ក្នុងធម៌នុ៎ះ ក៏មិនមាន ពួកជន រមែងស្អាត
ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះធម៌
នុ៎ះក៏ទេ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកថោកទាប ខ្សត់ខ្សោយ អាប៌ឱន លាមក
ជ្រោកជ្រាក រំកាច់រំកោច ។ បុគ្គលដទៃ កាត់ចោលយ៉ាងនេះ ។
បុគ្គលនោះ ដែលត្រូវគេកាត់ចោលយ៉ាងនេះ រមែងលះបង់សាស្តា

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

និទស្សតិ កលំ និទស្សតិ ទិដ្ឋិ និទស្សតិ បដិបទំ និទ-
ស្សតិ មក្កំ និទស្សតិ ។ ឃំ បរិច្ឆិទ្ធាយ និទស្សតិ ។

កមំ អនកិសម្ពណ្ណោ និទស្សតិ ។ សីលំ អនកិ-
សម្ពណ្ណោ សីលំ និទស្សតិ វត្ថំ អនកិសម្ពណ្ណោ
វត្ថំ និទស្សតិ សីលវត្ថំ អនកិសម្ពណ្ណោ សីលវត្ថំ
និទស្សតិ ។ ឃំ អនកិសម្ពណ្ណោ និទស្សតិ ។

អាទិយតិច្ច ធម្មន្តិ សត្តារំ កល្យាណតិ ធម្មក្ខានំ
កល្យាណតិ កលំ កល្យាណតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ បដិបទំ
កល្យាណតិ មក្កំ កល្យាណតិ បរាមសតិ អភិជីវីសតីតិ
និទស្សតិ អាទិយតិច្ច ធម្មំ ។ តេនាហា ភក្កវា

ទិដ្ឋិនិវេសា ន ហិ ស្វាតិវត្តា
ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុក្កហិតំ
តស្មា នហោ តេសុ និវេសនេសុ
និទស្សតិ អាទិយតិច្ច ធម្មន្តិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

លះបង់ធម៌ដែលសាស្តាសម្តែង លះបង់គណៈ លះបង់ទិដ្ឋិ លះបង់
សេចក្តីប្រតិបត្តិ លះបង់មគ្គ ។ បុគ្គលលះបង់ ដោយកិរិយាកាត់ចោល
អំពីបុគ្គលដទៃ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលកាលមិនទាន់ដល់ លះបង់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាល
មិនទាន់ដល់សីល លះបង់សីល មិនទាន់ដល់វត្ត លះបង់វត្ត មិនទាន់
ដល់សីលនិងវត្ត លះបង់សីលនិងវត្ត ។ បុគ្គលកាលមិនទាន់ដល់
លះបង់ យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ប្រកាន់ផង នូវធម៌ គឺបុគ្គលប្រកាន់សាស្តា ប្រកាន់
ធម៌ដែលសាស្តាសម្តែង ប្រកាន់គណៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ ប្រកាន់សេចក្តី
ប្រតិបត្តិ ប្រកាន់ ស្នាបអង្កែល ជាប់ចំពាក់ នូវមគ្គ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) លះបង់ផង ប្រកាន់ផងនូវធម៌ ។ ហេតុនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ សម្តែងថា

ការជាប់ចំពាក់ដោយទិដ្ឋិ និងការជ្រើសរើស ក្នុងធម៌ទាំង-
ឡាយ ហើយប្រកាន់ បុគ្គលមិនងាយប្រព្រឹត្តកន្លងបានទេ
ព្រោះហេតុនោះ ទើបជន រមែងលះបង់ផង ប្រកាន់ផង
នូវធម៌ ក្នុងការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១០០] ឆោនស្ស ហិ នត្តិ កុហិត្វិ លោកេ
បកហ្មិតា ទិដ្ឋិ ភវភវេសុ
មាយញ្ច មាណញ្ច បហាយ ឆោនោ
សកេន តិច្ឆយ្យ អនូបយោ សោ ។

[១០១] ឆោនស្ស ហិ នត្តិ កុហិត្វិ លោកេ
បកហ្មិតា ទិដ្ឋិ ភវភវេសុតិ ឆោនោតិ ឆោនា វុច្ឆតិ
បញ្ញា យា បញ្ញា បដាននា វិចយោ បវិចយោ ធម្ម-
វិចយោ សលុក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា
បណ្ឌិតំ កោសលំ នេបុញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា
ភ្លិ មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ
បតោនោ បញ្ញា បញ្ញាទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ
បញ្ញាចាសានោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱកាសោ
បញ្ញាបដ្ឋោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ
សម្មាទិដ្ឋិ ។ កីការណា ឆោនា វុច្ឆតិ បញ្ញា ។
តាយ បញ្ញាយ កាយទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ឆោតញ្ច
សន្ទោតញ្ច និទ្ទោតញ្ច ។ វចីទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច
ឆោតញ្ច សន្ទោតញ្ច និទ្ទោតញ្ច ។ មនោទុច្ចរិតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១០០] ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយក្នុងភពតូចធំ ក្នុងលោកណាមួយ
នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា
កម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានផង តើនឹងលុះដោយ
កិលេសដូចម្តេចកើត ព្រោះលោកមិនមានការអែបនែប ។

[១០១] អធិប្បាយពាក្យថា ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយ ក្នុងភពតូចធំ
ក្នុងលោកណាមួយ នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា
បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថា ប្រាជ្ញា
កម្ចាត់ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹង ការពិចារណា ការពិចារណាសព្វវ
ការពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការចូលទៅកំណត់ ការចូលទៅកំណត់
ចំពោះ ភាពជាបណ្ឌិត ភាពជាអ្នកឃ្លាស ភាពជាអ្នកល្អិតល្អន់ ភាព
ជាអ្នកវាងវៃ ការគិត ការត្រិះរិះ បញ្ញាដូចផែនដី បញ្ញាជាគ្រឿង
ទម្ងាយបង់ (នូវកិលេស) បញ្ញាជាគ្រឿងដឹកនាំ ការឃើញច្បាស់ ការ
ដឹងខ្លួន ជន្មញ្ចក្តី (បញ្ញា) ការដឹងច្បាស់ បញ្ញាទ្រិយ កម្លាំងគឺបញ្ញា
សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ប្រទីបគឺបញ្ញា
កែវគឺបញ្ញា ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ព្រោះហេតុអ្វី
បញ្ញាលោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ (ព្រោះថា) ដោយបញ្ញានោះ កាយ-
ទុច្ចរិតបុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ វចីទុច្ចរិត
បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ មនោទុច្ចរិត

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ធុតញ្ច ធាតញ្ច សន្នោតញ្ច និទ្ធាតញ្ច ។ រាគោ
 ធុតោ ច ធាតោ ច សន្នោតោ ច និទ្ធាតោ ច ។
 ទោសោ មោហោ កោដោ ឧបដាហោ មក្ខោ
 បទ្សាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឃេយ្យំ ចម្ពោ
 សារម្ពោ មាណោ អតិមាណោ មណោ បមាណោ សព្វេ
 កិលេសោ សព្វេ ទុច្ឆរិតោ សព្វេ ទរថា សព្វេ
 បរិទ្ធាហោ សព្វេ សន្តាថា សព្វាកុសលាភិសដ្ឋិរា
 ធុតោ ច ធាតោ ច សន្នោតោ ច និទ្ធាតោ ច ។
 តំការណោ ធានា រុច្ឆតិ បញ្ញា ។ អថវា សម្មា-
 ទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ធុតោ ច ធាតោ ច សន្នោតោ ច
 និទ្ធាតោ ច ។ សម្មាសង្កប្បេន មិច្ឆាសង្កប្បោ
 ធុតោ ច ធាតោ ច សន្នោតោ ច និទ្ធាតោ ច ។
 សម្មារាថាយ មិច្ឆារាថា ធុតោ ច ។ សម្មាកម្ម-
 ទ្តេន មិច្ឆាកម្មទ្តោ ធុតោ ច ។ សម្មាអាជីវេន
 មិច្ឆាអាជីវោ ធុតោ ច ។ សម្មារាយាមេន មិច្ឆា-
 រាយាមោ ធុតោ ច ។ សម្មាសតិយា មិច្ឆា-
 សតិ ធុតោ ច ។ សម្មាសមាធិនា មិច្ឆាសមាធិ
 ធុតោ ច ។ សម្មាញ្ញាលោន មិច្ឆាញ្ញាលំ ធុតញ្ច ។

ទុដ្ឋជ្ជកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

បុគ្គល កម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។
 រាគៈ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ ទោសៈ
 មោហៈ កោធិៈ ឧបនាហៈ មក្ខិៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា
 សាថេយ្យៈ ថម្ពៈ សារម្ពៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំង
 អស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង
 ទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងនូវអកុសលទាំងអស់
 បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ បញ្ញា លោកហៅថា ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ មួយទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិ បុគ្គល
 កម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។
 មិច្ឆាសង្កប្បៈ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ
 ដោយសម្មាសង្កប្បៈ ។ មិច្ឆាវាចា បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាវាចា ។
 មិច្ឆាកម្មន្តៈ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាកម្មន្តៈ ។ មិច្ឆាអាជីវៈ បុគ្គល
 កម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាអាជីវៈ ។ មិច្ឆាវាយាមៈ បុគ្គល កម្ចាត់បង់
 ដោយសម្មាវាយាមៈ ។ មិច្ឆាសតិ បុគ្គល កម្ចាត់បង់ ដោយ
 សម្មាសតិ ។ មិច្ឆាសមាធិ បុគ្គល កម្ចាត់បង់ ដោយសម្មា-
 សមាធិ ។ មិច្ឆាញាណៈ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ ដោយសម្មាញាណៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សម្មាវិមុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិ ធុតា ច ជោតា ច សន្នោ-
តា ច និទ្ទោតា ច ។ អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន
មគ្គេន សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ
ទរថា សព្វេ បរិទ្យាហា សព្វេ សន្តាថា សព្វាកុ-
សលាភិសដ្ឋិវា ធុតា ច ជោតា ច សន្នោតា ច
និទ្ទោតា ច ។ អរហា ឥមេហិ ជោនេយ្យេហិ
ធម្មេហិ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបកតោ សមុបកតោ
ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តស្មា អរហា
ជោនោ ។ សោ ធុតវាកោ ធុតទាថោ ធុតក្កិ-
លេសោ ធុតបរិទ្យាហោតិ ជោនោ ។ កុហិញ្ចិតិ
កុហិញ្ចិ កិម្ពិចិ កត្តិចិ អដ្ឋត្ថំ វា ពហិទ្ធា វា
អដ្ឋត្តពហិទ្ធា វា ។ លោកេតិ អទាយលោកេ
។ បេ ។ អាយតនលោកេ ។ បកប្បនាតិ ទ្វេ បកប្បនា
តណ្ហាបកប្បនា ច ទិដ្ឋិបកប្បនា ច ។ បេ ។ អយំ
តណ្ហាបកប្បនា ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបកប្បនា ។
ភវាភវេសូតិ ភវាភវេ កម្មភវេ បុណ្ណវេ កាមភវេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិច្ឆារិមុត្តិ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ
ដោយសម្មារិមុត្តិ ។ មួយទៀត កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់
សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំងអស់ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ លាង
លាងដោយល្អ លាងជម្រះហើយ ដោយអរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ។ ព្រះអរ-
ហន្ត ផ្នែកផ្តិត មូលមិត្រ ចូលទៅជិត អែបនែប ចូលទៅដល់ កើតឡើង
ព្រម ប្រកបដោយគុណធម៌ទាំងឡាយ ជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នេះ ព្រោះ
ហេតុនោះ ព្រះអរហន្ត ឈ្មោះថា អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ព្រះអរហន្ត
នោះមានរាគៈកម្ចាត់ហើយ មានបាបកម្ចាត់ហើយ មានកិលេសកម្ចាត់
ហើយ មានសេចក្តីអន្ទះអន្ទែងកម្ចាត់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា
អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ពាក្យថា ណាមួយ គឺនីមួយ ណានីមួយ ណាក៏
ដោយ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុង
លោក គឺ ក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ។ ពាក្យថា
កិរិយាកំណត់ បានដល់កិរិយាកំណត់ ២ យ៉ាង គឺ កិរិយាកំណត់គឺតណ្ហា ១
កិរិយាកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា កិរិយាកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។
នេះឈ្មោះថា កិរិយាកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ក្នុងភពតូចភពធំ បាន
ដល់ ក្នុងកម្មភព បុនព្ពព ឈ្មោះថា ភពតូចភពធំ គឺក្នុងកាមភព កម្មភព

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

កម្មកវេ កាមកវេ បុណ្ណវេ រូបកវេ កម្មកវេ រូបកវេ
 បុណ្ណវេ អរូបកវេ កម្មកវេ អរូបកវេ បុណ្ណវេ បុណ្ណ-
 ប្បុនំ កវេ បុណ្ណប្បុនំ តតិយា បុណ្ណប្បុនំ ឧបបត្តិយា
 បុណ្ណប្បុនំ បដិសន្ធិយា បុណ្ណប្បុនំ អត្តកាវាភិនិព្វត្តិយា ។
 ឆោនស្ស ហិ នត្តិ កុហិញ្ចិ លោកេ បកប្បិតា ទិដ្ឋិ
 ភវាភវេសុតិ ឆោនស្ស កុហិញ្ចិ លោកេ ភវាភវេសុ
 ច កប្បិតា បកប្បិតា អភិសន្ធិតា សណ្ណាបិតា ទិដ្ឋិ
 នត្តិ ន សន្តិ ន សំវិដ្ឋន្តិ នុបលព្ពន្តិ បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា
 រូបសន្តា បដិបស្សន្តា អភពុប្បត្តិកា ញាណត្តិនា
 ទន្សាតិ ឆោនស្ស ហិ នត្តិ កុហិញ្ចិ លោកេ បក-
 ប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសុ ។

[១០២] មាយញ្ច មាណញ្ច បហាយ ឆោនោតិ មាយា
 វុច្ឆតិ វញ្ចនិកា ចរិយា ។ ឥនេកច្ចោ កាយេន ទុច្ឆរិតំ
 ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ឆរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ឆរិតំ ចរិត្វា
 តស្ស បដិច្ឆាននហេតុ ចាបិកំ ឥច្ចំ បណិទហាតិ មា មំ
 ជញ្ញាតិ ឥច្ឆតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្ក្រៀតិ មា មំ ជញ្ញាតិ
 វាចំ កាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ ទី ៣

ក្នុងកាមភព បុនព្ពព ក្នុងរូបភព កម្មភព ក្នុងរូបភព បុនព្ពព ក្នុងអរូប-
 ភព កម្មភព ក្នុងអរូបភព បុនព្ពព គឺថាក្នុងការកើតរឿយ ។ ការប្រព្រឹត្ត
 ទៅរឿយ ។ ការកើតរឿយ ។ បដិសន្ធិរឿយ ។ ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យកើត
 រឿយ ។ ។ ពាក្យថា ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយ ក្នុងភពតូចភពធំ ក្នុង
 លោកណាមួយនៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិ
 ដែលតែងតាំង បង្កើត តាក់តែង តម្កល់ទុកក្នុងភពតូចភពធំក្នុងលោក
 ណាមួយ នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមាន ឥតមាន គ្មាន មិនកើត
 មាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ ស្ងប់អស់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យ
 កើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទិដ្ឋិ
 ដែលគេកំណត់ ក្នុងភពតូចភពធំ ក្នុងលោកណាមួយ នៃបុគ្គលមាន
 ប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ ។

[១០២] ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ លះបង់ មាយាផង
 មានផង អធិប្បាយថា ការប្រព្រឹត្តបញ្ចោត លោកហៅថា មាយា ។
 បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត
 ដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តាំងទុកនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ដ៏
 លាមក ព្រោះហេតុនៃការបិទបាំងនូវទុច្ចរិតនោះ គឺ ប្រាថ្នាថា សូមកុំឲ្យ
 ជនដឹងអញ ត្រិះរិះថា សូមកុំឲ្យជនដឹងអញ ពោលវាចាថា សូមកុំ
 ឲ្យជនដឹងអញ ព្យាយាមដោយកាយថា សូមកុំឲ្យជនដឹងអញ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យា ឯវុចា មាយា មាយាវិតា អច្ចសរា វព្ពាណា និកតិ
និកិរណា បរិហារណា កុហាណា បរិកុហាណា ឆានណា
បរិច្ឆាណា អនុត្តានិកម្មំ អនាវិកម្មំ វោច្ឆាណា
ចាបតិរិយា អយំ វុច្ឆតិ មាយា ។

មាណេតិ ឯករិយេន មាណោ យា ចិត្តស្ស ឧណ្ហតិ ។
ទុរិយេន មាណោ អត្តក្កិសនមាណោ បរវម្ពនមាណោ ។
តិរិយេន មាណោ សេយ្យោហមស្មីតិ មាណោ សទិ-
សោហមស្មីតិ មាណោ ហីណោហមស្មីតិ មាណោ ។
ចតុត្ថិយេន មាណោ លាភេន មាណំ ជនេតិ យសេន
មាណំ ជនេតិ បសំសាយ មាណំ ជនេតិ សុខេន មាណំ
ជនេតិ ។ បញ្ចរិយេន មាណោ លភិម្ហិ មនាបិកាណំ
រូចានន្តិ មាណំ ជនេតិ លភិម្ហិ មនាបិកាណំ សទ្ធាណំ
កន្ធាណំ រសាណំ ដោដ្ឋព្វានន្តិ មាណំ ជនេតិ ។
ឆត្ថិយេន មាណោ ចក្កុសម្សនាយ មាណំ ជនេតិ
សោតសម្សនាយ មាណំ ជនេតិ យានសម្សនាយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មាយា ភាពនៃមាយា ការនិយាយលើស ការបញ្ឆោត ការបោក
ប្រាស់ ការលាក់កំណ្លាច ការលួចគំនិត ការលាក់ពុត ការលាក់ទោសខ្លួន
ការបិទបាំងមារយាទ ការបិទបាំងជិតស្និទ្ធ អំពើមិនរាក់ អំពើមិនប្រាកដ
ការបំបាំងទោសដោយស្រួល កិរិយាអាក្រក់ ណា មានសភាពយ៉ាង
នេះ នេះលោកហៅថា មាយា ។

ពាក្យថា មានៈ អធិប្បាយថា មានៈ ដោយចំណែកមួយ គឺការក្រអឺត
ក្រអោងនៃចិត្ត ។ មានៈដោយចំណែក ២ គឺ សេចក្តីប្រកាន់ដោយការ
លើកខ្លួន សេចក្តីប្រកាន់ដោយការបន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ។ មានៈដោយ
ចំណែក ៣ គឺការប្រកាន់ថា អញជាមនុស្សប្រសើរ ការប្រកាន់ថា
អញជាមនុស្សស្មើ ការប្រកាន់ថា អញជាមនុស្សថោកទាប ។ មានៈ
ដោយចំណែក ៤ គឺបុគ្គលញ្ជាំងមានៈឲ្យកើតព្រោះលាភ ញ្ជាំងមានៈ
ឲ្យកើត ព្រោះយស ញ្ជាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះបសំសា ញ្ជាំងមានៈ
ឲ្យកើត ព្រោះសុខ ។ មានៈ ដោយចំណែក ៥ គឺ បុគ្គលញ្ជាំងមានៈ
ឲ្យកើតថា អញជាអ្នកបានរូបទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ញ្ជាំងមានៈ
ឲ្យកើតថា អញជាអ្នកបានសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ទាំងឡាយ
ជាទីគាប់ចិត្ត ។ មានៈ ដោយចំណែក ៦ គឺ បុគ្គលញ្ជាំងមានៈ ឲ្យ
កើត ព្រោះការបរិបូរដោយចក្ខុ ញ្ជាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះការបរិបូរ
ដោយសោតៈ ញ្ជាំងមានៈ ឲ្យកើត ព្រោះការបរិបូរ ដោយឃានៈ

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេសោ

ជិវ្ហាសម្បទាយ កាយសម្បទាយ មនោសម្បទាយ
 មាណំ ជនេតិ ។ សត្តវិជេន មាណោ មាណោ អតិមាណោ
 មាណាតិមាណោ ឱមាណោ អធិមាណោ អស្មិមាណោ
 មិច្ឆាមាណោ ។ អដ្ឋវិជេន មាណោ លាភេន មាណំ
 ជនេតិ អលាភេន ឱមាណំ ជនេតិ យសេន មាណំ
 ជនេតិ អយសេន ឱមាណំ ជនេតិ បសំសាយ មាណំ
 ជនេតិ និជ្ជាយ ឱមាណំ ជនេតិ សុខេន មាណំ
 ជនេតិ ទុក្ខេន ឱមាណំ ជនេតិ ។ នវវិជេន មាណោ
 សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មិតិ មាណោ សេយ្យស្ស
 សទិសោហមស្មិតិ មាណោ សេយ្យស្ស ហីនោហម-
 ស្មិតិ មាណោ សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មិតិ មាណោ
 សទិសស្ស សទិសោហមស្មិតិ មាណោ សទិសស្ស
 ហីនោហមស្មិតិ មាណោ ហីនស្ស សេយ្យោហម-
 ស្មិតិ មាណោ ហីនស្ស សទិសោហមស្មិតិ មាណោ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

បរិបូរដោយជិវ្ហា បរិបូរដោយកាយ បរិបូរដោយចិត្ត ។ មានៈដោយ
 ចំណែក ៧ គឺ ការប្រកាន់ (ក្រអឺតក្រអោង) ការមើលងាយ ការ
 ប្រកាន់ថាអញប្រសើរជាង ការប្រកាន់ថាថោកទាប ការប្រកាន់ថាមាន
 គុណវិសេសក្នុងខ្លួន ការប្រកាន់ថា អញមាន (ខន្ធគ្រប់គ្រាន់) ការ
 ប្រកាន់ខុស ។ មានៈដោយចំណែក ៨ គឺបុគ្គលញ្ចាំងការក្រអឺតក្រអោង
 ឲ្យកើត ព្រោះលាភៈ ញ្ចាំងការប្រកាន់ថោកទាបឲ្យកើត ព្រោះមិន
 មានលាភ ញ្ចាំងការក្រអឺតក្រអោងឲ្យកើត ព្រោះយស ញ្ចាំងការ
 ប្រកាន់ថោកទាបឲ្យកើត ព្រោះមិនមានយស ញ្ចាំងការក្រអឺតក្រអោង
 ឲ្យកើត ព្រោះបសំសា ញ្ចាំងការប្រកាន់ថោកទាបឲ្យកើត ព្រោះនិរ្ទា
 ញ្ចាំងការក្រអឺតក្រអោងឲ្យកើត ព្រោះសុខ ញ្ចាំងការប្រកាន់ថោកទាប
 ឲ្យកើត ព្រោះទុក្ខ ។ មានៈដោយចំណែក ៩ គឺបុគ្គលប្រសើរ មាន
 សេចក្តីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលប្រសើរ បុគ្គលប្រសើរ មានសេចក្តី
 ប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលស្មើ បុគ្គលប្រសើរ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា
 អញជាបុគ្គលថោកទាប បុគ្គលស្មើ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញជា
 បុគ្គលប្រសើរ បុគ្គលស្មើ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលស្មើ
 បុគ្គលស្មើ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលថោកទាប បុគ្គល
 ថោកទាប មានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលប្រសើរ បុគ្គល
 ថោកទាប មានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលស្មើ បុគ្គលថោកទាប

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ហ័នស្ស ហ័នោហមស្មីតិ មាណោ ។ ទសវិជេន មាណោ
 ឥនេកោច្ចោ មាណំ ជនេតិ ជាតិយា វា កោត្តេន វា
 កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណោចោក្ខុរតាយ វា ជនេន វា
 អន្លៀនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា
 វិទ្ធិដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិកាលោន វា អញ្ញតរញ្ញតវេន
 វា វត្ថុនា ។ យោ ឯវុចោ មាណោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្ថំ
 ឧណ្ហិតិ ឧណ្ហិមោ ជដោ សម្បត្តាហោ កេតុកម្យតា
 ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មាណោ ។

មាយញ្ច មាណញ្ច បហាយ ឆោនោតិ មាយញ្ច
 មាណញ្ច បហាយ បដហិត្វា វិណោទិត្វា ព្យដ្ឋីករិត្វា
 អនការដ្ឋមេត្វាតិ មាយញ្ច មាណញ្ច បហាយ ឆោនោ ។

[១០៣] ស កេន កច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោតិ
 ឧបយោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហាបយោ ច ទិដ្ឋបយោ
 ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបយោ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញជាបុគ្គលថោកទាប ។ មានដោយចំណែក ១០ គឺបុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានៈ ឲ្យកើត ព្រោះ ជាតិ ព្រោះ គោត្រ ព្រោះភាពនៃខ្លួនជាកូនមានត្រកូល ព្រោះភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អ ព្រោះទ្រព្យ ព្រោះការរៀន ព្រោះការងារ ព្រោះសិល្បៈសាស្ត្រ ព្រោះហេតុជាទីតាំងនៃវិជ្ជា ព្រោះសុតៈ និងបដិភាណៈ ព្រោះវត្ថុណាមួយ ។ មានៈ ការប្រកាន់ ភាពជាអ្នកប្រកាន់ ការក្រអឺត ក្រអោង ការតម្កើង ការប្រកាន់ឫកខ្ពស់ដូចទង់ជ័យ ការផ្គងឡើង ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នា ដូចជាទង់ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា មានៈ ។

ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានៈផង គឺលះបង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើត នូវមាយា និងមានៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានៈផង ។

[១០៣] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ គប្បីលុះដោយកិលេស ដូចម្តេចកើត ព្រោះលោកមិនមានការអែបនែប ត្រង់ពាក្យថា ការអែបនែប បានខាងការអែបនែប ២ គឺការអែបនែបគឺតណ្ហា ១ ការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនែបគឺតណ្ហា ។ បេ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តិនិទ្ទេសោ

អយំ ទិដ្ឋបយោ ។ តស្ស តណ្ហាបយោ បហីនោ
ទិដ្ឋបយោ បដិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាបយស្ស បហីនត្តា
ទិដ្ឋបយស្ស បដិនិស្សដ្ឋតា អនូបយោ ។ សោ
កេន វាកេន កច្ឆេយ្យ កេន ទោសេន ក-
ច្ឆេយ្យ កេន មោហេន កច្ឆេយ្យ កេន មាទេន
កច្ឆេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា កច្ឆេយ្យ កេន ឧទ្ធច្ឆេន
កច្ឆេយ្យ កាយ វិចិត្តិច្ឆាយ កច្ឆេយ្យ កេហិ អនុស-
យេហិ កច្ឆេយ្យ វត្តាតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡោតិ វា
វិនិតោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបកតោតិ វា អនិដ្ឋ-
ដ្ឋតោតិ វា ថាមកតោតិ វា ។ តេ អភិសដ្ឋាវា បហីនា
អភិសដ្ឋាវា បហីនត្តា តតិយោ កេន កច្ឆេយ្យ
នេវយិកោតិ វា តិវច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិ-
កោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ
វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគីទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ លះបង់ការអែបនៃបគី
តណ្ហា រលាស់ចេញនូវការអែបនៃបគីទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានការ
អែបនៃប ព្រោះលះបង់ការអែបនៃបគីតណ្ហាហើយ ព្រោះរលាស់ចេញ
នូវការអែបនៃបគីទិដ្ឋិហើយ ។ បុគ្គលនោះ គប្បីលុះដោយរាគៈដូចម្តេច
លុះដោយទោសៈដូចម្តេច លុះដោយមោហៈដូចម្តេច លុះដោយមានៈ
ដូចម្តេច លុះដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច លុះដោយឧទ្ធច្ចៈដូចម្តេច លុះដោយ
វិចិក្ខុដូចម្តេច លុះដោយអនុសយក្តិលេសទាំងឡាយដូចម្តេចកើត ថា
ជាអ្នកត្រេកអរក្តី ថាជាអ្នកខឹងក្តី ថាជាអ្នកវង្វេងក្តី ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់
ក្តី ថាជាអ្នកស្លាប់អង្អែលក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយក្តី ថាជាអ្នក
ដល់នូវការមិនដាច់ស្រេចក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវកម្លាំងក្តី ។ អភិសង្ខារទាំង
នោះ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ពាត់លះបង់ហើយ បុគ្គលនោះ គប្បីទៅកាន់
គតិទាំងឡាយ ថាជាបុគ្គលទៅកើតក្នុងនរកក្តី ថាទៅកើតក្នុងកំណើត
តិរច្ឆានក្តី ថាទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យក្តី ថាជាមនុស្សក្តី ថាជា
ទេវតាក្តី ថាមានរូបក្តី ថាមិនមានរូបក្តី ថាមានសញ្ញាក្តី ថាមិនមាន
សញ្ញាក្តី ថាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី ដោយ
ហេតុដូចម្តេចកើត ព្រោះអភិសង្ខារទាំងឡាយ លោកលះបង់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សោ ហេតុ នត្តិ បច្ចយោ នត្តិ ការណំ នត្តិ យេន
កច្ឆេយ្យាតិ ស កេន កច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោ ។

តេនាហ ភកវា

ធានស្ស ហិ នត្តិ កុហិត្ថំ លោកេ

បកប្បិតា ទិដ្ឋិ ភវាភវេសុ

មាយញ្ច មនញ្ច បហាយ ធានោ

ស កេន កច្ឆេយ្យ អនូបយោ សោតិ ។

[១០៤] ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ វាទំ

អនូបយំ កេន កចំ វេយ្យ

អត្តំ និវត្តំ ន ហិ តស្ស អត្តិ

អធាសិ សោ ទិដ្ឋិមិធរេ សព្វំ ។

[១០៥] ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ វាទន្តិ

ឧបយោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហាបយោ ច

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ គប្បីទៅដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន
បច្ច័យមិនមាន ការណ៍មិនមានទេ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ គប្បីលុះដោយកិលេសដូចម្តេចកើត ព្រោះ
លោកមិនមានការអែបនែប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ទិដ្ឋិដែលគេកំណត់ហើយក្នុងភពតូចភពធំ ក្នុងលោកណាមួយ
នៃបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនមានទេ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា
កម្ចាត់នោះ លះបង់មាយាផង មានផង តើនឹងលុះដោយ
កិលេសដូចម្តេចកើត ព្រោះលោកមិនមានការអែបនែប ។

[១០៤] បុគ្គលមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនែប រមែងអើពើនឹងវាទៈ
ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជនគប្បីពោលនូវបុគ្គលមិនមានការអែប
នែប ដោយកិលេសណាដូចម្តេចបាន ព្រោះអត្តទិដ្ឋិ (ការ
ឃើញថាមានខ្លួន) និរត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមិនមានខ្លួន) នៃ
ព្រះអរហន្តនោះមិនមានទេ ព្រះអរហន្តនោះ បានលាងនូវ
ទិដ្ឋិទាំងអស់ ក្នុងលោកនេះហើយ ។

[១០៥] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានកិលេស ជាគ្រឿងអែបនែប
រមែងអើពើនឹងវាទៈ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កិលេសជាគ្រឿង
អែបនែប បានខាង ការអែបនែប ២ យ៉ាង គឺ ការអែបនែបគឺតណ្ហា ១

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋបយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបយោ ។ បេ ។
 អយំ ទិដ្ឋបយោ ។ តស្ស តណ្ហាបយោ អប្បហីនោ
 ទិដ្ឋបយោ អប្បជិនិស្សដ្ឋោ តណ្ហាបយស្ស អប្បហី-
 នត្តា ទិដ្ឋបយស្ស អប្បជិនិស្សដ្ឋត្តា ធម្មេសុ វាទំ
 ឧបេតិ រត្តាតិ វា តុដ្ឋោតិ វា មូទ្កោតិ វា វិនិពន្ធាតិ
 វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្កេបកតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ
 វា ថាមកតោតិ វា ។ តេ អភិសដ្ឋាវា អប្បហីនោ
 អភិសដ្ឋាវាទំ អប្បហីនត្តា កតិយា វាទំ ឧបេតិ
 នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិកោតិ វា បិត្តិវិសយិ-
 កោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា
 អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាស-
 ញ្ញីតិ វា វាទំ ឧបេតិ ឧបកច្ចតិ កណ្ហាតិ បរាមសតិ
 អភិនិវិសតីតិ ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ វាទំ ។

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ការអែបនៃបគីទិដ្ឋិ ១ ។ បេ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគីតណ្ហា ។ បេ ។
 នេះឈ្មោះថា ការអែបនៃបគីទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះ មិនទាន់លះបង់ការ
 អែបនៃបគីតណ្ហា មិនទាន់រលាស់ចោលការអែបនៃបគីទិដ្ឋិ រមែងអើពើ
 នូវវាទៈ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយថា ជាអ្នកត្រេកអរក្តី ថាជាអ្នកខឹងក្តី ថាជា
 អ្នកវង្វេងក្តី ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ក្តី ថាជាអ្នកស្លាបអង្កែលក្តី ថាជាអ្នក
 ដល់នូវការរាយមាយក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការមិនដាច់ស្រេចក្តី ថាជាអ្នក
 ដល់នូវកម្លាំងក្តី ព្រោះការអែបនៃបគីតណ្ហា ខ្លួនមិនទាន់លះបង់ ព្រោះ
 ការអែបនៃបគីទិដ្ឋិ ខ្លួនមិនទាន់រលាស់ចេញ ។ អភិសង្ខារទាំងនោះ
 បុគ្គលមិនទាន់លះបង់ហើយ បុគ្គលរមែងអើពើនូវវាទៈដោយគតិ ព្រោះ
 អភិសង្ខារទាំងឡាយដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់ គឺរមែងដល់ ចូលទៅជិត
 ប្រកាន់ ស្លាបអង្កែល ជាប់ចំពាក់នូវវាទៈថា ជាអ្នកកើតក្នុងនរកក្តី កើត
 ក្នុងកំណើតតិរច្ឆានក្តី កើតក្នុងបិត្តិវិស័យក្តី ជាមនុស្សក្តី ជាទេវតាក្តី
 មានរូបក្តី មិនមានរូបក្តី មានសញ្ញាក្តី មិនមានសញ្ញាក្តី មានសញ្ញា
 ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 បុគ្គលមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនៃប រមែងអើពើនូវវាទៈក្នុងធម៌ទាំង-
 ឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១០៦] អនូបយំ កេន កេចំ វេយ្យាតិ ឧប-
 យោតិ ទ្វេ ឧបយា តណ្ហាបយោ ច ទិដ្ឋបយោ ច
 ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋប-
 យោ ។ តស្ស តណ្ហាបយោ បហីនោ ទិដ្ឋបយោ បដិ-
 និស្សដ្ឋោ តណ្ហាបយស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋបយស្ស
 បដិនិស្សដ្ឋត្តា អនូបយំ កេន វាកេន វេយ្យ កេន
 ទោសេន វេយ្យ កេន មោហេន វេយ្យ កេន
 មាណេន វេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា វេយ្យ កេន
 ឧទ្ធច្ឆេន វេយ្យ កាយ វិចិត្តិញ្ញាយ វេយ្យ កេហិ
 អនុសយេហិ វេយ្យ វត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូទ្កោតិ
 វា វិនិពន្ធាតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបកតោតិ វា
 អនិដ្ឋដ្ឋតោតិ វា ថាមកតោតិ វា ។ តេ អភិសដ្ឋារា
 បហីនា អភិសដ្ឋារាទំ បហីនត្តា តតិយោ កេន វេយ្យ
 យ្យ នេវយិកោតិ វា ។ បេ ។ នេវសញ្ញិទាសញ្ញិទិ វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១០៦] អធិប្បាយពាក្យថា ជនគប្បីពោលនូវបុគ្គលមិនមានការ
 អែបនែបដោយកិលេសណា ដូចម្តេចបាន ត្រង់ពាក្យថា ការអែបនែប
 បានដល់ការអែបនែប ២ គឺការអែបនែបគឺតណ្ហា ១ ការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ១
 ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា ការអែបនែបគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា
 ការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលនោះលះបង់ការអែបនែបគឺតណ្ហា រលាស់
 ចោលការអែបនែបគឺទិដ្ឋិ ព្រោះការអែបនែបគឺតណ្ហា លោកលះបង់ហើយ
 ព្រោះការអែបនែបគឺទិដ្ឋិលោករលាស់ចេញហើយ ជនគប្បីពោលនូវបុគ្គល
 មិនមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនែប ដោយរាគៈដូចម្តេច គប្បីពោលដោយ
 ទោសៈដូចម្តេច គប្បីពោលដោយមោហៈដូចម្តេច គប្បីពោលដោយ
 មានៈដូចម្តេច គប្បីពោលដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច គប្បីពោលដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ដូចម្តេច គប្បីពោលដោយវិចិកិច្ចាដូចម្តេច គប្បីពោលដោយអនុស័យ
 ទាំងឡាយដូចម្តេច ថាជាអ្នកត្រេកអរក្តី ថាជាអ្នកខឹងក្តី ថាជាអ្នក
 វង្វេងក្តី ថាជាអ្នកជាប់ចំពាក់ក្តី ថាជាអ្នកស្លាបអង្កើលក្តី ថាជាអ្នក
 ដល់នូវការរាយមាយក្តី ថាជាអ្នកដល់នូវការមិនដាច់ស្រេចក្តី ថាជា
 អ្នកដល់នូវកម្លាំងក្តី ។ អភិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលនោះ លះបង់
 ហើយ ជនគប្បីពោលនូវគតិទាំងឡាយថា ជាអ្នកកើតក្នុងនរកដូច្នោះ
 ក្តី ។ បេ ។ មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នោះក្តី ដោយ
 ហេតុដូចម្តេចបាន ព្រោះអភិសង្ខារទាំងឡាយ លោកលះបង់ហើយ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

សោ ហេតុ នត្តិ បច្ចយោ នត្តិ ការណំ នត្តិ យេន
វេយ្យ កថេយ្យ កណោយ្យ ធិបយេយ្យ វេហា-
វេយ្យាតិ អនូបយំ កេន កមំ វេយ្យ ។

[១០៧] អត្តំ និរត្តំ ន ហិ តស្ស អត្តិតិ អត្តាតិ
សស្សតទិដ្ឋិ នត្តិ និរត្តាតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ នត្តិ អត្តាតិ
កហិតំ នត្តិ និរត្តាតិ មុញ្ចិតព្វំ នត្តិ ។ យស្សត្ថិ កហិតំ
តស្សត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ យស្សត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ តស្សត្ថិ កហិតំ ។
កហណាមុញ្ចំ សមតិក្កន្តោ អរហា វុឌ្ឍិបរិហានិ
វិតិវត្តោ ។ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណាចរណោ ។ មេ ។

នត្តិ តស្ស បុណព្វវោតិ អត្តំ និរត្តំ ន ហិ តស្ស អត្តិ ។

[១០៨] អណោសិ សោ ទិដ្ឋិមិដេវ សព្វន្តិ
តស្ស ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិណ្ឌានិ

ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ជនគប្បីពោល សម្តែង និយាយ បំភ្លឺ បញ្ចេញ ដោយហេតុណា
ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យមិនមាន ការណ៍មិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ជនគប្បីពោល នូវបុគ្គលមិនមានការអែបនែប ដោយ
កិលេសណា ដូចម្តេចបាន ។

[១០៧] អធិប្បាយពាក្យថា អត្តទិដ្ឋិនិងនិរត្តទិដ្ឋិ នៃបុគ្គលនោះ
មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា អត្តទិដ្ឋិ គឺសស្សតទិដ្ឋិ មិនមាន ពាក្យថា
និរត្តទិដ្ឋិ គឺឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ក៏មិនមាន បានសេចក្តីថា ការប្រកាន់ថាខ្លួន
មិនមាន ការគួរដោះថាមិនមែនខ្លួន ក៏មិនមាន ។ ការប្រកាន់របស់បុគ្គល
ណាមាន ការគួរដោះរបស់បុគ្គលនោះក៏មាន ការគួរដោះរបស់បុគ្គល
ណាមាន ការប្រកាន់របស់បុគ្គលនោះក៏មាន ។ ព្រះអរហន្ត កន្លងផុត
ការប្រកាន់ និងការដោះ ហើយប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសេចក្តីចម្រើននិងសេចក្តី
វិនាស ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានព្រហ្មចរិយៈនៅហើយ មានធម៌ជាគ្រឿង
ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តហើយ ។ លេ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានភពថ្មីទៀតទេ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមានខ្លួន) និរត្តទិដ្ឋិ
(ការឃើញថាមិនមានខ្លួន) នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[១០៨] ពាក្យថា បុគ្គលនោះបានលាងនូវទិដ្ឋិទាំងអស់ ក្នុងលោក
នេះហើយ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិទាំង ៦២ បុគ្គលនោះ លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

រូបសន្តានិ បដិប្បស្សន្តានិ អភព្វប្បត្តិកានិ ញ្ញាណ-
ត្តិនា ទឡានិ ។ សោ សព្វំ ទិដ្ឋិតតំ ឥដេវ អដោសិ
ធុនិ សន្ទុនិ និទ្ទុនិ បដហិ វិនោទេសិ ព្យន្តីអកាសិ
អនការដ្ឋមេសីតិ អដោសិ សោ ទិដ្ឋិមិដេវ សព្វំ ។

តេនាហ ភកវា

ឧបយោ ហិ ធម្មេសុ ឧបេតិ វាទំ
អនូបយំ កេន កេនំ វទេយ្យ
អត្តំ និវត្តំ ន ហិ តស្ស អត្តិ
អដោសិ សោ ទិដ្ឋិមិដេវ សព្វន្តិ ។

តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរដល់ការកើតទៀត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
 ហើយ ។ បុគ្គលនោះ បានលាង កម្ចាត់បង់ កម្ចាត់ដាច់ស្រឡះ
 កម្ចាត់ដោយមិនសល់ លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើត
 មាន នូវទិដ្ឋិទាំងអស់ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល
 នោះ បានលាងនូវទិដ្ឋិទាំងអស់ ក្នុងលោកនេះហើយ ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមានកិលេសជាគ្រឿងអែបនៃប រមែងអើពើនូវវាទៈ
 ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជនគប្បីពោល នូវបុគ្គលមិនមានការអែប
 នៃប ដោយកិលេសណាដូចម្តេចបាន ព្រោះអត្តទិដ្ឋិ (ការ
 ឃើញថាមានខ្លួន) និរត្តទិដ្ឋិ (ការឃើញថាមិនមានខ្លួន)
 នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ បុគ្គលនោះបានលាងនូវទិដ្ឋិ
 ទាំងអស់ ក្នុងលោកនេះហើយ ។

ចប់ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣ ។

ចតុត្តោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០៩] បស្សាមិ សុទ្ធិំ បរមំ អរោកំ

ទិដ្ឋេន សំសុទ្ធិំ នរស្ស ហោតិ

ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វា

សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញាណំ ។

[១១០] បស្សាមិ សុទ្ធិំ បរមំ អរោកន្តិ បស្សាមិ

សុទ្ធត្តិ បស្សាមិ សុទ្ធិំ ទក្ខាមិ សុទ្ធិំ ឱលោកេមិ

សុទ្ធិំ និដ្ឋាយាមិ សុទ្ធិំ ឧបហិក្ខាមិ សុទ្ធិំ ។ បរមំ

អរោកន្តិ បរមំ អរោក្យប្បត្តំ ខេមប្បត្តំ តាណាប្បត្តំ

លេណាប្បត្តំ សរណាប្បត្តំ បរាយនប្បត្តំ អភយប្បត្តំ

អច្ចុតប្បត្តំ អមតប្បត្តំ និព្វានប្បត្តន្តិ បស្សាមិ សុទ្ធិំ

បរមំ អរោកំ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

[១០៩] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប)
ដ៏បរិសុទ្ធ ឧត្តម មិនមានរោគ សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ដ៏ប្រពៃ
របស់នរជន រមែងកើតមាន ដោយសាររូបដែលខ្លួនឃើញ
បុគ្គលពាល អ្នកឃើញរឿយ ។ នូវការបរិសុទ្ធ កាល
ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនេះ) ឧត្តម
ហើយជឿនូវការឃើញនោះ ថាជាញាណ ។

[១១០] អធិប្បាយពាក្យថា អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ ឧត្តម
មិនមានរោគ ត្រង់ពាក្យថា អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ គឺ
អាត្មាអញឃើញ (រូប) បរិសុទ្ធ មើល (រូប) បរិសុទ្ធ ក្រឡេក
មើល (រូប) បរិសុទ្ធ សម្លឹងមើល (រូប) បរិសុទ្ធ សង្កេតមើល (រូប)
បរិសុទ្ធ ។ ពាក្យថា ឧត្តម មិនមានរោគ គឺឧត្តម ដល់នូវភាពមិន
មានរោគ ដល់នូវសេចក្ដីក្សេម ដល់នូវទីជ្រក ដល់នូវទីពឹងពំនាក់
ដល់នូវទីរលឹក ដល់នូវការប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ដល់នូវការមិនមានភ័យ
ដល់នូវភាពទៀងទាត់ ដល់នូវអមតៈ ដល់នូវភាពប្រាសចាកតណ្ហា
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) បរិសុទ្ធ
ឧត្តម មិនមានរោគ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១១១] ទិដ្ឋន សំសុទ្ធិ នរស្ស ហោតីតិ ចក្ក-
 វិញ្ញាណោន រូបទស្សនេន នរស្ស សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ
 បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ ហោតិ នរោ សុដ្ឋតិ
 វិសុដ្ឋតិ បរិសុដ្ឋតិ មុច្ចតិ វិមុច្ចតិ បរិមុច្ចតីតិ ទិដ្ឋន
 សំសុទ្ធិ នរស្ស ហោតិ ។

[១១២] ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វាតិ ឯវំ អភិជាន-
 ន្តោ អាជានន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជានន្តោ បដិវិជ្ឈ-
 ន្តោ ឥទំ បរមំ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្កំ ឧត្តមំ
 បរមន្តិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការ-
 យិត្វា វិក្ខតំ កត្វាតិ ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វា ។

[១១៣] សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញ្ញាណន្តិ យោ
 សុទ្ធិ បស្សតិ សោ សុទ្ធានុបស្សី ។ បច្ចេតិ ញ្ញាណន្តិ
 ចក្កវិញ្ញាណោន រូបទស្សនំ ញ្ញាណន្តិ បច្ចេតិ មក្កោតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១១១] ពាក្យថា សេចក្តីបរិសុទ្ធដ៏ប្រពៃ របស់នរជន រមែង កើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ សេចក្តីថា សេចក្តីស្អាត សេចក្តីស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ការផុតស្រឡះ ការផុត ដោយជុំវិញ របស់នរជន រមែងកើតមាន ឬនរជន ស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយសារការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីបរិសុទ្ធ ដ៏ ប្រពៃ របស់នរជន រមែងកើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ ។

[១១២] ពាក្យថា បុគ្គលពាលកាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនេះ) ឧត្តម គឺកាលដឹងចំពោះ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងច្បាស់ ចាក់ធ្លុះចំពោះយ៉ាងនេះ រមែងយល់ ដឹង ថ្លឹងមើល ពិចារណាឃើញ យល់ ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ការឃើញនេះ ថ្លៃថ្លា លើសលុបប្រសើរ ប្រសើរ វិសេស ចម្បង ឧត្តម ក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល ពាលកាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញនេះ) ឧត្តម ។

[១១៣] ពាក្យថា អ្នកឃើញរឿយ ។ នូវការបរិសុទ្ធ រមែងជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ សេចក្តីថា បុគ្គលណា ឃើញនូវ សេចក្តីបរិសុទ្ធ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា អ្នកឃើញរឿយ ។ នូវសេចក្តី បរិសុទ្ធ ។ ពាក្យថា ជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ គឺជឿ នូវការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ថាជាញាណ ជឿថាជាមគ្គ

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បច្ចេតិ បថោតិ បច្ចេតិ និយ្យានន្តិ បច្ចេតិតិ

សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញ្ញាណំ ។ តេនាហ ភកវា

បស្សាមិ សុទ្ធិំ បរមំ អរោកំ

ទិដ្ឋេន សំសុទ្ធិំ នរស្ស ហោតិ

ឯវាភិជានំ បរមន្តិ ញត្វា

សុទ្ធានុបស្សីតិ បច្ចេតិ ញ្ញាណន្តិ ។

[១១៤] ទិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិំ នរស្ស ហោតិ

ញ្ញាណោន វា សោ បជហាតិ ទុក្ខំ

អញ្ញោន សោ សុដ្ឋតិ សោបដីកោ

ទិដ្ឋិ ហិ នំ ចារ តថា វនានំ ។

[១១៥] ទិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិំ នរស្ស ហោតិតិ ចក្កុ-

វិញ្ញាណោន រូបទស្សនេន ចេ នរស្ស សុទ្ធិំ វិសុទ្ធិំ

បរិសុទ្ធិំ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ ហោតិ នរោ សុដ្ឋតិ

វិសុដ្ឋតិ បរិសុដ្ឋតិ មុច្ចតិ វិមុច្ចតិ បរិមុច្ចតិតិ ទិដ្ឋេន

ចេ សុទ្ធិំ នរស្ស ហោតិ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

ជឿថាជាផ្លូវ ជឿថាជាគ្រឿងដឹកនាំ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកឃើញរឿយ ។ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជា ញាណ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អាត្មាអញឃើញ (នូវរូប) ដ៏បរិសុទ្ធ ឧត្តម មិនមានរោគ សេចក្តីបរិសុទ្ធ ដ៏ប្រពៃ របស់នរជន រមែងមាន ដោយសារ (រូប) ដែលខ្លួនឃើញ បុគ្គលពាលអ្នកឃើញរឿយ ។ នូវការ បរិសុទ្ធ កាលដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ រមែងយល់ថា (ការឃើញ នោះ) ឧត្តម ហើយជឿ (នូវការឃើញនោះ) ថាជាញាណ ។

[១១៤] បើសេចក្តីបរិសុទ្ធ របស់នរជន កើតមាន ដោយសាររូបដែល ខ្លួនឃើញ ឬនរជននោះលះបង់ទុក្ខ គឺរួចចាកទុក្ខ ដោយសារញាណ បាន នរជនអ្នកមានឧបធិក្កិលេសនោះ ឈ្មោះថាបរិសុទ្ធ ដោយ ផ្លូវដទៃ ព្រោះថា ទិដ្ឋិរមែងប្រាប់នូវបុគ្គល អ្នកពោលដូច្នោះនោះ ។

[១១៥] ពាក្យថា បើសេចក្តីបរិសុទ្ធ របស់នរជនកើតមាន ដោយសារ រូប ដែលខ្លួនឃើញ គឺសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ របស់នរជន កើតមាន ឬនរជនស្អាត ស្អាត វិសេស បរិសុទ្ធ ផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយសារការឃើញ រូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើសេចក្តី បរិសុទ្ធ របស់នរជន កើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១១៦] ញាណោ វា សោ បដហាតិ ទុក្ខន្តិ
 ចក្កុវិញ្ញាណោ រូបទស្សនេន ចេ នរោ ជាតិទុក្ខំ
 បដហាតិ ជរាទុក្ខំ បដហាតិ ព្យាធិទុក្ខំ បដហាតិ
 មរណាទុក្ខំ បដហាតិ សោកបរិទេវទុក្ខោមនស្ស-
 ចាយាសទុក្ខំ បដហាតីតិ ញាណោ វា សោ
 បដហាតិ ទុក្ខំ ។

[១១៧] អញ្ញោ សោ សុដ្ឋតិ សោបដិកោតិ
 អញ្ញោ អសុទ្ធិមក្កេន មិច្ឆាបដិបទាយ អនិយ្យានប-
 ថេន អញ្ញត្រិ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រិ សម្មប្បធានេហិ
 អញ្ញត្រិ ឥទ្ធិចានេហិ អញ្ញត្រិ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រិ
 ពលេហិ អញ្ញត្រិ ពោជ្ឈង្កេហិ អញ្ញត្រិ អរិយា អដ្ឋង្ក-
 កា មក្កា នរោ សុដ្ឋតិ វិសុដ្ឋតិ បរិសុដ្ឋតិ មុច្ចតិ
 វិមុច្ចតិ បរិមុច្ចតិ ។ សោបដិកោតិ សរាភោ
 សទោសោ សមោហោ សមាដោ សតិណ្ណោ សទិដ្ឋិ
 សកិលេសោ សឧចានោតិ អញ្ញោ សោ
 សុដ្ឋតិ សោបដិកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១១៦] ពាក្យថា បួនរជននោះ លះបង់ទុក្ខដោយសារញាណបាន គឺបើនរជន លះបង់ជាតិទុក្ខ លះបង់ជរាទុក្ខ លះបង់ព្យាធិទុក្ខ លះបង់ មរណទុក្ខ លះបង់សោកទុក្ខ បរិទេវទុក្ខ ទុក្ខទុក្ខ ទោមនស្សទុក្ខ ឧបាយាសទុក្ខ ដោយសារការឃើញរូប ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បួនរជននោះ លះបង់ទុក្ខ គឺរួចចាកទុក្ខ ដោយសារ ញាណបាន ។

[១១៧] ពាក្យថា នរជនអ្នកមានឧបធិក្កិលេសនោះ ឈ្មោះថាបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ សេចក្តីថា នរជនរមែងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ ផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយផ្លូវមិនបរិសុទ្ធដទៃ ដោយបដិបទា ខុស ដោយគន្លងមិនមែនជាទីដឹកនាំ ក្រៅអំពីសតិប្បដ្ឋាន ក្រៅអំពី សម្មប្បដ្ឋាន ក្រៅអំពីឥទ្ធិបាទ ក្រៅអំពីត្រ្រិយ ក្រៅអំពីពលៈ ក្រៅអំពីពោជ្ឈង្គ ក្រៅអំពីអង្គដ្ឋកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យថា មានឧបធិ- ក្កិលេស គឺប្រកបដោយរាគៈ ប្រកបដោយទោសៈ ប្រកបដោយមោហៈ ប្រកបដោយមានៈ ប្រកបដោយតណ្ហា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយ កិលេស ប្រកបដោយឧបាទាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរជន អ្នកមានឧបធិក្កិលេសនោះ ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១១៨] ទិដ្ឋិ ហិ នំ ចារ តថា វទានន្តិ សាវ ទិដ្ឋិ
តំ បុគ្គលំ ចារទតិ ឥតិចាយំ បុគ្គលោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ
វិបរីតទស្សនោតិ ។ តថា វទានន្តិ តថា វទន្តំ កថេន្តំ
ភណាន្តំ ទីបយន្តំ វោហារន្តំ សស្សតោ លោកោ
ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ តថា វទន្តំ កថេន្តំ
ភណាន្តំ ទីបយន្តំ វោហារន្តំ អសស្សតោ លោកោ
អន្តវា លោកោ អនន្តវា លោកោ តំ ដីវំ តំ សរីរំ
អញ្ញំ ដីវំ អញ្ញំ សរីរំ ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា
ន ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា ហោតិ ច ន ច
ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា នេវ ហោតិ ន ន
ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃ-
មញ្ញន្តិ តថា វទន្តំ កថេន្តំ ភណាន្តំ ទីបយន្តំ វោ-
ហារន្តន្តិ ទិដ្ឋិ ហិ នំ ចារ តថា វទានំ ។ តេនាហា ភកវា
ទិដ្ឋេន ចេ សុទ្ធិ នវស្ស ហោតិ
ញ្ញាលោន វា សោ បជហាតិ ទុក្ខំ
អញ្ញេន សោ សុដ្ឋតិ សោបដិកោ
ទិដ្ឋិ ហិ នំ ចារ តថា វទានន្តិ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

[១១៨] ពាក្យថា ព្រោះថាទិដ្ឋិរមែងប្រាប់នូវបុគ្គល អ្នកពោលដូច្នោះ នោះ សេចក្តីថា ទិដ្ឋិនោះឯង រមែងប្រាប់បុគ្គលនោះដូច្នោះថា បុគ្គលនេះ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានសេចក្តីយល់ផ្ទុយ ។ ពាក្យថា ពោលដូច្នោះ គឺពោល ថ្ងៃង ពណ៌នា ពន្យល់ ពោលប្រកាន់ដោយប្រការដូច្នោះ គឺពោល ថ្ងៃង ពណ៌នា ពន្យល់ ពោលប្រកាន់ដោយប្រការដូច្នោះថា លោក ទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ពោលថ្ងៃង ពណ៌នា ពន្យល់ ពោលប្រកាន់ ដោយប្រការដូច្នោះថា លោកមិនទៀង លោក មានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ដីវៈនោះ សរីវៈនោះ ដីវៈដទៃ សរីវៈដទៃ សត្វស្លាប់ហើយ កើតទៀត សត្វស្លាប់ហើយ មិនកើត ទៀត សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វ ស្លាប់ហើយកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះជា ពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះ ថា ទិដ្ឋិរមែងប្រាប់នូវបុគ្គល អ្នកពោលដូច្នោះនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បើសេចក្តីបរិសុទ្ធ របស់នរជន កើតមាន ដោយសាររូប ដែលខ្លួនឃើញ ឬនរជននោះ លះបង់ទុក្ខដោយញាណបាន នរជនអ្នកមានឧបធិក្កិលេសនោះ រមែងបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ ព្រោះថា ទិដ្ឋិរមែងប្រាប់ នូវបុគ្គលអ្នកពោលដូច្នោះនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១១៩] ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហា
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
បុញ្ញេ ច ចាបេ ច អនូបលិត្តោ
អត្តញ្ញហោ នយិធ បក្កព្វមាដោ ។

[១២០] ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហា
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេវាតិ ធាតិ បដិក្ខេចោ ។
ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្ម-
ណោ សក្កាយទិដ្ឋិ ពាហិតា ហោតិ វិចិត្តិច្ឆា ពាហិ-
តា ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ ពាហិតោ ហោតិ
រាគោ ពាហិតោ ហោតិ ទោសោ ពាហិតោ ហោតិ
មោហោ ពាហិតោ ហោតិ មាដោ ពាហិតោ ហោតិ ។
ពាហិតស្ស ហោន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា
សង្កិលេសិកា ចោដោព្ភរិកា សទរា ទុក្ខវិចាកា
អាយតី ជាតិជរាមរណីយា ។

ពាហេត្វា សព្វចាបកានិ (សភិយាតិ ភគវា)
វិមលោ សាធុសមាហិតោ បិតត្តោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១១៧] ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ
ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឬឮ ព្រោះសីលនិងវត្ថុ ឬព្រោះ
អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ឡើយ ទាំងជាអ្នកមិនជាប់នៅ ក្នុង
បុណ្យនិងបាប ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តា ជាអ្នកលែងធ្វើ ក្នុង
លោកនេះ ។

[១២០] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ
ព្រោះផ្លូវដទៃ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឬឮ ព្រោះសីលនិងវត្ថុ
ឬព្រោះអារម្មណ៍ ដែលប៉ះពាល់ឡើយ ត្រង់ពាក្យថា មិន គឺជាពាក្យ
បដិសេធ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍
ព្រោះបន្យាត់បង់ នូវធម៌ ៧ គឺ ជាអ្នកបន្យាត់បង់សក្កាយទិដ្ឋិ បន្យាត់បង់
វិចិក្ខុច្ឆា បន្យាត់បង់សីលពូតបរាមាសៈ បន្យាត់បង់រាគៈ បន្យាត់បង់ទោសៈ
បន្យាត់បង់មោហៈ បន្យាត់បង់មានៈ ។ លោកបន្យាត់បង់អកុលសធម៌ទាំង-
ឡាយដ៏លាមក ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងព្រម មានកិរិយា
នាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ
ជាបច្ច័យរបស់ជាតិ ជរា និងមរណៈ តទៅទៀត ។

(ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សភិយៈ) បុគ្គលណា
ដែលបន្យាត់ចោល នូវធម៌ដ៏លាមកទាំងពួង ជាអ្នកមាន
មន្ទិលទៅប្រាសហើយ មានចិត្តតម្កល់មាំ ដោយប្រពៃ

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

សំសារមតិច្ច កេវលី សោ

អនិស្សិតោ តាទិ បរុច្ចតេ ស ព្រហ្មា ។

ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហាតិ ព្រាហ្មណោ
អញ្ញន អសុទ្ធិមក្កេន មិច្ឆាបដិបទាយ អនិយ្យានប-
ថេន អញ្ញត្រិ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រិ សម្មប្បដា-
នេហិ អញ្ញត្រិ ឥទ្ធិទានេហិ អញ្ញត្រិ ឥន្ទ្រិយេហិ
អញ្ញត្រិ ពលេហិ អញ្ញត្រិ ពោជ្ឈង្កេហិ អញ្ញត្រិ អ-
រិយា អដ្ឋង្កិកា មក្កា សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិ-
មុត្តិ បរិមុត្តិ ធាហា ន កថេតិ ន ភណាតិ ន ទីប-
យតិ ន វោហាវតីតិ ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិ-
មាហា ។ ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វាតិ សន្តោកេ
សមណាព្រាហ្មណោ ទិដ្ឋសុទ្ធិកា តេ ឯកច្ចានំ រូចានំ
ទស្សនំ មដ្ឋលំ បច្ឆេន្តិ ឯកច្ចានំ រូចានំ ទស្សនំ
អមដ្ឋលំ បច្ឆេន្តិ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

មានចិត្តនឹងជឿ កន្លងហើយនូវសំសារ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា
ជាអ្នកមានកិច្ច សម្រេចអស់ហើយ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ
(ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ លោក
ហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។

ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ គឺ
ព្រាហ្មណ៍ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិនពោល
ប្រកាន់ នូវសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ផុត
ស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយផ្លូវមិនបរិសុទ្ធដទៃ ដោយមិច្ឆាបដិ-
បទា ដោយគន្លង មិនជាទីដឹកនាំ ក្រៅចាកសតិប្បដ្ឋាន ក្រៅចាក
សម្មប្បធាន ក្រៅចាកឥទ្ធិបាទ ក្រៅចាកឥន្ទ្រិយ ក្រៅចាកពលៈ
ក្រៅចាកពោជ្ឈង្គៈ ក្រៅចាកអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ ។
ពាក្យថា ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឬឮ ព្រោះសីលនិងវ័ត ឬព្រោះ
អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ឡើយ សេចក្តីថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ
ប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសាររូប ដែលឃើញ សមណព្រាហ្មណ៍
ទាំងនោះ ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយខ្លះ ថាជាមង្គល ជឿនូវ
ការឃើញរូបទាំងឡាយខ្លះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមេសំ រូចានំ ទស្សនំ មជ្ឈលំ បច្ចេន្តិ ។ តេ
 កាលតោ វុដ្ឋហិត្វា អភិមជ្ឈលកតានិ រូចានិ បស្សន្តិ
 វាតសកុណំ^(១) បស្សន្តិ បុស្សវេទ្យុវលដ្ឋិ បស្សន្តិ
 កត្តិនិត្តិ បស្សន្តិ កុមារិកំ ខន្ទេ អាហោបេត្វា កច្ឆន្តំ
 បស្សន្តិ បុណ្ណាយដំ បស្សន្តិ ហោហិតមច្ឆំ បស្សន្តិ
 អាជញ្ញំ បស្សន្តិ អាជញ្ញរចំ បស្សន្តិ ឧសកំ បស្សន្តិ
 កោកបិលំ បស្សន្តិ ឯវរូចានំ រូចានំ ទស្សនំ មជ្ឈលំ
 បច្ចេន្តិ ។

កតមេសំ រូចានំ ទស្សនំ អមជ្ឈលំ បច្ចេន្តិ ។
 បលាលបុញ្ញំ បស្សន្តិ តក្កយដំ បស្សន្តិ វិត្តយដំ
 បស្សន្តិ នដំ បស្សន្តិ នក្កសមណំ បស្សន្តិ ខវំ បស្សន្តិ
 ខរយានំ បស្សន្តិ ឯកយុត្តយានំ បស្សន្តិ កាលំ
 បស្សន្តិ កុណិ បស្សន្តិ ខញ្ញំ បស្សន្តិ បក្ខហតំ^(២)
 បស្សន្តិ ជិណ្ណាកំ បស្សន្តិ ព្យាធិកំ បស្សន្តិ មតំ
 បស្សន្តិ ឯវរូចានំ រូចានំ ទស្សនំ អមជ្ឈលំ បច្ចេន្តិ ។

១ ម. ចាបសកុណំ ។ ២ ម. បក្ខបាទំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយ ដូចម្តេច ថាជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក្រោកឡើង អំពីព្រលឹម ឃើញនូវរូបទាំងឡាយ ដែលសន្មតថាជាមង្គលដ៏ក្រៃលែង គឺឃើញសត្វត្រចៀកកាំ ឃើញដើមឆ្នៅដែលដុះ ដោយបុស្សនក្ខត្តប្បក្ស ឃើញស្រ្តីមានគភ៌ ឃើញបុគ្គលកំពុងបញ្ជិះនាងកុមារិកាលើ-ក ដើរទៅ ឃើញក្អមមានទឹកពេញ ឃើញត្រីឆ្អិន ឃើញសេះអាជានេយ្យ ឃើញ រថដែលទឹម ដោយសេះអាជានេយ្យ ឃើញគោឧសក ឃើញមេគោ ក្រហម ក៏ប្រកាន់ជឿនូវការឃើញរូបទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនេះ ថាជាមង្គល ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ ជឿនូវការឃើញរូបទាំង- ឡាយដូចម្តេច ថាមិនមែនជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ឃើញគំនរចំបើង ឃើញផ្ទាំងខ្លាញ់ ឃើញផ្ទាំងទេ ឃើញស្រ្តីរាំ ឃើញស្រមណ៍អាត្រាត ឃើញលា ឃើញយាន ដែលទឹមដោយលា ឃើញយាន ដែលទឹមដោយសត្វពាហនៈម្ខាង ឃើញមនុស្សខ្វាក់ ឃើញមនុស្សក្លែង ឃើញមនុស្សខ្ពក ឃើញមនុស្សខ្លិន ឃើញ មនុស្សជរា ឃើញមនុស្សឈឺ ឃើញមនុស្សស្លាប់ ក៏ប្រកាន់ជឿនូវការ ឃើញរូបទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនេះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។

ចតុត្តោ សុទ្ធជ្ជកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា ទិដ្ឋសុទ្ធិកា តេ ទិដ្ឋេន
សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ បច្ចេន្តិ ។

សន្តោកេ សមណព្រាហ្មណា សុតសុទ្ធិកា តេ
ឯកច្ចានំ សទ្ធានំ សវនំ មដ្ឋលំ បច្ចេន្តិ ឯកច្ចានំ
សទ្ធានំ សវនំ អមដ្ឋលំ បច្ចេន្តិ ។

កតមេសំ សទ្ធានំ សវនំ មដ្ឋលំ បច្ចេន្តិ ។ តេ
កាលតោ វុដ្ឋហិត្វា អភិមដ្ឋលកតានិ សទ្ធានិ សុ-
ណានិ វឌ្ឍាតិ វា វឌ្ឍមាណាតិ វា បុណ្ណាតិ វា បុស្សាតិ
វា អស្សោកាតិ វា សុមណាតិ វា សុនក្ខត្តាតិ វា
សុមដ្ឋលាតិ វា សិរីតិ វា សិរីវឌ្ឍាតិ វា ឯវរូចានំ
សទ្ធានំ សវនំ មដ្ឋលំ បច្ចេន្តិ ។

កតមេសំ សទ្ធានំ សវនំ អមដ្ឋលំ បច្ចេន្តិ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ ប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសាររូប
ដែលឃើញ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងជឿថា សេចក្តីស្អាត
ស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ
ដោយសាររូបដែលឃើញ ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសំឡេង
ដែលឮ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជឿនូវការឮសំឡេងទាំងឡាយខ្លះ
ថាជាមង្គល ជឿនូវការឮសំឡេងទាំងឡាយខ្លះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ រមែងជឿនូវការឮសំឡេង
ទាំងឡាយដូចម្តេច ថាជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ
ក្រោកឡើងអំពីព្រលឹង ឮសំឡេងទាំងឡាយ ដែលសន្មតថាជាមង្គល
ដីក្រៃលែង ដូចឮថាចម្រើនក្តី កំពុងចម្រើនក្តី ពេញក្តី សក្តី មិន
មានសោកក្តី មានចិត្តល្អក្តី នក្ខត្តប្បក្សល្អក្តី មង្គលល្អក្តី សិរីក្តី
ចម្រើនដោយសិរីក្តី ក៏ប្រកាន់ជឿ នូវការឮសំឡេងទាំងឡាយ មាន
សភាពយ៉ាងនេះ ថាជាមង្គល ។

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ ជឿនូវការឮសំឡេងទាំង-
ឡាយដូចម្តេច ថាមិនមែនជាមង្គល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កាលោភិ វា កុណីភិ វា ខញ្ញោភិ វា បក្ខុហោភិ
 វា ជិណ្ណោភិ វា ព្យាដិកោភិ វា មោភិ វា ធិន្ទន្តិ
 វា ភិណ្ទន្តិ វា ទឡន្តិ វា ទដ្ឋន្តិ វា ទត្តិភិ វា វរុ-
 ចានំ សទ្ធានំ សវនំ អមជ្ឈលំ បច្ចេន្តិ ។ ឥមេ តេ
 សមណព្រាហ្មណា សុតសុទ្ធិកា តេ សុតេន សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ បច្ចេន្តិ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា សីលសុទ្ធិកា តេ
 សីលមត្តេន សញ្ញមមត្តេន សំវរមត្តេន អរិកិក្កមម-
 ត្តេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ បច្ចេន្តិ ។
 សមណមុណ្ឌិកាបុត្តោ វរមាហា ចត្វហិ ខោ អហំ
 ថបតិ^(១) ធម្មេហិ សមណាគតំ បុរិសបុគ្គលំ បញ្ញាបេមិ
 សម្បន្នកុសលំ បរមកុសលំ ឧត្តមប្បតិប្បត្តំ សមណំ
 អយោជ្ឈំ ។ កតមេហិ ចត្វហិ^(១) ។ ឥធម ថបតិ ន
 កាយេន ចាបកម្មំ ករោតិ ន ចាបិកំ វាចំ កាសតិ

១ ម. គហបតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឮពាក្យថា មនុស្សខ្វាក់ក្តី ក្លែងក្តី ខ្ញុំក្តី ខ្លួនក្តី ជរាភក្តី ឈឺក្តី ស្លាប់ក្តី ដាច់ក្តី បែកក្តី ឆេះក្តី វិនាសក្តី មិនមានក្តី ក៏ប្រកាន់ជឿនូវការព្រួយសំឡេង មានសភាពយ៉ាងនេះ ថាមិនមែនជាមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ អ្នកប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសំឡេងដែលឮ គឺសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជឿនូវសេចក្តីស្អាតស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ព្រោះសំឡេងដែលឮ ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសីល សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងជឿថាសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយហេតុត្រឹមតែសីល ត្រឹមតែការសង្រួម ត្រឹមតែការរវាំង ត្រឹមតែការមិនប្រព្រឹត្តកិច្ចនឹង ។ សមណមុណ្ឌិកាបុត្រ បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាលជាងឈើ ខ្ញុំតែងបញ្ញត្ត នូវបុរសបុគ្គល ដែលប្រកបដោយធម៌ទាំងឡាយ ៤ យ៉ាង ថាជាបុគ្គលមានកុសលបរិបូណ៌ មានកុសលដ៏ឧត្តម ជាបុគ្គលដល់ហើយនូវធម៌ ដែលគេគប្បីដល់ដ៏ឧត្តម ជាសមណៈមិនមានបរាជ័យ ។ ធម៌ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលជាងឈើ បុរសបុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើនូវអំពើលាមកដោយកាយ ១ មិនពោលនូវវាចាដ៏លាមក ១

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ចាបកំ សង្កប្បំ សង្កប្បតិ ន ចាបកំ អាជីវំ
អាជីវតិ ។ ឥមេហិ ខោ អហំ ថបតិ ចត្វហិ ធម្មហិ
សមណ្ឌកតំ បុរិសបុគ្គលំ បញ្ញាបេមិ សម្បទ្ធកុសលំ
បរមកុសលំ ឧត្តមប្បតិប្បត្តំ សមណំ អយោជ្ឈំ ។
ឯវមេវ សន្តោកេ សមណាព្រាហ្មណា សីលសុទ្ធិកា
តេ សីលមត្តេន សញ្ញមមត្តេន សំវរមត្តេន អវិតិ-
ក្កមមត្តេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ
បច្ចេន្តិ ។

សន្តោកេ សមណាព្រាហ្មណា វត្តសុទ្ធិកា តេ ហត្ថិ-
វត្តិកា វា ហោន្តិ អសុវវត្តិកា វា ហោន្តិ កោវត្តិកា
វា ហោន្តិ កុក្កវវត្តិកា វា ហោន្តិ កាកវត្តិកា
វា ហោន្តិ វាសុទេវវត្តិកា វា ហោន្តិ ពលទេវវត្តិកា
វា ហោន្តិ បុណ្ណភទ្ធវត្តិកា វា ហោន្តិ មណិភទ្ធវត្តិ-
កា វា ហោន្តិ អត្តិវត្តិកា វា ហោន្តិ ឆាតវត្តិកា
វា ហោន្តិ សុបណ្ណវត្តិកា វា ហោន្តិ យក្ខវត្តិកា វា
ហោន្តិ អសុវវត្តិកា វា ហោន្តិ កន្ធាវត្តិកា វា ហោន្តិ
មហារាជវត្តិកា វា ហោន្តិ ចន្ធវត្តិកា វា ហោន្តិ

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

មិនត្រិះរិះនូវសេចក្តីត្រិះរិះដ៏លាមក ១ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការចិញ្ចឹមជីវិត
 ដ៏លាមក ១ ម្ចាស់ជាងឈើ ខ្ញុំតែងបញ្ញត្តនូវបុរសបុគ្គល ដែលប្រកប
 ដោយធម៌ ៤ នេះឯង ថាជាបុគ្គល មានកុសលដ៏បរិបូណ៌ មានកុសល
 ដ៏ឧត្តម ជាបុគ្គលដល់ហើយនូវធម៌ ដែលបុគ្គលគប្បីដល់ដ៏ឧត្តម ជាស-
 មណៈ មិនមានបរាជ័យ ។ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកប្រកាន់
 នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសីល សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងជឿ
 សេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុត
 ដោយជុំវិញ ដោយហេតុត្រឹមតែសីល ត្រឹមតែការសង្រួម ត្រឹមតែការ
 រាំង ត្រឹមតែការមិនប្រព្រឹត្តកន្លង យ៉ាងនេះឯង ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកប្រកាន់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយ
 វត្ថុ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុដំរីក៏មាន ប្រព្រឹត្ត
 វត្ថុសេះក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុគោក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុផ្លែក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុ
 ក្អែកក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុរបស់វាសុទេពក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុរបស់ពល-
 ទេពក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុរបស់បុណ្ណកទ្ធក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុរបស់មណិ-
 កទ្ធក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុភ្លើងក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុនាគក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុ
 គ្រុឌក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុយក្ខក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុអសុរក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុ
 គន្ធពួកក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុមហារាជក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រះចន្ទ្រក៏មាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សុរិយវត្តិកា វា ហោន្ណិ ឥន្ទវត្តិកា វា ហោន្ណិ ព្រហ្ម-
 វត្តិកា វា ហោន្ណិ ទេវវត្តិកា វា ហោន្ណិ ទិសវត្តិកា វា
 ហោន្ណិ ។ ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា វត្តសុទ្ធិកា
 តេ វត្តេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ
 បច្ចេន្តិ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា មុតសុទ្ធិកា ។
 តេ កាលតោ វុដ្ឋហិត្វា បបរី អាមសន្តិ ហារិតំ អា-
 មសន្តិ កោមយំ អាមសន្តិ កក្ខបំ អាមសន្តិ ជាលំ
 អក្កមន្តិ តិលវាហំ អាមសន្តិ បុស្សតិលំ ខាទន្តិ
 បុស្សតេលំ មក្ខេន្តិ បុស្សទន្តកដ្ឋំ ខាទន្តិ បុស្ស-
 មត្តិកាយ នហាយន្តិ បុស្សសាដកំ ជិវាសេន្តិ បុស្ស-
 វេដ្ឋនំ វេដ្ឋន្តិ ។ ឥមេ តេ សមណព្រាហ្មណា មុត-
 សុទ្ធិកា តេ មុតេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ
 វិមុត្តិ បរិមុត្តិ បច្ចេន្តិ ។

ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រះអាទិត្យក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រះឥន្ទ្រក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុ
ព្រះព្រហ្មក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុទេព្វក៏មាន ប្រព្រឹត្តវត្ថុសំពះទិសក៏មាន ។
សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ ជាអ្នកប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយវត្ថុ
សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងជឿសេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស
ស្អាតជុំវិញ ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ព្រោះវត្ថុ ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ អ្នកប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយ
អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក្រោកឡើង
អំពីព្រលឹម ស្ទាបប្រិចពី ស្ទាបស្មៅស្រស់ ស្ទាបអាចម៍គោ ស្ទាប
អណ្តើក ជាន់នូវបណ្តាញ(ដែក) ស្ទាបរទេះដែលពេញដោយល្ង ស៊ីល្ង
ដែលជាមង្គល លាបប្រេងមង្គល ស៊ីឈើស្ទន់មង្គល ផ្ចិតដោយដីស្អិត
មង្គល ស្លៀកសំពត់មង្គល ជួតឈ្នួតមង្គល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ
ជាអ្នកប្រកាន់សេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ សមណ-
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងជឿ សេចក្តីស្អាត ស្អាតវិសេស ស្អាតជុំវិញ
ការផុត ផុតស្រឡះ ផុតដោយជុំវិញ ដោយអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ។

ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះផ្លូវដទៃ

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វាតិ ព្រាហ្មណោ ទិដ្ឋ-
 សុទ្ធិយាមិ សុទ្ធិ ធាហា សុតសុទ្ធិយាមិ សុទ្ធិ ធាហា
 សីលសុទ្ធិយាមិ សុទ្ធិ ធាហា វត្តសុទ្ធិយាមិ សុទ្ធិ
 ធាហា មុតសុទ្ធិយាមិ សុទ្ធិ ធាហា ន កថេតិ ន
 ភណាតិ ន ទិបយតិ ន វោហាវតីតិ ន ព្រាហ្មណោ
 អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហា ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ។

[១២១] បុញ្ញោ ច ចាបេ ច អនូបលិត្តោតិ បុញ្ញំ
 វុច្ចតិ យដ្ឋិត្តិ តេណតុកំ កុសលាកិសដ្ឋារំ ។ អ-
 បុញ្ញំ^(១) វុច្ចតិ សព្វំ អកុសលំ ។ យតោ បុញ្ញាកិ-
 សដ្ឋារោ ច អបុញ្ញាកិសដ្ឋារោ ច អានេញ្ញាកិសដ្ឋា-
 រោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្តកតា

១ ម. អយំ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ព្រោះសីលនិងវត្តក្តី ព្រោះ
 អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ក្តី បានសេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍មិនពោលនូវសេចក្តី
 បរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញផង មិន
 ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮ
 ផង មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលផង
 មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវត្តផង មិន
 ពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនពន្យល់ មិននិយាយ នូវសេចក្តី
 បរិសុទ្ធិ ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ផង ព្រោះ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍មិនពោល នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ
 ដោយផ្លូវដទៃ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ព្រោះសីលនិង
 វត្តក្តី ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ក្តី ។

[១២១] ពាក្យថា មិនជាប់នៅក្នុងបុណ្យនិងបាប មានសេចក្តីថា
 កុសលាភិសង្ខារណាមួយ ដែលឲ្យបដិសន្ធិក្នុងត្រៃធាតុ លោកហៅថា
 បុណ្យ ។ អកុសលទាំងអស់ លោកហៅថា បាប ។ កាលណា
 បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារនិងអានេញាភិសង្ខារ ដែលព្រាហ្មណ៍លះ
 បង់ហើយ ផ្តាច់ឫសចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាដើមត្នោត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនការដ្ឋតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ឯត្តារតា ច
 បុញ្ញេ ច ចាបេ ច ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ ន
 ឧបលិម្បតិ អលិត្តោ អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ
 ជិត្តោ ជិស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញតោ វិមរិយាទិ-
 កតេន ចេតសា វិហារតីតិ បុញ្ញេ ច ចាបេ ច
 អនុបលិត្តោ ។

[១២២] អត្តញ្ញហោ នយិធិ បក្កពូមាណោតិ អត្ត-
 ញ្ញហោតិ អត្តទិដ្ឋិជហោ ។ អត្តញ្ញហោតិ តាហជហោ ។
 អត្តញ្ញហោតិ តណ្ហារសេន ទិដ្ឋិរសេន កហិតំ បរា-
 មដ្ឋំ អភិទិវិដ្ឋំ អដ្ឋោសិតំ អទិមុត្តំ សព្វំ^(១) តំ ចត្តំ
 ហោតិ រន្តំ មុត្តំ បហីនំ បទិទិស្សដ្ឋំ ។ នយិធិ ប-
 ក្កពូមាណោតិ បុញ្ញាភិសដ្ឋារំ វា អបុញ្ញាភិសដ្ឋារំ វា
 អានញ្ញាភិសដ្ឋារំ វា អក្កពូមាណោ អជនយមាណោ
 អសញ្ញនយមាណោ អទិពូត្តយមាណោ អនភិទិពូត្តយ-
 មាណោតិ អត្តញ្ញហោ នយិធិ បក្កពូមាណោ ។

តនាហ ភកវា

១ ម. សព្វស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដល់នូវភាពតាំងនៅមិនបាន មានសភាពមិនកើតតទៅទៀត ក្នុងកាល
ណា ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះថា មិនជាប់ មិនជាប់ព្រម មិនជាប់មាំ ជាអ្នក
មិនប្រឡាក់ មិនប្រឡាក់ព្រម មិនចូលទៅប្រឡាក់ ស្ទុះចេញ លះបង់
រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកកិលេសដូចជាទំនប់ដើម
ក្នុងបុណ្យនិងបាប ព្រោះហេតុប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនជាប់នៅក្នុងបុណ្យនិងបាប ។

[១២២] ពាក្យថា ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តា លែងធ្វើក្នុងលោកនេះ
អធិប្បាយថា អ្នកលះបង់នូវអត្តទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អ្នកលះបង់នូវអត្តា ។
អ្នកលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថា អ្នកលះបង់នូវអត្តា ។
វត្ថុណា ដែលគេប្រកាន់ បបោសអង្រែល ត្រេកអរចំពោះ ចុះចិត្ត
ចុះចិត្តស៊ប់ហើយ ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ វត្ថុទាំង
អស់នោះ ព្រាហ្មណ៍ បានកម្ចាត់ ខ្នាក់ចោល ផុត លះបង់ រលាស់
ចោលហើយ ឈ្មោះថា អ្នកលះបង់នូវអត្តា ។ ពាក្យថា លែងធ្វើ
ក្នុងលោកនេះ គឺមិនធ្វើ មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត
មិនបង្កើតចំពោះ នូវបុញ្ញាភិសង្ខារក្តី នូវអបុញ្ញាភិសង្ខារក្តី នូវអានេ-
ញ្ញាភិសង្ខារក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តាលែងធ្វើ
ក្នុងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

ចតុត្តោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ព្រាហ្មណោ អញ្ញតោ សុទ្ធិមាហា
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
បុញ្ញេ ច ចារេ ច អនូបលិត្តោ
អត្តញ្ញហោ នយិធ បក្កព្វមាណោតិ ។

[១២៣] បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេ
ឯជានុកា តេ ន តវន្តិ សន្តិ
តេ ឧក្កហាយន្តិ និរស្សជន្តិ
កបិវ សាទំ បមុទំ កហាយ ។

[១២៤] បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេតិ
បុរិមំ សត្តារំ បហាយ អបរំ សត្តារំ និស្សិតា បុរិមំ
ធម្មក្កានំ បហាយ អបរំ ធម្មក្កានំ និស្សិតា បុរិមំ
កលំ បហាយ អបរំ កលំ និស្សិតា បុរិមំ ទិដ្ឋិ
បហាយ អបរំ ទិដ្ឋិ និស្សិតា បុរិមំ បដិបទំ បហាយ
អបរំ បដិបទំ និស្សិតា បុរិមំ មក្កំ បហាយ អបរំ
មក្កំ និស្សិតា សន្តិស្សិតា អល្លិដា ឧបកតា អដ្ឋោ-
សិតា អទិមុត្តាតិ បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

ព្រាហ្មណ៍ មិនពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយផ្លូវដទៃ
ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ព្រោះសីលនិងវត្តក្តី
ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ក្តី ទាំងមិនជាប់នៅក្នុងបុណ្យ
និងបាប ជាអ្នកលះបង់នូវអត្តា លែងធ្វើក្នុងលោកនេះ ។

[១២៣] ជនណា ជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ លះបង់វត្តមុន
អាស្រ័យវត្តក្រោយ ជននោះ នឹងធ្ងន់នូវការជាប់ចំពាក់
មិនបានទេ ជននោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ ដូច
ជាស្វាតោងមែកឈើចំពោះមុខ ។

[១២៤] ពាក្យថា លះបង់វត្តមុន ហើយអាស្រ័យវត្តក្រោយ គឺលះបង់
សាស្តាមុន មកពីងងឹតនឹងសាស្តាក្រោយ លះបង់ធម៌ដែលសាស្តា
ប្រាប់មុន មកអាស្រ័យធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ក្រោយ លះបង់ពួកមុន
មកអាស្រ័យពួកក្រោយ លះបង់ទិដ្ឋិមុន មកអាស្រ័យទិដ្ឋិក្រោយ
លះបង់បដិបទាមុន មកអាស្រ័យបដិបទាក្រោយ លះបង់មគ្គមុន
ហើយអាស្រ័យ អាស្រ័យព្រម ជាប់នៅ ជក់នៅ ចុះចិត្ត ចុះចិត្តស៊ប់
នូវមគ្គក្រោយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងលះបង់វត្តមុន
អាស្រ័យវត្តក្រោយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១២៥] ឯជានុកា តេ ន តវន្តិ សង្កន្តិ ឯជា
 វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ ឯជានុកាតិ ឯជានុកា
 ឯជានុកតា ឯជានុសជា ឯជាយាបដ្ឋា បតិកា អភិក្ខុ-
 តា បរិយាទិន្នចិត្តា ។ ន តវន្តិ សង្កន្តិ រាគសង្កំ ទោស-
 សង្កំ មោហសង្កំ មាណសង្កំ ទិដ្ឋិសង្កំ កិលេសសង្កំ
 ទុច្ចរិតសង្កំ ន តវន្តិ ន ឧត្តវន្តិ ន បតវន្តិ ន សមតិ-
 ក្កមន្តិ ន វិវិវត្តន្តិ ឯជានុកា តេ ន តវន្តិ សង្កំ ។

[១២៦] តេ ឧត្តហាយន្តិ និវស្សជន្តិកិ សត្តារំ
 កណ្ហានិ តំ មុញ្ញាត្វា អញ្ញំ សត្តារំ កណ្ហានិ ធម្មក្កានំ
 កណ្ហានិ តំ មុញ្ញាត្វា អញ្ញំ ធម្មក្កានំ កណ្ហានិ កលំ
 កណ្ហានិ តំ មុញ្ញាត្វា អញ្ញំ កលំ កណ្ហានិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ហានិ តំ មុញ្ញាត្វា អញ្ញំ ទិដ្ឋិ កណ្ហានិ បដិបទំ
 កណ្ហានិ តំ មុញ្ញាត្វា អញ្ញំ បដិបទំ កណ្ហានិ មក្កំ កណ្ហានិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១២៥] ពាក្យថា ជនណាជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ... ជននោះ នឹងធ្ងន់នូវការជាប់ចំពាក់មិនបានទេ អធិប្បាយថា តណ្ហាហៅថា ការញាប់ញ័រ បានខាង តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈាលោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា ជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ គឺជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាមការញាប់ញ័រ ទៅតាមការញាប់ញ័រ ផ្សាយទៅតាមការញាប់ញ័រ ដល់នូវការញាប់ញ័រ ធ្លាក់ចុះ គ្របសង្កត់ មានចិត្តរូបរិតដោយការញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា នឹងធ្ងន់នូវការជាប់ចំពាក់ មិនបានទេ គឺនឹងធ្ងន់មិនបាន ធ្ងន់ឡើងមិនបាន ធ្ងន់មិនផុត មិនកន្លងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្លង នូវការចំពាក់គឺភាគៈ ការចំពាក់គឺទោសៈ ការចំពាក់គឺមោហៈ ការចំពាក់គឺមានៈ ការចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ការចំពាក់គឺកិលេស ការចំពាក់គឺទុច្ចរិត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនណា ជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ ជននោះ នឹងធ្ងន់នូវការជាប់ចំពាក់មិនបានទេ ។

[១២៦] ពាក្យថា ជនទាំងនោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ សេចក្តីថា ប្រកាន់យកនូវសាស្តា លះបង់នូវសាស្តានោះ ហើយប្រកាន់សាស្តាដទៃវិញ ប្រកាន់ធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ លះបង់ធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់នោះ ហើយប្រកាន់ធម៌ដទៃដែលសាស្តាប្រាប់វិញ ប្រកាន់ពួក លះបង់ពួកនោះហើយ ប្រកាន់ពួកដទៃវិញ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ លះបង់ទិដ្ឋិនោះ ហើយប្រកាន់ទិដ្ឋិដទៃវិញ ប្រកាន់បដិបទា លះបង់បដិបទានោះ ហើយប្រកាន់បដិបទាដទៃវិញ

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តំ មុញ្ញិត្វា អញ្ញំ មក្កំ កណ្ណានិ កណ្ណានិ ច មុញ្ញានិ
ច អាទិយនិ ច និរស្សជនិ ចាតិ តេ ឧត្តហាយនិ
និរស្សជនិ ។

[១២៧] កប៊ីវ សាទំ បមុទំ កហាយាតិ យថា
មក្កុដោ អញ្ញោ បរេនេ ចរមាដោ សាទំ កណ្ណាតិ តំ
មុញ្ញិត្វា អញ្ញំ សាទំ កណ្ណាតិ តំ មុញ្ញិត្វា អញ្ញំ សាទំ
កណ្ណាតិ ឯវមេវ បុច្ច សមណព្រាហ្មណា បុច្ច ទិដ្ឋិក-
តានិ កណ្ណានិ ច មុញ្ញានិ ច អាទិយនិ ច និរស្សជនិ
ចាតិ កប៊ីវ សាទំ បមុទំ កហាយ ។ តេនាហ ភកវា

បុរិមំ បហាយ អបរំ សិតាសេ
ឯជានុកា តេ ន តវនិ សន្តិ
តេ ឧត្តហាយនិ និរស្សជនិ
កប៊ីវ សាទំ បមុទំ កហាយាតិ ។

[១២៨] សយំ សមាទាយ វតានិ ជន្ត
ឧច្ចារចំ កច្ឆតិ សញ្ញសត្តោ
វិទ្ធា ច^(១) វេទេហិ សមេច្ច ធម្មំ
ន ឧច្ចារចំ កច្ឆតិ ភ្ជិបញ្ញោ ។

១ ឱ. វិទា ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ប្រកាន់មគ្គ លះបង់មគ្គនោះ ហើយប្រកាន់មគ្គដទៃវិញ ប្រកាន់ផង
លះបង់ផង ប្រកាន់យកផង លែងចោលផង ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់ ។

[១២៧] ពាក្យថា ដូចជាស្វាតោងមែកឈើចំពោះមុខ សេចក្តីថា
ស្វាកាលត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃតូចព្រៃធំ តែងតោងមែកឈើ លែងនូវមែក
ឈើនោះចោល ហើយតោងមែកឈើដទៃ លែងមែកឈើនោះចោល
ហើយតោងមែកឈើដទៃវិញ យ៉ាងណា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ផ្ដេស
ផ្ដាស តែងប្រកាន់ផង លះបង់ផង កាន់យកផង លែងចោលផង នូវទិដ្ឋិ
ផ្ដេសផ្ដាស ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាស្វា
តោងមែកឈើចំពោះមុខ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ជនណា ជាអ្នកលង់តាមការញាប់ញ័រ លះបង់វត្ថុ
មុន អាស្រ័យវត្ថុក្រោយ ជននោះ នឹងឆ្លងនូវការជាប់
ចំពាក់មិនបាន ជននោះ តែងប្រកាន់ តែងលះបង់
ដូចជាស្វា តោងមែកឈើចំពោះមុខ ។

[១២៨] ជនសមាទាននូវវត្ថុទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯង ជា
អ្នកជាប់ក្នុងសញ្ញា តែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ឯអ្នក
ប្រាជ្ញ មានបញ្ញាដូចផែនដី ត្រាស់ដឹងនូវធម៌
ដោយវេទទាំងឡាយ មិនទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាបទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១២៩] សយំ សមាទាយ វតានិ ជន្ទតិ សយំ
 សមាទាយាតិ សាមំ សមាទាយ ។ វតានីតិ ហត្ថិវត្ថំ
 វា អស្សវត្ថំ វា កោវត្ថំ វា កុក្កុវត្ថំ វា កាកវត្ថំ
 វា សុទេវត្ថំ វា ពលទេវត្ថំ វា បុណ្ណកទ្ធវត្ថំ វា
 មណិកទ្ធវត្ថំ វា អក្កិវត្ថំ វា ឆាកវត្ថំ វា សុបណ្ណវត្ថំ វា
 យក្ខវត្ថំ វា អសុវត្ថំ វា ។ បេ ។ ទិសវត្ថំ វា អាទាយ
 សមាទាយ អាទិយិត្វា សមាទិយិត្វា កណ្ហិត្វា បរាម-
 សិត្វា អភិទិវិត្វា ។ ជន្ទតិ សត្តោ នរោ ។ បេ ។
 មនុជោតិ សយំ សមាទាយ វតានិ ជន្ទ ។

[១៣០] ឧច្ចាវចំ កច្ចតិ សញ្ញសត្តោតិ សត្តារតោ
 សត្តារំ កច្ចតិ ធម្មក្ខានតោ ធម្មក្ខានំ កច្ចតិ កណ្ហតោ
 កណំ កច្ចតិ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ កច្ចតិ បដិបទាតោ បដិបទំ
 កច្ចតិ មក្កតោ មក្កំ កច្ចតិ ។ សញ្ញសត្តោតិ កាម-
 សញ្ញាយ ព្យាទានសញ្ញាយ វិហឹសាសញ្ញាយ ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាយ សត្តោ វិសត្តោ អាសត្តោ លត្តោ លក្កិតោ
 បសិពុទ្ធា ។ យថា ភិត្តិខីលេ វា ឆាកទន្តេ វា កណ្ហា
 សត្ថំ វិសត្ថំ អាសត្ថំ លត្ថំ លក្កិតំ បសិពុទ្ធនំ ឯវមេវ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១២៩] អធិប្បាយពាក្យថា ជនសមាទាន នូវវត្ថុទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯង ត្រង់ពាក្យថា សមាទានដោយខ្លួនឯង គឺកាន់យកព្រម ដោយខ្លួនឯង ។ ពាក្យថា វត្ថុទាំងឡាយ សេចក្តីថា កាន់យក កាន់ យកព្រម ប្រកាន់ ប្រកាន់ព្រម ក្នុងកាន់យក បបោសអង្កែល ជាប់ចិត្ត នូវវត្ថុដំរីក្តី វត្ថុសេះក្តី វត្ថុគោក្តី វត្ថុឆ្កែក្តី វត្ថុក្អែកក្តី វត្ថុវាសុទេពក្តី វត្ថុ ពលទេពក្តី វត្ថុបុណ្ណកទ្រក្តី វត្ថុមណិកទ្រក្តី វត្ថុភ្លើងក្តី វត្ថុនាគក្តី វត្ថុ គ្រុឌក្តី វត្ថុយក្ខក្តី វត្ថុអសុរក្តី ។ បេ ។ វត្ថុទិសក្តី ។ ពាក្យថា ជន គឺសត្វ នរៈ ។ បេ ។ សត្វមានជាតិជាមនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) ជនសមាទាននូវវត្ថុទាំងឡាយដោយខ្លួនឯង ។

[១៣០] ពាក្យថា ជាអ្នកជាប់ក្នុងសញ្ញា រមែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប សេចក្តីថា ចេញអំពីសាស្តា ទៅរកសាស្តា ចេញអំពីធម៌ដែលសាស្តា ប្រាប់ ទៅរកធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ អំពីពួក ទៅរកពួក អំពីទិដ្ឋិ ទៅ រកទិដ្ឋិ អំពីបដិបទា ទៅរកបដិបទា អំពីមគ្គ ទៅរកមគ្គ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកជាប់នៅក្នុងសញ្ញា គឺ ចំពាក់ ចំពាក់ធ្លាក់ ចំពាក់ចាក់ស្រែះ ថ្នក់ ទាក់ជាប់មាំហើយ ក្នុងកាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ទិដ្ឋិសញ្ញា ។ ភណ្ណៈដែលចំពាក់ ចំពាក់ធ្លាក់ ចំពាក់ចាក់ស្រែះ ថ្នក់ ទាក់ជាប់មាំហើយ ឮដ៏ចម្រើនជញ្ជាំងឬដៃកែវ យ៉ាងណាមិញ

ចតុត្តោ សុទ្ធជុតសុត្តនិទ្ទេសោ

កាមសញ្ញាយ ព្យាបាទសញ្ញាយ វិហឹសាសញ្ញាយ
ទិដ្ឋិសញ្ញាយ សត្តោ វិសត្តោ អាសត្តោ លត្តោ
លត្តិតោ បលិតុទ្ទោតិ ឧទ្ធាវចំ កច្ចតិ សញ្ញសត្តោ ។

[១៣១] វិទ្ធា ច វេទេហិ សមេច្ច ធម្មន្តិ វិទ្ធាតិ
វិទ្ធា វិទ្ធាតតោ ញ្ញាណំ ពុទ្ធិមា វិការី មេធារី ។ វេ-
ទេហីតិ វេនា វុច្ចន្តិ ចតុសុ មក្កេសុ ញ្ញាណំ បញ្ញា
បញ្ញាទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្កោ វីមំសា
វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ។ តេហិ វេទេហិ ជាតិជរាម-
រណាស្ស អន្តកតោ អន្តប្បត្តោ កោដិតតោ កោ-
ដិប្បត្តោ បរិយន្តកតោ បរិយន្តប្បត្តោ វោសានកតោ
វោសានប្បត្តោ តាណាតតោ តាណាប្បត្តោ លេណាត-
តោ លេណាប្បត្តោ សរណាតតោ សរណាប្បត្តោ អ-
ភយកតោ អភយប្បត្តោ អច្ចុតកតោ អច្ចុតប្បត្តោ
អមតកតោ អមតប្បត្តោ និព្វានកតោ និព្វានប្បត្តោ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

បុគ្គលអ្នកចំពាក់ ចំពាក់ធ្លាក់ ចំពាក់ចាក់ស្រែះ ថ្នក់ ទាក់ជាប់មាំហើយ
ក្នុងកាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ទិដ្ឋិសញ្ញា ក៏យ៉ាង
នោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកជាប់នៅក្នុងសញ្ញា
តែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ។

[១៣១] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដោយ
វេទទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញ គឺអ្នកដឹង អ្នកប្រកបដោយវិជ្ជា
អ្នកមានញាណ អ្នកមានប្រាជ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿងឆ្មុះយល់ មានបញ្ញា
ជាគ្រឿងថ្លឹង ។ ញាណ បញ្ញា បញ្ញិន្រ្ទិយ បញ្ញាពល ធម្មវិចយ-
សម្តោជ្ឈង្គ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គទាំងឡាយ ៤ លោក
ហៅថា វេទ ក្នុងបទថា ដោយវេទទាំងឡាយ ។ បុគ្គលដល់នូវទីបំផុត
សម្រេចនូវទីបំផុត ដល់នូវចុង សម្រេចនូវចុង ដល់នូវទីបំផុតដោយ
ជុំវិញ សម្រេចនូវទីបំផុតដោយជុំវិញ ដល់នូវទីអវសាន សម្រេចនូវទី
អវសាន នៃជាតិ ជរានិងមរណៈ ដល់ហើយនូវទីជ្រកកោន សម្រេច
នូវទីជ្រកកោន ដល់នូវទីពួន សម្រេចនូវទីពួន ដល់នូវទីពឹងទីពូក
សម្រេចនូវទីពឹងទីពូក ដល់នូវទីមិនមានភ័យ សម្រេចនូវទីមិនមានភ័យ
ដល់នូវទីមិនច្យុត សម្រេចនូវទីមិនច្យុត ដល់នូវអមតៈ សម្រេចនូវអមតៈ
ដល់នូវព្រះនិព្វាន សម្រេចនូវព្រះនិព្វាន ដោយវេទទាំងនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វេទានំ វា អន្តកតោតិ វេទតូ ។ វេទេហិ វា អន្ត-
 កតោតិ វេទតូ ។ សត្តន្នំ ធម្មានំ វិទិតត្តា វេទតូ
 សក្កាយទិដ្ឋិ វិទិតា ហោតិ វិចិកិច្ចា វិទិតា ហោតិ
 សីលព្វត្តបរាមាសោ វិទិតោ ហោតិ វាកោ វិទិតោ
 ហោតិ ទោសោ វិទិតោ ហោតិ មោហោ វិទិតោ
 ហោតិ មាដោ វិទិតោ ហោតិ ។ វិទិតស្ស ហោន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា សន្តិលេសិកា ចោដោព្ព-
 រិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា ។

វេទានិ វិចេយ្យ កេវលានិ (សភិយាតិ ភគវា)
 សមណានំ យានិ បត្តិ ព្រាហ្មណានំ
 សព្វវេទនាសុ វីតរាកោ

សព្វំ វេទមតិច្ច វេទតូ សោ ។

សមេច្ច ធម្មន្តិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ សព្វ
 សដ្ឋារា អនិច្ចាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ សព្វ
 សដ្ឋារា ទុក្ខាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ សព្វ
 ធម្មា អនត្តាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មួយទៀត បុគ្គលដល់នូវទីបំផុតនៃវេទទាំងឡាយ ឈ្មោះថា វេទគូ-
 បុគ្គល ។ បុគ្គលដល់នូវទីបំផុតដោយវេទទាំងឡាយ ឈ្មោះថា វេទគូ-
 បុគ្គល ។ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា វេទគូ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំង-
 ឡាយ ៧ ប្រការ គឺ ជាអ្នកដឹងច្បាស់សក្កាយទិដ្ឋិ ១ ដឹងច្បាស់វិចិកិច្ចា ១
 ដឹងច្បាស់សីលពូតបរាមាសៈ ១ ដឹងច្បាស់រាគៈ ១ ដឹងច្បាស់ទោសៈ ១
 ដឹងច្បាស់មោហៈ ១ ដឹងច្បាស់មានៈ ១ ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងព្រម ជាធម៌ញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត
 ក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ជាធម៌មានសេចក្តី
 ទុក្ខជាផល ជាបច្ច័យរបស់ជាតិ ជរានិងមរណៈតទៅទៀត វេទគូ-
 បុគ្គល ដឹងច្បាស់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់សភិយៈ) បុគ្គលណា
 ពិចារណាហើយ នូវវេទទាំងអស់ របស់ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រាសចាកតម្រេក ក្នុងវេទទាំងពួង កន្លង
 នូវវេទទាំងពួង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា វេទគូបុគ្គល ។
 ពាក្យថា ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ គឺត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះ នូវ
 ធម៌ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា សង្ខារទាំងពួង មិន
 ទៀង ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា សង្ខារទាំងពួងជា
 ទុក្ខ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាភិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។
សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណានិ សមេច្ច អភិសមេច្ច
ធម្មំ ។ វិញ្ញាណប្បច្ចយា ធាមរូបនិ ។ ធាមរូបប្បច្ចយា
សន្យាយតននិ ។ សន្យាយតនប្បច្ចយា ផស្ស្តាភិ ។
ផស្ស្តប្បច្ចយា វេទនាភិ ។ វេទនាបច្ចយា តណ្ហាភិ ។
តណ្ហាបច្ចយា ឧទាទាននិ ។ ឧទាទានប្បច្ចយា
ភវេតិ ។ ភវប្បច្ចយា ជាតិភិ ។ ជាតិប្បច្ចយា ជរា-
មរណានិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ អវិជ្ជានិរោធិ
សង្ខារនិរោធិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ ស-
ង្ខារនិរោធិ វិញ្ញាណនិរោធិ សមេច្ច អភិសមេច្ច
ធម្មំ ។ វិញ្ញាណនិរោធិ ធាមរូបនិរោធិ ។ ធាមរូប-
និរោធិ សន្យាយតននិរោធិ ។ សន្យាយតននិរោធិ
ផស្ស្តនិរោធិ ។ ផស្ស្តនិរោធិ វេទនានិរោធិ ។
វេទនានិរោធិ តណ្ហានិរោធិ ។ តណ្ហានិរោធិ
ឧទាទាននិរោធិ ។ ឧទាទាននិរោធិ ភវនិរោ-
ធិ ។ ភវនិរោធិ ជាតិនិរោធិ ។ ជាតិនិរោធិ
ជរាមរណនិរោធិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើត) ព្រោះ
អវិជ្ជា ជាបច្ច័យ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា វិញ្ញាណ
(កើត) ព្រោះសង្ខារ ជាបច្ច័យ ។ នាមនិងរូប (កើត) ព្រោះវិញ្ញាណ
ជាបច្ច័យ ។ អាយតនៈ ៦ (កើត) ព្រោះនាមរូប ជាបច្ច័យ ។ ផស្សៈ
(កើត) ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ ។ វេទនា (កើត) ព្រោះផស្សៈ
ជាបច្ច័យ ។ តណ្ហា (កើត) ព្រោះវេទនា ជាបច្ច័យ ។ ឧបាទាន
(កើត) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។ ភព (កើត) ព្រោះឧបាទាន ជាបច្ច័យ ។
ជាតិ (កើត) ព្រោះភព ជាបច្ច័យ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះ
នូវធម៌ថា ជរានិងមរណៈ (កើត) ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ ។ ត្រាស់ដឹង
ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា កិរិយារលត់សង្ខារ ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ។
ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា កិរិយារលត់វិញ្ញាណ ព្រោះការ
រលត់សង្ខារ ។ កិរិយារលត់នាមនិងរូប ព្រោះការរលត់វិញ្ញាណ ។ កិរិយា
រលត់អាយតនៈ ៦ ព្រោះការរលត់នាមនិងរូប ។ កិរិយារលត់ផស្សៈ ព្រោះ
ការរលត់អាយតនៈ ៦ ។ កិរិយារលត់វេទនា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ ។
កិរិយារលត់តណ្ហា ព្រោះការរលត់វេទនា ។ កិរិយារលត់ឧបាទាន
ព្រោះការរលត់តណ្ហា ។ កិរិយារលត់ភព ព្រោះការរលត់ឧបាទាន ។
កិរិយារលត់ជាតិ ព្រោះការរលត់ភព ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹង
ចំពោះនូវធម៌ថា កិរិយារលត់ជរានិងមរណៈ ព្រោះការរលត់ជាតិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥទំ ទុក្ខនិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ អយំ ទុក្ខស-
 មុទយោតិ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធាតិ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធហ-
 តាមិទី បដិបទាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ ឥមេ
 អាសវាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ អយំ អាសវ-
 សមុទយោតិ ។ អយំ អាសវនិរោធាតិ ។ អយំ អាស-
 វនិរោធហតាមិទី បដិបទាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។
 ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ។ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ ។
 ឥមេ ធម្មា បហាតព្វាតិ ។ ឥមេ ធម្មា កាវេតព្វាតិ ។
 ឥមេ ធម្មា សច្ចិកាតព្វាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច
 ធម្មំ ។ ឆន្ទំ ផស្សាយតនានំ សមុទយព្វ អត្តជ្ជមព្វ
 អស្សាទព្វ អាទីនវព្វ និស្សរណព្វ សមេច្ច អភិ-
 សមេច្ច ធម្មំ ។ បញ្ចន្ទំ ឧទានានក្ខន្ធានំ សមុទយព្វ
 អត្តជ្ជមព្វ អស្សាទព្វ អាទីនវព្វ និស្សរណព្វ
 សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ ចតុន្ទំ មហាក្ខតានំ
 សមុទយព្វ អត្តជ្ជមព្វ អស្សាទព្វ អាទីនវព្វ
 និស្សរណព្វ សមេច្ច អភិសមេច្ច ធម្មំ ។ យដ្ឋិញ្ចិ
 សមុទយធម្មំ សព្វន្ទំ និរោធហធម្មនិ សមេច្ច អភិ-
 សមេច្ច ធម្មនិ វិទ្ធា ច វេទេហិ សមេច្ច ធម្មំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា នេះទុក្ខ ។ នេះជាហេតុនាំឲ្យ
កើតទុក្ខ ។ នេះជាការរលត់ទុក្ខ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវ
ធម៌ថា នេះជាបដិបទាទៅកាន់ការរលត់ទុក្ខ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹង
ចំពោះនូវធម៌ថា នេះពួកអាសវៈ ។ នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតអាសវៈ ។
នេះជាការរំលត់អាសវៈ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះ នូវធម៌ថា
នេះបដិបទាទៅកាន់ការរំលត់អាសវៈ ។ នេះពួកធម៌គួរត្រាស់ដឹង ។
នេះពួកធម៌គួរកំណត់ដឹង ។ នេះពួកធម៌គួរលះបង់ ។ នេះពួកធម៌គួរ
ចម្រើន ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា នេះពួកធម៌គួរធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ គឺហេតុឲ្យកើតផង ឲ្យ
រលត់ផង សេចក្តីរីករាយផង ទោសផង រលាស់ចេញផង នៃផស្ស្សាយ-
តនៈ ៦ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ គឺហេតុឲ្យកើតផង ឲ្យរលត់
ផង សេចក្តីរីករាយផង ទោសផង រលាស់ចេញផង នៃឧបាទាន-
ក្ខន្ធ ៥ ។ ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ គឺហេតុឲ្យកើតផង ឲ្យរលត់
ផង សេចក្តីរីករាយផង ទោសផង រលាស់ចេញផង នៃមហាក្ខត ៤ ។
ត្រាស់ដឹង ត្រាស់ដឹងចំពោះនូវធម៌ថា វត្តណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើង
ជាធម្មតា វត្តទាំងពួងនោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯអ្នកប្រាជ្ញត្រាស់ដឹងនូវធម៌ ដោយវេទទាំងឡាយ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៣២] ន ឧច្ចារចំ កច្ចតិ ភ្លិយ្យញ្ញោតិ ន
 សត្តារតោ សត្តារំ កច្ចតិ ន ធម្មក្កានតោ ធម្មក្កានំ
 កច្ចតិ ន កណាតោ កណំ កច្ចតិ ន ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ
 កច្ចតិ ន បដិបទាយ បដិបទំ កច្ចតិ ន មក្កតោ
 មក្កំ កច្ចតិ ។ ភ្លិយ្យញ្ញោតិ មហាបញ្ញោ បុធិប្បញ្ញោ
 ហាសប្បញ្ញោ ជវនប្បញ្ញោ តិក្ខុប្បញ្ញោ និព្វេទិកប្ប-
 ញ្ញោ ។ ភ្លិ រុច្ចតិ បបរី ។ តាយ បបរីសមាយ
 បញ្ញាយ វិបុលាយ វិត្តតាយ សមដ្ឋាកតោតិ ន
 ឧច្ចារចំ កច្ចតិ ភ្លិយ្យញ្ញោ ។ តេនាហ កកវា

សយំ សមាទាយ វតានិ ជន្ត
 ឧច្ចារចំ កច្ចតិ សញ្ញសត្តោ
 វិទ្ធា ច វេទេហិ សមេច្ច ធម្មំ
 ន ឧច្ចារចំ កច្ចតិ ភ្លិយ្យញ្ញោតិ ។

[១៣៣] ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិភ្លតោ
 យដ្ឋិញ្ចិ ទិដ្ឋិវ សុតំ មុតំ វា

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

[១៣២] ពាក្យថា មានបញ្ញាដូចផែនដី មិនទៅរកវត្ថុ ខ្ពស់
 និងទាប គឺ មិនចេញ អំពីសាស្តា ទៅរកសាស្តា មិនចេញ អំពី
 ធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ ទៅរកធម៌ដែលសាស្តាប្រាប់ មិនចេញ អំពី
 ពួកទៅរកពួក មិនចេញអំពីទិដ្ឋិទៅរកទិដ្ឋិ មិនចេញ អំពីបដិបទា
 ទៅរកបដិបទា មិនចេញ អំពីមគ្គ ទៅរកមគ្គ ។ ពាក្យថា មានបញ្ញា
 ដូចផែនដី គឺ មានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញាក្រាស់ មានបញ្ញាស្រស់
 មានបញ្ញារហ័ស មានបញ្ញាមុត មានបញ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយបង្ក នូវ
 កិលេស ។ ប្រើថា ហៅថា ផែនដី ។ អ្នកប្រាជ្ញប្រកបព្រមហើយ
 ដោយបញ្ញាដ៏ទូលាយ លាតផ្សាយស្មើ ដោយប្រើថានោះ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានបញ្ញាដូចផែនដី មិនទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ។ ហេតុ
 នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនសមាទាននូវវត្ថុទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯង ជាអ្នកជាប់
 នៅក្នុងសញ្ញា តែងទៅរកវត្ថុខ្ពស់ទាប ឯអ្នកប្រាជ្ញមាន
 បញ្ញាដូចផែនដី ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ ដោយវេទទាំងឡាយ
 មិនទៅរកវត្ថុខ្ពស់និងទាបទេ ។

[១៣៣] អ្នកប្រាជ្ញនោះ ជាអ្នកមានសេនាទៅប្រាសហើយ
 ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែល
 លោកឃើញហើយក្តី ឮហើយក្តី ប៉ះពាល់ហើយក្តី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តមេវ ទស្សី វិវដំ ចរន្តំ

កេនិទ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យ ។

[១៣៤] ស សព្វធម្មេសុ វិសេនិក្ខតោ យន្តិញ្ចិ

ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វាតិ សេនា វុច្ចតិ មារសេនា ។

កាយទុច្ចរិតំ មារសេនា វចីទុច្ចរិតំ មារសេនា មនោ-

ទុច្ចរិតំ មារសេនា វាកោ មារសេនា ទោសោ មារ-

សេនា មោហោ មារសេនា កោដោ ឧបនាហោ

។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារា មារសេនា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា

កាមា តេ បឋមា សេនា ទុតិយាតិ វុច្ចតិ

តតិយា ខុប្បិទាសា តេ ចតុត្ថិ តណ្ហា បវុច្ចតិ

បញ្ចមំ ជីនមិទ្ធព្ពេ ឆដ្ឋា ភិរូ បវុច្ចតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជនគប្បីកំណត់ នូវអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកឃើញ អ្នកមានដំបូល
បើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្តនោះឯង ដោយកិលេសដូចម្ដេច
ក្នុងលោកនេះបាន ។

[១៣៤] ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញនោះ ជាអ្នកមានសេនាទៅប្រាសហើយ
ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែលលោកឃើញ
ហើយក្ដី ឮហើយក្ដី ប៉ះពាល់ហើយក្ដី អធិប្បាយថា សេនារបស់មារ
លោកហៅថា សេនា ។ កាយទុច្ចរិត ជាមារសេនា វចីទុច្ចរិត
ជាមារសេនា មនោទុច្ចរិត ជាមារសេនា រាគៈ ជាមារសេនា ទោសៈ
ជាមារសេនា មោហៈ ជាមារសេនា កោធនៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។
អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ជាមារសេនា ។ ដូចពាក្យដែលព្រះមាន
ព្រះភាគ ត្រាស់ដូច្នោះថា

កាម ជាសេនាទី ១ របស់អ្នក សេចក្ដីមិនត្រេកអរ (ក្នុងធម៌ជា
កុសល) លោកហៅថា សេនាទី ២ សេចក្ដីស្រេកឃ្មាន ជាសេ-
នាទី ៣ របស់អ្នក តណ្ហា លោកហៅថា សេនាទី ៤ បីនមិទ្ធុៈ
ជាសេនាទី ៥ របស់អ្នក សេចក្ដីខ្លាច លោកហៅថា សេនាទី ៦

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

សត្តមី វិចិត្តិច្ឆា តេ មក្ខោ ថម្ពោ តេ អដ្ឋមោ
 លាភោសិ លោកោ សក្ការោ មិច្ឆាលទ្ធា ច យោ យសោ
 យោ ចត្តានំ សមុក្កំសេ បរេ ច អវជានតិ
 ឯសា នមុចិ តេ សេនា កណ្ណាស្សា ភិប្បហារិណី
 ន នំ អស្សរោ ជិនាតិ ជេត្វា ច លភតេ សុខន្តិ ។
 យតោ ចត្វហិ អរិយមក្កេហិ សព្វា ច មារសេនា
 សព្វេ ច បដិសេនិករា កិលេសា ជិតា ច បរា-
 ជិតា ច ភក្កា វិប្បលុត្តា^(១) បរមុខា សោ វុច្ចតិ
 វិសេនិក្ខតោ ។ សោ ទិដ្ឋេ វិសេនិក្ខតោ សុតេ
 វិសេនិក្ខតោ មុតេ វិសេនិក្ខតោ វិញ្ញាតេ វិសេនិក្ខ-
 តោតិ ស សព្វធម្មសុ វិសេនិក្ខតោ យដ្ឋិញ្ចិ ទិដ្ឋវ
 សុតំ មុតំ វា ។

១ ឱ. ម. វិប្បលុត្តា ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

វិចិកិច្ចា ជាសេនាទី ៧ របស់អ្នក ការលុបគុណ និងសេចក្តី
 រឹងត្អឹង ជាសេនាទី ៨ របស់អ្នក លោក សេចក្តីសរសើរ
 និងសក្ការៈ (ជាសេនាទី ៩) យសដែលបុគ្គលបានមកដោយ
 ការខុស បុគ្គលដែលលើកតម្កើងខ្លួនឯង ទាំងមើលងាយអ្នក
 ដទៃ (នេះជា) សេនាទី ១០ ម្ចាស់មារ នេះជាសេនារបស់
 អ្នកឯងដែលមានធម៌ខ្មៅ ជាសេនាតែងបៀតបៀន (នូវពួក
 សមណព្រាហ្មណ៍) បុគ្គលមិនភ្លៀវភ្លា មិនអាចឈ្នះនូវសេនា
 នោះទេ (លុះតែបុគ្គលភ្លៀវភ្លា) ទើបឈ្នះហើយបានសុខ ។

កាលណា មារសេនាទាំងពួង និងកិលេសជាសត្រូវទាំងពួង ដែល
 បុគ្គលណា ឈ្នះ ផ្លាញ់ បំបាក់ កម្ទេច ធ្វើឲ្យមានមុខងាកចេញ
 ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ បានហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមាន
 សេនាទៅប្រាសហើយ ។ បុគ្គលនោះមានសេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍
 ដែលឃើញ មានសេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឮ មាន
 សេនាទៅប្រាស ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មានសេនាទៅប្រាស
 ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញនោះ
 មានសេនាទៅប្រាសហើយ ក្នុងធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍
 ណាមួយ ដែលលោកឃើញហើយក្តី ឮហើយក្តី ប៉ះពាល់ហើយក្តី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៣៥] តមេវ ទស្សី វិវដំ ចរន្តន្តិ តមេវ
 សុទ្ធទស្សី វិសុទ្ធទស្សី បរិសុទ្ធទស្សី វោទានទស្សី
 បរិយោទានទស្សី ។ អថវា សុទ្ធទស្សនំ វិសុទ្ធទស្សនំ
 បរិសុទ្ធទស្សនំ វោទានទស្សនំ បរិយោទានទស្សនំ ។
 វិវដន្តិ តណ្ហាធននំ កិលេសធននំ អវិជ្ជាធននំ ។
 តានិ ធននានិ វិវាទានិ ហោន្តិ វិទ្ធិសិទានិ ឧបយាតិ-
 តានិ សមុត្តាតិទានិ បហីនានិ សមុច្ឆិទានិ រូបស-
 ន្តានិ បដិប្បស្សន្តានិ អភព្វប្បត្តិកានិ ញាណត្តិទា-
 ទឌ្ឍានិ ។ ចរន្តន្តិ ចរន្តំ វិចរន្តំ ឥរិយន្តំ វត្តន្តំ ចាលេន្តំ
 យមេន្តំ យាមេន្តន្តិ តមេវ ទស្សី វិវដំ ចរន្តំ ។

[១៣៦] កេនីធិ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យាតិ
 កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច
 ។ មេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ មេ ។ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៣៥] ពាក្យថា អ្នកឃើញ អ្នកមានដំបូលបើកហើយ
 កំពុងប្រព្រឹត្តនោះឯង គឺអ្នកឃើញការស្អាត អ្នកឃើញការស្អាតវិសេស
 អ្នកឃើញការបរិសុទ្ធ អ្នកឃើញការហ្មត់ចត់ អ្នកឃើញការផ្លូវផង ។ ឬថា
 អ្នកមានសេចក្តីយល់ស្អាត អ្នកមានសេចក្តីយល់ស្អាតវិសេស អ្នកមាន
 សេចក្តីយល់បរិសុទ្ធ អ្នកមានសេចក្តីយល់ហ្មត់ចត់ អ្នកមានសេចក្តីយល់
 ផ្លូវផង ។ ពាក្យថា អ្នកមានដំបូលបើកហើយ សេចក្តីថា ដំបូលគឺ
 តណ្ហា ដំបូលគឺកិលេស ដំបូលគឺអវិជ្ជា ។ ត្រៀងប្រក់ទាំងនោះ
 លោកបើក កម្ចាត់បង់ បំផ្លាញចោល ដករំលើងចោល លះបង់
 ផ្តាច់បង់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។
 ពាក្យថា កំពុងប្រព្រឹត្ត គឺ កំពុងត្រាច់ទៅ កំពុងត្រាច់ទៅផ្សេង ។
 កំពុងសម្រេចឥរិយាបថ កំពុងប្រព្រឹត្ត កំពុងរក្សា កំពុងរស់នៅ
 កំពុងញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 អ្នកឃើញ អ្នកមានដំបូលបើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្តនោះឯង ។

[១៣៦] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីកំណត់ដោយកិលេស ដូច
 ម្តេច ក្នុងលោកនេះ ត្រង់ពាក្យថា កំណត់ បានដល់ការកំណត់មាន
 ២ គឺ ការកំណត់ គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់ គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។
 នេះ ការកំណត់ គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់ គឺទិដ្ឋិ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តស្ស តណ្ហាកក្សេប្បា បហីនោ ទិដ្ឋិកក្សេប្បា បដិនិស្ស-
 ដ្ឋោ តណ្ហាកក្សេប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកក្សេប្បស្ស បដិនិ-
 ស្សដ្ឋត្តា កេន វាកេន កក្សេប្បយ្យ កេន ទោសេន
 កក្សេប្បយ្យ កេន មោហេន កក្សេប្បយ្យ កេន មារេន
 កក្សេប្បយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា កក្សេប្បយ្យ កេន ឧទ្ធច្ចេន
 កក្សេប្បយ្យ កាយ វិចិត្តិក្ខាយ កក្សេប្បយ្យ កេហិ អនុ-
 សយេហិ កក្សេប្បយ្យ រត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូឡោតិ
 វា វិនិពន្ធាតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្កេបកតោតិ
 វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថាមកតោតិ វា ។ តេ អភិ-
 សង្ខារា បហីនា អភិសង្ខារា បហីនត្តា កតិយោ
 កេន កក្សេប្បយ្យ នេរយិកោតិ វា តិរច្ឆានយោនិ-
 កោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ
 វា រូបិ វា អរូបិ វា សញ្ញិ វា អសញ្ញិ វា
 នេវសញ្ញិណសញ្ញិ វា ។ សោ ហេតុ នត្តិ

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

ការកំណត់គឺតណ្ហា អ្នកប្រាជ្ញនោះ បានលះបង់ហើយ ការកំណត់
គឺទិដ្ឋិ អ្នកប្រាជ្ញនោះ បានរលាស់ចោលហើយ ព្រោះលោកលះ
បង់ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា ព្រោះលោករលាស់ចោល នូវការកំណត់
គឺទិដ្ឋិ ជន គប្បីកំណត់ដោយរាគៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយទោសៈ
ដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយមោហៈដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយមានៈដូច
ម្តេច គប្បីកំណត់ដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយឧទ្ធច្ចៈដូចម្តេច
គប្បីកំណត់ដោយវិចិកិច្ចាដូចម្តេច គប្បីកំណត់ដោយអនុស័យទាំងឡាយ
ដូចម្តេចបាន ថា លោក នៅត្រេកត្រអាលក្តី នៅប្រទូស្តក្តី នៅវង្វេង
ក្តី នៅជាប់ចំពាក់ក្តី នៅបបោសអង្អែលក្តី ដល់នូវការរាយមាយ
ក្តី ដល់នូវការមិនដាច់ស្រេចក្តី ដល់នូវកម្លាំងក្តី ។ អភិសង្ខារទាំង
នោះ អ្នកប្រាជ្ញនោះ លះបង់ហើយ ព្រោះលោកលះអភិសង្ខារហើយ
ជន គប្បីកំណត់ នូវគតិទាំងឡាយថា លោក ទៅកើតក្នុងនរកក្តី
កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆានក្តី កើតក្នុងប្រេតវិស័យក្តី ជាមនុស្សក្តី ជា
ទេវតាក្តី ព្រហ្មមានរូបក្តី ព្រហ្មឥតរូបក្តី ព្រហ្មមានសញ្ញាក្តី
ព្រហ្មឥតសញ្ញាក្តី ព្រហ្មមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា
ក៏មិនមែនក្តី ដោយប្រការដូចម្តេចបាន ។ មិនមានហេតុ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បច្ចយោ នត្តិ ការណំ នត្តិ យេន កម្សេយ្យ វិក-
ម្សេយ្យ វិកប្បំ អាបដ្ឋេយ្យ ។ លោកស្មិន្តិ អចា-
យលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ
ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ កេនីធិ លោកស្មិ
វិកប្បយេយ្យ ។ តេនាហា ភកវា

ស សព្វធម្មេ សុរិសេនិក្ខតោ
យន្តិញ្ចិ ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វា
តមេវ ទស្សី វិវដំ ចរន្តំ
កេនីធិ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យាតិ ។

[១៣៧] ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខេហន្តិ
អច្ចន្តសុទ្ធិតិ ន តេ វទន្តិ
អាទានកន្តំ កថិតំ វិសដ្ឋ
អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិត្វិ លោកេ ។

[១៣៨] ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខេហន្តិតិ ក-
ប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច
។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនមានបច្ច័យ មិនមានទំនង ជាហេតុល្អមឲ្យជន គប្បីកំណត់ គប្បី
កំណត់ទុក គប្បីដល់នូវការកំណត់ទុកបានឡើយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក
គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក
អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជន គប្បីកំណត់ ដោយ
កិលេសដូចម្តេច ក្នុងលោកនេះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា

អ្នកប្រាជ្ញនោះ មានសេនាទៅប្រាសហើយ ក្នុងធម៌ទាំងពួង
ទាំងឡាយ គឺអារម្មណ៍ណាមួយ ដែលលោកឃើញហើយ
ក្តី ឮហើយក្តី ប៉ះពាល់ហើយក្តី ជនគប្បីកំណត់នូវអ្នក
ប្រាជ្ញ ជាអ្នកឃើញ មានដំបូលលើកហើយ កំពុងប្រព្រឹត្ត
នោះឯង ដោយកិលេសដូចម្តេច ក្នុងលោកនេះបាន ។

[១៣៧] ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងឡាយនោះ មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជា
ប្រធាន មិនពោលថា (ទិដ្ឋិ) មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត
កាត់ត្រៀងចងស្រែះគឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះហើយ
មិនធ្វើនូវបំណង ក្នុងលោកណាមួយ ។

[១៣៨] អធិប្បាយពាក្យថា មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ត្រង់
ពាក្យថា កំណត់ បានដល់ការកំណត់ ២ គឺ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១
ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺតណ្ហា ។ បេ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។ តេសំ តណ្ហាកប្បោ បហីនោ
 ទិដ្ឋិកប្បោ បដិទិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា
 ទិដ្ឋិកប្បស្ស បដិទិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិ-
 កប្បំ វា ន កប្បន្តិ ន ជនេន្តិ ន សញ្ញានេន្តិ ន
 និព្វត្តេន្តិ នាភិនិព្វត្តេន្តិតិ ន កប្បយន្តិ ។ ន
 បុរេក្ខេន្តិតិ ទ្វេ បុរេក្ខោវា តណ្ហាបុរេក្ខោវោ ច
 ទិដ្ឋិបុរេក្ខោវោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបុរេក្ខោវោ
 ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេក្ខោវោ ។ តេសំ តណ្ហាបុ-
 រេក្ខោវោ បហីនោ ទិដ្ឋិបុរេក្ខោវោ បដិទិស្សដ្ឋោ
 តណ្ហាបុរេក្ខោវស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិបុរេក្ខោវស្ស បដិ-
 ទិស្សដ្ឋត្តា ន តណ្ហំ វា ទិដ្ឋិ វា បុរោ កត្វា
 ចរន្តិ ន តណ្ហាជជា ន តណ្ហាកេត្វ ន តណ្ហា-
 ធិបតេយ្យា ន ទិដ្ឋិទ្ធជា ន ទិដ្ឋិកេត្វ ន ទិដ្ឋាធិប-
 តេយ្យា ន តណ្ហាយ វា ទិដ្ឋិយា វា បរិវារិតា ចរន្តិតិ
 ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខេន្តិ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

នេះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ការកំណត់គឺតណ្ហា ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ
បានលះបង់ហើយ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចោលហើយ ព្រះ
ខីណាស្រពទាំងឡាយ មិនកំណត់ មិនបណ្តុះ មិនឲ្យលូតលាស់ មិន
បង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា ឬការកំណត់គឺទិដ្ឋិ
ព្រោះការកំណត់គឺតណ្ហា លោកលះបង់ហើយ ព្រោះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ
លោករលាស់ចោលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនកំណត់ ។
ពាក្យថា មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន បានខាង ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន ២ គឺ
ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន គឺតណ្ហា ១ ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។
នេះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ។
ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ លះបង់ហើយ
ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចោលហើយ ព្រះខីណាស្រព
ទាំងឡាយ រមែងមិនធ្វើនូវតណ្ហានិងទិដ្ឋិឲ្យជាប្រធាន មិនមានតណ្ហាជា
ទង់ជ័យ មិនមានតណ្ហាជាទង់សម្គាល់ មិនមានតណ្ហាជាអធិបតី មិន
មានទិដ្ឋិជាទង់ជ័យ មិនមានទិដ្ឋិជាទង់សម្គាល់ មិនមានទិដ្ឋិជាអធិបតី
មិនមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិចោមរោម ព្រោះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា លោក
លះបង់ហើយ ព្រោះការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចោល
ហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៣៩] អច្ចន្តសុទ្ធិតិ ន តេ វេទន្តិ អច្ចន្តសុទ្ធិតិ
អច្ចន្តសុទ្ធិ សំសារសុទ្ធិ អភិរិយសុទ្ធិ សស្សតវាទំ ន
វេទន្តិ ន កថេន្តិ ន ភណ្ឌន្តិ ន ធិបយន្តិ ន វេហា-
ន្តិ អច្ចន្តសុទ្ធិតិ ន តេ វេទន្តិ ។

[១៤០] អាទានកន្តំ កថិតំ វិសឆ្ឆាតិ កន្តាតិ
ចត្តាហេ កន្តា អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ព្យាទាទោ
កាយកន្តោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយកន្តោ
ឥទំសច្ចាភិទិវេសោ កាយកន្តោ ។ អត្តនោ
ទិដ្ឋិយា វាតោ អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ។ បរវាទេសុ
អាឃាតោ អប្បច្ចយោ ព្យាទាទោ កាយកន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៣៧] ពាក្យថា មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត ក្នុងបទថា ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ មិនពោលថា ទិដ្ឋិមានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត គឺព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ មិនពោល មិនថ្លែង មិនពណ៌នា មិនសម្តែង មិននិយាយ នូវអភិរិយទិដ្ឋិ នូវសស្សតវាទថា មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត មានសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសំសារ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះខីណាស្រពទាំងនោះ មិនពោលថា (ទិដ្ឋិ) មានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត ។

[១៤០] អធិប្បាយពាក្យថា កាត់គ្រឿងចងស្រែះ គឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះហើយ ត្រង់ពាក្យថា គ្រឿងចងស្រែះ បានដល់ គ្រឿងចងស្រែះ ៤ គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្លុះ^(១) ១ ព្យាបាទកាយគន្លុះ ១ សីលពូតបរាមាសកាយគន្លុះ ១ ឥទ្ធិសច្ចាភិនិវេសកាយគន្លុះ^(២) ១ ។ តម្រេកក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា អភិជ្ឈាកាយគន្លុះ ។ ការគុំ ការមិនពេញចិត្ត ក្នុងវាទៈ របស់បុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា ព្យាបាទកាយគន្លុះ ។

១ កិលេសជាគ្រឿងចងនូវនាមកាយ ជាគ្រឿងបន្ត (នូវនាមកាយ) ក្នុងវដ្តៈ ដោយអំណាចចុតិបដិសន្ធិ ហៅថា កាយគន្លុះ ។ ២ ការចូលចិត្តដែលបដិសេធនូវភាសិតរបស់ព្រះសព្វញ្ញដោយអាការថា លោកទៀង ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃៈ ហៅថា ឥទ្ធិសច្ចាភិនិវេសៈ ។ អដ្ឋកថា ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អត្តនោ សីលំ វា វត្ថំ វា សីលព្វតំ វា បរាមសតិ
សីលព្វតបរាមាសោ កាយកន្តោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិ
ឥទំសច្ចាភិទិវេសោ កាយកន្តោ ។ កីការណា
វុច្ចន្តិ អាណាណកន្តោ ។ តេហិ កន្តេហិ រូបំ អាទិយន្តិ
ឧបាទិយន្តិ កណ្ណាន្តិ បរាមសន្តិ អភិទិវិសន្តិ វេទនំ
សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ កតី ឧប្បត្តិ បដិសន្ធិ កវំ
សំសារំ វន្តំ អាទិយន្តិ ឧបាទិយន្តិ កណ្ណាន្តិ បរាម-
សន្តិ អភិទិវិសន្តិ តំការណា វុច្ចន្តិ អាណាណកន្តោ ។
វិសង្ខាតិ កន្តេ វោស្សន្តិភ្នា វា វិសង្ខ ។ អថវា
កន្តេ កថិតេ កន្តិតេ ពន្តេ វិពន្តេ អាពន្តេ លក្កេ
លក្កិតេ បលិតុទ្ទេ ពន្ធនេ ដោជយិត្វា វា វិសង្ខ ។
យថា វយ្ហំ វា វចំ វា សកដំ វា សន្ធមាទិកំ វា
សង្ខំ វិសង្ខំ កហេន្តិ វិកោបេន្តិ ឯវមេវ កន្តេ វោ-
ស្សន្តិភ្នា វា វិសង្ខ អថវា កន្តេ កថិតេ កន្តិតេ ពន្តេ
វិពន្តេ អាពន្តេ លក្កេ លក្កិតេ បលិតុទ្ទេ ពន្ធនេ
ដោជយិត្វា វា វិសង្ខាតិ អាណាណកន្តំ កថិតំ វិសង្ខ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

បុគ្គលបបោសអង្កែល នូវសីលក្តី វត្តក្តី សីលនិងវត្តក្តី របស់ខ្លួន ឈ្មោះ
 ថាសីលពូតបរាមាសកាយគន្លុះ ។ ទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ឥទ្ធិសច្ចា-
 ភិនិវេសកាយគន្លុះ ។ ព្រោះហេតុអ្វី (គន្លុះទាំងឡាយ) លោកហៅថា
 គ្រឿងចង់ស្រែះគឺសេចក្តីប្រកាន់ ។ ពួកបុគ្គលកាន់យក ប្រកាន់ ក្នុង
 កាន់ បបោសអង្កែល ចូលចិត្តរូប កាន់យក ប្រកាន់ ក្នុងកាន់ បបោស
 អង្កែល ចូលចិត្ត វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧប្បត្តិ
 បដិសន្ធិ ភព សង្សារ វដ្តៈ ដោយគន្លុះទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ គន្លុះ
 ទាំងនោះ លោកហៅថា គ្រឿងចង់ស្រែះគឺសេចក្តីប្រកាន់ ។ ពាក្យថា
 កាត់ គឺ លះបង់ ឬ កម្ចាត់បង់នូវគ្រឿងចង់ស្រែះទាំងឡាយ ។ មួយ
 ទៀតថាស្រាយ ឬថាលះបង់នូវចំណង់ គ្រឿងចង់ ដែលចង់ស្រែះហើយ
 ចំណង់ដែលចង់ហើយ ចង់វិសេសហើយ ចង់ដោយប្រការដ៏ច្រើន
 ជាប់នៅ ចំពាក់នៅ ទាក់នៅ ។ បុគ្គលទាំងឡាយរុះរើ ធ្វើឲ្យខ្ទេចខ្ទី
 នូវវត្តក្តី រថក្តី រទេះក្តី រថទ្រង់គ្រឿងក្តី យ៉ាងណាមិញ មុនិបោះបង់ ឬលះ
 ចោលនូវគន្លុះទាំងឡាយ ឬថាស្រាយ ឬលះចោល នូវគន្លុះទាំងឡាយ
 ដែលចាក់ស្រែះ ក្រង់ ចង់ធ្លាក់ ពាក់ព័ន្ធ ព័ទ្ធមាំ ជាប់ ចំពាក់ ចង់មាំ
 ចង់ជាប់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់
 នូវគ្រឿងចង់ស្រែះ គឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចង់ស្រែះហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៤១] អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ
 អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ អាសំ ន កុព្វន្តិ
 អាសំ ន កុព្វន្តិ ន ជនេន្តិ ន សញ្ញនេន្តិ ន និព្វត្តេន្តិ
 នាភិនិព្វត្តេន្តិ ។ កុហិញ្ចិ កុហិញ្ចិ កិម្មិចិ កត្តិចិ
 អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ។ លោកេតិ
 អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ អាសំ
 ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេ ។ តេនាហា ភកវា

ន កប្បយន្តិ ន បុរេក្ខរោន្តិ
 អច្ចន្តសុទ្ធិតិ ន តេ វនេន្តិ
 អាទានកន្តំ កថិតំ វិសដ្ឋ
 អាសំ ន កុព្វន្តិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ ។

[១៤២] សីមាតិតោ^(១) ព្រាហ្មណោ តស្ស នត្តិ
 ញត្វា ច ទិស្វា ច សមុក្កហិតំ
 ន វាគវាតី ន វិវាគវត្តោ
 តស្សីទំ នត្តិ បរមុក្កហិតំ ។

១ ឱ. ម. សីមាតិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៤១] ពាក្យថា មិនធ្វើនូវបំណងក្នុងលោកណាមួយ សេចក្តីថា តណ្ហា លោក ហៅថា បំណង បានដល់តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា មិនធ្វើនូវបំណង គឺមិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតចំពោះ នូវ បំណង ។ ពាក្យថា ណាមួយ គឺណាមួយ ឯណាមួយ ឯណានីមួយ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុង ខាងក្រៅក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុង លោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើនូវបំណង ក្នុងលោកណាមួយ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយនោះ មិនកំណត់ មិនធ្វើឲ្យជា ប្រធាន មិនពោលថា ទិដ្ឋិមានសេចក្តីបរិសុទ្ធជាទីបំផុត កាត់គ្រឿងចងស្រែះ គឺសេចក្តីប្រកាន់ ដែលចងស្រែះ ហើយ មិនធ្វើនូវបំណង ក្នុងលោកណាមួយ ។

[១៤២] ព្រាហ្មណ៍ណា កន្លងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹងព្រោះឃើញទេ ព្រាហ្មណ៍ នោះ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុង រូបរាគនិងអរូបរាគ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា នេះប្រសើរ ដូច្នោះឡើយ ។

ចតុត្តោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៤៣] សីមាតិតោ ព្រាហ្មណោ តស្ស នត្ថិ ញត្វា
 ច ទិស្វា ច សមុត្តហីតន្តិ សីមាតិ ចតស្សោ សីមា-
 យោ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសោ
 ទិដ្ឋានុសយោ វិចិត្តិច្ឆានុសយោ តទេកដ្ឋា ច កិលេ-
 សា អយំ បបមា សីមា ។ ឱទ្ធារិកំ កាមរាគស-
 ញ្ញោជនំ បដិយសញ្ញោជនំ ឱទ្ធារិកោ កាមរាតា-
 នុសយោ បដិយានុសយោ តទេកដ្ឋា ច កិលេសា
 អយំ ទុតិយា សីមា ។ អណុសហាគតំ កាមរាគស-
 ញ្ញោជនំ បដិយសញ្ញោជនំ អណុសហាគតោ កាម-
 រាតានុសយោ បដិយានុសយោ តទេកដ្ឋា ច កិលេ-
 សា អយំ តតិយា សីមា ។ រូបរាតោ អរូបរាតោ
 មាណោ ឧទ្ធច្ចំ អវិជ្ជា មាណានុសយោ កររាតានុសយោ
 អវិជ្ជានុសយោ តទេកដ្ឋា ច កិលេសា អយំ ចតុត្តា
 សីមា ។ យតោ ចត្វហិ អរិយមក្កេហិ ឥមា ចត-
 ស្សោ សីមាយោ អតិក្កន្តោ ហោតិ សមតិក្កន្តោ
 វីតិវត្តោ សោ រុច្ចតិ សីមាតិតោ ។ ព្រាហ្មណោតិ
 សត្តន្តំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ មេ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

[១២៣] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ណា កន្លងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ត្រង់ ពាក្យថា ដែន បានដល់ ដែន ២ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីល- ពូតបរាមាសៈ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ចានុស័យ ព្រមទាំងកិលេស ដែល តាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះដែនទី ១ ។ កាមរាគសញ្ញាជនៈ បដិយ- សញ្ញាជនៈដ៏គ្រោតគ្រោត កាមរាគានុស័យ បដិយានុស័យដ៏គ្រោត គ្រោត ព្រមទាំងពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះដែន ទី ២ ។ កាមរាគសញ្ញាជនៈ បដិយសញ្ញាជនៈដ៏ល្អិត កាមរាគានុស័យ បដិយានុស័យដ៏ល្អិត ព្រមទាំងពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានោះ នេះដែនទី ៣ ។ រូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុសយៈ ភវរាគានុសយៈ អវិជ្ជានុសយៈ ព្រមទាំងពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជា មួយគ្នានោះ នេះ ដែនទី ៤ ។ កាលណា បុគ្គលកន្លង កន្លងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លងដែនទាំង ៤ នេះ ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកកន្លងហួសដែន ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ សេចក្តី ថា បុគ្គលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្យាត់បង់ធម៌ ៧ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនិស្សិតោ តាទិ បុច្ចតេ ស ព្រហ្មា ។ តស្សាតិ
 អរហតោ ទីណាសវស្ស ។ ញត្វាតិ បរចិត្តញ្ញាណោន
 វា ញត្វា បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណោន វា ញត្វា ។
 ទិស្វាតិ មំសចក្កុនា វា ទិព្វចក្កុនា វា ទិស្វាតិ សីមា-
 តិតោ ព្រាហ្មណោ តស្ស នត្ថិ ញត្វា ច ទិស្វា ច ។
 សមុក្កហិតន្តិ តស្ស ឥទំ បរមំ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ
 ចាមោក្កំ ឧត្តមំ បរវន្តិ កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិទិវិដ្ឋំ
 អដ្ឋោសិតំ អទិមុត្តំ ។ នត្ថិតិ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ^(១)
 នុបលព្ពតិ ។ បហីនំ សមុច្ឆិដ្ឋំ រូបសន្តំ បទិបស្សន្តំ
 អកព្វប្បត្តិកំ ញាណក្កិណា ទឌ្ឈន្តិ សីមាតិតោ ព្រា-
 ហ្មណោ តស្ស នត្ថិ ញត្វា ច ទិស្វា ច សមុក្កហិតំ ។

[១៤៤] ន រាគរាគី ន វិរាគរត្តោតិ រាគរត្តា

វុច្ឆន្តិ យេ បញ្ចសុ កាមគុណោសុ រត្តា កិទ្ធា កទិតា
 មុច្ឆិតា អដ្ឋោបដ្ឋា លក្កា លក្កិតា បលិតុទ្ធា ។

១ ឱ. នត្ថិតិ នត្ថិ ន សន្តិ ។ ម. នត្ថិ ន សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ
 លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ គឺ ព្រះអរហន្ត
 ខ្លីណាស្រេច ។ ពាក្យថា ព្រោះដឹង គឺព្រោះដឹងដោយបរចិត្តញ្ញាណក្តី
 ព្រោះដឹង ដោយបុព្វេនិវានុស្សតិញ្ញាណក្តី ។ ពាក្យថា ព្រោះឃើញ
 គឺ ព្រោះឃើញ ដោយមិសចក្កក្តី ដោយទិព្វចក្កក្តី ហេតុនោះ ទ្រង់
 ត្រាស់ថា ព្រាហ្មណ៍ណា កន្លងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិន
 មានការប្រកាន់ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ។ ពាក្យថា ការប្រកាន់
 មាំ គឺការប្រកាន់ ការបបោសអង្កែល ការចូលចិត្ត ការជាប់ចិត្ត
 ការចុះចិត្តស៊ប់ នៃព្រាហ្មណ៍នោះថា នេះ ថ្ងៃថ្ងា ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរ
 វិសេស ចម្បង ឧត្តម បវរ ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺមិនមាន មិន
 មានព្រម មិនបាន ។ គឺលោក លះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ ស្ងប់
 រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតដោយភ្លើងគឺញ្ញាណហើយ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ណា កន្លងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ
 មិនមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ។

[១៤៤] ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងកាមរាគ មិនត្រេក
 អរក្នុងរូបរាគនិងអរូបរាគ សេចក្តីថា បុគ្គលទាំងឡាយណា ត្រេកអរ
 រីករាយ ជាប់ ជ្រប់ ងប់ ទាក់ ច្រក់ ចំពាក់ ក្នុងកាមគុណ
 ទាំងប្រាំ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកត្រេកអរ ក្នុងកាមរាគ ។

ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

វិរាគរត្តា រុច្ឆន្តិ យេ រូចារចររូចារចរសមាបត្តិសុ រត្តា
 តិទ្ធា កដិតា មុច្ឆិតា អន្លោបដ្ឋា លត្តា លត្តិតា បសិ-
 ពុទ្ធា ។ ន រាគរាគី ន វិរាគរត្តោតិ យតោ កាមរាគោ
 ច រូបរាគោ ច អរូបរាគោ ច បហីនា ហោត្តិ ឧច្ឆិ-
 ន្ទមូលា តាលារត្តកតា អនការដ្ឋតា អាយតី អនុ-
 ប្បាទធម្មា ឯត្តារតា ន រាគរាគី ន វិរាគរត្តោ ។

[១៤៥] តស្សីទំ នត្តិ^(១) បរមុត្តហិតន្តិ តស្សាតិ
 អរហតោ វិណាសវស្ស ។ តស្ស ឥទំ បរមំ អក្កំ
 សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរវន្តិ កហិតំ បរាមដ្ឋំ
 អភិជិវិដ្ឋំ អន្លោសិតំ អធិមុត្តំ ។ នត្តិតិ នត្តិ ន សំវិជ្ជតិ
 នុបលត្តតិ ។ បហីនំ សមុច្ឆិដ្ឋំ រូបសន្តំ បដិប្បស្សន្តំ
 អកព្វប្បត្តិកំ ញាណក្កិណា ទឡន្តិ តស្សីទំ^(២) នត្តិ
 បរមុត្តហិតំ ។

១ ម. នត្តិ ។ ២ ម. តស្សីធ ។

សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

បុគ្គលទាំងឡាយ ណា ត្រេកអរ រីករាយ ជាប់ ជ្រប់ ងប់ ទាក់
 ថ្លក់ ចំពាក់ ក្នុងរូបារាមរសមាបត្តិ និងអរូបារាមរសមាបត្តិទាំងឡាយ
 បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកត្រេកអរក្នុងរូបរាគនិងអរូបរាគ ។
 ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុងរូបរាគនិង
 អរូបរាគ បានសេចក្តីថា ក្នុងកាលណា កាមរាគ រូបរាគ និងអរូបរាគ
 ព្រះខ្ញុំណាស្រពលះបង់ ផ្តាច់ឫសចោល ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជា
 ដើមត្នោត ដល់នូវភាពមិនមាន មានសភាពមិនកើតឡើង តទៅទៀត
 ព្រះខ្ញុំណាស្រព មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរក្នុងរូប-
 រាគនិងអរូបរាគ ក្នុងកាលនោះ ដោយកាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

[១៤៥] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា
 នេះប្រសើរដូច្នោះឡើយ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ គឺព្រះអរហន្ត
 ខ្ញុំណាស្រព ។ ការប្រកាន់ ការបបោសអង្អែល ការចូលចិត្ត ការជាប់
 ចិត្ត ការចុះចិត្តស៊ប់របស់លោកថា នេះថ្លៃថ្លា ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរ វិសេស
 ចម្បង ឧត្តម បរវ ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺមិនមាន មិនមានព្រម មិន
 បាន ។ គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់បង់ កម្ចាត់ កម្ចាត់បង់ហើយ
 ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់ថា នេះប្រសើរដូច្នោះឡើយ ។

១៩២

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេជោហា ភក្កវា

សីមាតិតោ ព្រាហ្មណោ តស្ស នត្តិ

ញត្វា ច ទិស្វា ច សមុត្តហីតំ

ន រាគរាតី ន វិរាគរត្តោ

តស្សីទំ នត្តិ បរមុត្តហីតន្តិ ។

ចតុត្តោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រាហ្មណ៍ណា កន្លងហួសដែនហើយ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិន
មានការប្រកាន់មាំ ព្រោះដឹង ព្រោះឃើញទេ ព្រាហ្មណ៍
នោះ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងកាមរាគ មិនត្រេកអរ
ក្នុងរូបរាគនិងអរូបរាគ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានការប្រកាន់
ថា នេះប្រសើរ ដូច្នោះឡើយ ។

ចប់ សុទ្ធដ្បកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៤៦] បរមន្តិ ទិដ្ឋិសុ បរិពូសាដោ

យទុត្តរី កុរុតេ ជន្មុ លោកេ

ហីនាតិ អញ្ញេ តតោ សព្វមាហា

តស្មា វិវាទានិ អវិតិវត្តោ ។

[១៤៧] បរមន្តិ ទិដ្ឋិសុ បរិពូសាដោតិ សន្តេកេ

សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិតតិកា តេ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិ-

កតានំ អញ្ញតវញ្ញតវំ ទិដ្ឋិតតំ ឥទំ បរមំ អក្កំ សេដ្ឋំ

វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរន្តិ កហេត្វា ឧត្តហេត្វា

កណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិទិវិសិត្វា សកាយ សកាយ

ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អារសន្តិ បរិវសន្តិ ។ យថា

អាភារិកា វា យរេសុ វសន្តិ សាបត្តិកា វា អាបត្តិសុ

វសន្តិ សត្តិលេសា វា កិលេសេសុ វសន្តិ ឯវមេវ

សន្តេកេ សមណាព្រាហ្មណា ទិដ្ឋិតតិកា តេ ទ្វាសដ្ឋិ-

យា ទិដ្ឋិតតានំ អញ្ញតវញ្ញតវំ ទិដ្ឋិតតំ ឥទំ បរមំ អក្កំ

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

[១៤៦] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) សត្វក្នុងលោក កាលត្រាំ
ក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា ក្រែលែង រមែងធ្វើ
នូវរបស់ណាឲ្យលើសលុប ក៏ពោលនូវរបស់ទាំងអស់ ដទៃ
(អំពីរបស់ខ្លួន)នោះថា ថោកទាប ព្រោះហេតុនោះ សត្វ
មិនកន្លងវិវាទទាំងឡាយបានទេ ។

[១៤៧] ពាក្យថា កាលត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា
ក្រែលែង អធិប្បាយថា សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ
សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ប្រកាន់ រៀនយក ក្នុងកាន់ ស្ថាបអង្គ្រៃល
ប្រកាន់ស្មិត បណ្តាទិដ្ឋិទាំង ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ថា នេះក្រែលែង
ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រែ
លែង ហើយនៅ នៅរួម នៅគ្រប់គ្រង នៅត្រាំក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ។
ពួកអ្នកម្ចាស់ផ្ទះ តែងនៅក្នុងផ្ទះ ពួកអ្នកត្រូវអាបត្តិ តែងនៅក្នុងអាបត្តិ
ទាំងឡាយ ឬពួកអ្នកមានកិលេស នៅក្នុងកិលេសទាំងឡាយ យ៉ាង
ណា មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងទិដ្ឋិ សមណ-
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ប្រកាន់ រៀនយក ក្នុងកាន់ ស្ថាបអង្គ្រៃល ប្រកាន់
ស្មិត បណ្តាទិដ្ឋិទាំង ៦២ នូវទិដ្ឋិណាមួយ ថា នេះក្រែលែង ជាកំពូល

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរវន្តិ កហេត្វា ឧត្ត-
ហេត្វា កណ្ហាត្វា បរាមសិត្វា អភិជិវិសិត្វា សកាយ
សកាយ ទិដ្ឋិយា វសន្តិ សំវសន្តិ អារវសន្តិ បរិវសន្តិ
បរមន្តិ ទិដ្ឋិសុ បរិព្វសាដោ ។

[១៤៨] យទុត្តរី ក្សុតេ ជន្តុ លោកេតិ យទន្តិ
យំ ។ ឧត្តរី ក្សុតេតិ ឧត្តរី កហេតិ អក្កំ សេដ្ឋំ
វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ កហេតិ ។ អយំ សត្វា
សព្វញ្ញតិ ឧត្តរី កហេតិ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ
ឧត្តមំ បរំ កហេតិ អយំ ធម្មោ ស្វាភ្នាតោ អយំ
តណោ សុប្បដិបន្នោ អយំ ទិដ្ឋិ ភទ្ធិកា អយំ ប-
ដិបទា សុប្បញ្ញត្តា អយំ មក្កោ និយ្យានិកោតិ ឧត្តរី
កហេតិ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ
កហេតិ និព្វត្តេតិ អភិជិព្វត្តេតិ ។ ជន្ធាតិ សត្តោ នរោ
។ បេ ។ មនុដោ ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។
អាយតនលោកេតិ យទុត្តរី ក្សុតេ ជន្តុ លោកេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រែលែង ហើយ
នៅ នៅរួម នៅគ្រប់គ្រង នៅត្រាំ ក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។ ក៏យ៉ាងនោះដែរ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា
ក្រែលែង ។

[១៤៨] អធិប្បាយពាក្យថា សត្វក្នុងលោក រមែងធ្វើនូវរបស់ណា
ឲ្យលើសលុប ត្រង់ពាក្យថា របស់ណា គឺរបស់ណាមួយ ។ ពាក្យថា
ធ្វើឲ្យលើសលុប គឺធ្វើឲ្យក្រែលែង ធ្វើឲ្យជាកំពូល ឲ្យប្រសើរ ឲ្យប្រ-
សើរវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម ឲ្យប្រសើរក្រែលែង ។ ធ្វើឲ្យ
លើសលុប ធ្វើឲ្យជាកំពូល ឲ្យប្រសើរ ឲ្យប្រសើរវិសេស ឲ្យជាប្រធាន
ឲ្យឧត្តម ឲ្យប្រសើរក្រែលែងថា សាស្តានេះជាសព្វញ្ញ ធ្វើឲ្យលើសលុប
ធ្វើឲ្យជាកំពូល ឲ្យប្រសើរ ឲ្យប្រសើរវិសេស ឲ្យជាប្រធាន ឲ្យឧត្តម
ឲ្យប្រសើរក្រែលែង ឲ្យកើត ឲ្យកើតចំពោះថា ធម៌នេះ លោកសម្តែង
ល្អហើយ ពួកនេះប្រតិបត្តិល្អហើយ ទិដ្ឋិនេះល្អ បដិបទានេះ លោក
បញ្ញត្តិល្អហើយ មគ្គនេះជាទីស្រោចស្រង់សត្វ ។ ពាក្យថា សត្វ គឺ
សត្វ នរជន ។ បេ ។ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក
គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) សត្វក្នុងលោក រមែងធ្វើនូវរបស់ណាឲ្យលើសលុប ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៤៩] ហីនាតិ អញ្ញោ តតោ សព្វមាហាតិ អត្ត-
 ដោ សត្តារំ ធម្មក្កានំ កលំ ទិដ្ឋិ បដិបទំ មក្កំ
 បមេត្វា សព្វេ បរហ្សវាទេ វិបតិ ឧក្ខិបតិ បរិក្ខិបតិ
 សោ សត្តា ន សព្វញ្ញូ ធម្មោ ន ស្វាក្ខាតោ កលោ
 ន សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន កទ្ធិកា បដិបទា ន សុប្ប-
 ញ្ញត្តា មក្កោ ន និយ្យានិកោ នត្ថេត្ថ សុទ្ធិ វា វិសុទ្ធិ
 វា បរិសុទ្ធិ វា មុត្តិ វា វិមុត្តិ វា បរិមុត្តិ វា ន តត្ថ
 សុដ្ឋន្តិ វា វិសុដ្ឋន្តិ វា បរិសុដ្ឋន្តិ វា មុច្ចន្តិ វា វិមុច្ចន្តិ វា
 បរិមុច្ចន្តិ វា ហីនា និហីនា ឱមកា លាមកា ជតុក្កា
 បរិត្តាតិ វរមាហា វរំ កថេតិ វរំ កលាតិ វរំ ទីបយតិ
 វរំ វេហារតីតិ ហីនាតិ អញ្ញោ តតោ សព្វមាហា ។

[១៥០] តស្មា វិវាទានិ អរិទិវត្តោតិ តស្មា តំ-
 ការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ទិដ្ឋិកល-
 ហានិ ទិដ្ឋិកណ្ណានានិ ទិដ្ឋិវិក្កហានិ ទិដ្ឋិវិវាទានិ

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

[១៤៧] ពាក្យថា ពោលនូវរបស់ទាំងអស់ ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន) នោះថា ថោកទាប សេចក្តីថា បុគ្គលលើកតម្កើងសាស្តា ធម៌ដែល សាស្តាសម្តែង គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គរបស់ខ្លួន ហើយបោះ លើកបោះ បោះចោល នូវវាទៈដទៃទាំងអស់ គឺពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ ថ្លែងយ៉ាងនេះថា សាស្តានោះ មិន មែនជាសព្វញ្ញទេ ធម៌មិនមែនសម្តែងដោយប្រពៃទេ គណៈប្រតិបត្តិមិន ប្រពៃទេ ទិដ្ឋិមិនល្អទេ បដិបទាមិនមែនបញ្ញត្តល្អទេ មគ្គមិនមែនស្រោច ស្រង់សត្វទេ សេចក្តីស្អាត ឬសេចក្តីស្អាតវិសេស សេចក្តីបរិសុទ្ធ ការរួច រួចវិសេស ឬរួចស្រឡះ មិនមានក្នុងធម៌នុ៎ះទេ ពួកជនមិនមែន ស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស ឬរួចស្រឡះ ព្រោះធម៌ នោះទេ បុគ្គលនោះជាអ្នកថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ ជាមនុស្សកម្ទេច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពោលនូវរបស់ ទាំងអស់ ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន) នោះថា ថោកទាប ។

[១៤៨] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ សត្វមិនកន្លងវិវាទទាំងឡាយ បានទេ គឺព្រោះដំណើរនោះ ការណ៍នោះ ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ និទាននោះ សត្វមិនកន្លង មិនកន្លងផុត មិនកន្លងហួស នូវការ ឈ្នោះ ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ការដដែក ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ សេចក្តីប្រ- ក្ខតប្រកាន់ ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ការទាស់ទែង ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋិមេធានិ អរិរិវត្តោ អនតិក្កន្តោ អសមតិក្ក-
ន្តោតិ តស្មា វិវាទានិ អរិរិវត្តោ ។ តេនាហា ភក្កវា

បរមន្តិ ទិដ្ឋិសុ បរិព្វសាដោ
យទុត្តរី កុរុតេ ជន្តុ លោកេ
ហីនាតិ អញ្ញោ តតោ សព្វមាហា
តស្មា វិវាទានិ អរិរិវត្តោតិ ។

[១៥១] យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
តនេវ សោ តត្ថ សុមុត្តហាយ
និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញំ ។

[១៥២] យទត្តនី បស្សតិ អានិសំសំ ទិដ្ឋេ សុតេ
សីលវតេ មុតេ វាតិ យទត្តនីតិ យំ អត្តនិ ។ អត្តា
រុច្ចតិ ទិដ្ឋិតតំ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិយា ទ្វេ អានិសំសេ
បស្សតិ ទិដ្ឋជម្មិកញ្ច អានិសំសំ សម្បរាយិកញ្ច
អានិសំសំ ។

កតមោ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋជម្មិកោ អានិសំសោ ។
យំទិដ្ឋិកោ សត្តា ហោតិ តំទិដ្ឋិកា សាវកា ហោន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការបៀតបៀន ព្រោះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ព្រោះហេតុនោះ សត្វមិនកន្លងវិវាទទាំងឡាយបានទេ ។ ហេតុនោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សត្វក្នុងលោក ត្រាំក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ (របស់ខ្លួន) ថា ក្រែក
លែង រមែងធ្វើនូវរបស់ណាឲ្យលើសលុប ក៏ពោលនូវរបស់
ទាំងអស់ដទៃ (អំពីរបស់ខ្លួន) នោះថា ថោកទាប ព្រោះ
ហេតុនោះ សត្វមិនកន្លងវិវាទទាំងឡាយបានទេ ។

[១៥១] បុគ្គលឃើញអានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន ក្នុងអារម្មណ៍
ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិង
វត្ថុ បុគ្គលនោះ ក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះក្នុងទិដ្ឋិនោះ រមែង
យល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោកទាប ។

[១៥២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលឃើញអានិសង្សណាចំពោះខ្លួនក្នុង
អារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ថុ
ត្រង់ពាក្យថា អានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន គឺអានិសង្សណាមួយ ចំពោះ
ខ្លួន ។ ទិដ្ឋិ លោកហៅថា ខ្លួន ។ បុគ្គលឃើញអានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ
របស់ខ្លួន ២ យ៉ាងគឺ ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស ១ សម្បរាយិកានិសង្ស ១ ។

ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ គ្រូជាអ្នក
ប្រកប ដោយទិដ្ឋិណា ពួកសាវ័ក ក៏ជាអ្នកប្រកប ដោយទិដ្ឋិនោះ

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តំទិដ្ឋិកំ សត្តារំ សាវកា សក្កហេន្តិ កុកហេន្តិ
មាណេន្តិ បូជេន្តិ អបចិត្តិ កហេន្តិ លកន្តិ ច តតោ
និទានំ ចីវរិបិណ្ណា ចាតសេនាសនកិលានប្បច្ចយកេស-
ជ្ជបរិក្ខារំ អយំ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋជម្មិកោ អានិសំសោ ។

កតមោ ទិដ្ឋិយា សម្បរាយិកោ អានិសំសោ ។

អយំ ទិដ្ឋិ អលំ នាគត្តាយ វា សុបណ្ណត្តាយ វា
យក្ខត្តាយ វា អសុរត្តាយ វា កន្ធាត្តាយ វា មហារា-
ជត្តាយ វា ឥន្ទត្តាយ វា ព្រហ្មត្តាយ វា ទេវត្តាយ
វា អយំ ទិដ្ឋិ អលំ សុទ្ធិយា វិសុទ្ធិយា បរិសុទ្ធិយា
មុត្តិយា វិមុត្តិយា បរិមុត្តិយា ឥមាយ ទិដ្ឋិយា សុដ្ឋន្តិ
វិសុដ្ឋន្តិ បរិសុដ្ឋន្តិ មច្ចន្តិ វិមច្ចន្តិ បរិមច្ចន្តិ ឥមាយ
ទិដ្ឋិយា សុដ្ឋិស្សាមិ វិសុដ្ឋិស្សាមិ បរិសុដ្ឋិស្សាមិ
មុច្ចិស្សាមិ វិមុច្ចិស្សាមិ បរិមុច្ចិស្សាមិ អាយតិ ផល-
ចានិកដ្ឋិ ហោតិ ។ អយំ ទិដ្ឋិយា សម្បរាយិកោ

អានិសំសោ ។ អត្តនោ ទិដ្ឋិយា ឥមេ ទ្វេ អានិសំសេ
បស្សតិ ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ពួកសាវ័កធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន ឬជា ធ្វើការកោតក្រែង នូវគ្រូ
ដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិនោះ ហើយបាននូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ព្រោះហេតុតែគ្រូនោះ នេះឈ្មោះថា
ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ ។

សម្បរាយិកានិសង្សនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលជាអ្នកប្រាថ្នាផល
ក្នុងអនាគតថា ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បីបានជានាគ ជាគ្រុឌ ជាយក្ស ជាអសុរ
ជាគន្ធា ជាមហារាជ ជាឥន្ទ្រ ជាព្រហ្ម ឬជាទេវតា ទិដ្ឋិនេះ
គួរដើម្បីការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ
ពួកសត្វមែងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ រួច រួចវិសេស រួច-
ស្រឡះ ដោយទិដ្ឋិនេះ អាត្មាអញនឹងស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធ
រួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដោយទិដ្ឋិនេះ ។ នេះសម្បរាយិកានិសង្ស
នៃទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាងនេះឯង នៃទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋសុទ្ធិយាមិ ទ្វេ អាណិសំសេ បស្សតិ សុតសុទ្ធិ-
 យាមិ ទ្វេ អាណិសំសេ បស្សតិ សីលសុទ្ធិយាមិ ទ្វេ
 អាណិសំសេ បស្សតិ វត្តសុទ្ធិយាមិ ទ្វេ អាណិសំសេ
 បស្សតិ មុតសុទ្ធិយាមិ ទ្វេ អាណិសំសេ បស្សតិ ទិដ្ឋ-
 ធម្មិកញ្ច អាណិសំសំ សម្បរាយិកញ្ច អាណិសំសំ ។

កតមោ មុតសុទ្ធិយា ទិដ្ឋធម្មិកោ អាណិសំសោ ។
 យំទិដ្ឋិកោ សត្តា ហោតិ តំទិដ្ឋិកា សាវកា ហោន្តិ
 ។ បេ ។ អយំ មុតសុទ្ធិយា ទិដ្ឋធម្មិកោ អាណិសំសោ ។

កតមោ មុតសុទ្ធិយា សម្បរាយិកោ អាណិសំ-
 សោ ។ អយំ ទិដ្ឋិ អលំ នាគត្តាយ វា ។ បេ ។ អយំ
 មុតសុទ្ធិយា សម្បរាយិកោ អាណិសំសោ ។ មុតសុទ្ធិ-
 យាមិ ឥមេ ទ្វេ អាណិសំសេ បស្សតិ ទក្ខតិ ឱលោ-
 កេតិ ទិដ្ឋ្យាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យទត្តនី បស្សតិ
 អាណិសំសំ ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា ។

[១៥៣] តទេវ សោ តត្ថ សមុត្តហាយាតិ
 តទេវាតិ តំ ទិដ្ឋិតតំ ។ តត្តាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា
 សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិ-
 យា ។ សមុត្តហាយាតិ ឥទំ បរមំ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃទិដ្ឋសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃសុតសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃសីលសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាង នៃវត្តសុទ្ធិផង ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាងនៃមុតសុទ្ធិផង ដែលជាទិដ្ឋធម្មិកានិសង្សនិងសម្បរាយិកានិសង្ស ។

ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ គ្រូប្រកបក្នុងទិដ្ឋណា ពួកសាវ័កក៏ប្រកបក្នុងទិដ្ឋិនោះ ។ បេ ។ នេះទិដ្ឋធម្មិកានិសង្សនៃមុតសុទ្ធិ ។

សម្បរាយិកានិសង្សនៃមុតសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិនេះ គួរដើម្បីបានជានាគ ។ បេ ។ នេះសម្បរាយិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ ។ បុគ្គលឃើញ មើល រមិលមើល សម្លឹងមើល ពិចារណាឃើញនូវអានិសង្ស ២ យ៉ាងនេះឯង នៃមុតសុទ្ធិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញអានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ត ។

[១៥៣] ពាក្យថា បុគ្គលនោះក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនោះ ត្រង់ពាក្យថា នោះ គឺទិដ្ឋិនោះ ។ ពាក្យថា ក្នុងទិដ្ឋិនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងការគួររបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ប្រកាន់ គឺប្រកាន់ តម្កើង ក្នុងកាន់ ស្ថាបអង្គ្រើល ប្រកាន់ស្អិតថា នេះក្រែលែង ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរវន្តិ កហេត្វា ឧក្កហេត្វា កណ្ហិ-
ត្វា បរាមសិត្វា អភិជិវិសិត្វាតិ តទេវ សោ តត្ថ
សមុក្កហាយ ។

[១៥៤] និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញន្តិ អញ្ញំ
សត្តារំ ធម្មក្កានំ កលំ ទិដ្ឋិ បដិបទំ មក្កំ ហីនតោ
និហីនតោ ឱមកតោ លាមកតោ ជតុក្កតោ បរិត្តតោ
បស្សតិ ទក្ខតិ ឱលោកេតិ និជ្ឈាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ
និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញំ ។ តេនាហ ភកវា

យទត្ថនី បស្សតិ អាទិសំសំ
ទិដ្ឋេ សុតេ សីលវតេ មុតេ វា
តទេវ សោ តត្ថ សមុក្កហាយ
និហីនតោ បស្សតិ សព្វមញ្ញន្តិ ។

[១៥៥] តំ វាបិ កន្តំ កុសលា វទន្តិ
យំ និស្សិតោ បស្សតិ ហីនមញ្ញំ
តស្មា ហិ ទិដ្ឋិវ សុតំ មុតំ វា
សីលព្វតំ ភិក្ខុ ន និស្សយេយ្យ ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ជាប្រធាន ឧត្តម ប្រសើរក្រៃលែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល
នោះក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនោះ ។

[១៥៤] ពាក្យថា រមែងយល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោក
ទាប គឺឃើញ មើល រមិលមើល សម្លឹងមើល ពិចារណាឃើញ នូវគ្រូ
ដទៃ ធម៌ដែលគ្រូនោះ សម្តែងហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ ថា
ថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងយល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោក
ទាប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលឃើញអានិសង្សណា ចំពោះខ្លួន ក្នុងអារម្មណ៍ដែល
ឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬក្នុងសីលនិងវត្ថុ
បុគ្គលនោះ ក៏ប្រកាន់អានិសង្សនោះ ក្នុងទិដ្ឋិនោះ រមែង
យល់ឃើញសភាពដទៃទាំងអស់ថា ថោកទាប ។

[១៥៥] បុគ្គល អាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាព
ដទៃថា ថោកទាប ពួកជនអ្នកឈ្លាសតែងពោលការឃើញ
នោះថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវ
អាស្រ័យអារម្មណ៍ ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់
ហើយ ឬសីលនិងវត្ថុឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៥៦] តំ វាបិ កន្លំ កុសលា វេទន្តីតិ កុស-
 លាតិ យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយ-
 តនកុសលា បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្បដ្ឋាន-
 កុសលា សម្មប្បធានកុសលា ឥទ្ធិចាទកុសលា
 ឥន្ទ្រិយកុសលា ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មក្ក-
 កុសលា ផលកុសលា និព្វានកុសលា តេ កុសលា
 ឯវំ វេទន្តិ កន្លោ ឯសោ លម្ពនំ ឯតំ ពន្ធនំ ឯតំ បលិ-
 ពោធា ឯសោតិ ឯវំ វេទន្តិ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ កណាន្តិ ឯវំ
 ដីបយន្តិ ឯវំ វោហារន្តីតិ តំ វាបិ កុសលា វេទន្តិ ។

[១៥៧] យំ និស្សិតោ បស្សតិ ហីនមញ្ញន្តិ យំ
 និស្សិតោតិ យំ សត្តារំ ធម្មក្កានំ កណំ ទិដ្ឋិ
 បដិបទំ មក្កំ និស្សិតោ សន្និស្សិតោ អល្លីនោ
 ឧបកតោ អន្លោសិតោ អធិមុត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៥៦] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជនអ្នកឈ្លាស តែងពោលការ ឃើញនោះ ថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ត្រង់ពាក្យថា ពួកជនអ្នកឈ្លាស បានដល់ពួកជនអ្នកឈ្លាសក្នុងខន្ធ អ្នកឈ្លាសក្នុងធាតុ អ្នកឈ្លាសក្នុង អាយតនៈ អ្នកឈ្លាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ អ្នកឈ្លាសក្នុងសតិប្បដ្ឋាន អ្នកឈ្លាសក្នុងសម្មប្បធាន អ្នកឈ្លាសក្នុងឥទ្ធិបាទ អ្នកឈ្លាសក្នុងឥន្ទ្រិយ អ្នកឈ្លាសក្នុងពលៈ អ្នកឈ្លាសក្នុងពោជ្ឈង្គ អ្នកឈ្លាសក្នុងមគ្គ អ្នក ឈ្លាសក្នុងផល អ្នកឈ្លាសក្នុងព្រះនិព្វាន ពួកជនអ្នកឈ្លាសទាំងនោះ តែងពោលយ៉ាងនេះ គឺតែងពោលយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ ពណ៌នា យ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ ថ្ងៃយ៉ាងនេះថា នុ៎ះជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ នុ៎ះជាគ្រឿងជាប់ស្អិត នុ៎ះជាគ្រឿងចង នុ៎ះជាគ្រឿងកង្វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនអ្នកឈ្លាស តែងពោលការឃើញនោះ ថាជា គ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។

[១៥៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអាស្រ័យសភាពណាហើយ តែង ឃើញសភាពដទៃថា ថោកទាប ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលអាស្រ័យសភាព ណាហើយ គឺអាស្រ័យ អាស្រ័យព្រម ជាប់ស្អិត ចូលទៅរក ជឿស៊ប់ ជឿ ជាក់នូវគ្រូណា ធម៌ដែលគ្រូនោះសម្តែងហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បស្សតិ ហីនមញ្ញន្តិ អញ្ញំ សត្តារំ ធម្មក្កានំ កលំ
 ទិដ្ឋិ បដិបទំ មក្កំ ហីនតោ និហីនតោ ឱមកតោ
 លាមកតោ ជតុក្កតោ បរិត្តតោ បស្សតិ ទក្ខតិ
 ឱលោកេតិ និដ្ឋាយតិ ឧបបរិក្ខតីតិ យំ និស្សិតោ
 បស្សតិ ហីនមញ្ញំ ។

[១៥៨] តស្មា ហិ ទិដ្ឋុវ សុតំ មុតំ វា សីល-
 ព្វតំ ភិក្ខុ ន និស្សយេយ្យាតិ តស្មា^(១) តំការណា
 តំហោតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ទិដ្ឋំ វា ទិដ្ឋសុទ្ធិំ វា
 សុតំ វា សុតសុទ្ធិំ វា មុតំ វា មុតសុទ្ធិំ វា សីលំ វា
 សីលសុទ្ធិំ វា វត្តំ វា វត្តសុទ្ធិំ វា ន និស្សយេយ្យ ន
 កណ្ណោយ្យ ន បរាមសេយ្យ នាកិនិវេសេយ្យាតិ តស្មា
 ហិ ទិដ្ឋុវ សុតំ មុតំ វា សីលព្វតំ ភិក្ខុ ន និស្ស-
 យេយ្យ ។ តេនាហា ភកវា

តំ វាបិ កន្លំ កុស វេទន្តិ
 យំ និស្សិតោ បស្សតិ ហីនមញ្ញំ

១ ឱ. តស្មាតិ តស្មា ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ពាក្យថា តែងឃើញសភាពដទៃ ថា ថោកទាប គឺឃើញ មើល រមិល មើល សម្លឹងមើល ពិចារណាឃើញ នូវគ្រូដទៃ ធម៌ដែលគ្រូនោះ សម្តែងហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គ ថា ថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល អាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាពដទៃ ថា ថោកទាប ។

[១៥៨] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវអាស្រ័យអារម្មណ៍ ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬសីលនិងវត្ថុឡើយ គឺ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះការណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យ នោះ ព្រោះនិទាននោះ ភិក្ខុមិនត្រូវអាស្រ័យ មិនត្រូវប្រកាន់ មិនត្រូវ ស្ទាបអង្កែល មិនត្រូវចុះចិត្តស៊ប់ នូវទិដ្ឋៈ^(១) ឬទិដ្ឋសុទ្ធិ^(២) សុតៈ^(៣) ឬសុតសុទ្ធិ^(៤) មុតៈ^(៥) ឬមុតសុទ្ធិ^(៦) សីល ឬសីលសុទ្ធិ វត្ថុ ឬវត្ថុ- សុទ្ធិទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនត្រូវ អាស្រ័យអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់ហើយ ឬ សីល និងវត្ថុឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលអាស្រ័យសភាពណាហើយ តែងឃើញសភាពដទៃ
ថាថោកទាប ពួកជនអ្នកឈ្លាស តែងពោលការឃើញនោះ

១ អារម្មណ៍ដែលឃើញ ។ ២ បរិសុទ្ធិព្រោះឃើញ ។ ៣ អារម្មណ៍ដែលឮ ។ ៤ បរិសុទ្ធិព្រោះឮ ។ ៥ អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ។ ៦ បរិសុទ្ធិព្រោះប៉ះពាល់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តស្មា ហិ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វា
សីលព្វតំ ភិក្ខុ ន និស្សយេយ្យាតិ ។

[១៥៩] ទិដ្ឋិមិ លោកស្មី ន កប្បយេយ្យ
ញាណោ ន វា សីលវត្ថេន វាមិ
សមោតិ អត្តានមន្ទបនេយ្យ
ហីនោ ន មញ្ញេម វិសេសិ វាមិ ។

[១៦០] ទិដ្ឋិមិ លោកស្មី^(១) ន កប្បយេយ្យ
ញាណោ វា សីលវត្ថេន វាមិ ភិ អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញា-
ណោ វា បញ្ចាភិញ្ញាញាណោ វា មិច្ឆាញាណោ
វា សីលេន វា វត្ថេន វា សីលវត្ថេន វា ទិដ្ឋិ ន
កប្បយេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ
នាភិទិព្វត្តេយ្យ ។ លោកស្មីន្តិ អចាយលោកេ មនុ-
ស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ
អាយតនលោកេតិ ទិដ្ឋិមិ លោកស្មី ន កប្ប-
យេយ្យ ញាណោ វា សីលវត្ថេន វាមិ ។

[១៦១] សមោតិ អត្តានមន្ទបនេយ្យាតិ សទិ-
សោហមស្មីតិ អត្តានំ ន ឧបនេយ្យ ជាតិយា វា កោ-
ត្ថេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណចោក្ខវតាយ វា

១ ឱ. ម. លោកស្មី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ថាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ព្រោះហេតុនោះ កិក្ខុមិនត្រូវ
អាស្រ័យអារម្មណ៍ ដែលឃើញ ដែលឮ ដែលប៉ះពាល់
ហើយ ឬសីលនិងវត្ថុឡើយ ។

[១៥៧] បុគ្គលមិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិ ក្នុងលោក ដោយញាណ
ឬដោយសីលវត្ថុ មិនគប្បីប្រៀបធៀបផ្ទឹមខ្លួនថា ស្មើ (នឹងបុគ្គល
ដទៃ) មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬថាវិសេសឡើយ ។

[១៦០] ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិ ក្នុងលោកដោយ
ញាណ ឬដោយសីលវត្ថុ គឺមិនគប្បីតែងតាំង មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បី
បង្កើតព្រម មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតចំពោះ នូវទិដ្ឋិ ដោយអដ្ឋ-
សមាបត្តិញាណ ដោយបញ្ចកិញាញាណ ដោយមិច្ឆាញាណ ដោយ
សីល ដោយវត្ថុ ឬដោយសីលវត្ថុ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុង
អបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក
អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិ
ក្នុងលោក ដោយញាណ ឬដោយសីលវត្ថុ ។

[១៦១] ពាក្យថា មិនគប្បីប្រៀបធៀបផ្ទឹមខ្លួនថា ស្មើ គឺ មិនគប្បីប្រៀប
ធៀបផ្ទឹមខ្លួនថា អាត្មាអញជាអ្នកស្មើនឹងគេ ដោយជាតិ ដោយគោត្រ ដោយ
ភាពនៃខ្លួន ជាកូនអ្នកមានត្រកូល ដោយភាពនៃខ្លួនជាអ្នកមានសម្បុរល្អ

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ធនេន វា អន្លៀនេន វា កម្មាយតនេន វា
សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិ-
កាលោន វា អញ្ញតវញ្ញតវេន វា វត្ថុនាតិ សមោតិ
អត្តានមន្ទុបនេយ្យ ។

[១៦២] ហីនោ ន មញ្ញេន វិសេសិ វាបីតិ ហី-
នោហមស្មីតិ អត្តានំ ន ឧបនេយ្យ ជាតិយា វា
កោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតវញ្ញតវេន វា វត្ថុនា សេ-
យ្យោហមស្មីតិ អត្តានំ ន ឧបនេយ្យ ជាតិយា វា
កោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតវញ្ញតវេន វា វត្ថុនាតិ
ហីនោ ន មញ្ញេន វិសេសិ វាបិ ។ តេនាហ ភកវា
ទិដ្ឋិបិ លោកស្មិ ន កប្បយេយ្យ
ញ្ញាលោន វា សីលវតេន វាបិ
សមោតិ អត្តានមន្ទុបនេយ្យ
ហីនោ ន មញ្ញេន វិសេសិ វាបីតិ ។

[១៦៣] អត្តំ បហាយ អនុចាទិយានោ
ញ្ញាលោបិ សោ និស្សយ នោ ករោតិ
ស វេ វិយត្តេសុ ន វត្ថុសារី
ទិដ្ឋិបិ សោ ន បច្ចេតិ កិញ្ចិ ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ដោយទ្រព្យ ដោយការរៀនមន្ត ដោយកន្លែងធ្វើនូវការងារ ដោយ
កន្លែងរៀនសិល្បៈ ដោយកន្លែងនៃវិជ្ជា ដោយពហុស្សត្រ ដោយ
បដិកាណ ឬដោយវត្តណាមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បី
ប្រៀបធៀបខ្លួនថា ស្មើ ។

[១៦២] ពាក្យថា មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬវិសេស គឺ
មិនគប្បីប្រៀបធៀបខ្លួនថា អាត្មាអញជាអ្នកថោកទាប ដោយជាតិ ដោយ
គោត្រ ។ បេ ។ ឬដោយវត្តណាមួយ មិនគប្បីប្រៀបធៀបខ្លួនថា
អាត្មាអញជាអ្នកប្រសើរ ដោយជាតិ ដោយគោត្រ ។ បេ ។ ឬដោយ
វត្តណាមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប
ឬវិសេស ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនគប្បីតែងតាំងទិដ្ឋិក្នុងលោក ដោយញាណ ឬដោយ
សីលវត្ត មិនគប្បីប្រៀបធៀបខ្លួនថា ស្មើ (នឹងបុគ្គលដទៃ)
មិនគប្បីសម្គាល់ថា ថោកទាប ឬវិសេសឡើយ ។

[១៦៣] បុគ្គលនោះ លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ មិនធ្វើនិស្ស័យ
សូម្បីក្នុងញាណទេ កាលសត្វយល់ប្លែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គល
នោះឯង ជាអ្នកមិនលុះតាមពួក បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់
មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៦៤] អត្ថំ បហាយ អនុចាទិយានោតិ អត្ថំ
 បហាយាតិ អត្ថទិដ្ឋិ បហាយ ។ អត្ថំ បហាយាតិ
 កាហំ^(១) បហាយ ។ អត្ថំ បហាយាតិ តណ្ហារសេ-
 ន ទិដ្ឋិរសេន កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិទិវិដ្ឋំ អដ្ឋោសិតំ
 អទិមុត្តំ បហាយ បដហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យជ្ជិតត្វា
 អនការជ្ជមិត្វា ។ អត្ថំ បហាយ អនុចាទិយានោតិ
 ចត្វហិ ឧចាទានេហិ អនុចាទិយមាណោ អក្កណ្ណមាណោ
 អបរាមសមាណោ អនភិទិវិសមាណោតិ អត្ថំ បហាយ
 អនុចាទិយានោ ។

[១៦៥] ញាណោមិ សោ និស្សយ នោ កកោតីតិ
 អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណោ វា បញ្ចាភិញ្ញាញាណោ វា
 មិច្ឆាញាណោ វា តណ្ហានិស្សយំ វា ទិដ្ឋិនិស្សយំ វា
 ន កកោតិ ន ជនេតិ ន សញ្ញនេតិ ន និព្វត្តេតិ
 នាភិទិព្វត្តេតីតិ ញាណោមិ សោ និស្សយ នោ កកោតិ ។

[១៦៦] ស វេ វិយត្តេសុ ន វត្តសារីតិ ស វេ
 វត្តិតេសុ ភិទ្ទេសុ ទ្វេដ្ឋាបន្នេសុ ទ្វេទ្យកជាតេសុ
 ធានាទិដ្ឋិកេសុ ធានាខន្តិកេសុ ធានារុចិកេសុ

១ ឱ. ម. អត្ថកាហំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៦៤] អធិប្បាយពាក្យថា លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ ត្រង់ពាក្យ ថា លះបង់អត្តា គឺលះបង់អត្តទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា លះបង់អត្តា គឺ លះបង់សេចក្តីប្រកាន់ ។ ពាក្យថា លះបង់អត្តា គឺលះបង់ បន្យាត់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវសេចក្តីប្រកាន់ ការស្នាប អង្កែល សេចក្តីប្រកាន់ស្អិត ការជ្រុលជ្រប់ ការឱនទៅ ដោយអំណាច តណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ គឺ មិនប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្នាបអង្កែល មិនប្រកាន់ស្អិត ដោយ ឧបាទាន ៤ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ ។

[១៦៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនធ្វើនិស្ស័យសូម្បីក្នុងញាណទេ គឺ មិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនបង្កើតព្រម មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតចំពោះ នូវតណ្ហានិស្ស័យ ឬទិដ្ឋិនិស្ស័យ ក្នុងអដ្ឋសមាបត្តិញាណ ក្នុងបញ្ញា- ភិញ្ញាញាណ ឬក្នុងមិច្ឆាញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល នោះ មិនធ្វើនិស្ស័យក្នុងញាណ ។

[១៦៦] ពាក្យថា កាលសត្វយល់បែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គលនោះឯង ជាអ្នកមិនលុះតាមពួក គឺកាលពួកសត្វ អ្នកកំណត់ហើយ បែកគ្នា ហើយ បែកចិត្តជាពីរ កើតទៅជាពីរពួក ប្រកបដោយទិដ្ឋិផ្សេង ៗ ប្រកបដោយការគួរ ផ្សេង ៗ ប្រកបដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ផ្សេង ៗ

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ធានាលទ្ធិកេសុ ធានាទិដ្ឋិនិស្សយនិស្សិតេសុ ឆន្ទា-
 កតី កច្ឆន្តេសុ ទោសាកតី កច្ឆន្តេសុ មោហាកតី
 កច្ឆន្តេសុ ភយាកតី កច្ឆន្តេសុ ន ឆន្ទាកតី កច្ឆតិ
 ន ទោសាកតី កច្ឆតិ ន មោហាកតី កច្ឆតិ ន ភយា-
 កតី កច្ឆតិ ន រាគវសេន កច្ឆតិ ន ទោសវសេន
 កច្ឆតិ ន មោហវសេន កច្ឆតិ ន មាណវសេន
 កច្ឆតិ ន ទិដ្ឋិវសេន កច្ឆតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន កច្ឆតិ
 ន វិចិត្តិច្ឆាវសេន កច្ឆតិ ន អនុសយវសេន កច្ឆតិ
 ន វត្តេហិ ធម្មេហិ យាយតិ និយ្យាយតិ រុយ្ហតិ
 សំហារិយតីតិ ស វេ វិយត្តេសុ ន វត្តសារី ។

[១៦៧] ទិដ្ឋិបិ សោ ន បច្ចេតិ កិញ្ចិតិ តស្ស
 ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិកតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិទ្ធានិ រូបសន្តានិ
 បដិប្បស្សន្តានិ អកព្វប្បត្តិកានិ ញ្ញាណក្តិណ ទន្សានិ
 សោ កិញ្ចិ ទិដ្ឋិកតំ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាកច្ឆតីតិ ទិដ្ឋិបិ
 សោ ន បច្ចេតិ កិញ្ចិ ។ តេនាហា ភកវា

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ប្រកបដោយលទ្ធិផ្សេងៗ អាស្រ័យទិដ្ឋិនិស្ស័យផ្សេងៗ កាលលុះនូវ
 ឆន្ទាគតិ លុះនូវទោសាគតិ លុះនូវមោហាគតិ លុះនូវភយាគតិ បុគ្គល
 នោះ មិនលុះនូវឆន្ទាគតិ មិនលុះនូវទោសាគតិ មិនលុះនូវមោហាគតិ
 មិនលុះនូវភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចរាគៈ មិនលុះដោយអំណាច
 ទោសៈ មិនលុះដោយអំណាចមោហៈ មិនលុះដោយអំណាចមានៈ មិន
 លុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ចៈ មិនលុះដោយអំណាច
 វិចិកិត្តា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ គឺធម៌ជាពួកទាំងឡាយនាំទៅ
 នាំយកទៅ បន្យាត់ទៅ ដឹកនាំទៅ មិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) កាលសត្វយល់បែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គលនោះឯង មិនលុះតាមពួក ។

[១៦៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនត្រូវឡប់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ
 គឺទិដ្ឋិ ៦២ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ផ្តាច់បង់ហើយ រម្ងាប់ហើយ គ្រប
 សង្កត់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្លាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ
 បុគ្គលនោះ មិនត្រូវឡប់មក មិនងាកមកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយទេ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ មិនត្រូវឡប់មកកាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អត្ថំ បហាយ អនុចាទិយានោ
ញ្ញាលោមិ សោ និស្សយ នោ កហេតិ
ស វេ វិយត្តេសុ ន វត្តសារី
ទិដ្ឋិមិ សោ ន បច្ចេតិ កិញ្ចីតិ ។

[១៦៨] យស្សកយន្តេ បណីដីធន នត្ថិ
កវាកវាយ ឥធន វា ហរំ វា
និវេសនា តស្ស ន សន្តិ កេចិ
ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហីតំ ។

[១៦៧] យស្សកយន្តេ បណីដីធន នត្ថិ កវាក-
វាយ ឥធន វា ហរំ វាតិ យស្សាតិ អរហតោ ទីណា-
សវស្ស ។ អន្តាតិ ធម្មេសុ ឯកោ អន្តោ ធម្មេសុ-
មុទយោ ទុតិយោ អន្តោ ។ អតីតំ ឯកោ អន្តោ
អនាគតំ ទុតិយោ អន្តោ ។ សុខា វេទនា ឯកោ
អន្តោ ទុក្ខា វេទនា ទុតិយោ អន្តោ ។ នាមំ
ឯកោ អន្តោ រូបំ ទុតិយោ អន្តោ ។ ន អជ្ឈត្តិកានិ
អាយតនានិ ឯកោ អន្តោ ន ពាហិរានិ អាយ-
តនានិ ទុតិយោ អន្តោ ។ សក្កាយោ ឯកោ
អន្តោ សក្កាយ សមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលនោះ លះបង់អត្តា មិនប្រកាន់ មិនធ្វើនិស្ស័យ
សូម្បីក្នុងញាណ កាលសត្វយល់បែកគ្នាផ្សេងៗ បុគ្គល
នោះឯង មិនលុះតាមពួក បុគ្គលនោះ មិនត្រឡប់មក
កាន់ទិដ្ឋិណាមួយឡើយ ។

[១៦៨] ការតាំងទុកអន្តៈទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះ និងលោកដទៃ
ដើម្បីភពតូចភពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ជម្រក
ទាំងឡាយណាមួយ និងការពិនិត្យ ហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌
ទាំងឡាយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។

[១៦៩] អធិប្បាយពាក្យថា ការតាំងទុកអន្តៈទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះ
និងលោកដទៃ ដើម្បីភពតូចភពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ
ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខ្លីណាស្រេច ។ ពាក្យថា
អន្តៈ គឺផស្សៈ ជាអន្តៈមួយ ការកើតឡើងនៃផស្សៈ ជាអន្តៈទីពីរ ។
អតីត ជាអន្តៈមួយ អនាគត ជាអន្តៈទីពីរ ។ សុខវេទនា ជាអន្តៈមួយ
ទុក្ខវេទនា ជាអន្តៈទីពីរ ។ នាម ជាអន្តៈមួយ រូបជាអន្តៈទីពីរ ។
អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ជាអន្តៈមួយ អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ជាអន្តៈទីពីរ ។
សក្កាយ ជាអន្តៈមួយ ការកើតឡើងនៃសក្កាយ ជាអន្តៈទីពីរ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

បណីធិ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ វាកោ សារាកោ ។ បេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ ភវភវាយាតិ
 ភវភវាយ កម្មភវាយ បុណ្ណវាយ កាមភវាយ កម្ម-
 ភវាយ កាមភវាយ បុណ្ណវាយ រូបភវាយ កម្ម-
 ភវាយ រូបភវាយ បុណ្ណវាយ អរូបភវាយ កម្មភវាយ
 អរូបភវាយ បុណ្ណវាយ បុណ្ណុនំ ភវាយ បុណ្ណុនំ គតិ-
 យា បុណ្ណុនំ ឧបបត្តិយា បុណ្ណុនំ បដិសន្ធិយា
 បុណ្ណុនំ អត្តកាវកិណិព្វត្តិយា ។ ឥធាតិ សកត្ត-
 កាវេ ។ ហុរាតិ បរត្តកាវេ ។ ឥធាតិ សករូបវេ-
 ទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ ។ ហុរាតិ បររូបវេទនាស-
 ញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណំ ។ ឥធាតិ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយត-
 នានិ ។ ហុរាតិ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ។ ឥធាតិ
 មនុស្សលោកោ ។ ហុរាតិ ទេវលោកោ ។ ឥធាតិ
 កាមធាតុ ។ ហុរាតិ រូបធាតុ អរូបធាតុ ។ ឥធាតិ
 កាមធាតុ រូបធាតុ ។ ហុរាតិ អរូបធាតុ ។

បរមជ្ជកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

តណ្ហាលោកហៅថា ការតម្កល់ទុក បានដល់សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តី
ត្រេកអរដ៏មានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។
ពាក្យថា ដើម្បីភពតូចនិងភពធំ គឺដើម្បីកម្មភព បុនព្ពព ឈ្មោះថាភព
តូចនិងភពធំ គឺថាដើម្បីកាមភព កម្មភព កាមភព បុនព្ពព រូបភព
កម្មភព រូបភព បុនព្ពព អរូបភព កម្មភព អរូបភព បុនព្ពព
គឺថាដើម្បីការកើតរឿយ ។ ការទៅរឿយៗ ឧបបត្តិរឿយៗ បដិ-
សន្ធិរឿយៗ ការញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យកើតរឿយៗ ។ ពាក្យថា លោក
នេះ គឺអត្តភាព របស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺអត្តភាព
របស់បុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺរូប វេទនា សញ្ញា
សង្ខារ វិញ្ញាណ របស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺរូប វេទនា សញ្ញា
សង្ខារ វិញ្ញាណ របស់បុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺ
អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺ អាយតនៈខាងក្រៅ
៦ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺមនុស្សលោក ។ ពាក្យថា លោកដទៃ
គឺ ទេវលោក ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺ កាមធាតុ ។ ពាក្យថា
លោកដទៃ គឺរូបធាតុ អរូបធាតុ ។ ពាក្យថា លោកនេះ គឺ កាមធាតុ
រូបធាតុ ។ ពាក្យថា លោកដទៃ គឺអរូបធាតុ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យស្ស្កយន្តេ បណីដីង នត្តិ ភវាភវាយ ឥង
 វា ហរំ វាតិ យស្ស ឧកោ អន្តេ ភវាភវាយ ឥង វា
 ហរំ វា បណីដិ នត្តិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ បហីនា
 សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អកព្វប្បត្តិកា
 ញាណក្កិណា ទន្សាតិ យស្ស្កយន្តេ បណីដីង នត្តិ
 ភវាភវាយ ឥង វា ហរំ វា ។

[១៧០] និវេសនា តស្ស ន សន្តិ កោមីតិ និ-
 វេសនាតិ ទ្វេ និវេសនា តណ្ហានិវេសនា ច ទិដ្ឋិនិវេ-
 សនា ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិវេសនា ។ បេ ។
 អយំ ទិដ្ឋិនិវេសនា ។ តស្សាតិ អរហតោ វិណាស-
 វស្ស ។ ន សន្តិតិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ
 បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អកព្វប្ប-
 ត្តិកា ញាណក្កិណា ទន្សាតិ និវេសនា តស្ស ន សន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា ការតាំងទុកអន្តៈទាំងពីរក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បី
 ភពតូចភពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បានសេចក្តីថា ការតាំង
 ទុកអន្តៈទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បីភពតូចភពធំនេះ
 នៃបុគ្គលណា មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលណា
 លះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ រម្ងាប់ហើយ ស្ងប់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យ
 កើត ដុតបំផ្លាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 ការតាំងទុកអន្តៈទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បីភពតូច
 ភពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ។

[១៧០] អធិប្បាយពាក្យថា ជម្រកទាំងឡាយណាមួយ នៃ
 បុគ្គលនោះ មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា ជម្រកទាំងឡាយ បានដល់
 ជម្រក ២ យ៉ាង គឺជម្រកគឺតណ្ហា ១ ជម្រកគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។
 នេះជម្រកគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះជម្រកគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា
 នៃបុគ្គលនោះ គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺ
 មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គល លះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិល
 ហើយ រម្ងាប់ហើយ គ្របសង្កត់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្លាញ
 ដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជម្រកទាំង-
 ឡាយណាមួយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៧១] ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហីតន្តិ ធម្មេសូតិ
 ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិតតេសុ ។ និច្ឆេយ្យាតិ និច្ឆិទិត្វា
 វិនិច្ឆិទិត្វា វិចិទិត្វា បវិចិទិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា
 វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ឱទិក្កាហោ វិលក្កាហោ វក្កា-
 ហោ កោដ្ឋាសក្កាហោ ឧច្ចយក្កាហោ សមុច្ចយក្កា-
 ហោ ឥទំ សច្ចំ តច្ចំ តចំ ភូតំ យាថារំ អវិបរីតន្តិ
 កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អដ្ឋោសិតំ អទិមុត្តំ នត្តិ
 ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ បហីនំ សមុច្ឆិដ្ឋំ រូបសន្តំ
 បដិប្បស្សន្តំ អកព្វប្បត្តិកំ ញាណក្កិណ ទឌ្ឍន្តិ
 ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហីតំ ។ តេនាហា ភកវា

យស្ស្កយន្តេ បណិដិទ នត្តិ
 ភវាភវាយ ឥទ វា ហរំ វា
 និវេសនា តស្ស ន សន្តិ កេចិ
 ធម្មេសុ និច្ឆេយ្យ សមុត្តហីតន្តិ ។

បរមជ្ជកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

[១៧១] អធិប្បាយពាក្យថា ការពិនិត្យហើយប្រកាន់ ក្នុងធម៌
 ទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺ ក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ។
 ពាក្យថា ពិនិត្យ គឺការពិនិត្យ ពិចារណា សន្សំ ជ្រើសរើស ប្តឹង
 ត្រិះរិះ សម្តែងឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហើយកាន់យកតាមជួរ
 កាន់យកតាមចំណែក កាន់យកមាំ កាន់យកតាមសង្កាត់ កាន់យកជា
 គំនរ កាន់យកដោយការសន្សំព្រម គឺសេចក្តីប្រកាន់ ការស្ទាបអង្កែល
 ការប្រកាន់ស្អិត ការប្រកាន់ស៊ប់ ការចុះចិត្តជឿថា នេះទៀង ពិត
 មិនឃ្លៀងឃ្លាត ប្រាកដ គួរតាមសភាពពិត មិនប្រែប្រួល រមែងមិន
 មាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលបានលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិល
 ហើយ រម្ងាប់ហើយ ស្ងប់ហើយ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្លាញដោយ
 ភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការពិនិត្យហើយ
 ប្រកាន់ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគសម្តែងថា
 ការតាំងទុកអន្តៈទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះនិងលោកដទៃ ដើម្បី
 ភពតូចភពធំនេះ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ជម្រកទាំង-
 ឡាយណាមួយ (និង) ការពិនិត្យ ហើយប្រកាន់ ក្នុង
 ធម៌ទាំងឡាយ នៃបុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៧២] តស្សីធិ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា
បកប្បិតា នត្តិ អណ្ណាបិ សញ្ញា
តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមនាទិយានំ
កេនីធិ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យ ។

[១៧៣] តស្សីធិ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា បកប្បិតា
នត្តិ អណ្ណាបិ សញ្ញាតិ តស្ស អរហតោ ខីណាស-
វស្ស^(១) ទិដ្ឋេ វា ទិដ្ឋសុទ្ធិយា វា សុតេ វា សុត-
សុទ្ធិយា វា មុតេ វា មុតសុទ្ធិយា វា សញ្ញា បុព្វជ្ជ-
មតា អធិបតេយ្យតា សញ្ញាវិក្កហោន សញ្ញាយ ឧទ្ទ-
បិតា^(២) កប្បិតា^(៣) អភិសង្កតា សណ្ណាបិតា ទិដ្ឋិ នត្តិ
ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ^(៤) បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា
បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណក្កិនា ទន្សាតិ
តស្សីធិ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា បកប្បិតា នត្តិ អ-
ណ្ណាបិ សញ្ញា ។

[១៧៤] តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមនាទិយានត្តិ ព្រាហ្មណោ-
តិ សត្តន្តំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ មេ ។

១ ឱ. ម. តស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស តស្សាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ឧដ្ឋបិ-
តោ ។ ម. ឧដ្ឋបិតា សមុដ្ឋបិតា ។ ៣ ម. កប្បិតា បកប្បិតា ។ ៤ ម. ទសន្តិ
ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ពន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៧២] សេចក្តីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ ក្នុង
អារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ
នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ អ្នកផងគប្បីកំណត់ បុគ្គល
ដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ក្នុងលោកនេះ
ដោយកិលេស ដូចម្តេចបាន ។

[១៧៣] ពាក្យថា សេចក្តីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ
ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ នៃបុគ្គល
នោះ មិនមានទេ សេចក្តីថា សេចក្តីសម្គាល់ ភាពជាប្រធាន ភាព
ជាធំ ក្នុងទិដ្ឋៈ ឬក្នុងទិដ្ឋសុទ្ធិ ក្នុងសុតៈ ឬក្នុងសុតសុទ្ធិ ក្នុងមុតៈ ឬក្នុង
មុតសុទ្ធិ ដែលគេតាំងឡើង កំណត់តាក់តែង តាំងនៅព្រមដោយ
សញ្ញា ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ខុសដោយសញ្ញា នៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព
នោះ មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺលោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល
រម្ងាប់ ស្ងប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត ដុតបំផ្លាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់
ហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ
នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[១៧៤] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិន
ប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺ បុគ្គលឈ្មោះថា
ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះជាអ្នកបន្យាត់បង់ នូវធម៌ទាំង ៧ ។ បេ ។

អនិស្សិតោ តាទិ បុត្តតេ ស ព្រហ្មា ។ តំ ព្រាហ្មណំ
 ទិដ្ឋិមនាទិយានន្តិ តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិ អនាទិយន្តំ
 អត្តណ្ណាន្តំ អបរាមសន្តំ អនភិទិវិសន្តន្តិ^(១) តំ ព្រាហ្មណំ
 ទិដ្ឋិមនាទិយានំ ។

[១៧៥] កេនីធិ លោកស្មិ វិកប្បយេយ្យាតិ
 កប្បាតិ ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ
 ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិ-
 កប្បោ ។ តស្ស តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ
 បដិទិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស
 បដិទិស្សដ្ឋត្តា កេន វាកេន កប្បេយ្យ កេន នោ-
 សេន កប្បេយ្យ កេន មោហេន កប្បេយ្យ កេន
 មារេន កប្បេយ្យ កាយ ទិដ្ឋិយា កប្បេយ្យ កេន
 ឧទ្ធច្វេន កប្បេយ្យ កាយ វិចិត្តិច្ឆាយ កប្បេយ្យ
 កេហិ អនុសយេហិ កប្បេយ្យ វត្តោតិ វា ទុដ្ឋោតិ
 វា មូឡោតិ វា វិនិតោតិ វា បរាមដ្ឋោតិ វា វិក្ខេ-
 បតតោតិ វា អនិដ្ឋន្តតោតិ វា ថាមតតោតិ វា ។

១ ឱ. អភិទិវិសន្តន្តិ ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ជាអ្នកនឹងធឹង បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ បានសេចក្តីថា បុគ្គលជាព្រាហ្មណ៍នោះ មិនប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្នាបអង្កែល មិនប្រកាន់ស្មិតនូវទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ។

[១៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីកំណត់ ក្នុងលោកនេះ ដោយ កិលេសដូចម្តេចបាន ត្រង់ពាក្យថា កំណត់ បានដល់ការកំណត់ ២ គឺ ការកំណត់គឺតណ្ហា ១ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការកំណត់គឺ តណ្ហា ។ បេ ។ នេះការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ។ ការកំណត់គឺតណ្ហា ព្រាហ្មណ៍ នោះ លះបង់ហើយ ការកំណត់គឺទិដ្ឋិ ព្រាហ្មណ៍នោះ រលាស់ចោល ហើយ ព្រោះលោកបានលះបង់ នូវការកំណត់គឺតណ្ហា បានរលាស់ ចោលនូវការកំណត់គឺទិដ្ឋិ អ្នកផងគប្បីកំណត់ដោយរាគៈដូចម្តេច កំណត់ ដោយទោសៈដូចម្តេច កំណត់ដោយមោហៈដូចម្តេច កំណត់ដោយ មានៈដូចម្តេច កំណត់ដោយទិដ្ឋិដូចម្តេច កំណត់ដោយឧទ្ធច្ចៈដូចម្តេច កំណត់ដោយវិចិត្រាដូចម្តេច កំណត់ដោយអនុស័យទាំងឡាយដូចម្តេច ថា លោកជាអ្នកត្រេកអរ ថាជាអ្នកប្រទូស្ត ថាជាអ្នកវង្វេង ថាជាអ្នក ជាប់ចំពាក់ ថាជាអ្នកស្នាបអង្កែល ថាជាអ្នកដល់ នូវសេចក្តីរាយ មាយ ថាជាអ្នកដល់ នូវការមិនជាប់ស្រេច ឬថាជាអ្នកដល់នូវកម្លាំង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេ អភិសង្ការា បហីនា អភិសង្ការានំ បហីនត្តា
 ភតិយោ កេន កម្មេយ្យ នេយិកោតិ វា តិរច្ឆា-
 នយោនិកោតិ វា មិត្តិវិសយិកោតិ វា មនុស្សោតិ
 វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ
 វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា ។ សោ ហេតុ នត្តិ បច្ចយោ
 នត្តិ ការណំ នត្តិ យេន កម្មេយ្យ វិកម្មេយ្យ វិ-
 កម្មំ អាបដ្ឋេយ្យ ។ លោកស្មិន្ទិ អចាយលោកេ
 មនុស្សលោកេ នេវលោកេ ខន្ធលោកេ ណតុលោ-
 កេ អាយតនលោកេតិ កេនីធិ លោកស្មិ វិកម្ម-
 យេយ្យ ។ តេនាហ ភកវា

តស្មីធិ ទិដ្ឋេវ សុតេ មុតេ វា
 បកម្មិតា នត្តិ អណ្ណាមិ សញ្ញា
 តំ ព្រាហ្មណំ ទិដ្ឋិមនាទិយានំ
 កេនីធិ លោកស្មិ វិកម្មយេយ្យាតិ ។

[១៧៦] ន កម្មយន្តិ ន បុរេក្ខេវេន្តិ
 ធម្មាមិ តេសំ ន បដិច្ចិតាសេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អភិសង្ខារទាំងនោះ លោកលះបង់ហើយ ព្រោះលោកលះបង់អភិសង្ខារ
 ទាំងឡាយហើយ អ្នកផងគប្បីកំណត់គតិទាំងឡាយ ថាលោកទៅកើត
 ក្នុងនរក ថាកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ថាកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ថាជាមនុស្ស
 ថាជាទេវតា ថាជាព្រហ្មមានរូប ថាជាព្រហ្មមិនមានរូប ថាជាសញ្ញី-
 ព្រហ្ម ថាជាអសញ្ញីព្រហ្ម ឬថាជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីព្រហ្មម ដោយ
 កិលេសដូចម្តេច ។ អ្នកផងគប្បីកំណត់ គប្បីសម្គាល់ គប្បីដល់នូវ
 ការកំណត់ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ មិនមាន បច្ច័យមិនមាន
 ការណ៍មិនមានទេ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក
 មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីកំណត់ក្នុងលោកនេះ ដោយកិលេស
 ដូចម្តេចបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សេចក្តីសម្គាល់សូម្បីតូចមួយ ដែលកំណត់ហើយ ក្នុង
 អារម្មណ៍ដែលឃើញ ដែលឮ ឬដែលប៉ះពាល់ហើយនេះ
 នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ អ្នកផងគប្បីកំណត់ បុគ្គលដែល
 ជាព្រាហ្មណ៍ មិនប្រកាន់ទិដ្ឋិនោះ ក្នុងលោកនេះ ដោយ
 កិលេស ដូចម្តេចបាន ។

[១៧៦] ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជា
 ប្រធាន ដ្បិត ធម៌ទាំងឡាយ លោកមិនទទួលយកទេ

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន នេយ្យោ
ចារដ្ឋតោ ន បច្ចេតិ តាទិ ។

[១៧៧] ន កប្បយន្តិ ន បុរេត្ថុហេន្តិតិ កប្បាតិ
ទ្វេ កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។

កតមោ តណ្ហាកប្បោ ។ យាវតា តណ្ហាសដ្ឋា-
តេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឌិទិកតំ បរិយន្តិកតំ
បរិត្តហិតំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ មមំ ឯត្តកំ មមំ
ឯត្តាវតា មមំ មម រូចា សន្ទា កន្ទា រសា ដោដ្ឋព្វា
អត្តរណា ចាបុរណា ទាសីទាសា អដេឡុកា កុក្កុ-
ជសូករា ហត្ថិកវាស្សវឡុវា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ សុ-
វណ្ណំ តាមទិកមរាជទានិយោ រដ្ឋព្វា ជនបទោ ច កោ-
សោ ច កោដ្ឋាការព្វា កេវលម្បិ មហាបបរី តណ្ហា-
វសេន មមាយតិ យាវតា អដ្ឋសតតណ្ហាវិបរីតំ អយំ
តណ្ហាកប្បោ ។

កតមោ ទិដ្ឋិកប្បោ ។ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ
ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តក្កាហិតា ទិដ្ឋិ
យា ឯវរូចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហនំ ទិដ្ឋិកត្តាហេ

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ព្រាហ្មណ៍ មិនមែនសីលវត្ថុ ដឹកនាំបានទេ លោកដល់
ត្រើយហើយ ជាអ្នកនឹងជឹង មិនត្រឡប់មកវិញឡើយ ។

[១៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន
ត្រង់ពាក្យថា តែងតាំង បានដល់ ការតែងតាំង ២ គឺការតែងតាំងគឺ
តណ្ហា ១ ការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ ១ ។

ការតែងតាំងគឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ ការកំណត់ដែន កំណត់ទី
កំណត់ជួរ កំណត់ដោយជុំវិញ ហ្នឹងហែង អាស័យ ដោយចំណែក
តណ្ហា ទាំងប៉ុន្មានថា នេះរបស់អញ នុះរបស់អញ ប៉ុណ្ណោះរបស់អញ
ទាំងប៉ុណ្ណោះ របស់អញ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ របស់
អញ គ្រឿងកម្រាល គ្រឿងស្លៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម
មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះ លា ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក
និគម រាជធានី ដែន ជនបទ បន្ទាយ ឃ្នាំង របស់អញ បុគ្គល
ប្រកាន់ដែនដីទាំងអស់ ដោយអំណាចតណ្ហា តណ្ហាវិបរិត ១០៨ ទាំង
ប៉ុន្មាន នេះការតែងតាំងគឺតណ្ហា ។

ការតែងតាំង គឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០
មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្នាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ
ដំណើរ គឺទិដ្ឋិ ការសាំញាំ គឺទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាក គឺទិដ្ឋិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បន្និតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ តាហោ
 បដិក្កាហោ អភិនិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆា-
 បថោ មិច្ឆត្តំ តិក្កាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ វិបរិត-
 ក្កាហោ វិបល្លាសក្កាហោ មិច្ឆាតាហោ អយាថាវកស្មី
 យាថាវកន្តិ តាហោ យាវតា ទ្វាសន្តិ ទិដ្ឋិតតានិ
 អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។

តេសំ តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ បដិ-
 និស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្បស្ស
 បដិនិស្សដ្ឋត្តា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា ន កប្បន្តិ
 ន ជនេន្តិ ន សញ្ញានេន្តិ ន និព្វត្តេន្តិ នាភិនិព្វត្តេន្តិតិ
 ន កប្បយន្តិ ។

ន បុរេត្តារោន្តិតិ បុរេត្តារាតិ ទ្វេ បុរេត្តារា តណ្ហា-
 បុរេត្តារោ ច ទិដ្ឋិបុរេត្តារោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហា-
 បុរេត្តារោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបុរេត្តារោ ។ តេសំ
 តណ្ហាបុរេត្តារោ បហីនោ ទិដ្ឋិបុរេត្តារោ បដិនិស្សដ្ឋោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងគឺទិដ្ឋិ ការប្រកបព្រមគឺទិដ្ឋិ ការកាន់
ការទទួល ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្កែល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ភាពខុស
កំពង់និងអណ្តូង ការកាន់យកដោយការស្វែងរកខុស ការកាន់យកវិបរិត
ការកាន់យកវិបល្លាស ការកាន់យកខុស ការកាន់យកក្នុងវត្ថុមិនពិត
ថាជាសភាពពិត ទិដ្ឋិ ៦២ ទាំងប៉ុន្មាន ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ
នេះការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ ។

ការតែងតាំងគឺតណ្ហា ព្រះអរហន្តទាំងនោះ លះបង់ហើយ ការ
តែងតាំងគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចោលហើយ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មិន
តែងតាំង មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ
នូវការតែងតាំងគឺតណ្ហា ឬនូវការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិ ព្រោះលោកលះបង់ការ
តែងតាំងគឺតណ្ហា រលាស់ចោលការតែងតាំងគឺទិដ្ឋិហើយ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនតែងតាំង ។

ពាក្យថា ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន ក្នុងបទថា មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន បាន
ដល់ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន ២ គឺការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ១ ការធ្វើឲ្យជា
ប្រធានគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ
ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ។ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា ព្រះអរហន្តទាំង-
នោះលះបង់ហើយ ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ លោករលាស់ចោលហើយ
ព្រះអរហន្តទាំងនោះ មិនធ្វើតណ្ហានិងទិដ្ឋិ ឲ្យជាប្រធានហើយប្រព្រឹត្ត

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តណ្ហាបុរេក្ខារស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិបុរេក្ខារស្ស បដិ-
 និស្សដ្ឋត្តា ន តណ្ហា វា ទិដ្ឋិ វា បុរតោ កត្វា ចរន្តិ
 ន តណ្ហាធា ទិដ្ឋិ តណ្ហាកេត្វ ទិដ្ឋិ តណ្ហាធិបតេយ្យ
 ន ទិដ្ឋិទ្ធវា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកេត្វ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិធិបតេយ្យ ន
 តណ្ហាយ វា ទិដ្ឋិយា វា បរិវារិតា ចរន្តិតិ ន កប្ប-
 យន្តិ ន បុរេក្ខារោន្តិ ។

[១៧៨] ធម្មាបិ តេសំ ន បដិច្ចិតាសេតិ ធម្មា
 រុច្ចន្តិ ទ្វាសន្តិ ទិដ្ឋិតតានិ ។ តេសន្តិ តេសំ អរហន្តានំ
 ទីណាសវានំ ។ ន បដិច្ចិតាសេតិ សស្សតោ លោ-
 កោ ឥនមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ ន បដិច្ចិតាសេ
 អសស្សតោ លោកោ ។ មេ ។ នេវ ហោតិ ន ន
 ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥនមេវ សច្ចំ មោយ-
 មញ្ញន្តិ ន បដិច្ចិតាសេតិ ធម្មាបិ តេសំ ន បដិច្ចិតាសេ ។

[១៧៩] ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន
 នេយ្យាតិ នាតិ បដិក្ខេហោ ។ ព្រាហ្មណាតិ
 សត្តន្តំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។ មេ ។

បរមជ្ជកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ព្រោះលោកលះបង់ការធ្វើឲ្យជាប្រធានគឺតណ្ហា រលាស់ចោលការធ្វើឲ្យ
ជាប្រធានគឺទិដ្ឋិ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយមិនមានតណ្ហា ដូចជាទង់ដ៏យ
មិនមានតណ្ហាដូចជាទង់ មិនមានតណ្ហាជាអធិបតី មិនមានទិដ្ឋិដូចជា
ទង់ដ៏យ មិនមានទិដ្ឋិដូចជាទង់ មិនមានទិដ្ឋិជាអធិបតី គឺតណ្ហានិងទិដ្ឋិ
មិនប្រព្រឹត្តចោមរោមហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនតែងតាំង
មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន ។

[១៧៨] ទិដ្ឋិ ៦២ លោកហៅថា ធម៌ ក្នុងបទថា ដ្បិតធម៌ទាំង-
ឡាយលោកមិនទទួលយកទេ ។ ពាក្យថា លោក គឺព្រះអរហន្តខ្លីណា-
ស្រពទាំងនោះ ។ ពាក្យថា មិនទទួលយកទេ គឺមិនទទួលថា លោក
ទៀង ពាក្យនេះពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ មិនទទួលថា លោកមិន
ទៀង ។ បេ ។ សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏ទេ មិន
កើតទៀតក៏ទេ ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យឯទៀតជាមោឃៈ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដ្បិតធម៌ទាំងឡាយ លោកមិនទទួលយកទេ ។

[១៧៩] ពាក្យថា មិនមែន ក្នុងបទថា ព្រាហ្មណ៍មិនមែនសីល-
វត្ថុដឹកនាំបានទេ ជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គល
ឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះលោក បន្ទាត់បង់ នូវធម៌ទាំង ៧ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនិស្សិតោ តាទិ បុច្ចុតេ ស ព្រហ្មា ។ ន
ព្រាហ្មណា សីលវតេន នេយ្យតិ ព្រាហ្មណោ
សីលេន វា វត្តេន វា សីលវត្តេន វា ន យាយតិ
ន និយ្យាយតិ ន វុយ្ហតិ ន សំហារីយតីតិ ន ព្រាហ្ម-
ណោ សីលវតេន នេយ្យា ។

[១៨០] ចារដ្ឋតោ ន បច្ចេតិ តាទីតិ ចារំ វុច្ចតិ
អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ
សព្វប្បដិប្បដិនិស្សក្តោ តណ្ហាគ្គយោ វិវាតោ
និរោធា និព្វានំ ។ យោ ចារកតោ ចារប្បត្តោ
អន្តកតោ អន្តប្បត្តោ កោដិកតោ កោដិប្បត្តោ
។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុនព្ពវោតិ ចារដ្ឋតោ ។ ន
បច្ចេតីតិ សោតាបត្តិមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា
តេ កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ^(១) ន បច្ចាកច្ចតិ
សកាតាមិមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា តេ
កិលេសេ ន បុនេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាកច្ច-
តិ អនាតាមិមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា

១ ឱ. ន បុន បច្ចេតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (នូវទិដ្ឋិ) ជាតាទិបុគ្គល បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ បានសេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍គឺសីលបុវត្ត ឬសីលវត្តដឹកនាំមិនបាន នាំទៅមិនបាន បន្ទាត់ទៅមិនបាន ទង់ទាញទៅមិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ ។

[១៨០] ពាក្យថា លោកដល់ត្រើយហើយ ជាអ្នកនឹងជឿ មិនត្រឡប់មកវិញទេ អធិប្បាយថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ត្រើយ បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងអស់ ការលះបង់ឧបធិទាំងអស់ ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន ។ បុគ្គលណា ទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់ទីបំផុត ទៅកាន់ខាងចុង ដល់ខាងចុង ។ បេ ។ ភពប្តីទៀត នៃបុគ្គលនោះ មិនមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកដល់ត្រើយហើយ ។ ពាក្យថា មិនត្រឡប់មកវិញ គឺកិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មករកកិលេសទាំងនោះ វិញទេ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយសកទាតាមិមគ្គ លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មករកកិលេសទាំងនោះ វិញទេ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយអនាតាមិមគ្គ

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

តេ កិលេសេ ន បុណេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ចតិ
 អរហត្តមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិលេសេ
 ន បុណេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាគច្ចតីតិ ចារដ្ឋតោ ន
 បច្ចេតិ ។ តាទីតិ អរហា បញ្ចហាការេហិ តាទិ
 ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទិ ចត្តារីតិ តាទិ តិណ្ណារីតិ តាទិ
 មុត្តារីតិ តាទិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។

កងំ អរហា ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទិ ។ អរហា លាកេមិ
 តាទិ អលាកេមិ តាទិ យសេមិ តាទិ អយសេមិ តាទិ
 បសំសាយមិ តាទិ និដ្ឋាយមិ តាទិ សុខេមិ តាទិ
 ទុក្ខេមិ តាទិ ។ ឯកញោ ពាហំ កន្ទេន លិម្បយ្យំ
 ឯកញោ ពាហំ វាសិយា តច្ឆេយ្យំ អមុស្មី នត្តិ វា-
 កោ អមុស្មី នត្តិ បដិឃំ អនុនយប្បដិឃរិប្បហីនោ
 ឧត្សាតិធិត្សាតិរីតិវត្តោ អនុរោជរិរោជសមតិក្កន្តោ ឯវំ
 អរហា ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទិ ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មក រកកិលេសទាំងនោះវិញទេ
 កិលេសទាំងឡាយណា ដែលលោកលះបង់ហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ
 លោកមិនត្រឡប់ មិនមក មិនត្រឡប់មក រកកិលេសទាំងនោះវិញទេ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកដល់ត្រើយ ហើយមិនត្រឡប់មក
 វិញទេ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកនឹងជឿ បានដល់ព្រះអរហន្ត លោកនឹងជឿ
 ដោយអាការ ៥ យ៉ាង គឺលោកនឹងជឿ ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ១
 លោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នកលះបង់ហើយ ១ លោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នក
 ឆ្លងហើយ ១ លោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នករួចហើយ ១ លោកនឹងជឿ
 ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះ ១ ។

លោកនឹងជឿ ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ព្រះអរ-
 ហន្ត លោកនឹងជឿក្នុងលោក នឹងជឿក្នុងអលោក នឹងជឿក្នុងយស នឹងជឿ
 ក្នុងអយស នឹងជឿក្នុងសេចក្តីសរសើរ នឹងជឿក្នុងនិន្ទា នឹងជឿក្នុងសុខ
 នឹងជឿក្នុងទុក្ខ ។ បើពួកជនលាបដៃម្ខាង ដោយគ្រឿងក្រអូប បើពួកជន
 ច្រាសដៃម្ខាងដោយកាំបិត តម្រេកក្នុងការលាបឯណោះក៏មិនមាន សេច-
 ក្តីថ្នាំថ្នាក់ ក្នុងការច្រាសឯណោះ ក៏មិនមាន ព្រះអរហន្ត លះបង់ស្រឡះ
 នូវសេចក្តីត្រេកអរនិងសេចក្តីថ្នាំថ្នាក់ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសេចក្តីលើកតម្កើង
 និងសេចក្តីផ្តួញផ្តាស់ កន្លងផុតនូវសេចក្តីស្រឡាញ់និងសេចក្តីស្អប់ហើយ
 ព្រះអរហន្ត លោកនឹងជឿ ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កថំ អរហា ចត្តារីតិ តាទិ ។ អរហតោ រា-
 កោ ចត្តោ វន្តោ មុត្តោ បហីនោ បដិទិស្សដ្ឋោ ។
 ទោសោ មោហោ កោដោ ឧបនាហោ មក្ខោ
 បទ្សាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឃេយ្យំ ថម្ពោ
 សារម្ពោ មាណោ អតិមាណោ មនោ បមាណោ សព្វ
 កិលេសោ សព្វ ទុច្ឆរិតា សព្វ ទរថា សព្វ បរិ-
 ទ្សាហា សព្វ សន្តាថា សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារា
 ចត្តា វន្តោ មុត្តោ បហីនោ បដិទិស្សដ្ឋោ ឯវំ អរហា
 ចត្តារីតិ តាទិ ។

កថំ អរហា តិណ្ណារីតិ តាទិ ។ អរហា កា-
 មោយំ តិណ្ណោ ភរោយំ តិណ្ណោ ទិដ្ឋោយំ តិណ្ណោ
 អរិដ្ឋោយំ តិណ្ណោ សព្វសំសារបទំ តិណ្ណោ ឧត្តិ-
 ណ្ណោ និត្តិណ្ណោ អតិក្ករណ្ណោ សមតិក្ករណ្ណោ វីតិវត្តោ
 សោ វុដ្ឋវាសោ ចិន្ទាចរណោ ។ បេ ។ នត្តិ តស្ស
 បុនព្ពរោតិ ឯវំ អរហា តិណ្ណារីតិ តាទិ ។

កថំ អរហា មុត្តារីតិ តាទិ ។ អរហតោ
 រាតា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ ទោសា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នកលះបង់ហើយ តើដូចម្តេច ។
 ព្រះអរហន្ត លះបង់ ខ្នាក់ចោល រួចស្រឡះ លះចោល រលាស់ចោល
 ហើយ នូវរាគៈ ។ ព្រះអរហន្ត លះបង់ ខ្នាក់ចោល រួចស្រឡះ លះ
 ចោល រលាស់ចោលហើយ នូវទោសៈ មោហៈ កោធនៈ ឧបនាហៈ
 មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សារបេយ្យៈ ថម្មៈ សារម្មៈ
 មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់
 សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តី
 អន្ទៈអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លោក
 នឹងជឿ ព្រោះជាអ្នកលះបង់ហើយ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នកធ្ងន់ហើយ តើដូចម្តេច ។
 ព្រះអរហន្ត ធ្ងន់កាមោយៈ ធ្ងន់ករោយៈ ធ្ងន់ទិដ្ឋោយៈ ធ្ងន់អវិជ្ជោយៈ ធ្ងន់
 ធ្ងន់ផុត ធ្ងន់ស្រឡះ កន្លង កន្លងផុត កន្លងហួស នូវផ្លូវគឺសង្សារទាំងអស់
 ព្រះអរហន្តនោះ លោកមានកិរិយានៅ នៅស្រេចហើយ មានការប្រ-
 ព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីទៀត នៃព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ
 ហេតុនោះ ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នកធ្ងន់ហើយ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នករួចហើយ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តរបស់ព្រះអរហន្ត រួច រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាករាគៈ ។

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ មោហា ចិត្តំ មុត្តំ
 វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ កោណា ឧបនាហា មក្ខា
 បណ្ណសា ឥស្សាយ មច្ឆរិយា មាយាយ សាឃេយ្យ
 ថម្ហា សារម្ហា មាណា អតិមាណា មណា បមាណា សព្វ-
 ក្ខិលេសេហិ សព្វទុច្ឆរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិ-
 ណ្ណាហេហិ សព្វសន្តាហេហិ សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារេ-
 ហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ឯវំ អរហា មុត្តារីតិ តាទិ ។

កកំ អរហា តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ អរហា សីលេ
 សតិ សីលវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ សន្តាយ សតិ
 សន្តោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ រិយេ សតិ រិយវាតិ តំនិ-
 ទ្ទេសា តាទិ ។ សតិយា សតិ សតិមាតិ តំនិទ្ទេសា
 តាទិ ។ សមាធិស្មី សតិ សមាហិតោតិ តំនិទ្ទេសា
 តាទិ ។ បញ្ញាយ សតិ បញ្ញាវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥

ចិត្តលោក រួច រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាកទោសៈ ។ ចិត្តលោក រួច
 រួចស្រឡះ រួចផុតស្រឡះ ចាកមោហៈ ។ ចិត្តលោក រួច រួចស្រឡះ
 រួចផុតស្រឡះ ចាកកោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆវិយៈ
 មាយា សាលេយ្យៈ ថម្ពៈ សារម្ពៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ
 កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាកិសង្ខារ
 ទាំងអស់ ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះជាអ្នករួចហើយ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ព្រះអរហន្តលោកនឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា
 កាលបើសីលមាន លោកជាអ្នកមានសីល ។ លោកនឹងជឿ ព្រោះការ
 សម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសទ្ធាមាន លោកជាអ្នកមាន
 សទ្ធា ។ លោកនឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើ
 វិរិយៈមាន លោកជាអ្នកមានវិរិយៈ ។ លោកនឹងជឿ ព្រោះការសម្តែង
 ចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសតិមាន លោកជាអ្នកមានសតិ ។
 លោកនឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើសមាធិ
 មាន លោកជាអ្នកមានសមាធិ ។ លោកនឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញ
 នូវហេតុនោះថា កាលបើបញ្ញាមាន លោកជាអ្នកមានបញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វិជ្ជាយ សតិ តេវិជ្ជោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ អភិ-
 ញ្ញាយ សតិ ធន្យភិញ្ញោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ វេ
 អរហា តំនិទ្ទេសា តាទីតិ ចារដ្តតោ ន បច្ចេតិ តាទិ ។
 តេនាហ ភកវា

ន កប្បយន្តិ ន បុរក្ខេវោន្តិ
 ធម្មាបិ តេសំ ន បដិច្ចិតាសេ
 ន ព្រាហ្មណោ សីលវតេន នេយ្យោ
 ចារដ្តតោ ន បច្ចេតិ តាទីតិ ។
 បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

លោកនឹងដឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើវិជ្ជាមាន
 លោកជាអ្នកមានវិជ្ជាបីប្រការ ។ លោកនឹងដឹង ព្រោះការសម្តែង
 ចេញនូវហេតុនោះថា កាលបើអភិញ្ញាមាន លោកជាអ្នកមានអភិញ្ញា
 ប្រាំមួយ ព្រះអរហន្តលោកនឹងដឹង ព្រោះការសម្តែងចេញនូវហេតុនោះ
 យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកដល់ត្រើយហើយ ជា
 អ្នកនឹងដឹង មិនត្រឡប់មកវិញទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា

ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មិនតែងតាំង មិនធ្វើឲ្យជាប្រធាន
 ដ្បិតធម៌ទាំងឡាយ លោកមិនទទួលយកទេ ព្រាហ្មណ៍
 មិនមែនសីលវត្ត ដឹកនាំបានទេ លោកដល់ត្រើយហើយ
 ជាអ្នកនឹងដឹង មិនត្រឡប់មកវិញឡើយ ។

ចប់ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨១] អប្បំ រត ដីវិតំ ឥទំ
ឱរំ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ
យោ ចេបិ អតិច្ច ដីវតិ
អថខោ សោ ជវសាបិ មិយ្យតិ ។

[១៨២] អប្បំ រត ដីវិតំ ឥទន្តិ ដីវិតន្តិ អាយុ
បិតិ យបនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ដីវិតំ
ដីវិតិទ្ធិយំ ។ អបិច ធូហិ ការណេហិ អប្បកំ
ដីវិតំ ថោកំ ដីវិតំ បិតិបរិត្តតាយ វា អប្បកំ ដីវិតំ
សវសបរិត្តតាយ វា អប្បកំ ដីវិតំ ។

កថំ បិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ដីវិតំ ។ អតីតេ
ចិត្តក្ខណោ ដីវិតុ ន ដីវតិ ន ដីវិស្សតិ ។ អនាគតេ
ចិត្តក្ខណោ ដីវិស្សតិ ន ដីវតិ ន ដីវិតុ ។ បច្ចុប្បន្នេ
ចិត្តក្ខណោ ដីវតិ ន ដីវិតុ ន ដីវិស្សតិ ។

ដីវិតំ អត្តភារោ ច សុខទុក្ខា ច កេវលា
ឯកចិត្តសមាយុត្តា លហុសោ វត្តតិក្ខណោ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៨១] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ជីវិតនេះ តិចណាស់ រមែង
ស្លាប់ខាងអាយ អំពីមួយរយឆ្នាំ បើបុគ្គលណា រស់នៅ
កន្លងហួស (ពីមួយរយឆ្នាំ) ទៅ បុគ្គលនោះ គង់ស្លាប់
ព្រោះជរាពុំខាន ។

[១៨២] អធិប្បាយពាក្យថា ជីវិតនេះតិចណាស់ ត្រង់ពាក្យថា ជីវិត
គឺអាយុ ការតាំងនៅ ការរស់នៅ ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យរស់នៅ ការដើរ
ទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សាជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ។ មួយទៀត ជីវិតតិច
ជីវិតស្អប់ស្អើង ដោយហេតុពីរ គឺជីវិតតិច ព្រោះជាធម្មជាតតាំងនៅ
តិច ១ ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច ១ ។

ជីវិតតិច ព្រោះធម្មជាតតាំងនៅតិច តើដូចម្តេច ។ សត្វដែល
រស់នៅហើយ ក្នុងខណៈចិត្តជាអតីត មិនកំពុងរស់នៅ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន
នឹងមិនរស់នៅ ក្នុងអនាគតទេ ។ សត្វនឹងរស់នៅ ក្នុងខណៈចិត្ត
ជាអនាគត មិនកំពុងរស់នៅ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន មិនរស់នៅហើយ ក្នុង
អតីតទេ ។ សត្វកំពុងរស់នៅក្នុងខណៈចិត្ត ជាបច្ចុប្បន្ន មិនបានរស់នៅ
ហើយ ក្នុងអតីត នឹងមិនរស់នៅ ក្នុងអនាគតទេ ។

ជីវិត អត្តភាព សុខនិងទុក្ខទាំងអស់ ប្រកបដោយ
ខណៈចិត្តតែមួយ ព្រោះខណៈ ប្រព្រឹត្តទៅរហ័ស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចូណាសីតិសហស្សានិ	កប្បា តិដ្ឋន្តិ យេ មរូ
ន ត្វេវ តេបិ ដីវន្តិ	ទ្វីហិ ចិត្តេហិ សមាហិតា ^(១)
យេ និរុទ្ធា មរណ្ណស្ស	តិដ្ឋមានស្ស វា ឥធន
សព្វេវ សទិសា ខន្ធា	កតា អប្បដិសន្ធិកា
អនន្តរា ច យេ ភដ្ឋា	យេ ច ភដ្ឋា អនាកតា
តទន្តវេ និរុទ្ធានំ	វេសម្មំ នត្តិ លក្ខណោ
អនិព្វត្តេន ន ជាតោ	បច្ចុប្បន្នេ ន ដីវតិ
ចិត្តកម្ពមតោ លោកោ	បញ្ញត្តិ បរមតិយា
យថា និដ្ឋា បវត្តន្តិ	ឆន្ទេន បរិណាមិតា
អច្ឆិណ្ឌវា ^(២) វត្តន្តិ	សទ្ធាយតនប្បច្ចយា
អនិធានកតា ភដ្ឋា	បុញ្ញោ នត្តិ អនាកតេ
និព្វត្តាយេវ តិដ្ឋន្តិ	អារក្កេ សាសប្បមា

១. ម. សមេហិតា ។ ២ ម. អច្ឆិណ្ឌវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពួកទេវតាណា បិតនៅអស់ ៨៤ ពាន់កប្ប ទេវតាទាំងនោះ
 មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត ២ ហើយរស់នៅទេ ខន្ធទាំងឡាយ
 ណា របស់បុគ្គលដែលស្លាប់ទៅក្តី រស់នៅក្តី រលត់ហើយ
 ក្នុងលោកនេះ ខន្ធទាំងអស់នោះ ក៏ដូចគ្នា ទៅបដិសន្ធិ
 ទៀតមិនបាន ខន្ធទាំងឡាយណា ដែលកន្លងទៅជាលំដាប់
 បែកធ្លាយហើយផង ខន្ធទាំងឡាយណា ជាអនាគត នឹង
 បែកធ្លាយផង សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន
 ដែលរលត់ហើយ ក្នុងចន្លោះ នៃខន្ធទាំងពីរនោះ រមែងមិន
 មានក្នុងលក្ខណៈ សត្វលោក ដែលកើតហើយដោយអនា-
 គតក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់កើត មិនឈ្មោះថា រស់នៅហើយ ទាំង
 មិនឈ្មោះថា កំពុងរស់នៅក្នុងខន្ធជាបច្ចុប្បន្នទេ សត្វលោក
 ស្លាប់ ដោយការបែកធ្លាយនៃចិត្ត (នេះជា) បញ្ញត្តិនៃបរមត្ថ
 ការប្រែប្រួលទៅដោយឆន្ទៈ ដូចជាទីទាប រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ដូច្នោះ វេទនាទាំងឡាយ មានសឡាយតនៈជាបច្ច័យ មាន
 វារៈមិនដាច់ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ខន្ធទាំងឡាយ ដែលបែក
 ធ្លាយហើយ ក៏មិនដល់នូវការតម្កល់ទុក គំនរនៃខន្ធ ក្នុង
 អនាគត ក៏មិនមាន ខន្ធទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ
 រមែងបិតនៅ ដូចគ្រាប់ស្ពៃ ដែលបិតនៅ លើចុងដែកស្រួច

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

និព្វត្តានព្វា ធម្មានំ ភដ្ឋោ នេសំ បុរេក្ខតោ
 បលោកធម្មា តិដ្ឋន្តិ ចោរាណោហិ អមិស្សិតា
 អនស្សនតោ អាយន្តិ ភដ្ឋោ កច្ឆន្តិទស្សនំ
 វិជ្ជុប្បាទោវ អាណាសេ ឧប្បជ្ជន្តិ វយន្តិ ចាតិ ។

ឯវំ បិតិបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។

កថំ សរសបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។ អស្សា-
 សុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ បស្សាសុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ អស្សាស-
 ប្បស្សាសុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ មហាក្ខតុបនិពទ្ធំ ជីវិតំ ឧស្ស-
 បនិពទ្ធំ ជីវិតំ ករណ្ណិញ្ញាណាប្បនិពទ្ធំ ជីវិតំ វិញ្ញាណុ-
 បនិពទ្ធំ ជីវិតំ ។ មូលម្បិ ឥមេសំ ទុព្វលំ ។ បុព្វ-
 ហេតុមិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។ យេមិ បច្ចយា តេមិ
 ទុព្វលា ។ យេមិ បករិកា តេមិ ទុព្វលា ។ សហក្ខមិ
 ឥមេសំ ទុព្វលា ។ សម្បយោកាមិ ឥមេសំ ទុព្វ-
 លា ។ សហជាមិ ឥមេសំ ទុព្វលា ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

កាលបើខន្ធទាំងឡាយ កើតឡើងហើយ ការបែកធ្លាយនៃ
ខន្ធទាំងនោះ ក៏បិតនៅក្នុងខាងមុខ សភាវៈដែលត្រូវវិនាស
ទាំងឡាយ (ខន្ធ) កំពុងបិតនៅ មិនប្រឡូកប្រឡំដោយ
ខន្ធចាស់ទេ រមែងមកអំពីទីមើលមិនឃើញ លុះបែកធ្លាយ
ហើយ តែងទៅកាន់ទីមើលមិនឃើញវិញ រមែងកើតឡើង
ផង រមែងវិនាសទៅផង ដូចជាធ្វើកបន្ទោរព្វដ៏អាកាស ។

ដីវិតតិច ព្រោះការបិតនៅតិច យ៉ាងនេះ ។

ដីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច តើដូចម្តេច ។ ដីវិតជាប់ទាក់ទង
ដោយដង្ហើមចូល ដីវិតជាប់ទាក់ទងដោយដង្ហើមចេញ ដីវិតជាប់ទាក់
ទងដោយដង្ហើមចូលនិងដង្ហើមចេញ ដីវិតជាប់ទាក់ទងដោយមហាកូត-
រូប ដីវិតជាប់ទាក់ទងដោយភ្លើងធាតុ ដីវិតជាប់ទាក់ទងដោយអាហារជា
ពំនូត ដីវិតជាប់ទាក់ទងដោយវិញ្ញាណ ។ ឫសគល់របស់ធម៌ទាំងនេះ
មានកម្លាំងថយ ។ បុព្វហេតុទាំងឡាយរបស់ធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំង
ថយ ។ សូម្បីពួកធម៌ណាជាបច្ច័យ ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។
សូម្បីពួកធម៌ណា ជាប្រកព ធម៌ទាំងនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។
ពួកធម៌ដែលកើត ជាមួយនឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ ពួក
ធម៌ប្រកបជាមួយគ្នា នឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ ធម៌
ដែលកើតឡើង ជាមួយគ្នានឹងធម៌ទាំងនេះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យាមិ បយោជិកា សាមិ ទុព្វលា ។ អញ្ញមញ្ញំ
 និច្ចទុព្វលា ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញំ អនវត្តិតា ឥមេ ។
 អញ្ញមញ្ញំ បរិចាតយន្តិ ឥមេ ។ អញ្ញមញ្ញស្ស ហិ នត្តិ
 តាយិតា ។ ន ចាមិ បបេន្តិ អញ្ញមញ្ញមេ ។ យាមិ
 និព្វត្តកោ សោ ន វិជ្ជតិ ។ ន ច កេនចិ កោចិ
 ហាយតិ ។ ភដ្ឋព្យា^(១) ច ឥមេ ហិ សព្វសោ ។
 បុរិមេហិ បការិតា ឥមេ ។ យេមិ បការិតា តេ បុរ
 មតា ។ បុរិមាមិច បច្ឆិមាមិច អញ្ញមញ្ញំ ន កោចិ
 អន្ធសំសូតិ ។ ឃំ សរសបរិត្តតាយ អប្បកំ ជីវិតំ ។

អមិច ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ ជីវិតំ ឧចា-
 នាយ មនុស្សានំ អប្បកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ចោកំ
 ជីវិតំ ខណិកំ ជីវិតំ លហុកំ ជីវិតំ ឥត្តរំ ជីវិតំ អ-
 នន្ធដីយំ ជីវិតំ ន ចិវជ្ជិតិកំ ជីវិតំ ។ តារត្តីសានំ
 ទេវានំ ។ យាមានំ ទេវានំ ។ តុសិតានំ ទេវានំ ។
 និម្មានរតីនំ ទេវានំ ។ បរិនិម្មិតរសរតីនំ ទេវានំ ។
 ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ ជីវិតំ ឧចានាយ មនុស្សានំ
 អប្បកំ ជីវិតំ បរិត្តកំ ជីវិតំ ចោកំ ជីវិតំ ខណិកំ

១. ម. គន្តព្យា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ធម្មជាតិណាជាគ្រឿងប្រកប ធម្មជាតិនោះ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ ធម៌
 ទាំងនេះ មានកម្លាំងថយជានិច្ចដល់គ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ មិនឱន
 រកគ្នានិងគ្នា ។ ធម៌ទាំងនេះ ញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យធ្លាក់ចុះ ។ ព្រោះមិន
 បានជាទីពឹងដល់គ្នានិងគ្នា ។ មួយទៀត ធម៌ទាំងនេះ មិនតម្កល់ទុក
 នូវគ្នានិងគ្នា ។ សូម្បីធម៌ណា ជាអ្នកបង្កើត ធម៌នោះ ក៏មិនមាន ។
 ធម៌ណាមួយ មិនមែនវិនាស ដោយធម៌ណាមួយទេ ។ ព្រោះថា ធម៌
 ទាំងនេះ បែកធ្លាយទៅដោយប្រការទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងនេះ កើត
 ហើយ ព្រោះហេតុនិងបច្ច័យអំពីមុន ។ ហេតុនិងបច្ច័យទាំងឡាយណា
 ដែលឲ្យកើតមុន ហេតុនិងបច្ច័យទាំងនោះ ក៏ស្លាប់មុនទៅហើយ ។
 ធម៌ទាំងឡាយខាងដើមនិងខាងចុង មិនបានឃើញគ្នានិងគ្នា ក្នុងកាល
 ណាមួយឡើយ ។ ជីវិតតិច ព្រោះកិច្ចរបស់ខ្លួនតិច យ៉ាងនេះ ។
 មួយទៀត ពួកមនុស្ស មានជីវិតតិច ជីវិតស្អប់ស្អើង ជីវិតខ្ចី
 ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ ជីវិតរហ័ស ជីវិតឆាប់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិត
 មិនបិតនៅយូរ បើប្រៀបធៀបនឹងជីវិត របស់ពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារា-
 ជិកា ។ របស់ពួកទេវតាជាន់តាវត្តិវ្យ ។ របស់ទេវតាជាន់
 យាមៈ ។ របស់ទេវតាជាន់តុសិត ។ របស់ទេវតាជាន់និម្មានរតី ។
 របស់ទេវតា ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តិ ។ ពួកមនុស្ស មានជីវិត
 តិច ជីវិតស្អប់ស្អើង ជីវិតថោកថយ ជីវិតមានក្នុងមួយខណៈ

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

ដីវិតំ លហុកំ ដីវិតំ ឥត្តំ ដីវិតំ អនទ្ធកិយំ ដីវិតំ
 ន ចិវដ្ឋិតិកំ ដីវិតំ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា អប្បមិទំ
 ភិក្ខុវេ មនុស្សានំ អាយុ កមដិយោ សម្បរាយោ
 មន្តាយ ដោជ្ជពុំ កត្តពុំ កុសលំ ចរិតពុំ ព្រហ្មចរិយំ
 នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ យោ ភិក្ខុវេ ចិវ ដីវតិ សោ
 វស្សសតំ អប្បំ វា ភិយ្យោ

អប្បមាយុ មនុស្សានំ	ហិឡេយ្យ ទំ សុចារិសោ
ចរេយ្យាទិត្តសីសោវ	នត្ថិ មច្ចុស្ស ឆាកមោ
អច្ចយន្តិ អហោរត្តា	ដីវិតំ ឧបុជ្ឈតិ
អាយុ វិយតិ មច្ចានំ	កុន្តទីនំវ ឧទកន្តិ ។

អប្បំ វត ដីវិតំ ឥទំ ។

[១៨៣] ឱវំ វស្សសតាបិ មិយ្យតីតិ កលលកា-
 លេបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។ អម្ព-
 ទកាលេបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។
 បេសិកាលេបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ជីវិតរហ័ស ជីវិតឆាប់ ជីវិតមិនមាំមួន ជីវិតមិនបិតនៅយូរ បើប្រៀប
 ផ្ទឹមនឹងជីវិតរបស់ទេវតាព្រហ្មកាយិកៈ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយុរបស់ពួកមនុស្សនេះ
 តិច បរលោកពួកសត្វត្រូវទៅដោយពិត បុគ្គលគប្បីប៉ះពាល់ដោយ
 បញ្ញា គប្បីធ្វើកុសល គប្បីប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ (ព្រោះថា) សត្វដែល
 កើតហើយ មិនមែនជាមិនស្លាប់ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាអស់
 នៅអស់កាលយូរ បុគ្គលនោះ គប្បីរស់នៅ ១០០ ឆ្នាំ តិចពីមួយរយឆ្នាំ
 ឬច្រើនជាង ១០០ ឆ្នាំ ។

អាយុរបស់ពួកមនុស្ស តិច បុរសល្អគប្បីនឿយណាយ នឹង
 អាយុនោះ គប្បីប្រព្រឹត្តដូចជាបុគ្គល ដែលភ្លើងឆេះក្បាល
 ដំណើរមិនមកនៃមច្ចុ មិនមានទេ ថ្ងៃនិងយប់តែងកន្លងទៅ
 ជីវិតក៏ស្រកស្រុតទៅដែរ អាយុរបស់ពួកសត្វ រមែងអស់ទៅ
 ដូចជាទឹកនៃស្ទឹងតូចទាំងឡាយ ។

ហេតុនេះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជីវិតនេះ តិចណាស់ ។

[១៨៣] ពាក្យថា សត្វរមែងស្លាប់ខាងអាយុអំពីមួយរយឆ្នាំ អធិប្បាយ
 ថា សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាលជាកលលៈ ក៏មាន ។
 សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាលជាអម្ពុទៈ ក៏មាន ។
 សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាល ជាបេសិ ក៏មាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យនកាលេបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។
 បញ្ចសាខកាលេបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុ-
 ដ្ឋតិ ។ ជាតិមត្តោបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ
 វិប្បលុដ្ឋតិ ។ បស្ចុតិយរេបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ
 វិប្បលុដ្ឋតិ ។ អឌ្ឍមាសិកោបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយ-
 តិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។ មាសិកោបិ ចរតិ មរតិ អន្តរ-
 ាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។ ទ្ធិមាសិកោបិ តិមាសិកោបិ
 ចតុម្ពាសិកោបិ បញ្ចមាសិកោបិ ចរតិ មរតិ អន្តរ-
 ាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។ ធមមាសិកោបិ សត្តមាសិកោបិ
 អដ្ឋមាសិកោបិ នវមាសិកោបិ ទសមាសិកោបិ
 សំវច្ឆរិកោបិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។
 ទ្ធិវស្សិកោបិ តិវស្សិកោបិ ចតុវស្សិកោបិ បញ្ចវ-
 ស្សិកោបិ ឆវស្សិកោបិ សត្តវស្សិកោបិ អដ្ឋវស្សិ-
 កោបិ នវវស្សិកោបិ ទសវស្សិកោបិ វិសតិវស្សិ-
 កោបិ តីសវស្សិកោបិ ចត្តាជ្ឈីសវស្សិកោបិ បញ្ញា-
 សវស្សិកោបិ សដ្ឋីវស្សិកោបិ សត្តតិវស្សិកោបិ
 អសីតិវស្សិកោបិ នុតិវស្សិកោបិ ចរតិ មរតិ អន្តរ-
 ាយតិ វិប្បលុដ្ឋតីតិ ឱវ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាល ជាយនៈ ក៏មាន ។

សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងកាល ជាបញ្ចសាខា ក៏មាន ។

សត្វគ្រាន់តែមានកំណើត ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។

សត្វរមែងច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស ក្នុងផ្ទះជាទីប្រសូត ក៏មាន ។

សត្វកើតបានកន្លះខែច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។

សត្វកើតបាន ១ ខែ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។

សត្វកើតបាន ២ ខែខ្លះ បាន ៣ ខែខ្លះ បាន ៤ ខែខ្លះ បាន ៥ ខែខ្លះ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។

សត្វកើតបាន ៦ ខែខ្លះ ៧ ខែខ្លះ ៨ ខែខ្លះ ៩ ខែខ្លះ ១០ ខ្លះ ១ ឆ្នាំខ្លះ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ។

សត្វកើតបាន ២ ឆ្នាំខ្លះ ៣ ឆ្នាំខ្លះ ៤ ឆ្នាំខ្លះ ៥ ឆ្នាំខ្លះ ៦ ឆ្នាំខ្លះ ៧ ឆ្នាំខ្លះ ៨ ឆ្នាំខ្លះ ៩ ឆ្នាំខ្លះ ១០ ឆ្នាំខ្លះ ២០ ឆ្នាំខ្លះ ៣០ ឆ្នាំខ្លះ ៤០ ឆ្នាំខ្លះ ៥០ ឆ្នាំខ្លះ ៦០ ឆ្នាំខ្លះ ៧០ ឆ្នាំខ្លះ ៨០ ឆ្នាំខ្លះ ៩០ ឆ្នាំខ្លះ ច្យុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាសទៅវិញ ក៏មាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលរមែងស្លាប់ខាងអាយ អំពីមួយរយឆ្នាំ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨៤] យោ ចេមិ អតិច្ច ដីវតីតិ យោ វស្សុ-
 សតំ អតិក្កមិត្តា ដីវតិ សោ ឯកំ វា វស្សុំ ដីវតិ
 ទ្វេ វា វស្សានិ ដីវតិ តីណិ វា វស្សានិ ដីវតិ
 ចត្តារិ វា វស្សានិ ដីវតិ បញ្ច វា វស្សានិ ដីវតិ
 ទស វា វស្សានិ ដីវតិ វិសតិ វា វស្សានិ ដីវតិ
 តិស វា វស្សានិ ដីវតិ ចត្តាជ្ជីសំ វា វស្សានិ
 ដីវតីតិ យោ ចេមិ អតិច្ច ដីវតិ ។

[១៨៥] អថខោ សោ ជរាសាមិ មិយ្យតីតិ យទា
 ជិណ្ណោ ហោតិ វុឡោ មហាលូកោ អទ្ធកតោ វាយោ-
 អនុប្បត្តោ ខណ្ឌាទណ្ណោ បលិតកេសោ វិល្លំ ខលិត-
 សិរោ វល្លំ តិលកាហតកត្តោ វុឡោ កត្តោ ទណ្ឌាប-
 រាយនោ សោ ជរាយមិ ចរតិ មរតិ អន្តរាយតិ
 វិប្បលុដ្ឋតិ ។

នត្ថិ មរណាម្ហា មោក្ខោ

ផលានមិវ បក្កានំ ចាតោ បតនតោ កយំ
 ឯវំ ជាតានមច្ចានំ និច្ចំ មរណតោ កយំ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៨៤] ពាក្យថា បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្លងហួសទៅ គឺ
 បុគ្គលណា រស់នៅកន្លងមួយរយឆ្នាំ បុគ្គលនោះ រស់នៅអស់ ១ ឆ្នាំក្តី
 រស់នៅអស់ ២ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៣ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៤ ឆ្នាំក្តី រស់
 នៅអស់ ៥ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ១០ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ២០ ឆ្នាំក្តី រស់
 នៅអស់ ៣០ ឆ្នាំក្តី រស់នៅអស់ ៤០ ឆ្នាំក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្លងហួសទៅ ។

[១៨៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គង់ស្លាប់ ព្រោះជរាពុំខាន
 អធិប្បាយថា កាលណា បុគ្គលចាស់ ចម្រើនដោយវ័យ មានអាយុច្រើន
 កន្លងកាល ជ្រុលចូលក្នុងបច្ឆិមវ័យ មានធ្មេញបាក់ សក់ស្កូវ ក្បាលឆក
 ក្បាលថ្លែក ស្បែកជ្រួញជ្រើវ មានខ្លួនរទុះដោយប្រជ្រុយ ខ្នងកោង
 ក្លាក់ កាន់ឈើច្រត់ បុគ្គលនោះ គង់ច្បុត ស្លាប់ បាត់បង់ វិនាស
 ព្រោះជរា ។

ការរួចចាកមរណៈ មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយ ដែលកើត
 ហើយ តែងមានភ័យអំពីមរណៈជានិច្ច ដូចជាផ្លែឈើទុំ
 ទាំងឡាយ តែងមានភ័យអំពីការជ្រុះចុះ ក្នុងវេលាព្រឹក

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យថាបិ កុម្មការស្ស កតា មត្តិកភាជនា
 សព្វេ ភេទបរិយន្តា^(១) ឯវំ មច្ចានដីវិតំ
 ទហារា ច មហន្តា ច យេ ពាលា យេ ច បណ្ឌិតា
 សព្វេ មច្ចុវសំ យន្តិ សព្វេ មច្ចុបរាយនា
 តេសំ មច្ចុបរេតានំ កច្ចតំ បរលោកតោ
 ន បិតា តាយតេ បុត្តំ ញាតិ វា បន ញាតកេ
 បេក្ខតញ្ញេវ ញាតិនំ បស្ស លាលប្បតំ បុច្ច
 ឯកមេកោវ មច្ចានំ កោវជ្ឈោ វិយ និយ្យតិ
 ឯវំ អព្ពហតោ លោកោ មច្ចុនា ច ជរាយ ចាតិ ។

អថខោ សោ ជរសាបិ មិយ្យតិ ។ តេនាហា ភកវា

អប្បំ វត ដីវិតំ ឥទំ

ឱវំ វស្សសតាបិ មិយ្យតិ

យោ ចេបិ អតិច្ច ដីវតិ

អថខោ សោ ជរសាបិ មិយ្យតិ ។

១ ឱ. ម. ភេទនបរិយន្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភាជន៍ដី ដែលកុម្មការធ្វើហើយ ទាំងអស់ មានការបែក
 ធ្លាយជាទីបំផុត យ៉ាងណា ជីវិត របស់សត្វទាំងឡាយ
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ ពួកជនណា ទាំងក្មេង ទាំងចាស់ ទាំង
 ពាល ទាំងបណ្ឌិត ពួកជនទាំងអស់នោះ រមែងលុះអំ-
 ណាចនៃមច្ចុ ពួកជនទាំងអស់ មានមច្ចុប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ
 កាលពួកជនទាំងនោះ ដែលមច្ចុគ្របសង្កត់ ទៅកាន់បរ-
 លោក បិតាពីងបុត្តមិនបាន ឬថាពួកញាតិពីងពួកញាតិក៏
 មិនបាន អ្នកចូរមើលចុះ កាលពួកញាតិកំពុងសម្លឹងមើល
 កំពុងយំរៀបរាប់ច្រើន សត្វលោក ដែលត្រូវមច្ចុនិងជរា
 បំផ្លាញហើយ ដូចជាបណ្តាសត្វទាំងឡាយ គោមួយៗ
 ដែលគេត្រូវនាំទៅសម្លាប់ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះគង់ស្លាប់ ព្រោះជរាពុំខាន ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជីវិតនេះ តិចណាស់ រមែងស្លាប់ខាងអាយ អំពីមួយរយឆ្នាំ
 បើបុគ្គលណា រស់នៅកន្លងហួស (ពីមួយរយឆ្នាំ) ទៅ
 បុគ្គលនោះ គង់ស្លាប់ ព្រោះជរាពុំខាន ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨៦] សោចន្តិ ជនា មមាយិតេ

ន ហិ សន្តិ និច្ចា បរិក្កហា

វិជាការសន្តមេវិទំ

ឥតិ ទិស្វា ជាការមារសេ ។

[១៨៧] សោចន្តិ ជនា មមាយិតេតិ ជនាតិ ខត្តិយា

ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច កហដ្ឋា ច បព្វជិ-

តា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា

តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ

។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្ក-

នោមិ សោចន្តិ អច្ឆិដ្ឋន្តេមិ សោចន្តិ អច្ឆិន្តេមិ សោ-

ចន្តិ មមាយិតវត្ថុបរិណាមសង្កិនោមិ សោចន្តិ វិបរិ-

ណាមន្តេមិ សោចន្តិ វិបរិណាតេមិ សោចន្តិ កិលមន្តិ

បរិទេវន្តិ ឧត្តាធឿ កន្ធន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជន្តិតិ

សោចន្តិ ជនា មមាយិតេ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៨៦] ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលហ្នឹងហែង
ការហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការទៀងទាត់ទេ វត្ថុនេះ
មានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត បុគ្គលកាលឃើញដូច្នោះ
ហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ។

[១៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែល
ហ្នឹងហែង ត្រង់ពាក្យថា ពួកជន បានដល់ ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍
វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា មនុស្ស ។ ពាក្យថា ការ
ហ្នឹងហែង បានដល់ការហ្នឹងហែង ២ គឺការហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ១ ការ
ហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ
ការហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពួកជនជាអ្នកមានសេចក្តីរង្វៀស ដោយការ
ដណ្តើមយកវត្ថុដែលហ្នឹងហែង រមែងសោកស្តាយ ក៏មាន សោកស្តាយ
ចំពោះវត្ថុដែលគេកំពុងដណ្តើមយក ក៏មាន សោកស្តាយចំពោះវត្ថុដែល
គេដណ្តើមយកហើយ ក៏មាន ពួកជន មានសេចក្តីរង្វៀសដោយការប្រែ
ប្រួលចាកវត្ថុដែលហ្នឹងហែង រមែងសោកស្តាយ ក៏មាន សោកស្តាយ
ចំពោះវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ក៏មាន សោកស្តាយចំពោះវត្ថុដែលប្រែ
ប្រួលហើយ ក៏មាន រមែងលំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង ដល់នូវការ
រង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះ
វត្ថុដែលហ្នឹងហែង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៨៨] ន ហិ សន្តិ និច្ចា បរិក្កហាតិ បរិក្កហាតិ
 ទ្វេ បរិក្កហា តណ្ហាបរិក្កហោ ច ទិដ្ឋិបរិក្កហោ ច
 ។ បេ ។ អយំ តណ្ហាបរិក្កហោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិប-
 រិក្កហោ ។ តណ្ហាបរិក្កហោ អនិច្ចោ សដ្ឋតោ បដិច្ចស-
 មុប្បន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិរាគធម្មោ និរោធម-
 ធម្មោ វិបរិណាមធម្មោ ។ ទិដ្ឋិបរិក្កហោ អនិច្ចោ សដ្ឋ-
 តោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិរាគធម្មោ
 និរោធម្មោ វិបរិណាមធម្មោ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា
 បស្សថ នោ តុម្កេ ភិក្ខុវេ តំ បរិក្កហំ យាយំ បរិក្ក-
 ហោ និច្ចោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ
 សស្សតិសមំ តថេវ បស្សតីតិ ។ នោ ហោតំ ភន្តេ ។
 សាធុ ភិក្ខុវេ អហាម្បិ ខោ ឯតំ ភិក្ខុវេ បរិក្កហំ ន
 សមនុបស្សាមិ យាយំ បរិក្កហោ និច្ចោ ធុរោ សស្ស-
 តោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ បស្សតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា ការហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការ
 ទៀងទាត់ទេ ត្រង់ពាក្យថា ការហ្នឹងហែង បានដល់ការហ្នឹងហែង ២
 គឺការហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ១ ការហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការហ្នឹង
 ហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ការហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា
 ជាសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 (បច្ច័យ) មានការអស់ទៅជាធម្មតា វិនាសទៅជាធម្មតា ប្រាសទៅ
 ជាធម្មតា រលត់ទៅជាធម្មតា ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ការហ្នឹងហែង
 គឺទិដ្ឋិ ជាសភាពមិនទៀង ដែលបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យ (បច្ច័យ) មានការអស់ទៅជាធម្មតា វិនាសទៅជាធម្មតា
 ប្រាសទៅជាធម្មតា រលត់ទៅជាធម្មតា ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។
 សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ធ្លាប់ឃើញការហ្នឹងហែង ដែលជាសភាព
 ទៀង មាំមួន បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅ ស្មើដោយ
 សស្សតិវត្ថុ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដំណើរនុ៎ះ
 យើងខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញទេ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ក៏ពិចារណាមិនឃើញ
 នូវការហ្នឹងហែងនុ៎ះ ដែលជាសភាពទៀង មាំមួន បិតថេរ មិន
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា បិតនៅស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ដូច្នោះដែរ ។

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

បរិត្តហា និច្ចា ធុរា សស្សតា អរិបរិណាមធម្មា នត្តិ
ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលត្តន្តិ ហិ សន្តិ និច្ចា
បរិត្តហា ។

[១៨៩] វិជាការសន្តមេវិន្តិ ឆាឆាការេ វិជាការេ
អញ្ញថាការេ សន្តេ សំវិជ្ជមារេ^(១) ឧបលត្តិយមារេ ។
វុត្តំ ហេតំ ភកវតា អលំ អាណន្ទ មា សោចិ មា បរិ-
ទេវិ ននុ វតំ អាណន្ទ មយា បដិកច្ចេវ^(២) អក្ខាតំ
សព្វេហោវ មិយេហិ មឆាមេហិ ឆាឆាការេ វិជាការេ
អញ្ញថាការេ តំ កុតេត្ត អាណន្ទ លញ្ញា យន្តំ ជាតំ
ភូតំ សន្តិ បលោកធម្មំ តំ វត មា បលុដ្ឋិតិ នេតំ
ហានំ វិជ្ជិតិ ។ បុរិមានំ បុរិមានំ ខន្ធានំ ឆាត្វនំ
អាយតនានំ វិបរិណាមញ្ញថាការេ បច្ឆិមា បច្ឆិមា
ខន្ធា ច ឆាត្វយោ ច អាយតនានិ ច បវត្តន្តិ វិជាការេ
សន្តមេវិន្តិ ។

១ ម. សំវិជ្ជមារេ អត្ថិ ។ ២ បដិកេច្ចវាតិបិ បាហោ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ការហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ជាសភាពទៀង មាំមួន បិតថេរ មិនប្រែប្រួល ជាធម្មតា ឥតមាន មិនដែលមាន មិនមានប្រាកដ មិនកើតមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការ ទៀងទាត់ទេ ។

[១៨៧] ពាក្យថា វត្ថុនេះមានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត គឺ ការផ្សេងៗ ការព្រាត់ប្រាស ការទៅយ៉ាងដទៃ កាលមាន កាល កាន់ព្រម កាលកើតមាន ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានបុណ្យ ត្រាស់ហើយថា ម្ចាស់អានន្ទ មិនគួរទេ អ្នកកុំសោក កុំខ្សឹកខ្សួលឡើយ ម្ចាស់អានន្ទ ក្រែងតថាគតបានពោលហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពាក្យនេះថា ការផ្សេងៗ ការព្រាត់ប្រាស ការយ៉ាងដទៃ ចាកសត្វនិងសង្ខារ ទាំងពួង ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តដូច្នោះឬ ម្ចាស់អានន្ទ បុគ្គលគប្បីបាន នូវហេតុនោះ ក្នុងសត្វនិងសង្ខារទាំងនោះ អំពីទីណាថា វត្ថុណាកើត ហើយ ប្រាកដហើយ តាក់តែងហើយ មានកិរិយាវិនាសជាធម្មតា ឱហ្ន៎វត្ថុនោះ កុំវិនាសឡើយ ដំណើរនោះមិនសមហេតុទេ ។ ព្រោះ សេចក្តីប្រែប្រួលយ៉ាងដទៃ របស់ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ដែលមាន ក្នុងកាលមុន ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ដែលមានក្នុងកាលខាងក្រោយៗ ក៏មែងប្រព្រឹត្តទៅ (ដូចគ្នា) ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វត្ថុនេះមាន សភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៩០] ឥតិ ទិស្វា ធាតារមារសេតិ ឥតីតិ បទ-
សន្និ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ^(១) អក្ករសមវាយោ
ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ ឥតីតិ ។ ឥតិ
ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខ-
តំ កត្វា មមត្តេស្វតិ ឥតិ ទិស្វា ។ ធាតារមារសេតិ
សព្វំ យវាវសបលិពោធំ ធិន្និត្វា បុត្តទារបលិពោធំ
ធិន្និត្វា ញាតិបលិពោធំ ធិន្និត្វា មិត្តាមច្ចបលិពោធំ
ធិន្និត្វា សន្និធិបលិពោធំ ធិន្និត្វា កេសមស្សំ ឱហា-
រេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អដ្ឋានេត្វា អការស្មា អ-
នការិយំ បព្វទិត្វា អាកិញ្ចនការំ ឧបកដ្ឋា ឯកោ
ចរេយ្យ វិហារេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ទាលេយ្យ
យមេយ្យ យាមេយ្យាតិ ឥតិ ទិស្វា ធាតារមារសេ ។
តេនាហ ភក្កវា

សោចន្តិ ជនា មមាយិតេ
ន ហិ សន្តិ និច្ចា បរិក្កហា

១ ម. បទ បារិប្បិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៩០] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលឃើញដូច្នោះហើយ មិនគួរ
 នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ត្រង់ពាក្យថា ដូច្នោះ គឺជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជា
 ពាក្យជាប់ទាក់ទងដោយបទ ជាពាក្យញ្ជាំងបទឲ្យពេញ ជាពាក្យប្រជុំ
 ដោយអក្ខរៈ ជាបទសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នោះ នេះ ជាលំដាប់
 នៃបទ ។ បុគ្គលឃើញ យល់ ថ្លឹង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យ
 ប្រាកដ ក្នុងវត្ថុដែលហ្នឹងហែង ដូច្នោះហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) បុគ្គលឃើញដូច្នោះហើយ ។ ពាក្យថា មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ
 គឺគប្បីកាត់បលិពោធក្នុងយរាវាសគ្រប់យ៉ាង កាត់បលិពោធក្នុងបុគ្គ
 ភរិយា កាត់បលិពោធក្នុងពួកញាតិ កាត់បលិពោធក្នុងមិត្តនិងអាមាត្យ
 កាត់បលិពោធក្នុងការសន្សំ ហើយកោរសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកដណ្តាប់
 សំពត់កាសាយៈ (ចេញ) ចាកផ្ទះ ហើយបួសដោយភេទជាបុគ្គលមិនមាន
 ផ្ទះ ដល់នូវភាពមិនមានកង្វល់ ត្រាច់ទៅ នៃបនោ សម្រេចសម្រាន្ត
 ប្រព្រឹត្ត រក្សា សម្រួល រស់នៅតែម្នាក់ឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 បុគ្គលឃើញដូច្នោះហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជន រមែងសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលហ្នឹងហែង
 ការហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ពុំមែនជាការទៀងទាត់ទេ

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

វិជាការសន្តមេវិទំ

ឥតិ ទិស្វា ជាការមារសេតិ ។

[១៩១] មរណោនបិ តំ បហីយតិ

យំ បុរិសោ មមយិទន្តិ មញ្ញតិ

ឯតម្បិ វិទិត្វា បណ្ឌិតោ

ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោ ។

[១៩២] មរណោនបិ តំ បហីយតីតិ មរណានិ យា

តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ

ចរនតា^(១) ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិ-

រិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស ជិត្តោចោ ដិវិ-

តិទ្រិយស្សបច្ឆេទោ ។ តន្តិ រូបកតំ វេទនាកតំ សញ្ញា-

កតំ សម្ពារកតំ វិញ្ញាណកតំ ។ បហីយតីតិ បហី-

យតិ ជហីយតិ វិជហីយតិ អន្តរធាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ ។

កាសិតម្បិ ហេតំ

បុព្វេវ មច្ចំ វិជហានិ ភោកា

មច្ឆោវ នេ បុព្វតវំ ជហាតិ

អសស្សតា ភោកិទោ កាមកាមិ

១ ម. ចរនតា ខន្ធានំ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

វត្ថុនេះ មានសភាពព្រាត់ប្រាសដោយពិត បុគ្គលឃើញ
ដូច្នោះហើយ មិនគួរនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ។

[១៩១] បុរសសម្គាល់នូវខន្ធបញ្ចកៈណាថា នេះរបស់អញ ខន្ធបញ្ចកៈនោះ រមែងសាបសូន្យ ដោយមរណៈ បណ្ឌិត
ជាអ្នករាប់អាន ដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះហើយ មិនគប្បីបង្ហោន
ទៅក្នុងសេចក្តីហ្នឹងហែងឡើយ ។

[១៩២] អធិប្បាយពាក្យថា ខន្ធបញ្ចកៈនោះ រមែងសាបសូន្យ ដោយ
មរណៈ ត្រង់ពាក្យថា មរណៈ បានដល់ ការច្យុត ការឃ្នាត ការ
បែកធ្លាយ ការបាត់បង់ មច្ចុ មរណៈ កាលកិរិយា ការបែកធ្លាយខន្ធ
ការដាក់ចោលសាកសព ការផ្តាច់បង់ជីវិតន្ទ្រិយ ចាកសត្តនិកាយ
នោះ ។ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ ។ ពាក្យថា ខន្ធបញ្ចកៈនោះ
គឺ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា សាបសូន្យ
គឺសាបសូន្យ លះបង់ បោះបង់ បាត់ទៅ វិនាសទៅ ។

សមដូចភាសិតនេះថា

ភោគៈទាំងឡាយ រមែងលះបង់នូវសត្វក្នុងកាលមុន ក៏មាន
សត្វលះបង់ភោគៈទាំងនោះ មុនជាងទៅទៀត ក៏មាន
នៃអ្នកប្រាថ្នាកាម ពួកជនអ្នកមានភោគៈ មិនទៀងទេ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេ

ឧទេតិ អាប្បតិ វេតិ ចន្ទោ

អត្ថំ កមេត្វាន បលេតិ សុរិយោ

វិទិតា មយា សត្តក លោកធម្មា

តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេតិ ។

មរណោនបិ តំ បហីយតិ ។

[១៩៣] យំ បុរិសោ មមយំទន្តិ មញ្ញតីតិ យន្តិ
 រូបកតំ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ សដ្ឋារកតំ វិញ្ញាណ-
 កតំ ។ បុរិសោតិ សដ្ឋា សមញ្ញា បញ្ញតិ លោក-
 វោហារោ នាមំ នាមកម្មំ នាមធម្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ
 អភិលាហោ ។ មមយំទន្តិ មញ្ញតីតិ តណ្ហាមញ្ញនាយ
 មញ្ញតិ ទិដ្ឋិមញ្ញនាយ មញ្ញតិ មាណមញ្ញនាយ មញ្ញតិ
 កិលេសមញ្ញនាយ មញ្ញតិ ទុច្ចរិតមញ្ញនាយ មញ្ញតិ
 បយោកមញ្ញនាយ មញ្ញតិ វិចារកមញ្ញនាយ មញ្ញតីតិ
 យំ បុរិសោ មមយំទន្តិ មញ្ញតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកស្តាយ ក្នុងកាលដែលគួរ
សោកស្តាយ ព្រះចន្ទ រះឡើងពេញវង់ លិចទៅ ព្រះ
អាទិត្យរះឡើងហើយអស្តង្គតទៅ នៃអ្នកជាសត្រូវ លោក-
ធម៌ទាំងឡាយ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំ
ទើបមិនសោកស្តាយ ក្នុងកាលដែលគួរសោកស្តាយ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខន្ធបញ្ចកៈរមែងសាបសូន្យដោយមរណៈ ។

[១៩៣] អធិប្បាយពាក្យថា បុរសសម្គាល់នូវខន្ធបញ្ចកៈណាថា
នេះរបស់អញ ត្រង់ពាក្យថា ខន្ធបញ្ចកៈណា គឺ រូប វេទនា សញ្ញា
សង្ខារ វិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា បុរស គឺ ការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ លោក-
វោហារ នាម អំពើរបស់នាម ពាក្យទ្រទ្រង់ទុកនូវនាម ភាសា ព្យញ្ជនៈ
ការហៅរក ។ ពាក្យថា សម្គាល់ថា នេះរបស់អញ គឺសម្គាល់ក្នុងការ
សម្គាល់ដោយតណ្ហា សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយទិដ្ឋិ សម្គាល់ក្នុង
ការសម្គាល់ដោយមានៈ សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ ដោយកិលេស
សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយទុច្ចរិត សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយ
បយោគៈ សម្គាល់ក្នុងការសម្គាល់ដោយវិបាក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) បុរសសម្គាល់ខន្ធបញ្ចកៈណាថា នេះរបស់អញ ។

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៩៤] ឯតម្បិ វិទិត្វា^(១) បណ្ឌិតោតិ ឯតំ អាទិ-
 នវំ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា
 វិភូតំ កត្វា មមត្តេស្វតិ ឯតម្បិ វិទិត្វា ។ បណ្ឌិតោតិ^(២) ពុទ្ធិមា ញាលី វិការី មេធាវីតិ ឯតម្បិ វិ-
 ទិត្វា^(៣) បណ្ឌិតោ ។

[១៩៥] ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោតិ
 មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិម-
 មត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ
 ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ មាមកោតិ ពុទ្ធិមាមកោ ធម្មមាមកោ
 សង្ឃមាមកោ សោ ភកវន្តំ មមាយតិ ភកវា តំ
 បុគ្គលំ បរិក្ខណ្ហាតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភកវតា យេ តេ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កុហា ថន្ធា^(៤) លចា សង្កំ ឧន្ទុទ្យា
 អសមាហិតា ន មេ តេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ មាមកា

១ ម. ឯតំ វិទិត្វាន ។ ២ ម. បណ្ឌិតោ ជីវោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ។ ៣ ម. ឯតំ វិទិត្វាន ។
 ៤ ម. ពន្ធា ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[១៩៤] ពាក្យថា បណ្ឌិតដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះ គឺ ដឹង ស្គាល់ ថ្វីង ត្រិះរិះ ពិចារណា ឈ្នុងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវទោសនុ៎ះ ក្នុងវត្ថុ ដែលហ្នឹងហែងទាំងឡាយ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងច្បាស់ដំណើរ នុ៎ះ ។ ពាក្យថា បណ្ឌិត គឺអ្នកមានប្រាជ្ញា មានញាណ មានបញ្ញា ភ្លឺច្បាស់ មានបញ្ញាធូរធូរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បណ្ឌិតដឹង ច្បាស់ដំណើរនុ៎ះ ។

[១៩៥] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នករាប់អាន មិនគប្បីបង្ហោនទៅ ក្នុងសេចក្តីហ្នឹងហែងឡើយ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីហ្នឹងហែង បានដល់ សេចក្តីហ្នឹងហែង ២ គឺ សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីហ្នឹង ហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា អ្នករាប់អាន គឺអ្នករាប់អាន ព្រះពុទ្ធ អ្នករាប់អានព្រះធម៌ អ្នករាប់អានព្រះសង្ឃ បុគ្គលនោះ តែង រាប់អានព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់រាប់អានបុគ្គល នោះ ។ សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកកុហក មានចិត្តរឹងត្អឹង ចរចា ហួសហេតុ មានការជាប់ចំពាក់ ជាអ្នកធ្វើងឆ្កែ មានចិត្តមិនតាំងមាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ មិនមែនរាប់អានតថាគតទេ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អបកតា ច តេ ភិក្ខុ^(១) ឥមស្មា ធម្មវិនយា ន
 ច តេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិ វិរុទ្ធិ វេបុលំ អាបជ្ជន្តិ
 យេ ច ខោ តេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ និក្កហា និលូតា
 ជីវា អថទ្ធា^(២) សុសមាហិតា តេ ខោ មេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ មាមកា អនបកតា ច តេ ភិក្ខុ ឥមស្មា
 ធម្មវិនយា តេ ច ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិ វិរុទ្ធិ
 វេបុលំ អាបជ្ជន្តិ តិ ។

កុហា ថទ្ធា លតា សន្តិ ឧទ្ធច្យា អសមាហិតា
 ន តេ ធម្ម វិហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធតេសិតេ
 និក្កហា និលូតា ជីវា អថទ្ធា សុសមាហិតា
 តេ វេ ធម្ម វិហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធតេសិតេ ។

ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោតិ មាមកោ តណ្ហា-
 មមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិទិស្សន្តិត្វា មមត្តាយ

១ ម. តេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ។ ២ ម. អថទ្ធា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មួយទៀត ភិក្ខុទាំងនោះ ប្រាសចាកធម៌វិន័យនេះហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 មិនដល់នូវការចម្រើន លូតលាស់ ជំទូលាយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះទេ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែពួកភិក្ខុណា មិនកុហក មិនចរចាហួសហេតុ
 មានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន មិនរឹងត្អឹង មានចិត្តតាំងមាំល្អ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុទាំងនោះឯង ឈ្មោះថា អ្នករាប់អានតថាគត មួយទៀត ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ មិនប្រាសចាកធម៌វិន័យនេះទេ ភិក្ខុទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តី
 ចម្រើន លូតលាស់ ជំទូលាយ ក្នុងធម៌វិន័យនេះ ។

ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកកុហក រឹងត្អឹង ចរចាហួសហេតុ
 មានការជាប់ចំពាក់ ធ្វើងឆ្កែ មានចិត្តមិនតាំងមាំ ភិក្ខុទាំង
 នោះ មិនលូតលាស់ ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 សម្តែងទេ ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកមិនកុហក មិនចរចាហួស
 ហេតុ មានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន មិនរឹងត្អឹង មានចិត្តតាំងមាំល្អ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ ទើបលូតលាស់ ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 សម្តែងហើយ ។

ពាក្យថា បណ្ឌិតជាអ្នករាប់អាន មិនគប្បីបង្ហោនទៅ ក្នុងសេចក្តី
 ហួងហែង បានសេចក្តីថា បុគ្គលអ្នករាប់អាន (ព្រះរត្នត្រ័យ) គប្បី
 លះបង់សេចក្តីហួងហែងគឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីហួងហែង គឺទិដ្ឋិ

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

ន នមេយ្យ ន ឱនមេយ្យ ន តន្តិញ្ញោ អស្ស
 ន តប្បោណោ ន តប្បញ្ញាហោ ន តទទិមុត្តោ ន
 តទទិបតេយ្យតិ ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោ ។

តេនាហ ភកវា

មរណោនបិ តំ បហីយតិ

យំ បុរិសោ មមយិទន្តិ មញ្ញតិ

ឯតម្បិ វិទិត្វា បណ្ឌិតោ

ន មមត្តាយ នមេថ មាមកោតិ ។

[១៩៦] សុបិណេន យថាបិ សង្កតំ

បទិពុទ្ធា បុរិសោ ន បស្សតិ

ឯវម្បិ បិយាយិតំ ជនំ

យេតំ កាលកតំ ន បស្សតិ ។

[១៩៧] សុបិណេន យថាបិ សង្កតន្តិ សង្កតំ សមាគ-

តំ សមាហិតំ សន្តិបតិតន្តិ សុបិណេន យថាបិ សង្កតំ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ហើយមិនបង្ហោរទៅ មិនបន្ទន់ទៅ ក្នុងសេចក្តីហ្មង់ហែង ជាអ្នកមិនឱន
 ទៅរកសេចក្តីហ្មង់ហែងនោះ មិនងាកទៅរកសេចក្តីហ្មង់ហែងនោះ មិន
 ឈមទៅរកសេចក្តីហ្មង់ហែងនោះ មិនចុះចិត្តស៊ប់ទៅរកសេចក្តីហ្មង់ហែង
 នោះ មិនយកសេចក្តីហ្មង់ហែងនោះជាធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 បណ្ឌិតជាអ្នករាប់អាន មិនគប្បីបង្ហោរទៅ ក្នុងសេចក្តីហ្មង់ហែង ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុរសសម្គាល់ខន្ធបញ្ចកៈណាថា នេះរបស់អញ ខន្ធបញ្ចកៈ
 នោះ រមែងសាបសូន្យដោយមរណៈ បណ្ឌិតជាអ្នករាប់អាន
 ដឹងច្បាស់ដំណើរនុ៎ះហើយ មិនគប្បីបង្ហោរទៅក្នុងសេចក្តី
 ហ្មង់ហែងឡើយ ។

[១៩៦] បុរសភ្ញាក់ឡើងហើយ មិនឃើញអារម្មណ៍ ដែលចូប
 ប្រទះដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា បុគ្គលមិនឃើញជន
 ជាទីស្រឡាញ់ ដែលធ្វើមរណកាល ទៅកាន់បរលោក
 ហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[១៩៧] ពាក្យថា អារម្មណ៍ដែលចូបប្រទះដោយការយល់សប្តិ
 យ៉ាងណា គឺចូបប្រទះ ភប់ប្រសព្វ រួមគ្នា ចូបជុំគ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) អារម្មណ៍ដែលចូបប្រទះ ដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៩៨] បដិពុទ្ធា បុរិសោ ន បស្សតីតិ យថា បុរិ-
 សោ សុបិណតតោ ចន្ទំ បស្សតិ សុរិយំ បស្សតិ មហា-
 សមុទ្ធំ បស្សតិ សិទេរុបព្វតរាជំ បស្សតិ ហត្ថិ បស្សតិ
 អស្សំ បស្សតិ រថំ បស្សតិ បត្តិ បស្សតិ សេនាព្យហំ
 បស្សតិ អារាមរាមណោយ្យកំ បស្សតិ រណមណោយ្យ-
 កំ បស្សតិ ភូមិរាមណោយ្យកំ បស្សតិ ចោក្ខុរណា-
 រាមណោយ្យកំ បស្សតិ បដិពុទ្ធា ន កិញ្ចំ បស្ស-
 តីតិ បដិពុទ្ធា បុរិសោ ន បស្សតិ ។

[១៩៩] ឯវម្បិ បិយាយិតំ ជនន្តិ ឯវន្តិ ឱបម្ម-
 សម្បដិចាទនា ។ បិយាយិតំ ជនន្តិ បិយាយិតំ ម-
 មាយិតំ ជនំ មាតរំ វា បិតរំ វា ភាតរំ វា ភតិដី វា
 បុត្តំ វា ដីតរំ វា មិត្តំ វា អមច្ចំ វា ញាតិសាលោហិតំ
 វាតិ ឯវម្បិ បិយាយិតំ ជនំ ។

[២០០] បេតំ កាលកតំ ន បស្សតីតិ បេតា វុច្ចន្តិ
 មតា កាលកតា ។ ន បស្សតិ ន ទក្ខតិ នាទិកច្ចតិ
 ន វិទ្ធាតិ ន បដិលកតីតិ បេតំ កាលកតំ ន បស្សតិ ។
 តេនាហា ភកា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៩៨] ពាក្យថា បុរសភ្នាក់ឡើងហើយ មិនឃើញ សេចក្តីថា បុរសអ្នកយល់សប្តិឃើញព្រះចន្ទ្រ ឃើញព្រះអាទិត្យ ឃើញមហាសមុទ្រ ឃើញស្តេចភ្នំសិនេរុ ឃើញដំរី ឃើញសេះ ឃើញរថ ឃើញពលថ្មើរជើង ឃើញសេនាព្យូហៈ ឃើញសួនច្បារជាទីត្រេកអរ ឃើញព្រៃជាទីត្រេកអរ ឃើញផែនដីជាទីត្រេកអរ ឃើញស្រះបោក្ខរណីជាទីត្រេកអរ ភ្នាក់ឡើងហើយ ក៏មិនឃើញអ្វីសោះ យ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុរសភ្នាក់ឡើងហើយមិនឃើញ ។

[១៩៩] ពាក្យថា ក៏យ៉ាងនោះដែរ របស់បទថា ជនជាទីស្រឡាញ់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ គឺជាវាចាផ្តល់ដោយសេចក្តីឧបមា ។ ពាក្យថា ជនជាទីស្រឡាញ់ គឺជនដែលស្រឡាញ់ ដែលរាប់អាន ទោះជាមាតាក្តី បិតាក្តី បងប្អូនប្រុសក្តី បងប្អូនស្រីក្តី បុត្រក្តី ធីតាក្តី មិត្តក្តី អាមាត្យក្តី ញាតិសាលោហិតក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនជាទីស្រឡាញ់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២០០] ពាក្យថា បុគ្គលមិនឃើញជន ដែលធ្វើមរណកាលទៅកាន់បរលោកហើយ សេចក្តីថា ពួកជនស្លាប់ ធ្វើមរណកាលហើយ លោកហៅថា អ្នកទៅកាន់បរលោក ។ បុគ្គលមិនឃើញ មិនចូប មិនប្រទះ មិនបាន ឥតបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនឃើញជន ដែលធ្វើមរណកាលទៅកាន់បរលោកហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

សុបិនេន យថាបិ សង្កតំ
បដិពុទ្ធា បុរិសោ ន បស្សតិ
ឯវម្បិ បិយាយិតំ ជនំ
បេតំ កាលកតំ ន បស្សតីតិ ។

[២០១] ទិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនា
យេសំ នាមមិទំ បុរុច្ចតិ
នាមមេវាវសិស្សតិ
អក្ខេយ្យំ បេតស្ស ជន្តនោ ។

[២០២] ទិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនាតិ ទិដ្ឋាតិ យេ
ចក្កុវិញ្ញាណាកិសម្ភតា ។ សុតាតិ យេ សោតវិញ្ញា-
ណាកិសម្ភតា ។ តេ ជនាតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា
ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច កហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច
ទេវា ច មនុស្សា ចាតិ ទិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនា ។

[២០៣] យេសំ នាមមិទំ បុរុច្ចតីតិ យេសន្តិ
យេសំ ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ សុទ្ធានំ
កហដ្ឋានំ បព្វជិតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។ នាមន្តិ
សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ លោកវោហារោ នាមំ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

បុរសភ្ញាក់ឡើងហើយ មិនឃើញអារម្មណ៍ដែលចូបប្រទះ
ដោយការយល់សប្តិ យ៉ាងណា បុគ្គលមិនឃើញ ជនជាទី
ស្រឡាញ់ ដែលធ្វើមរណកាល ទៅកាន់បរលោកហើយ
ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២០១] នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេតែងពោល ពួក
ជននោះ គេឃើញខ្លះ ឮខ្លះ នាមហ្នឹងឯងរបស់សត្វទៅ
កាន់បរលោក ដែលគេគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ ។

[២០២] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជននោះ គេឃើញខ្លះ ឮខ្លះ ត្រង់
ពាក្យថា គេឃើញ គឺពួកជនណា ដែលចូបប្រទះ ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ។
ពាក្យថា ឮ គឺពួកជនណា ដែលចូបប្រទះ ដោយសោតវិញ្ញាណ ។
ពាក្យថា ពួកជននោះ គឺក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ
បព្វជិត ទេវតា និង មនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជននោះ
គេឃើញខ្លះ ឮខ្លះ ។

[២០៣] អធិប្បាយពាក្យថា នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេ
តែងពោល ត្រង់ពាក្យថា របស់ពួកជនណា គឺរបស់ពួកក្សត្រិយ៍
ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា មនុស្ស
ណា ។ ពាក្យថា នាម គឺការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ លោកវោហារ នាម

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

នាមកម្មំ នាមធម្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាហោ ។
បរុច្ចតីតិ កមិយតិ ភណិយតិ ទីបិយតិ វោហារិយតីតិ
យេសំ នាមមិទំ បរុច្ចតិ ។

[២០៤] នាមមេវាវសិស្សតិ អក្ខេយ្យន្តិ រូបកតំ
វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតំ
បរិយាយតិ ជរិយាយតិ វិជរិយាយតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ
នាមមេវាវសិស្សតិ ។ អក្ខេយ្យន្តិ អក្ខាតុំ កថេតុំ
ភណិកតុំ ទីបយិតុំ វោហារិតុន្តិ នាមមេវាវសិស្សតិ អ-
ក្ខេយ្យំ ។ បេតស្ស ជន្តុនោតិ បេតស្សាតិ មតស្ស
កាលកតស្ស ។ ជន្តុនោតិ សត្តស្ស នរស្ស មាលាវ-
ស្ស ចោសស្ស បុគ្គលស្ស ដីវស្ស ជាតុស្ស ជន្តុស្ស
ឥន្ទុកុស្ស^(១) មនុជស្សាតិ អក្ខេយ្យំ បេតស្ស ជន្តុ-
នោ ។ តេនាហា ភកា

ទិដ្ឋាបិ សុតាបិ តេ ជនា
យេសំ នាមមិទំ បរុច្ចតិ
នាមមេវាវសិស្សតិ

អក្ខេយ្យំ បេតស្ស ជន្តុនោតិ ។

១ ម. ហិទ្ធកុស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អំពើរបស់នាម ពាក្យទ្រទ្រង់នូវនាម ភាសា ព្យញ្ជនៈ ការហៅរក ។
ពាក្យថា គេតែងពោល គឺ គេតែងសម្តែង តែងនិយាយ តែងបំភ្លឺ
តែងបញ្ចេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមនេះ របស់ពួកជនណា
ដែលគេតែងពោល ។

[២០៤] ពាក្យថា នាមហ្នឹងឯងដែលគួរហៅបាន រមែងសល់
នៅ សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលឃ្នាតចេញ
លះចេញស្រឡះ បាត់បង់ វិនាស តែនាមរមែងសល់នៅ ។ ពាក្យ
ថា គួរហៅបាន គឺ គួរពោល សម្តែង បំភ្លឺ បញ្ចេញបាន ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមហ្នឹងឯង ដែលគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ ។ ពាក្យ
ថា ទៅកាន់បរលោក របស់បទថា របស់សត្វទៅកាន់បរលោក គឺ
សត្វស្លាប់ ធ្វើមរណកាលហើយ ។ ពាក្យថា របស់សត្វ គឺរបស់សត្វ
នរៈ មាណព បុរស បុគ្គល សត្វមានជីវៈ សត្វមានជាតិ សត្វមាន
ជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វមានជាតិអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ(ទ្រង់
ត្រាស់ថា) របស់សត្វទៅកាន់បរលោក ដែលគួរហៅបាន ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

នាមនេះ របស់ពួកជនណា ដែលគេតែងពោល ពួកជន
នោះ គេឃើញខ្លះ ឮខ្លះ នាមហ្នឹងឯងរបស់សត្វ ទៅកាន់
បរលោក ដែលគេគួរហៅបាន រមែងសល់នៅ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០៥] សោកបរិទេវមច្ឆរំ
 ន ជហន្តិ កិទ្ធា មមាយិតេ
 តស្មា មុនយោ បរិត្តហំ
 ហិត្វា អចរីសុ ខេមនស្សិនោ ។

[២០៦] សោកបរិទេវមច្ឆរំ ន ជហន្តិ កិទ្ធា មមា-
 យិតតិ សោកោតិ ញាតិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 កោតព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស រោតព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 អញ្ញតរញ្ញតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋាកតស្ស អញ្ញត-
 រញ្ញតវេន វា ទុក្ខុទម្មេន ធុដ្ឋស្ស សោកោ សោ-
 ចនា សោចិតត្តា អន្តោ សោកោ អន្តោ បរិសោកោ
 អន្តោខាហោ អន្តោបរិខាហោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា
 ទោមនស្សំ សោកសល្លំ ។ បរិទេវោតិ ញាតិព្យ-
 សនេន វា ធុដ្ឋស្ស ។ បេ ។ ទិដ្ឋិព្យសនេន វា

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២០៥] ពួកជនអ្នកប្រាថ្នា រមែងមិនលះបង់នូវសេចក្តីសោក
សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុ ដែល
ហ្នឹងហែង ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញ
សេចក្តីក្សេម បានប្រព្រឹត្តលះបង់សេចក្តីហ្នឹងហែងចេញ ។

[២០៦] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជនអ្នកប្រាថ្នា រមែងមិនលះបង់
សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុដែលហ្នឹង
ហែង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីសោកគឺការសោក ការសោកស្តាយ ភាពនៃ
ចិត្តសោកស្តាយ សោកខាងក្នុង ស្តាយស្រណោះខាងក្នុង ក្តៅក្រហាយ
ខាងក្នុង ក្តៅពោលរាលខាងក្នុង ជ្រប់ ស្រពោនចិត្ត ទោមនស្ស សរ
គឺសោក របស់សត្វ ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តី
វិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាស
សីលប៉ះពាល់ក្តី សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាស
ណាមួយក្តី ទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល
គឺការយំ ការយំរៀបរាប់ អាការយំ អាការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំ
ភាពនៃការយំរៀបរាប់ ការនិយាយ ការពោលឥតប្រយោជន៍ ការពោល
រវើរវាយ ការពោលរឿយៗ អាការជាទីពោលរឿយៗ ភាពនៃការពោល
រឿយៗ របស់សត្វដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋា-
 កតស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ទុក្ខុជម្មេន វា ធុដ្ឋស្ស
 អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវេនា បរិទេវេនា អាទេវិតត្តំ
 បរិទេវិតត្តំ វាចា បលាទោ វិប្បលាទោ លាលប្បោ
 លាលប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តំ ។ មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច
 មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាកមច្ឆរិយំ
 វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆ-
 រាយនា មច្ឆរាយិតត្តំ វេរិច្ឆំ កេទរិយំ កេដុកញ្ចកតា
 អក្កហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ឆតិ មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ធ-
 មច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ អាយតនម-
 ច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ កាហោ ឥទំ វុច្ឆតិ មច្ឆរិយំ ។ កេនោ
 វុច្ឆតិ តណ្ហា យោ វាកោ សារាកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា
 តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហា-
 មមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ មមាយិតវត្ថុ-
 អច្ឆេទសន្តិដោបិ សោចន្តិ អច្ឆិដ្ឋន្តេបិ សោចន្តិ
 អច្ឆិដ្ឋេបិ សោចន្តិ មមាយិតវត្ថុវិបរិណាមសន្តិដោបិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយក្តី ទុក្ខ-
 ធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីកំណាញ់ បានដល់សេចក្តី
 កំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺសេចក្តីកំណាញ់អាវាស ១ សេចក្តីកំណាញ់ត្រកូល ១
 សេចក្តីកំណាញ់លាភ ១ សេចក្តីកំណាញ់វណ្ណៈ ១ សេចក្តីកំណាញ់ធម៌ ១
 សេចក្តីកំណាញ់ អាការកំណាញ់ ភាពនៃការកំណាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នា
 ផ្សេងៗ ស្នូកទ្រុឌស ភាពនៃចិត្តរួញ ភាពនៃការមិនយកចិត្តទុកដាក់ ណា
 មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ មួយទៀត
 សេចក្តីកំណាញ់ខន្ធ ក៏ឈ្មោះថាសេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ធាតុ
 ក៏ឈ្មោះថា សេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់អាយតនៈ ក៏ឈ្មោះ
 ថាសេចក្តីកំណាញ់ ការគិតតែកាន់យក នេះលោកហៅថា សេចក្តី
 កំណាញ់ ។ តណ្ហា លោកហៅថា ការចង់បាន បានដល់តម្រេក
 តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ ការសម្លឹងរំពៃ លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា
 ការហ្នឹងហែង បានដល់ការហ្នឹងហែង ២ គឺ ការហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ១
 ការហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ
 ការហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ ពួកជនមានសេចក្តីរង្វៀស ដោយការដណ្តើម
 យកវត្ថុដែលហ្នឹងហែង សោកស្តាយក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលគេកំពុង
 ដណ្តើមយក ក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលគេដណ្តើមយកហើយ ក៏មាន
 ពួកជន មានសេចក្តីរង្វៀសដោយការប្រែប្រួល នៃវត្ថុដែលហ្នឹងហែង

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

សោចន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ សោចន្តិ វិបរិណាតេបិ
សោចន្តិ ។ មមាយិតវត្ថុអច្ឆេទសង្កិដោបិ បរិទេវន្តិ
អច្ឆិដ្ឋន្តេបិ បរិទេវន្តិ អច្ឆិដ្ឋន្តេបិ បរិទេវន្តិ ។ មមាយិ-
តវត្ថុវិបរិណាមសង្កិដោបិ បរិទេវន្តិ វិបរិណាមន្តេបិ
បរិទេវន្តិ វិបរិណាតេបិ បរិទេវន្តិ ។ មមាយិតវត្ថុ
រក្ខន្តិ កោបេន្តិ បរិក្កណ្ណាន្តិ មមាយិតន្តិ មច្ឆរាយន្តិ ។
មមាយិតស្មី វត្ថុស្មី សោចន្តិ សោកំ ន ជហន្តិ
បរិទេវំ ន ជហន្តិ មច្ឆរិយំ ន ជហន្តិ កេដំ ន
ជហន្តិ នប្បជហន្តិ ន វិទោទេន្តិ ន ព្យន្តិករោន្តិ
ន អនការ្ក្កមេន្តិតិ សោកបរិទេវមច្ឆរំ ន ជហន្តិ
កិច្ចា មមាយិតេ ។

[២០៧] តស្មា មុនយោ បរិក្កហំ ហិត្វា
អចរិសុ ខេមទស្សិដោតិ តស្មាតិ តស្មា
តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទាណា ឯតំ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

រមែងសោកស្តាយ ក៏មាន សោកស្តាយវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួល ក៏មាន
 សោកស្តាយវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ ក៏មាន ។ អ្នកមានសេចក្តីរង្វៀស
 ដោយការដណ្តើមយកវត្ថុដែលហួងហែង ឱ្យកខ្វល់ ក៏មាន ឱ្យកខ្វល់នឹង
 វត្ថុដែលគេកំពុងដណ្តើមយកក៏មាន ឱ្យកខ្វល់នឹងវត្ថុដែលគេដណ្តើមយក
 ហើយក៏មាន អ្នកមានសេចក្តីរង្វៀសដោយការប្រែប្រួល នៃវត្ថុដែលហួង
 ហែង ឱ្យកខ្វល់ក៏មាន ឱ្យកខ្វល់នឹងវត្ថុដែលកំពុងប្រែប្រួលក៏មាន ឱ្យក
 ខ្វល់នឹងវត្ថុ ដែលប្រែប្រួលហើយក៏មាន ។ ពួកជនរមែងរក្សា គ្រប់គ្រង
 ក្នុងកាន់ ហួងហែង កំណាញ់វត្ថុដែលហួងហែង ។ ពួកជនរមែងសោក
 ស្តាយ វត្ថុដែលហួងហែង មិនលះបង់សេចក្តីសោក មិនលះបង់សេចក្តី
 ឱ្យកខ្វល់ មិនលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ មិនលះបង់ មិនលះចោល មិន
 បន្ទាបបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនធ្វើឲ្យដល់នូវការមិនកើតមានសេចក្តីប្រាថ្នា
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនអ្នកប្រាថ្នា រមែងមិនលះបង់នូវសេចក្តី
 សោក សេចក្តីឱ្យកខ្វល់ និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុដែលហួងហែង ។

[២០៧] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ
 ជាអ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម បានប្រព្រឹត្ត លះបង់សេចក្តីហួងហែងចេញ
 ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះដូច្នោះ ព្រោះដំណើរ
 នោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អាទីនវំ សម្បស្សមាណោ មមត្តេសូតិ តស្មា ។
 មុនយោតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដា-
 ននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 តេន ញាណោន សមន្តាគតា មុនយោ មោនប្ប-
 ត្តា ។ តីណិ មោនេយ្យានិ កាយមោនេយ្យំ វចី-
 មោនេយ្យំ មនោមោនេយ្យំ ។ បេ ។ សង្កជាលម-
 តិច្ច សោ មុនិ ។ បរិត្តហោតិ ទ្វេ បរិត្តហា តណ្ហា-
 បរិត្តហោ ច ទិដ្ឋិបរិត្តហោ ច ។ បេ ។ អយំ
 តណ្ហាបរិត្តហោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិបរិត្តហោ ។
 មុនយោ តណ្ហាបរិត្តហំ បហាយ ទិដ្ឋិបរិត្តហំ បដិ-
 និស្សទ្ឋិត្វា អចរីសុ វិចរីសុ^(១) ឥរិយីសុ វត្តីសុ ចាលី-
 សុ យបីសុ យាបីសុ ។ ខេមទស្សិនោតិ ខេមំ វុច្ចតិ
 អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វប-
 ដិប្បនិស្សក្តោ តណ្ហាភូយោ វិរាតោ និរោដោ និព្វា-
 នំ ។ ខេមទស្សិនោតិ ខេមទស្សិនោ តាណាទស្សិនោ

១ ម. វិហរីសុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មុនិកាលឃើញច្បាស់ នូវទោសនុំ៖ ក្នុងវត្ថុដែលហ្នឹងហែងទាំងឡាយ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា មុនិទាំងឡាយ
 សេចក្តីថា ញាណ ហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់
 ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ
 មុនិទាំងឡាយ ប្រកបដោយញាណនោះ ដល់ហើយនូវការដឹង ។
 មោនេយ្យៈ មាន ៣ គឺកាយមោនេយ្យៈ វចីមោនេយ្យៈ មនោមោនេយ្យៈ
 ។ បេ ។ បុគ្គលណាកន្លងបង់បណ្តាញគឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ
 ហៅថាមុនិ ។ ពាក្យថា សេចក្តីហ្នឹងហែង បានដល់សេចក្តីហ្នឹងហែង ២
 គឺសេចក្តីហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ១ សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ
 សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺទិដ្ឋិ ។ មុនិ
 ទាំងឡាយ លះបង់សេចក្តីហ្នឹងហែងគឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីហ្នឹង
 ហែងគឺទិដ្ឋិ បានរង្គាត់ទៅ ត្រាច់ទៅ ដើរទៅ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា
 ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ពាក្យថា អ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម សេចក្តីថា
 អមតនិព្វាន លោកហៅថា សេចក្តីក្សេម បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំង-
 ពួង ការរលាស់ចេញនូវឧបធិទាំងពួង ការអស់ទៅនៃតណ្ហា សេចក្តី
 នឿយណាយ សេចក្តីរលត់ ព្រះនិព្វាន ។ ពាក្យថា អ្នកឃើញសេចក្តី
 ក្សេម បានសេចក្តីថា អ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម អ្នកឃើញទីជ្រកកោន

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

លេណទស្សីនោ សរណទស្សីនោ អភយទស្សីនោ
 អច្ចុតទស្សីនោ អមតទស្សីនោ ជិញ្ញានទស្សីនោតិ
 តស្មា មុនយោ បរិត្តហំ ហិត្វា អចរីសុ ខេមទស្សី-
 នោ ។ តេនាហ ភក្កវា

សោកបរិទេវមច្ឆរំ
 ន ជហន្តិ កិទ្ធា មមាយិតេ
 តស្មា មុនយោ បរិត្តហំ
 ហិត្វា អចរីសុ ខេមទស្សីនោតិ ។

[២០៨] បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ
 ភជមានស្ស វិត្តមាសនំ
 សាមគ្គិយមាហុ តស្ស តំ
 យោ អត្តានំ កវនេ ន ទស្សយេ ។

[២០៩] បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោតិ បដិលីនចរា
 វុច្ចន្តិ សត្ត សេក្ខា អរហា បដិលីនោ ។ កីការណា
 បដិលីនចរា វុច្ចន្តិ សត្ត សេក្ខា ។ តេ តតោ តតោ
 ចិត្តំ បដិលីនេន្តា បដិកុដ្ឋេន្តា^(១) បដិវដ្ឋេន្តា សន្និវុច្ចន្តា

១ ម. បដិកុដ្ឋេន្តា ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

អ្នកឃើញទីពឹងពួន អ្នកឃើញទីពឹង អ្នកឃើញទីមិនមានភ័យ អ្នក
ឃើញទីមិនច្យុត អ្នកឃើញអមតៈ អ្នកឃើញព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញសេចក្តី
ក្សេម បានប្រព្រឹត្តលះបង់សេចក្តីហ្នឹងហែង ។ ហេតុនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជនអ្នកប្រាថ្នា រមែងមិនលះបង់នូវសេចក្តីសោក សេចក្តី
ខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្ថុដែលហ្នឹងហែង ព្រោះ
ហេតុនោះ មុនិទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញសេចក្តីក្សេម បាន
ប្រព្រឹត្តលះបង់សេចក្តីហ្នឹងហែងចេញ ។

[២០៨] អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើនោះថាជាសាមគ្គី របស់
ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តរញ្ជាថយ គប់រកអាសនៈស្ងាត់ ដែលមិនបង្ហាញ
ខ្លួនក្នុងទីកើត ។

[២០៩] ពាក្យថា របស់ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តរញ្ជាថយ អធិប្បាយថា
សេក្ខបុគ្គល ៧ លោកហៅថាអ្នកប្រព្រឹត្តរញ្ជាថយ ឯព្រះអរហន្ត ជា
អ្នកប្រព្រឹត្តរញ្ជាថយហើយ ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក លោកហៅថា អ្នក
ប្រព្រឹត្តរញ្ជាថយ ព្រោះហេតុអ្វី ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួកនោះ ញ៉ាំងចិត្ត
ឲ្យរញ្ជាថយ ឲ្យខ្វះ ឲ្យវិលវិញ អំពីអារម្មណ៍នោះៗ ខ្ទប់ សង្កត់សង្កិន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សន្និក្កណ្ណាណ្ណា សន្និវារេណ្ណា រក្ខត្តា កោមេណ្ណា ចរន្តិ^(១)
 វិហារន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តន្តិ ចាលេន្តិ យមេន្តិ យា-
 មេន្តិ ។ ចក្កុទ្ធារេ ចិត្តំ បដិលីនេណ្ណា បដិកុដ្ឋេណ្ណា
 បដិវដ្តេណ្ណា សន្និវុទ្ធដ្ឋាណ្ណា សន្និក្កណ្ណាណ្ណា សន្និវារេណ្ណា
 រក្ខត្តា កោមេណ្ណា ចរន្តិ វិហារន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តន្តិ ចា-
 លេន្តិ យមេន្តិ យាមេន្តិ ។ សោតទ្ធារេ ចិត្តំ យាន-
 ទ្ធារេ ចិត្តំ ជិវ្ហាទ្ធារេ ចិត្តំ កាយទ្ធារេ ចិត្តំ មនោទ្ធារេ
 ចិត្តំ បដិលីនេណ្ណា បដិកុដ្ឋេណ្ណា បដិវដ្តេណ្ណា សន្និវុទ្ធដ្ឋាណ្ណា
 សន្និក្កណ្ណាណ្ណា សន្និវារេណ្ណា រក្ខត្តា កោមេណ្ណា ចរន្តិ វិហា-
 រន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តន្តិ ចាលេន្តិ យមេន្តិ យាមេន្តិ ។ យថា
 កុក្កុដបត្តំ វា នហារុទទ្ធសំ វា អក្ខិម្ហិ បក្ខិក្ខំ ហោតិ
 បដិលីយតិ បដិកុដ្ឋតិ បដិវត្តតិ ន សម្មសារិយតិ
 ឯវមេវ តេ តតោ តតោ ចិត្តំ បដិលីនេណ្ណា បដិកុ-
 ដ្ឋេណ្ណា បដិវដ្តេណ្ណា សន្និវុទ្ធដ្ឋាណ្ណា សន្និក្កណ្ណាណ្ណា សន្និវា-
 រេណ្ណា រក្ខត្តា កោមេណ្ណា ចរន្តិ វិហារន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តន្តិ
 ចាលេន្តិ យមេន្តិ យាមេន្តិ ចក្កុទ្ធារេ ចិត្តំ សោតទ្ធារេ
 ចិត្តំ យានទ្ធារេ ចិត្តំ ជិវ្ហាទ្ធារេ ចិត្តំ កាយទ្ធារេ ចិត្តំ

១ ម. ចរន្តិ វិចរន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

រាវាំង រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាប់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត
 ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ សេក្ខបុគ្គលទាំងនោះ
 ញ៉ាំងចិត្តក្នុងចក្ខុទ្វារឲ្យរញ្ជាបយ ឲ្យខ្វះ ឲ្យវិលវិញ ខ្ទប់ សង្កត់សង្កិន
 រាវាំង រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាប់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត
 ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងសោតទ្វារ
 ញ៉ាំងចិត្តក្នុងឃានទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងជិវ្ហាទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងកាយទ្វារ
 ញ៉ាំងចិត្តក្នុងមនោទ្វារ ឲ្យរញ្ជាបយ ឲ្យខ្វះ ឲ្យវិលវិញ ខ្ទប់ សង្កត់
 សង្កិន រាវាំង រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាប់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្ត
 ចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ស្ទាបមាន់ ឬទង
 សរសៃ ដែលគេដាក់ក្នុងភ្លើង រមែងរួញ ខ្វះ វិលវិញ មិនលា យ៉ាង
 ណាមិញ សេក្ខបុគ្គលទាំងនោះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យរញ្ជាបយ ឲ្យខ្វះ ឲ្យវិល
 វិញ អំពីអារម្មណ៍នោះ ។ ខ្ទប់ សង្កត់សង្កិន រាវាំង រក្សា គ្រប់គ្រង
 ត្រាប់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ សម្រាន្តចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា ចិញ្ចឹម
 ទំនុកបម្រុង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងចក្ខុទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងសោត-
 ទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងឃានទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងជិវ្ហាទ្វារ ញ៉ាំងចិត្តក្នុងកាយទ្វារ

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

មនោទ្វារ ចិត្តំ បដិលីនេន្តា បដិកុដ្ឋេន្តា បដិវដ្ឋេន្តា
 សន្និវុទ្ធន្តា សន្និកុណ្ណាន្តា សន្និវារេន្តា រក្ខត្តា កោបេន្តា
 ចរន្តិ វិហារន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យា-
 បេន្តិ ។ តំការណា បដិលីនចរា វុច្ចន្តិ សត្ត សេក្ខា ។
 ភិក្ខុនោតិ កល្យាណបុថុជ្ជនស្ស វា ភិក្ខុនោ សេ-
 ក្ខស្ស វា ភិក្ខុនោតិ បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ ។
 [២១០] ភជមានស្ស វិវិត្តមានសន្តិ អាសនំ វុច្ចតិ
 យត្ត ជិសីនតិ មញ្ចោ បីបំ ភិសិ តដ្ឋិកា ចម្មុខណ្ណោ
 តិណាសន្តារោ បណ្ណាសន្តារោ បលាសសន្តារោ^(១) ។
 តំ អាសនំ អសប្បាយរូបទស្សនេន វិត្តំ^(២) វិវិត្តំ បវិ-
 វិត្តំ អសប្បាយសន្តស្សនេន វិត្តំ^(៣) វិវិត្តំ បវិវិត្តំ អ-
 សប្បាយកន្ទុយាយនេន អសប្បាយរសសាយនេន អ-
 សប្បាយដោដ្ឋព្វដុសនេន អសប្បាយេហិ បញ្ចហិ
 កាមកុណេហិ វិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ ។ តំ អាសនំ ភជ-
 តោ សម្ពជតោ សេវតោ និសេវតោ សំសេវតោ បដិ-
 សេវតោតិ ភជមានស្ស វិវិត្តមានសន្តិ ។

១ ឱ. ម. បលាសសន្តារោ ។ ២. ៣. ម. វិត្តំ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ញ៉ាំងចិត្តក្នុងមនោទ្វារ ឲ្យរញ្ជាចយ ឲ្យខ្វះ ឲ្យវិលវិញ ខ្ទប់ សង្កត់
 សង្កិន រារាំង រក្សា គ្រប់គ្រង ត្រាច់ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ
 សម្រាន្តចិត្ត ប្រព្រឹត្ត រក្សា ចិញ្ចឹម ទំនុកបម្រុង ។ ព្រោះហេតុនោះ
 សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក លោកហៅថា អ្នកប្រព្រឹត្តរញ្ជាចយ ។ ពាក្យថា
 របស់ភិក្ខុ គឺរបស់ភិក្ខុជាកល្យាណបុប្ផជនក្តី ភិក្ខុជាសេក្ខៈក្តី ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) របស់ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តរញ្ជាចយ ។

[២១០] ពាក្យថា គប់រកអាសនៈស្ងាត់ សេចក្តីថា ភិក្ខុអង្គុយក្នុង
 ទីណា ទីនោះលោកហៅថាអាសនៈ គឺគ្រៃ តាំង ពួក កន្ទេល ចម្មខ័ណ្ឌ
 កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹកឈើ កម្រាលចំបើង ។ អាសនៈនោះ ជា
 ទីស្ងាត់ ស្ងាត់ច្រៀប ស្ងាត់ឈឹង ចាកការឃើញរូបមិនជាទីសប្បាយ
 ស្ងាត់ ស្ងាត់ច្រៀប ស្ងាត់ឈឹង ចាកការឮសំឡេងមិនជាទីសប្បាយ
 ស្ងាត់ ស្ងាត់ច្រៀប ស្ងាត់ឈឹង ចាកការដុំក្លិនមិនជាទីសប្បាយ ចាកការ
 លិទ្ធក្នក្សរសមិនជាទីសប្បាយ ចាកការពាល់ត្រូវផ្សព្វមិនជាទីសប្បាយ
 ចាកកាមគុណទាំង ៥ មិនជាទីសប្បាយ ។ កាលគប់រក គប់ប្រសព្វ
 សេពគប់ អាស្រ័យ ចូលចិត្ត ផ្អែកផ្អិត ចំពោះអាសនៈនោះ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប់រកអាសនៈស្ងាត់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២១១] សាមគ្គីយមាហុ តស្ស តំ យោ អត្តានំ
កវនេ ន ទស្សយេតិ សាមគ្គីយាតិ តិស្សោ សាមគ្គី-
យោ កណសាមគ្គី ធម្មសាមគ្គី អនភិទិព្វត្តិសាមគ្គី ។

កតមា កណសាមគ្គី ។ ពហូ ចេបិ ភិក្ខុ ស-
មក្កា សម្មោទមាណា អរិវេទមាណា វិហារនកិក្ខតា អញ្ញ-
មញ្ញំ បិយចក្ខុហិ សម្មស្សន្តា វិហារន្តិ អយំ កណ-
សាមគ្គី ។

កតមា ធម្មសាមគ្គី ។ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា
ចត្តារោ សម្មប្បដ្ឋានា ចត្តារោ ឥទ្ធិចានា បញ្ចុទ្ធិយានិ
បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គំ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
មក្កោ តេ ឯកតោ បក្ខន្ធន្តិ បសីទន្តិ សម្មតិដ្ឋន្តិ
វិមុច្ចន្តិ ន តេសំ ធម្មានំ វិវាទោ វិប្បវាទោ អត្តិ អយំ
ធម្មសាមគ្គី ។

កតមា អនភិទិព្វត្តិសាមគ្គី ។ ពហូ ចេបិ ភិក្ខុ
អនុចានិសេសាយ និព្វានធាតុយា បរិនិព្វាយន្តិ ន
តេសំ និព្វានធាតុយា ឱនត្តំ^(១) វា បុណ្ណត្តំ វា បញ្ញា-
យតិ អយំ អនភិទិព្វត្តិសាមគ្គី ។

១ ឱ. ម. ឧនត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២១១] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើ
នោះ ថាជាសាមគ្គីរបស់ភិក្ខុ ដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត ត្រង់ពាក្យ
ថា សាមគ្គី បានដល់សាមគ្គី ៣ យ៉ាង គឺ គណសាមគ្គី ធម្មសាមគ្គី
អនភិនិព្វត្តិសាមគ្គី ។

គណសាមគ្គី តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុទាំងឡាយ ច្រើនរូប ព្រម
ព្រៀងគ្នា មានសេចក្តីស្មោះសរនឹងគ្នា មិនទាស់ទែងគ្នា មានសភាព
ហាក់ដូចទឹក ដែលលាយដោយទឹកដោះស្រស់ សម្លឹងមើលគ្នានិងគ្នា
ដោយចក្ខុជាទីស្រឡាញ់ នេះ ឈ្មោះថា គណសាមគ្គី ។

ធម្មសាមគ្គី តើដូចម្តេច ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ
៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
ធម៌ទាំងនោះ រមែងល្បឿនទៅ ថ្នាស្អាត តាំងនៅល្អ រួចស្រឡះក្នុង
ទីជាមួយគ្នា ការជជែក ការទាស់ទែងនៃធម៌ទាំងនោះ រមែងមិនមាន
នេះឈ្មោះថា ធម្មសាមគ្គី ។

អនភិនិព្វត្តិសាមគ្គី តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុទាំងឡាយ ច្រើនរូប បរិ-
និព្វានដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ការខ្វះខាត ឬការពេញក្នុងនិព្វាន-
ធាតុ នៃភិក្ខុទាំងនោះក៏មិនប្រាកដ នេះ ឈ្មោះថា អនភិនិព្វត្តិសាមគ្គី ។

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

កវនេតិ នេរយិកានំ និរយោ កវនំ តិរច្ឆានយោ-
 និកានំ តិរច្ឆានយោនិ កវនំ បិត្តិវិសយិកានំ បិត្តិ-
 សយោ កវនំ មនុស្សានំ មនុស្សលោកោ កវនំ
 ទេវានំ ទេវលោកោ កវនំ ។ សាមគ្គិយមាហុ តស្ស
 តំ យោ អត្តានំ កវនេ ន ទស្សយេតិ តស្សេសា
 សាមគ្គី ឯតំ ឆន្ទំ ឯតំ បដិវ្យំ ឯតំ អនុច្ឆរិកំ ឯតំ
 អនុលោមំ យោ ឯវំ បដិបន្នោ^(១) និរយេ អត្តានំ ន
 ទស្សេយ្យ តិរច្ឆានយោនិយា អត្តានំ ន ទស្សេយ្យ
 បិត្តិវិសយេ អត្តានំ ន ទស្សេយ្យ មនុស្សលោកេ
 អត្តានំ ន ទស្សេយ្យ ទេវលោកេ អត្តានំ ន ទស្សេយ្យ-
 តិ ឯវមាហុ ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ កណ្តិន្តិ
 ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ វោហារន្តិ តិ សាមគ្គិយមាហុ តស្ស តំ
 យោ អត្តានំ កវនេ ន ទស្សយេ ។ តេនាហ កកវា
 បដិលីនចរស្ស ភិក្ខុនោ
 កជមានស្ស វិវិត្តមាសនំ
 សាមគ្គិយមាហុ តស្ស តំ
 យោ អត្តានំ កវនេ ន ទស្សយេតិ ។

១ ម. បដិច្ចន្នេ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ពាក្យថា ក្នុងទីកើត គឺនរកជាទីកើតរបស់ពួកសត្វនរក កំណើត
 តិរច្ឆានជាទីកើតរបស់ពួកសត្វ ក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន បិត្តិវិស័យជាទីកើត
 របស់ពួកសត្វក្នុងបិត្តិវិស័យ មនុស្សលោកជាទីកើតរបស់ពួកមនុស្ស ទេវ-
 លោកជាទីកើតរបស់ពួកទេវតា ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយពោល
 អំពើនោះថាជាសាមគ្គីរបស់ភិក្ខុដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត បានសេចក្តី
 ថា ភិក្ខុណាប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា មិនគប្បីបង្ហាញខ្លួនក្នុងនរក មិន
 បង្ហាញខ្លួនក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន មិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងបិត្តិវិស័យ មិនបង្ហាញ
 ខ្លួនក្នុងមនុស្សលោក មិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទេវលោក អំពើនុ៎ះឈ្មោះថា
 សេចក្តីព្រមព្រៀង នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីបិទបាំង នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីសមរម្យ
 នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីសមគួរ នុ៎ះឈ្មោះថាជាទីសមសួន របស់ភិក្ខុនោះ
 អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលហើយយ៉ាងនេះ បានពោលហើយយ៉ាងនេះ
 រមែងសម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ បញ្ចេញយ៉ាង
 នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើ
 នោះ ថាជាសាមគ្គីរបស់ភិក្ខុដែលមិនបង្ហាញខ្លួនក្នុងទីកើត ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលអំពើនោះ ថាជាសាមគ្គី របស់
 ភិក្ខុ អ្នកប្រព្រឹត្តរូបញ្ចថយ គប់រកអាសនៈស្ងាត់ ដែលមិន
 បង្ហាញខ្លួន ក្នុងទីកើត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២០២] សព្វត្ថ មុនិ អនិស្សិតោ
ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយំ
តស្មី បរិទេវមច្ឆរំ
បណ្ណោ វារិ យថា ន លិម្បតិ ។

[២០៣] សព្វត្ថ មុនិ អនិស្សិតោតិ សព្វំ វុច្ចតិ
ទ្វាទសាយតនានិ ចក្កុចេវ រូបា ច សោតព្វា សទ្ធា
ច ឃានព្វា កន្ធា ច ជិវ្ហា ច រសា ច កាយោ
ច ដោដ្ឋព្វា ច មនោ ច ធម្មា ច ។ មុនីតិ មោនំ
វុច្ចតិ ញ្ញាណំ យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ សង្កជា-
លមតិច្ច សោ មុនិ ។ អនិស្សិតោតិ ទ្វេ និស្សយា
តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ
តណ្ហានិស្សយោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ មុនិ
តណ្ហានិស្សយំ បហាយ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិនិស្សដ្ឋិត្វា
ចក្កុ អនិស្សិតោ សោតំ អនិស្សិតោ ឃានំ អនិស្សិ-
តោ ជិវ្ហំ អនិស្សិតោ កាយំ អនិស្សិតោ មនំ អនិ-
ស្សិតោ រូបេ សទ្ធិ កន្ធិ រសេ ដោដ្ឋព្វេ ធម្មេ កុ-
លំ កណំ អារាសំ លារិកំ យសំ បសំសំ សុខំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២១២] មុនិមិនអាស្រ័យនៅ ក្នុងវត្តទាំងពួង មិនធ្វើសេចក្តី
 ស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីស្អប់ (ចំពោះសត្វនិងសង្ខារ)
 សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ មិនជាប់នៅក្នុង
 មុនិនោះ ដូចជាវារី មិនជាប់នៅលើស្លឹក (ឈូក) ។

[២១៣] ពាក្យថា មុនិ មិនអាស្រ័យនៅក្នុងវត្តទាំងពួង អធិប្បាយថា
 វត្តទាំងពួង លោកពោលសំដៅយកអាយតនៈ ១២ គឺ ភ្នែក ១ រូប ១
 ត្រចៀក ១ សំឡេង ១ ច្រមុះ ១ ក្លិន ១ អណ្តាត ១ រស ១ កាយ ១
 ផ្សព្វ ១ ចិត្ត ១ ធម៌ ១ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ ហៅថា
 មោនៈ គឺប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ បុគ្គលណា កន្លងបង់នូវបណ្តាញ
 គឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។ ពាក្យថា មិនអាស្រ័យ
 នៅ បានដល់និស្ស័យ ២ យ៉ាង គឺ តណ្ហានិស្ស័យ ១ ទិដ្ឋិនិស្ស័យ ១
 ។ បេ ។ នេះតណ្ហានិស្ស័យ ។ បេ ។ នេះទិដ្ឋិនិស្ស័យ ។ មុនិលះបង់
 តណ្ហានិស្ស័យ រលាស់ចោលទិដ្ឋិនិស្ស័យ មិនអាស្រ័យចក្ក មិនអាស្រ័យ
 សោតៈ មិនអាស្រ័យឃានៈ មិនអាស្រ័យជិវ្ហា មិនអាស្រ័យកាយ មិន
 អាស្រ័យចិត្ត មិនអាស្រ័យរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ធម្មារម្មណ៍
 ត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

ចីរវបិ ណ្ហា ចាតសេនាសនតិ លានប្បច្ច យកេសជ្ជបរិក្ខា -
 រំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមករំ រូបករំ អរូប-
 ករំ សញ្ញាករំ អសញ្ញាករំ ទេវសញ្ញាណសញ្ញាករំ ឯ-
 ករោការករំ ចតុរោការករំ បញ្ចរោការករំ អតីតំ
 អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុតិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អនិ-
 ស្សិតោ អសន្និស្សិតោ អនល្លីនោ អនុបតតោ អន-
 ជ្ឈោសិតោ អនទិមុត្តោ ទិក្ខុត្តោ ទិស្សដ្ឋោ^(១) វិប្ប-
 មុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ
 សព្វត្ថ មុនិ អនិស្សិតោ ។

[២០៤] ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយន្តិ បិ-
 យាតិ ទ្វេ បិយា សត្តា វា សង្ខារា វា ។

កតមេ សត្តា បិយា ។ ឥធិ យស្ស តេ ហោន្តិ
 អត្តកាមា ហិតកាមា ជាសុកាមា យោកក្លេមកា-
 មា មាតា វា បិតា វា ភាតា វា ភតិដី វា បុត្តោ
 វា ដីតា វា មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលា-
 ហិតា វា ឥមេ សត្តា បិយា ។

១ ម. និស្សដ្ឋោ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ គិលានប្បច្ច័យ កេ-
 សជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព
 សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវេការភព
 ចតុវេការភព បញ្ចវេការភព អារម្មណ៍ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 អារម្មណ៍ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង គឺមិនអាស្រ័យនៅព្រម
 មិនពួនសម្ងំ មិនចូលទៅជិត មិនជ្រុលជ្រប់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ ជាអ្នក
 ចេញទៅ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាក
 សេចក្តីសល់រល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ មិនអាស្រ័យនៅ
 ក្នុងវត្ថុទាំងពួង ។

[២១២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ទាំងមិន
 ធ្វើសេចក្តីស្អប់ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីស្រឡាញ់ បានដល់ សេចក្តី
 ស្រឡាញ់ ២ គឺ ពួកសត្វ ១ សង្ខារ ១ ។

ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនណាក្នុងលោក
 នេះ ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសប្បាយ
 ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ដល់មុនិនោះ ទោះជាមាតាក្តី បិតាក្តី
 បងប្អូនប្រុសក្តី បងប្អូនស្រីក្តី បុត្រក្តី ជីតាក្តី មិត្តក្តី អាមាត្យក្តី ញាតិ
 ក្តី សាលោហិតក្តី នេះពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមេ សង្ខារា មិយា ។ មនាមិកា រូចា ម-
នាមិកា សន្ទា មនាមិកា កន្ទា មនាមិកា រសា
មនាមិកា ដោដ្ឋព្វា ឥមេ សង្ខារា មិយា ។

អប្បិយាតិ ទ្វេ អប្បិយា សត្តា វា សង្ខារា វា ។
កតមេ សត្តា អប្បិយា ។ ឥធិ យស្ស តេ
ហោន្តិ អនត្តកាមា អហិតកាមា អជាសុកាមា
អយោគក្ខេមកាមា ជីវិតា វោវោមេតុកាមា ឥមេ
សត្តា អប្បិយា ។

កតមេ សង្ខារា អប្បិយា ។ អមនាមិកា រូចា
អមនាមិកា សន្ទា អមនាមិកា កន្ទា អមនាមិកា
រសា អមនាមិកា ដោដ្ឋព្វា ឥមេ សង្ខារា អប្បិយា ។

ន មិយំ កុព្វតិ ធាមិ អប្បិយន្តិ អយំ មេ
សត្តោ មិយោ ឥមេ ច មេ សង្ខារា មនាមិកា វាក-
រសេន^(១) មិយំ ន កកោតិ អយំ មេ សត្តោ អប្បិ-
យោ ឥមេ ច មេ សង្ខារា អមនាមិកា បដិយរសេន
អប្បិយំ ន កកោតិ ន ជនេតិ ន សញ្ញនេតិ ន និព្វ-
ត្តេតិ នាភិនិព្វត្តេតីតិ ន មិយំ កុព្វតិ ធាមិ អប្បិយំ ។

១ ឱ. កង្ករសេន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីពេញចិត្ត សំ-
ឡេងជាទីពេញចិត្ត ក្លិនជាទីពេញចិត្ត រសជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វជាទីពេញ
ចិត្ត នេះពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ស្អប់ បានដល់សេចក្តី
ស្អប់ ២ គឺពួកសត្វ ១ សង្ខារ ១ ។

ពួកសត្វជាទីស្អប់ តើដូចម្តេច ។ ពួកជនណា ក្នុងលោកនេះ
ជាអ្នកមិនប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន មិនប្រាថ្នាប្រយោជន៍ មិនប្រាថ្នាសប្បាយ
មិនប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេម ចាកយោគៈ ជាអ្នកប្រាថ្នា ដើម្បីឲ្យវិនាស
ចាកជីវិត ដល់មុនិទោនៈ នេះពួកសត្វជាទីស្អប់ ។

ពួកសង្ខារជាទីស្អប់ តើដូចម្តេច ។ រូបមិនជាទីពេញចិត្ត សំឡេង
មិនជាទីពេញចិត្ត ក្លិនមិនជាទីពេញចិត្ត រសមិនជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វមិន
ជាទីពេញចិត្ត នេះពួកសង្ខារជាទីស្អប់ ។

ពាក្យថា មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីស្អប់ បាន
សេចក្តីថា បុគ្គលមិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ដោយអំណាចរាគៈថា សត្វ
នេះជាទីស្រឡាញ់របស់អញ សង្ខារទាំងនេះ ជាទីពេញចិត្តរបស់អញ
បុគ្គលមិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យកើតឡើង
មិនឲ្យកើតចំពោះ នូវសេចក្តីស្អប់ ដោយអំណាចបដិមៈថា សត្វ
នេះជាទីស្អប់របស់អញ សង្ខារទាំងនេះ ជាទីស្អប់របស់អញ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីស្អប់ ។

ឆដោ ជវសុត្តនិទ្ទេសោ

[២១៥] តស្មី បរិទេវមច្ឆរំ បណ្ណោ វារិ យថា ន
 លិម្បតីតិ តស្មិន្ទិ តស្មី បុគ្គលេ អរហន្តេ ទីណាសវេ ។
 បរិទេវោតិ ញាតិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោកព្យសនេ-
 ន វា ធុដ្ឋស្ស ភោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យ-
 សនេន វា ធុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញា-
 តវញ្ញតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋាកតស្ស អញ្ញត-
 វញ្ញតវេន វា ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិ-
 ទេវោ អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវិតត្ថំ បរិទេវិតត្ថំ
 វាថា បលាទោ វិប្បលាទោ លាលប្បោ លាលប្បា-
 យនា លាលប្បាយិតត្ថំ ។ មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច មច្ឆរិ-
 យានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាកមច្ឆរិយំ
 វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆរិយំ មច្ឆរា-
 យនា មច្ឆរាយិតត្ថំ វេរិច្ចំ កទរិយំ កដុកញាកតា
 អក្កហិតត្ថំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ អបិច
 ខន្ធមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ ធាតុមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២១៥] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ មិនជាប់នៅ ក្នុងមុនិនោះ ដូចជាវារិមិនជាប់នៅលើស្លឹក(ឈូក) ត្រង់ពាក្យ ថា ក្នុងមុនិនោះ គឺក្នុងបុគ្គលជាព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថាសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល គឺ ការយំ ការយំរៀបរាប់ អាការយំ អាការយំអណ្តើតអណ្តក ភាពនៃការយំ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ ការនិយាយ ការពោលប៉ប៉ាច់ប៉ប៉ាច់ ការពោលរើរវាយ ការពោលរឿយៗ អាការជាទីពោលរឿយៗ ភាពនៃការពោលរឿយៗ របស់សត្វដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសកោតៈប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីកំណាញ់ បានដល់សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺសេចក្តីកំណាញ់អាវាស ១ សេចក្តីកំណាញ់ត្រកូល ១ សេចក្តីកំណាញ់ លាភ ១ សេចក្តីកំណាញ់វណ្ណៈ ១ សេចក្តីកំណាញ់ធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ អាការកំណាញ់ ភាពនៃចិត្តកំណាញ់ សេចក្តីចង់មានហួសហេតុ សូរកន្ទ្រីស ភាពនៃចិត្តរួញ ភាពនៃការមិនយកចិត្តគេ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ មួយទៀត សូម្បីសេចក្តីកំណាញ់ខន្ធ ក៏ ឈ្មោះថា កំណាញ់ សូម្បីសេចក្តីកំណាញ់ធាតុ ក៏ឈ្មោះថា កំណាញ់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អាយតនមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ កាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិ-
 យំ ។ បណ្ណោ វារិ យថា ន លិម្បតីតិ បណ្ណោ វុច្ចតិ បទុ-
 មបត្តំ ។ វារិ វុច្ចតិ ឧទកំ ។ យថា វារិ បទុមបត្តេ
 ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ នុបលិម្បតិ អលិត្តំ អសំ-
 លិត្តំ អនុបលិត្តំ ឯវមេវ តស្មី បុគ្គលេ អហាន្តេ
 ទីណាសវេ បរិទេវោ ច មច្ឆរិយញ្ច ន លិម្បតិ ន
 សំលិម្បតិ^(១) នុបលិម្បតិ អលិត្តា អសំលិត្តា^(២) អនុ-
 បលិត្តា សោ ច បុគ្គលោ តេហិ កិលេសេហិ ន
 លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ នុបលិម្បតិ អលិត្តោ អសំ-
 លិត្តោ អនុបលិត្តោ ជិក្ខុញ្ចោ ជិស្សុញ្ចោ វិប្បមុត្តោ
 វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ តស្មី
 បរិទេវមច្ឆរំ បណ្ណោ វារិ យថា ន លិម្បតិ ។ តេ-
 នាហ ភកា

សព្វត្ថ មុនិ អនិស្សិតោ
 ន បិយំ កុព្វតិ នោបិ អប្បិយំ
 តស្មី បរិទេវមច្ឆរំ
 បណ្ណោ វារិ យថា ន លិម្បតីតិ ។

១ ម. បលិម្បតិ ។ ២ ម. អបលិត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សូម្បីសេចក្តីកំណាញ់អាយតនៈ ក៏ឈ្មោះថា កំណាញ់ ការគិតតែកាន់យក
 នេះលោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ ពាក្យថា មិនជាប់នៅដូចជាវារិ
 មិនជាប់លើស្លឹក(ឈូក) សេចក្តីថា ស្លឹកឈូក លោកហៅថា ស្លឹក ។
 ទឹក លោកហៅថា វារិ ។ វារិមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺ
 មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយនឹងស្លឹកឈូក យ៉ាងណា
 មិញ សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និងសេចក្តីកំណាញ់ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប
 មិនប្រឡាក់ គឺ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយ ក្នុង
 បុគ្គលនោះ គឺក្នុងព្រះអរហន្តខ្លះណាស្រេច ក៏យ៉ាងនោះដែរ ទាំងបុគ្គល
 នោះ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់ មិនជ្រួត
 ជ្រាប មិនប្រឡាក់ ចេញរួចហើយ រលាស់ចេញហើយ រួចស្រឡះហើយ
 ប្រាសចេញហើយ ចាកកិលេសទាំងនោះ ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាក
 សេចក្តីសល់រល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល និង
 សេចក្តីកំណាញ់ មិនជាប់ក្នុងបុគ្គលនោះ ដូចជាវារិ មិនជាប់លើស្លឹក
 (ឈូក) ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មុនិ មិនអាស្រ័យនៅក្នុងវត្ថុទាំងពួង មិនធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់
 ទាំងមិនធ្វើសេចក្តីស្អប់ (ចំពោះសត្វនិងសង្ខារ) សេចក្តីខ្សឹក
 ខ្សួលនិងសេចក្តីកំណាញ់ មិនជាប់នៅក្នុងមុនិនោះ ដូចជា
 វារិ មិនជាប់នៅលើស្លឹក (ឈូក) ។

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២១៦] ឧទរិទ្ធុ យថាបិ ចោក្ខុវេ
 បទុមេ វារិ យថា ន លិម្បតិ
 ឯវំ មុនិ ឆោបលិម្បតិ
 យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា ។

[២១៧] ឧទរិទ្ធុ យថាបិ ចោក្ខុវេតិ ឧទរិទ្ធុតិ វុច្ចតិ
 ឧទកថេវា ។ ចោក្ខុវំ វុច្ចតិ បទុមបត្តំ ។ យថា
 ឧទករិទ្ធុ បទុមបត្តេ ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ នុប-
 លិម្បតិ អលិត្តំ អសំលិត្តំ អនុបលិត្តន្តិ ឧទរិទ្ធុ យ-
 ថាបិ ចោក្ខុវេ ។

[២១៨] បទុមេ វារិ យថា ន លិម្បតីតិ បទុមំ
 វុច្ចតិ បទុមបុប្ផំ ។ វារិ វុច្ចតិ ឧទកំ ។ យថា វារិ
 បទុមបុប្ផេ ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ នុបលិម្បតិ អលិត្តំ
 អសំលិត្តំ អនុបលិត្តន្តិ បទុមេ វារិ យថា ន លិម្បតិ ។

[២១៩] ឯវំ មុនិ ឆោបលិម្បតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ
 មុតេសុ វាតិ ឯវន្តិ ឱបម្មសម្មជិចាទនា ។ មុនីតិ
 មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២១៦] តំណក់ទឹក មិនជាប់នៅលើស្លឹកឈូក យ៉ាងណា វារិមិន
ជាប់នៅលើផ្កាឈូក យ៉ាងណា មុនិ មិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍
ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២១៧] ពាក្យថា តំណក់ទឹកមិនជាប់លើស្លឹកឈូក យ៉ាងណា
សេចក្តីថា គ្រាប់ទឹក លោកហៅថា តំណក់ទឹក ។ ស្លឹកឈូកលោក
ហៅថាឈូក ។ តំណក់ទឹកមិនជាប់នៅ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់
គឺមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយ លើស្លឹកឈូកយ៉ាងណា
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តំណក់ទឹកមិនជាប់លើស្លឹកឈូក យ៉ាងណា ។

[២១៨] ពាក្យថា វារិ មិនជាប់នៅលើផ្កាឈូក យ៉ាងណា
សេចក្តីថា ផ្កាឈូក លោកហៅថា ឈូក ។ ទឹក លោកហៅថា
វារិ ។ វារិ មិនជាប់នៅ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់នៅ
មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ហើយ លើផ្កាឈូក យ៉ាងណា ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) វារិ មិនជាប់នៅលើផ្កាឈូក យ៉ាងណា ។

[២១៩] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិមិនជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ ដែល
ខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ក៏យ៉ាងនោះ ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនោះ
គឺជាពាក្យផ្តល់សេចក្តីឧបមា ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ
លោក ហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ លេខាតិ ទ្វេ លេខា
តណ្ហាលេខោ ច ទិដ្ឋិលេខោ ច ។ បេ ។ អយំ
តណ្ហាលេខោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិលេខោ ។ មុនិ
តណ្ហាលេខំ បហាយ ទិដ្ឋិលេខំ បដិទិស្សទ្ឋិត្វា ទិដ្ឋេ ន
លិម្បតិ សុតេ ន លិម្បតិ មុតេ ន លិម្បតិ វិញ្ញា-
តេ ន លិម្បតិ ន សំលិម្បតិ នុបលិម្បតិ អលិត្តោ
អសំលិត្តោ អនុបលិត្តោ និក្ខណ្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប-
មុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារ-
តីតិ ឯវំ មុនិ ឆោបលិម្បតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេ-
សុ វា ។ តេនាហា ភកវា

ឧទរិទ្ធុ យថាបិ ចោក្ខុវេ
បទុមេ វារិ យថា ន លិម្បតិ
ឯវំ មុនិ ឆោបលិម្បតិ
យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វាតិ ។

[២២០] ឆោឆោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ
យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា
នាញ្ញេន វិសុទ្ធិមិច្ឆតិ
ន ហិ សោ រដ្ឋតិ ឆោ វិរដ្ឋតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលណា កន្លងបណ្តាញគឺត្រៀងជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។ ពាក្យថា ជាប់ បានដល់ការជាប់ ២ គឺការជាប់គឺតណ្ហា ១ ការជាប់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះការជាប់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះការជាប់គឺទិដ្ឋិ ។ មុនិ លះបង់ការជាប់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលការជាប់គឺទិដ្ឋិ មិនជាប់ក្នុងរូបដែលឃើញ មិនជាប់ក្នុងសំឡេងដែលឮ មិនជាប់ក្នុងផស្សៈដែលប៉ះពាល់ មិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ គឺមិនជាប់ មិនជ្រួតជ្រាប មិនប្រឡាក់ ចេញទៅ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹង ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិមិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ យ៉ាងនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តំណក់ទឹក មិនជាប់នៅលើស្លឹកឈូក យ៉ាងណា វារិ មិនជាប់នៅលើផ្កាឈូក យ៉ាងណា មុនិ មិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ក៏យ៉ាងនោះ ។

[២២០] បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់នូវអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយហេតុដទៃ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះរមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២១] ឆោណោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ យទិទំ ទិដ្ឋ-
សុតំ មុតេសុ វាតិ ឆោណោតិ ឆោណា វុច្ចតិ បញ្ញា
យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិ-
ចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ កីការណា ឆោណា វុច្ចតិ បញ្ញា ។
តាយ បញ្ញាយ កាយទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ឆោតញ្ច សន្នោ-
តញ្ច និទ្ធនោតញ្ច ។ វចីទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ឆោតញ្ច សន្នោ-
តញ្ច និទ្ធនោតញ្ច ។ មនោទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ឆោតញ្ច
សន្នោតញ្ច និទ្ធនោតញ្ច ។ វាកោ ធុតោ ច ឆោតោ
ច សន្នោតោ ច និទ្ធនោតោ ច ។ ឆោសោ មោហោ
កោណោ ឧបនាហោ មក្ខោ បណ្ឌាសោ ឥស្សា
មច្ឆរិយំ មាយា សាឃយ្យំ ថម្កោ សារម្កោ មាណោ
អតិមាណោ មនោ បមាណោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ
ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិណ្ណាហា សព្វេ សន្តាថា
សញ្ចកុសលាភិសង្ការា ធុតា ច ឆោតា ច សន្នោតា
ច និទ្ធនោតា ច ។ តំការណា ឆោណា វុច្ចតិ បញ្ញា ។
អថវា សម្មាទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ធុតា ច ឆោតា ច
សន្នោតា ច និទ្ធនោតា ច ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២២១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់
 ចំពោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ ត្រង់ពាក្យថា
 បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថា ប្រាជ្ញាកម្ចាត់
 បានខាងប្រាជ្ញា សេចក្តីដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារ-
 ណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។ បញ្ញា លោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ តើព្រោះ
 ហេតុដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាត
 ហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយបញ្ញានោះ ។ វចីទុច្ចរិតលោកកម្ចាត់
 បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ មនោ-
 ទុច្ចរិត លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាត
 ហើយ ។ រាគៈលោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ
 ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ ទោសៈ មោហៈ កោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ
 បឡាសៈ ឥស្សា មច្ចុរិយៈ មាយា សាថេយ្យៈ ថម្កៈ សារម្កៈ មានៈ
 អតិមានៈ មទៈ បមាទ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រ-
 វល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយ
 ទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំងអស់ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ
 លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ។ ហេតុនោះ បញ្ញា
 លោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ មួយទៀតមិច្ឆាទិដ្ឋិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ
 លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សម្មាសង្កប្បន មិច្ឆាសង្កប្បា ធុតោ ច ធាតោ ច
សន្នោតោ ច និទ្ធាតោ ច ។ សម្មារាចាយ មិច្ឆារាចា
ធុតា ច ។ សម្មាកម្មន្តេន មិច្ឆាកម្មន្តោ ធុតោ ច ។
សម្មាអាដិវេន មិច្ឆាអាដិវោ ធុតោ ច ។ សម្មារាយា-
មេន មិច្ឆារាយាមោ ធុតោ ច ។ សម្មាសតិយា មិច្ឆា-
សតិ ធុតា ច ។ សម្មាសមាធិនា មិច្ឆាសមាធិ ធុតោ
ច ។ សម្មាញាណេន មិច្ឆាញាណំ ធុតញូ ។ សម្មាវិ-
មុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិ ធុតា ច ធាតា ច សន្នោតា ច
និទ្ធាតា ច ។ អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន សព្វេ
កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ នរថា សព្វេ បរិ-
ឡាហា សព្វេ សន្តាថា សព្វាកុសលាភិសដ្ឋិវា
ធុតា ច ធាតា ច សន្នោតា ច និទ្ធាតា ច ។
អរហា ឥមេហិ ធានេយ្យហិ ធម្មេហិ ឧបេតោ
សមុបេតោ ឧបកតោ សមុបកតោ ឧបបន្នោ សមុប-
បន្នោ សមន្នាកតោ តស្មា អរហា ធានោ ។ សោ
ធុតរាតោ ធុតទាថោ ធុតក្កិលេសោ ធុតបរិឡាហោតិ
ធានោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិច្ឆាសង្កប្បៈ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ
 ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយសម្មាសង្កប្បៈ ។ មិច្ឆាវាចា លោកកម្ចាត់
 បង់ហើយ ដោយសម្មាវាចា ។ មិច្ឆាកម្មន្តៈ លោកកម្ចាត់បង់
 ហើយ ដោយសម្មាកម្មន្តៈ ។ មិច្ឆាអាជីវៈ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ
 ដោយសម្មាអាជីវៈ ។ មិច្ឆាវាយាមៈ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយ
 សម្មាវាយាមៈ ។ មិច្ឆាសតិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាសតិ ។
 មិច្ឆាសមាធិ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាសមាធិ ។ មិច្ឆា-
 ញាណៈ លោកកម្ចាត់បង់ហើយ ដោយសម្មាញាណៈ ។ មិច្ឆាវិមុត្តិ
 លោកកម្ចាត់បង់ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ
 ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។ មួយទៀត កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់
 សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយទាំងអស់ ការតាក់តែងអកុសលទាំងអស់ លោកកម្ចាត់បង់
 ហើយ លាងហើយ សម្អាតហើយ ជម្រះឲ្យស្អាតហើយ ដោយអរិយ-
 មគ្គមានអង្គ ៨ ប្រការ ។ ព្រះអរហន្ត ចូលទៅ ចូលទៅព្រម ចូលទៅ
 ជិត ផ្នែកផ្និត កើត កើតឡើងជាមួយ ប្រកបដោយធានេយ្យធម៌ទាំង
 នេះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអរហន្តឈ្មោះថាអ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ព្រះ
 អរហន្តនោះ កម្ចាត់បង់រាគៈ កម្ចាត់បង់បាប កម្ចាត់បង់កិលេស កម្ចាត់
 បង់សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។

ឆដោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

ឆោណោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ
 មុតេសុ វាតិ ឆោណោ ទិដ្ឋំ ន មញ្ញតិ ទិដ្ឋស្មី ន មញ្ញតិ
 ទិដ្ឋតោ ន មញ្ញតិ ទិដ្ឋំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ សុតំ ន
 មញ្ញតិ សុតស្មី ន មញ្ញតិ សុតតោ ន មញ្ញតិ សុតំ
 មេតិ ន មញ្ញតិ ។ មុតំ ន មញ្ញតិ មុតស្មី ន មញ្ញតិ
 មុតតោ ន មញ្ញតិ មុតំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ វិញ្ញាតំ
 ន មញ្ញតិ វិញ្ញាតស្មី ន មញ្ញតិ វិញ្ញាតតោ ន មញ្ញតិ
 វិញ្ញាតំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ វុតំ ហោតំ ភកវតា អស្មីតិ
 ភិក្ខុវេ មញ្ញិតមេតំ អនស្មីតិ^(១) មញ្ញិតមេតំ ភវិស្សន្តិ
 មញ្ញិតមេតំ ន ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ រូបំ ភវិស្សន្តិ
 មញ្ញិតមេតំ អរូបំ ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ សញ្ញំ ភវិ-
 ស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ អសញ្ញំ ភវិស្សន្តិ មញ្ញិតមេតំ

១ ឱ. ម. អយមហាមស្មីតិ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់នូវអារម្មណ៍ដែល
 ខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ បានសេចក្តីថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា
 កម្ចាត់ មិនសម្គាល់រូបដែលឃើញ មិនសម្គាល់ក្នុងរូបដែលឃើញ មិន
 សម្គាល់ដោយរូបដែលឃើញ មិនសម្គាល់ថារូបដែលអញឃើញហើយ ។
 មិនសម្គាល់សំឡេងដែលឮ មិនសម្គាល់ក្នុងសំឡេងដែលឮ មិនសម្គាល់
 ដោយសំឡេងដែលឮ មិនសម្គាល់ថា សំឡេងដែលអញឮហើយ ។ មិន
 សម្គាល់អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនសម្គាល់ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់
 មិនសម្គាល់ដោយអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនសម្គាល់ថា អារម្មណ៍ដែល
 អញប៉ះពាល់ហើយ ។ មិនសម្គាល់ហេតុដែលដឹង មិនសម្គាល់ក្នុងហេតុ
 ដែលដឹង មិនសម្គាល់ដោយហេតុដែលដឹង មិនសម្គាល់ថា ហេតុដែល
 អញដឹងហើយ ។ សមដូចពាក្យនុ៎ះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់
 ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញកំពុង
 មាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញកំពុងមិនមាន អ្នកសម្គាល់
 ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹង
 មិនមាន អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមានរូប អ្នកសម្គាល់
 ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូប អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញ
 នឹងមានសញ្ញា អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទេវសញ្ញាណសញ្ញា ភវិស្សន្តិ មញ្ញាតមេតំ មញ្ញាតំ ភិក្ខុវេ
 រោកោ មញ្ញាតំ កល្យាណ មញ្ញាតំ សល្លំ មញ្ញាតំ ឧបទ្គ-
 រោ តស្មាតិហា ភិក្ខុវេ អមញ្ញាមាណេន ចេតសា វិហា-
 វិស្សាមាតិ វាវញ្ញា រោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតព្វន្តិ ។ ធានោ
 ន ហិ តេន មញ្ញាតិ យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា ។

[២២២] ធាញ្ញោន វិសុទ្ធិមិច្ឆតីតិ ធានោ អញ្ញោន
 អសុទ្ធិមក្កេន មិច្ឆាបដិបទាយ អនិយ្យានិកបថេន
 អញ្ញាត្រិ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញាត្រិ សម្មប្បធានេហិ
 អញ្ញាត្រិ ឥទ្ធិចានេហិ អញ្ញាត្រិ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញាត្រិ ព-
 លេហិ អញ្ញាត្រិ ពោជ្ឈង្គេហិ អញ្ញាត្រិ អរិយា អដ្ឋ-
 ង្គិកា មក្កា សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ
 ន ឥច្ឆតិ ន សាទិយតិ ន បត្តេតិ ន បិហេតិ
 ធាភិជប្បតីតិ ធាញ្ញោន វិសុទ្ធិមិច្ឆតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកសម្គាល់ហេតុនុ៎ះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាក៏ទេ មិនមានសញ្ញាក៏ទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកសម្គាល់ថាជារោគ អ្នកសម្គាល់ថាជាបូស អ្នកសម្គាល់ថាជាសរ អ្នកសម្គាល់ថាជាឧបទ្រព ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ (ចូរសិក្សា)ថា យើងទាំងឡាយ គប្បីនៅដោយចិត្តមិនបានសម្គាល់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងហ្នឹងឯង ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់អារម្មណ៍ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ ។

[២២២] ពាក្យថា មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយហេតុដទៃ គឺបុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ រមែងមិនចង់បាន មិនត្រេកអរ មិនប្រាថ្នា មិនស្រឡាញ់ មិនជាប់ចំពោះនូវសេចក្តីស្អាត ការហ្មត់ចត់ ការបរិសុទ្ធ ការរួច ការរួចស្រឡះ ការផុតស្រឡះ ដោយមគ្គមិនបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដោយគន្លងមិនមែនជានិយ្យានិកធម៌ដទៃ រៀរចាកសតិប្បដ្ឋាន រៀរចាកសម្មប្បធាន រៀរចាកឥទ្ធិបាទ រៀរចាកឥន្ទ្រិយ រៀរចាកពលៈ រៀរចាកពោជ្ឈង្គ រៀរចាកអរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយហេតុដទៃ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២៣] ន ហិ សោ រជ្ជតិ នោ វិរជ្ជតីតិ សព្វ
 ពាលបុប្ផដ្ឋនា រជ្ជន្តិ កល្យាណបុប្ផនំ ឧបាទាយ
 សត្ត សេក្ខា វិរជ្ជន្តិ អរហា នេវ រជ្ជតិ នោ វិរជ្ជតិ ។
 វិរត្តោ សោ ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា ខយា នោសស្ស
 វីតនោសត្តា ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា ។ សោ
 វុដ្ឋវាសោ ចិន្ទ្យាចរណោ ។ មេ ។ នត្ថិ តស្ស បុណ្ណវោ-
 តិ ន ហិ សោ រជ្ជតិ នោ វិរជ្ជតិ ។ តេនាហា ភកវា
 ដោនោ ន ហិ តេន មញ្ញតិ
 យទិទំ ទិដ្ឋសុតំ មុតេសុ វា
 នាញ្ញេន វិសុទ្ធិមិច្ឆតិ
 ន ហិ សោ រជ្ជតិ នោ វិរជ្ជតីតិ ។

ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦

[២២៣] ពាក្យថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ សេចក្តីថា ពាលបុប្ផជួនទាំងអស់ រមែងត្រេក សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក រាប់ទាំងកល្យាណបុប្ផជួនផង រមែងទ្រាន់ ព្រះអរហន្ត រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។ ព្រះអរហន្តនោះ ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះអស់រាគៈ ព្រោះប្រាសចាករាគៈ ព្រោះអស់ទោសៈ ព្រោះប្រាសចាកទោសៈ ព្រោះអស់មោហៈ ព្រោះប្រាសចាកមោហៈហើយ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានការអប់រំព្រហ្មចរិយធម៌ស្រេចហើយ មានការប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តរួចហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីរបស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់) ថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនសម្គាល់នូវអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនឃើញឮ ឬប៉ះពាល់ ដោយវត្ថុនោះ មិនប្រាថ្នាសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយហេតុដទៃ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់នោះ រមែងមិនត្រេក មិនទ្រាន់ ។

ចប់ ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦ ។

សត្តិមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

[២២៤] មេដុនមនុយុត្តស្ស (ឥច្ចាយស្នា
តិស្សោ មេត្តេយ្យោ)

វិហាតំ ព្រហ្មិ មារិស
សុត្តាន តវ សាសនំ
វិវេកេ សិក្ខិសាមសេ ។

[២២៥] មេដុនមនុយុត្តស្សាតិ មេដុនធម្មោ ជាម
យោ សោ អសទ្ធម្មោ កាមធម្មោ វសលធម្មោ ទុដ្ឋល្លោ
ឱទកន្តិកោ រហស្សោ ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ ។ កីកា-
រណា វុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។ ឧភិជ្ជំ រត្តានំ សារត្តានំ
អវស្សតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្ទចិត្តានំ ឧភិជ្ជំ ស-
ទិសានំ ធម្មាតិ តំការណា វុច្ចន្តិ មេដុនធម្មោ ។
យថា ឧភោ កលហការកា មេដុនកាតិ វុច្ចន្តិ
ឧភោ ភណ្ណានការកា មេដុនកាតិ វុច្ចតិ ឧភោ
ភស្សការកា មេដុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ វិវាទការ-
កា មេដុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ អធិការណាការកា
មេដុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ វាទិដោ មេដុនកាតិ
វុច្ចន្តិ ឧភោ សល្លាបកា មេដុនកាតិ វុច្ចន្តិ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

[២២៤] (ព្រះតិស្សមេត្តេយ្យៈ មានអាយុក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា)
បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោលសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ របស់បុគ្គលដែលប្រកបរឿយ ។ ក្នុងមេបុន យើង
ខ្ញុំស្តាប់ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងសិក្សាក្នុងវិវេក ។

[២២៥] ពាក្យថា បុគ្គលប្រកបរឿយៗក្នុងមេបុន អធិប្បាយថា
ឈ្មោះថា មេបុនធម្ម បានដល់ ធម៌របស់អសប្បុរស ធម៌របស់អ្នក
ស្រុក ធម៌របស់ជនថោកទាប ធម៌អាក្រក់ មានទឹកជាទីបំផុត ធម៌
កើតក្នុងទីកំបាំង ការចូបជុំរបស់បុគ្គលពីរ ។ នាក់ ។ ដែលលោកហៅ
ថា មេបុនធម្ម តើព្រោះហេតុអ្វី ។ ធម៌របស់បុគ្គលពីរនាក់ ដែលត្រេក
អរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក (ដោយរាគៈ) រូបរិត (ដោយរាគៈ) មានចិត្ត
ត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោក
ហៅថា មេបុនធម្ម ។ ជនពីរនាក់ ធ្វើជម្លោះ លោកហៅថា គូជម្លោះ
ជនពីរនាក់ ធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ លោកហៅថា គូប្រកួតប្រកាន់ ជន
ពីរនាក់ធ្វើការនិយាយគ្នា លោកហៅថា គូនិយាយគ្នា ជនពីរនាក់ធ្វើការ
ដៃដៃគ្នា លោកហៅថា គូដៃដៃគ្នា ជនពីរនាក់ ធ្វើអធិករណ៍ លោក
ហៅថា គូអធិករណ៍ ជនពីរនាក់ ចរចាគ្នាជាប្រក្រតី លោកហៅថា
គូចរចា ជនពីរនាក់ និយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នា លោកហៅថា គូឆ្លើយឆ្លង

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវមេវ ឧភិជ្ជំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សតានំ បរិយុ-
 ជ្ជិតានំ បរិយាទិន្ទចិត្តានំ ឧភិជ្ជំ សទិសានំ ធម្មោតិ
 តំការណា រុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។ មេដុនមនុយុត្ត-
 ស្សាតិ មេដុនធម្មោ យុត្តស្ស បយុត្តស្ស អាយុត្តស្ស
 សមាយុត្តស្ស តច្ចុវិតស្ស តព្វហុលស្ស តក្កុកស្ស
 តន្ទិន្ទស្ស តប្បោណស្ស តប្បញ្ញាស្ស តទទិមុត្តស្ស
 តទទិបតេយ្យស្សាតិ មេដុនមនុយុត្តស្ស ។

[២២៦] ឥច្ចាយស្នា តិស្សោ មេត្តេយ្យោតិ ឥច្ចាតិ
 បទសន្ធិ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ករសមវាយោ
 ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អា-
 យស្នាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវចនំ សប្បតិស្ស-
 វចនមេតំ អាយស្នាតិ ។ តិស្សោតិ តស្ស ថេរស្ស
 ទាមំ សដ្ឋា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហាវោ ទាមំ ទាម-
 កម្មំ ទាមធម្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាទោ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

យ៉ាងណា ធម៌របស់ជនពីរនាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក
 (ដោយរាគៈ) រូបរីត (ដោយរាគៈ) មានចិត្តត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើ
 គ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេបុនធម្ម យ៉ាង
 នោះដែរ ។ ពាក្យថា ប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេបុន បានសេចក្តីថា ប្រកប
 តាក់តែង ប្រដុំប្រដា ប្រកបព្រមក្នុងមេបុនធម្ម ប្រព្រឹត្តមេបុនធម្មនោះ
 ក្រាស់ដោយមេបុនធម្មនោះ គោរពមេបុនធម្មនោះ ឱនទៅក្នុងមេបុន-
 ធម្មនោះ ទោរទៅក្នុងមេបុនធម្មនោះ ឈមមុខទៅក្នុងមេបុនធម្មនោះ
 ចុះចិត្តស៊ប់ទៅក្នុងមេបុនធម្មនោះ ធ្វើមេបុនធម្មនោះឲ្យជាធំ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) ប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេបុន ។

[២២៦] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះតិស្សមេតេយ្យមានអាយុ ក្រាប
 ទូលយ៉ាងនេះ ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនេះ គឺជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជាប់ដោយ
 បទ បំពេញបទ ប្រជុំនៃអក្ខរៈ សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា យ៉ាង
 នេះ នុ៎ះជាលំដាប់នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់
 ពាក្យជាទីគោរព ពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ពាក្យថា មានអាយុ
 នុ៎ះ ជាពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ។ ពាក្យថា តិស្សៈ គឺជានាម
 ការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ វោហារ ជានាម អំពើរបស់នាម ពាក្យ
 ទ្រទ្រង់ទុកនូវនាម ភាសា ព្យញ្ជនៈ ការហៅរក នៃព្រះថេរៈនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មេត្តេយ្យោតិ តស្ស ថេរស្ស កោត្តំ សង្ខំ សមញ្ញា
បញ្ញត្តិ វោហារោតិ ឥច្ចាយស្មា តិស្សោ មេត្តេយ្យោ ។

[២២៧] វិឃាតំ ព្រូហិ មារិសាតិ វិឃាតំ ឧបឃាតំ
បីឡនំ យដ្ឋនំ ឧបទ្ធពំ ឧបសត្តំ ព្រូហិ អាចិត្ត ទេ-
សេហិ បញ្ញាមេសិ បដ្ឋមេសិ វិវេ វិភជ ឧត្តានីកោហិ
បកាសេហិ ។ មារិសាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សកា-
រវចនំ សប្បតិស្សវចនមេតំ មារិសាតិ វិឃាតំ ព្រូហិ
មារិស ។

[២២៨] សុត្វាន តវ សាសនន្តិ តុយ្ហំ វចនំ ព្យប-
ចំ ទេសនំ អនុសិដ្ឋិ សុត្វា សុណិត្វា ឧត្តហិត្វា ឧប-
ដារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វាតិ សុត្វាន តវ សាសនំ ។

[២២៩] វិវេកោ សិក្ខិសាមសេតិ វិវេកោតិ តយោ
វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបទិវិវេកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា មេត្តេយ្យៈ គឺជាគោត្រ ការរាប់ ឈ្មោះ បញ្ញត្តិ វេហារ របស់ព្រះថេរៈនោះ ហេតុនោះ (លោកពោល) ថា ព្រះតិស្សមេត្តេយ្យៈ មានអាយុ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះ ។

[២២៧] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោល សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីថា សូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ តាំងទុក បើក ចែករលែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវសេចក្តី ចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីតានតឹង សេចក្តីបៀតបៀន សេចក្តីលំបាក សេចក្តីឧបទ្រព សេចក្តីខ្លាំងខ្លាស់ ឲ្យទាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះ អង្គទ្រង់និរទុក្ខ នុ៎ះ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យជាទីគោរព ពាក្យប្រកប ដោយសេចក្តីគោរព ពាក្យថា ព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ នុ៎ះជាពាក្យប្រកប ដោយសេចក្តីកោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោលសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ។

[២២៨] ពាក្យថា ខ្ញុំស្តាប់ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ គឺខ្ញុំស្តាប់ ត្រង់ត្រាប់ រៀន ចំណាំ កំណត់ នូវពាក្យ គន្លងនៃពាក្យ ទេសនា ការ ប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំស្តាប់ពាក្យ ប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ ។

[២២៩] អធិប្បាយពាក្យថា សិក្សាក្នុងវិវេក ត្រង់ពាក្យថា វិវេក បានដល់ វិវេក ៣ គឺ កាយវិវេក ចិត្តវិវេក ឧបធិវិវេក ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមោ កាយវិវេកោ ។ ឥធិ ភិក្ខុ វិវត្តំ សេនា-
សនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ធវំ តិរិកុហំ
សុសានំ រនបត្តំ អញ្ញោកាសំ បលាលបុញ្ញំ កាយេន
ច វិវត្តោ វិហារតិ សោ ឯកោ កច្ចតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ
ឯកោ និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កប្បតិ ឯកោ
កាមំ បិណ្ណាយ បរិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ
រហោ និសីទតិ ឯកោ ចង្កមំ អដិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ
វិហារតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យមេតិ យាមេតិ
អយំ កាយវិវេកោ ។

កតមោ ចិត្តវិវេកោ ។ បឋមំ ណានំ សមាបន្នស្ស
ដីវរណេហិ ចិត្តំ វិវត្តំ ហោតិ ទុតិយំ ណានំ សមាបន្ន-
ស្ស វិតក្កវិចារេហិ ចិត្តំ វិវត្តំ ហោតិ តតិយំ ណានំ
សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ វិវត្តំ ហោតិ ចតុត្ថំ ណានំ
សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខេហិ ចិត្តំ វិវត្តំ ហោតិ អាគា-
សានញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញាយ បដិយ-
សញ្ញាយ នាណត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវត្តំ ហោតិ វិញ្ញាណញ្ញា-
យតនំ សមាបន្នស្ស អាគាសានញ្ញាយតនសញ្ញាយ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

កាយវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប់រកសេនាស-
នៈស្ងាត់ គឺព្រៃ គល់ឈើ ភ្នំ ជ្រោះ គុហាក្នុងភ្នំ ព្រៃសួសាន ព្រៃធំ
ទីវាល គំនរចំបើង ជាអ្នកស្ងាត់ ដោយកាយ ភិក្ខុនោះ ដើរម្នាក់ឯង
ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង សម្រេចកិរិយាដេកម្នាក់ឯង ចូលទៅ
កាន់ស្រុកបិណ្ឌាបាតម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់
ម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានចង្រ្កមម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ
ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង
នេះ កាយវិវេក ។

ចិត្តវិវេក តើដូចម្តេច ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកចូលបឋមជ្ឈាន ជាចិត្ត
ស្ងាត់ចាកនីវរណៈ ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកចូលទុតិយជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាក
វិតក្កៈនិងវិចារៈ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលតតិយជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាកបីតិ
ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលចតុត្ថជ្ឈាន ជាចិត្តស្ងាត់ចាកសុខនិងទុក្ខ ចិត្ត
របស់ភិក្ខុ អ្នកចូលអាកាសានញាយតនៈ ជាចិត្តស្ងាត់ចាករូបសញ្ញា
ចាកបដិមសញ្ញា ចាកនានត្ថសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូល
វិញ្ញាណញាយតនៈ ជាចិត្តស្ងាត់ ចាកអាកាសានញាយតនៈសញ្ញា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ អាភិព្ភញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស
 វិញ្ញាណញ្ញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ នេវ-
 សញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាភិព្ភញ្ញាយ-
 តនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ សោតាបន្នស្ស សក្កា-
 យទិដ្ឋិយា វិចិត្តិច្ឆាយ សីលព្វតបរាមាសា ទិដ្ឋានុ-
 សយា វិចិត្តិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេ-
 សេហិ ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ សកទាតាមិស្ស ឱឡារិកា
 កាមរាគសញ្ញាជនា បដិយសញ្ញាជនា ឱឡារិកា
 កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា តទេកដ្ឋេហិ
 ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ អនាតាមិស្ស
 អណ្តាសហាគតា កាមរាគសញ្ញាជនា បដិយសញ្ញា-
 ជនា អណ្តាសហាគតា កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា
 តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ អ-
 ហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មាណា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ
 មាណានុសយា កររាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេ-
 កដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ
 ចិត្តំ វិត្តំ ហោតិ អយំ ចិត្តវិវេកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តស្ងាត់ចាកវិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ អ្នកចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាចិត្ត
 ស្ងាត់ចាកអាកិញ្ញញ្ញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកដល់សោតៈ ជាចិត្ត
 ស្ងាត់ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ ចាកវិចិកិច្ចា ចាកសីលពូតបរាមាសៈ ចាក
 ទិដ្ឋានុស័យ ចាកវិចិកិច្ចានុស័យ ចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំង
 នៅជាមួយនឹងសញ្ញាជនៈទាំងនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាសកទាគាមិ ជា
 ចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញាជនៈ ចាកបដិយសញ្ញាជនៈ ដ៏គ្រោតគ្រោត
 ចាកកាមរាគានុស័យ ចាកបដិយានុស័យ ដ៏គ្រោតគ្រោត ចាកកិលេស
 ដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងសញ្ញាជនៈទាំងនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាអនាគាមិ
 ជាចិត្តស្ងាត់ចាកកាមរាគសញ្ញាជនៈ និងបដិយសញ្ញាជនៈ ដែលលាយ
 ឡើងនៅដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ ចាកបដិយានុស័យ ដែលលាយឡើង
 នៅដ៏ល្អិត ចាកកិលេសដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងសញ្ញាជនៈទាំងនោះ
 ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាព្រះអរហន្ត ជាចិត្តស្ងាត់ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ កវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ ចាក
 កិលេសដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងសញ្ញាជនៈទាំងនោះ ចាកនិមិត្តទាំង-
 ពួងជាខាងក្រៅ នេះ ចិត្តវិវេក ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមោ ឧបទិវិវេកោ ។ ឧបទី វុច្ចន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសង្ការា ច ។ ឧបទិវិវេកោ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ការសមថោ សព្វបទិប្បទិនិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិវាគោ និរោធនិព្វានំ អយំ ឧបទិវិវេកោ ។

កាយវិវេកោ ច វ្យកដ្ឋកាយានំ^(១) នេក្ខម្ហាភិរតានំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធិចិត្តានំ បរមវោទានប្បត្តានំ ឧបទិវិវេកោ ច និរូបទីនំ បុគ្គលានំ វិសង្ការតតានំ ។

វិវេកេ សិក្ខិសាមសេតិ សោ ថេរោ បកតិយា សិក្ខិតសិក្ខោ អបិច ធម្មទេសនំ យាចន្តោ^(២) ឯវមាហា វិវេកេ សិក្ខិសាមសេតិ ។ តេជាហា ថេរោ តិស្សោ មេត្តេយ្យោ

មេមុនមនុយុត្តស្ស (ឥច្ចាយស្មា តិស្សោ មេត្តេយ្យោ)
 វិហាតំ ព្រហ្មិ មារិស
 សុត្វាន តវ សាសនំ
 វិវេកេ សិក្ខិសាមសេតិ ។

១ ម. វិវេកដ្ឋកាយានំ ។ ២ ម. អបិច ធម្មទេសនំ ឧបាទាយ ធម្មទេសនំ សាវេន្តោ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

ឧបធិវិវេក តើដូចម្តេច ។ កិលេស ខន្ធ និងអភិសង្ខារទាំងឡាយ
លោកហៅថា ឧបធិ ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា ឧបធិវិវេក បាន
ខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចេញនូវឧបធិទាំងពួង ការអស់
តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន នេះ ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេក សម្រាប់អ្នកមានកាយគេចចេញ (ចាកពួក) អ្នកត្រេកអរ
ចំពោះនេក្ខម្មៈ ចិត្តវិវេក សម្រាប់អ្នកមានចិត្តបរិសុទ្ធ អ្នកដល់សេចក្តី
ផ្លូវផងដ៏ក្រៃលែង ឯឧបធិវិវេក សម្រាប់បុគ្គលមិនមានឧបធិ អ្នកដល់
នូវវិសង្ខារ គឺព្រះនិព្វាន ។

ពាក្យថា សិក្សាក្នុងវិវេក គឺព្រះថេរៈនោះ មានសិក្ខាសិក្សាហើយដោយ
ប្រក្រតី តែ លោកសូមធម្មទេសនា បានពោលយ៉ាងនេះថា នឹងសិក្សា
ក្នុងវិវេក ។ ហេតុនោះ ព្រះថេរៈឈ្មោះតិស្សមេត្តេយ្យៈ ពោលថា
(ព្រះតិស្សមេត្តេយ្យៈមានអាយុក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា) បពិត្រ
ព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គពោលសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
របស់បុគ្គលដែលប្រកបរឿយ ។ ក្នុងមេបុរស យើងខ្ញុំស្តាប់
ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងសិក្សាក្នុងវិវេក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៣០] មេថុនមនុយុត្តស្ស (មេត្តេយ្យាតិ ភក្កវា)

មុស្សតេ វាបិ សាសនំ

មិច្ឆា ច បដិបដ្ឋតិ

ឯតំ តស្មី អនារិយំ ។

[២៣១] មេថុនមនុយុត្តស្សាតិ មេថុនធម្មោ ធាម

យោ សោ អសទ្ធម្មោ កាមធម្មោ វសលធម្មោ ទុដ្ឋល្លោ

ឱទកក្កិកោ រហស្សោ ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ ។ កី-

ការណា វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ ឧភិជ្ជំ រត្តានំ សា-

រត្តានំ អវស្សតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្ទចិត្តានំ ឧភិជ្ជំ

សទិសានំ ធម្មាតិ តំការណា វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។

យថា ឧភោ កលហការកា មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ

ឧភោ ភណ្ណានការកា មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ

ភស្សការកា មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ វិវាទការកា

មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ អធិករណាការកា

មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឧភោ វាទិដោ មេថុនកាតិ

វុច្ចន្តិ ឧភោ សល្លាបកា មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៣០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យៈ) សាសនា
របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេបុនធម្ម រមែងវិនាស
ដោយពិត ទាំងបុគ្គលនោះ ក៏រមែងប្រតិបត្តិខុស អំពើនុ៎ះ
មិនមែនជាអំពើប្រសើរ ចំពោះបុគ្គលនោះទេ ។

[២៣១] ពាក្យថា បុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេបុនធម្ម
អធិប្បាយថា ឈ្មោះថា មេបុនធម្ម បានខាងធម៌របស់អសប្បុរស ធម៌របស់
អ្នកស្រុក ធម៌របស់ជនថោកទាប ធម៌អាក្រក់ មានទឹកជាទីបំផុត ធម៌
កើតក្នុងទីកំបាំង ការចូបជុំរបស់បុគ្គលពីរ ៗ នាក់ ។ ដែលលោកហៅ
ថា មេបុនធម្ម តើព្រោះហេតុអ្វី ។ ធម៌របស់បុគ្គលពីរនាក់ ដែលត្រេក
អរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក(ដោយរាគៈ) រូបវិត(ដោយរាគៈ) មានចិត្តត្រូវ
កិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅ
ថា មេបុនធម្ម ដូច្នោះ ។ ជនពីរនាក់ធ្វើដម្លោះ លោកហៅថា គូដម្លោះ
ជនពីរនាក់ធ្វើសេចក្តីប្រកួតប្រកាន់ លោកហៅថា គូប្រកួតប្រកាន់ ជនពីរ
នាក់ធ្វើការនិយាយគ្នា លោកហៅថា គូនិយាយគ្នា ជនពីរនាក់ធ្វើការ
ដដែកគ្នា លោកហៅថា គូដដែកគ្នា ជនពីរនាក់ធ្វើអធិករណ៍ លោកហៅ
ថា គូអធិករណ៍ ជនពីរនាក់ចរចាជាប្រក្រតី លោកហៅថា គូចរចា
ជនពីរនាក់និយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នា លោកហៅថា គូឆ្លើយឆ្លង យ៉ាងណា

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវមេវ ឧភិទ្ធី រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សតានំ បរិយុដ្ឋិតា-
 នំ បរិយាទិន្ទចិត្តានំ ឧភិទ្ធី សទិសានំ ធម្មោតិ តំការ-
 ណា រុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។ មេដុនមនុយុត្តស្សាតិ
 មេដុនធម្មោ យុត្តស្ស បយុត្តស្ស អាយុត្តស្ស សមាយុ-
 ត្តស្ស តច្ចុរិតស្ស តព្វហុលស្ស តក្ករុកស្ស តន្និន្ទស្ស
 តប្បោណស្ស តប្បញ្ញាស្ស តទទិមុត្តស្ស តទាទិបតេ-
 យ្យស្សាតិ មេដុនមនុយុត្តស្ស ។ មេត្តេយ្យាតិ ភកវា
 តំ ថេរំ កោត្តេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាទិវចនំ ។
 អបិច ភក្កវាកោតិ ភកវា ។ ភក្កទោសោតិ ភកវា ។
 ភក្កមោហោតិ ភកវា ។ ភក្កមាណោតិ ភកវា ។
 ភក្កទិដ្ឋិតិ ភកវា ។ ភក្កកណ្ណាកោតិ ភកវា ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

ធម៌របស់បុគ្គលពីរនាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ជោក (ដោយរាគៈ)
 រូបវីត (ដោយរាគៈ) មានចិត្តត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ស្មើគ្នាទាំងពីរនាក់
 ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេប៉ុនធម្ម យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យ
 ថា ប្រកបរឿយៗក្នុងមេប៉ុន គឺប្រកប តាក់តែង ប្រដុងប្រជា
 ប្រកបព្រម ក្នុងមេប៉ុនធម្ម ប្រព្រឹត្តមេប៉ុនធម្មនោះ ក្រាស់ដោយមេប៉ុន-
 ធម្មនោះ គោរពមេប៉ុនធម្មនោះ ឱនទៅក្នុងមេប៉ុនធម្មនោះ ទោរទៅក្នុង
 មេប៉ុនធម្មនោះ ឈមមុខទៅក្នុងមេប៉ុនធម្មនោះ ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងមេប៉ុនធម្ម
 នោះ ធ្វើមេប៉ុនធម្មនោះឲ្យជាធំ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកប្រ-
 កបរឿយៗក្នុងមេប៉ុនធម្ម ។ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រះថេរៈនោះ
 តាមគោត្រថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យៈ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជា
 ពាក្យពោលដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះពុទ្ធ មានរាគៈបំបាក់បង់
 ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានទោសៈបំបាក់
 បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានមោហៈបំបាក់
 បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានមានៈបំបាក់
 បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានទិដ្ឋិបំបាក់
 បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មានបន្ទាគឺកិលេស
 បំបាក់បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ភក្កក្កិលេសោតិ ភក្កវា ។ ភជិ វិភជិ បដិវិភជិ
 ធម្មរតនន្តិ ភក្កវា ។ ភវានំ អន្តករោតិ ភក្កវា ។
 ភាវិតកាយោតិ ភក្កវា ។ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ
 ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភក្កវា ។ ភជិ វា ភក្កវា អញ្ញាវន-
 បត្តានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសន្ទានិ អប្បនិ-
 ត្យោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិ-
 សល្លានសារូចានីតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ចីវរិបិណ្ណា-
 ចាតសេនាសនកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភ-
 ក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា អត្តរសស្ស ធម្មរសស្ស
 វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញាយាតិ
 ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ
 អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តិនន្តិ ភក្កវា ។ ភាគី
 វា ភក្កវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិកាយតនានំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានកិលេសបំបាក់បង់ហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។
 ទ្រង់បែងចែក រំលែកធម្មតនៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។
 ជាអ្នកធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។
 មានព្រះកាយចម្រើនហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។
 មានសីលចម្រើនហើយ មានចិត្តចម្រើនហើយ មានប្រាជ្ញាចម្រើនហើយ
 ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ
 ទ្រង់គប់រកសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូច និងព្រៃធំ មិនមានសំឡេង
 មិនមានការគឺកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើត អំពីកាយនៃជន
 ជាទីស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស ជាទីសមគួរដល់ការព្យាបាលសម្ម ហេតុនោះ
 ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមាន
 ចំណែកចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
 ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ
 ព្រះអង្គមានចំណែកអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត
 និងអធិប្បញ្ញា ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះ
 មានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូប-
 សមាបត្តិ ៤ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត
 ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកវិមោក្ខ ៨ អភិកាយតនៈ ៨

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

នវន្នំ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិនន្នំ ភក្កវា ។ ភាគី វា
ភក្កវា ទសន្នំ សញ្ញាការណានំ ទសន្នំ កសិណសមា-
បត្តិនំ អាណាចានស្សតិសមាជិស្ស អសុភសមាបត្តិ-
យាតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ
ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិចានានំ បញ្ចន្នំ
ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិ-
យស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មក្កស្សាតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា
ភក្កវា ទសន្នំ តថាភតពលានំ ចតុន្នំ វេសារដ្ឋានំ
ចតុន្នំ បដិសម្ពិទានំ ធន្នំ អភិញ្ញានំ ធន្នំ ពុទ្ធជម្ពានន្នំ
ភក្កវា ។ ភក្កវាតិ នេតំ នាមំ មាតវា កតំ ន បិតវា
កតំ ន ភាតវា កតំ ន ភតិជិយា កតំ ន មិត្តា-
មច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន
សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ
វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភក្កវន្តានំ ពោជិយា
មូលេ សហ សព្វញ្ញតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ចិកា
បញ្ញត្តិ យទិទំ ភក្កវាតិ មេត្តេយ្យាតិ ភក្កវា ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកសញ្ញាការវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អាណាបានស្សតិសមាធិ និងអសុភសមាបត្តិ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះមានបុណ្យ ព្រះអង្គមានចំណែកតថាគតពល ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិសម្ពិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ៦ យ៉ាង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ នុ៎ះ មិនមែនព្រះមាតាធ្វើ មិនមែនព្រះបិតាធ្វើ មិនមែនបងប្អូនប្រុសធ្វើ មិនមែនបងប្អូនស្រីធ្វើ មិនមែនមិត្តនិងអាមាត្យធ្វើ មិនមែនញាតិសាលោហិតធ្វើ មិនមែនសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ធ្វើ មិនមែនទេវតាធ្វើទេ (ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ) នុ៎ះ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមានព្រះភាគ ជាព្រះនាមកើតក្នុងទីបំផុតវិមោក្ខ គឺសេចក្តីបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគនេះ (កើត) អំពីការបានត្រាស់ ដំណាលគ្នានឹងការបានចំពោះសព្វញ្ញត្តិណាទៀតបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៣២] មុស្សតេ វាបិ សាសនន្តិ ឌីហិ ការ-
លោហិ សាសនំ មុស្សតិ បរិយត្តិសាសនម្បិ មុស្សតិ
បដិបត្តិសាសនម្បិ មុស្សតិ ។

កតមំ បរិយត្តិសាសនំ ។ យំ តស្ស បរិយា-
បុដំ សុត្តំ កេយ្យំ វេយ្យាករណំ កាថា ឧទានំ ឥតិ-
វុត្តកំ ជាតកំ អព្ភតធម្មំ វេទល្លំ ឥទំ បរិយត្តិសា-
សនំ ។ តម្បិ មុស្សតិ បរិមុស្សតិ បរិពាហិរោ ហោតិ-
តិ វាម្បិ មុស្សតេ វាបិ សាសនំ ។

កតមំ បដិបត្តិសាសនំ ។ សម្មាបដិបទា អនុ-
លោមប្បដិបទា អប្បច្ចនិកប្បដិបទា អន្ធត្ថប្បដិបទា
ធម្មានុធម្មប្បដិបទា សីលេសុ បរិបូរិការិតា ឥន្ទ្រិយេ-
សុ កុត្តទ្វារតា កោជនេ មត្តញ្ញតា ជាតរិយានុយោ-
កោ សតិសម្មជញ្ញំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ
សម្មប្បដ្ឋានា ចត្តារោ ឥន្ទ្រិយានា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច-
ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈដ្ឋា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ
ឥទំ បដិបត្តិសាសនំ ។ តម្បិ មុស្សតិ បរិមុស្សតិ^(១)
បដិពាហិរោ ហោតិតិ វាម្បិ មុស្សតេ វាបិ សាសនំ ។

១ ម. សំមុស្សតិ បមុស្សតិ សំបមុស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៣២] ពាក្យថា សាសនា វិនាស បានដល់សាសនាវិនាស ដោយហេតុ ២ គឺ បរិយត្តិសាសនា ក៏វិនាស បដិបត្តិសាសនា ក៏ វិនាស ។

បរិយត្តិសាសនា តើដូចម្តេច ។ ពុទ្ធវចនៈណាគឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្វតធម្មៈ វេទល្លៈ ដែលបុគ្គលនោះរៀនហើយ នេះបរិយត្តិសាសនា ។ បរិយត្តិសាសនា វិនាស បាត់បង់ទៅ (បុគ្គលនោះ) ទៅជាបុគ្គលខាងក្រៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សាសនាវិនាស យ៉ាងនេះខ្លះ ។

បដិបត្តិសាសនា តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិមិនជាសឹកសត្រូវ សេចក្តី ប្រតិបត្តិចំពោះប្រយោជន៍តាមលំដាប់ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ ធម៌ ភាពបុគ្គលអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសីលទាំងឡាយ ភាពបុគ្គលមាន ទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ភាពបុគ្គលអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងកោជន សេចក្តីប្រកបរឿយៗ ក្នុងការភ្ញាក់រលឹក សតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះបដិបត្តិសាសនា ។ បដិបត្តិសាសនា នោះ រមែងវិនាស បាត់បង់ទៅ (បុគ្គលនោះ) ទៅជាបុគ្គលខាងក្រៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សាសនាវិនាស យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៣៣] មិច្ឆា ច បដិបដ្ឋតីតិ ចាលាម្បិ ហានតិ
 អទិន្ទម្បិ អាទិយតិ សន្ទិម្បិ ធិន្ទតិ ជិល្លោបម្បិ ហារតិ
 ឯកាការិកម្បិ កកោតិ បរិបន្តេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ
 កច្ឆតិ មុសាបិ កណាតីតិ មិច្ឆា ច បដិបដ្ឋតិ ។

[២៣៤] ឯតំ តស្មី អនារិយន្តិ ឯតំ តស្មី បុគ្គលេ
 អនរិយធម្មោ ពាលធម្មោ មូឡ្ហធម្មោ អញ្ញាណធម្មោ
 អមរារិក្ខេបធម្មោ យទិទំ មិច្ឆា បដិបទាតិ ឯតំ តស្មី
 អនារិយំ ។ តេនាហ ភកកា

មេដុនមនុយុត្តស្ស (មេត្តេយ្យាតិ ភកកា)

មុស្សតេ វាបិ សាសនំ

មិច្ឆា ច បដិបដ្ឋតិ

ឯតំ តស្មី អនារិយន្តិ ។

[២៣៥] ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន

មេដុនំ យោ និសេវតិ

យានំ កន្តំវ តំ លោកេ

ហីនមាហុ បុដុដ្ឋនំ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

[២៣៣] ពាក្យថា រមែងប្រតិបត្តិខុស គឺបុគ្គលសម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់ទី-តខ្លះ វាយប្រហារ ទាំងបួន ជំងឺខ្លះ ធ្វើការបៀតបៀនទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ចាំនៅក្បែរផ្ទះរឹបជាន់ខ្លះ គប់ រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃខ្លះ ពោលកុហកខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងប្រតិបត្តិខុស ។

[២៣៤] ពាក្យថា អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាអំពើប្រសើរ ចំពោះបុគ្គល នោះទេ គឺ អំពើនុ៎ះ ជាធម៌មិនប្រសើរ ជាធម៌របស់បុគ្គលពាល ជាធម៌ របស់បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ ជាធម៌របស់បុគ្គលមិនមានបញ្ញា ជាធម៌របស់បុគ្គល បោះទៅនូវពាក្យមិនឲ្យស្លាប់សម្តី គឺជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ចំពោះបុគ្គល នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អំពើនុ៎ះមិនមែនជាអំពើប្រសើរ ក្នុង បុគ្គលនោះទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យៈ) សាសនា របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងមេបុនធម្ម រមែងវិនាសទៅ ដោយពិត ទាំងបុគ្គលនោះ ក៏រមែងប្រតិបត្តិខុស អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាអំពើប្រសើរ ចំពោះបុគ្គលនោះទេ ។

[២៣៥] បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តិម្នាក់ឯងក្នុងកាលមុន ហើយសេព មេបុនធម្ម អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះថាជាបុប្ផជន ថោកទាប ក្នុងលោក ដូចជាយានដែលភ្ញាក់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៣៦] ឯកោ បុព្វេ ចរិត្តានតិ ត្វីហិ ការ-
លោហិ ឯកោ បុព្វេ ចរិត្តាន បព្វជ្ជាសដ្ឋាតេន វា
កណារវស្សក្កដ្ឋេន វា ។

កថំ បព្វជ្ជាសដ្ឋាតេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្តាន ។
សព្វំ យវាវាសបលិពោធំ និទ្ធិត្វា បុត្តនារបលិពោធំ
និទ្ធិត្វា ញាតិបលិពោធំ និទ្ធិត្វា មិត្តាមច្ចបលិពោធំ
និទ្ធិត្វា សន្និធិបលិពោធំ និទ្ធិត្វា កេសមស្សំ ឱហា-
រេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អច្ឆានេត្វា អការស្មា អន-
ការិយំ បព្វជិត្វា អាតិញ្ចានការំ ឧបកត្តា ឯកោ ចរតិ
វិហារតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ឯវំ
បព្វជ្ជាសដ្ឋាតេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្តាន ។

កថំ កណារវស្សក្កដ្ឋេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្តា-
ន ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមាដោ ឯកោ
អញ្ញវនបត្តានិ បន្តានិ សេនាសនិ បដិសេវតិ
អប្បសន្តានិ អប្បនិក្ខេបាសានិ វិជនវាតានិ
មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិសល្លានសារូចានិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៣៦] ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន អធិប្បាយថា បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយហេតុ ២ គឺ ដោយចំណែក បព្វជ្ជា ឬដោយការលះបង់ពួក ។

បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយចំណែកបព្វជ្ជា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាត់បង់កង្វល់ គឺយរាវាសទាំងអស់ កាត់បង់កង្វល់ គឺបុត្តភរិយា កាត់បង់កង្វល់ គឺញាតិ កាត់បង់កង្វល់គឺមិត្តនិងអាមាត្យ កាត់បង់កង្វល់ គឺការសន្សំ ការសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់ ដែលជ្រលក់ដោយទឹកចត់ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់ នូវភាពជាអ្នកមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ ត្រាច់ទៅ សម្រាក សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយ ចំណែកបព្វជ្ជា យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ដោយការលះបង់ពួក តើ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះ លុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង តែងគប់រកសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូចនិងព្រៃធំ មិនមានសំឡេង មិនមានការគឺកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ ដែលកើតអំពីកាយនៃ ជន ជាទីស្ងាត់កំបាំង របស់មនុស្ស សមគួរដល់ការព្រួនសម្លំ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

សោ ឯកោ កច្ចតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ និសីទតិ
 ឯកោ សេយ្យំ កហ្មេតិ ឯកោ កាមំ បិណ្ណាយ
 បរិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ
 ឯកោ ចង្កំ អធិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហារតិ ឥរិយតិ
 វត្តតិ ទាលេតិ យមេតិ យាមេតិ ឯវំ កណារវស្ស-
 ក្កដ្ឋេន ឯកោ បុព្វេ ចរិត្វាន ។

[២៣៧] មេដុនំ យោ និសេវតីតិ មេដុនធម្មោ
 ធាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ ។ មេ ។ តំការណា
 វុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។ មេដុនំ យោ និសេវតីតិ សោ
 អបរេន សមយេន ពុទ្ធិ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខំ បច្ចុ-
 ក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា មេដុនធម្មំ សេវតិ និសេវតិ
 សំសេវតិ បដិសេវតីតិ មេដុនំ យោ និសេវតិ ។

[២៣៨] យានំ កន្តំវ តំ លោកេតិ យានន្តិ
 ហត្ថិយានំ អស្សយានំ កោយានំ អជយានំ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

បុគ្គលនោះ ដើរតែម្នាក់ឯង ឈរតែម្នាក់ឯង អង្គុយតែម្នាក់ឯង
សម្រេចការដេកតែម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីបិណ្ឌបាតតែ
ម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញតែម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់តែម្នាក់ឯង អធិដ្ឋាន
ចង្រ្កមតែម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ សម្រាក សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ
ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង
បុគ្គលប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុនដោយការលះបង់ពួក យ៉ាងនេះ ។

[២៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា សេពមេប៉ុនធម្ម
ឈ្មោះថា មេប៉ុនធម្ម បានខាង ធម៌របស់អសប្បុរស ។ បេ ។ ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេប៉ុនធម្ម ។ ពាក្យថា បុគ្គល
ណា សេពមេប៉ុនធម្ម បានសេចក្តីថា បុគ្គលនោះ ពោលលា
ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ និងសិក្ខា ត្រឡប់ដើម្បីភាពជា
បុគ្គលថោកទាប ហើយគប់រក សេពគប់ សេពសម្ពុត សេព
ចំពោះមេប៉ុនធម្ម ក្នុងសម័យដទៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល
ណា សេពមេប៉ុនធម្ម ។

[២៣៨] អធិប្បាយពាក្យថា ដូចជាយានដែលភ្នកហើយ
ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា យាន គឺ យានទឹម ដោយដំរី យាន
ទឹម ដោយសេះ យានទឹម ដោយគោ យានទឹម ដោយពពែ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មេណ្ឌាកយានំ ឌុដ្ឋយានំ ខរយានំ ភន្តំ អនន្តំ អការិតំ
អរិដីតំ ឧប្បដំ កណ្ណាតិ វិសមំ ខាលុម្បិ ចាសា-
លុម្បិ អភិរូហតិ^(១) អាហោហកម្បិ កញ្ចតិ បចាតេបិ
បបតតិ ។ យថា តំ ភន្តំ យានំ អនន្តំ អការិតំ
អរិដីតំ ឧប្បដំ កណ្ណាតិ ឯវមេវ សោ វិព្ពន្តកោ
កន្តយានប្បដិកាកោ ឧប្បដំ កណ្ណាតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
កណ្ណាតិ ។ មេ ។ មិច្ឆាសមាធិ កណ្ណាតិ ។ យថា
តំ ភន្តំ យានំ អនន្តំ អការិតំ អរិដីតំ វិសមំ ខា-
លុម្បិ ចាសាលុម្បិ អភិរូហតិ ឯវមេវ សោ វិព្ពន្ត-
កោ កន្តយានប្បដិកាកោ វិសមំ កាយកម្មំ អភិរូ-
ហតិ វិសមំ វចីកម្មំ អភិរូហតិ វិសមំ មនោកម្មំ
អភិរូហតិ វិសមំ ចាលោតិចាតំ អភិរូហតិ វិសមំ
អទិដ្ឋាទានំ អភិរូហតិ វិសមំ កាមេសុ មិច្ឆាចារំ អភិ-
រូហតិ វិសមំ មុសាវាទំ អភិរូហតិ វិសមំ បិសុណំ
វាទំ អភិរូហតិ វិសមំ ជរុសំ វាទំ អភិរូហតិ វិសមំ
សម្មប្បលាបំ អភិរូហតិ វិសមំ អភិជ្ឈំ អភិរូហតិ វិ-
សមំ ព្យាចាទំ អភិរូហតិ វិសមំ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អភិរូហតិ

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តេ យានម្បីតិ អត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

យានទីមដោយចៀម យានទីមដោយឱដ្ឋ យានទីមដោយលា ជាយាន
 ភ្នកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់
 រមែងកាន់យកផ្លូវខុស ឡើងកាន់ទីមានដង្កត់ និងថ្មរដិបរដុបខ្លះ កិន
 ជនអ្នកបរខ្លះ ភ្នកធ្លាក់ទៅក្នុងជ្រោះខ្លះ ។ យានភ្នកហើយ ដែល
 គេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងកាន់យក
 ផ្លូវខុស យ៉ាងណា បុគ្គលជាអ្នកភ្នាត់នោះ (សឹក) ប្រៀបដោយ
 យានភ្នកហើយ រមែងកាន់យកផ្លូវខុស គឺកាន់យកទិដ្ឋិខុស ។ បេ ។
 កាន់យកសមាធិខុស យ៉ាងនោះដែរ ។ យានភ្នកហើយ ដែលគេ
 មិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងឡើងកាន់ទី
 មានដង្កត់ និងថ្មរដិបរដុប យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកភ្នាត់នោះ ប្រៀប
 ដោយយានភ្នកហើយ រមែងឡើងកាន់កាយកម្មមិនស្មើ ឡើងកាន់
 វចីកម្មមិនស្មើ ឡើងកាន់មនោកម្មមិនស្មើ ឡើងកាន់បាណាតិបាត
 មិនស្មើ ឡើងកាន់អទិន្នាទានមិនស្មើ ឡើងកាន់កាមេសុមិច្ឆាចារមិន
 ស្មើ ឡើងកាន់មុសាវាទមិនស្មើ ឡើងកាន់បិសុណាវាចាមិនស្មើ ឡើង
 កាន់ធរុសវាចាមិនស្មើ ឡើងកាន់សម្មប្បលាបៈមិនស្មើ ឡើងកាន់
 អភិជ្ឈាមិនស្មើ ឡើងកាន់ព្យាបាទមិនស្មើ ឡើងកាន់មិច្ឆាទិដ្ឋិមិនស្មើ

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

វិសមេ សង្ខារេ អភិរូបាតិ វិសមេ បញ្ច កាមតុលោ
អភិរូបាតិ វិសមេ ជីវរលោ អភិរូបាតិ ។ យថា តំ
ភន្តំ យានំ អនន្តំ អការិតំ អវិជិតំ អាហោហកម្មិ
ភញ្ញតិ ឯវមេវ សោ វិព្ពន្តកោ ភន្តយានប្បដិភាកោ
ជិវយេ អត្តានំ ភញ្ញតិ តិរច្ឆានយោនិយា អត្តានំ
ភញ្ញតិ បិត្តិវិសយេ អត្តានំ ភញ្ញតិ មនុស្សលោកេ
អត្តានំ ភញ្ញតិ ទេវលោកេ អត្តានំ ភញ្ញតិ ។ យថា
តំ ភន្តំ យានំ អនន្តំ អការិតំ អវិជិតំ បចាតេបិ
បបតតិ ឯវមេវ សោ វិព្ពន្តកោ ភន្តយានប្បដិភាកោ
ជាតិបចាតម្ហិបិ បបតតិ ជរាបចាតម្ហិបិ បបតតិ ព្យា-
ធិបចាតម្ហិបិ បបតតិ មរណាបចាតម្ហិបិ បបតតិ សោក-
បរិទេវទុក្ខទោមនស្សបចាតម្ហិបិ បបតតិ ។
លោកេតិ អចាយលោកេ ។ មេ ។ មនុស្សលោ-
កេតិ យានំ ភន្តំ តំ លោកេ ។

[២៣៩] ហីនមាហុ បុថុជ្ជនន្តិ បុថុជ្ជនាតិ កេនត្ថេ-
ន បុថុជ្ជនា ។ បុថុ កិលេសេ ជនេន្តិតិ បុថុជ្ជនា ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

ឡើងកាន់សង្ខារទាំងឡាយមិនស្មើ ឡើងកាន់កាមគុណ ៥ មិនស្មើ ឡើង
 កាន់នីវរណៈទាំងឡាយមិនស្មើ យ៉ាងនោះដែរ ។ យានភ្នែកហើយ
 ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងកិន
 ជនអ្នកបរ យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកភ្នាត់នោះ ប្រៀបដោយយានភ្នែក
 ហើយ រមែងកិនខ្លួនក្នុងនរក កិនខ្លួនក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន កិនខ្លួន
 ក្នុងបិត្តិវិស័យ កិនខ្លួនក្នុងមនុស្សលោក កិនខ្លួនក្នុងទេវលោក យ៉ាង
 នោះដែរ ។ យានភ្នែកហើយ ដែលគេមិនបានទូន្មាន មិនបានធ្វើ
 មិនបានបង្ហាត់នោះ រមែងភ្នែកធ្លាក់ទៅក្នុងជ្រោះ យ៉ាងណា បុគ្គល
 អ្នកភ្នាត់នោះ ប្រៀបដោយយានភ្នែកហើយ រមែងធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះ
 គឺជាតិខ្លះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺជរាខ្លះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺព្យាធិខ្លះ ធ្លាក់
 ចុះក្នុងជ្រោះគឺមរណៈខ្លះ ធ្លាក់ចុះក្នុងជ្រោះគឺសេចក្តីសោក សេចក្តី
 ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ខ្លះ យ៉ាងនោះ
 ដែរ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុង
 មនុស្សលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាយាន ដែល
 ភ្នែកហើយ ក្នុងលោក ។

[២៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះ
 ថាជាបុប្ផជន ថោកទាប ត្រង់ពាក្យថា បុប្ផជន គឺឈ្មោះថាបុប្ផជន ដោយ
 សេចក្តីដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាបុប្ផជន ព្រោះញ៉ាំងកិលេសក្រាស់ឲ្យកើត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បុថុ អរិហតសក្កាយទិដ្ឋិកាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ
 សត្តារាជំ មុខុល្លោកិកាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ សព្វ-
 កតីហិ អារុដាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នាណភិសដ្ឋ្ហោហិ អភិ-
 សដ្ឋ្ហោភិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នាណឱយេហិ វុយ្ហដ្ឋ្ហោភិ
 បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នាណសន្តាបេហិ សន្តប្បដ្ឋ្ហោភិ
 បុថុជ្ជនា ។ បុថុ នាណបរិទ្យាហេហិ បរិទយ្ហដ្ឋ្ហោភិ
 បុថុជ្ជនា ។ បុថុ បញ្ចសុ កាមគុណោសុ រត្តា កិទ្ធា
 កតិកា មុច្ឆិកា អន្លោបន្ទា លក្កា លក្កិកា បលិ-
 ពុទ្ធាតិ បុថុជ្ជនា ។ បុថុ បញ្ចហិ ជីវរណោហិ អារុដា
 និវុដា ឱដុដា មិហិតា បដិច្ចន្ទា បដិកុដ្ឋិកាតិ
 បុថុជ្ជនា ។ ហីនមាហុ បុថុជ្ជនន្តិ បុថុជ្ជនំ ហីនំ
 និហីនំ ឱមកំ លាមកំ ជតុក្កំ បរិត្តន្តិ ឯវមាហុ ឯវ-
 មាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ ភណាន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ ឯវំ
 វោហារន្តិកិ ហីនមាហុ បុថុជ្ជនំ ។ តេនាហា ភកវា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះជាអ្នកមានសក្កាយទិដ្ឋិដ៏ក្រាស់មិនទាន់លះបង់ ។

ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះជាអ្នកពោលប្តេជ្ញា ចំពោះមុខសាស្តាទាំងឡាយ ច្រើន ។ ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះជាអ្នកត្រូវគតិទាំងពួងដ៏ក្រាស់ចាក់ ជ្រែង ។ ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះតាក់តែងដោយអភិសង្ខារផ្សេងៗ ដ៏ ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះត្រូវឱ្យផ្សេងៗ ដ៏ក្រាស់បន្យាត់ទៅ ។

ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះក្តៅក្រហាយ ដោយកម្ដៅផ្សេងៗ ដ៏ក្រាស់ ។

ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះពោលរាលដោយកម្ដៅពោលរាលផ្សេងៗដ៏ក្រាស់ ។

ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះត្រេកអរ ញ៉ាម ជាប់ចិត្ត ជ្រប់ ងល់ងប់ ជាប់ ចំពាក់ ចាក់ជ្រែង រូបវិតក្នុងកាមគុណ ៥ ដ៏ក្រាស់ ។ ឈ្មោះថា បុប្ផជួន ព្រោះត្រូវនីវរណៈ ៥ ដ៏ក្រាស់ ចាក់ជ្រែង រូបវិត គ្របសង្កត់ សន្ទប់ បិទបាំង សណ្តំជាប់ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គល នោះ ថាជាបុប្ផជួនថោកទាប គឺ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលយ៉ាង នេះ បានពោលហើយយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ និយាយយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ បញ្ចេញយ៉ាងនេះ នូវបុគ្គលនោះ ថាជាមនុស្សបុប្ផជួន ថោកទាប ទន់ថយ ជ្រោកជ្រាក លាមក អាត្រក់ រំកាច់រំកោច ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលនូវបុគ្គលនោះ ថាជាបុប្ផជួន ថោកទាប ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯកោ បុព្វេ ចរិត្យាន មេដុនំ យោ និសេវតិ

យានំ ភន្តុវ តំ លោកេ ហីនមាហុ បុដុដ្ឋនន្តិ ។

[២៤០] យសោ កិត្តិ ច យា បុព្វេ ហាយតេ វាបិ តស្ស សា

ឯតម្បិ ទិស្វា សិក្ខេថ មេដុនំ វិប្បហាតវេ ។

[២៤១] យសោ កិត្តិ ច យា បុព្វេ ហាយតេ វាបិ តស្ស

សាតិ កតមោ យសោ ។ ឥនេកច្ចោ បុព្វេ

សមណកាវេ សក្កតោ ហោតិ កុកតោ មាណិតោ

បូជិតោ អបចិតោ លាភី ចីវវិណ្ណាចាតសេនាសន-

តិលានប្បច្ចយភេសដ្ឋបរិក្ខារាណំ អយំ យសោ ។

កតមា កិត្តិ ។ ឥនេកច្ចោ បុព្វេ សមណកាវេ

កិត្តិវណ្ណកតោ ហោតិ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេ-

ធាវី ពហុស្សតោ ចិត្តកថី កល្យាណប្បជិ-

កាលោ សុត្តន្តិកោតិ វា វិនយធមោតិ វា

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

បុគ្គលណា ប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ក្នុងកាលមុន ហើយសេព
មេប៉ុនធម្ម អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅបុគ្គលនោះ ថាជា
បុប្ផជន ថោកទាប ក្នុងលោក ដូចជាយានដែលភ្នែកហើយ ។

[២២០] យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះណា (ធ្លាប់មាន) ក្នុងកាលមុន
យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ ក៏សាបសូន្យ
ទៅ បព្វជិតឃើញនូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បី
លះបង់មេប៉ុនធម្ម ។

[២២១] ពាក្យថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ណា ធ្លាប់មាន ក្នុងកាល
មុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ
មានសេចក្តីអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ចុះយស តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួក
ខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកដែលគេធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន ឬជា
កោតក្រែង ជាអ្នកបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយ-
ភេសជ្ជបរិក្ខារ ក្នុងភាពជាសមណៈក្នុងកាលមុន នេះ ឈ្មោះថា យស ។
ចុះកេរ្តិ៍ឈ្មោះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលនៅក្នុង
ភាពជាសមណៈក្នុងកាលមុន ជាអ្នកពេញដោយកេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងសេចក្តី
សរសើរ ជាបណ្ឌិត វាងវៃ មានប្រាជ្ញា ជាពុហុស្សុត មានពាក្យ
ដ៏វិចិត្រ មានប្រាជ្ញាល្អ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រក្តី ជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្តី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស និទ្ទេសោ

ធម្មកថិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា បិណ្ឌាចារិកោតិ
 វា បំសុក្ខុលិកោតិ វា តេជីវិកោតិ វា សបទាន-
 ចារិកោតិ វា ខលុបច្ឆាកត្តិកោតិ វា នេសដ្ឋិកោ-
 តិ វា យថាសន្តតិកោតិ វា បឋមស្ស ឈានស្ស
 លាភីតិ វា ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា តតិ-
 យស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស
 លាភីតិ វា អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភី-
 តិ វា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា
 អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា នេវស-
 ញ្ញាណសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អយំ
 កិត្តិ ។ យសោ កិត្តិ ច យា បុព្វេ ហាយតេ
 វាបិ តស្ស សាតិ តស្ស អបរេន សមយេន ពុទ្ធំ
 ធម្មំ សដ្ឋំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តស្ស សោ
 ច យសោ សា ច កិត្តិ ហាយតិ បរិហាយតិ បរិ-
 ចំសតិ បរិបតតិ អន្តរាយតិ វិប្បលុដ្ឋតិ យសោ
 កិត្តិ ច យា បុព្វេ ហាយតេ វាបិ តស្ស សា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាធម្មកថិកក្តី ជាអ្នកកាន់អាវញ្ញិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់បិណ្ឌបាតិក-
 ធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់បង្សក្លុលិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់តេជីវិកធុតង្គ
 ក្តី ជាអ្នកកាន់សបទានចារិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់ខលុបច្ឆាភត្តិក-
 ធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់នេសជ្ជិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកកាន់យថាសន្តតិកធុតង្គក្តី
 ជាអ្នកបានបឋមជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានទុតិយជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានតតិយ-
 ជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានចតុត្ថជ្ឈានក្តី ជាអ្នកបានអាកាសានញាយតន-
 សមាបត្តិក្តី ជាអ្នកបានវិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិក្តី ជាអ្នកបានអា-
 កិញ្ញញាយតនសមាបត្តិក្តី ជាអ្នកបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមា-
 បត្តិក្តី នេះឈ្មោះថា កេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។ ពាក្យថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
 ណា ធ្លាប់មានក្នុងកាលមុន យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 រមែងសាបសូន្យទៅ បានសេចក្តីថា កាលបព្វជិតនោះ ពោលលា
 ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ និងសិក្ខា ក្នុងសម័យដទៃ ហើយត្រ-
 ឡប់ ដើម្បីភេទថោកទាប យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ រមែងសូន្យ
 សាបរលាប ខ្ចាត់ចេញ ជ្រុះចេញ បាត់បង់ វិនាស ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ណា ធ្លាប់មាន ក្នុងកាលមុន
 យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៤២] ឯតម្បិ ទិស្វា សិក្ខេថ មេដុនំ វិប្ប-
 ហាតវេតិ ឯតន្តិ បុព្វេ សមណាការេ យសោ ច កិត្តិ
 ច អបរកាកេ ពុទ្ធនំ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខុំ បច្ចក្ខាយ
 ហីនាយាវត្តស្ស អយសោ ច អកិត្តិ ច ឯតំ សម្បត្តិ-
 វិបត្តិ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា
 វិក្ខតំ កត្វាតិ ឯតម្បិ ទិស្វា ។ សិក្ខេថាតិ តិស្សោ
 សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញា-
 សិក្ខា ។

កតមា អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធជ ភិក្ខុ សីលវា
 ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហារតិ អាចារកោចរ-
 សម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សារី សមា-
 នាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកោ សីលក្ខន្ធា
 មហាន្តោ សីលក្ខន្ធា សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ
 សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ
 សមាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធជ ភិក្ខុ វិច្ឆេវ
 កាមេហិ វិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

[២២២] អធិប្បាយពាក្យថា បព្វជិតឃើញ នូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេចុនធម្ម ត្រង់ពាក្យថា នូវដំណើរនុ៎ះ សេចក្តីថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះក្នុងភាពជាសមណៈ ក្នុងកាលមុន ការមិនមានយស និងការមិនមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ របស់បព្វជិត ដែលពោលលា នូវព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ និងសិក្ខា ហើយត្រឡប់ដើម្បីភេទថោកទាប ក្នុងកាល ជាចំណែកខាងក្រោយ បព្វជិតឃើញ ច្នៃប ប្រទះ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្ងន់យល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសម្បត្តិនិងវិបត្តិនុ៎ះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បព្វជិតឃើញ នូវដំណើរនុ៎ះ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បាន ដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក មានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេ: បរិបូណ៌ដោយអាចារ: និង គោចរ: ឃើញភ័យក្នុងទោសមានប្រមាណបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ សីលក្ខន្ធតូច សីលក្ខន្ធធើ សីល ទីតាំង ខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រួម ការរវាំង ប្រធាន ប្រមុខ នៃការបានធម៌ជាកុសលទាំងឡាយ នេះ អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ ចាកកាម ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ ចូលបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្ក:

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហារតិ វិតក្កវិចារាណំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ
ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិជំ បីតិ-
សុខំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្តំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ បញ្ញាវា
ហោតិ ឧទយត្តកាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្តាកតោ
អវិយាយ និព្វេទិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយកាមិនិយា
សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាក្ខតំ បជាណាតិ អយំ ទុក្ខ-
សមុទយោតិ យថាក្ខតំ បជាណាតិ អយំ ទុក្ខនិរោ-
ណាតិ យថាក្ខតំ បជាណាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធកាមិនិ
បដិបទាតិ យថាក្ខតំ បជាណាតិ ឥមេ អាសវាតិ
យថាក្ខតំ បជាណាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ
យថាក្ខតំ បជាណាតិ អយំ អាសវនិរោធកាមិនិ យថាក្ខតំ
បជាណាតិ អយំ អាសវនិរោធកាមិនិ បដិបទាតិ
យថាក្ខតំ បជាណាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

មេថុនន្តិ មេថុនធម្មោ ធាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈ កើតអំពីវិវេក ចូលទុតិយជ្ឈាន
មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិ
ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងសន្តាន ជាទីជ្រះថ្លាស៊ប់ គឺសទ្ធា មានសភាពជា
ចិត្តដ៏ខ្ពស់ឯក ព្រោះការរម្ងាប់នូវវិតក្កៈ និងវិចារៈ ចូលតតិយជ្ឈាន
ចូលចតុត្ថជ្ឈាន នេះ អធិចិត្តសិក្ខា ។

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នក
មានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹង នូវការកើតឡើងនិងការ
វិនាសទៅ ជាប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ អាចទម្ងន់ទម្ងាយ ជាគ្រឿងដល់នូវការ
អស់ទុក្ខ ដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ
ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាហេតុកើតឡើងនៃទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា
នេះជាគ្រឿងរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាជាគ្រឿង
ដល់នូវការរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់
តាមពិតថា នេះជាហេតុកើតឡើងនៃអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា
នេះជាគ្រឿងរលត់អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាជាគ្រឿង
ដល់នូវការរលត់អាសវៈ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា មេបុនធម្ម
សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា មេបុនធម្ម បានខាងធម៌របស់អសប្បុរស

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

។ បេ ។ តំ ការណា រុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។
 ឯតម្បិ ទិស្វា សិក្ខេថ មេដុនំ វិប្បហាតវេតិ មេដុន-
 ធម្មស្ស បហានាយ រូបសមាយ បដិទិស្សក្កាយ
 បដិប្បស្សន្តិយា អទិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អទិចិត្តម្បិ
 សិក្ខេយ្យ អទិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ ។ ឥមា តិស្សោ
 សិក្ខា^(១) អារដ្ឋេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ
 បស្សន្តោ សិក្ខេយ្យ បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ
 អទិដ្ឋហន្តោ សិក្ខេយ្យ សន្ធាយ អទិមុច្ចន្តោ សិក្ខេ-
 យ្យ វិយំ បក្កណ្ណាន្តោ សិក្ខេយ្យ សតី ឧបដ្ឋបេន្តោ
 សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ
 បជានន្តោ សិក្ខេយ្យ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិ-
 ក្ខេយ្យ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បហាតព្វំ
 បដហន្តោ សិក្ខេយ្យ ភាវេតព្វំ ភាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ
 សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចវេយ្យ
 សមាចវេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ ឯតម្បិ ទិស្វា
 សិក្ខេថ មេដុនំ វិប្បហាតវេ ។ តេនាហ ភក្កវា

១ ម. សិក្ខាយោ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេបុនធម្ម ។

ពាក្យថា បព្វជិតឃើញ នូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា
ដើម្បីលះបង់មេបុនធម្ម បានសេចក្តីថា បព្វជិត គប្បីសិក្សាអធិសីល
ផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីលះបង់
ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីរលាស់ចោល ដើម្បីរម្ងាប់ នូវមេបុនធម្ម ។

គប្បីពិចារណាសិក្សាសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹងសិក្សា គប្បីឃើញសិក្សា
គប្បីពិចារណាសិក្សា គប្បីអធិដ្ឋានចិត្តសិក្សា គប្បីចុះចិត្តស៊ប់ដោយ
សទ្ធាសិក្សា គប្បីផ្តងព្យាយាមសិក្សា គប្បីតម្កល់ស្មារតីសិក្សា គប្បី
តម្កល់ចិត្តសិក្សា គប្បីដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាសិក្សា គប្បីដឹងច្បាស់
នូវធម៌ដែលគួរដឹងច្បាស់សិក្សា គប្បីកំណត់ដឹងធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង
សិក្សា គប្បីលះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា គប្បីចម្រើនធម៌ដែលគួរ
ចម្រើនសិក្សា គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា
គប្បីប្រព្រឹត្តទៅ ប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ ប្រព្រឹត្តកាន់យក ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បព្វជិតឃើញនូវដំណើរនុ៎ះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បី
លះបង់មេបុនធម្ម ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យសោ កិត្តិ ច យា បុព្វេ

ហាយតេ វាបិ តស្ស សា

ឯតម្បិ ទិស្វា សិក្ខេថ

មេថុនំ វិប្បហាតវេតិ ។

[២៤៣] សង្ក្ខេប្បហិ បរេតោ សោ កបណោ វិយ ណាយតិ

សុត្តា បរេស និក្ខេសំ មង្គំ ហោតិ តថាវិទោ ។

[២៤៤] សង្ក្ខេប្បហិ បរេតោ សោ កបណោ

វិយ ណាយតិ កាមសង្ក្ខេប្បន ព្យាបាទសង្ក្ខេប្បន

វិហឹសាសង្ក្ខេប្បន ទិដ្ឋិសង្ក្ខេប្បន ធុដ្ឋោ បរេតោ ស-

មោហិតោ សមន្តាគតោ^(១) កបណោ វិយ មន្តោ

វិយ មោម្មហោ វិយ ណាយតិ បដ្ឋាយតិ និដ្ឋាយតិ

អវដ្ឋាយតិ ។ យថា ឧលូកោ រុក្ខសាខាយំ មូសិ-

កំ កមយមាណោ^(២) ណាយតិ បដ្ឋាយតិ និដ្ឋាយតិ

អវដ្ឋាយតិ យថា កោតុ នទីតីវេ មច្ឆេ កមយមាណោ

ណាយតិ បដ្ឋាយតិ និដ្ឋាយតិ អវដ្ឋាយតិ យថា

១ ឱ. ម. សមន្តាគតោ បិហិតោ ។ ២ ឱ. ម. មគយមាណោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

យសនិងកេត្តិឈ្មោះណា(ធ្លាប់មាន) ក្នុងកាលមុន យសនិង
កេត្តិឈ្មោះនោះ របស់បុគ្គលនោះ ក៏សាបសូន្យទៅ បព្វ-
ជិតឃើញនូវដំណើរនុះហើយ គប្បីសិក្សា ដើម្បីលះបង់មេដុន ។

[២២៣] បព្វជិតនោះ ដែលត្រូវសង្កប្បៈទាំងឡាយ គ្របសង្កត់
ហើយ រមែងសញ្ចប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សកំព្រា បព្វជិត
មានសភាពដូច្នោះ លុះពួកក្សត្រី របស់ពួកជនដទៃ
ហើយ រមែងអៀនអន់ ។

[២២៤] ពាក្យថា បព្វជិតនោះ ដែលត្រូវសង្កប្បៈទាំងឡាយ
គ្របសង្កត់ហើយ រមែងសញ្ចប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សកំព្រា អធិប្បាយថា
បព្វជិតត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយកាម ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយ
ព្យាបាទ ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយវិហឹសា ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះ
ប្រកបដោយទិដ្ឋិប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ជ្រួតជ្រាប ប្រកបហើយ រមែង
កុកក្លល សញ្ចប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ ដូចមនុស្ស
កំព្រា ឬដូចជាអ្នកល្ងង់ ឬក៏ដូចជាអ្នកវង្វេងទិស ។ ម្យ៉ាងកាល
ស្វែងរកកណ្តុរលើមែកឈើ រមែងក្តៅក្លល សញ្ចប់សញ្ជឹង ស្រពាប់
ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ យ៉ាងណា ចចកកាលស្វែងរកត្រី ទៀបឆ្នេរស្ទឹង
រមែងក្តៅក្លល សញ្ចប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ យ៉ាងណា

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

វិលាហោ សន្និសមលសបង្កតីវេ^(១) មូសិកំ កមយ-
 មាដោ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ ជិជ្ឈាយតិ អវជ្ឈា-
 យតិ យថា កទ្រុកោ វហាច្ឆិដ្ឋោ សន្និសមលសបង្ក-
 តីវេ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ ជិជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតិ
 ឯវមេវ សោ វិព្ពន្តកោ កាមសង្ក្ខេប្បន ព្យាបាទ-
 សង្ក្ខេប្បន វិហឹសាសង្ក្ខេប្បន ទិដ្ឋិសង្ក្ខេប្បន ធុដ្ឋា
 បរេតោ សមេហិតោ សមន្នាតតោ កបណោ វិយ
 មន្តោ វិយ មោមូហោ វិយ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ
 ជិជ្ឈាយតិ អវជ្ឈាយតីតិ សង្ក្ខេប្បហិ បរេតោ សោ
 កបណោ វិយ ឈាយតិ ។

[២៤៥] សុត្វា បរេស និក្ខេបំ មង្គំ ហោតិ
 តថាវិជោតិ បរេសន្តិ ឧបជ្ឈាយកា វា អាចរិយកា^(២)
 វា សមាទុបជ្ឈាយកា វា សមាធាចរិយកា វា មិត្តា
 វា សន្និដ្ឋា វា សម្ពត្តា វា សហាយា វា ចោទេន្តិ

១ ម. សន្និសមលសង្កតីវេ ។ ២ ម. ឧបជ្ឈាយា វា អាចរិយា វា ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

ឆ្នាកាលស្វែងរកកណ្តុរ ក្នុងទីជាចន្លោះតំណែនៃផ្ទះ និងទីប្រកបដោយ
មន្ទិល ប្រកបដោយភក់និងឆ្នេរ រមែងក្តៅក្អួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់
ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ យ៉ាងណា លាមានការដឹកនាំដាច់ហើយ (គេប្រើ
មិនកើត) រមែងក្តៅក្អួលសញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់
ក្នុងទីជាចន្លោះតំណែនៃផ្ទះ និងទីប្រកបដោយមន្ទិល ប្រកបដោយភក់និង
ឆ្នេរ យ៉ាងណា បុគ្គលជាអ្នកភ្នាត់នោះ ដែលត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកប
ដោយកាម ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយព្យាបាទ ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះ
ប្រកបដោយវិហឹសា ត្រូវសេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយទិដ្ឋិប៉ះពាល់ គ្រប
សង្កត់ ជ្រួតជ្រាប ប្រកបហើយ រមែងក្តៅក្អួល សញ្ជប់សញ្ជឹង ស្រពាប់
ស្រពោន ជ្រុលជ្រប់ដូចមនុស្សកំព្រា ឬដូចជាអ្នកល្ងង់ ឬក៏ដូចជាអ្នក
រង្វេងទិស យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បព្វជិតនោះ
ដែលត្រូវសង្កប្បៈទាំងឡាយ គ្របសង្កត់ហើយ រមែងសញ្ជប់សញ្ជឹង
ដូចមនុស្សកំព្រា ។

[២២៥] អធិប្បាយពាក្យថា បព្វជិតមានសភាពដូច្នោះ លុះ
ឮពាក្យសម្តីរបស់ជនដទៃហើយ ក៏រមែងអៀនអន់ ត្រង់ពាក្យថា ជនដទៃ
បានដល់ ពួកជនជាឧបជ្ឈាយ័ក្តី អាចារ្យក្តី បុគ្គលមានឧបជ្ឈាយ័ស្មើ
គ្នាក្តី បុគ្គលមានអាចារ្យស្មើគ្នាក្តី មិត្តក្តី បុគ្គលដែលធ្លាប់ឃើញគ្នា
ម្តងម្កាលក្តី បុគ្គលដែលធ្លាប់គប់រកគ្នាក្តី សម្លាញ់ក្តី ជាសំភៀនថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តស្ស តេ ខោ អារុសោ អលាភា តស្ស តេ ទុល្លទ្ធី
យំ ត្ថំ ឯវរូបំ ឧទ្យានំ សត្តានំ លភិត្តា ឯវំ ស្វាគ្ហាតេ
ធម្មវិនយេ បព្វជិត្តា ឯវរូបំ អរិយគណំ លភិត្តា ហិ-
នស្ស មេថុនធម្មស្ស ការណា ពុទ្ធី ធម្មំ សង្ឃំ
សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយារត្តោសិ សទ្ធាបិ នាម តេ
នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ហិរិបិ នាម តេ
នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ឌិត្តប្បម្បិ នាម តេ
នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ វិរិយម្បិ នាម តេ
នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ សតិបិ នាម តេ
នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ បញ្ញាបិ នាម តេ
នាហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តេសំ វចនំ ព្យបថំ
ទេសនំ អនុសិទ្ធិំ សុត្តា សុណិត្តា ឧត្តហោត្តា ឧប-
ណារយិត្តា ឧបលក្ខយិត្តា មង្គំ ហោតិ បីឡិតោ យង្គិ-
តោ ព្យត្តិតោ^(១) នោមនស្សិតោ ហោតិ ។ តថាវិជោតិ
តថាវិជោ តាទិសោ តស្សណ្ឌិតោ តប្បកាហោ តប្ប-
ដិកាតោ យោ សោ វិព្ពន្ធកោតិ សុត្តា បរេស និ-
ក្ខោសំ មង្គំ ហោតិ តថាវិជោ ។ តេនាហា ភក្កវា

១ ម. ព្យាធិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ម្នាលអារុសោ អ្នកនោះពេញជាឥតលាក់មែន ការបាន(អត្តភាពជា
មនុស្ស) អ្នកបានដោយកម្រ ព្រោះថាជាអ្នកបានគ្រូដ៏ថ្លៃថ្លាមានសភាព
យ៉ាងនេះ បួសក្នុងធម៌វិន័យដែលព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងល្អហើយយ៉ាង
នេះ បានពួកព្រះអរិយៈ មានសភាពយ៉ាងនេះត្រឡាំង ហើយពោលលា
នូវព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ និងសិក្ខា ហើយត្រឡប់មកកាន់ភេទថោក
ទាប ព្រោះហេតុមេប៉ុនធម្មដ៏ថោកទាប សូម្បីតែសទ្ធារបស់អ្នកក្នុងកុសល-
ធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែហិរិរបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែ
ឱត្តប្បៈរបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែវិរិយៈ របស់អ្នកក្នុង
កុសលធម៌ ក៏មិនមាន សូម្បីតែសតិរបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន
សូម្បីតែបញ្ញារបស់អ្នកក្នុងកុសលធម៌ ក៏មិនមាន បុគ្គលអ្នកភ្នាត់នោះ
លុះស្តាប់ ឮ រៀន ពិចារណា កំណត់ នូវពាក្យ គន្លងពាក្យ ទេសនា
ការប្រៀនប្រដៅ របស់ជនទាំងឡាយនោះ ក៏រមែងអៀនអន់ ចង្អៀត
ចង្អល់ ក្រៀមក្រំ ឈឺចាប់ តូចចិត្ត ។ ពាក្យថា បុគ្គលមានសភាព
ដូច្នោះ គឺបុគ្គលណា ជាអ្នកភ្នាត់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមានសភាព
ដូច្នោះ ប្រាកដដូច្នោះ បិតនៅដូច្នោះ មានប្រការដូច្នោះ មានចំ-
ណែកប្រៀបដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បព្វជិតមានសភាព
ដូច្នោះ លុះឮពាក្យសម្តីរបស់ពួកជនដទៃហើយ រមែងអៀនអន់ ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

សង្កប្បេហិ បរេតោ សោ កបណោ វិយ ណាយតិ

សុត្វា បរេស និក្ខេសំ មង្គុ ហោតិ តថាវិជោតិ ។

[២៤៦] អថ សត្តានិ កុរុតេ បរវាទេហិ ចោទិតោ

ឯស ខុស្ស មហាកេណោ មោសវដ្ឋំ បកាហាតិ ។

[២៤៧] អថ សត្តានិ កុរុតេ បរវាទេហិ ចោទិ-

តោតិ អថាតិ បទសន្និ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ

អក្ករសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ

អថាតិ ។ សត្តានីតិ តីណិ សត្តានិ កាយសត្តំ វេចិ-

សត្តំ មនោសត្តំ ។ តិវិចំ កាយទុច្ចរិតំ កាយសត្តំ

ចតុព្វិចំ វេចិទុច្ចរិតំ វេចិសត្តំ តិវិចំ មនោទុច្ចរិតំ មនោ-

សត្តំ ។ បរវាទេហិ ចោទិតោតិ ឧបជ្ឈាយកេហិ

វា អាចរិយកេហិ វា សមាទុបជ្ឈាយកេហិ វា

សមាធាចរិយកេហិ វា មិត្តេហិ វា សន្និដ្ឋេហិ វា

សម្ពត្តេហិ វា សហាយេហិ វា ចោទិតោ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

បព្វជិតនោះ ដែលត្រូវសង្កប្បៈទាំងឡាយគ្របសង្កត់ហើយ
រមែងសញ្ញប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សកំព្រា បព្វជិតមានសភាព
ដូច្នោះ លុះពួកក្សត្រីរបស់ពួកជនដទៃ ហើយរមែងអៀនអន់ ។

[២២៦] លំដាប់នោះ បុគ្គល ដែលត្រូវវាទៈជនដទៃដាស់តឿន
ហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ រុះជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ
របស់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះ រមែងផ្តងពាក្យកុហក ។

[២២៧] អធិប្បាយពាក្យថា លំដាប់នោះបុគ្គលដែលត្រូវវាទៈជន
ដទៃដាស់តឿនហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា លំដាប់
នោះ គឺជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជាពាក្យ ជាប់ចំពាក់ដោយបទ ជាពាក្យ
បំពេញបទ ជាពាក្យ ប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យ សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា
លំដាប់នោះ គឺជាពាក្យលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា សស្ត្រា បានដល់
សស្ត្រា ៣ យ៉ាងគឺ សស្ត្រាគឺកាយ ១ សស្ត្រាគឺវាចា ១ សស្ត្រាគឺចិត្ត ១ ។
កាយទុច្ចរិត ៣ ឈ្មោះថា សស្ត្រាគឺកាយ វចីទុច្ចរិត ៤ ឈ្មោះថា
សស្ត្រាគឺវាចា មនោទុច្ចរិត ៣ ឈ្មោះថា សស្ត្រាគឺចិត្ត ។ ពាក្យថា
បុគ្គលដែលត្រូវវាទៈជនដទៃ ដាស់តឿនហើយ គឺបុគ្គលជាឧបជ្ឈាយ័ក្តី
អាចារ្យក្តី បុគ្គលមានឧបជ្ឈាយ័ស្មើគ្នាក្តី បុគ្គលមានអាចារ្យស្មើគ្នាក្តី មិត្ត
ក្តី បុគ្គលដែលធ្លាប់ឃើញគ្នាក្តី បុគ្គលដែលធ្លាប់គប់រកគ្នាក្តី សម្លាញ់ក្តី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សម្បជានមុសា កាសតិ អភិរតោ អហំ កន្តេ
អហោសី បព្វជ្ជាយ មាតា មេ ចោសេតព្វា
តេនម្ហិ វិព្ពន្តោតិ កណាតិ បិតា មេ ចោសេតព្វា
តេនម្ហិ វិព្ពន្តោតិ កណាតិ កាតា មេ ចោសេតព្វា
ភតិជំ មេ ចោសេតព្វា បុត្តោ មេ ចោសេតព្វា ដីតា
មេ ចោសេតព្វា មិត្តា មេ ចោសេតព្វា អមច្ចា មេ
ចោសេតព្វា ញាតកា មេ ចោសេតព្វា សាលោហិ-
តា មេ ចោសេតព្វា តេនម្ហិ វិព្ពន្តោតិ កណាតិ វចីសត្តំ
ករោតិ^(១) ជនេតិ សញ្ញនេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ
អថ សត្តានិ កុរុតេ បរវាទេហិ ចោទិតោ ។

[២៤៨] ឯស ខុស្ស មហាកេណាតិ ឯសោ ខោ
អស្ស មហាកេណោ មហារជំ មហាកហជំ មហា-
កណ្ណោ មហាវិសមោ មហាកុដិលោ មហាបង្ក្រា
មហាបលិចោ មហាបលិពោណោ មហាពន្ធនំ យទិទំ
សម្បជានមុសាវាណោតិ ឯស ខុស្ស មហាកេណោ ។

[២៤៩] មោសវជ្ជំ បកាហតីតិ មោសវជ្ជំ

១ ឱ. ម. ករោតិ សំករោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដាស់តឿន បុគ្គលនោះ រមែងពោលពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួន គឺពោល
 ថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងបព្វជ្ជាហើយ តែថាខ្ញុំត្រូវ
 ចិញ្ចឹមមាតា ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំវិលខុស ពោលថា ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបិតា
 ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំវិលខុស ពោលថា ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបងប្អូនប្រុស ខ្ញុំត្រូវ
 ចិញ្ចឹមបងប្អូនស្រី ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមបុត្ត ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមជីតា ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមមិត្ត
 ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមអាមាត្យ ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមពួកញាតិ ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹមសាលោហិត
 ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំវិលខុស រមែងធ្វើឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម បង្កើត
 បង្កើតចំពោះនូវសស្ត្រាគឺវាចា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លំដាប់នោះ
 បុគ្គលត្រូវវាទៈជនដទៃ ដាស់តឿនហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ ។

[២៤៨] ពាក្យថា នុ៎ះជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ របស់បុគ្គលនោះ
 គឺសភាពនុ៎ះឯងជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ ជាព្រៃធំ ជាញៀតស្បាតធំ ជាផ្លូវ
 ដាច់ស្រយាលធំ ជាផ្លូវមិនស្មើ (ចម្រូងចម្រាសធំ) ជាផ្លូវរៀងធំ ជាផ្លូវ
 ល្បាប់ធំ ជាផ្លូវមានកក់ច្រើន ជាផ្លូវមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយធំ ជាចំណង
 ធំរបស់បុគ្គលនោះ គឺការពោលមុសាវាទទាំងដឹងខ្លួន របស់បុគ្គលនោះ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នុ៎ះជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ របស់បុគ្គលនោះ ។

[២៤៩] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រមែងផ្តងពាក្យកុហក អធិប្បាយថា

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

វុច្ចតិ មុសាវាទោ ។ ឥន្ទេកាច្ឆោ សកត្តតោ វា បរិសក្ក-
 តោ វា ញាតិមជ្ឈតតោ វា បូតមជ្ឈតតោ វា វាជកុល-
 មជ្ឈតតោ វា អភិជីតោ សក្កិបុដ្ឋោ ឯហិ កោ បុរិស
 យំ ជាតាសិ តំ វេទេហីតិ ។ សោ អដានំ វា អាហា^(១)
 ជាតាមីតិ ដានំ វា អាហា^(២) ន ជាតាមីតិ អបស្សំ
 វា អាហា^(៣) បស្សាមីតិ បស្សំ វា អាហា^(៤) ន
 បស្សាមីតិ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា
 អាមិសកិញ្ចិក្ខុហេតុ វា សម្មជាទមុសា កាសតិ
 ឥទំ វុច្ចតិ មោសវជ្ជំ ។ អបិច តីហាការេហិ មុសា-
 វាទោ ហោតិ បុព្វេស្ស ហោតិ មុសា កណ៌ិស្សន្តិ
 កណ៌ន្តស្ស ហោតិ មុសា កណ៌ាមីតិ កណ៌ិតស្ស
 ហោតិ មុសា មយា កណ៌ិតន្តិ ឥមេហិ តីហាការេហិ
 មុសាវាទោ ហោតិ ។ អបិច ចត្វហាការេហិ ។ បញ្ច-
 ហាការេហិ ។ ឆហាការេហិ ។ សត្តហាការេហិ ។
 អដ្ឋហាការេហិ ។ មុសាវាទោ ហោតិ បុព្វេស្ស

១. ២. ៣. ៤. ម. អហំ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

មុសាវាទ លោកហៅថា ពាក្យកុហក ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ទៅកាន់រោងជាទីប្រជុំក្តី ទៅកាន់បរិស័ទក្តី ទៅក្នុងកណ្តាលញាតិក្តី ទៅក្នុងកណ្តាលពួកក្តី ទៅក្នុងកណ្តាលរាជត្រកូលក្តី ដែលគេនាំទៅ សួរយកជាបន្ទាល់ថា ម្ចាស់បុរសដ៏ចម្រើន អ្នកចូរមក អ្នកដឹងហេតុ ណា ចូរពោលហេតុនោះ ។ បុរសនោះ កាលមិនដឹង ពោលថា ខ្ញុំ ដឹងក្តី កាលដឹង ពោលថា ខ្ញុំមិនដឹងក្តី កាលមិនឃើញ ពោល ថា ខ្ញុំឃើញក្តី កាលឃើញ ពោលថា ខ្ញុំមិនឃើញក្តី ពោល សម្បជានមុសាវាទ ព្រោះហេតុខ្លួនក្តី ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃក្តី ព្រោះ ហេតុអាមិសៈបន្តិចបន្តួចក្តី ដោយប្រការដូច្នោះ នេះលោកហៅថា ពាក្យ កុហក ។ មួយទៀត មុសាវាទ ដោយអាការ ៣ យ៉ាង គឺ មុសាវាទ របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងកាលមុនថា អាត្មាអញនឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលកំពុងពោលថា អាត្មាអញកំពុងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលពោលហើយថា អាត្មាអញពោលពាក្យកុហក ហើយ ១ មុសាវាទ ដោយអាការ ៣ នេះ ។ មួយវិញទៀត មុសាវាទ មានដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។ ដោយ អាការ ៦ យ៉ាង ។ ដោយអាការ ៧ យ៉ាង ។ មុសាវាទ ដោយ អាការ ៨ យ៉ាង គឺ មុសាវាទ នៃបុគ្គលនោះ ក្នុងកាលមុនថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ហោតិ មុសា កណ៌ិស្សន្តិ កណ៌ាន្តស្ស ហោតិ
 មុសា កណ៌ាមីតិ កណ៌ិតស្ស ហោតិ មុសា មយា
 កណ៌ិតន្តិ វិទិធាយ ទិដ្ឋិ វិទិធាយ ខន្តិ វិទិធាយ រុច្ចិ
 វិទិធាយ សញ្ញា វិទិធាយ ការំ ឥមេហិ អដ្ឋហាការ-
 ហិ មុសារាទោ ហោតិ ។ មោសវដ្ឋំ បក្កាហតីតិ
 មោសវដ្ឋំ បក្កាហតិ ឱតាហតិ អន្លោកាហតិ បរិស-
 តីតិ មោសវដ្ឋំ បក្កាហតិ ។ តេនាហ ភក្កវា

អថ សត្តានិ កុរុតេ បរវាទេហិ ចោទិតោ
 ឯស ខុស្ស មហាកេនោ មោសវដ្ឋំ បក្កាហតីតិ ។

[២៥០] បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោ ឯកចរិយំ អទិដ្ឋិតោ

អថាមិ^(១) មេដុនេ យុត្តោ មន្ទោវ បរិកិស្សតិ ។

[២៥១] បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោតិ ឥនេកច្ចោ បុព្វ
 សមណាការេ កិត្តិវណ្ណភតោ^(២) ហោតិ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ

១ ម. សចាបិ ។ ២ ម. កិត្តិវណ្ណតតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អាត្មាអញ នឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទនៃបុគ្គលកំពុងពោលថា
 អាត្មាអញ ពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទ នៃបុគ្គលពោលហើយថា
 អាត្មាអញ ពោលពាក្យកុហកហើយ ១ ព្រោះលាក់ទុក នូវទិដ្ឋិ ១ ព្រោះ
 លាក់ទុកនូវការចូលចិត្ត ១ ព្រោះលាក់ទុកនូវសេចក្តីពេញចិត្ត ១ ព្រោះ
 លាក់ទុកនូវសញ្ញា ១ ព្រោះលាក់ទុកនូវការកើតឡើង ១ មុសាវាទ ដោយ
 អាការ ៨ នេះ ។ ពាក្យថា រមែងផ្តងពាក្យកុហក គឺ ផ្តង ផ្តងទុក
 កំណត់ទុក ចូលទៅ កាន់ពាក្យកុហក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 បុគ្គលនោះរមែងផ្តងពាក្យកុហក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

លំដាប់នោះ បុគ្គលដែលត្រូវវាទៈជនដទៃ ជាសត្វៀន
 ហើយ រមែងធ្វើសស្ត្រាទាំងឡាយ នុះជាសេចក្តីជាប់ចំពាក់ធំ
 របស់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះ រមែងផ្តងពាក្យកុហក ។

[២៥០] បុគ្គលដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត អធិដ្ឋាន
 ការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុង
 មេបុនធម្ម នឹងត្រូវជាបត្រដួស ដូចបុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ ។

[២៥១] ពាក្យថា បុគ្គល ដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត
 អធិប្បាយថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលនៅក្នុងភាពជាសមណៈក្នុង
 កាលមុន ជាអ្នកពេញដោយកេរ្តិ៍ឈ្មោះនិងសេចក្តីសរសើរ ជាបណ្ឌិតវាងវៃ

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

មេធាវី ពហុស្សុតោ ចិត្តកថី កល្យាណាប្បជិកា-
 ណោ សុត្តន្តិកោតិ វា វិនយធមោតិ វា ធម្មកថិកោ-
 តិ វា ។ បេ ។ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនសមាបត្តិ-
 យា លាភីតិ វា ឯវំ ញាតោ ហោតិ សញ្ញាតោ^(១)
 សម្មញ្ញាតោតិ បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោ ។

[២៥២] ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោតិ ភិហិ ការណោ-
 ហិ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ បព្វជ្ជាសដ្ឋិតោ វា ក-
 ណារវស្សុត្តដ្ឋេន វា ។ កថំ បព្វជ្ជាសដ្ឋិតោ ឯក-
 ចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។ សព្វំ យវាសបលិពោធំ ធិដ្ឋិ-
 ត្វា ។ បេ ។ ឯវំ បព្វជ្ជាសដ្ឋិតោ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។
 កថំ កណារវស្សុត្តដ្ឋេន ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។ សោ
 ឯវំ បព្វជ្ជិតោ សមាណោ ឯកោ អញ្ញវនបត្តានិ បន្តានិ
 ។ បេ ។ ឯវំ កណារវស្សុត្តដ្ឋេន ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិ-
 តោតិ ឯកចរិយំ អធិដ្ឋិតោ ។

[២៥៣] អថាបិ មេតុនេ យុត្តោតិ មេតុនេធម្មោ
 ធាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ ។ បេ ។ តំការណា

១ ម. បញ្ញាតោ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

មានប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត មានពាក្យដ៏វិចិត្រ មានប្រាជ្ញាល្អ ជាអ្នក
ដែលគេដឹងហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ដឹងសុសសាយហើយ យ៉ាងនេះថា
ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រក្តី ទ្រទ្រង់វិន័យក្តី ជាធម្មកថិកក្តី ។ បេ ។
ជាអ្នកបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)
បុគ្គលដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត ។

[២៥២] ពាក្យថា អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង អធិប្បាយថា
បុគ្គលអធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយហេតុ ២ គឺ ដោយចំណែក
បព្វជ្ជាក្តី ដោយាការលះបង់ពួកក្តី ។ បុគ្គលអធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែ
ម្នាក់ឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ផ្តាច់បង់
សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយគឺយរាវាសទាំងពួង ។ បេ ។ អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែ
ម្នាក់ឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជាយ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គល អធិដ្ឋានការ
ប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយការលះបង់ពួក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះ
បួសយ៉ាងនេះហើយ ជាអ្នកម្នាក់ឯង គប់សេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូច
ព្រៃធំ ។ បេ ។ អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ដោយការលះបង់ពួកយ៉ាង
នេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អធិដ្ឋានការប្រព្រឹត្តតែម្នាក់ឯង ។

[២៥៣] ពាក្យថា តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេបុនធម្ម
អធិប្បាយថា ឈ្មោះថាមេបុនធម្ម បានខាងធម៌របស់អសប្បុរស ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។ អថាបិ មេដុនេ យុត្តោតិ
សោ អបរេន សមយេន ពុទ្ធនំ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខុំ
បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា មេដុនធម្មោ យុត្តោ បយុត្តោ
អាយុត្តោ សមាយុត្តោតិ អថាបិ មេដុនេ យុត្តោ ។

[២៥៤] មន្ទោវ បរិកិស្សតីតិ កបណោ វិយ^(១)

មោម្មហោ វិយ កិស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតិ
ចាណម្បិ ហនតិ អទិន្ទម្បិ អាទិយតិ សន្ទិម្បិ ធិន្ទតិ
និល្លោបម្បិ ហរតិ ឯកាការិកម្បិ ករោតិ បរិបន្តេបិ
តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ កច្ចតិ មុសាបិ ភណាតិ ឯវម្បិ កិ-
ស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតិ ។ តមេនំ រាជាដោ
តហេត្វា វិរិដា កម្មការណោ ការេន្តិ កសាហិបិ
តាឡេន្តិ វេត្តេហិបិ តាឡេន្តិ អឡ្យនណ្ឌាកេហិបិ
តាឡេន្តិ ហត្ថម្បិ ធិន្ទន្តិ ចាទម្បិ ធិន្ទន្តិ ហត្ថ-
ចាទម្បិ ធិន្ទន្តិ កណ្ណាម្បិ ធិន្ទន្តិ ធាសម្បិ ធិន្ទន្តិ
កណ្ណធាសម្បិ ធិន្ទន្តិ វិលដ្ឋុថាលិកម្បិ ករោន្តិ
សង្កមុណ្ណាកម្បិ ករោន្តិ រាហុមុខម្បិ ករោន្តិ

១ ម. ឯត្តន្តរេ មន្ទោវិយាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា មេបុនធម្ម ។ ពាក្យថា តែខាងក្រោយ
មក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេបុនធម្ម គឺសម័យខាងក្រោយ បុគ្គលនោះ
ពោលលាព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ និងសិក្ខា វិលមកដើម្បីភេទ
ថោកទាប ប្រកប តាក់តែង ប្រដុសប្រជា ប្រកបព្រមក្នុងមេបុនធម្ម ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកបក្នុងមេបុនធម្ម ។

[២៥២] ពាក្យថា នឹងត្រូវជាបត្រដួស ដូចបុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ អធិ-
ប្បាយថា បុគ្គលនោះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង ដូចមនុស្ស
កំព្រា ឬដូចមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ គឺរមែងសម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែល
គេមិនឲ្យខ្លះ កាត់តំណ (នៃផ្ទះ) ខ្លះ វាយប្រហារទាំងបួនខ្លះ ធ្វើអាការ
កំហែងក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ឈរចាំស្តាត់ដណ្តើមយកខ្លះ គប់រកប្រពន្ធរបស់
ជនដទៃខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង
យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ព្រះរាជាទាំងឡាយឲ្យចាប់បុគ្គលនោះឯងហើយ ឲ្យធ្វើ
កម្មករណ៍ផ្សេងៗ គឺឲ្យគេវាយដោយរំពាត់ខ្លះ ឲ្យគេវាយដោយផ្តៅខ្លះ ឲ្យ
គេវាយដោយដំបងខ្លះ កាត់ដៃខ្លះ កាត់ជើងខ្លះ កាត់ទាំងដៃទាំងជើងខ្លះ
កាត់ស្លឹកត្រចៀកខ្លះ កាត់ច្រមុះខ្លះ កាត់ទាំងស្លឹកត្រចៀកទាំងច្រមុះខ្លះ
ធ្វើវិលង្គ័យលិកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើក្បាល ឲ្យដូចជាឆ្នាំងដាក់ទឹកជ្រក
ខ្លះ ធ្វើសង្ខមុណ្ណាកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើក្បាល ឲ្យរលីងដូចជាសម្បក
ស័ង្ខខ្លះ ធ្វើរាហុមុខកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើមាត់ ឲ្យដូចជាមាត់រាហូខ្លះ

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

ដោតិមាលិកម្បិ	ករោន្តិ	ហត្ថប្បដ្ឋោតិកម្បិ	ករោន្តិ		
ឯកវត្តិកម្បិ	ករោន្តិ	ចិរកវាសិកម្បិ	ករោន្តិ		
ឯណាយ្យកម្បិ	ករោន្តិ	ពឿសម៌សិកម្បិ	ករោន្តិ		
កហាបណាកម្បិ	ករោន្តិ	ខារាបតច្ឆិកម្បិ	ករោន្តិ		
បលិយបរិវត្តិកម្បិ	ករោន្តិ	បលាលបីបកម្បិ	ករោន្តិ		
តត្ថេនបិ	តេលេន	ឱសិញ្ចន្តិ	សុនខេហិបិ	ខាណាបេន្តិ	
ដីវន្តម្បិ	សូលេ	ឧត្តាសេន្តិ	អសិធាបិ	សីសំ	ធិន្តន្តិ
ឯវម្បិ	កិស្សតិ	បរិកិស្សតិ	បរិកិលិស្សតិ	។	អថវា
កាមតណ្ហាយ	អភិក្ខុតោ	បរិយាទិន្ទចិត្តោ	កោកេ		
បរិយេសន្តោ	នាវាយ	មហាសមុទ្ធំ	បក្ខន្ធតិ		
សីតស្ស	បុរក្ខុតោ	ឧណ្ហាស្ស	បុរក្ខុតោ	ខំស-	
មកសវាតា	តបសិរីសបសម្ម	ស្សេហិ	វិស្សមា	នោ	
ខុប្បិទាសាយ	បីឡិយមា	នោ	កុម្ភំ	កច្ឆតិ	

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

ធ្វើជាតិមាលិកកម្ម គឺអំពើដែលគេដុតខ្លួន ឲ្យមានរបៀបនៃអណ្តាតភ្លើង
 ខ្លះ ធ្វើហត្ថប្បជោតិកកម្ម គឺអំពើដែលគេដុតដៃខ្លះ ធ្វើឯរកវត្តិកកម្ម
 គឺអំពើដែលគេធ្វើដូចជាពន្លាត់ស្បែកពពែខ្លះ ធ្វើចិរកវាសិកកម្ម គឺអំពើ
 ដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាស្លៀកសំពត់សម្បុកឈើខ្លះ ធ្វើឯណោយ្យកកម្ម គឺ
 អំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាជើងសត្វទ្រាយខ្លះ ធ្វើពឡិសម័សិកកម្ម គឺអំពើ
 ដែលគេច្នក់មាត់ដោយកាង ឬសន្ទូចខ្លះ ធ្វើកហាបណាកកម្ម គឺអំពើដែល
 គេធ្វើឲ្យខូចសរីរៈប្រមាណប៉ុនកហាបណៈ មួយៗ ខ្លះ ធ្វើខារាបត្ថិកកម្ម
 គឺអំពើដែលគេយកទឹកផ្សាស្រោចខ្លះ ធ្វើបលិយបរិវត្តិកកម្ម គឺអំពើ
 ដែលគេធ្វើដូចជាបង្វិលជើងគុល ឬសសរគោលខ្លះ ធ្វើបលាលបីបកកម្ម
 គឺអំពើដែលគេធ្វើ ឲ្យដូចជាកណ្តាប់ចំបើងខ្លះ ស្រោចដោយប្រេងកំពុង
 ក្តៅខ្លះ ឲ្យឆ្កែខាំខ្លះ ឲ្យដេកផ្ទារលើឈើអណ្តាតទាំងរស់ខ្លះ កាត់ក្បាល
 ដោយដាវខ្លះ^១ បុគ្គលនោះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង
 ដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវកាមតណ្ហា
 គ្របសង្កត់ មានចិត្តគឺកាមតណ្ហារួតរឹត ស្វែងរកភោគៈទាំងឡាយ ចេញ
 ទៅកាន់មហាសមុទ្រដោយនាវា ត្រូវត្រជាក់ចោមរោម ត្រូវកម្តៅចោម
 រោម លំបាកដោយសម្មស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្តៅ ពស់តូច
 និងពស់ធំ ត្រូវសេចក្តីស្រែកឃ្លានបៀតបៀន រមែងទៅកាន់ស្រុកគុម្ពៈ

១ មានក្នុងមជ្ឈិមនិកាយ ត្រង់មហាទុក្ខកូន្តសូត្រ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តក្កោលំ កច្ចតិ តក្កសិលំ កច្ចតិ កាលមុខំ
 កច្ចតិ មរណាចារំ^(១) កច្ចតិ វេសុដ្ឋិ កច្ចតិ វេរា-
 បថំ កច្ចតិ ជវំ កច្ចតិ កាមលី^(២) កច្ចតិ វដ្ឋិ កច្ចតិ
 ឯឡវទ្ធនំ កច្ចតិ សុវណ្ណកូដំ កច្ចតិ សុវណ្ណកូមី កច្ចតិ
 តម្កបណ្ណី^(៣) កច្ចតិ សុប្បារំ^(៤) កច្ចតិ ភរុកំ^(៥) កច្ចតិ
 សុវទ្ធិ^(៦) កច្ចតិ អដ្ឋលោកំ^(៧) កច្ចតិ កដ្ឋលំ^(៨) កច្ចតិ
 បរមកដ្ឋលំ^(៩) កច្ចតិ យោនំ^(១០) កច្ចតិ បិណ្ឌំ^(១១) កច្ចតិ
 អលូសទ្ធិ^(១២) កច្ចតិ មរុកញារំ កច្ចតិ ជណ្ណបថំ កច្ចតិ
 អជបថំ កច្ចតិ មេណ្ណបថំ កច្ចតិ សដ្ឋបថំ កច្ចតិ ឆត្ត-
 បថំ កច្ចតិ វិសបថំ កច្ចតិ សកុណាបថំ កច្ចតិ មូសិ-
 កាបថំ កច្ចតិ ទរិបថ កច្ចតិ វេត្តាធារំ^(១៣) កច្ចតិ វាម្បិ
 កិស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតិ ។ បរិយេសន្តោ
 ន លភតិ អលាកមូលកម្បិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ វាម្បិ កិស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតិ ។

១ ម. បុរុបុរំ ។ ២ ឱ. តមលំ ។ ៣ ម. តម្កបណំ ។ ៤ ម. សុប្បាទកំ ។ ៥ ឱ.
 ភរុកច្ឆិ ។ ម. ភារុកច្ឆិ ។ ៦ ឱ. ម. សុវទ្ធិ ។ ៧ ម. ភដ្ឋលោកំ ។ ៨ ម. ភដ្ឋលំ ។
 ៩ ម. សរមតំ គណំ ។ ១០ ឱ. ម. យោនំ គច្ចតិ បរមយោទំ គច្ចតិ ។ ១១ ឱ. បិណ្ឌំ ន ទិ-
 ស្សតិ ។ ម. វិនកំ ។ ១២ ម. មូលបថំ ។ ១៣ ម. វេត្តាចារំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទៅកាន់ស្រុកតក្កោល: ទៅកាន់ស្រុកតក្កសិលា ទៅកាន់ស្រុកកាល-
មុខ: ទៅកាន់ស្រុកមរណបារ: ទៅកាន់ស្រុកវេសុផ្ក: ទៅកាន់ស្រុក
វេរាបថ: ទៅកាន់ស្រុកជវ: ទៅកាន់ស្រុកកមលិ ទៅកាន់ស្រុកវង្ក:
ទៅកាន់ស្រុកឯឡវទ្ធន: ទៅកាន់ស្រុកសុវណ្ណកូដ: ទៅកាន់ស្រុកសុ-
វណ្ណកូមិ ទៅកាន់ស្រុកតម្កបណ្ណិ ទៅកាន់ស្រុកសុប្បារ: ទៅកាន់ស្រុក
ភរុក: ទៅកាន់ស្រុកសុរទ្ធ: ទៅកាន់ស្រុកអង្គណោក: ទៅកាន់ស្រុក
គង្គណ: ទៅកាន់ស្រុកបរមគង្គណ: ទៅកាន់ស្រុកយោន: ទៅ
កាន់ស្រុកបិន: ទៅកាន់ស្រុកអលូសន្ទ: ទៅកាន់មរុកន្តារ: ទៅកាន់
ផ្លូវ ដែលគេគប្បីទៅដោយជង្គង់ ទៅកាន់ផ្លូវដែលគេគប្បីទៅដោយ
ចៀម ទៅកាន់ផ្លូវដែលគេគប្បីទៅដោយពពែ ទៅកាន់ផ្លូវដង្កត់ ទៅ
កាន់ផ្លូវដែលគេគប្បីទៅដោយច័ត្រ ទៅកាន់ផ្លូវប្រកបដោយព្រៃឫស្សី
ទៅកាន់ផ្លូវសត្វស្វាប ទៅកាន់ផ្លូវកណ្តុរ ទៅកាន់ផ្លូវជ្រោះ: ទៅកាន់
ផ្លូវមានបន្ទាផ្តៅ បុគ្គលនោះ នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង
ដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្លះ ។ បុគ្គលកាលស្វែងរកមិនបាន រមែង
ទទួលទុក្ខនឹងទោមនស្ស ដែលមានការមិនបានជាមូល បុគ្គលនោះ
នឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង ដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្លះ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

បរិយេសន្តោ លភតិ លទ្ធា ច អារក្ខមូលកម្មិ ទុក្ខ-
 ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ កិច្ចិ មេ កោតេ នេវ រាជា-
 នោ ហារេយ្យំ ន ចោរា ហារេយ្យំ ន អត្តិ ឧហេយ្យ
 ន ឧទកំ វហេយ្យ ន អប្បិយា ទាយាទា ហារេយ្យន្តិ
 តស្ស ឯវំ រក្ខតោ កោបយតោ^(១) កោតា វិប្បលុ-
 ទ្គន្តិ^(២) វិប្បយោកមូលកម្មិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ឯវម្បិ កិស្សតិ បរិកិស្សតិ បរិកិលិស្សតីតិ^(៣)
 មន្ទោវ បរិកិស្សតិ ។ តេនាហ ភកា

បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោ ឯកចរិយំ អទិដ្ឋិតោ
 អថាបិ មេថុនេ យុត្តោ មន្ទោវ បរិកិស្សតីតិ ។

[២៥៥] ឯតមាទីនំ ញត្វា មុនិ បុញ្ញបរេ ឥធន
 ឯកចរិយំ ទទ្យំ កយិរា ន និសេវេថ មេថុនំ ។

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តេវ តេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ឯត្តន្តេវ សោតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឯត្តន្តេវ សចាបិ
 មេថុនេ យុត្តោតិ ទិស្សតិ ។ ឱ. អថាបិ មេថុនេ យុត្តោតិ ទិស្សតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

បុគ្គល កាលស្វែងរកទ្រព្យបាន លុះបានហើយ ក៏ទទួលទុក្ខនឹងទោ-
 មនស្ស មានការថែរក្សាជាមូលថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ព្រះរាជាទាំង-
 ឡាយនឹងមិននាំយកទៅ ចោរទាំងឡាយ នឹងមិនលួចយក ភ្លើង
 នឹងមិនឆេះ ទឹកនឹងមិនបន្សាត់បង់ ជនជាទាយាទមិនជាទីស្រឡាញ់ នឹង
 មិននាំយកកោគៈទាំងឡាយរបស់អញ កាលបុគ្គលនោះ កំពុងរក្សា
 កំពុងគ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះ កោគៈទាំងឡាយ ក៏វិនាសទៅ (បុគ្គលនោះ)
 រមែងទទួលទុក្ខនឹងទោមនស្ស មានការព្រាត់ប្រាសជាមូល បុគ្គល
 នោះនឹងលំបាក ចង្អៀតចង្អល់ សៅហ្មង ដោយប្រការយ៉ាងនេះខ្លះ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនឹងត្រជាបត្រដួស ដូចជាបុគ្គល
 ល្ងង់ខ្លៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលដែលគេដឹងច្បាស់ហើយថាជាបណ្ឌិត អធិដ្ឋាន
 ការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង តែខាងក្រោយមក ជាអ្នកប្រកប
 ក្នុងមេបុនធម្ម នឹងត្រជាបត្រដួស ដូចបុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ ។
 [២៥៥] មុនិក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងទោសនុះហើយ ក្នុងកាលមុន
 និងកាលខាងក្រោយ គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ មិន
 គប្បីសេពមេបុនធម្មទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៥៦] ឯតមាទីនំ ញត្វា មុនិ បុញ្ចបរេ ឥនាតិ
ឯតន្តិ បុព្វេ សមណការេ យសោ ច កិត្តិ ច អបរ-
កាកេ ពុទ្ធិ ធម្មំ សង្ឃំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយា-
វត្តស្ស អយសោ ច អកិត្តិ ច ឯតំ សម្បត្តិវិបត្តិ
ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ
កត្វា ។ មុនីតិ មោនំ រុច្ចតិ ញ្ញាណំ យា បញ្ញា
បដាននា ។ មេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ ឥនាតិ
ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា
ឥមស្មី អាទាយេ ឥមស្មី ធម្មេ ឥមស្មី វិនយេ ឥមស្មី
ធម្មវិនយេ ឥមស្មី ចារចនេ ឥមស្មី ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មី
សត្តសាសនេ ឥមស្មី អត្តការេ ឥមស្មី មនុស្សលោ-
កេតិ ឯតមាទីនំ ញត្វា មុនិ បុញ្ចបរេ ឥន ។

[២៥៧] ឯកចរិយំ ទទ្ធិ កយិរាតិ ទ្វិហិ ការ-
លោហិ ឯកចរិយំ ទទ្ធិ ករយ្យ បព្វដ្ឋាសដ្ឋាតេន
វា កណារវស្សត្តដ្ឋេន វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៥៦] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងទោសនុ៎ះ ហើយ ក្នុងកាលមុន និងកាលខាងក្រោយ ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ សេចក្តីថា យសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ក្នុងភាពនៃបុគ្គលជាសមណៈក្នុងកាលមុន អាប័យស និងអាប័កេរ្តិ៍ឈ្មោះនៃបុគ្គលពោលលាព្រះពុទ្ធព្រះធម៌ព្រះសង្ឃ និងសិក្ខា ត្រឡប់មកកាន់ភេទថោកទាបក្នុងកាលខាងក្រោយ មុនិដឹង ស្គាល់ ស្នង់ ពិចារណា ឈ្នួងយល់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសម្បត្តិ និងវិបត្តិនុ៎ះ ។ ពាក្យ ថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្លងបណ្តាញជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ក្នុងធម្មវិន័យនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងការគួរនេះ ក្នុងសេចក្តី ពេញចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់នេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុង ធម៌វិន័យនេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសាសនា នៃព្រះសាស្តានេះ ក្នុងអត្តភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងច្បាស់នូវទោសនុ៎ះហើយ ក្នុងកាលមុន និងកាលខាងក្រោយ ។

[២៥៧] ពាក្យថា គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ អធិប្បាយ ថា បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយហេតុពីរ គឺដោយ ចំណែកបព្វជ្ជា ឬដោយការលះបង់ពួក ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

កថំ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកចរិយំ ទទ្ធិំ ករេយ្យ ។
 សព្វំ យរាវាសបលិពោធំ ធិន្ទិត្វា បុត្តនារបលិពោធំ
 ធិន្ទិត្វា ញាតិបលិពោធំ ធិន្ទិត្វា មិត្តាមច្ចបលិពោធំ
 ធិន្ទិត្វា សន្និធិបលិពោធំ ធិន្ទិត្វា កេសមស្សំ ឱហា-
 រេត្វា កាសាយានិ វត្តានិ អច្ឆានេត្វា អការស្មា អ-
 នការិយំ បព្វជិត្វា អាភិព្ពានការិ^(១) ឧបកន្ធា ឯកោ
 ចរេយ្យ វិហារេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ចាលេយ្យ
 យថេយ្យ យាថេយ្យ ឯវំ បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកច-
 រិយំ ទទ្ធិំ ករេយ្យ ។

កថំ កណារវស្សត្តដ្ឋេន ឯកចរិយំ ទទ្ធិំ ក-
 រេយ្យ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមាជោ ឯកោ អញ្ញ-
 វនបត្តានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវេយ្យ អប្ប-
 សន្នានិ អប្បនិក្ខេបាសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហា-
 សេយ្យកានិ បដិសល្លានសារូទានិ ។ សោ ឯកោ
 កច្ឆេយ្យ ឯកោ តិដ្ឋេយ្យ ឯកោ និសីទេយ្យ
 ឯកោ សេយ្យំ កម្មេយ្យ ឯកោ កាមំ បិណ្ឌរាយ
 បរិសេយ្យ ឯកោ បដិក្កមេយ្យ ឯកោ រហោ

១ ម. អសញ្ញានការិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយចំណែកបព្វជ្ជា តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាត់ការកង្វល់ គឺយរាវាសទាំងអស់ កាត់ការកង្វល់
 គឺបុត្តភរិយា កាត់ការកង្វល់គឺញាតិ កាត់ការកង្វល់គឺមិត្តនិងអាមាត្យ
 កាត់ការកង្វល់គឺការសន្សំ កោរសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់
 ជ្រលក់ដោយទឹកចត់ ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់នូវភាពនៃខ្លួន
 មិនមានកង្វល់ ត្រាច់ទៅ សម្រាកសម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ តែម្នាក់ឯង បុគ្គល
 គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយចំណែកបព្វជ្ជាយ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលគប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ដោយការលះបង់ពួក តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលនោះ ឬសយ៉ាងនេះហើយ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង តែង
 គប់រកសេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃតូចនិងព្រៃធំ មិនមានសំឡេង មិនមាន
 ការគឺកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតអំពីកាយនៃជន ស្ងាត់កំបាំង
 របស់មនុស្ស សមគួរដល់ការពូនសម្លំ ។ បុគ្គលនោះ ដើរតែម្នាក់ឯង
 ឈរតែម្នាក់ឯង អង្គុយតែម្នាក់ឯង សម្រេចការដេកតែម្នាក់ឯង ចូលទៅ
 កាន់ស្រុក ដើម្បីបិណ្ឌបាតតែម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញតែម្នាក់ឯង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

និសីទេយ្យ ឯកោ ចង្ក័មំ អធិដ្ឋេយ្យ ឯកោ ចរេយ្យ
 វិហារេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ទាលេយ្យ យថេយ្យ
 យាថេយ្យ ឯវំ កណារវស្សត្តដ្ឋេន ឯកចរិយំ ទទ្ធិ
 ករេយ្យ^(១) ។ ឯកចរិយំ ទទ្ធិ ករេយ្យ ចិរំ
 ករេយ្យ ទទ្ធិសមាទានោ អស្ស អវដ្ឋិតសមាទានោ
 កុសលេសុ ធម្មេសូតិ ឯកចរិយំ ទទ្ធិ កយិរា ។

[២៥៨] ន និសេវេថ មេថុនន្តិ មេថុនធម្មោ នាម
 យោ សោ អសទ្ធិម្មោ ។ ថេ ។ តំការណា វុច្ចតិ
 មេថុនធម្មោ ។ មេថុនធម្មំ ន សេវេយ្យ ន និសេ-
 វេយ្យ ន សំសេវេយ្យ ន បដិសេវេយ្យាតិ^(២) ន
 និសេវេថ មេថុនំ ។ តេនាហា ភកា

ឯតមាទីនំ ញត្វា មុនិ បុញ្ញាបរេ ឥធម
 ឯកចរិយំ ទទ្ធិ កយិរា ន និសេវេថ មេថុនន្តិ ។

១ ឱ. ម. ករេយ្យាតិ ។ ២ ឱ. ម. ន បដិសេវេយ្យ ន ចរេយ្យ ន សមាចរេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យាតីតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អង្គុយក្នុងទិស្វាត់តែម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានចង្រ្កមតែម្នាក់ឯង ត្រាប់ទៅសម្រាក
 សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្ត-
 ភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតែម្នាក់ឯង បុគ្គល គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ
 ដោយការលះបង់ពួកយ៉ាងនេះ ។ បុគ្គល គប្បីធ្វើនូវការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯង
 ឲ្យមាំ ធ្វើឲ្យខ្ជាប់ខ្ជួន មានការសមាទានដ៏មាំ មានការសមាទានតាំងនៅ
 ក្នុងធម៌ជាកុសលទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីធ្វើ
 ការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ ។

[២៥៨] ពាក្យថា មិនគប្បីសេពសមមេបុនធម្ម សេចក្តីថា ដែល
 ឈ្មោះថា មេបុនធម្ម បានដល់ធម៌របស់អសប្បុរស ។ បេ ។ ហេតុនោះ
 ទើបលោកហៅថា មេបុនធម្ម ។ បុគ្គល មិនគប្បីសេព មិនគប្បីសេព
 សម មិនគប្បីសេពព្រម មិនគប្បីសេពចំពោះនូវមេបុនធម្ម ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសេពសមមេបុនធម្ម ។ ហេតុនោះ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មុនិ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដឹងទោសនុះហើយ ក្នុងកាលមុននឹង
 កាលខាងក្រោយ គប្បីធ្វើការប្រព្រឹត្តម្នាក់ឯងឲ្យមាំ មិន
 គប្បីសេពសមមេបុនធម្មទេ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៥៩] វិវេកញ្ញាវ សិក្ខេថ ឯតទរិយានមុត្តមំ

តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញេថ ស វេ និព្វានសន្តិកេ ។

[២៦០] វិវេកញ្ញាវ សិក្ខេថាតិ វិវេកោតិ តយោ

វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបទិវិវេកោ ។

កតមោ កាយវិវេកោ ។ បេ ។ អយំ ឧបទិវិវេកោ ។

កាយវិវេកោ ច វ្រុបកដ្ឋកាយានំ^(១) នេក្ខម្មាភិរតានំ

ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធិចិត្តានំ បរមវោទានប្បត្តានំ

ឧបទិវិវេកោ ច និរុបទីនំ បុគ្គលានំ វិសម្មារកតានំ ។

សិក្ខាតិ តិស្សោ សិក្ខា អទិសីលសិក្ខា អទិចិត្ត-

សិក្ខា អទិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អទិប្បញ្ញា-

សិក្ខា ។ វិវេកញ្ញាវ សិក្ខេថាតិ វិវេកញ្ញាវ សិក្ខេ-

យ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ

វិវេកញ្ញាវ សិក្ខេថ ។

១ ម. វិវេកដ្ឋកាយានំ ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

[២៥៩] បុគ្គល គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង (ព្រោះថាវិវេក) នុ៎ះជា
 ធម៌ដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ បុគ្គល មិនគប្បី
 សម្គាល់ថាខ្លួនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ បុគ្គលនោះ
 (នឹងបិតនោ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន ។

[២៦០] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង សេចក្តីថា
 វិវេកមាន ៣ គឺកាយវិវេក ១ ចិត្តវិវេក ១ ឧបធិវិវេក ១ ។

កាយវិវេក តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះ ឧបធិវិវេក ។ វិវេករបស់
 បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានកាយចៀសចេញ ចាកពួក ត្រេកអរចំពោះ
 នេក្ខម្មៈ ឈ្មោះថា កាយវិវេក ១ វិវេករបស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែល
 មានចិត្តបរិសុទ្ធ ដល់នូវសេចក្តីផ្លូវផងដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថា ចិត្តវិវេក ១
 វិវេករបស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមិនមានឧបធិកិលេស ដល់នូវវិសង្ខារ
 គឺព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា ឧបធិវិវេក ១ ។ ពាក្យថា សិក្សា បានដល់សិក្ខា
 ៣ គឺអធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ បេ ។
 នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង បាន
 សេចក្តីថា គប្បីសិក្សា ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តព្រម សមាទាន ប្រព្រឹត្តទៅ
 នូវវិវេក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៦១] ឯតទរិយានមុត្តមន្តិ អរិយា រុច្ឆន្តិ ពុទ្ធា
 ច ពុទ្ធស្សារកា ច បច្ចេកពុទ្ធា ច អរិយានំ ឯតំ
 អត្តំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ យទិទំ
 វិវេកចរិយាតិ ឯតទរិយានមុត្តមំ ។

[២៦២] តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញោថាតិ តាយ វិវេក-
 ចរិយាយ ឧណ្ណាតី ន ករេយុយ ឧណ្ណមំ ន ករេយ្យ
 មាទំ ន ករេយ្យ^(១) ថម្ពំ ន ករេយ្យ ន តេន មាទំ
 ជនេយ្យ ពន្ធាំ ន ករេយ្យ ន តេន ថទ្ធោ អស្ស
 បត្តទ្ធោ បត្តហិតសិរោតិ តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញោថ ។

[២៦៣] ស វេ និព្វានសន្តិកេតិ សោ និព្វានស្ស
 សន្តិកេ សាមន្តា អាសន្នេ អវិទូរេ ឧបកដ្ឋេតិ ស
 វេ និព្វានសន្តិកេ ។ តេនាហា ភក្កវា

១ ម. ឯត្តន្តរេ ថាមំ ន ករេយ្យាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៦១] ពាក្យថា នុំជាធម៌ដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយក្តី លោកហៅថា ព្រះអរិយៈ គុណជាតណាដែលឈ្មោះថាវិវេកចរិយា គុណជាតនុំ ដំលើស ប្រសើរ ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាប្រធានឧត្តម ថ្ងៃថ្នាំ របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នុំជាគុណជាតដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។

[២៦២] ពាក្យថា មិនគប្បីសម្គាល់ថាខ្លួនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ គឺមិនគប្បីធ្វើការតម្កើង មិនគប្បីធ្វើអាការឆ្នើងឆ្នែ មិនគប្បីធ្វើមានៈ មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីរឹងត្អឹង ដោយវិវេកចរិយានោះ គឺមិនគប្បីញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត មិនគប្បីធ្វើការជាប់ចំពាក់ដោយវិវេកនោះ មិនគប្បីជាអ្នករឹងត្អឹង រឹងរូស មានក្បាលងើបឡើងហើយ ដោយវិវេកនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសម្គាល់ថាខ្លួនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ ។

[២៦៣] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ (នឹងបិតានៅ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន គឺបុគ្គលនោះ (នឹងបិតានៅ) ក្នុងទីជិត ក្នុងទីជុំវិញ ក្នុងទីអែបនៃបក្នុងទីមិនឆ្ងាយ ក្នុងទីក្បែរព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ (នឹងបិតានៅ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

វិវេកញ្ញាវ សិក្ខេថ ឯតទវិយានមុត្តមំ

តេន សេដ្ឋោ ន មញ្ញេថ ស វេ និព្វានសន្តិកេតិ ។

[២៦៤] វិត្តស្ស មុនិដោ ចរតោ កាមេសុ អនបេត្តិដោ

ឱយតិណ្ណស្ស បិហាយន្តិ កាមេសុ កធិតា បជា ។

[២៦៥] វិត្តស្ស មុនិដោ ចរតោតិ វិត្តស្សាតិ

វិត្តស្ស វិវិត្តស្ស បវិវិត្តស្ស កាយទុច្ចរិតេន វិត្តស្ស

វិវិត្តស្ស បវិវិត្តស្ស វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន វា-

កេន ទោសេន មោហេន កោដេន ឧបនាហេន

មក្ខេន បទ្យាសេន ឥស្សាយ មច្ឆរិយេន មាយាយ

សាបេយ្យេន ថម្កេន សារម្កេន មាទេន អតិមាទេន

មទេន បមាទេន សព្វកិលេសេហិ សព្វទុច្ចរិតេហិ

សព្វទរថេហិ សព្វបរិទ្យាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វា-

កុសលាភិសដ្ឋារេហិ វិត្តស្ស វិវិត្តស្ស បវិវិត្តស្ស ។

មុនិដោតិ មោនំ វុច្ចតិ ញ្ញាណំ យា បញ្ញា បជាននា

។ បេ ។ សន្តិជានមតិច្ច សោ មុនិ ។ ចរតោតិ

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

បុគ្គលគប្បីសិក្សាវិវេកតែម្យ៉ាង (ព្រោះថាវិវេក) នុ៎ះ ជាធម៌
ដ៏ឧត្តម របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ បុគ្គល មិនគប្បី
សម្គាល់ថា ខ្លួនប្រសើរ ដោយវិវេកនោះទេ បុគ្គលនោះ
(នឹងបិតនោះ) ក្នុងទីជិតព្រះនិព្វាន ។

[២៦២] ប្រជាជន ដែលជាប់ចំពាក់ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែង
ស្រឡាញ់មុនិ ដែលជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត អ្នកមិនមាន
សេចក្តីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ អ្នកធ្ងន់ឱ្យៈ ។

[២៦៣] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត ត្រង់ពាក្យ
ថា ជាអ្នកទទេ គឺជាអ្នកទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ គឺថាជាអ្នកទទេ ស្ងាត់
ស្ងាត់សូន្យ ចាកកាយទុច្ចរិត ជាអ្នកទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ ចាកវចីទុច្ចរិត
ចាកមនោទុច្ចរិត ចាករាគៈ ទោសៈ មោហៈ កោធជៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ
បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាថេយ្យៈ ថម្មៈ សារម្មៈ មានៈ
អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តី
ក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីរាលរាលទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយ
ទាំងពួង អកុសលាកិសង្ខារទាំងពួង ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ
លោកហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិ
នោះ កន្លងបណ្តាញ គឺគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រព្រឹត្ត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចរតោ វិហារតោ ឥរិយតោ វត្តតោ ចាលយតោ យប-
យតោ យាបយតោតិ វិត្តស្ស មុនិដោ ចរតោ ។

[២៦៦] កាមេសុ អនបេក្ខិណោតិ កាមាតិ ឧទ្ធា-
នតោ ទ្វេ កាមា វត្តកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។
ឥមេ វុច្ឆន្តិ វត្តកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ កិលេស-
កាមា ។ វត្តកាមេ បរិដានិត្វា កិលេសកាមេ ប-
ហាយ បដហិត្វា វិដោទិត្វា ព្យជ្ជិកវិត្វា អនការដ្ឋ-
មិត្វា កាមេសុ អនបេក្ខវា^(១) ចត្តកាមោ វន្តកាមោ
មុត្តកាមោ បហីនកាមោ បដិទិស្សដ្ឋកាមោ ចត្តវា-
កោ^(២) វន្តវាកោ មុត្តវាកោ បហីនវាកោ បដិទិស្ស-
ដ្ឋវាកោ ទិច្ឆាតោ ទិព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី
ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហារតីតិ កាមេសុ អនបេក្ខិណោ ។

[២៦៧] ឱយតិណ្ណាស្ស បិហាយន្តិ កាមេសុ ក-
ទិតា បជាតិ បជាតិ សត្តាទិវចនំ ។ បជា កាមេសុ
វត្តា កិច្ចា កទិតា មុច្ឆិតា អដ្ឋោបដ្ឋា លក្ខា លក្ខិតា

១ ម. អនបេក្ខមាណោ ។ ២ ឱ. វីតវាកោ ។ ម. វីតវាកោ ចត្តវាកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកប្រព្រឹត្តសម្រាក សម្រាន្ត សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា
រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
មុនិ ជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត ។

[២៦៦] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាលីយ
ក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ បើតាមឧទ្ធាន បាន
ដល់កាម ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថាវត្ថុកាម
។ បេ ។ នេះ ហៅថាកិលេសកាម ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងវត្ថុកាម លះ
បង់ កម្ចាត់បង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវកិលេស-
កាម មិនមានអាលីយក្នុងកាម មានកាមលះចោល មានកាមខ្ចាក់ចោល
មានកាមដោះរួច មានកាមលះបង់ មានកាមរលាស់ចោលហើយ មាន
រាគៈលះបង់ មានរាគៈខ្ចាក់ចោល មានរាគៈដោះរួច មានរាគៈលះបង់
មានរាគៈរលាស់ចោលហើយ មិនមានប្រាថ្នា មានទុក្ខរលត់ ជាអ្នក
មានចិត្តត្រជាក់ ទទួលសេចក្តីសុខ មានចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាលីយ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។

[២៦៧] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រជាជនដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាម
ទាំងឡាយ រមែងស្រឡាញ់ (មុនិ) អ្នកឆ្ងង់ឱយៈ ត្រង់ពាក្យថា
ប្រជាជន គឺជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ ប្រជាជនត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់
ធ្លាក់ចុះ ងល់ងប់ ជ្រុលជ្រប់ ទាក់ ថ្លាក់ ព័ន្ធព័ន្ធ ក្នុងកាម

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ

បសិពុទ្ធា តា^(១) កាមោយំ តិណ្ណាស្ស ភរោយំ តិណ្ណាស្ស
 ទិដ្ឋោយំ តិណ្ណាស្ស អវិដ្ឋោយំ តិណ្ណាស្ស សព្វសំសា-
 រមចំ^(២) តិណ្ណាស្ស ឧត្តិណ្ណាស្ស និត្តិណ្ណាស្ស អតិក្កន្តស្ស
 សមតិក្កន្តស្ស វីតិវត្តស្ស ចារកតស្ស ចារប្បត្តស្ស
 អន្តកតស្ស អន្តប្បត្តស្ស កោដិកតស្ស កោដិប្ប-
 ត្តស្ស បរិយន្តកតស្ស បរិយន្តប្បត្តស្ស វោសានក-
 តស្ស វោសានប្បត្តស្ស តាលាកតស្ស តាលាប្បត្ត-
 ស្ស លេណាកតស្ស លេណាប្បត្តស្ស សរណាកតស្ស
 សរណាប្បត្តស្ស អកយកតស្ស អកយប្បត្តស្ស អច្ចុ-
 តកតស្ស អច្ចុតប្បត្តស្ស អមតកតស្ស អមតប្បត្តស្ស
 និព្វានកតស្ស និព្វានប្បត្តស្ស ឥច្ឆន្តិ សាទិយន្តិ បត្ត-
 យន្តិ បិហាយន្តិ អភិជប្បន្តិ ។ យថា ឥណាយិកា^(៣)
 អានណ្យំ បត្តេន្តិ បិហាយន្តិ យថា អាពាទិកា អា-
 ពោក្យំ បត្តេន្តិ បិហាយន្តិ យថា ពន្ធនពន្ធា ពន្ធន-
 មោក្ខំ បត្តេន្តិ បិហាយន្តិ យថា ទាសា ភុជិស្សំ បត្តេន្តិ

១ ម. តេ ។ ២ ឱ. សព្វសង្ខារបចំ ។ ម. សព្វសង្ខារបុព្វំ ។ ៣ ម. ឥណាយិកា ។

តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧

ប្រជាជនទាំងនោះ រមែងប្រាថ្នា ត្រេកអរ រាប់រក ស្រឡាញ់ ក្នុង
កាន់ (ចំពោះមុន) ដែលធ្លុងអន្ទង់គឺកាម ធ្លុងអន្ទង់គឺភព ធ្លុងអន្ទង់គឺ
ទិដ្ឋិ ធ្លុងអន្ទង់គឺអវិជ្ជា ធ្លុង ធ្លុងឡើង ធ្លុងចេញ កន្លង ឈានកន្លង
ប្រព្រឹត្តរំលងនូវផ្លូវនៃសង្សារទាំងពួង ជាអ្នកទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ
ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់ទីបំផុត ទៅហើយ កាន់ទីខាងចុង ដល់ទីខាងចុង
ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីជាទីចប់ស្រេច ដល់
ទីជាទីចប់ស្រេច ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំនាក់ ទៅកាន់ទីជ្រកកោន
ដល់ទីជ្រកកោន ទៅកាន់ទីពឹង ដល់ទីពឹង ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ
ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់ទីមិន
ស្លាប់ ដល់ទីមិនស្លាប់ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វាន ។ ពួកជន
អ្នកចំពាក់បំណុល រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវភាពជាអ្នកមិនមាន
បំណុល យ៉ាងណា ពួកជនមានជំងឺ រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវ
ភាពជាអ្នកមិនមានរោគ យ៉ាងណា ពួកជនដែលជាប់ចំណង រមែង
ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវការរួចចាកចំណង យ៉ាងណា ពួកជនជាទាសៈ
រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ នូវភាពនៃខ្លួនជាអ្នកជា យ៉ាងណា ពួកជន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បិហាយន្តិ យថា កត្តារទ្ធានំ បក្ខុដ្ឋា^(១) ខេមន្តភូមិ
 បត្តេន្តិ បិហាយន្តិ ឯវមេវ បជា កាមេសុ រត្តា កិទ្ធា
 កដិតា មុច្ឆិតា អដ្ឋោបដ្ឋា^(២) លត្តា លក្ខិតា បលិ-
 ពុទ្ធា តា^(៣) កាមោយតិណ្ណស្ស ភរោយតិណ្ណស្ស
 ។ បេ ។ និព្វានកតស្ស និព្វានប្បត្តស្ស ឥច្ឆន្តិ សាទិ-
 យន្តិ បត្តយន្តិ បិហាយន្តិ អភិជប្បន្តិតិ ឱយតិណ្ណស្ស
 បិហាយន្តិ កាមេសុ កដិតា បជា ។ តេនាហ ភកវា
 វិត្តស្ស មុនិដោ ចរតោ កាមេសុ អនបេត្តិដោ
 ឱយតិណ្ណស្ស បិហាយន្តិ កាមេសុ កដិតា បជាតិ ។

១ ម. បក្ខុន្តា ។ ២ ម. អដ្ឋោសន្តា ។ ៣ ម. តេ ។

សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដែលចេញទៅ កាន់ផ្លូវត្រាយដាច់ស្រយាល រមែងប្រាថ្នា ស្រឡាញ់
 ទីដ៏ក្សេម យ៉ាងណា ពួកប្រជាជន ត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ធ្លាក់ចុះ
 ផុលផុត ជ្រុលជ្រប់ ទាក់ ច្រក ព័ន្ធព័ន្ធ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ប្រជាជន
 ទាំងនោះ រមែងប្រាថ្នា ត្រេកអរ រាប់រក ក្នុងកាន់ (ចំពោះមុន)
 ដែលធ្ងន់អន្ទង់គឺកាម ធ្ងន់អន្ទង់គឺភព ។ បេ ។ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 ដល់ព្រះនិព្វាន យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រជាជន
 ដែលជាប់ចំពាក់ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែងស្រឡាញ់មុនិ អ្នកធ្ងន់ឱយៈ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ប្រជាជន ដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែង
 ស្រឡាញ់មុនិ ដែលជាអ្នកទទេ អ្នកប្រព្រឹត្ត អ្នកមិនមាន
 សេចក្តីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ អ្នកធ្ងន់ឱយៈ ។

ចប់ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧ ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៦៨] ឥធម៌ សុទ្ធិ ឥតិ វាទយន្តិ

នាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ

យំ និស្សិតា តត្ថ សុការនាណ

បច្ចេកសច្ចេសុ បុច្ច និវិជ្ជា ។

[២៦៩] ឥធម៌ សុទ្ធិ ឥតិ វាទយន្តិតិ ឥធម៌ សុទ្ធិ

វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កថេន្តិ

ភណ្ណន្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តិ សស្សតោ លោកោ

ឥនមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ

មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កថេន្តិ ភណ្ណន្តិ ទីបយន្តិ

វោហារន្តិ អសស្សតោ លោកោ អន្តវា លោកោ អនន្ត-

វា លោកោ តំ ដីវំ តំ សរីរំ អញ្ញំ ដីវំ អញ្ញំ សរីរំ ហោតិ

តថាកតោ បរម្មរណា ន ហោតិ តថាកតោ បរម្មរ-

ណា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា

បស្ចរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[២៦៨] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ដ៏ច្រើន តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ មិន
 ពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌ដទៃ អាស្រ័យសភាវៈណា រមែង
 ពោលថាល្អក្នុងសភាវៈនោះ ជាអ្នកតាំងនៅមាំក្នុងពួកសច្ចៈ
 ដោយឡែក ។

[២៦៩] ពាក្យថា តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ
 អធិប្បាយថា (សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) តែងពោល សម្តែង
 ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួច
 វិសេស រួចស្រឡះ ក្នុងធម៌នេះថា លោកទៀង ពាក្យនេះជាពាក្យពិត
 ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង
 នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ
 ថា លោកមិនទៀង លោកមានទីបំផុត លោកមិនមានទីបំផុត ជីវៈ
 នោះ សរីរៈនោះ ជីវៈដទៃ សរីរៈដទៃ សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់
 កើតទៀតក៏មាន សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតក៏មាន
 សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មណា
 ឥនមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ សុទ្ធិំ វិសុទ្ធិំ បរិសុទ្ធិំ
 មុត្តិំ វិមុត្តិំ បរិមុត្តិំ វេទន្តិំ កថេន្តិំ ភណ្ណន្តិំ ទីបយន្តិំ
 វោហារន្តិតិ ឥនេវ សុទ្ធិំ ឥតិ វាទយន្តិំ ។

[២៧០] ជាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហូតិ អត្ត-
 នោ សត្តារំ ធម្មក្កានំ កលំ ទិដ្ឋិ បដិបទំ មក្កំ ប-
 យេត្វា សព្វេ បរវាទេ ទិបន្តិំ ឧក្ខិបន្តិំ បរិក្ខិបន្តិំ សោ
 សត្តា ន សព្វញ្ញ ធម្មោ ន ស្វាគ្ហាតោ កលោ ន
 សុប្បដិបន្នោ ទិដ្ឋិ ន ភទ្ធិកា បដិបទា ន សុប្បញ្ញត្តា
 មក្កោ ន និយ្យានិកោ នត្ថត្ថ សុទ្ធិំ វា វិសុទ្ធិំ វា បរិសុទ្ធិំ
 វា មុត្តិំ វា វិមុត្តិំ វា បរិមុត្តិំ វា ន តត្ថ^(១) សុដ្ឋន្តិំ វា
 វិសុដ្ឋន្តិំ វា បរិសុដ្ឋន្តិំ វា មុច្ចន្តិំ វា វិមុច្ចន្តិំ វា បរិ-
 មុច្ចន្តិំ វា ហីនា និហីនា ឱមកា លាមកា ជតុក្កា
 បរិត្តាតិ វរមាហំសុ វរំ កថេន្តិ^(២) វរំ ភណ្ណន្តិំ

១ ឱ. នត្ថត្ថ ។ ២ ម. ឯវំ វេទន្តិំ ឯវំ កថេន្តិំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតក៏មិនមែន កើតទៀតក៏មិនមែន ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃ ជាមោឃៈ បានពោលសម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌របស់ខ្លួននេះ ។

[២៧០] ពាក្យថា មិនពោលនូវការស្អាតក្នុងធម៌ដទៃ គឺលើកតម្កើងនូវគ្រូរបស់ខ្លួន នូវធម៌ដែលគ្រូនោះពោលហើយ នូវគណៈ នូវទិដ្ឋិនូវបដិបទានិងមគ្គ ហើយបោះចោល លើកចោល ទម្លាក់ចោលនូវវាទៈដទៃ ទាំងអស់ថា សាស្តានោះ មិនមែនជាសព្វញ្ញ ធម៌សាស្តានោះ មិនមែនសម្តែងដោយប្រពៃទេ គណៈមិនមែនប្រតិបត្តិដោយប្រពៃទេ ទិដ្ឋិមិនមែនចម្រើនទេ បដិបទា មិនមែនបញ្ញត្តដោយប្រពៃទេ មគ្គ មិនមែនជាទីស្រោចស្រង់សត្វទេ ការស្អាត ឬស្អាតវិសេស ឬសេចក្តីបរិសុទ្ធិការរួច ឬរួចវិសេស ឬរួចស្រឡះ មិនមានក្នុងធម៌នុ៎ះឡើយ ពួកសត្វរមែងមិនស្អាត ឬមិនស្អាតវិសេស ឬមិនបរិសុទ្ធ មិនរួច ឬមិនរួចវិសេស ឬមិនរួចស្រឡះ ក្នុងធម៌នុ៎ះឡើយ ទិដ្ឋិនោះថោកទាប ទន់អន់ ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវំ ធិបយន្តិ ឯវំ វោហារន្តិតិ ជាញ្ញេសុ ធម្មេសុ
វិសុទ្ធិមាហុ ។

[២៧១] យំ និស្សិតា តត្ថ សុភារទាណតិ យំ
និស្សិតាតិ យំ សត្តារំ ធម្មក្កានំ កណំ ទិដ្ឋិ បដិបទំ
មក្កំ និស្សិតា សន្និស្សិតា អល្លីដា ឧបកតា អន្លោ-
សិតា អធិមុត្តា ។ តត្ថាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ
ខន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា ។
សុភារទាណតិ សុភវាទា សោភនវាទា បណ្ឌិតវាទា
ដីវវាទា ញាណវាទា ហេតុវាទា លក្ខណវាទា ការ-
ណវាទា ហានវាទា សកាយ លទ្ធិយាតិ យំ និស្សិ-
តា តត្ថ សុភារទាណ ។

[២៧២] បច្ចេកសច្ចេសុ បុច្ច និវិដ្ឋាតិ បុច្ច
សមណព្រាហ្មណា បុច្ចបច្ចេកសច្ចេសុ និវិដ្ឋា បតិ-
ដ្ឋិតា អល្លីដា ឧបកតា អន្លោសិតា អធិមុត្តា
សស្សតោ លោកោ ឥនមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ
និវិដ្ឋា បតិដ្ឋិតា អល្លីដា ឧបកតា អន្លោសិតា

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ថ្ងៃយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិន
ពោលនូវការស្អាតក្នុងធម៌ដទៃ ។

[២៧១] អធិប្បាយពាក្យថា អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោល
ថាល្អក្នុងសភាវៈនោះ ត្រង់ពាក្យថា អាស្រ័យសភាវៈណា គឺអាស្រ័យ
ពីងផ្អែក ជាប់ស្អិត ដល់សិប្ប ចុះសិប្ប ជឿជាក់នូវគ្រូ ធម៌ដែល
គ្រូនោះពោលហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា មគ្គណា ។ ពាក្យថា
ក្នុងសភាវៈនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីគាប់
ចិត្តរបស់ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ពោលថាល្អ គឺពោល
ថាល្អ ពោលថាស្អាត ពោលថាជាបណ្ឌិត ពោលថាជាអ្នកប្រាជ្ញ
ពោលថារបស់គួរដឹង ពោលថាជាហេតុ ពោលថាជាលក្ខណៈ ពោល
ថាជាការណ៍ ពោលថាជាឋានៈ ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោលថាល្អ ក្នុងសភាវៈនោះ ។

[២៧២] ពាក្យថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ដ៏ច្រើន ជាអ្នកតាំងនៅ
មាំ ក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែក សេចក្តីថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន
ជាអ្នកមុតមាំ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត ដល់សិប្ប ចុះសិប្ប ជឿជាក់ក្នុងពួក
សច្ចៈដោយឡែកដ៏ច្រើន គឺជាអ្នកមុតមាំ តាំងនៅជាប់ស្អិត ដល់សិប្ប
ចុះសិប្ប ជឿជាក់ថា លោកទៀង នេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អធិមុត្តា អសស្សតោ លោកោ ។ បេ ។ នេវ ហោតិ
 ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ
 មោឃមញ្ញន្តិ និវិជ្ជា បតិដ្ឋិតា អស្មីនា ឧបកតា
 អន្លោសិតា អធិមុត្តាតិ បច្ចេកសច្ចេសុ បុច្ច និវិជ្ជា ។
 តេនាហ ភកវា

ឥនេវ សុទ្ធិំ ឥតិ វាទយន្តិ
 នាញ្ញេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធិមាហុ
 យំ និស្សិតា តត្ថ សុការណា
 បច្ចេកសច្ចេសុ បុច្ច និវិជ្ជាតិ ។

[២៧៣] តេ វាទកាមា បរិសំ វិកយ្ហ
 ពាលំ ទហាន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញំ
 វទន្តិ តេ អញ្ញសិតា កថោជ្ជំ
 បសំសកាមា កុសលាវណា ។

[២៧៤] តេ វាទកាមា បរិសំ វិកយ្ហាតិ តេ វាទកាមាតិ
 តេ វាទកាមា វាទត្តិកា វាទាធិប្បាយា វាទបុរេក្ខារា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាអ្នកមុតមាំ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត ដល់ស៊ប់ ជឿជាក់ថា លោកមិនទៀង
។ បេ ។ សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀត
ក៏មិនមែន នេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន ជាអ្នកតាំងនៅមាំ ក្នុងពួកសច្ចៈ
ដោយឡែក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន តែងពោលនូវការស្អាត ក្នុង
ធម៌របស់ខ្លួននេះ មិនពោលនូវការស្អាត ក្នុងធម៌ដទៃ
អាស្រ័យសភាវៈណា រមែងពោលថាល្អ ក្នុងសភាវៈនោះ
ជាអ្នកតាំងនៅមាំ ក្នុងពួកសច្ចៈដោយឡែក ។

[២៧៣] ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រាថ្នាវាទៈ ចុះកាន់បរិស័ទ ជាជន
មានគូ ដុតគ្នាទៅវិញទៅមក ថាពាល ជនទាំងនោះ
អាស្រ័យសភាពដទៃ ពោលពាក្យឥតឱជា ជាអ្នកប្រាថ្នាការ
សរសើរ មានវាទៈដ៏ឃ្នាស ។

[២៧៤] អធិប្បាយពាក្យថា ជនទាំងនោះ ប្រាថ្នាវាទៈ ចុះកាន់
បរិស័ទ ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងនោះប្រាថ្នាវាទៈ គឺជនទាំងនោះ ប្រាថ្នានូវ
វាទៈ ត្រូវការដោយវាទៈ ប៉ុនប៉ងនូវវាទៈ ធ្វើវាទៈឲ្យតាំងនៅខាងមុខ

អដ្ឋមោ បស្ចុរសុត្តនិទ្ទេសោ

វាទបរិយេសនំ ចរណ្ណា ។ បរិសំ វិកយ្ហាតិ ខត្តិយបរិសំ
ព្រាហ្មណបរិសំ កហាបតិបរិសំ សមណបរិសំ វិកយ្ហ
ឱកយ្ហ អដ្ឋោកហេត្វា បរិសិត្វាតិ តេ វាទកាមា
បរិសំ វិកយ្ហ ។

[២៧៥] ពាលំ ទហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញន្តិ មិថុតិ
ទ្វេ ជនា ទ្វេ កលហការកា ទ្វេ ភណ្ណានការកា ទ្វេ
ភស្សការកា ទ្វេ វិវាទការកា ទ្វេ អធិការណាកា-
រកា ទ្វេ វាទិណោ ទ្វេ សល្លាបកា តេ អញ្ញមញ្ញ
ពាលតោ ហីនតោ និហីនតោ ឱមកតោ លាមកតោ
ជតុក្កតោ បរិត្តតោ ទហន្តិ បស្សន្តិ ទក្ខន្តិ
ឱលោកេន្តិ និដ្ឋាយន្តិ^(១) ឧបបរិក្ខន្តិតិ ពាលំ
ទហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញ ។

[២៧៦] វទន្តិ តេ អញ្ញសិកា កថោជ្ជន្តិ អញ្ញ
សត្តារំ ធម្មក្ខានំ កលំ ទិដ្ឋិ បដិបទំ មក្កំ និស្សិតា
សន្និស្សិតា អល្លីណា ឧបកតា អដ្ឋោសិកា អធិមុត្តា ។
កថោជ្ជំ រុច្ចតិ កលហោ ភណ្ណានំ វិត្តហោ
វិវាទោ មេធាកំ ។ អថវា កថោជ្ជន្តិ អនោជវន្តិ

១ ឱ. និក្ខាយន្តិ ។

បស្ចរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ត្រាច់ទៅស្វែងរកវាទៈ ។ ពាក្យថា ចុះកាន់បរិស័ទ គឺចុះទៅ លុក
ទៅ ចុះសំដៅ ចូលទៅរកខត្តិយបរិស័ទ ព្រាហ្មណបរិស័ទ គហបតិ-
បរិស័ទ សមណបរិស័ទ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ
ប្រាថ្នាវាទៈ ចុះកាន់បរិស័ទ ។

[២៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា ជាជនមានគូ ដុតគ្នាទៅវិញទៅមក
ថាពាល ត្រង់ពាក្យថា ជាជនមានគូ គឺគ្នាពីរនាក់ គឺថាអ្នកធ្វើនូវជំ-
លោះពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវការប្រកួតប្រកាន់ពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវតិរច្ឆាន-
កថាពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវវិវាទពីរនាក់ អ្នកធ្វើនូវអធិករណ៍ពីរនាក់ អ្នកល្មោក
និយាយពីរនាក់ អ្នកចរចាទៅមកពីរនាក់ ជនទាំងនោះ តែងដុត មើល
ឃើញ ក្រឡេកមើល សម្លឹងមើល ពិចារណាមើលនូវគ្នានិងគ្នា ថាពាល
ថោកទាប ថោកទាបពេក ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ តិចតួច ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាជនមានគូ ដុតនូវគ្នាទៅវិញទៅមក ថាពាល ។

[២៧៦] ពាក្យថា ជនទាំងនោះ អាស្រ័យសភាវៈដទៃ ពោលពាក្យ
ឥតឱជា គឺអាស្រ័យ ពឹងផ្អែក ជាប់ស្អិត ដល់សិប ចុះសិប ជឿជាក់
នូវសាស្តា ធម៌ដែលសាស្តានោះសម្តែងហើយ គណៈ ទិដ្ឋិ បដិបទា
មគ្គដទៃ ។ ការឈ្លោះ ប្រកួតប្រកាន់ ទាស់ទែង វិវាទ បែកខ្ញែក
គ្នា លោកហៅថា ពាក្យឥតឱជា ។ មួយទៀត ពាក្យថា ពាក្យឥតឱជា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សា កថា ។ កថោដ្ឋំ វេទន្តិ កលហំ វេទន្តិ ភណ្ណានំ
វេទន្តិ វិត្តហំ វេទន្តិ វិវាទំ វេទន្តិ មេធាកំ វេទន្តិ ភណ្ណាន្តិ
ទីបយន្តិ វោហារន្តិទិ វេទន្តិ តេ អញ្ញសិតា កថោដ្ឋំ ។

[២៧៧] បសំសកាមា កុសលាវនាណតិ បសំ-
សកាមាតិ បសំសកាមា បសំសត្តិកា បសំសាដិ-
ប្បយា បសំសបុរេក្ខារា បសំសបរិយេសនំ ចរន្តា ។
កុសលាវនាណតិ កុសលវាណា បណ្ឌិតវាណា ដីវាណា
ញាណវាណា ហេតុវាណា លក្ខណវាណា ការណវាណា
ហានវាណា សកាយ លទ្ធិយាតិ បសំសកាមា កុស-
លាវនាណ ។ តេនាហ ភក្កវា

តេ វាណកាមា បរិសំ វិតយ្ហ
ពាលំ ទហន្តិ មិថុ អញ្ញមញ្ញំ
វេទន្តិ តេ អញ្ញសិតា កថោដ្ឋំ
បសំសកាមា កុសលាវនាណតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺសម្តីនោះ មិនមានឱជា ។ ជនទាំងនោះ ពោលពាក្យ មិនមាន
ឱជារស គឺពោលជម្លោះ ពោលការប្រកួតប្រកាន់ ពោលការទាស់
ទែង ពោលវិវាទ ពោល ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការបែកខ្ញែកគ្នា
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ អាស្រ័យសភាវៈដទៃ
ពោលពាក្យឥតឱជា ។

[២៧៧] ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាថ្នាការសរសើរ មានវាទៈដ៏ឈ្ងាស
ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាថ្នាការសរសើរ គឺប្រាថ្នាការសរសើរ ត្រូវការ
ការសរសើរ ប៉ុនប៉ងការសរសើរ ធ្វើការសរសើរ ឲ្យតាំងនៅខាងមុខ
ត្រាប់ស្វែងរកការសរសើរ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានវាទៈដ៏ឈ្ងាស គឺ
មានវាទៈដ៏ឈ្ងាស មានវាទៈជាបណ្ឌិត មានវាទៈជាអ្នកប្រាជ្ញ មានវាទៈ
ប្រកបដោយញាណ មានវាទៈជាហេតុ មានវាទៈជាលក្ខណៈ មានវាទៈ
ជាការណ៍ មានវាទៈជាឋានៈ ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ជាអ្នកប្រាថ្នាការសរសើរ មានវាទៈដ៏ឈ្ងាស ។ ហេតុនោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រាថ្នាវាទៈ ចុះកាន់បរិស័ទ ជាជនមាន
គូ ដុតគ្នាទៅវិញទៅមក ថាពាល ជនទាំងនោះ អាស្រ័យ
សភាវៈដទៃ ពោលពាក្យឥតឱជា ជាអ្នកប្រាថ្នាការសរសើរ
មានវាទៈដ៏ឈ្ងាស ។

អដ្ឋមោ បស្សរសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៧៨] យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឈេ
 បសំសមិច្ឆំ វិនិយាតិ ហោតិ
 អនាហតស្មី បន មង្គំ ហោតិ
 និព្វាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសី ។

[២៧៩] យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឈេតិ
 ខត្តិយបរិសាយ វា ព្រាហ្មណបរិសាយ វា កហបតិបរិ-
 សាយ វា សមណបរិសាយ វា មជ្ឈេ អត្តនោ កថាយំ
 យុត្តោ បយុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោ សម្បយុត្តោ
 កថេតុន្តិ យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឈេ ។

[២៨០] បសំសមិច្ឆំ វិនិយាតិ ហោតីតិ បសំស-
 មិច្ឆន្តិ បសំសំ ថោមនំ កិត្តិ រណ្ណហារិយំ ឥច្ឆន្តោ សា-
 ទិយន្តោ បត្តយន្តោ បិហាយន្តោ អភិជប្បន្តោ ។ វិនិយាតិ
 ហោតីតិ បុព្វេ សល្លាទា កថំកថី វិនិយាតិ ហោតិ
 ជយោ នុ ខោ មេ ភរិស្សតិ បរាជយោ នុ ខោ មេ ភរិស្ស-
 តិ កថំ និក្កហំ ករិស្សាមិ កថំ បដិក្កម្មំ ករិស្សាមិ
 កថំ វិសេសំ ករិស្សាមិ កថំ បដិវិសេសំ ករិស្សាមិ

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[២៧៨] បុគ្គលណា ប្រកបការពោល ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ
ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចិត្ត កាល
បើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ បុគ្គលអ្នកស្វែងរក
ទោសនោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។

[២៧៩] ពាក្យថា ប្រកបការពោលក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ គឺប្រកប
ប្រកបរឿយៗ ប្រកបទូទៅ ប្រកបទូទៅព្រម ប្រកបរឿយៗព្រម ក្នុង
ពាក្យរបស់ខ្លួន ដើម្បីពោល ក្នុងកណ្តាលខត្តិយបរិស័ទក្តី ព្រាហ្មណ-
បរិស័ទក្តី គហបតិបរិស័ទក្តី សមណបរិស័ទក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ប្រកបការពោល ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ។

[២៨០] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះ
រមែងចង្អៀតចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ គឺប្រាថ្នា
ត្រេកអរ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវសេចក្តីសរសើរ
សេចក្តីស្ងើច កេរ្តិ៍ឈ្មោះ សេចក្តីចម្រើនដោយគុណ ។ ពាក្យថា
រមែងចង្អៀតចិត្ត គឺមានសេចក្តីសង្ស័យនឹងការចរចា រមែងចង្អៀត
ចង្អុលមុនថា អាត្មាអញ នឹងមានជ័យឬ ឬថាអាត្មាអញ នឹងបរាជ័យ
អាត្មាអញ នឹងធ្វើការផុញផ្ទាល់ដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើការបន្ថយដូចម្តេចហ្ន៎
នឹងធ្វើឲ្យវិសេស ដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យវិសេសតបវិញ ដូចម្តេចហ្ន៎

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កងំ អាវេទិយំ កវិស្សាមិ កងំ និព្វេទិយំ កវិស្សាមិ
កងំ ឆេទំ កវិស្សាមិ កងំ មណ្ឌាលំ កវិស្សាមិ
ឯវំ បុព្វេវ សល្លាចា កងំកថី វិនិយាតិ ហោតីតិ
បសំសមិច្ឆំ វិនិយាតិ ហោតិ ។

[២៨១] អថាហាតស្មី បន មង្គំ ហោតីតិ យេ
តេ បញ្ញវីមំសកា^(១) ចារិសដ្ឋា ចាសនិកា^(២) តេ
អបហារន្តិ អត្តាបកតំ ភណិកន្តិ អត្តតោ អបហារន្តិ
ព្យញ្ញោបកតំ ភណិកន្តិ ព្យញ្ញនតោ អបហារន្តិ អត្ត-
ព្យញ្ញោបកតំ ភណិកន្តិ អត្តព្យញ្ញនតោ អបហារន្តិ
អត្តោ តេ ទុដ្ឋិតោ ព្យញ្ញនន្តេ ទុរោបិតំ អត្តព្យញ្ញនន្តេ
ទុដ្ឋិតំ ទុរោបិតំ និក្ខហោ តេ អកតោ បដិកម្មន្តេ
ទុក្កដំ វិសេសោ តេ អកតោ បដិវិសេសោ តេ ទុក្ក-
ដោ អាវេទិយា តេ អកតោ និព្វេទិយា តេ ទុក្កដា
ឆេទោ តេ អកតោ មណ្ឌាលន្តេ ទុក្កដំ ទុក្កដិតំ
ទុព្ពណិកតំ ទុល្លបិកតំ ទុវត្តំ ទុព្ពាសិតន្តិ អបហារន្តិ ។

១ ម. បញ្ញា វីមំសកា ។ ២ ម. បាសាទិកា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នឹងធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយរហូតដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើ
ឲ្យដាច់ដូចម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើឲ្យមានមណ្ឌលដូចម្តេចហ្ន៎ ជាអ្នកមានសេចក្តី
សង្ស័យនឹងការចរចា រមែងចង្អៀតចង្អល់មុនយ៉ាងនេះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចិត្ត ។

[២៨១] ពាក្យថា កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់
អធិប្បាយថា ពួកជនណា ជាបរិស័ទ អ្នកពិចារណានូវប្រស្នា មាន
សេចក្តីអាណិត ជនទាំងនោះ តែងបំបាត់ គឺបំបាត់ព្រោះអត្តថា លោក
ពោល ប្រាសចាកអត្ត បំបាត់ព្រោះព្យញ្ជនៈថា លោកពោល ប្រាស
ចាកព្យញ្ជនៈ បំបាត់ព្រោះអត្តនិងព្យញ្ជនៈថា លោកពោល ប្រាសចាក
អត្តនិងព្យញ្ជនៈ បំបាត់ថា អត្ត លោកនាំចេញខុស ព្យញ្ជនៈ លោក
លើកឡើងខុស អត្តនិងព្យញ្ជនៈ លោកនាំចេញខុស លើកឡើងខុស
លោកធ្វើការសង្កត់សង្កិនមិនកើតទេ លោកធ្វើការបន្ថយខុស លោកធ្វើ
ឲ្យវិសេសមិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យវិសេសតបវិញខុស លោកធ្វើឲ្យធ្លុះ
ធ្លាយមិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយរហូតខុស លោកធ្វើឲ្យដាច់
មិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យមានមណ្ឌលខុស សម្តែងមិនល្អទេ ពណ៌នា
មិនល្អទេ ចរចាមិនល្អទេ និយាយមិនល្អទេ ថ្ងៃងមិនល្អទេ ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

អចាហតស្មី បន មង្គុ ហោតីតិ អចាហតស្មី មង្គុ
ហោតិ បីឡិតោ យដ្ឋិតោ ព្យត្តិតោ^(១) ទោមនស្សិ-
តោ ហោតីតិ អចាហតស្មី បន មង្គុ ហោតិ ។

[២៨២] និដ្ឋាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសីតិ
និដ្ឋាយាតិ និដ្ឋាយ ករហាយ អភិក្កិយា អវណ្ណហា-
រិកាយ ។ កុប្បតីតិ កុប្បតិ ព្យាបដ្ឋតិ បតិក្កិយតិ
កោបញ្ច ទោសញ្ច អបច្ចយញ្ច ចាតុករោតីតិ
និដ្ឋាយ សោ កុប្បតិ ។ រន្ធមេសីតិ រន្ធមេសី
វិរន្ធមេសី អបរន្ធមេសី ខលិតមេសី កឡិតមេសី
វិរមេសីតិ និដ្ឋាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសី ។
តេនាហ ភកវា

យុត្តោ កថាយំ បរិសាយ មជ្ឈេ
បសំសមិច្ឆំ វិនិយាតិ ហោតិ
អចាហតស្មី បន មង្គុ ហោតិ
និដ្ឋាយ សោ កុប្បតិ រន្ធមេសីតិ ។

១ ម. ព្យាធិតោ ។

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ពាក្យថា កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ បានសេចក្តីថា កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ គឺ មានសេចក្តីលំបាកចិត្ត ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តឹងចិត្ត ទោមនស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើគេបំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ ។

[២៨២] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសនោះ រមែង ខឹងព្រោះការនិន្ទា ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះការនិន្ទា គឺព្រោះការនិន្ទា ព្រោះ ការតិះដៀល ព្រោះការបង្គាប់ ព្រោះការមិនចម្រើនដោយគុណ ។ ពាក្យ ថា រមែងខឹង គឺរមែងខឹង ប្រទូស្ត ក្រេវក្រោធ ធ្វើសេចក្តីក្រោធផង ទោសៈផង សេចក្តីមិនត្រេកអរផង ឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) បុគ្គលនោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។ ពាក្យថា ស្វែងរកទោស គឺស្វែងរកទោស ស្វែងរកទោសផ្សេងៗ ស្វែងរកកំហុស ស្វែងរក សេចក្តីភ្នាំងភ្នាត់ ស្វែងរកសេចក្តីឃ្មៀងឃ្មាត ស្វែងរកចន្លោះ ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសនោះ រមែងខឹង ព្រោះ ការនិន្ទា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលណា ប្រកបការពោល ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ប្រាថ្នា សេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះ រមែងចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កាលបើគេ បំបាត់សម្តីហើយ រមែងអៀនអន់ បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោស នោះ រមែងខឹង ព្រោះការនិន្ទា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៨៣] យមស្ស វាទំ បរិហីនមាហុ
អចាហតំ បញ្ញវិមំសកា យេ
បរិទេវតី សោចតិ ហីនវាទោ
ឧបច្ចុកា មន្តិ អនុត្តនាតិ ។

[២៨៤] យមស្ស វាទំ បរិហីនមាហូតិ យំ តស្ស
វាទំ ហីនំ និហីនំ បរិហីនំ បរិហាមិតំ ន បរិបូរិតំ
ឯវមាហំសុ ឯវំ កថេន្តិ ឯវំ កណ្តន្តិ ឯវំ ទីបយន្តិ
ឯវំ វោហារន្តិតិ យមស្ស វាទំ បរិហីនមាហុ ។

[២៨៥] អចាហតំ បញ្ញវិមំសកា យេតិ យេ
តេ បញ្ញវិមំសកា ចារិសដ្ឋា ចាសនិកា តេ អបហារន្តិ
អត្តាបកតំ កណ្តិតន្តិ អត្តតោ អបហារន្តិ ព្យញ្ញនាបកតំ
កណ្តិតន្តិ ព្យញ្ញនតោ អបហារន្តិ អត្តព្យញ្ញនាបកតំ
កណ្តិតន្តិ អត្តព្យញ្ញនតោ អបហារន្តិ អត្តោ តេ ទុដ្ឋិតោ
ព្យញ្ញនន្តេ ទុរោមិតំ អត្តព្យញ្ញនន្តេ ទុដ្ឋិតំ ទុរោមិតំ
និក្ខយោ តេ អកតោ បដិកម្មន្តេ ទុក្កដំ វិសេសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៨៣] ពួកជន អ្នកពិចារណាប្រស្នា បានពោលវាទៈ របស់
ជននោះ ថាថោកទាប ថាគួររំលោភចោល បុគ្គលអ្នកមាន
វាទៈថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ត្អូញត្អែរថា
គេកន្លងអាត្មាអញ ។

[២៨៤] ពាក្យថា ពោលវាទៈ របស់ជននោះ ថាថោកទាប គឺ
ពោលយ៉ាងនេះ សម្តែងយ៉ាងនេះ ពណ៌នាយ៉ាងនេះ បំភ្លឺយ៉ាងនេះ
ថ្លែងយ៉ាងនេះ នូវវាទៈ របស់បុគ្គលនោះ ថាថោកទាប ទន់អន់
ទន់ទាប សាបសូន្យ មិនបរិបូណ៌ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ពោលវាទៈ របស់ជននោះ ថាថោកទាប ។

[២៨៥] ពាក្យថា ពួកជន អ្នកពិចារណានូវប្រស្នា... ថា គួររំលោភ
ចោល គឺពួកបរិស័ទណា ជាអ្នកពិចារណាប្រស្នា មានសេចក្តីអាណិត
ពួកបរិស័ទនោះ តែងរំលោភ គឺរំលោភព្រោះអត្តថា លោកពោលប្រាស
ចាកអត្ត រំលោភព្រោះព្យញ្ជនៈថា លោកពោលប្រាសចាកព្យញ្ជនៈ
រំលោភព្រោះអត្តនិងព្យញ្ជនៈថា លោកពោលប្រាសចាកអត្តនិងព្យញ្ជនៈ
រំលោភថា អត្តលោកនាំចេញខុស ព្យញ្ជនៈលោកលើកឡើងខុស អត្ត
និងព្យញ្ជនៈ លោកនាំចេញខុស លើកឡើងខុស លោកធ្វើការសង្កត់
សង្កិនមិនកើតទេ ធ្វើការបន្ថយខុស លោកធ្វើឲ្យវិសេសមិនកើតទេ

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

តេ អកតោ បដិវិសេសោ តេ ទុក្ខដោ អាវេទិយា តេ
អកតា និព្វេទិយា តេ ទុក្ខដា ឆេនោ តេ អកតោ
មណ្ឌលន្តេ ទុក្ខដំ ទុក្ខចិតំ ទុក្ខណិតំ ទុក្ខបិតំ ទុក្ខំ
ទុក្ខាសិតន្តិ អបហរន្តិតិ អចាហតំ បញ្ញាវិមសកា យេ ។

[២៨៦] បរិទេវតិ សោចតិ ហីនវាទោតិ បរិទេវតិ
អញ្ញំ មយា អារទ្ឆិតំ អញ្ញំ ចិន្តិតំ អញ្ញំ ឧបទាវិតំ
អញ្ញំ ឧបលក្ខិតំ សោ មហាបក្ខោ មហាបរិសោ
មហាបរិវារោ បរិសា ចាយំ វក្កា ន សមក្កា សមក្កាយ
ហោតុ^(១) កថាសល្លាទោ បុន ភក្ខិស្សាមីតិ យោ
ឯវរូទោ វាចាបលាទោ វិប្បលាទោ លាលប្បោ លាល-
ប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តន្តិ បរិទេវតិ ។ សោចតិ
តស្ស ជយោតិ សោចតិ មយ្ហំ បរាជយោតិ សោចតិ
តស្ស លាកោតិ សោចតិ មយ្ហំ អលាកោតិ សោចតិ
តស្ស យសោតិ សោចតិ មយ្ហំ អយសោតិ សោចតិ

១ ម. បរិសាយ ហោតុ ។

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

លោកធ្វើឲ្យវិសេសតបវិញខុស លោកធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយមិនកើតទេ លោក
ធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយរហូតខុស លោកធ្វើឲ្យដាច់មិនកើតទេ លោកធ្វើឲ្យមាន
មណ្ឌលខុស សម្តែងមិនល្អទេ ពណ៌នាមិនល្អទេ ចរចាមិនល្អទេ
និយាយមិនល្អទេ ថ្លែងមិនល្អទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជន
អ្នកពិចារណាប្រស្នា.... ថាគួររំលឹកចោល ។

[២៨៦] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមានវាទៈដ៏ថោកទាប រមែង
យំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ត្រង់ពាក្យថា រមែងយំរៀបរាប់ គឺការចរចា
ដោយវាចា ការចរចារឿយៗ ការយំរៀបរាប់ អាការយំរៀបរាប់ ភាព
នៃការយំរៀបរាប់ណា មានសភាពយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹកឃើញរបស់
ដទៃ គិតឃើញរបស់ដទៃ ចាំទុករបស់ដទៃ កត់ត្រាទុករបស់ដទៃ
បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានពួកច្រើន មានបរិស័ទច្រើន មានបរិវារច្រើន
ឯបរិស័ទនេះ ជាពួកមិនព្រមព្រៀងគ្នា ទាំងការចរចាដោយពាក្យ ដើម្បី
សេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ចូរមានចុះ អាត្មាអញនឹងបំបែកវិញ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងយំរៀបរាប់ ។ ពាក្យថា សោកស្តាយ គឺ
សោកស្តាយថា គេមានជ័យ សោកស្តាយថា អាត្មាអញបរាជ័យ
សោកស្តាយថា គេមានលាភ សោកស្តាយថា អាត្មាអញឥតលាភ
សោកស្តាយថា គេមានយស សោកស្តាយថា អាត្មាអញឥតយស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តស្ស បសំសាតិ សោចតិ មយ្ហំ ជិជ្ជាតិ សោចតិ
 តស្ស សុខន្តិ សោចតិ មយ្ហំ ទុក្ខន្តិ សោចតិ សោ
 សក្កតោ ករុកតោ មាណិកោ បូជិតោ អបចិតោ លាភី
 ចីវរិបិណ្ណា ចាតសេនាសនតិ លានប្បច្ច យកេសជ្ជបរិក្ខា -
 រាជំ អហាមស្មិ អសក្កតោ អករុកតោ អមាណិកោ
 អបូជិតោ អនបចិតោ ន លាភី ចីវរិបិណ្ណា ចាតសេ-
 នាសនតិ លានប្បច្ច យកេសជ្ជបរិក្ខា រាជន្តិ សោចតិ
 កិលមតិ បរិទេវតិ ឧត្តាជ្ឈិ កន្ធិតិ សម្មោហំ អាប-
 ជ្ជតីតិ បរិទេវតិ សោចតិ ។ ហីនវាទោតិ ហីនវាទោ
 និហីនវាទោ បរិហីនវាទោ បរិហាមិតវាទោ ន បរិ-
 បូរិវាទោតិ បរិទេវតិ សោចតិ ហីនវាទោ ។

[២៨៧] ឧបច្ចុកា មន្តិ អនុត្តនាតីតិ សោ មំ វា-
 ទេន វាទំ អច្ចុកា ឧបច្ចុកា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ
 វីតិវត្តោតិ ឯវម្បិ ឧបច្ចុកា មន្តិ ។ អថវា មំ វាទេន
 វាទំ អភិកវិត្វា អជ្ឈោត្វិត្វា បរិយាទយិត្វា មទ្ធិត្វា^(១)

១ ម. មទ្ធិយិត្វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សោកស្តាយថា គេបានសេចក្តីសរសើរ សោកស្តាយថា អាត្មាអញបាន
 និន្ទា សោកស្តាយថា គេបានសុខ សោកស្តាយថា អាត្មាអញបានទុក្ខ
 សោកស្តាយ លំបាកចិត្ត យំរៀបរាប់ យំគក់ទ្រៀង ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា
 បុគ្គលនោះ មានគេធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា កោតក្រែង ជាអ្នក
 បានថ្វីវេ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ អាត្មា
 អញ គេមិនធ្វើសក្ការៈ មិនគោរព មិនរាប់អាន មិនបូជា មិនកោត
 ក្រែង មិនបានថ្វីវេ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជ-
 បរិក្ខារទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ។
 ពាក្យថា មានវាទៈដ៏ថោកទាប គឺមានវាទៈដ៏ថោកទាប មានវាទៈទន់អន់
 មានវាទៈសាបសូន្យ មានវាទៈខ្វះខាត មានវាទៈមិនបរិបូណ៌ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានវាទៈថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោក
 ស្តាយ ។

[២៨៧] ពាក្យថា ត្អូញត្អែរថា គេកន្លងអាត្មាអញ គឺត្អូញត្អែរថា
 គេបំពាន រំលោភលើ ប្រព្រឹត្តកន្លង រំលងពីលើ រំលោភពីលើវាទៈ
 ដោយវាទៈនឹងអញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្អូញត្អែរថា គេកន្លង
 អាត្មាអញយ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ត្អូញត្អែរថា បុគ្គលនោះ គ្រប
 សង្កត់ ពន្លិចពន្លង់ រូបរិត ញាំញីនូវវាទៈ ដោយវាទៈនឹងអញ

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

ចរតិ វិហារតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ
 យាបេតីតិ ឯវម្បិ ឧបច្ចកា មន្តិ ។ អនុត្តនា វុច្ចតិ
 វាចាបលាទោ វិប្បលាទោ លាលប្បា លាលប្បា-
 យនា លាលប្បាយិតត្តន្តិ ឧបច្ចកា មន្តិ អនុត្តនាតិ ។
 តេនាហ ភក្កវា

យមស្ស វាទំ បរិហីនមាហុ
 អចាហតំ បញ្ញាវិមំសកា យេ
 បរិទេវតី សោចតិ ហីនវាទោ
 ឧបច្ចកា មន្តិ អនុត្តនាតីតិ ។

[២៨៨] ឯតេ វិវាទា សមណោសុ ជាតា
 ឯតេសុ ឧត្ត្យាតិទិយាតិ ហោតិ
 ឯតម្បិ ទិស្វា វិរមេ កថោជ្ជំ
 ន ហញ្ញនត្តត្ថិ បសំសលាភា ។

[២៨៩] ឯតេ វិវាទា សមណោសុ ជាតា-
 តិ សមណាតិ យេ កេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ហើយត្រាច់ទៅសម្រាន្តនៅ ញ៉ាំងឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ញ៉ាំងការ
 ប្រព្រឹត្តឥរិយាបថឲ្យកើតឡើង រក្សាឥរិយាបថ បំពេញឥរិយាបថ បង្ក្រប់
 ឥរិយាបថ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្អូញត្អែរថា គេកន្លងអាត្មាអញ
 យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ការចរចាដោយវាចា ការចរចាផ្សេងៗ ការយំរៀប
 រាប់ អាការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ លោកហៅថា ការត្អូញ
 ត្អែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្អូញត្អែរថា គេកន្លងអាត្មាអញ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជន អ្នកពិចារណាប្រស្នា បានពោលវាទៈ របស់ជន
 នោះ ថាថោកទាប ថាគួររំលោភចោល បុគ្គលអ្នកមានវាទៈ
 ដ៏ថោកទាប រមែងយំរៀបរាប់ សោកស្តាយ ត្អូញត្អែរថា
 គេកន្លងអាត្មាអញ ។

[២៨៨] វិវាទទាំងនុំ៖ កើតក្នុងពួកសមណៈ កិរិយាជួរចិត្តនិង
 ការតឹងចិត្ត រមែងមាន ព្រោះវាទៈទាំងនេះ បុគ្គលឃើញ
 ទោសនេះហើយ ត្រូវរៀបរយសម្តីមិនមានឱជា ដ្បិត
 ប្រយោជន៍ដទៃមិនមាន ព្រោះកិរិយាបានពាក្យសរសើរទេ ។

[២៨៩] អធិប្បាយពាក្យថា វិវាទទាំងនុំ៖ កើតក្នុងពួកសមណៈ
 ត្រង់ពាក្យថា ពួកសមណៈ គឺពួកជនណាមួយ ដែលចូលទៅកាន់ផ្លូវ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បរិព្វាជុបកតា បរិព្វាជកសមាបន្នា ឯតេ ទិដ្ឋិក-
លហា ទិដ្ឋិកណ្ណាណ ទិដ្ឋិវិក្កហា ទិដ្ឋិវិវាណា ទិដ្ឋិមេធកា
សមណោសុ ជាតា សញ្ញាតា និព្វត្តា អភិនិព្វត្តា
ចាតុក្ខតាតិ ឯតេ វិវាណា សមណោសុ ជាតា ។

[២៩០] ឯតេសុ ឧត្សាតិនិយាតិ ហោតីតិ ជយ-
បរាជយោ ហោតិ លាភាលាភោ ហោតិ យសាយ-
សោ ហោតិ និជ្ជាបសំសា ហោតិ សុខទុក្ខំ ហោតិ
សោមនស្សនោមនស្សំ ហោតិ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ ហោតិ
អនុនយបដិយំ ហោតិ ឧត្សាតិនិយាតិ ហោតិ អនុ-
រោធិវិរោធា ហោតិ ជយេន ចិត្តំ ឧត្សាតិតំ ហោតិ
បរាជយេន ចិត្តំ និច្ឆាតិតំ ហោតិ លាភេន ចិត្តំ
ឧត្សាតិតំ ហោតិ អលាភេន ចិត្តំ និច្ឆាតិតំ ហោតិ
យសេន ចិត្តំ ឧត្សាតិតំ ហោតិ អយសេន ចិត្តំ
និច្ឆាតិតំ ហោតិ បសំសាយ ចិត្តំ ឧត្សាតិតំ ហោតិ
និជ្ជាយ ចិត្តំ និច្ឆាតិតំ ហោតិ សុខេន ចិត្តំ ឧត្សាតិតំ
ហោតិ ទុក្ខេន ចិត្តំ និច្ឆាតិតំ ហោតិ សោមន-
ស្សេន ចិត្តំ ឧត្សាតិតំ ហោតិ នោមនស្សេន ចិត្តំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាបរិព្វាជក ចូលទៅរកបរិព្វាជក ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ ជម្លោះ
ព្រោះទិដ្ឋិ ការប្រកួតប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ ការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ការវិវាទ
ព្រោះទិដ្ឋិ ការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះទិដ្ឋិទាំងនុ៎ះ កើត កើតព្រម លេច
ឡើង លេចឡើងប្រាកដ កើតប្រាកដ ក្នុងពួកសមណៈ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) វិវាទទាំងនុ៎ះ កើតក្នុងពួកសមណៈ ។

[២៩០] ពាក្យថា កិរិយាជួរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមាន ព្រោះ
វាទៈទាំងនេះ អធិប្បាយថា ជ័យនិងបរាជ័យ រមែងមាន លោកនិងឥត
លោក រមែងមាន យសនិងឥតយស រមែងមាន និន្ទានិងសេចក្តីសរសើរ
សើរ រមែងមាន សុខនិងទុក្ខ រមែងមាន សោមនស្សនិងទោមនស្ស
រមែងមាន របស់ជាទីប្រាថ្នានិងមិនជាទីប្រាថ្នា រមែងមាន សេចក្តីត្រេក-
អរនិងការប្តឹងប្តាក់ រមែងមាន កិរិយាជួរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមាន
សេចក្តីត្រេកអរនិងការខឹង រមែងមាន ចិត្តជួរព្រោះការឈ្នះ ចិត្តតឹង
ព្រោះការចាញ់ ចិត្តជួរ ព្រោះលោក ចិត្តតឹង ព្រោះឥតលោក ចិត្តជួរ
ព្រោះយស ចិត្តតឹង ព្រោះឥតយស ចិត្តជួរ ព្រោះសេចក្តីសរសើរ
ចិត្តតឹង ព្រោះនិន្ទា ចិត្តជួរ ព្រោះសុខ ចិត្តតឹង ព្រោះទុក្ខ
ចិត្តជួរ ព្រោះសោមនស្ស ចិត្តតឹង ព្រោះទោមនស្ស ចិត្តជួរ

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

និច្ឆាតិតំ ហោតិ ឧណ្ណតិយា ចិត្តំ ឧច្ឆាតិតំ ហោតិ
ឱណាតិយា ចិត្តំ និច្ឆាតិតំ ហោតីតិ ឯតេសុ ឧច្ឆាតិ-
និយាតិ ហោតិ ។

[២៩១] ឯតម្បិ ទិស្វា វិរមេ កថោទ្ធព្ពំ ឯតម្បិ
ទិស្វាតិ ឯតំ អាទីនវំ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា
តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ទិដ្ឋិកលហោសុ
ទិដ្ឋិកណ្ណានេសុ ទិដ្ឋិវិត្តហោសុ ទិដ្ឋិវិវាទេសុ ទិដ្ឋិមេធា-
កេសូតិ ឯតម្បិ ទិស្វា ។ វិរមេ កថោទ្ធព្ពំ កថោទ្ធព្ពំ
វុច្ចតិ កលហោ កណ្ណានំ វិត្តហោ វិវាទោ មេធាតំ ។
អថវា កថោទ្ធព្ពំ អនោជវដ្ឋិ សា កថា ។ កថោទ្ធព្ពំ
ន កវេយ្យ កលហំ ន កវេយ្យ កណ្ណានំ ន
កវេយ្យ វិត្តហំ ន កវេយ្យ វិវាទំ ន កវេយ្យ
មេធាតំ ន កវេយ្យ កលហាកណ្ណានវិត្តហវិវាទមេធាតំ
បដហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យដ្ឋិកវេយ្យ អនការដុត-
មេយ្យ ។ កលហាកណ្ណានវិត្តហវិវាទមេធាតា អារតោ
អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ព្រោះការប៉ោងឡើង ចិត្តតឹង ព្រោះការទ្រោមចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការធូរចិត្តនិងការតឹងចិត្ត រមែងមានព្រោះវាទៈទាំងនេះ ។

[២៩១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ ត្រូវរៀបរយបង្កើតសម្តីមិនមានឱជាន ត្រង់ពាក្យថា ឃើញទោសនេះ គឺឃើញ យល់ ដឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវទោសនេះ ក្នុងការឈ្លោះ ព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការប្រកួតប្រកាន់ព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះ ។ ពាក្យថា ត្រូវរៀបរយបង្កើតសម្តីមិនមានឱជាន គឺជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទ ការបែកខ្ញែកគ្នា លោកហៅថា សម្តីមិនមានឱជាន ។ មួយទៀត ពាក្យមិនមានឱជានោះ ហៅថា សម្តីមិនមានឱជាន ។ បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើសម្តីមិនមានឱជាន គឺមិនគប្បីធ្វើជម្លោះ មិនគប្បីធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើការទាស់ទែង មិនគប្បីធ្វើការវិវាទ មិនគប្បីធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បីលះបង់ គប្បីបន្ទោបង់ គប្បីធ្វើឲ្យវិនាស គប្បីឲ្យដល់នូវការមិនកើតមានជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទ និងការបែកខ្ញែកគ្នា ។ បុគ្គលគប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ រៀបស្រឡះ រៀបចំពោះ ចៀសវាង លះបង់ ផុតស្រឡះ ប្រកបប្រាស ចាកជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទនិងការបែកខ្ញែកគ្នា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហា-
រេយ្យាតិ ឯតម្បិ ទិស្វា វិរមេ កថោជ្ជំ ។

[២៩២] ន ហញ្ញទត្តត្ថិ បសំសលាកាតិ បសំស-
លាកា អញ្ញោ អត្តោ នត្ថិ អត្តត្តោ វា បរត្តោ វា
ឧភយត្តោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា អត្តោ សម្បរាយិកោ
វា អត្តោ ឧត្តានោ វា អត្តោ កម្ពីរោ វា អត្តោ
កូឡោ វា អត្តោ បដិច្ចដោ វា អត្តោ នេយ្យោ វា
អត្តោ ជីតោ វា អត្តោ អនវដោ វា អត្តោ ទិក្ខិ-
លេសោ វា អត្តោ រោទានោ វា អត្តោ បរមត្តោ
វា អត្តោ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតីតិ ន ហញ្ញ-
ទត្តត្ថិ បសំសលាកា ។ តេនាហ ភកវា

ឯតេ វិវាទា សមណោសុ ជាតា
ឯតេសុ ឧត្ត្យាតិទិយាតិ ហោតិ
ឯតម្បិ ទិស្វា វិរមេ កថោជ្ជំ
ន ហញ្ញទត្តត្ថិ បសំសលាកាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហើយសម្រាន្តនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះហើយ ត្រូវរៀបរយសម្តីមិនមានឱជា ។

[២៩២] ពាក្យថា ដ្បិតប្រយោជន៍ដទៃមិនមាន ព្រោះការបាន
សេចក្តីសរសើរ សេចក្តីថា ប្រយោជន៍ដទៃមិនមាន ព្រោះការបាន
សេចក្តីសរសើរ គឺប្រយោជន៍របស់ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍របស់បុគ្គលដទៃក្តី
ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី ប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្នក្តី ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាង
មុខក្តី ប្រយោជន៍រាក់ក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី ប្រយោជន៍លាក់ក្តី ប្រយោជន៍
កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលត្រូវដឹកនាំក្តី ប្រយោជន៍ដែលដឹកនាំហើយក្តី
ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍ផ្លូវ
ផងក្តី ប្រយោជន៍មានអត្ថដ៏ឧត្តមក្តី រមែងមិនមាន មិនមានព្រម មិន
កើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដ្បិតប្រយោជន៍ដទៃ មិន
មាន ព្រោះការបានសេចក្តីសរសើរ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា

វិវាទទាំងនុ៎ះ កើតក្នុងពួកសមណៈ កិរិយាជួរចិត្តនិងការតឹង
ចិត្ត រមែងមាន ព្រោះវិវាទទាំងនេះ បុគ្គលឃើញទោស
នេះហើយ ត្រូវរៀបរយសម្តីមិនមានឱជា ដ្បិតប្រយោជន៍
ដទៃ មិនមាន ព្រោះការបានពាក្យសរសើរទេ ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៩៣] បសំសិតោ វា បន តត្ថ ហោតិ
 អក្កាយ វាទំ បរិសាយ មជ្ឈេ
 សោ ហស្សតិ ឧណ្ណមតិច្ច តេន
 បប្បយ្យ^(១) តមត្ថំ យថាមនោ អហុ ។

[២៩៤] បសំសិតោ វា បន តត្ថ ហោតីតិ តត្ថាតិ
 សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា សកាយ រុចិយា
 សកាយ លទ្ធិយា បសំសិតោ ថោមិតោ កិត្តិតោ
 វណ្ណិតោ ហោតីតិ បសំសិតោ វា បន តត្ថ ហោតិ ។

[២៩៥] អក្កាយ វាទំ បរិសាយ មជ្ឈេតិ ខត្តិយ-
 បរិសាយ វា ព្រាហ្មណបរិសាយ វា កហាបតិបរិសាយ
 វា សមណបរិសាយ វា មជ្ឈេ អត្តនោ វាទំ អក្កាយ
 អាចិត្តិត្វា អនុវាទំ អក្កាយ អាចិត្តិត្វា ថម្ពយិត្វា
 ព្រូហយិត្វា ទីបយិត្វា ជោតយិត្វា វោហារិត្វា បរិក្ក-
 ណ្ឌិត្វាតិ អក្កាយ វាទំ បរិសាយ មជ្ឈេ ។

[២៩៦] សោ ហស្សតិ ឧណ្ណមតិច្ច តេនាតិ
 សោ តេន ជយត្តេន តុដ្ឋោ ហោតិ ហដ្ឋោ
 បហដ្ឋោ អត្តមនោ បរិបុណ្ណសង្ក័យោ ។

១ ម. សម្បយ្យ ។

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[២៩៣] មួយទៀត បុគ្គលនោះពោលវាទៈ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ
ត្រូវគេសរសើរ ក្នុងសភាវៈនោះហើយ រមែងរីករាយក្រអឺត
ក្រអោង ដោយហេតុនោះ ដល់នូវប្រយោជន៍នោះហើយ
ជាបុគ្គលមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម ។

[២៩៤] ពាក្យថា ក្នុងសភាវៈនោះ របស់ពាក្យថា មួយទៀត
ត្រូវគេសរសើរហើយ ក្នុងសភាវៈនោះ គឺត្រូវគេសរសើរ លើកតម្កើង
ប្រកាសគុណ ពណ៌នាគុណក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងការគួររបស់ខ្លួន ក្នុង
សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
មួយទៀត ត្រូវគេសរសើរហើយ ក្នុងសភាវៈនោះ ។

[២៩៥] ពាក្យថា ពោលវាទៈក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ គឺពោល ប្រាប់
វាទៈរបស់ខ្លួន ពោល ប្រាប់ បំពេញ ចម្រើន សម្តែង បំភ្លឺ ថ្លែង
កំណត់អនុវាទៈរបស់ខ្លួន ក្នុងកណ្តាលខត្តិយបរិស័ទក្តី ព្រាហ្មណបរិស័ទ
ក្តី គហបតិបរិស័ទក្តី សមណបរិស័ទក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ពោលវាទៈ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ។

[២៩៦] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រមែងរីករាយ ក្រអឺតក្រអោងដោយ
ហេតុនោះ គឺបុគ្គលនោះ រមែងត្រេកអររីករាយ ស្រស់ស្រាយ មានចិត្ត
ត្រេកអរ មានចិត្តត្រិះរិះពេញលេញ ដោយប្រយោជន៍គឺការឃ្នុះនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អថវា ទន្ធវិទំសកំ ហសមាណោតិ សោ ហស្សតិ ។

ឧណ្ណមតិច្ច តេណាតិ សោ តេន ជយត្ថេន ឧណ្ណតោ

ហោតិ ឧណ្ណមោ ធជោ សម្បត្តាហោ កេតុកម្យ-

តា ចិត្តស្សាតិ សោ ហស្សតិ ឧណ្ណមតិច្ច តេន ។

[២៩៧] បប្បយ្យ តមត្ថំ យថាមនោ អហ្មតិ តំ

ជយត្ថំ បប្បយ្យ ចាបុណិកា អធិកន្ធិ វិជ្ជិតា បដិល-

ភិតា ។ យថាមនោ អហ្មតិ យថាមនោ អហុ យថា-

ចិត្តោ អហុ យថាសង្ក្រេយ្យោ អហុ យថាវិញ្ញាណោ

អហ្មតិ បប្បយ្យ តមត្ថំ យថាមនោ អហុ ។ តេនាហ

ភកា

បសំសិតោ វា បន តត្ថ ហោតិ

អក្កាយ វាទំ បរិសាយ មជ្ឈេ

សោ ហស្សតិ ឧណ្ណមតិច្ច តេន

បប្បយ្យ តមត្ថំ យថាមនោ អហ្មតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មួយទៀត បុគ្គលកាលសើចបញ្ចេញធ្មេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះរីករាយ ។ ពាក្យថា ក្រអឺតក្រអោងដោយហេតុនោះ គឺបុគ្គលនោះ មានចិត្តប៉ោងឡើង មានចិត្តខ្ពស់ឡើង មានចិត្តដូចជាទង់ជ័យ មានចិត្តផ្គូផ្គងឡើង ភាពនៃចិត្តមានសេចក្តីប្រាថ្នាដូចជាទង់ ដោយប្រយោជន៍គឺការឈ្នះនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ រីករាយ ក្រអឺតក្រអោង ដោយហេតុនោះ ។

[២៩៧] ពាក្យថា ដល់នូវប្រយោជន៍នោះ ជាអ្នកមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម គឺដល់ លុះ សម្រេច បាន បានចំពោះនូវប្រយោជន៍ គឺការឈ្នះនោះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម គឺជាអ្នកមានចិត្តដូចដើម មានគំនិតដូចដើម មានសេចក្តីត្រិះរិះដូចដើម មានការដឹងដូចដើម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានដល់នូវប្រយោជន៍នោះ ជាអ្នកមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

មួយទៀត បុគ្គលនោះពោលវាទៈ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ត្រូវគេសរសើរហើយ ក្នុងសភាវៈនោះ រមែងរីករាយក្រអឺតក្រអោង ដោយហេតុនោះ ដល់នូវប្រយោជន៍នោះហើយ ជាបុគ្គលមានចិត្តតាំងនៅដូចដើម ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៩៨] យា ឧណ្ណតិ សាស្ស វិហាតភូមិ

មាណតិមាណំ វេទតេ^(១) បនេសោ

ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថ

ន ហិ តេន សុទ្ធិ កុសលា វេទន្តិ ។

[២៩៩] យា ឧណ្ណតិ សាស្ស វិហាតភូមីតិ យា

ឧណ្ណតិ ឧណ្ណមោ ធនោ សម្បត្តាហោ កេតុកម្យ-

តា ចិត្តស្ស សា តស្ស វិហាតភូមិ ឧត្សាតភូមិ

បីឡនភូមិ យដ្ឋនភូមិ ឧបទ្ធរភូមិ ឧបសត្តភូមីតិ

យា ឧណ្ណតិ សាសុស វិហាតភូមិ^(២) ។

[៣០០] មាណតិមាណំ វេទតេ បនេសោតិ សោ

បុត្តលោ មាណព្វា វេទតិ អតិមាណព្វា វេទតីតិ មាណតិ-

មាណំ វេទតេ បនេសោ ។

[៣០១] ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថាតិ

១ ម. ចរេតេ ។ ២ ម. ចិត្តស្សាតិ យា ឧណ្ណតិ ។ សាស្ស វិហាតភូមីតិ សា តស្ស វិហាតភូមិ ឧបយាតភូមិ បីឡនភូមិ យដ្ឋនភូមិ ឧបទ្ធរភូមិ ឧបសត្តភូមីតិ សា ឧណ្ណតិ សាស្ស វិហាតភូមីតិ ទិស្សន្តិ ។

បស្សនសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[២៩៨] ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ ជាកូមិនៃ
សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់របស់បុគ្គលនោះ មួយទៀត បុគ្គលនុ៎ះ
រមែងពោលនូវមានៈ និងអតិមានៈ បុគ្គលឃើញទោសនេះ
ហើយ មិនគួរវិវាទទេ ដ្បិតជនអ្នកឃ្លាសទាំងឡាយ មិន
ពោលនូវការស្អាត ដោយវិវាទនោះឡើយ ។

[២៩៩] ពាក្យថា ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ
ជាកូមិនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ របស់បុគ្គលនោះ គឺការប៉ោងឡើង ការ
ខ្ពស់ឡើង ចិត្តដូចទង់ជ័យ ការផ្គងឡើង ភាពនៃចិត្តមានប្រាថ្នាដូចជាទង់
ណា នោះជាកូមិនៃការចង្អៀតចង្អល់ ជាកូមិនៃសេចក្តីតានតឹង ជាកូមិនៃ
ការបៀតបៀន ជាកូមិនៃសេចក្តីខ្លាំងខ្លប់ ជាកូមិនៃឧបទ្រព ជាកូមិនៃ
ឧបសគ្គរបស់បុគ្គលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការប៉ោងឡើងណា
ការប៉ោងឡើងនោះ ជាកូមិនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ របស់បុគ្គលនោះ ។

[៣០០] ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលនោះ រមែងពោលនូវមានៈ
និងអតិមានៈ គឺបុគ្គលនោះ ពោលនូវមានៈផង ពោលនូវអតិមានៈផង
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត បុគ្គលនោះ រមែងពោលនូវមានៈ
និងអតិមានៈ ។

[៣០១] ពាក្យថា បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ មិនគួរវិវាទទេ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯតំ អាទីនំ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការ-
 យិត្វា វិភូតំ កត្វា ទិដ្ឋិកលហោសុ ទិដ្ឋិកណ្ណានេសុ
 ទិដ្ឋិវិត្តហោសុ ទិដ្ឋិវិវាទេសុ ទិដ្ឋិមេធកេសូតិ ឯតម្បិ
 ទិស្វា ។ ន វិវាទយេថាតិ ន កលហំ ករេយ្យ
 ន កណ្ណានំ ករេយ្យ ន វិត្តហំ ករេយ្យ ន វិវាទំ
 ករេយ្យ ន មេធកំ ករេយ្យ កលហាកណ្ណានវិ-
 ត្តហាវិវាទមេធកំ បដហោយ្យ វិណោទេយ្យ ព្យដ្ឋីករេយ្យ
 អនការដ្ឋីមេយ្យ ។ កលហាកណ្ណានវិត្តហាវិវាទមេធកា
 អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ
 វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា
 វិហារេយ្យាតិ ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថ ។

[៣០២] ន ហិ តេន សុទ្ធិ កុសលា វេទន្តីតិ
 កុសលាតិ យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុស-
 លា អាយតនកុសលា បដិច្ច សមុប្បាទកុស-
 លា សតិប្បដ្ឋានកុសលា សម្មប្បធានកុសលា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សេចក្តីថា បុគ្គលឃើញ យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើ
 ឲ្យប្រាកដនូវទោសនេះ ក្នុងជម្លោះព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការប្រកួតប្រកាន់ព្រោះ
 ទិដ្ឋិ ក្នុងការទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការវិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ក្នុងការបែកខ្ញែក
 គ្នាព្រោះទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលឃើញទោសនេះ ។
 ពាក្យថា មិនគួរវិវាទទេ គឺមិនគួរធ្វើជម្លោះ មិនគួរធ្វើការប្រកួតប្រកាន់
 មិនគួរធ្វើការទាស់ទែង មិនគួរធ្វើការវិវាទ មិនគួរធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បី
 លះបង់ គប្បីបន្ទាបង់ គប្បីធ្វើឲ្យវិនាស គប្បីធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវ
 ជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ការទាស់ទែង ការវិវាទនិងការបែកខ្ញែកគ្នា ។
 គឺជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរស្រឡះ រៀរចំពោះ ចៀសចេញ លះបង់ ផុត
 ស្រឡះ ការប្រកបប្រាសចាកជម្លោះ ការប្រកួតប្រកាន់ ទាស់ទែង ការ
 វិវាទ និងការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បីសម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាស
 ចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឃើញទោសនេះហើយ
 មិនគួរវិវាទទេ ។

[៣០២] អធិប្បាយពាក្យថា ដ្បិតជនអ្នកឈ្លាសទាំងឡាយ មិនពោល
 នូវការស្អាតដោយវិវាទនោះទេ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកឈ្លាសទាំងឡាយ គឺ
 ពួកជនណា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងខន្ធ ឈ្លាសក្នុងធាតុ ឈ្លាសក្នុងអាយតនៈ
 ឈ្លាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្លាសក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ឈ្លាសក្នុងសម្មប្បធាន

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥន្ទ្រិចាទកុសលា ឥន្ទ្រិយកុសលា ពលកុសលា ពោ-
 ជ្ឈង្គកុសលា មក្កកុសលា ផលកុសលា និព្វាន-
 កុសលា តេ កុសលា ទិដ្ឋិកលហោន ទិដ្ឋិកណ្ណានេន
 ទិដ្ឋិវិក្កហោន ទិដ្ឋិវិវាទេន ទិដ្ឋិមេធកេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិ-
 សុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ ន វេទន្តិ ន កេវេន្តិ ន កណាន្តិ
 ន ទីបយន្តិ ន វោហារន្តិ ន ហិ តេន សុទ្ធិ កុសលា
 វេទន្តិ ។ តេនាហា ភក្កវា

យា ឧណ្ណតិ សាស្ស វិហាតក្ខមិ
 មាណតិមាណំ វេទតេ បនេសោ
 ឯតម្បិ ទិស្វា ន វិវាទយេថ
 ន ហិ តេន សុទ្ធិ កុសលា វេទន្តិ ។

[៣០៣] សូរោ យថា រាជខនាយ បុដ្ឋោ

អភិកដ្ឋមេតិ បដិសូរមិច្ឆំ

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ឈ្មោះក្នុងតទ្ធិបាទ ឈ្មោះក្នុងតទ្ធិយ ឈ្មោះក្នុងពលៈ ឈ្មោះក្នុង
 ពោជ្ឈង្គ ឈ្មោះក្នុងមគ្គ ឈ្មោះក្នុងផល ឈ្មោះក្នុងនិព្វាន ជនអ្នក
 ឈ្មោះទាំងនោះ មិនពោល មិនសម្តែង មិនពណ៌នា មិនបំភ្លឺ មិន
 ថ្លែងនូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ
 ដោយជម្លោះព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការប្រកួតប្រកាន់ ព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការ
 ទាស់ទែងព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការរិវាទព្រោះទិដ្ឋិ ដោយការបែកខ្ញែកគ្នាព្រោះ
 ទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកឈ្មោះទាំងឡាយ មិនពោល
 នូវការស្អាត ដោយការរិវាទនោះទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា

ការប៉ោងឡើងណា ការប៉ោងឡើងនោះ ជាភូមិនៃសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់របស់បុគ្គលនោះ មួយទៀត បុគ្គលនោះ រមែង
 ពោលនូវមានៈ និងអតិមានៈ បុគ្គលឃើញទោសនេះហើយ
 មិនគួររិវាទទេ ដ្បិតជនអ្នកឈ្មោះទាំងឡាយ មិនពោលនូវ
 ការស្អាត ដោយរិវាទនោះឡើយ ។

[៣០៣] ដូចបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លា ដែលគេចិញ្ចឹម ដោយខាទនីយ-
 ភោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា កាលប្រាថ្នា បុគ្គល
 អ្នកភ្ញៀវក្លាតប រមែងគំរាមចូលមក ម្នាលអ្នកភ្ញៀវក្លា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យេនេវ សោ តេន បលេហិ សូរ

បុព្វេវ នត្ថិ យទិទំ យុទាយ ។

[៣០៤] សូរោ យថា រាជខនាយ^(១) បុដ្ឋាតិ
 សូរោតិ សូរោ វីរោ វិក្កុន្តោ អភិរុ អច្ចម្ហិ អនុត្រាសិ
 អបលាយី ។ រាជខនាយ បុដ្ឋាតិ រាជខាននីយេន
 រាជកោជនីយេន បុដ្ឋា ចោសិតោ អាចាទិតោ បដិ-
 ចាទិតោ វឌ្ឍិតោតិ សូរោ យថា រាជខនាយ បុដ្ឋា ។

[៣០៥] អភិកដ្ឋមេតិ បដិសូរមិច្ឆន្តិ សោ កដ្ឋន្តោ
 ឧត្តដ្ឋន្តោ អភិកដ្ឋន្តោ ឯតិ ឧបេតិ ឧបកច្ឆតិ បដិ-
 សូរំ បដិបុរិសំ បដិសត្តំ បដិមល្មំ ឥច្ឆន្តោ សាទិយន្តោ
 បត្តយន្តោ បិហាយន្តោ អភិជប្បន្តោតិ អភិកដ្ឋមេតិ
 បដិសូរមិច្ឆំ ។

១ ម. រាជខនាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ (នោ) ក្នុងទីណា អ្នកឯងចូរទៅ
ក្នុងទីនោះចុះ ដ្បិតអំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា
មិនមានតាំងអំពីដើមមក ។

[៣០៤] អធិប្បាយពាក្យថា ដូចជាបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លា ដែលគេ
ចិញ្ចឹមដោយខាទនីយកោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា ត្រង់ពាក្យថា អ្នក
ភ្ញៀវក្លា គឺបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លា អ្នកប្រឹងប្រែង អ្នកខ្ចីឃ្មាត មិនរន្ធត់
មិនរំភើប មិនតក់ស្លុត មិនរត់ ។ ពាក្យថា ដែលគេចិញ្ចឹមដោយខាទនី-
យកោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា គឺ គេចិញ្ចឹម រក្សា បីបាច់ ថែទាំ
ឲ្យចម្រើនដោយខាទនីយៈរបស់ព្រះរាជា ដោយកោជនីយៈរបស់ព្រះរាជា
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចជាបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លា ដែលគេចិញ្ចឹម
ដោយខាទនីយកោជនីយាហារ របស់ព្រះរាជា ។

[៣០៥] ពាក្យថា កាលប្រាថ្នាបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លាតប រមែងគំរាម
ចូលមក គឺបុគ្គលនោះ កាលគម្រាម កាលសង្ឃឹក កាលសង្ក្រាន្តចូល
ដើរចូលទៅ ឈានចូលទៅ ដើរចូលទៅជិត កាលចង់ ត្រេកអរ ប្រា-
ថ្នា ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវបុគ្គល អ្នកភ្ញៀវក្លាតប នូវបុរសជាសត្រូវ
នូវសត្រូវតប នូវអ្នកដាល់តប់តប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាល
ប្រាថ្នាបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លា រមែងគំរាមចូលមក ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣០៦] យេនេវ សោ តេន បលេហិ ស្សាតិ
 យេនេវ សោ ទិដ្ឋិកតិកោ តេន បលេហិ តេនេវ
 វជ តេន កច្ច តេន អភិក្កម សោ តុយ្ហំ បដិស្សរោ
 បដិប្បិសោ បដិសត្តុ បដិមល្លោតិ យេនេវ សោ តេន
 បលេហិ ស្ស ។

[៣០៧] បុព្វេវ នត្ថិ យទិទំ យុដាយាតិ បុព្វេវ
 ពោធិយា មូលេ យេ បដិសេនិករា កិលេសា បដិ-
 លោមករា បដិកណ្ណាកករា បដិបក្ខករា តេ នត្ថិ
 ន សន្តិ ន សំវិទ្ធនិ នុបលព្ពនិ បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា
 រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អកព្វប្បត្តិកា ញាណក្ខិណ
 ទន្សា ។ យទិទំ យុដាយាតិ យទិទំ យុទ្ធត្ថាយ
 កលហត្ថាយ កណ្ណានត្ថាយ វិក្កហត្ថាយ វិវាទត្ថាយ
 មេធកត្តាយាតិ បុព្វេវ នត្ថិ យទិទំ យុដាយ ។

បស្ចរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[៣០៦] ពាក្យថា ម្ចាស់អ្នកភ្ញៀវក្លា បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិនោះ
 (នោ) ក្នុងទីណា អ្នកចូរទៅក្នុងទីនោះចុះ សេចក្តីថា បុគ្គល លុះក្នុងទិដ្ឋិ
 នោះ (នោ) ក្នុងទីណា អ្នកចូរទៅក្នុងទីនោះ ចូរឈានទៅក្នុងទីនោះ
 ចូរដើរទៅក្នុងទីនោះ ចូរដើរតម្រង់ទៅក្នុងទីនោះ បុគ្គលនោះ ជាអ្នក
 ភ្ញៀវក្លាតប ជាបុរសសត្រូវ ជាសត្រូវតប ជាអ្នកដាល់តបតបរបស់អ្នក
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់អ្នកភ្ញៀវក្លា បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ
 នោះ (នោ) ក្នុងទីណា អ្នកចូរទៅក្នុងទីនោះចុះ ។

[៣០៧] ពាក្យថា ដ្បិតអំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នាមិន
 មានតាំងអំពីដើមមក អធិប្បាយថា កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជា
 សេនាតប ធ្វើទំនាស់ ធ្វើជាបន្ទាតប ធ្វើជាបដិបក្ខ កិលេសទាំងឡាយ
 នោះ មិនមាន មិនកើត មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺតថាគត លះ
 បង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតបាន ដុតបំផ្លាញ
 ដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ជិតគល់ពោធិព្រឹក្ស តាំងអំពីដើមមក ។ ពាក្យ
 ថា អំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា គឺអំពើណាប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
 ប្រយោជន៍តយុទ្ធគ្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជម្នះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 ការប្រកួតប្រកាន់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទាស់ទែង ដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់ការវិវាទ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបែកខ្ញែកគ្នា ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) អំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា មិនមានតាំងអំពីដើមមក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេជាហ ភក្កវា

សូរោ យថា វាជខនាយ បុដ្ឋោ
អភិក្កដ្ឋមេតិ បដិស្សមិច្ឆំ
យេនេវ សោ តេន បលេហិ សូរ
បុព្វេវ នត្ថិ យទិទំ យុទាយាតិ ។

[៣០៨] យេ ទិដ្ឋិមុក្កយ្ហ វិវាទយន្តិ
ឥនមេវ សច្ចន្តិ ច វាទយន្តិ
តេ ត្វំ វទស្ស ន ហិ តេជ អត្ថិ
វាទម្ហិ ជាតេ បដិសេនិកត្តា ។

[៣០៩] យេ ទិដ្ឋិមុក្កយ្ហ វិវាទយន្តិតិ យេ
ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិកតានំ អញ្ញាតវញ្ញាតវំ ទិដ្ឋិកតំ
កហេត្វា ឧក្កហិត្វា កណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិទិវិត្វា
វិវាទយន្តិ កលហំ កហេន្តិ កណ្ហានំ កហេន្តិ វិត្តហំ
កហេន្តិ វិវាទំ កហេន្តិ មេជកំ កហេន្តិ ន ត្វំ ឥមំ
ធម្មវិនយំ អាជាតាសិ អហំ ឥមំ ធម្មវិនយំ
អាជាតាមិ កី ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជាទិស្សសិ
មិច្ឆាបដិបន្នោ តូមសិ អហាមស្មិ សម្មាបដិបន្នោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ដូចបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លា ដែលគេចិញ្ចឹមដោយខាទនីយកោជនី-
យាហារ របស់ព្រះរាជា កាលប្រាថ្នាបុគ្គលអ្នកភ្ញៀវក្លាតប
រមែងគំរាមចូលមក ម្ចាស់អ្នកភ្ញៀវក្លា បុគ្គលអ្នកលុះក្នុង
ទិដ្ឋិនោះ (នោ) ក្នុងទីណា អ្នកឯងចូរទៅ ក្នុងទីនោះចុះ
ដ្បិតអំពើដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីតយុទ្ធគ្នា មិនមានតាំង
អំពីដើមមក ។

[៣០៧] ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយរមែងទាស់ទែងគ្នា មួយទៀត
តែងពោលថា នេះឯងជាពាក្យពិត អ្នកចូរពោលនឹងពួកជននោះ
ចុះ កាលដែលវាទះកើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើ
ជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ ។

[៣០៧] ពាក្យថា ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា
សេចក្តីថា ពួកជនណា ប្រកាន់ ក្នុងកាន់ ទទួលយក ស្លាបអង្កែល ជឿ
ស៊ប់ នូវទិដ្ឋិ ៦២ ទិដ្ឋិណាមួយហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ធ្វើជម្លោះ ធ្វើការ
ប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើការទាស់ទែង ធ្វើការវិវាទ ធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នាថា អ្នកមិន
ដឹងច្បាស់នូវធម្មវិន័យនេះទេ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម្មវិន័យនេះ អ្នកដឹងច្បាស់នូវ
ធម្មវិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នកជាបុគ្គលប្រតិបត្តិខុស ខ្ញុំជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

សហិតម្មេ អសហិតន្តេ បុរេ រចនីយំ បច្ឆា អវច
 បច្ឆា រចនីយំ បុរេ អវច អធិចិណ្ណន្តេ វិបរាវត្តំ
 អាហេបិតោ តេ វាទោ និក្កហិតោសិ ចរ វាទប្ប-
 មោក្ខាយ និព្វេទេហិ វា សចេ បហោសីតិ យេ
 ទិដ្ឋិមុក្កយ្ហ វិវាទយន្តិ ។

[៣១០] ឥទមេវ សច្ចន្តិ ច វាទយន្តិតិ សស្សតោ
 លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ វាទយន្តិ កថេន្តិ
 ភណ្ណន្តិ ទីបយន្តិ វេហារន្តិ អសស្សតោ លោកោ ។ មេ ។
 ទេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណា ឥ-
 ទមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ វាទយន្តិ កថេន្តិ ភណ្ណន្តិ
 ទីបយន្តិ វេហារន្តិតិ ឥទមេវ សច្ចន្តិ ច វាទយន្តិ ។

[៣១១] តេ ភំ វទស្ស ន ហិ តេជ អត្ថិ វា-
 ទន្តិ ជាតេ បដិសេនិកត្តាតិ តេ ភំ ទិដ្ឋិកតិកេ វទស្ស

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

សម្តីរបស់ខ្ញុំ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ សម្តីរបស់អ្នក មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ សម្តីដែលត្រូវនិយាយមុន អ្នកបែរជានិយាយក្រោយ សម្តី
 ដែលត្រូវនិយាយក្រោយ អ្នកបែរជានិយាយមុន ពាក្យដែលអ្នកសន្សំ
 មកអង្វែងហើយ ត្រូវខ្ញុំឲ្យវិលត្រឡប់ហើយ វាទៈ (ទោស) ខ្ញុំលើក
 ដាក់លើអ្នកហើយ អ្នកជាបុគ្គលត្រូវខ្ញុំ ផ្ទុំផ្ទាផ្ទាល់បានហើយ អ្នកចូរ
 ត្រាច់ទៅ ដើម្បីដោះវាទៈចុះ ឬលើអ្នកអាច ចូរដោះចុះ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយ រមែងទាស់ទែងគ្នា ។

[៣១០] ពាក្យថា មួយទៀត តែងពោលថា នេះឯង ជាពាក្យ
 ពិត គឺតែងពោល និយាយ ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្ងៃងថា លោកទៀង
 ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ តែងពោល និយាយ
 ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្ងៃងថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។ សត្វបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន នេះ ជាពាក្យ
 ពិត ពាក្យដទៃជាមោឃៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត
 តែងពោលថា នេះ ជាពាក្យពិត ។

[៣១១] ពាក្យថា អ្នកចូរពោលនឹងពួកជននោះចុះ កាលដែល
 វាទៈកើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប កិលេស
 ទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ អធិប្បាយថា អ្នកចូរនិយាយ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

និក្ខេហាន និក្ខេហាំ បដិកម្មេន បដិកម្មំ វិសេសេន
 វិសេសំ បដិវិសេសេន បដិវិសេសំ អាវេទិយាយ អា-
 វេទិយំ និព្វេទិយាយ និព្វេទិយំ ឆេទេន ឆេទំ មណ្ឌា-
 លេន មណ្ឌាលំ តេ តុយ្ហំ បដិសូរា បដិបុរិសា បដិ-
 សត្វំ បដិមល្លាតិ តេ ត្វំ វេទស្ស ។ ន ហិ តេធម អត្តិ
 វាទម្ហំ ជាតេ បដិសេនិកត្តាតិ វាទេ ជាតេ សញ្ញាតេ
 និព្វត្តេ អភិនិព្វត្តេ ចាតុភូតេ យេ បដិសេនិកត្តា បដិ-
 លោមកត្តា បដិកណ្ណាកកត្តា បដិបក្ខុកត្តា កល-
 ហំ ករេយ្យំ ភណ្ណានំ ករេយ្យំ វិក្កហំ ករេយ្យំ វិវាទំ
 ករេយ្យំ មេធាកំ ករេយ្យំ តេ នត្តិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ
 នុបលព្ពន្តិ បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា
 អភព្វប្បត្តិកា ញាណាត្តិណា ទឡាតិ តេ ត្វំ វេទស្ស ន
 ហិ តេធម អត្តិ វាទម្ហំ ជាតេ បដិសេនិកត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ដោយពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ពាក្យតបត ដោយពាក្យតបត
 ពាក្យវិសេស ដោយពាក្យវិសេស ពាក្យវិសេសតប ដោយពាក្យវិសេស
 តប ពាក្យទម្ងន់ទម្ងាយ ដោយពាក្យទម្ងន់ទម្ងាយ ពាក្យដោះស្រាយ
 ដោយពាក្យដោះស្រាយ ពាក្យកាត់ផ្តាច់ ដោយពាក្យកាត់ផ្តាច់ ពាក្យ
 មានមណ្ឌល ដោយពាក្យមានមណ្ឌល និងជនដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិទាំង
 នោះ (ព្រោះថា) ជនទាំងនោះ ជាអ្នកភ្លៀវភ្លាតប ជាបុរសសត្រូវ ជា
 សត្រូវតប ជាអ្នកដាល់តប់តបនឹងអ្នក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នក
 ចូរពោលនឹងជនទាំងនោះចុះ ។ ពាក្យថា កាលដែលវាទះកើតហើយ
 កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិន
 មានក្នុងទីនេះទេ គឺកាលដែលវាទះកើតមាន កើតព្រម កើតឡើង កើត
 ច្បាស់ កើតប្រាកដហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើជាសេនាតប ជា
 ទំនាស់ ជាចម្រូង ជាសត្រូវ គប្បីធ្វើដម្លោះ ធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ ធ្វើ
 ការទាស់ទែង ធ្វើការរិវាទ ធ្វើការបែកខ្ញែកគ្នា កិលេសទាំងឡាយនោះ
 មិនមាន មិនកើត មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺតថាគតលះបង់
 ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ មិនគួរឲ្យកើតបាន បានដុតបំផ្លាញដោយ
 ភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរពោលនឹងពួក
 ជននោះចុះ កាលដែលវាទះកើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើ
 ជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។

អដ្ឋមោ បស្សវស្សត្តនិទ្ទេសោ

តេជាហា ភក្កវា

យេ ទិដ្ឋិមុត្តយ្ហ វិវាទយន្តិ
 ឥទមេវ សច្ចន្តិ ច វាទយន្តិ
 តេ ត្វំ វទស្ស ទ ហិ តេជ អត្ថិ
 វាទម្ហិ ជាតេ បដិសេនិកត្តាតិ ។

[៣១២] វិសេនិកត្តា បន យេ ចរន្តិ
 ទិដ្ឋិហិ ទិដ្ឋិ អវិរុជ្ឈមាណា
 តេសុ ត្វំ កិ លកេថោ បស្ស
 យេសីជ នត្ថិ បរមុត្តហិំតំ ។

[៣១៣] វិសេនិកត្តា បន យេ ចរន្តិ តិ សេនា
 វុច្ចតិ មារសេនា ។ កាយទុច្ចរិតំ មារសេនា វចីទុច្ចរិតំ
 មារសេនា មនោទុច្ចរិតំ មារសេនា វាកោ មារសេនា
 ទោសោ មារសេនា មោហោ មារសេនា កោណា
 ឧបនាហោ មក្ខោ បណ្ណាសោ ឥស្សា មច្ចរិយំ មាយា
 សាធម្មំ ថម្កោ សារម្កោ មាណោ អតិមាណោ មនោ
 បមាណោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ

បស្ចុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ពួកជនណា ប្រកាន់ទិដ្ឋិហើយរមែងទាស់ទែងគ្នា មួយទៀត
តែងពោលថា នេះឯងជាពាក្យពិត អ្នកចូរពោលនឹងពួកជន
នោះចុះ កាលដែលវាទះកើតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ធ្វើ
ជាសេនាតប កិលេសទាំងឡាយនោះ មិនមានក្នុងទីនេះទេ ។

[៣១២] មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសហើយ
ប្រព្រឹត្តទៅ ពួកជននោះ មិនប្រទូស្តទិដ្ឋិដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ
ម្នាលអ្នកជាបុគ្គលភ្លៀវភ្លាតប ការប្រកាន់ថា ក្រែលែង ក្នុង
លោកនេះ នៃពួកជនណាមិនមាន អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួក
ជននោះ ។

[៣១៣] ពាក្យថា មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស
ហើយប្រព្រឹត្តទៅ អធិប្បាយថា មានសេនា លោកហៅថា សេនា ។
កាយទុច្ចរិត ជាមានសេនា វចីទុច្ចរិត ជាមានសេនា មនោទុច្ចរិត ជា
មានសេនា វាគៈជាមានសេនា ទោសៈជាមានសេនា មោហៈជាមានសេនា
កោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាថេ-
យ្យៈ ចម្កៈ សារម្កៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងអស់
ទុច្ចរិតទាំងអស់ ការក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទរថា សព្វេ បរិណ្ណាហា សព្វេ សន្តាទា សព្វាកុស-
 លាកិសដ្ឋារា មារសេនា ។ វុត្តំ ហេតំ ភកវតា កាមា
 តេ បឋមា សេនា ទុតិយារតិ វុច្ចតិ ។ បេ ។ ជេត្វា
 ច លភតេ សុខន្តិ ។ យតោ ចត្វហិ អរិយមក្កេហិ
 សព្វា ច មារសេនា សព្វេ ច បដិសេនិកា កិលេ-
 សា ជិតា ច បរាជិតា ច ភក្កា វិប្បលុត្តា បរមុខា
 តេន វុច្ចន្តិ វិសេនិកត្វា ។ យេតិ អរហន្តោ ទីណា-
 សវា ។ ចរន្តិតិ ចរន្តិ វិហារន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ
 យបេន្តិ យាបេន្តិតិ វិសេនិកត្វា បន យេ ចរន្តិ ។

[៣១៤] ទិដ្ឋិហិ ទិដ្ឋិ អរិរុដ្ឋមាណាតិ តេសំ ទ្វាសដ្ឋិ
 ទិដ្ឋិកតានិ បហីនានិ សមុច្ឆិទ្ធានិ រូបសន្តានិ បដិប្ប-
 ស្សន្តានិ អកព្វប្បត្តិកានិ ញាណក្កិណា ទឡានិ តេ
 ទិដ្ឋិហិ ទិដ្ឋិ អរិរុដ្ឋមាណា អយដ្ឋិយមាណា អប្បដិហញ្ញ-
 មាណា អប្បដិហតមាណាតិ ទិដ្ឋិហិ ទិដ្ឋិ អរិរុដ្ឋមាណា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ ជាមារសេនា ។
 សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា កាម
 ទាំងឡាយ ជាសេនាទីមួយរបស់អ្នក អរតិលោកហៅថាជាសេនាទី ២
 របស់អ្នក ។ បេ ។ លុះតែបុគ្គលឈ្នះសេនានោះ ទើបបានសេចក្តីសុខ ។
 ព្រោះមារសេនាទាំងអស់ នឹងកិលេសធ្វើជាសេនាតបទាំងអស់ ពួកជន
 ទាំងនោះ បានឈ្នះ បានផ្ទាញ់ បានកាប់បំបាក់ បានកម្ទេចកម្ទី ដោយ
 អរិយមគ្គទាំង ៤ ជាសភាពមានមុខក្នុងទីដទៃ ហេតុនោះ លោកពោល
 ថា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ។ ពាក្យថា ពួកជនណា បានដល់ព្រះអរហន្តខ្លី-
 ណាស្រេច ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តទៅ គឺប្រព្រឹត្តទៅ សម្រាន្តនៅ ញ៉ាំង
 ឥរិយាបថឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ញ៉ាំងការប្រព្រឹត្តឥរិយាបថឲ្យកើត រក្សាឥរិយា-
 បថ បំពេញឥរិយាបថ បង្រួបឥរិយាបថ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។

[៣១៤] ពាក្យថា មិនប្រទូស្តទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ គឺទិដ្ឋិ
 ទាំង ៦២ ពួកជននោះ បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ ធ្វើមិន
 គួរឲ្យកើតបាន ដុតបំផ្លាញដោយភ្លើងគឺញាណ ពួកជននោះ មិនប្រទូស្ត
 មិនខ្លាំងខ្លប់ មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនទង្កកទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រទូស្តទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។

អដ្ឋមោ បស្សវសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣១៥] តេសុ ត្វំ កី លភេថោ^(១) បស្សាតិ តេសុ
អរហន្តេសុ វិណាសវេសុ កី លភេថោ បដិស្ស
បដិបុរិស បដិសត្តុ បដិមល្លាតិ តេសុ ត្វំ កី
លភេថោ បស្ស ។

[៣១៦] យេសីធន ណត្ថិ បរមុក្កហិតន្តិ យេសំ
អរហន្តានំ វិណាសវានំ ឥទំ បរមំ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ
ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរាណិ កហិតំ បរាមដ្ឋំ^(២) អដ្ឋោ-
សិតំ អធិមត្តំ ណត្ថិ ណ សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ^(៣) បហីនំ
សមុច្ឆិដ្ឋំ រូបសន្តំ បដិប្បស្សន្តំ អកព្វប្បត្តិកំ ញាណ-
ក្កិណា ទឡ្ហន្តិ យេសីធន ណត្ថិ បរមុក្កហិតំ ។ តេនាហ
កកវា

វិសេនិកត្វា បន យេ ចរន្តិ
ទិដ្ឋិហិ ទិដ្ឋិ អវិជ្ជមាណា
តេសុ ត្វំ កី លភេថោ បស្ស
យេសីធន ណត្ថិ បរមុក្កហិតន្តិ ។

១ ម. កិញ លភេថ ។ ២ ម. ឯត្តន្តវេ អភិនិវិជ្ជន្តិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. នត្ថិ
ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ពន្តិ ។

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

[៣១៥] ពាក្យថា ម្ចាស់អ្នកជាបុគ្គលភ្ញៀវក្លាតប អ្នកគប្បីបាន អ្វី ក្នុងពួកជននោះ សេចក្តីថា ម្ចាស់អ្នកជាបុគ្គលភ្ញៀវក្លាតប ជាបុរស សត្រូវ ជាសត្រូវតប ជាអ្នកដាល់តប់តប អ្នកនឹងបានអ្វី ក្នុងពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រពនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់អ្នកជាបុគ្គល ភ្ញៀវក្លា អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួកជននោះ ។

[៣១៦] ពាក្យថា ការប្រកាន់ថាត្រៃលៃង ក្នុងលោកនេះ នៃពួក ជនណាមិនមាន គឺការប្រកាន់ ការស្លាប់អង្កែល ការចុះចិត្តស៊ប់ ការបង្ហោរ ទៅថា របស់នេះត្រៃលៃង ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ដ៏ឧត្តម ប្រសើរត្រៃលៃងដូច្នោះ នៃពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រពណា មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺ លោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ មិនគួរឲ្យកើតបាន ដុតបំផ្លាញដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការប្រកាន់ថាត្រៃលៃង ក្នុងលោកនេះ នៃពួកជនណាមិនមាន ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត ពួកជនណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ពួកជននោះ មិនប្រទូស្តទិដ្ឋិ ដោយទិដ្ឋិទាំងឡាយ ម្ចាស់អ្នក ជាបុគ្គលភ្ញៀវក្លាតប ការប្រកាន់ថាត្រៃលៃង ក្នុងលោកនេះ នៃពួកជនណាមិនមាន អ្នកគប្បីបានអ្វី ក្នុងពួកជននោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៣១៧] អថ តំ បរិតក្កមាភមា
មនសា ទិដ្ឋិតតានិ ចិន្ទយន្តោ
នោនេន យុតំ សមាភមា
ន ហិ តំ សក្ខុសិ សម្បយាតវេ ។

[៣១៨] អថ តំ បរិតក្កមាភមាតិ អថាតិ បទ-
សន្និ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ខរសមវាយោ ព្យ-
ញ្ញនាសិលិដ្ឋតា បទានុប្បព្វកមេតំ អថាតិ ។ បរិតក្ក-
មាភមាតិ តក្កន្តោ វិតក្កន្តោ សង្កប្បន្តោ^(១) ជយោ
នុ ខោ មេ ភវិស្សតិ បរាជយោ នុ ខោ មេ ភវិស្សតិ
កងំ និត្តហំ កវិស្សមិ កងំ បដិកម្មំ កវិស្សមិ
កងំ វិសេសំ កវិស្សមិ កងំ បដិវិសេសំ កវិស្សមិ
កងំ អាវេទិយំ កវិស្សមិ កងំ និព្វេទិយំ កវិស្សមិ
កងំ ឆេទំ កវិស្សមិ កងំ មណ្ឌលំ កវិស្សមីតិ
ឯវំ តក្កន្តោ វិតក្កន្តោ សង្កប្បន្តោ អាភតោសិ ឧចា-
ភតោសិ សម្បត្តោសិ មយា សន្និ សមាភតោសីតិ
អថ តំ បរិតក្កមាភមា ។

[៣១៩] មនសា ទិដ្ឋិតតានិ ចិន្ទយន្តោតិ
មនោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មាទសំ ហាទយំ បណ្ណំ

១ ឱ. ម. តក្កន្តោ វិតក្កន្តោ សង្កប្បន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៣១៧] មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំង-
ឡាយដោយចិត្ត ហើយមកជួបជុំជាគូ នឹងព្រះពុទ្ធអ្នកមាន
ប្រាជ្ញាកម្ពាត់ អ្នកមិនអាចដើម្បីដល់នូវគូទេ ។

[៣១៨] អធិប្បាយពាក្យថា មួយទៀត របស់បទថា មួយទៀត
អ្នកត្រិះរិះហើយមក ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀត គឺជាពាក្យតបទ ជា
ពាក្យជាប់ដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាពាក្យប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យ
សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា មួយទៀត នុ៎ះជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា ត្រិះ
រិះហើយមក គឺអ្នកកាលត្រិះរិះ ត្រិះរិះផ្សេងៗ ត្រិះរិះព្រម ថាអាត្មា
អញនឹងមានជ័យជម្នះឬ ឬថាអាត្មាអញនឹងបរាជ័យ អាត្មាអញនឹងធ្វើ
ការសង្កត់សង្កិនដូចម្តេច នឹងធ្វើការដោះតបតដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យវិសេស
ដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យវិសេសតបដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយដូចម្តេច នឹងធ្វើ
នូវការដោះស្រាយដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យដាច់ដូចម្តេច នឹងធ្វើឲ្យមានមណ្ឌល
ដូចម្តេច ត្រិះរិះ ត្រិះរិះផ្សេងៗ ត្រិះរិះព្រមយ៉ាងនេះ ហើយមក ចូល
មក ដល់មក មកជួបជុំជាមួយនឹងតថាគត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក ។

[៣១៩] អធិប្បាយពាក្យថា កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដោយ
ចិត្ត ត្រង់ពាក្យថា ចិត្តបានដល់ចិត្ត គំនិត បំណងក្នុងចិត្ត ហឫទ័យ

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

មនោ មនាយតនំ មនិទ្ធិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោវិញ្ញាណាធាតុ ។ ចិត្តេន ទិដ្ឋិក-
 តានិ ចិន្តេន្តោ វិចិន្តេន្តោ សស្សតោ លោកោតិ វា
 អសស្សតោ លោកោតិ វា ។ បេ ។ នេវ ហោតិ
 ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វាតិ មនសា
 ទិដ្ឋិកតានិ ចិន្តយន្តោ ។

[៣២០] ដោនេន យុតំ សមាគមា ន ហិ តំ
 សក្ខសិ សម្មយាតវេតិ ដោនា វុច្ចតិ បញ្ញា យា
 បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-
 ទិដ្ឋិ ។ កីការណា ដោនា វុច្ចតិ បញ្ញា ។ កាយ
 បញ្ញាយ កាយទុច្ចរិតំ ធុតញ្ច ដោតញ្ច សន្នោតញ្ច
 និទ្ធនោតញ្ច ។ បេ ។ សញ្ចកុសលាភិសដ្ឋារា ធុតា ច
 ដោតា ច សន្នោតា ច និទ្ធនោតា ច ។ អថវា សម្មា-
 ទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ធុតា ច ដោតា ច សន្នោតា ច
 និទ្ធនោតា ច ។ បេ ។ សម្មាវិមុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិ ធុតា
 ច ដោតា ច សន្នោតា ច និទ្ធនោតា ច ។

បសុវសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ភវង្គចិត្ត មនៈ មនាយតនៈ មនិន្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ កើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ។ កាលគិត កាលគិតផ្សេងៗ
 នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយដោយចិត្តថា លោកទៀង ឬថា លោកមិនទៀង ។ បេ ។
 ឬថា សត្វបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិន
 មែន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយដោយចិត្ត ។

[៣២០] ពាក្យថា មកជួបជុំជាគូនឹងព្រះពុទ្ធអ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់អ្នកមិន
 អាចដើម្បីដល់នូវគូឡើយ អធិប្បាយថា បញ្ញាលោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់
 បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណា
 ធម៌ ការឃើញប្រពៃ ។ ប្រាជ្ញាដែលលោកហៅថាប្រាជ្ញាកម្ចាត់ តើព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ កាយទុច្ចរិតបុគ្គលកម្ចាត់បង្កផង លាងផង លាងសម្អាតផង
 កម្ចាត់ចេញផង ដោយប្រាជ្ញានោះ ។ បេ ។ អកុសលភិសង្ខារទាំងអស់
 បុគ្គលកម្ចាត់បង្កផង លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់ចេញផង ។ មួយ
 ទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិបុគ្គលកម្ចាត់បង្កផង លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់
 ចេញផង ដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ មិច្ឆាវិមុត្តិ បុគ្គលកម្ចាត់បង្កផង
 លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់ចេញផង ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន សព្វេ អកុស-
លា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិទ្យាហា
សព្វេ សន្តាថា សព្វាកុសលាភិសដ្ឋិវា ធុតា ច
ធាតា ច សន្នោតា ច និទ្ធាតា ច ។ ភកវា ឥ-
មេហិ ធានេយ្យេហិ ធម្មេហិ ឧបេតោ សមុបេតោ
ឧបកតោ សមុបកតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សម-
ន្នាកតោ តស្មា ភកវា ធានោ ។ សោ ធុតវាកោ
ធុតថាថោ ធុតក្កិលេសោ ធុតបរិទ្យាហោតិ ធានោ ។
ធានេន យុកំ សមាគមា ន ហិ ត្វំ សក្ខុសិ សម្បយា-
តវេតិ បសូរោ បរិញ្ញាជកោ នប្បដិពលោ ធានេន
ពុទ្ធន ភកវតា សទ្ធិំ យុកំ សមាគមា សមាគម្លា
យុកក្កាហំ កណ្ហិតំ សាកច្នេតំ សលូបិតំ សាកច្នំ
សមាបដ្ឋិតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ បសូរោ បរិញ្ញា-
ជកោ ហិរោ និហិរោ ឱមកោ លាមកោ ជតុក្កោ
បរិត្តោ ។ សោ ហិ ភកវា អក្កោ ច សេដ្ឋោ ច
វិសេដ្ឋោ ច ថាមោក្កោ ច បវរោ ច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មួយទៀត អកុសលទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ បុគ្គលកម្ចាត់បង់ផង លាងផង លាងសម្អាតផង កម្ចាត់ចេញផង ដោយមគ្គមានអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅកៀក ចូលទៅកៀកព្រម ប្រកបដោយធានេយ្យធម៌ទាំងនេះ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមថា មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់បានកម្ចាត់រាគៈ កម្ចាត់បាប កម្ចាត់កិលេស កម្ចាត់សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ហេតុនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ ។ ពាក្យថា មកដួបជុំជាគូនឹងព្រះពុទ្ធ អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ អ្នកឯងមិនអាចដើម្បីដល់នូវគូឡើយ បានសេចក្តីថា អ្នកជាបរិញ្ញាជក អ្នកមានសេចក្តីភ្ញៀវក្លា មកដួប មកប្រទះ ជាគូនឹងព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់ មិនអាចនឹងផ្លុសាកសួរ ចរចាទៅមក ដល់ព្រមនូវការសាកសួរទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះថាអ្នកជាបរិញ្ញាជក មានសេចក្តីភ្ញៀវក្លា ជាបុគ្គលថោកទាប ទន់ខ្សោយ ទន់ទាប លាមក អាក្រក់ កម្ទេចមនុស្ស ។ ចំណែកព្រះមានព្រះភាគនោះ ជាកំពូលផង ប្រសើរផង ប្រសើរវិសេសផង ជាប្រធានផង ប្រសើរក្រៃលែងផង ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

យថា សសោ នប្បដិពលោ មត្តេន មាតង្កេន សទ្ធិ
 យុកំ សមាគមា សមាគន្ធា យុកត្តាហំ កណ្ហិតំ យថា
 កោដ្ឋកោ នប្បដិពលោ សីហោន មិករញ្ញា សទ្ធិ យុកំ
 សមាគមា សមាគន្ធា យុកត្តាហំ កណ្ហិតំ យថា វច្ឆកោ
 តរុណាកោ ធនុបកោ នប្បដិពលោ ឧសភេន ពល-
 ក្កកុដា សទ្ធិ យុកំ សមាគមា សមាគន្ធា យុកត្តាហំ
 កណ្ហិតំ យថា ធន្តោ នប្បដិពលោ ករុឡេន វេនតេ-
 យ្យេន សទ្ធិ យុកំ សមាគមា សមាគន្ធា យុកត្តាហំ
 កណ្ហិតំ យថា ចណ្ណាលោ នប្បដិពលោ វញ្ញា ចក្ក-
 វត្តិដា សទ្ធិ យុកំ សមាគមា សមាគន្ធា យុកត្តាហំ
 កណ្ហិតំ យថា បំសុបិសាចកោ នប្បដិពលោ ឥន្ទេន
 ទេវញ្ញា សទ្ធិ យុកំ សមាគមា សមាគន្ធា យុកត្តាហំ
 កណ្ហិតំ ឯវមេវ បស្សរោ បរិញ្ញាជកោ នប្បដិពលោ
 ធានេន ពុទ្ធន ភកវតា សទ្ធិ យុកំ សមាគមា
 សមាគន្ធា យុកត្តាហំ កណ្ហិតំ សាកច្ឆេតំ សល្ល-
 បិតំ សាកច្ឆំ សមាបដ្ឋិតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។

បស្សនសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ទន្ធាយបានមកច្ចូប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងជំរិសារដែលចុះប្រេង មិន
អាចផ្លូវបានយ៉ាងណា ចចកមកច្ចូប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងសីហៈ ជា-
មិត្តរាជ មិនអាចផ្លូវបានយ៉ាងណា កូនគោនៅតូចកំពុងបោម បានមកច្ចូប
មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងគោឧសកដែលមានបូកដំមាំ មិនអាចផ្លូវបានយ៉ាង
ណា ក្អែកបានមកច្ចូប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងគ្រុឌ វេនតេយ្យ មិនអាច
ផ្លូវបានយ៉ាងណា មនុស្សចណ្តាល បានមកច្ចូប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងស្តេច
ចក្រពត្តិ មិនអាចផ្លូវបានយ៉ាងណា បំសុបិសាច បានមកច្ចូប មកប្រទះ ជា
គូគ្នានឹងព្រះឥន្ទ្រជាស្តេចទេវតា មិនអាចផ្លូវបានយ៉ាងណា អ្នកជាបរិព្វាជក
មានសេចក្តីភ្ញៀវក្លា បានមកច្ចូប មកប្រទះ ជាគូគ្នានឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះ
ភាគ អ្នកមានប្រាជ្ញាកម្ពាត់ មិនអាចនឹងផ្លូវ សាកសួរ ចរចាទៅមក
ដល់នូវការសាកសួរ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បស្ចុរោ បរិព្វាជកោ ហីនប្បញ្ញោ និហីនប្បញ្ញោ ឌីម-
 កប្បញ្ញោ លាមកប្បញ្ញោ ជតុក្កប្បញ្ញោ បរិត្តប្ប-
 ញ្ញោ ។ សោ ហិ ភកវា មហាបញ្ញោ បុត្តប្បញ្ញោ ហា-
 សប្បញ្ញោ ជវនប្បញ្ញោ តិក្ខុប្បញ្ញោ និព្វេទិកប្បញ្ញោ
 បញ្ញាបភេទកុសលោ បភិទ្ធុញ្ញាលោ អទិកតប្បដិ-
 សម្ពិទោ ចតុវេសារជ្ជប្បត្តោ ទសពលដារី បុរិសាស-
 កោ បុរិសសីហោ បុរិសនាគោ បុរិសាជញ្ញោ បុរិស-
 ធារយ្ហោ អនន្តញ្ញាលោ អនន្តតេជោ អនន្តយ-
 សោ អន្តោ មហាន្តោ ជនវា នេតា វិនេតា អនុ-
 នេតា សញ្ញាមេតា និដ្ឋាមេតា មេក្ខតា បសារេតា ។
 សោ ហិ ភកវា អនុប្បន្នស្ស មក្ខស្ស ឧប្បានេតា
 អសញ្ញាតស្ស មក្ខស្ស សញ្ញានេតា អនក្ខាតស្ស
 មក្ខស្ស អក្ខាតា មក្ខញ្ញ មក្ខវិទូ មក្ខកោវិទោ ។
 មក្ខានុតា ច បនស្ស ឯតរហិ សារកា វិហារន្តិ
 បច្ឆា សមដ្ឋាតតា ។ សោ ហិ ភកវា ជានំ ជានាតិ
 បស្សំ បស្សតិ ចក្កក្ខតោ ញ្ញាលាក្ខតោ ធម្មក្ខតោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រោះថាអ្នកជាបរិព្វាជក មានសេចក្តីភ្ញៀវក្លា តែមានប្រាជ្ញាថោកទាប
 មានប្រាជ្ញាទន់អន់ មានប្រាជ្ញាទន់ទាប មានប្រាជ្ញាលាមក មានប្រាជ្ញា
 អាក្រក់ មានប្រាជ្ញាតិចតួច ។ ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ អង្គនោះ
 ទ្រង់មានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញា
 រហ័ស មានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្ងន់ទម្ងាយ ទ្រង់ឈ្លាស
 ក្នុងប្រភេទប្រាជ្ញា ទ្រង់បែកព្រះញាណ ទ្រង់បានសម្រេចបដិសម្តិទា
 ទ្រង់ដល់នូវចតុវេសារជញ្ញាណ ទ្រង់នូវកម្លាំង ១០ ជាបុរសអាសកៈ
 ជាបុរសសីហាៈ ជាបុរសនាគ ជាបុរសអាជានេយ្យ ជាបុរសអាចនាំ
 ទៅនូវធុរៈបាន មានអនន្តញ្ញាណ មានតេជៈ មិនមានទីបំផុត មានយស
 មិនមានទីបំផុត ទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានធន ជាអ្នកណែ
 នាំ ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ ពន្យល់ ឲ្យពិនិត្យ សម្លឹង ឲ្យរំលឹក ។
 ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជាអ្នកញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់
 កើតឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតព្រមឲ្យកើតព្រម ប្រាប់ផ្លូវ
 ដែលគេមិនធ្លាប់ប្រាប់ ទ្រង់ស្គាល់ផ្លូវ ជ្រាបច្បាស់នូវផ្លូវ វាងវៃក្នុងផ្លូវ ។
 មួយទៀត ឥឡូវនេះ ពួកសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ជាអ្នកដើរ
 តាមផ្លូវប្រកប (ដោយគុណ) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។ ព្រោះ
 ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់ជ្រាបហេតុ ដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញ
 ហេតុ ដែលគួរឃើញ ព្រះអង្គមានចក្ខុ មានញាណ មានធម៌

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ

ព្រហ្មកូតោ វត្តា បវត្តា អត្តស្ស ជិន្នោតា អមតស្ស
 ទាតា ធម្មស្សមី តថាគតោ ។ នត្តិ តស្ស ភកវតោ
 អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ឆិកតំ អដុសិតំ បញ្ញាយ ។
 អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ឧបាទាយ សព្វេ ធម្មា
 សព្វាការេន ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញាណាមុខេ អាចាថំ
 អាភច្ឆន្តិ ។ យដ្ឋិតិ នេយ្យំ នាម អត្តិ^(១) ជាទិតពុំ ។
 អត្តត្តោ វា បវត្តោ វា ឧភយត្តោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា អត្តោ
 សម្បរាយិកោ វា អត្តោ ឧត្តានោ វា អត្តោ តម្កិរោ វា
 អត្តោ តូឡោ វា អត្តោ បដិច្ចន្តោ វា អត្តោ នេយ្យោ វា
 អត្តោ ជីតោ វា អត្តោ អនវេជ្ជោ វា អត្តោ ជិក្ខិលេសោ
 វា អត្តោ វេទានោ វា អត្តោ បរមត្តោ វា អត្តោ សព្វន្តំ
 អន្តោពុទ្ធស្សាណោ បរិវត្តតិ ។ សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស
 ភកវតោ ញាណានុបរិវត្តតិ សព្វំ វចីកម្មំ ញាណានុ-
 បរិវត្តតិ សព្វំ មនោកម្មំ ញាណានុបរិវត្តតិ ។
 អតីតេ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ អប្បដិហាតំ ញាណំ

១ ម. អត្តិ សម្ម ។

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរ ពោលធម៌ ពោលដោយប្រការផ្សេងៗ ទ្រង់
 នាំចេញនូវប្រយោជន៍ ទ្រង់ឲ្យអមតៈ ជាធម្មស្សាមី ជាតថាគត ។ ការមិន
 ដឹង មិនឃើញ មិនយល់ច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនប៉ះពាល់
 ដោយប្រាជ្ញា នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនមានទេ ។ ធម៌ទាំងអស់
 ដែលអាស្រ័យអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន រមែងមកកាន់គន្លងចំមុខ
 ព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ដោយអាការសព្វគ្រប់ ។
 ធម្មជាតិអ្វីមួយដែលគួរដឹង ត្រូវដឹង ។ ប្រយោជន៍ខ្លួនផង ប្រយោជន៍បុគ្គល
 ដទៃផង ប្រយោជន៍ទាំងពីរផង ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្នផង ប្រយោជន៍
 ក្នុងខាងមុខផង ប្រយោជន៍រាក់ផង ប្រយោជន៍ជ្រៅផង ប្រយោជន៍
 លាក់ផង ប្រយោជន៍កំបាំងផង ប្រយោជន៍ ដែលត្រូវនាំចេញផង
 ប្រយោជន៍ដែលនាំចេញហើយផង ប្រយោជន៍មិនមានទោសផង ប្រ-
 យោជន៍មិនមានកិលេសផង ប្រយោជន៍ផ្ងរផងផង ប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង
 ផង ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងពុទ្ធន្ទាណ ។
 កាយកម្មទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមាន
 ព្រះភាគ វចីកម្មទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ មនោកម្ម
 ទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។
 ព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនទើសទាល់ក្នុងអតីតកាល

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនាគតេ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ អប្បដិហតំ ញ្ញាណំ
 បច្ចុប្បន្នេ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ អប្បដិហតំ ញ្ញាណំ ។
 យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញ្ញាណំ យាវតកំ
 ញ្ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ នេយ្យបរិយន្តិកំ ញ្ញាណំ
 ញ្ញាណាបរិយន្តិកំ នេយ្យំ ។ នេយ្យំ អតិក្កមិទ្ធា ញ្ញាណំ
 នប្បវិត្តតិ ញ្ញាណំ អតិក្កមិទ្ធា នេយ្យបថោ នត្តិ ។
 អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ យថា ទ្ធិន្នំ
 សមុត្តបដលានំ សម្មាធុសិតានំ ហេដ្ឋិមំ សមុត្តបដលំ
 ឧបរិមំ នាតិវត្តតិ ឧបរិមំ សមុត្តបដលំ ហេដ្ឋិមំ នាតិ-
 វត្តតិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ វាមេវ ពុទ្ធស្ស
 ភកវតោ នេយ្យញ្ច ញ្ញាណញ្ច អញ្ញមញ្ញបរិយន្ត-
 ដ្ឋាយិនោ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញ្ញាណំ យាវ-
 តកំ ញ្ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ នេយ្យបរិយន្តិកំ
 ញ្ញាណំ ញ្ញាណាបរិយន្តិកំ នេយ្យំ នេយ្យំ អតិក្ក-
 មិទ្ធា ញ្ញាណំ នប្បវិត្តតិ ញ្ញាណំ អតិក្កមិទ្ធា នេយ្យ-
 បថោ នត្តិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។
 សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញ្ញាណំ បវត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនទើសទាល់ក្នុងអនាគតកាល
 ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនទើសទាល់ក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល
 របស់ដែលត្រូវដឹងមានចំនួនប៉ុន្មាន ព្រះញាណក៏មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះ
 ញាណមានចំនួនប៉ុន្មាន របស់ដែលត្រូវដឹងក៏មានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះ
 ញាណមានរបស់ដែលត្រូវដឹង ជាទីបំផុត របស់ដែលត្រូវដឹងមានព្រះ
 ញាណជាទីបំផុត ។ ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្លងរបស់ ដែលត្រូវដឹង
 ឯកន្លងដែលត្រូវដឹង ក៏មិនកន្លងព្រះញាណ ។ ធម៌ទាំងនោះ បិតនៅ
 ក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ បាតស្មុគ្រទាំងពីរ ដែលគេគ្របយ៉ាងជិតស្និទ្ធ
 បាតស្មុគ្រខាងក្រោម រមែងមិនប្រព្រឹត្តកន្លងបាតស្មុគ្រខាងលើ បាតស្មុគ្រ
 ខាងលើ រមែងមិនប្រព្រឹត្តកន្លងបាតស្មុគ្រខាងក្រោម បាតស្មុគ្រទាំងពីរ
 បិតនៅក្នុងទីបំផុត នៃគ្នានិងគ្នា យ៉ាងណាមិញ របស់ដែលត្រូវដឹងនិង
 ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ បិតនៅក្នុងទីបំផុត នៃគ្នានិងគ្នា
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ របស់ដែលត្រូវដឹងមានចំនួនប៉ុន្មាន ព្រះញាណក៏មាន
 ចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះញាណមានចំនួនប៉ុន្មាន របស់ដែលត្រូវដឹងក៏មាន
 ចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រះញាណមានរបស់ដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត របស់ដែល
 ត្រូវដឹង មានព្រះញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្លងរបស់
 ដែលត្រូវដឹង ឯកន្លងដែលត្រូវដឹង ក៏មិនកន្លងព្រះញាណ ធម៌ទាំងនោះ
 បិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ

អដ្ឋមោ បស្សវស្សត្តនិទ្ទេសោ

សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ អារជ្ជនប្បដិពទ្ធា អាក-
 ដ្ឋប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្តប្បាទប្បដិពទ្ធា ។
 សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញាណំ បរិត្តតិ ។
 សព្វេសំ សត្តានំ ភកវា អាសយំ ជានាតិ អនុសយំ
 ជានាតិ ចរិតំ ជានាតិ អធិមុត្តិ ជានាតិ អប្បរ-
 ជកេ មហារជកេ តិក្ខិទ្ធិយេ មុទិទ្ធិយេ ស្វាការ
 ទ្វាការ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្វាភព្វេ សត្តេ
 បជានាតិ ។ សនេវកោ លោកោ សមារកោ
 សព្វហកោ សស្សមណាព្រាហ្មណី បជា សនេវ-
 មនុស្សា អន្តោពុទ្ធស្សាណោ បរិត្តតិ ។ យថា យេ
 កេចិ មច្ចកច្ចចា អន្តមសោ តិមិទិមិទ្ធីសំ ឧបាទាយ
 អន្តោមហាសមុទ្ធេ បរិត្តតិ ឯវមេវ សនេវកោ
 លោកោ សមារកោ សព្វហកោ សស្សមណា-
 ព្រាហ្មណី បជា សនេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធស្សាណោ
 បរិត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ បក្ខិ អន្តមសោ កុរុជ្ឈំ
 វេនតេយ្យំ ឧបាទាយ អាកាសស្ស បទេសេ
 បរិត្តតិ ឯវមេវ យេចិ តេ សារីបុត្តសមា បញ្ញាយ

បសុរសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨

ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ធម៌ទាំងអស់ ជាប់ចំពោះ ដោយ
 ការនឹក ជាប់ដោយការប្រាថ្នា ជាប់ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាប់
 ដោយចិត្តប្បាទ របស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណរបស់
 ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសត្វទាំងអស់ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបអធ្យាស្រ័យ ជ្រាបអនុស័យ ជ្រាបចរិត ជ្រាបការ
 ចុះចិត្តស៊ប់ របស់សត្វទាំងអស់ ជ្រាបពួកសត្វមានជួលី ក្នុងភ្នែកតិច
 មានជួលីក្នុងភ្នែកច្រើន មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មាន
 អាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងដោយងាយ ឲ្យដឹងដោយលំ-
 បាក មានភ័ព្វនិងឥតភ័ព្វ ។ លោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក
 ព្រហ្មលោក ពួកសត្វព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ មនុស្សជាសម្មតិ-
 ទេព និងមនុស្សដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងព្រះពុទ្ធសញ្ញាណ ។
 ពួកត្រីនិងអណ្តើកណាមួយ រាប់យកត្រីឈ្មោះតិមិទិមិដ្ឋលៈ ដោយ
 ហោចទៅ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខាងក្នុងមហាសមុទ្រ យ៉ាងណា
 លោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ពួកសត្វព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ មនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្ត
 ទៅក្នុងខាងក្នុងពុទ្ធសញ្ញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកបក្សីណាមួយ រាប់
 យកគ្រុឌវេនតេយ្យដោយទីបំផុត រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃអា-
 កាស យ៉ាងណា ជនទាំងឡាយណា មានប្រាជ្ញាស្មើនឹងព្រះសារីបុត្រ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេបិ ពុទ្ធចញ្ញាណាស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ។ ពុទ្ធចញ្ញា-
 ណំ ទេវមនុស្សានំ បញ្ញំ ជរិត្វា អភិករិត្វា តិដ្ឋតិ ។
 យេបិ តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា កហ-
 បតិបណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្ប-
 វាទា វាលវេជ្ជិចា វោភិន្ទន្តា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញា-
 កតេន ទិដ្ឋិតតានិ តេ បញ្ញំ អភិសង្ករិត្វា អភិស-
 ង្ករិត្វា តថាកតំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆន្តិ ។ កថិតា
 ច វិសង្កិតា ច តេ បញ្ញា ភកវតោ ហោន្តិ និទ្ធិដ្ឋការណា
 ឧបក្ខិត្តកា ច ។ តេ ភកវតោ សម្បជ្ជន្តិ ។ អថ ខោ
 ភកវា តត្ថ អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ ដោនេន
 យុកំ សមាគមា ន ហិ តំ សក្ខសិ សម្បយាតវេ ។
 តេនាហ ភកវា

អថ តំ បរិតក្កមាគមា
 មនសា ទិដ្ឋិតតានិ ចិន្តយន្តោ
 ដោនេន យុកំ សមាគមា
 ន ហិ តំ សក្ខសិ សម្បយាតវេតិ ។

អដ្ឋមោ បស្សសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជនទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃពុទ្ធជន្ធាណាយ៉ាងនោះដែរ ។
 ព្រះពុទ្ធជន្ធាណា ផ្សាយទៅគ្របសង្កត់នូវប្រាជ្ញានៃទេវតានិងមនុស្ស ។
 ទោះបីជនពួកណា ជាខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណបណ្ឌិតក្តី គហបតិប-
 ណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី មានបញ្ញាល្អិត ស្គាល់វាទៈរបស់ជនដទៃ កាល
 ទម្លាយទិដ្ឋិទាំងឡាយរបស់ជនដទៃ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ទំនងដូច
 ជាខ្មាន់ធុស្នាត់បាញ់រោមទ្រាយ ពួកជននោះ តាក់តែងរឿយៗនូវប្រស្នា
 រួចចូលទៅសួរព្រះតថាគត ។ ប្រស្នាទាំងនោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សម្តែងដោះស្រាយហើយផង ជាប្រស្នាមានហេតុដែលសម្តែងចេញ
 ហើយផង ជាប្រស្នាដែលដាក់ហើយផង ។ បណ្ឌិតទាំងនោះ បាន
 សម្រេច (សម្បត្តិជាសារឹកឬឧបាសក ដោយការដោះស្រាយ) របស់
 ព្រះមានព្រះភាគ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុងរឿងដោយ
 បញ្ញាក្នុងកណ្តាលបរិស័ទនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មកចូបដុំ
 ជាគូនឹងព្រះពុទ្ធព្រះអង្គមានធានា អ្នកមិនអាច ដើម្បីដល់នូវគូទេ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត អ្នកត្រិះរិះហើយមក កាលគិតនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ
 ដោយចិត្ត ហើយមកចូបដុំ ជាគូនឹងព្រះពុទ្ធ ទ្រង់មាន
 ប្រាជ្ញាកម្ពាត់ អ្នកឯងមិនអាច ដើម្បីដល់នូវគូទេ ។

ចប់ បស្សសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨ ។

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ
តេរសមោ ភាគោ

មាតិកា	អង្កេ
មហានិទ្ទេសេ បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ	១
ទ្វេ កាមា.....	១
មនាបិករុបាទយោ វត្ថុកាមា.....	៣
កាមា បរិហាយន្តិ.....	៧
ទ្វីហិ ការណេហិ កាមេ បរិវជ្ជេតិ.....	៩
វិក្ខម្ពនតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ.....	៩
សមុច្ឆេទតោ កាមេ បរិវជ្ជេតិ.....	១២
តណ្ហា វិសត្តិកា.....	១៣
ចត្វហិ ការណេហិ សតោ.....	១៦
យវវត្ថុអាទីនិ.....	១៦
ចត្តារោ ទាសា.....	១៩
តយោ បុរិសា.....	១៩
ចត្តារោ ពន្ធុ.....	១៩
ខត្តិយាទយោ នរោ.....	២០

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស
តេរសមភាគ

មាតិកា	ទំព័រ
មហានិទ្ទេស កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១	១
កាម ២ យ៉ាង.....	១
រូបជាទីគាប់ចិត្តជាដើម ជាវត្ថុកាម.....	៣
កាមសាបសូន្យ (ចាកសត្វ).....	៧
លះវៀរកាមដោយហេតុ ២ យ៉ាង.....	៩
លះវៀរកាមដោយវិក្ខម្ពនៈ.....	៩
លះវៀរកាមដោយសមុច្ឆេទ.....	១២
តណ្ហា ជាវិសត្តិកា.....	១៣
មានស្មារតីដោយហេតុ ២ យ៉ាង.....	១៦
ទីផ្ទះជាដើម.....	១៦
ទាសៈ (បារា) ២ ពួក.....	១៩
បុរស ៣ ពួក.....	១៩
ផៅពង្ស ២ ពួក.....	១៩
នរៈ មានខត្តិយៈជាដើម.....	២០

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ បឋមោ កាមសុត្តនិទ្ទេសោ

ទ្វេ បរិសុយា.....	២២
សាន្តេវាសិកោ ភិក្ខុ.....	២៥
សាចរិយកោ ភិក្ខុ.....	២៥
តយោ អន្តរាមលា.....	២៧
អមតំ បារំ.....	៣៦
ព្រាហ្មណោ បារគូ.....	៣៦
ទុតិយោ គុហាដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ.....	៤១
កាយោ គុហា.....	៤១
មោហនស្មី បតាឡោ នរោ.....	៤៥
បញ្ច កាមគុណា មោហនា.....	៤៥
តយោ វិវេកា.....	៤៦
ខន្ធកិលេសាភិសង្ខារា ឧបដិ.....	៤៨
ទ្វេ កាមា.....	៤៩
អបាយាទយោ លោកា.....	៥១
តណ្ហា តច្ឆា.....	៥៣

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស កាមសុត្តនិទ្ទេស ទី ១

បរិស្សយៈ (អន្តរាយ) ២ យ៉ាង.....	២២
ភិក្ខុមានបាបធម៌ជាអន្តោវាសិក.....	២៥
ភិក្ខុមានបាបធម៌ ជាអាចារ្យ.....	២៥
ធម៌ ៣ យ៉ាង ជាមន្ទិលខាងក្នុង.....	២៧
ព្រះនិព្វាន ជាបារៈ (ត្រើយ).....	៣៦
ព្រាហ្មណ៍ (អរហន្ត) ជាបារគូ.....	៣៦

គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២..... ៤១

កាយ ឈ្មោះថាគុហា.....	៤១
ជនលិចចុះក្នុងគ្រឿងវង្វេង.....	៤៥
កាមគុណ ៥ ឈ្មោះថាមោហនៈ (គ្រឿងវង្វេង)..	៤៥
វិវេក (ការស្ងាត់) ៣ យ៉ាង.....	៤៦
ខន្ធ កិលេស និងអភិសង្ខារ ជាឧបធិ.....	៤៨
កាម ២ យ៉ាង	៤៩
លោកមានអបាយលោកជាដើម.....	៥១
តណ្ហា ជាតថ្វា (សេចក្តីប្រាថ្នា).....	៥៣

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទិកវសាតាទីនិ.....	៥៥
កវសាតវត្ថុ ទុប្បមុញ្ញា.....	៥៦
បុរេ អបេក្ខំ ករោតិ.....	៦០
បច្ឆា អបេក្ខំ ករោតិ.....	៦១
ទ្វេ កាមា.....	៦៤
មច្ឆរិនោ អវទានិយា.....	៦៨
បញ្ច មច្ឆរិយានិ.....	៦៨
វិសមេ និវិដ្ឋា សត្តា.....	៦៩
តិស្សេរា សិក្ខា.....	៧២
ទ្វីហិ ការណេហិ អប្បកំ ជីវិតំ.....	៧៧
កាយកម្មាទីហិ ហីនា សត្តា.....	៨៧
ទ្វេ មមត្តា.....	៨៩
តណ្ហាមមត្តំ	៩០
ទិដ្ឋិមមត្តំ.....	៩០
តណ្ហា អាសត្តិ.....	៩៣

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

កវសាតៈ ២ យ៉ាងជាដើម.....	៥៥
វត្ថុនៃកវសាតៈដែលសត្វដោះបានដោយក្រ.....	៥៦
ធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាលមុន	៦០
ធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាលខាងក្រោយ.....	៦១
កាម ២ យ៉ាង	៦៤
ជនកំណាញ់ ឈ្មោះអវទានិយៈ(អ្នកប្រកាន់ថោក)	៦៨
សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង.....	៦៨
ពួកសត្វតាំងនៅក្នុងវិសមកម្ម	៦៩
សិក្ខា ៣ យ៉ាង.....	៧២
ជីវិតតិច ដោយហេតុ ២ យ៉ាង.....	៧៧
សត្វថោកទាបដោយកាយកម្មជាដើម.....	៨៧
ការប្រកាន់ ២ យ៉ាង	៨៩
ការប្រកាន់ដោយតណ្ហា	៩០
ការប្រកាន់ដោយទិដ្ឋិ.....	៩០
តណ្ហា ជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់.....	៩៣

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

មហានិទ្ទេសេ ទុតិយោ គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទ្វេ ទ្វេ អន្តា.....	៩៤
តិស្សោ បរិញ្ញា.....	៩៦
តណ្ហា គេជោ.....	៩៨
ទ្វីហិ ការណេហិ អត្តានំ គរហតិ.....	៩៩
ទ្វេ លេបា.....	១០២
សញ្ញំ បរិញ្ញា វិតវេយ្យ ឱយំ.....	១០៤
កាមសញ្ញាទិកា.....	១០៤
ទ្វេ បរិគ្គហា.....	១០៦
តីណិ មោនេយ្យានិ.....	១០៦
ឆ មុនយោ.....	១០៨
សត្ត សល្លានិ.....	១១០
តិទិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ.....	១១៤
ទ្វីហិ ការណេហិ វាទំ ឧបេតិ.....	១១៥
មុនិ ទ្វីហិ ការណេហិ វាទំ ន ឧបេតិ.....	១១៦
សីលញ្ច វត្តញ្ច.....	១២៣

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស គុហដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ២

ទីបំផុតពីរៗ យ៉ាង	៩៤
បរិញ្ញា (ការកំណត់ដឹង).....	៩៦
តណ្ហា ជាគេធៈ (គ្រឿងជាប់ចំពាក់).....	៩៨
តិះដៀលខ្លួនដោយហេតុ ២ យ៉ាង.....	៩៩
គ្រឿងប្រឡាក់ ២ យ៉ាង.....	១០២
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឱ្យ: ព្រោះកំណត់ដឹងនូវសញ្ញា .	១០៤
កាមសញ្ញាជាដើម.....	១០៤
ការហ្នឹងហែង ២ យ៉ាង.....	១០៦
មោនេយ្យ: ៣ យ៉ាង.....	១០៦
មុនិ ៦ យ៉ាង.....	១០៨
ព្រួញ ៧ យ៉ាង.....	១១០
ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣.....	១១៤
អើពើនូវវាទ: ដោយហេតុ ២ យ៉ាង.....	១១៥
មុនិ មិនអើពើនូវវាទ: ដោយហេតុ ២ យ៉ាង.....	១១៦
សីលនិងវត្ថុ.....	១២៣

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

អដ្ឋ ធុតង្គានិ	១២៣
រាគាទីនំ សន្តត្តា សន្តោ.....	១៣០
សត្តន្នំ ធុម្មានំ ភិទ្ធត្តា ភិក្ខុ.....	១៣១
សត្តស្សទា.....	១៣៣
ទ្វេ បកប្បនា.....	១៣៥
ទ្វេ បុរេក្ខារា.....	១៣៥
អត្តនោ ទិដ្ឋិយា ទ្វេ អានិសង្សេ បស្សតិ	១៣៦
ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិធម្មិកោ អានិសង្សេ.....	១៣៧
ទិដ្ឋិយា សម្បរាយិកោ អានិសង្សេ.....	១៣៧
តិស្សោ សន្តិយោ.....	១៣៨
ទ្វីហិ ការណេហិ និទស្សតិ.....	១៤៣
ទុវិធន មាណោ.....	១៤៨
តិវិធន មាណោ.....	១៤៨
ចតុព្វិធន មាណោ.....	១៤៨
បញ្ចវិធន មាណោ.....	១៤៨

សន្តិកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

ធុតង្គ ៨ យ៉ាង.....	១២៣
ដែលជាសន្ត: ព្រោះស្ងប់រាគ:ជាដើម	១៣០
ដែលជាភិក្ខុ ព្រោះទម្ងាយធម៌ ៧ យ៉ាង.....	១៣១
ឧស្សទ: (កិលេសដ៏ក្រាស់) ៧ យ៉ាង	១៣៣
គ្រឿងសម្រេច ២ យ៉ាង	១៣៥
បុរេក្ការ: (ការធ្វើឲ្យតាំងនៅក្នុងខាងមុខ) ២ យ៉ាង..	១៣៥
ឃើញអានិសង្ស ២ យ៉ាងនៃទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន.....	១៣៦
អានិសង្សក្នុងបច្ចុប្បន្ននៃទិដ្ឋិ.....	១៣៧
អានិសង្សក្នុងបរលោកនៃទិដ្ឋិ.....	១៣៧
សន្តិ (សេចក្តីស្ងប់) ៣ យ៉ាង	១៣៨
លះបង់ (នូវសាស្តាជាដើម) ដោយហេតុ ២ យ៉ាង..	១៤៣
មាន:ដោយចំណែក ២.....	១៤៨
មាន:ដោយចំណែក ៣.....	១៤៨
មាន:ដោយចំណែក ៤.....	១៤៨
មាន:ដោយចំណែក ៥.....	១៤៨

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ តតិយោ ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឆព្វិធន មានោ.....	១៤៨
សត្តវិធន មានោ.....	១៤៩
អដ្ឋវិធន មានោ.....	១៤៩
នវវិធន មានោ.....	១៤៩
ទសវិធន មានោ.....	១៥០
ទ្វេ ឧបយា.....	១៥០

ចតុត្តោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ ១៥៧

រូបានំ ទស្សនំ មង្គលំ.....	១៦៤
រូបានំ ទស្សនំ អមង្គលំ.....	១៦៤
វត្តសុទ្ធិកា សមណព្រាហ្មណា.....	១៦៧
មុតសុទ្ធិកា សមណព្រាហ្មណា.....	១៦៨
ហត្ថិវត្តាទីនិ.....	១៧៤
ចតុសុ មគ្គេសុ ញាណំ វេទោ.....	១៧៥
សត្តន្នំ ធម្មានំ វិទិតត្តា វេទគុ.....	១៧៦
កាយទុច្ចរិតាទិកា មារសេនា.....	១៨០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស ទុដ្ឋដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៣

មានៈដោយចំណែក ៦.....	១៤៨
មានៈដោយចំណែក ៧.....	១៤៩
មានៈដោយចំណែក ៨.....	១៤៩
មានៈដោយចំណែក ៩.....	១៤៩
មានៈដោយចំណែក ១០.....	១៥០
ឧបយៈ (ការអែបនែប) ២ យ៉ាង.....	១៥០
សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤.....	១៥៧
ការឃើញរូប ជាមង្គល.....	១៦៤
ការឃើញរូប ជាអមង្គល.....	១៦៤
ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាវត្តសុទ្ធិកៈ.....	១៦៧
ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាមុតសុទ្ធិកៈ.....	១៦៨
វត្តដំរីជាដើម.....	១៧៤
ញាណក្នុងមគ្គ ៤ ឈ្មោះថាវេទ.....	១៧៥
ឈ្មោះថាវេទគូ ព្រោះដឹងធម៌ ៧.....	១៧៦
មារសេនា មានកាយទុច្ចរិតជាដើម.....	១៨០

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ ចតុត្ថោ សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ

ទ្វេ កប្បា.....	១៨២
ទ្វេ បុរេក្ខារា.....	១៨៥
ចត្តារោ គន្ថា.....	១៨៦
ចតស្សោ សីមាយោ.....	១៨៩

បញ្ចមោ បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេសោ.. ១៩៣

ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិធម្មិកោ អានិសង្សោ.....	១៩៦
ទិដ្ឋិយា សម្បរាយិកោ អានិសង្សោ.....	១៩៧
មុតសុទ្ធិយា ទិដ្ឋិធម្មិកោ អានិសង្សោ.....	១៩៨
មុតសុទ្ធិយា សម្បរាយិកោ អានិសង្សោ.....	១៩៨
ទ្វេ ទ្វេ អន្តា.....	២០៦
ទ្វេ និវេសនា.....	២០៨
ទ្វេ កប្បា.....	២១៣
ទ្វេ បុរេក្ខារា.....	២១៤
អមតំ និព្វានំ បារំ.....	២១៦
អរហា បញ្ចហាការេហិ តាទិ.....	២១៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស សុទ្ធដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៤

កប្បៈ (ការកំណត់) ២ យ៉ាង.....	១៨២
បុរេក្ការៈ (ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន) ២ យ៉ាង	១៨៥
គន្ថៈ ២ យ៉ាង.....	១៨៦
សីមា (ព្រំដែន) ២ យ៉ាង.....	១៨៩

បរមដ្ឋកសុត្តនិទ្ទេស ទី ៥ ១៩៣

ទិដ្ឋធម្មិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ.....	១៩៦
សម្បរាយិកានិសង្ស នៃទិដ្ឋិ.....	១៩៧
ទិដ្ឋិធម្មិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ.....	១៩៨
សម្បរាយិកានិសង្ស នៃមុតសុទ្ធិ.....	១៩៨
ទីបំផុត ពីរៗ.....	២០៦
និវេសនា (ជម្រក) ២ យ៉ាង.....	២០៨
កប្បៈ (ការកំណត់) ២ យ៉ាង.....	២១៣
បុរេក្ការៈ (ការធ្វើឲ្យជាប្រធាន) ២ យ៉ាង	២១៤
អមតនិព្វាន ឈ្មោះថាបារៈ (ត្រឺយ).....	២១៦
ព្រះអរហន្ត នឹងជឿដោយអាការៈ ៥ យ៉ាង.....	២១៧

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
មហានិទ្ទេសេ ឆដ្ឋោ ជរាសុត្តនិទ្ទេសោ	២២១
ទ្វីហិ ការណេហិ អប្បកំ ជីវិតំ.....	២២១
កលលកាលាទីសុ មរតិ សត្តោ.....	២២៥
ទ្វេ មមត្តា.....	២២៩
ទ្វេ បរិគ្គហា.....	២៣០
បញ្ច មច្ឆរិយានិ.....	២៤២
តីណិ មោនេយ្យានិ.....	២៤៤
សត្ត សេខា បដិលីនចរា.....	២៤៥
តិស្សោ សាមគ្គិយោ.....	២៤៨
ទ្វេ និស្សយា.....	២៥០
ទ្វេ បិយា.....	២៥១
ទ្វេ អប្បិយា.....	២៥២
បញ្ច មច្ឆរិយានិ.....	២៥៣
ទ្វេ លេបា.....	២៥៦
បញ្ច ធានា.....	២៥៧
អរហា ធានោ.....	២៥៨

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦ ២២១

ជីវិតមានប្រមាណតិច ដោយហេតុ ២ យ៉ាង..... ២២១

សត្វស្លាប់ក្នុងកលលកាលជាដើម..... ២២៥

មមត្ត (ការប្រកាន់) ២ យ៉ាង ២២៩

បរិគ្គហៈ (ការហ្លួងហ្លោង) ២ យ៉ាង..... ២៣០

មច្ឆរិយៈ (សេចក្តីកំណាញ់) ៥ យ៉ាង ២៤២

មោនេយ្យៈ (ភាពជាមុនិ) ៣ យ៉ាង..... ២៤៤

សេក្ខបុគ្គល៧ពួក ឈ្មោះថាអ្នកប្រព្រឹត្តវញ្ញាបយ .. ២៤៥

សាមគ្គី ៣ យ៉ាង ២៤៨

និស្ស័យ ២ យ៉ាង..... ២៥០

សភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ២ យ៉ាង..... ២៥១

របស់មិនជាទីស្រឡាញ់ ២ យ៉ាង..... ២៥២

សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង..... ២៥៣

ការជាប់ ២ យ៉ាង ២៥៦

បញ្ញាជាធានា (គ្រឿងជម្រះមន្ទិល) ២៥៧

ព្រះអរហន្ត ជាធានាៈ (អ្នកជម្រះមន្ទិល)..... ២៥៨

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ សត្តមោ តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេសោ ២៦២

តយោ វិវេកា..... ២៦៤

ទ្វីហិ ការណេហិ សាសនំ មុស្សតិ..... ២៧២

ទ្វីហិ ការណេហិ ឯកោ បុព្វេ អចរិ..... ២៧៤

តិស្សោ សិក្ខា..... ២៨១

មិច្ឆាសង្កប្បេន បរេតោ ភិក្ខុ..... ២៨៤

តីណិ សត្តានិ..... ២៨៧

ត្យាការាទីហិ មុសាវាទោ..... ២៨៩

តិវិធា កម្មការណា..... ២៩២

ទ្វីហិ ការណេហិ ឯកចរិយា..... ២៩៦

តយោ វិវេកា..... ២៩៩

ពុទ្ធាទយោ អរិយា..... ៣០០

អដ្ឋមោ បស្សរសុត្តនិទ្ទេសោ..... ៣០៥

បច្ចេកសច្ចេសុ និវិជ្ជា..... ៣០៧

នានា ការណេហិ ឧត្តាតិនិក្ខាតិ..... ៣១៨

កាយទុច្ចរិតាទិកា មារសេនា..... ៣៣១

ភគវា ជោនោ..... ៣៣៦

ភគវា មហាបញ្ញោ..... ៣៣៨

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស តិស្សមេត្តេយ្យសុត្តនិទ្ទេស ទី ៧.. ២៦២

វិវេក (សេចក្តីស្ងាត់) ៣ យ៉ាង ២៦៤

សាសនា វិនាស ដោយហេតុ ២ ២៧២

ប្រព្រឹត្តិម្នាក់ឯងក្នុងកាលមុនដោយហេតុ ២ ២៧៤

សិក្ខា ៣..... ២៨១

ភិក្ខុដែលមិច្ឆាសង្កប្បៈគ្របសង្កត់ហើយ ២៨៤

សស្រ្តា ៣ យ៉ាង ២៨៧

មុសាវាទ ដោយអាការៈ ៣ យ៉ាងជាដើម..... ២៨៩

កម្មការណា មានប្រការផ្សេងៗ..... ២៩២

ការប្រព្រឹត្តិម្នាក់ឯង ដោយហេតុ ២..... ២៩៦

វិវេក (ការស្ងាត់) ៣ យ៉ាង..... ២៩៩

ព្រះពុទ្ធជាដើម ជាព្រះអរិយៈ..... ៣០០

បស្សសុត្តនិទ្ទេស ទី ៨ ៣០៥

(សមណព្រាហ្មណ៍) តាំងនៅក្នុងបច្ចេកសច្ចៈ..... ៣០៧

ការជូរចិត្តនិងតឹងចិត្ត ព្រោះហេតុផ្សេងៗ ៣១៨

មារសេនាមានកាយទុច្ចរិតជាដើម ៣៣១

ព្រះមានព្រះភាគជាធានៈ..... ៣៣៦

ព្រះមានព្រះភាគមានប្រាជ្ញាច្រើន ៣៣៨

រៀបចំវាយអក្សរឡើងវិញនិងពិនិត្យតាមច្បាប់ដើមដោយ

គណៈកម្មការពុទ្ធិករវប្បធម៌អង្គការមូលនិធិវត្តបញ្ញាដំ

ការវាយអក្សរ និងបោះពុម្ពសាឡើងវិញនូវសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបាលី និងសេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលជាស្នាដៃ របស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាន់មុន គឺអាស្រ័យដោយការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់ មួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- ឯកសារដើម ត្រូវបានថតចម្លងច្រើនសា ធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈមិនច្បាស់ពិបាកក្នុងការអាន
- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ដោយកុសលផលបុណ្យទាំងអម្បាលមាណ ដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅគ្រប់ទិសទីទូទាំងសកលលោក

សូមឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយទាំងពួងបាននូវសេចក្តីសុខសួស្តី

សូមឲ្យមនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍មានភាគរាតនឹងគ្នា

សូមឲ្យពិភពលោកទាំងមូលមានសុខសន្តិភាព ។

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានបើបប្រទះនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម៖

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ៖ (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល៖ maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ៖ <http://www.mahapanna.org>

*“Wherever the Buddha’s teachings have flourished,
either in cities or countrysides,
people would gain inconceivable benefits.
The land and people would be enveloped in peace.
The sun and moon will shine clear and bright.
Wind and rain would appear accordingly,
and there will be no disasters.
Nations would be prosperous
and there would be no use for soldiers or weapons.
People would abide by morality and accord with laws.
They would be courteous and humble,
and everyone would be content without injustices.
There would be no thefts or violence.
The strong would not dominate the weak
and everyone would get their fair share.”*

~THE BUDDHA SPEAKS OF
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL~

Taking Refuge with a mind of Bodhichitta

**In the Buddha, the Dharma and the Sangha,
I shall always take refuge
Until the attainment of full awakening.**

**Through the merit of practicing generosity
and other perfections,
May I swiftly accomplish Buddhahood,
And benefit of all sentient beings.**

The Prayers of the Bodhisattvas

**With a wish to awaken all beings,
I shall always go for refuge
To the Buddha, Dharma, and Sangha,
Until I attain full enlightenment.**

**Possessing compassion and wisdom,
Today, in the Buddha's presence,
I sincerely generate
the supreme mind of Bodhichitta
For the benefit of all sentient beings.**

**"As long as space endures,
As long as sentient beings dwell,
Until then, may I too remain
To dispel the miseries of all sentient beings."**

GREAT VOW
BODHISATTVA EARTH-TREASURY
(BODHISATTVA KSITIGARBHA)

**“ Unless Hells become empty,
I vow not to attain Buddhahood;
Till all have achieved the Ultimate Liberation,
I shall then consider my Enlightenment full !”**

**Bodhisattva Earth-Treasury is
entrusted as the Caretaker of the World until
Buddha Maitreya reincarnates on Earth
in 5.7 billion years.**

**Reciting the Holy Name:
NAMO BODHISATTVA KSITIGARBHA**

**Karma-erasing Mantra:
OM BA LA MO LING TO NING SVAHA**

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

*** The Vows of Samantabhadra ***

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

*** The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra ***

NAME OF SPONSOR

助印功德芳名

**Book's Title: KHMER PALI TRIPITAKA VOL.57 ~ VOL.70
(SUTTANTA PITAKA)**

書名：柬埔寨巴利文大藏經 第五十七冊至第七十冊（經藏）

Book Serial No., 書號：CA157 ~ CA170

N.T.Dollars：

1,209,840：〔釋心庭、蔡耀裕、葉明炤、葉王桂花、賴錦瑩、黃怡禎、黃智美、黃寶嬌、黃彩嬉、黃世熙、黃婕寧、黃婕米、黃婕棋、徐淑美、林燦東、邱彩華、林裕翔、林宜蓓、林若好、陳健明、陳俊廷、陳俊弘、蔡文裕、蔡欣洲、蔡慶雲、黃張緣、丁全福。〕
(迴向正法久住，所有成佛功德法，悉以迴向諸群生，願令一切皆清淨，到佛莊嚴之彼岸。)

1,315,974： 佛陀教育基金會。

Amount: N.T.Dollars 2,525,814 ; Print 2,000 sets

以上合計：新台幣 2,525,814 元；恭印二千套。

Dedication of Merits:

Wherever the Buddha's teachings have flourished, either in cities or countrysides,

People would gain inconceivable benefits.

The land and people would be enveloped in peace.

The sun and moon will shine clear and bright.

Wind and rain would appear accordingly, and there will be no disasters.

Nations would be prosperous and there would be no use for soldiers or weapons.

People would abide by morality and accord with laws.

They would be courteous and humble, and everyone would be content without injustices.

There would be no thefts or violence.

The strong would not dominate the weak and everyone would get their fair share.

回向：天下和順，日月清明，風雨以時，災厲不起，國豐民安，兵戈無用，崇德興仁，務修禮讓，國無盜賊，無有冤枉，強不凌弱，各得其所。法界一切有情，所有六道四生，宿世冤親，現世業債，咸憑法力，悉得解脫。現世者增福延壽，發菩提心，常隨佛學，勤修精進，利濟群生。已故者往生淨土，同出苦輪，共登覺岸，直證阿鞞跋致，圓滿無上菩提。

附記：本會接受善信發心印贈經書，其必要之費用，皆經本會審慎評估；若有結餘，均續作本會之印(購)經書及運費使用，為施主廣積陰德。

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.
May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.

Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《柬埔寨巴利文大藏經 第六十四冊 (經藏)》

〈KHMER PALI TRIPITAKA VOL.64 (SUTTANTA PITAKA)〉

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

Mobile Web: m.budaedu.org

This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

សម្រាប់ចែកដោយឥតគិតថ្លៃ

Printed in Taiwan

2,000 copies; July 2015

CA164 - 13305